

Conselleria d'Educació, Universitats i Ocupació

DECRET 66/2024, de 21 de juny, del Consell, pel qual es modifica el Decret 107/2022, de 5 d'agost, del Consell, pel qual s'establix l'ordenació i el currículum d'Educació Secundària Obligatòria, i l'Orde 19/2023, de 29 de juny, de la Conselleria d'Educació, Cultura i Esport, per la qual es regulen els procediments derivats del Decret 107/2022, de 5 d'agost, del Consell, pel qual s'establixen l'ordenació i el currículum d'Educació Secundària Obligatòria, i del Decret 108/2022, de 5 d'agost, del Consell, pel qual s'establixen l'ordenació i el currículum de Batxillerat, així com l'organització i el funcionament del Batxillerat nocturn i a distància a la Comunitat Valenciana [2024/6134]

Índex

Preàmbul

Article 1. Modificació del Decret 107/2022, de 5 d'agost, del Consell, pel qual s'establix l'ordenació i el currículum d'Educació Secundària Obligatòria

Article 2. Modificació de l'Orde 19/2023, de 29 de juny, de la Conselleria d'Educació, Cultura i Esport, per la qual es regulen els procediments derivats del Decret 107/2022, de 5 d'agost, del Consell, pel qual s'establixen l'ordenació i el currículum d'Educació Secundària Obligatòria, i del Decret 108/2022, de 5 d'agost, del Consell, pel qual s'establixen l'ordenació i el currículum de Batxillerat, així com l'organització i el funcionament del Batxillerat nocturn i a distància a la Comunitat Valenciana

Disposicions addicionals

Primera. Efectes de la qualificació de la matèria Projectes Interdisciplinaris corresponent al curs 2022-2023

Segona. Incidència pressupostària

Disposicions finals

Primera. Modificació de l'article 19 del Decret 74/2013, de 14 de juny, del Consell, pel qual es regula la Formació Professional Dual del sistema educatiu a la Comunitat Valenciana.

Segona. Calendari d'implantació

Tercera. Aplicació i desplegament

Quarta. Entrada en vigor

Annex I. Modificació del Decret 107/2022, de 5 d'agost, del Consell, pel qual s'establix l'ordenació i el currículum d'Educació Secundària Obligatòria

Annex II. Modificació de l'Orde 19/2023, de 29 de juny, de la Conselleria d'Educació, Cultura i Esport, per la qual es regulen els procediments derivats del Decret 107/2022, de 5 d'agost, del Consell, pel qual s'establixen l'ordenació i el currículum d'Educació Secundària Obligatòria, i del Decret 108/2022, de 5 d'agost, del Consell, pel qual s'establixen l'ordenació i el currículum de Batxillerat, així com l'organització i el funcionament del Batxillerat nocturn i a distància a la Comunitat Valenciana

PREÀMBUL

I

L'article 27 de la Constitució Espanyola reconeix el dret fonamental a l'educació i establix que l'ensenyament bàsic és obligatori i gratuït. L'article 149.1.30 disposa que l'Estat té competència exclusiva sobre la regulació de les condicions d'obtenció, expedició i homologació de títols acadèmics i professionals i normes bàsiques per al desplegament de l'article 27 de la Constitució, a fi de garantir el compliment de les obligacions dels poders públics en esta matèria.

L'Estatut d'Autonomia de la Comunitat Valenciana, en l'article 53, establix que és de competència exclusiva de la Generalitat la regulació i administració de l'ensenyament en tota la seua extensió, nivells i graus, modalitats i especialitats, sense perjudi del que disposen l'article 27 de la Constitució Espanyola i les lleis orgàniques que, d'acord amb l'apartat 1 de l'article 81 d'aquella, el despleguen, de les facultats que atribuïx

Conselleria de Educación, Universidades y Empleo

DECRETO 66/2024, de 21 de junio, del Consell, por el que se modifica el Decreto 107/2022, de 5 de agosto, del Consell, por el que se establece la ordenación y el currículo de Educación Secundaria Obligatoria y la Orden 19/2023, de 29 de junio, de la Conselleria de Educación, Cultura y Deporte, por la que se regulan los procedimientos derivados del Decreto 107/2022, de 5 de agosto, del Consell, por el que se establecen la ordenación y el currículo de Educación Secundaria Obligatoria, y del Decreto 108/2022, de 5 de agosto, del Consell, por el que se establecen la ordenación y el currículo de Bachillerato, así como la organización y el funcionamiento del Bachillerato nocturno y a distancia en la Comunitat Valenciana. [2024/6134]

Índice

Preámbulo

Artículo 1. Modificación del Decreto 107/2022, de 5 de agosto, del Consell, por el que se establece la ordenación y el currículo de Educación Secundaria Obligatoria

Artículo 2. Modificación de la Orden 19/2023, de 29 de junio, de la Conselleria de Educación, Cultura y Deporte, por la que se regulan los procedimientos derivados del Decreto 107/2022, de 5 de agosto, del Consell, por el que se establecen la ordenación y el currículo de Educación Secundaria Obligatoria, y del Decreto 108/2022, de 5 de agosto, del Consell, por el que se establecen la ordenación y el currículo de Bachillerato, así como la organización y el funcionamiento del Bachillerato nocturno y a distancia en la Comunitat Valenciana

Disposiciones adicionales

Primera. Efectos de la calificación de la materia Proyectos Interdisciplinarios correspondiente al curso 2022-2023

Segunda. Incidencia presupuestaria

Disposiciones finales

Primera. Modificación del artículo 19 del Decreto 74/2013, de 14 de junio, del Consell, por el que se regula la Formación Profesional Dual del sistema educativo en la Comunitat Valenciana.

Segunda. Calendario de implantación

Tercera. Aplicación y desarrollo

Cuarta. Entrada en vigor

Anexo I. Modificación del Decreto 107/2022, de 5 de agosto, del Consell, por el que se establece la ordenación y el currículo de Educación Secundaria Obligatoria

Anexo II. Modificación de la Orden 19/2023, de 29 de junio, de la Conselleria de Educación, Cultura y Deporte, por la que se regulan los procedimientos derivados del Decreto 107/2022, de 5 de agosto, del Consell, por el que se establecen la ordenación y el currículo de Educación Secundaria Obligatoria, y del Decreto 108/2022, de 5 de agosto, del Consell, por el que se establecen la ordenación y el currículo de Bachillerato, así como la organización y el funcionamiento del Bachillerato nocturno y a distancia en la Comunitat Valenciana

PREÁMBULO

I

El artículo 27 de la Constitución española reconoce el derecho fundamental a la educación, y establece que la enseñanza básica es obligatoria y gratuita. El artículo 149.1.30 dispone que el Estado tiene competencia exclusiva sobre la regulación de las condiciones de obtención, expedición y homologación de títulos académicos y profesionales y normas básicas para el desarrollo del artículo 27 de la Constitución, a fin de garantizar el cumplimiento de las obligaciones de los poderes públicos en esta materia.

El Estatuto de Autonomía de la Comunitat Valenciana, en su artículo 53, establece que es de competencia exclusiva de la Generalitat la regulación y administración de la enseñanza en toda su extensión, niveles y grados, modalidades y especialidades, sin perjuicio de lo que disponen el artículo 27 de la Constitución española y las leyes orgánicas que, de acuerdo con el apartado 1 del artículo 81 de aquella, lo desarro-

a l'Estat el número 30 de l'apartat 1 de l'article 149 de la Constitució Espanyola, i de l'alta inspecció necessària per al seu compliment i garantia.

La Llei orgànica 2/2006, de 3 de maig, d'educació, modificada per la Llei orgànica 3/2020, de 29 de desembre, indica en l'article 6.bis.1.c que correspon al Govern la fixació dels ensenyaments mínims. Al seu torn, l'article 6, en els apartats 3, 4 i 5, assenyalava que, amb la finalitat d'assegurar una formació comuna i garantir la validesa dels títols corresponents, el Govern, prèvia consulta a les comunitats autònomes, fixarà, en relació amb els objectius, competències, continguts i criteris d'avaluació, els aspectes bàsics del currículum, que constitueixen els ensenyaments mínims. Els ensenyaments mínims requeriran el 50 per cent dels horaris escolars per a les comunitats autònomes que tinguen llengua cooficial i el 60 per cent per a aquelles que no la tinguen. Les administracions educatives establiran el currículum dels diferents ensenyaments regulats en l'esmentada llei, del qual formaran part els aspectes bàsics assenyalats en apartats anteriors. Els centres docents desenvoluparan i completaran, si és el cas, el currículum de les diferents etapes i cicles en l'ús de la seua autonomia i tal com s'arregla en el capítol II del títol V de la llei. Quant als ensenyaments d'Educació Secundària Obligatòria, el capítol III del títol I de l'esmentada Llei orgànica 2/2006 regula estos ensenyaments. Al seu torn, la disposició final sexta de la Llei orgànica 2/2006, de 3 de maig, concreta que les normes d'esta llei podran ser desplegades per les comunitats autònomes, a excepció de les relatives a aquelles matèries la regulació de les quals encomana esta disposició al Govern o que corresponen a l'Estat.

El Reial decret 217/2022, de 29 de març, pel qual s'estableix l'ordenació i els ensenyaments mínims de l'Educació Secundària Obligatòria, d'acord amb la seua disposició final primera, té caràcter bàsic i es dicta a l'empara de les competències que atribueix a l'Estat l'article 149.1.30a de la Constitució Espanyola, sobre la regulació de les condicions d'obtenció, expedició i homologació de títols acadèmics i professionals i normes bàsiques per al desplegament de l'article 27 de la Constitució, a fi de garantir el compliment de les obligacions dels poders públics en esta matèria, a excepció de l'Annex III, que no té el caràcter de normativa bàsica. L'article 8.4 de l'esmentat reial decret, relatiu a l'organització dels tres primers cursos de l'Educació Secundària Obligatòria, disposa que en el conjunt dels tres cursos, els alumnes i les alumnes cursaran alguna matèria optativa, que també podrà configurar-se com un treball monogràfic o un projecte interdisciplinari o de col·laboració amb un servei a la comunitat. Al seu torn, l'article 8.6 d'esta norma estableix que els centres podran establir agrupacions en àmbits de totes les matèries dels tres primers cursos de l'etapa en el marc del que estableix referent a això les seues respectives administracions educatives.

La concreció de la normativa anterior es va realitzar a la Comunitat Valenciana mitjançant el Decret 107/2022, de 5 d'agost, del Consell, pel qual s'estableix l'ordenació i el currículum d'Educació Secundària Obligatòria. En l'esmentat decret, l'article 10 regula les matèries de primer a tercer curs de l'etapa, de manera que en l'apartat 3 es preveia que, a més de les hores lectives setmanals de les matèries indicades en els apartats 1 i 2 d'este article, els centres educatius disposaven d'un temps lectiu específic per al desenvolupament de projectes interdisciplinaris i un temps destinat a la tutoria; mentre que l'apartat 5 estableix l'oferta de matèries optatives en estos cursos. Al seu torn, el marc per al desenvolupament dels projectes interdisciplinaris s'arregla en l'article 15 de l'esmentat decret. D'altra banda, l'article 11 de l'esmentat decret reglamenta l'organització de les matèries per àmbits.

II

Les sentències fermes número 312/2023, 336/2023 i 340/2023, dictades per la Secció 4 de la Sala Contenciosa Administrativa del Tribunal Superior de Justícia de la Comunitat Valenciana, indiquen en els seus fonaments jurídics que l'agrupació forçosa per àmbits de coneixement establida en l'article 11.3 del Decret 107/2022, de 5 d'agost, del Consell, sense respectar la competència i l'àmbit propi de decisió que correspon al centre educatiu constitueix una infracció dels articles 120, 121 i 129 de la Llei orgànica 2/2006, de 3 de maig, en relació amb l'article 6.7 del Reial decret 217/2022. Així mateix, les sentències

llan, de las facultades que atribuye al Estado el número 30 del apartado 1 del artículo 149 de la Constitución española, y de la alta inspección necesaria para su cumplimiento y garantía.

La Ley Orgánica 2/2006, de 3 de mayo, de Educación, modificada por la Ley Orgánica 3/2020, de 29 de diciembre, indica en su artículo 6.bis.1.c que corresponde al Gobierno la fijación de las enseñanzas mínimas. A su vez, el artículo 6, en sus apartados 3, 4 y 5, señala que, con el fin de asegurar una formación común y garantizar la validez de los títulos correspondientes, el Gobierno, previa consulta a las Comunidades Autónomas, fijará, en relación con los objetivos, competencias, contenidos y criterios de evaluación, los aspectos básicos del currículo, que constituyen las enseñanzas mínimas. Las enseñanzas mínimas requerirán el 50 por ciento de los horarios escolares para las Comunidades Autónomas que tengan lengua cooficial y el 60 por ciento para aquellas que no la tengan. Las Administraciones educativas establecerán el currículo de las distintas enseñanzas reguladas en la citada Ley, del que formarán parte los aspectos básicos señalados en apartados anteriores. Los centros docentes desarrollarán y completarán, en su caso, el currículo de las diferentes etapas y ciclos en el uso de su autonomía y tal como se recoge en el capítulo II del título V de la Ley. En lo relativo a las enseñanzas de Educación Secundaria Obligatoria, el capítulo III del título I de la citada Ley Orgánica 2/2006 regula dichas enseñanzas. A su vez, la disposición final sexta de la Ley Orgánica 2/2006, de 3 de mayo, concreta que las normas de esta ley podrán ser desarrolladas por las comunidades autónomas, a excepción de las relativas a aquellas materias cuya regulación se encomienda por la misma al Gobierno o que corresponden al Estado.

El Real Decreto 217/2022, de 29 de marzo, por el que se establece la ordenación y las enseñanzas mínimas de la Educación Secundaria Obligatoria, de acuerdo con su disposición final primera, tiene carácter básico y se dicta al amparo de las competencias que atribuye al Estado el artículo 149.1.30.ª de la Constitución Española, sobre la regulación de las condiciones de obtención, expedición y homologación de títulos académicos y profesionales y normas básicas para el desarrollo del artículo 27 de la Constitución, a fin de garantizar el cumplimiento de las obligaciones de los poderes públicos en esta materia; a excepción del Anexo III, que carece del carácter de normativa básica. El artículo 8.4 del citado Real Decreto, relativo a la organización de los tres primeros cursos de la Educación Secundaria Obligatoria, dispone que en el conjunto de los tres cursos, los alumnos y alumnas cursarán alguna materia optativa, que también podrá configurarse como un trabajo monográfico o un proyecto interdisciplinar o de colaboración con un servicio a la comunidad. A su vez, el artículo 8.6 de dicha norma establece que los centros podrán establecer agrupaciones en ámbitos de todas las materias de los tres primeros cursos de la etapa en el marco de lo establecido a este respecto por sus respectivas administraciones educativas.

La concreción de la normativa anterior se realizó en la Comunitat Valenciana mediante el Decreto 107/2022, de 5 de agosto, del Consell, por el que se establece la ordenación y el currículum de Educación Secundaria Obligatoria. En el mencionado Decreto, el artículo 10 regula las materias de primer a tercer curso de la etapa, de manera que en su apartado 3 se preveía que, además de las horas lectivas semanales de las materias indicadas en los apartados 1 y 2 de este artículo, los centros educativos disponían de un tiempo lectivo específico para el desarrollo de proyectos interdisciplinarios y un tiempo destinado a la tutoría; mientras que el apartado 5 establece la oferta de materias optativas en dichos cursos. A su vez, el marco para el desarrollo de los proyectos interdisciplinarios se recoge en el artículo 15 del citado Decreto. Por otra parte, el artículo 11 del citado Decreto reglamenta la organización de las materias por ámbitos.

II

Las sentencias firmes números 312/2023, 336/2023 y 340/2023, dictadas por la Sección 4 de la Sala de lo Contencioso-Administrativo del Tribunal Superior de Justicia de la Comunitat Valenciana, indican en sus fundamentos jurídicos que la agrupación forçosa por ámbitos de conocimiento establecida en el artículo 11.3 del Decreto 107/2022, de 5 de agosto, del Consell, sin respetar la competencia y el ámbito propio de decisión que le corresponde al centro educativo constituye una infracción de los artículos 120, 121 y 129 de la Ley Orgánica 2/2006, de 3 de mayo, en relación con el artículo 6.7 del Real Decreto 217/2022. Asimismo, las

conclouen que la imposició i obligatorietat disposada per l'article 15.7 del Decret 107/2022, del Consell, quant al desenvolupament dels projectes interdisciplinaris per part de tot l'alumnat dels tres primers cursos d'Educació Secundària Obligatòria, així com l'article 10.3 relacionat amb l'anterior, vulneren l'article 24.3 de la Llei orgànica 2/2006, de 3 de maig, d'educació, i l'article 8.4 del Reial decret 217/2022, que estableix el caràcter optatiu o voluntari d'estos projectes. En conseqüència, la vulneració de les esmentades normes bàsiques, com a competència estatal que resulta vinculant per a les comunitats autònomes, determina l'anul·lació dels articles 10.3, 11.3 i 15.7 del Decret 107/2022, del Consell, este últim precepte només en relació amb els tres primers cursos de l'Educació Secundària Obligatòria, però no en relació amb el quart.

A conseqüència de les tres sentències abans esmentades, es va dictar i es va publicar en el *Diari Oficial de la Generalitat Valenciana* la Resolució de 12 de juliol de 2023, de la Secretaria Autonòmica d'Educació i Formació Professional, per la qual s'aproven instruccions per a l'execució de les sentències 312/2023, de 29 de juny; 335/2023, de 30 de juny, i 336/2023, de 30 de juny, del Tribunal Superior de Justícia de la Comunitat Valenciana.

Atés que l'anterior resolució implicava que l'alumnat de 1r, 2n i 3r d'Educació Secundària Obligatòria vera reduïda la seua jornada escolar en dos hores lectives setmanals, incidint així de manera negativa en el dret a l'educació bàsica de l'alumnat menor d'edat, es va dictar la Resolució de 28 d'agost de 2023, de la Secretaria Autonòmica d'Educació, per la qual es modifica l'annex únic de l'esmentada Resolució de 12 de juliol de 2023, de la Secretaria Autonòmica d'Educació i Formació Professional. En esta última resolució, es disposa que els centres docents hauran de garantir l'atenció directa de l'alumnat durant el nombre total d'hores lectives establert per a cada un dels tres primers cursos de l'Educació Secundària Obligatòria, d'acord amb l'annex V del Decret 107/2022, de 5 d'agost, del Consell, pel qual s'estableix l'ordenació i el currículum d'Educació Secundària Obligatòria.

Si bé amb el marc jurídic anteriorment exposat es procedix a l'execució de les resolucions judicials indicades, estes han deixat alguns buits normatius en l'ordenament jurídic a conseqüència de l'anul·lació dels articles 10.3, 11.3 i 15.7, este últim en relació amb els cursos de primer a tercer, del Decret 107/2022, de 5 d'agost, del Consell. Per això, es requereix la modificació parcial de l'esmentat decret, de manera que els articles 10, 11 i 15 queden regulats garantint la deguda seguretat jurídica. Al mateix temps, la norma realitza la modificació d'altres preceptes per a garantir la seua coherència amb la nova situació jurídica en què l'agrupació de matèries per àmbits té caràcter opcional per al centre, i funció del que decidisca este en virtut de la seua autonomia pedagògica i organitzativa; i en la qual els projectes interdisciplinaris s'ofereixen com a matèria optativa en els cursos de primer a tercer. En la norma també es modifiquen diversos annexos del Decret 107/2022, de 5 d'agost, del Consell, a fi d'establir els nous horaris, l'oferta de matèries optatives i ajustar els diversos documents oficials d'avaluació a la nova situació jurídica dels projectes interdisciplinaris. La modificació s'estén també als articles 26 i 41, a la disposició addicional sexta i a quatre annexos de l'Orde 19/2023, de 29 de juny, de la Conselleria d'Educació, Cultura i Esport, per la qual es regulen els procediments derivats del Decret 107/2022, de 5 d'agost, del Consell, pel qual s'establixen l'ordenació i el currículum d'Educació Secundària Obligatòria, i del Decret 108/2022, de 5 d'agost, del Consell, pel qual s'establixen l'ordenació i el currículum de Batxillerat, així com l'organització i el funcionament del Batxillerat nocturn i a distància a la Comunitat Valenciana.

Per últim, la norma arreplega algunes modificacions addicionals que constitueixen ajustos tècnics per a la millora de la redacció de determinats preceptes, o bé per a corregir algunes deficiències detectades en la seua aplicació. Entre ells, es procedix a la modificació dels currículums de Música, Matemàtiques i Biologia i Geologia. Així mateix, s'inclou el currículum de la nova matèria optativa de primer curs Finances i Consum Responsables. Finalment, mitjançant la disposició final primera es modifica l'article 19 del Decret 74/2013, de 14 de juny, del Consell, pel qual es regula la Formació Professional Dual del sistema educatiu en la Comunitat Valenciana. Esta modificació és conseqüència de l'aplicació a partir del curs escolar 2024-2025 de la Llei orgànica 3/2022, de 31 de

sentències conclouen que la imposició i obligatorietat disposada per l'article 15.7 del Decret 107/2022, del Consell, en cuanto al desarrollo de los proyectos interdisciplinarios por parte de todo el alumnado de los tres primeros cursos de Educación Secundaria Obligatoria, así como el artículo 10.3 relacionado con el anterior, vulneran el artículo 24.3 de la Ley Orgánica 2/2006, de 3 de mayo, de Educación y el artículo 8.4 del Real Decreto 217/2022, que establece el carácter optativo o voluntario de dichos proyectos. En consecuencia, la vulneración de las citadas normas básicas, como competencia estatal que resulta vinculante para las Comunidades Autónomas, determina la anulación de los artículos 10.3, 11.3 y 15.7 del Decreto 107/2022, del Consell, este último precepto solo con relación a los tres primeros cursos de la Educación Secundaria Obligatoria, pero no con relación al cuarto.

Como consecuencia de las tres sentencias antes referidas, se dictó y publicó en el *Diari Oficial de la Generalitat Valenciana* la Resolución de 12 de julio de 2023, de la Secretaría Autonómica de Educación y Formación Profesional, por la que se aprueban instrucciones para la ejecución de las Sentencias 312/2023, de 29 de junio, 335/2023, de 30 de junio y 336/2023, de 30 de junio, del Tribunal Superior de Justicia de la Comunitat Valenciana.

Dado que la anterior resolución implicaba que el alumnado de 1º, 2º y 3º de Educación Secundaria Obligatoria viese reducida su jornada escolar en dos horas lectivas semanales, incidiendo así de forma negativa en el derecho a la educación básica del alumnado menor de edad, se dictó la Resolución de 28 de agosto de 2023, de la Secretaría Autonómica de Educación, por la que se modifica el anexo único de la antes citada Resolución de 12 de julio de 2023, de la Secretaría Autonómica de Educación y Formación Profesional. En esta última resolución, se dispone que los centros docentes deberán garantizar la atención directa del alumnado durante el número total de horas lectivas establecido para cada uno de los tres primeros cursos de la Educación Secundaria Obligatoria establecido, de acuerdo con el Anexo V del Decreto 107/2022, de 5 de agosto, del Consell, por el que se establece la ordenación y el currículo de Educación Secundaria Obligatoria.

Si bien con el marco jurídico anteriormente expuesto se procede a la ejecución de las resoluciones judiciales indicadas, estas han dejado algunos vacíos normativos en el ordenamiento jurídico como consecuencia de la anulación de los artículos 10.3, 11.3 y 15.7, este último en relación con los cursos primero a tercero, del Decreto 107/2022, de 5 de agosto, del Consell. Por ello, se requiere la modificación parcial del citado Decreto, de manera que los artículos 10, 11 y 15 queden regulados garantizando la debida seguridad jurídica. Al mismo tiempo, la norma realiza la modificación de otros preceptos para garantizar su coherencia con la nueva situación jurídica en que la agrupación de materias por ámbitos tiene carácter opcional para el centro, en función de lo que decida este en virtud de su autonomía pedagógica y organizativa; y en la que los proyectos interdisciplinarios se ofertan como materia optativa en los cursos de primero a tercero. En la norma también se modifican diversos anexos del Decreto 107/2022, de 5 de agosto, del Consell, con objeto de establecer los nuevos horarios, la oferta de materias optativas y ajustar los diversos documentos oficiales de evaluación a la nueva situación jurídica de los proyectos interdisciplinarios. La modificación se extiende también a los artículos 26 y 41, a la disposición adicional sexta y a cuatro anexos de la Orden 19/2023, de 29 de junio, de la Conselleria de Educación, Cultura y Deporte, por la que se regulan los procedimientos derivados del Decreto 107/2022, de 5 de agosto, del Consell, por el que se establecen la ordenación y el currículo de Educación Secundaria Obligatoria, y del Decreto 108/2022, de 5 de agosto, del Consell, por el que se establecen la ordenación y el currículo de Bachillerato, así como la organización y el funcionamiento del Bachillerato nocturno y a distancia en la Comunitat Valenciana.

Por último, la norma recoge algunas modificaciones adicionales que constituyen ajustes técnicos para la mejora de la redacción de determinados preceptos, o bien para corregir algunas deficiencias detectadas en su aplicación. Entre ellos, se procede a la modificación de los currículos de Música, Matemáticas y Biología y Geología. Asimismo, se incluye el currículo de la nueva materia optativa de primer curso Finanzas y Consumo Responsables. Finalmente, mediante la disposición final primera se modifica el artículo 19 del Decreto 74/2013, de 14 de junio, del Consell, por el que se regula la formación profesional dual del sistema educativo en la Comunitat Valenciana. Dicha modificación es consecuencia de la aplicación a partir del curso escolar 2024-2025 de la Ley Orgánica

març, d'ordenació i integració de la Formació Professional, que establix l'obligatorietat que tota l'oferta dels graus D i E siga oferta de formació professional dual. Així mateix, es pretén donar resposta a la singularitat de les relacions entre les empreses i els ensenyaments de determinades famílies professionals.

III

El present decret s'estructura en dos articles, dos disposicions addicionals, cinc disposicions finals i dos annexos. En el primer article s'efectua la modificació parcial del Decret 107/2022, de 5 d'agost, del Consell, la nova redacció del qual s'inclou en l'annex I. D'altra banda, en l'article 2 es modifiquen els articles 26 i 41, la disposició addicional sexta i quatre annexos de l'Orde 19/2023, de 29 de juny, de la Conselleria d'Educació, Cultura i Esport, la nova redacció del qual figura en l'annex II. Les modificacions previstes seran aplicables a partir del curs escolar 2024-2025, tal com indica la disposició final segona; excepte l'aplicació de la disposició addicional primera, que s'establix per al curs escolar 2023-2024.

IV

D'acord amb el que s'establix en l'article 129 de la Llei 39/2015, d'1 d'octubre, del procediment administratiu comú de les administracions públiques, el present decret complix els principis de bona regulació.

Respecte a la necessitat i eficàcia d'este, els dos aspectes han quedat plenament justificats al llarg del preàmbul, ja que existixen tres resolucions judicials fermes que anul·len diversos preceptes de la norma que és objecte de modificació, de manera que es requereix establir una nova regulació d'estos que respecte la normativa bàsica i complisca les esmentades resolucions judicials. Al mateix temps, l'esmentada norma es requereix per a garantir la coherència en la redacció amb la nova situació jurídica sorgida després de l'anul·lació dels esmentats preceptes. Finalment, el present decret procedix a realitzar algun ajust tècnic en la redacció de determinats articles, disposicions i annexos. En conseqüència, la modificació de determinats articles proposada és l'instrument més adequat per a garantir la consecució de les finalitats indicades.

Quant al principi de proporcionalitat, el present decret conté la regulació imprescindible per a atendre les necessitats exposades prèviament, ja que es modifiquen exclusivament els articles, les disposicions i els annexos afectats per les resolucions judicials, siga directament o indirectament, així com aquells en els quals s'ha detectat algun aspecte tècnic a millorar; tot això, de manera que no existixen altres mesures menys restrictives de drets, o que imposen menys obligacions als destinataris.

A fi de garantir el principi de seguretat jurídica, el present decret és coherent amb la resta de l'ordenament jurídic, nacional i de la Unió Europea, de manera que genera un marc normatiu estable, previsible, integrat, clar i de certitud, que facilite el seu coneixement i comprensió. La norma s'enquadra dins de la distribució de competències exclusives de l'Estat establides per l'article 149.1.30a de la Constitució Espanyola; i de les competències reconegudes a la Comunitat Valenciana en matèria educativa en l'article 53 de l'Estatut d'Autonomia de la Comunitat Valenciana, i en la disposició final sexta de la Llei orgànica 2/2006, de 3 de maig, d'educació.

En aplicació del principi de transparència, en la tramitació d'este decret s'ha efectuat el tràmit de consulta pública prèvia a la iniciació de la seua tramitació. Posteriorment, el seu contingut ha sigut objecte de negociació en la Mesa Sectorial d'Educació, a fi de donar compliment al que es preveu en l'article 37.1 del Reial decret legislatiu 5/2015, de 30 d'octubre, pel qual s'aprova el text refós de la Llei de l'Estatut bàsic de l'empleat públic. També s'ha efectuat la preceptiva negociació en la Mesa de Pares i Mares, Mesa d'Alumnes, així com amb les entitats representatives dels centres privats concertats. Finalment, s'ha sol·licitat dictamen al Consell Escolar de la Comunitat Valenciana, s'han realitzat els tràmits de consulta pública prèvia i d'audiència i informació pública mitjançant els anuncis corresponents en el *Diari Oficial de la Generalitat Valenciana*, i s'han publicat els informes valoratius corresponents.

3/2022, de 31 de marzo, de ordenación e integración de la Formación Profesional, que establece la obligatoriedad de que toda la oferta de los grados d y e sea oferta de formación profesional dual. Asimismo, se pretende dar respuesta a la singularidad de las relaciones entre las empresas y las enseñanzas de determinadas familias profesionales.

III

El presente decreto se estructura en dos artículos, dos disposiciones adicionales, cinco disposiciones finales y dos anexos. En el primer artículo se efectúa la modificación parcial del Decreto 107/2022, de 5 de agosto, del Consell, cuya nueva redacción se incluye en el anexo I. Por otra parte, en el artículo 2 se modifican los artículos 26 y 41, la disposición adicional sexta y cuatro anexos de la Orden 19/2023, de 29 de junio, de la Conselleria de Educación, Cultura y Deporte, cuya nueva redacción figura en el anexo II. Las modificaciones previstas serán aplicables a partir del curso escolar 2024-2025, tal y como indica la disposición final segunda; salvo la aplicación de la disposición adicional primera, que se establece para el curso escolar 2023-2024.

IV

De acuerdo con lo establecido en el artículo 129 de la Ley 39/2015, de 1 de octubre, del Procedimiento Administrativo Común de las Administraciones Públicas, el presente decreto cumple con los principios de buena regulación.

Respecto a la necesidad y eficacia del mismo, ambos extremos han quedado plenamente justificados a lo largo del preámbulo, en tanto existen tres resoluciones judiciales firmes que anulan varios preceptos de la norma que es objeto de modificación, de manera que se requiere establecer una nueva regulación de los mismos que respete la normativa básica y dé cumplimiento a las citadas resoluciones judiciales. Al mismo tiempo, la citada norma se requiere para garantizar la coherencia en la redacción con la nueva situación jurídica surgida tras la anulación de los citados preceptos. Por último, el presente decreto procede a realizar algún ajuste técnico en la redacción de determinados artículos, disposiciones y anexos. En consecuencia, la modificación propuesta de determinados artículos es el instrumento más adecuado para garantizar la consecución de las finalidades indicadas.

En cuanto al principio de proporcionalidad, el presente decreto contiene la regulación imprescindible para atender las necesidades expuestas previamente, ya que se modifican exclusivamente los artículos, las disposiciones y los anexos afectados por las resoluciones judiciales, ya sea directa o indirectamente, así como aquellos en los que se ha detectado algún aspecto técnico a mejorar; todo ello, de manera que no existen otras medidas menos restrictivas de derechos, o que impongan menos obligaciones a los destinatarios.

A fin de garantizar el principio de seguridad jurídica, el presente decreto es coherente con el resto del ordenamiento jurídico, nacional y de la Unión Europea, de manera que genera un marco normativo estable, predecible, integrado, claro y de certidumbre, que facilite su conocimiento y comprensión. La norma se encuadra dentro de la distribución de competencias exclusivas del Estado establecidas por el artículo 149.1.30ª de la Constitución Española; y de las competencias reconocidas a la Comunitat Valenciana en materia educativa en el artículo 53 del Estatuto de Autonomía de la Comunitat Valenciana, y en la disposición final sexta de la Ley Orgánica 2/2006, de 3 de mayo, de educación.

En aplicación del principio de transparencia, en la tramitación de este decreto se ha efectuado el trámite de consulta pública previa a la iniciación de su tramitación. Posteriormente, su contenido ha sido objeto de negociación en la mesa sectorial de Educación, a fin de dar cumplimiento a lo previsto en el artículo 37.1 del Real Decreto Legislativo 5/2015, de 30 de octubre, por el que se aprueba el texto refundido de la Ley del Estatuto Básico del Empleado Público. También se ha efectuado la preceptiva negociación en la mesa de padres y madres, mesa de alumnos y alumnas, así como con las entidades representativas de los centros privados concertados. Finalmente, se ha solicitado dictamen al Consell Escolar de la Comunitat Valenciana, se han realizado los trámites de consulta pública previa y de audiencia e información pública mediante los anuncios correspondientes en el *Diari Oficial de la Generalitat Valenciana*, y se han publicado los informes valorativos correspondientes.

Finalment, respecte al principi d'eficiència, este decret evita càrregues administratives innecessàries o accessoris i efectua una deguda gestió dels recursos públics. En este sentit, la nova distribució horària que estableix 30 hores lectives per a l'alumnat en els cursos primer i segon, i 32 hores en els cursos tercer i quart, té com a finalitat homogeneïtzar els horaris d'entrada i eixida de l'alumnat, amb l'objectiu de contribuir a una millor organització i funcionament dels centres, així com una millor gestió dels possibles servicis complementaris de transport escolar i menjador escolar.

V

Per tot el que s'ha exposat, el present decret es dicta en l'exercici de les competències que atribueixen a la Generalitat l'article 53 de l'Estatut d'Autonomia de la Comunitat Valenciana, l'article 6.5 i la disposició final sexta de la Llei orgànica 2/2006, de 3 de maig, d'educació. Correspon al Consell l'exercici de la potestat reglamentària, d'acord amb el que s'estableix en l'article 18.f de la Llei 5/1983, de 30 de desembre, del Consell. Per tant, a proposta del conseller d'Educació, Universitats i Ocupació, havent atorgat audiència als òrgans de participació i consulta de la comunitat educativa, amb tots els informes preceptius sol·licitats, vist el dictamen del Consell Escolar de la Comunitat Valenciana, conforme amb el Consell Jurídic Consultiu de la Comunitat Valenciana, i prèvia deliberació del Consell, en la reunió del dia 21 de juny de 2024,

DECRETE

Article 1. Modificació del Decret 107/2022, de 5 d'agost, del Consell, pel qual s'estableix l'ordenació i el currículum d'Educació Secundària Obligatoria

1. Es modifiquen els articles 6.5, 10, 11, 13, 15, 18.3, 31.2, 32.2, 36, al qual s'afeg un nou apartat 13, i 41.4 del Decret 107/2022, de 5 d'agost, del Consell, pel qual s'estableix l'ordenació i el currículum d'Educació Secundària Obligatoria, en els termes establits en l'annex I d'este decret.

2. Es modifiquen les disposicions addicionals tercera i quarta del Decret 107/2022, en els termes establits en l'annex I d'este decret.

3. Es modifiquen els annexos III, IV, V, VI, XII, XIII i XIV del Decret 107/2022, en els termes establits en l'annex I d'este decret.

Article 2. Modificació de l'Orde 19/2023, de 29 de juny, de la Conselleria d'Educació, Cultura i Esport, per la qual es regulen els procediments derivats del Decret 107/2022, de 5 d'agost, del Consell, pel qual s'estableixen l'ordenació i el currículum d'Educació Secundària Obligatoria, i del Decret 108/2022, de 5 d'agost, del Consell, pel qual s'estableixen l'ordenació i el currículum de Batxillerat, així com l'organització i el funcionament del Batxillerat nocturn i a distància a la Comunitat Valenciana

1. S'introdueix un nou apartat 4 en l'article 26, i s'afeg un nou apartat 4 a l'article 41, la redacció del qual s'indica en l'annex II del present decret.

2. Es modifica la disposició addicional sexta i els annexos I, II, III i VIII de l'Orde 19/2023, de 29 de juny, de la Conselleria d'Educació, Cultura i Esport, per la qual es regulen els procediments derivats del Decret 107/2022, de 5 d'agost, del Consell, pel qual s'estableixen l'ordenació i el currículum d'Educació Secundària Obligatoria, i del Decret 108/2022, de 5 d'agost, del Consell, pel qual s'estableixen l'ordenació i el currículum de Batxillerat, així com l'organització i el funcionament del Batxillerat nocturn i a distància a la Comunitat Valenciana, en els termes establits en l'annex II d'este decret.

DISPOSICIONS ADICIONALS

Primera. Efectes de la qualificació de la matèria Projectes Interdisciplinaris corresponent al curs 2022-2023

Per a l'alumnat que en el curs escolar 2022-2023 haja cursat primer o tercer curs de l'Educació Secundària Obligatoria i haja promocionat, cal tindre en compte el següent:

Por último, respecto al principio de eficiencia, este decreto evita cargas administrativas innecesarias o accesorias y efectúa una debida gestión de los recursos públicos. En este sentido, la nueva distribución horaria que establece 30 horas lectivas para el alumnado en los cursos primero y segundo, y 32 horas en los cursos tercero y cuarto, tiene como finalidad homogeneizar los horarios de entrada y salida del alumnado, con el objetivo de contribuir a una mejor organización y funcionamiento de los centros, así como una mejor gestión de los posibles servicios complementarios de transporte escolar y comedor escolar.

V

Por todo lo expuesto, el presente decreto se dicta en el ejercicio de las competencias que atribuyen a la Generalitat el artículo 53 del Estatuto de Autonomía de la Comunitat Valenciana; el artículo 6.5 y la disposición final sexta de la Ley Orgánica 2/2006, de 3 de mayo, de Educación. Corresponde al Consell el ejercicio de la potestad reglamentaria, de acuerdo con lo establecido en el artículo 18.f) de la Ley 5/1983, de 30 de diciembre, del Consell. Por tanto, a propuesta del Conseller de Educación, Universidades y Empleo, habiendo otorgado audiencia a los órganos de participación y consulta de la comunidad educativa, con todos los informes preceptivos solicitados, visto el dictamen del Consell Escolar de la Comunitat Valenciana, conforme con el Consell Jurídic Consultiu de la Comunitat Valenciana, y previa deliberación del Consell, en la reunión del día 21 de junio de 2024,

DECRETO

Artículo 1. Modificación del Decreto 107/2022, de 5 de agosto, del Consell, por el que se establece la ordenación y el currículo de Educación Secundaria Obligatoria

1. Se modifican los artículos 6.5; 10; 11; 13; 15; 18.3; 31.2; 32.2; 36, al que se añade un nuevo apartado 13; y 41.4 del Decreto 107/2022, de 5 de agosto, del Consell, por el que se establece la ordenación y el currículo de Educación Secundaria Obligatoria, en los términos establecidos en el anexo I de este decreto.

2. Se modifican las disposiciones adicionales tercera y cuarta del Decreto 107/2022, en los términos establecidos en el anexo I de este decreto.

3. Se modifican los anexos III, IV, V, VI, XII, XIII y XIV del Decreto 107/2022, en los términos establecidos en el anexo I de este decreto.

Artículo 2. Modificación de la Orden 19/2023, de 29 de junio, de la Conselleria de Educación, Cultura y Deporte, por la que se regulan los procedimientos derivados del Decreto 107/2022, de 5 de agosto, del Consell, por el que se establecen la ordenación y el currículo de Educación Secundaria Obligatoria, y del Decreto 108/2022, de 5 de agosto, del Consell, por el que se establecen la ordenación y el currículo de Bachillerato, así como la organización y el funcionamiento del Bachillerato nocturno y a distancia en la Comunitat Valenciana

1. Se introduce un nuevo apartado 4 en el artículo 26, y se añade un nuevo apartado 4 al artículo 41, cuya redacción se indica en el anexo II del presente decreto.

2. Se modifica la disposición adicional sexta y los anexos I, II, III y VIII de la Orden 19/2023, de 29 de junio, de la Conselleria de Educación, Cultura y Deporte, por la que se regulan los procedimientos derivados del Decreto 107/2022, de 5 de agosto, del Consell, por el que se establecen la ordenación y el currículo de Educación Secundaria Obligatoria, y del Decreto 108/2022, de 5 de agosto, del Consell, por el que se establecen la ordenación y el currículo de Bachillerato, así como la organización y el funcionamiento del Bachillerato nocturno y a distancia en la Comunitat Valenciana, en los términos establecidos en el anexo II de este decreto.

DISPOSICIONES ADICIONALES

Primera. Efectos de la calificación de la materia Proyectos Interdisciplinarios correspondiente al curso 2022-2023

Para el alumnado que en el curso escolar 2022-2023 hubiera cursado primer o tercer curso de la Educación Secundaria Obligatoria y hubiese promocionado, hay que tener en cuenta lo siguiente:

1. En el cas d'haver superat la matèria Projectes Interdisciplinaris del nivell corresponent, la qualificació obtinguda en esta matèria tindrà els mateixos efectes que la resta de les matèries per al càlcul de la nota mitjana de l'etapa.

2. En el cas de no haver superat la matèria Projectes Interdisciplinaris del nivell corresponent, esta matèria no ha de constar com a pendent ni substituir-se per una nova. Així mateix, en este supòsit la qualificació obtinguda en l'esmentada matèria tampoc es tindrà en compte per al càlcul de la nota mitjana de l'etapa.

Segona. Incidència pressupostària

La implementació i el desplegament posterior d'este decret no tindrà cap incidència en la dotació de tots i cada un dels capítols de gasto assignats a la Conselleria d'Educació, Universitats i Ocupació, i en tot cas s'atendrà amb els mitjans personals i materials que esta tinga assignats.

DISPOSICIÓ FINAL

Primera. Modificació de l'article 19 del Decret 74/2013, de 14 de juny, del Consell, pel qual es regula la Formació Professional Dual del sistema educatiu a la Comunitat Valenciana.

Es modifica l'article 19 del Decret 74/2013, de 14 de juny, del Consell, pel qual es regula la Formació Professional Dual del sistema educatiu a la Comunitat Valenciana, que quedarà redactat de la manera següent:

«Article 19. Nombre màxim de llocs formatius per empresa

1. Tota empresa que participe en la Formació Professional Dual haurà d'oferir almenys un lloc formatiu amb independència del nombre de treballadors i treballadores amb què compte.

2. S'inclou, expressament, la possibilitat d'acollir alumnat en Formació Professional Dual per part d'empresaris i empresàries individuals i professionals independents, encara que no tinguen persones treballadores a càrrec seu, sempre que puga garantir-se el compliment del programa formatiu.

3. En aquelles empreses amb forma societària, per a oferir diversos llocs formatius de manera simultània, serà necessari mantindre la relació d'un lloc formatiu per cada tres persones treballadores, sense que el nombre de llocs formatius oferits de manera simultània d'una determinada categoria, funcions o perfil siga superior al dels treballadors i treballadores del centre de treball de la mateixa categoria, funcions o perfil.

El que s'exposa en el paràgraf anterior haurà de figurar en el conveni de col·laboració regulat en l'article 9 del present decret.».

Segona. Calendari d'implantació

1. El que s'establix en l'article 2.1 i en la disposició adicional primera d'este decret serà aplicable a partir del curs escolar 2023-2024, inclusivament.

2. La resta de les modificacions previstes en este decret seran aplicables a partir del curs escolar 2024-2025.

Tercera. Aplicació i desplegament

1. S'autoritza la persona titular de la conselleria competent en matèria d'educació per a dictar totes les disposicions que siguen necessàries per a l'aplicació i el desplegament del que disposa este decret.

Quarta. Entrada en vigor

Este decret entrarà en vigor l'endemà de ser publicat en el *Diari Oficial de la Generalitat Valenciana*.

Alacant, 21 de juny de 2024

El president de la Generalitat,
CARLOS MAZÓN GUIXOT

El conseller d'Educació, Universitats i Ocupació,
JOSÉ ANTONIO ROVIRA JOVER

1. En el caso de haber superado la materia Proyectos Interdisciplinarios del nivel correspondiente, la calificación obtenida en dicha materia tendrá los mismos efectos que el resto de las materias para el cálculo de la nota media de la etapa.

2. En el caso de no haber superado la materia Proyectos Interdisciplinarios del nivel correspondiente, dicha materia no ha de constar como pendiente ni sustituirse por una nueva. Asimismo, en este supuesto la calificación obtenida en la mencionada materia tampoco se tendrá en cuenta para el cálculo de la nota media de la etapa.

Segunda. Incidencia presupuestaria

La implementación y el desarrollo posterior de este decreto no tendrá ninguna incidencia en la dotación de todos y cada uno de los capítulos de gasto asignados a la Conselleria de Educación, Universidades y Empleo, y en todo caso se atenderá con los medios personales y materiales que esta tenga asignados.

DISPOSICIÓN FINAL

Primera. Modificación del artículo 19 del Decreto 74/2013, de 14 de junio, del Consell, por el que se regula la Formación Profesional Dual del sistema educativo en la Comunitat Valenciana.

Se modifica el artículo 19 del Decreto 74/2013, de 14 de junio, del Consell, por el que se regula la Formación Profesional Dual del sistema educativo en la Comunitat Valenciana, que quedará redactado de la siguiente forma:

«Artículo 19. Número máximo de puestos formativos por empresa

1. Toda empresa que participe en la Formación Profesional Dual deberá ofertar al menos un puesto formativo con independencia del número de trabajadores y trabajadoras con que cuente.

2. Se incluye, expresamente, la posibilidad de acoger alumnado en Formación Profesional Dual por parte de empresarios y empresarias individuales y profesionales independientes, aunque no tengan personas trabajadoras a su cargo, siempre que pueda garantizarse el cumplimiento del programa formativo.

3. En aquellas empresas con forma societaria, para ofertar varios puestos formativos de manera simultánea será necesario mantener la relación de un puesto formativo por cada tres personas trabajadoras, sin que el número de puestos formativos ofertados de manera simultánea de una determinada categoría, funciones o perfil sea superior al de los trabajadores y trabajadoras del centro de trabajo de la misma categoría, funciones o perfil.

Lo referido en el párrafo anterior deberá figurar en el convenio de colaboración regulado en el artículo 9 del presente decreto.».

Segunda. Calendario de implantación

1. Lo establecido en el artículo 2.1 y en la disposición adicional primera de este decreto, será de aplicación a partir del curso escolar 2023-2024 inclusive.

2. El resto de las modificaciones previstas en este decreto serán aplicables a partir del curso escolar 2024-2025.

Tercera. Aplicación y desarrollo

Se autoriza a la persona titular de la conselleria competente en materia de educación para dictar todas las disposiciones que sean necesarias para la aplicación y el desarrollo de lo que dispone este decreto.

Cuarta. Entrada en vigor

Este decreto entrará en vigor el día siguiente al de su publicación en el *Diari Oficial de la Generalitat Valenciana*.

Alicante, 21 de junio de 2024

El president de la Generalitat,
CARLOS MAZÓN GUIXOT

El conseller de Educación, Universidades y Empleo,
JOSÉ ANTONIO ROVIRA JOVER

ANNEX I

Modificació del Decret 107/2022, de 5 d'agost, del Consell, pel qual s'establix l'ordenació i el currículum d'Educació Secundària Obligatoria

1. Es modifica l'apartat 5 de l'article 6, que queda redactat en els termes següents:

“5. En totes les matèries es treballaran i fomentaran de manera transversal, els aspectes previstos en l'article 6.5 del Reial decret 217/2022, de 29 de març. Així mateix, en totes les matèries s'inclourà un tractament transversal de l'educació en valors cívics i ètics.”

2. Es modifica l'article 10, que queda redactat en els termes següents:

“Article 10. Matèries de l'Educació Secundària Obligatoria de 1r a 3r curs

D'acord amb el que estableix l'article 8 del Reial decret 217/2022:

1. Les matèries comunes dels tres primers cursos són les següents:

- a) Biologia i Geologia
- b) Educació Física
- c) Educació Plàstica, Visual i Audiovisual
- d) Física i Química
- e) Geografia i Història
- f) Valencià: Llengua i Literatura
- g) Llengua Castellana i Literatura
- h) Llengua Estrangera
- i) Matemàtiques
- j) Música
- k) Tecnologia i Digitalització

2. En cada un dels tres cursos tot l'alumnat ha de cursar les matèries comunes següents:

- a) Educació Física
- b) Geografia i Història
- c) Valencià: Llengua i Literatura
- d) Llengua Castellana i Literatura
- e) Matemàtiques
- f) Llengua Estrangera

3. A més de les hores lectives setmanals de les matèries indicades en els apartats 1 i 2 d'este article, els centres educatius disposen d'un temps destinat a la tutoria.

4. A més, l'alumnat ha de cursar la matèria Música en els cursos 1r, 2n i 3r; les matèries Biologia i Geologia, i Tecnologia i Digitalització, en els cursos 1r i 3r, i les matèries Física i Química, i Educació Plàstica, Visual i Audiovisual, en els cursos 2n i 3r.

5. Així mateix, l'alumnat ha de cursar una matèria optativa en cada un dels tres cursos. L'oferta de matèries optatives per part del centre s'ha d'ajustar al catàleg següent:

- a) Projectes Interdisciplinaris, Segona Llengua Estrangera, Tallers de Reforç i Tallers d'Aprofundiment, en cada un dels tres cursos.

- b) Finances i Consum Responsables, Laboratori d'Arts Escèniques, Laboratori de Creació Audiovisual i Taller de Relacions Digitals Responsables, en 1r curs.
- c) Emprenedoria Social i Sostenible, en 2n curs.
- d) Programació, Intel·ligència Artificial i Robòtica I, en 2n i 3r curs.
- e) Competència Comunicativa Oral en Primera Llengua Estrangera, Creativitat Musical, Cultura Clàssica, Programació, Intel·ligència Artificial i Robòtica II i Taller d'Economia, en 3r curs.

Per a impartir les matèries optatives del catàleg esmentat anteriorment, la direcció dels centres educatius públics, d'acord amb les funcions atribuïdes al claustre i al consell escolar establides en la normativa que regula l'organització i el funcionament dels centres públics que impartixen ensenyaments d'Educació Secundària Obligatòria, Batxillerat i Formació Professional, i la titularitat dels centres privats, han d'establir l'oferta de les matèries optatives. A este efecte, en els centres educatius públics hauran d'atendre's els criteris de la demanda de l'alumnat, la disponibilitat de professorat amb destinació definitiva en el centre, el caràcter progressiu del currículum de determinades matèries al llarg dels diferents cursos i també les possibilitats organitzatives i la disponibilitat de recursos.

Entre estes matèries optatives, els centres públics oferiran, almenys, Cultura Clàssica, Programació, Intel·ligència Artificial i Robòtica I i II, Projectes Interdisciplinaris, Segona Llengua Estrangera, Tallers de Reforç i Tallers d'Aprofundiment, en els cursos indicats, sempre que hi haja disponibilitat horària del professorat amb destinació definitiva en el centre i no supose un augment de la plantilla prevista.

Els horaris de les matèries optatives s'establiran amb els mateixos criteris que els utilitzats amb la resta de matèries.”.

3. Es modifica l'article 11, que queda redactat en els termes següents:

“Article 11. Organització de les matèries per àmbits

1. Els centres educatius, en funció de les seues característiques, de les necessitats de l'alumnat, de les avaluacions realitzades durant el curs anterior, del seu projecte educatiu i en exercici de la seua autonomia, podran establir àmbits de coneixement agrupant les matèries que consideren més apropiades per a oferir a l'alumnat una impartició integrada i interdisciplinària. Esta organització curricular ha de contribuir, des de la mateixa estructura del currículum i des de la metodologia de treball, a la consecució dels objectius següents:

- a) Un desenvolupament adequat de les competències específiques de l'Educació Secundària Obligatòria i l'assoliment del perfil d'eixida de l'alumnat.
- b) Motivar l'alumnat cap als aprenentatges actius a través de metodologies innovadores.
- c) Promoure estratègies que faciliten la coordinació i el treball conjunt dels equips docents d'un mateix grup d'alumnat.

2. L'agrupació per àmbits de coneixement es podrà dur a terme en els tres primers cursos de l'etapa si així ho determinen els centres en l'àmbit de la seua autonomia pedagògica i organitzativa.

3. Si algun centre considera adequat introduir una matèria optativa en un àmbit, esta s'haurà d'impartir al conjunt de l'alumnat d'este grup.

4. Els àmbits que decidisca autònomament cada centre hauran d'incloure les competències específiques, els sabers bàsics i els criteris d'avaluació de les matèries que s'integren.

5. Les hores lectives setmanals per a impartir cada àmbit hauran de ser, amb caràcter general, la suma de les hores lectives setmanals de les matèries que componen l'àmbit.

6. L'organització per àmbits es podrà desenvolupar mitjançant codocència, projectes o qualsevol altra metodologia que determine el centre en la seua línia pedagògica, en virtut de la seua autonomia.

7. A l'hora de distribuir les matèries per àmbits d'aprenentatge, s'haurà de tindre en compte la llengua vehicular de cada matèria.

8. En el cas que la matèria Música s'incloga en un àmbit, esta matèria podrà ser objecte de convalidació per part de l'alumnat, d'acord amb el que s'establix en la normativa vigent, si bé l'alumnat haurà d'assistir a la totalitat d'hores de docència de l'àmbit.”

4. Es modifica l'apartat 5 de l'article 12, que queda redactat en els termes següents:

“5. Així mateix, l'alumnat de 4t curs ha de cursar una matèria optativa. L'oferta de matèries optatives per part del centre s'ha d'ajustar al catàleg següent:

- a) Arts Escèniques
- b) Competència Comunicativa Oral en Primera Llengua Estrangera
- c) Filosofia
- d) Projectes Interdisciplinaris
- e) Segona Llengua Estrangera
- f) Taller d'Aprofundiment
- g) Taller de Reforç

Per a impartir les matèries optatives del catàleg esmentat anteriorment, la direcció dels centres educatius públics, d'acord amb les funcions atribuïdes al Claustre i al Consell Escolar establides en la normativa que regula l'organització i el funcionament dels centres públics que impartixen ensenyaments d'Educació Secundària Obligatòria, Batxillerat i Formació Professional, i la titularitat dels centres privats, han d'establir l'oferta de les matèries optatives. A este efecte, en els centres educatius públics hauran d'atendre's els criteris de la demanda de l'alumnat, la disponibilitat de professorat amb destinació definitiva en el centre, el caràcter progressiu del currículum de determinades matèries al llarg dels diferents cursos i també les possibilitats organitzatives i la disponibilitat de recursos.

D'entre estes matèries optatives, els centres han d'oferir, almenys, Filosofia, Projectes Interdisciplinaris, Segona Llengua Estrangera, Tallers de Reforç i Tallers d'Aprofundiment en els centres educatius públics, sempre que hi haja disponibilitat horària del professorat amb destinació definitiva en el centre i no supose un augment de la plantilla prevista.

Els horaris de les matèries optatives s'establiran amb els mateixos criteris que els utilitzats amb la resta de matèries.”.

5. Es modifica l'article 13, que queda redactat en els termes següents:

“Article 13. Distribució de les hores lectives

L'organització de l'Educació Secundària Obligatòria i la distribució de les hores lectives setmanals per a impartir cada una de les matèries i la tutoria en els corresponents nivells de l'Educació Secundària Obligatòria és la que figura en l'annex V.”

6. Es modifica l'article 15, que queda redactat en els termes següents:

“Article 15. Projectes interdisciplinaris

1. Els projectes interdisciplinaris seran desenvolupats per part de l'alumnat d'Educació Secundària Obligatòria que decidisca cursar-los com a matèria optativa.

2. Els projectes interdisciplinaris integraran competències, sabers, mètodes o formes de comunicació de dos o més matèries, per a comprendre un fenomen, resoldre un problema o crear un producte, alhora que promouran la relació amb l'entorn sociocultural.

3. En cada projecte, l'alumnat haurà de seguir un procés que incloga la investigació, la creativitat, la presa de decisions, l'ús d'estratègies i la comunicació i transferència del coneixement en diversos formats.

4. El professor o professora que estiga impartint projectes interdisciplinaris podrà desenvolupar un o diversos projectes al llarg del curs.”

7. Es modifica l'apartat 3 de l'article 18, que queda redactat en els termes següents:

“3. Organització dels programes de diversificació curricular.

Els programes de diversificació curricular s'organitzaran d'acord amb els àmbits i les matèries que s'indiquen a continuació:

a) Àmbits i matèries del programa de diversificació curricular del 3r curs de l'Educació Secundària Obligatòria.

a.1) Àmbit Lingüístic i Social: haurà d'incloure els aspectes bàsics corresponents a les matèries Valenciana: Llengua i Literatura, Llengua Castellana i Literatura, i Geografia i Història.

a.2) Àmbit Científic: haurà d'incloure els aspectes bàsics corresponents a les matèries Matemàtiques, Biologia i Geologia, i Física i Química.

a.3) Àmbit Pràctic: inclourà els aspectes bàsics corresponents a les matèries Tecnologia i Digitalització, Educació Plàstica, Visual i Audiovisual, que es completaran amb fonaments bàsics d'orientació i iniciació professional.

a.4) Llengua Estrangera, Educació Física, Música i una matèria optativa.

b) Àmbits i matèries del programa de diversificació curricular del 4t curs de l'Educació Secundària Obligatòria.

b.1) Àmbit Lingüístic i Social: haurà d'incloure els aspectes bàsics corresponents a les matèries Valenciana: Llengua i Literatura, Llengua Castellana i Literatura, i Geografia i Història.

b.2) Àmbit Científic: haurà d'incloure els aspectes bàsics corresponents a les matèries Matemàtiques, Biologia i Geologia, i Física i Química.

b.3) Àmbit Pràctic: inclourà els aspectes bàsics corresponents a les matèries Tecnologia, Digitalització i Expressió Artística, que es completaran amb fonaments bàsics d'orientació i iniciació professional.

b.4) Llengua Estrangera, Educació Física, Educació en Valors Cívics i Ètics i una matèria optativa.

c) A més de les matèries indicades en els apartats *a* i *b* anteriors, l'alumnat també disposarà d'un temps destinat a la tutoria, que es cursarà en el seu grup del programa de diversificació curricular.

d) Quant a l'Àmbit Pràctic, el Departament d'Orientació Educativa i Professional col·laborarà amb el professorat d'este àmbit per a definir els fonaments bàsics d'orientació i iniciació professional, d'acord amb les característiques i les necessitats del grup.

e) L'alumnat haurà de cursar les matèries que figuren en els apartats *a.4* i *b.4* anteriors en el seu grup de referència. En el cas de la matèria Llengua Estrangera, el professorat realitzarà una adaptació d'accés i/o d'aprenentatge a l'alumnat que curse el programa de diversificació curricular.

f) L'organització i la distribució de les hores lectives setmanals d'estos programes és la que figura en l'annex VI d'este decret.

g) Els àmbits dels programes de diversificació curricular seran impartits d'acord amb l'atribució docent que disposa l'article 2.5 del Reial decret 286/2023, de 18 d'abril, pel qual es regula l'assignació de matèries en Educació Secundària Obligatòria i en Batxillerat a les especialitats de diferents cossos de funcionaris docents, i es modifiquen diverses normes relatives al professorat d'ensenyaments no universitaris.”

8. Es modifica l'apartat 2 de l'article 31, que queda redactat en els termes següents:

“2. L'alumnat que cursa l'ESO i cursa o ha cursat ensenyaments professionals de Dansa en conservatoris professionals o centres autoritzats també podrà sol·licitar la convalidació de la matèria Música de 1r, 2n i 3r curs de l'ESO, per la superació de la matèria Música de 1r curs dels ensenyaments professionals de Dansa, així com la convalidació de la matèria Música de 4t curs de l'ESO, per la superació de la matèria Música de 2n curs dels ensenyaments professionals de Dansa.”

9. Es modifica l'apartat 2 de l'article 32, que queda redactat en els termes següents:

“2. L'alumnat que cursa l'ESO i cursa o ha cursat ensenyaments professionals de Música en conservatoris professionals o centres autoritzats també podrà sol·licitar la convalidació de la matèria Música de 1r, 2n i 3r curs de l'ESO, per la superació de la matèria Instrument o Veu de 1r curs dels ensenyaments professionals de Música, així com la convalidació de la matèria Música de 4t curs de l'ESO, per la superació de la matèria Instrument o Veu de 2n curs dels ensenyaments professionals de Música.”

10. Es modifica l'apartat 13 de l'article 36, que queda redactat en els termes següents:

“13. Els resultats de l'avaluació s'expressaran en els termes que disposa l'article 31.2 del Reial decret 217/2022. A estos termes s'adjuntarà, amb caràcter informatiu, una qualificació numèrica, sense utilitzar decimals, en una escala d'un a deu, amb les correspondències següents:

Insuficient: 1, 2, 3 o 4.

Suficient: 5.

Bé: 6.

Notable: 7 o 8.

Excel·lent: 9 o 10.”

11. Es modifica l'apartat 4 de l'article 41, que queda redactat en els termes següents:

“4. L'alumnat que s'incorpore a un programa de diversificació curricular seguirà els plans de reforç establits per l'equip educatiu, i haurà de superar les avaluacions corresponents en aquelles matèries de cursos anteriors que no hagen superat i que no estiguen integrades en algun dels àmbits del programa. Les matèries de cursos anteriors integrades en algun dels àmbits es consideraran superades si se supera l'àmbit corresponent; i en este cas, s'haurà de consignar la qualificació d'estes matèries amb el terme 'suficient'.”

12. Es modifica la disposició addicional tercera, que queda redactada en els termes següents:

“*Tercera. Atribució docent de les matèries optatives*

1. En els centres públics, el professorat pertanyent al cos de catedràtics d'Ensenyament Secundari i al cos de professors d'Ensenyament Secundari podrà impartir les matèries optatives de l'Educació Secundària Obligatòria a què fan referència els articles 10 i 12 d'este decret, d'acord amb l'atribució docent a les especialitats que s'indiquen en la taula següent:

Matèries optatives d'educació secundària obligatòria <i>Materias optativas de educación secundaria obligatoria</i>	Especialitats ⁽¹⁾ <i>Especialidades ⁽¹⁾</i>
Arts Escèniques <i>Artes Escénicas</i>	Educació Física <i>Educación Física</i>
	Grec <i>Griego</i>
	Llatí <i>Latín</i>
	Llengua Castellana i Literatura <i>Lengua Castellana y Literatura</i>
	Llengua Estrangera <i>Lengua Extranjera</i>
	Llengua i Literatura Valenciana <i>Lengua y Literatura Valenciana</i>
	Música

Competència Comunicativa Oral en Primera Llengua Estrangera <i>Competencia Comunicativa Oral en Primera Lengua Extranjera</i>	Llengua estrangera corresponent <i>Lengua extranjera correspondiente</i>
Creativitat Musical <i>Creatividad Musical</i>	Música
Cultura Clàssica <i>Cultura Clásica</i>	Grec <i>Griego</i>
	Llatí <i>Latín</i>
Emprenedoria Social i Sostenible <i>Emprendimiento Social y Sostenible</i>	(s'ha de seguir l'orde de prelación següent: Economia, Formació i Orientació Laboral, Administració d'Empreses i Organització i Gestió Comercial) <i>(se seguirá el orden de prelación siguiente: Economía, Formación y Orientación Laboral, Administración de Empresas y Organización y Gestión Comercial)</i>
	Administració d'Empreses <i>Administración de Empresas</i>
	Economia <i>Economía</i>
	Formació i Orientació Laboral <i>Formación y Orientación Laboral</i>
	Organització i Gestió Comercial <i>Organización y Gestión Comercial</i>
Filosofia <i>Filosofía</i>	Filosofia <i>Filosofía</i>
Finances i Consum Responsables <i>Finanzas y Consumo Responsables</i>	(s'ha de seguir l'orde de prelación següent: Economia, Formació i Orientació Laboral, Administració d'Empreses i Organització i Gestió Comercial) <i>(se seguirá el orden de prelación siguiente: Economía, Formación y Orientación Laboral, Administración de Empresas y Organización y Gestión Comercial)</i>
	Administració d'Empreses <i>Administración de Empresas</i>
	Economia <i>Economía</i>
	Formació i Orientació Laboral <i>Formación y Orientación Laboral</i>
	Organització i Gestió Comercial <i>Organización y Gestión Comercial</i>
Laboratori d'Arts Escèniques <i>Laboratorio de Artes Escénicas</i>	Educació Física <i>Educación Física</i>
	Grec <i>Griego</i>
	Llatí <i>Latín</i>
	Llengua Castellana i Literatura <i>Lengua Castellana y Literatura</i>

	Llengua Estrangera <i>Lengua Extranjera</i>
	Llengua i Literatura Valenciana <i>Lengua y Literatura Valenciana</i>
	Música
Laboratori de Creació Audiovisual <i>Laboratorio de Creación Audiovisual</i>	Dibuix <i>Dibujo</i>
Programació, Intel·ligència Artificial i Robòtica I i II <i>Programación, Inteligencia Artificial y Robótica I y II</i>	(s'ha de seguir l'orde de prelación següent: Informàtica i Tecnologia) <i>(se seguirá el orden de prelación siguiente: Informática y Tecnología)</i>
	Informàtica <i>Informática</i>
	Tecnologia <i>Tecnología</i>
Segona Llengua Estrangera <i>Segunda Lengua Extranjera</i>	Llengua estrangera corresponent <i>Lengua extranjera correspondiente</i>
Taller d'Economia Taller de Economía	(s'ha de seguir l'orde de prelación següent: Economia, Formació i Orientació Laboral, Administració d'Empreses i Organització i Gestió Comercial) <i>(se seguirá el orden de prelación siguiente: Economía, Formación y Orientación Laboral, Administración de Empresas y Organización y Gestión Comercial)</i>
	Administració d'Empreses <i>Administración de Empresas</i>
	Economia <i>Economía</i>
	Formació i Orientació Laboral <i>Formación y Orientación Laboral</i>
	Organització i Gestió Comercial <i>Organización y Gestión Comercial</i>
Taller de Relacions Digitals Responsables <i>Taller de Relaciones Digitales Responsables</i>	(s'ha de seguir l'orde de prelación següent: Informàtica i Tecnologia) <i>(se seguirá el orden de prelación siguiente: Informática y Tecnología)</i>
	Informàtica <i>Informática</i>
	Tecnologia <i>Tecnología</i>

- ⁽¹⁾ Només cal tindre en compte l'orde de prelación en l'atribució docent de les matèries Emprenedoria Social i Sostenible, Finances i Consum Responsables, Programació, Intel·ligència Artificial i Robòtica I i II, Taller d'Economia i Taller de Relacions Digitals Responsables indicades en esta graella.

Solo habrá tener en cuenta el orden de prelación en la atribución docente de las materias Emprendimiento Social y Sostenible, Finanzas y Consumo Responsables, Programación, Inteligencia Artificial y Robótica I i II, Taller de Economía y Taller de Relaciones Digitales Responsables indicadas en esta tabla.

Les matèries optatives Projectes Interdisciplinaris, Tallers de Reforç i Tallers d'Aprofundiment, podran ser impartides pel professorat amb atribució docent en qualsevol de les matèries de referència compreses dins d'estes matèries optatives.

2. En el cas del professorat dels centres privats, les matèries optatives podran ser impartides pel professorat que reunisca els requisits de formació inicial per a impartir qualsevol de les matèries adscrites a l'especialitat a la qual pertany l'optativa, d'acord amb la taula de l'apartat anterior i amb la normativa vigent que estableix les especialitats i l'atribució docent dels cossos docents d'Ensenyament Secundari.”

13. Es modifica la disposició addicional quarta, que queda redactada en els termes següents:

“Quarta. Condicions de formació inicial per al professorat dels centres privats per a la impartició de la matèria Valencià: Llengua i Literatura

Per a impartir la matèria Valencià: Llengua i Literatura en Educació Secundària Obligatòria i Batxillerat en un centre privat, el professorat haurà d'acreditar estar en possessió dels requisits de formació següents:

1. Estar en possessió d'una llicenciatura de l'àrea d'Humanitats, de qualsevol títol oficial de grau de la branca de coneixement d'Arts i Humanitats, o de la llicenciatura o grau en Periodisme.

2. Acreditar una qualificació específica mitjançant el certificat de nivell C1 de coneixements de valencià, Certificat de Capacitació per a l'Ensenyament en Valencià o Diploma de Mestre de Valencià.

3. Tindre la formació pedagògica i didàctica a la qual fa referència l'article 100.2 de la Llei orgànica 2/2006, de 3 de maig, d'educació.”

14. Es modifica el currículum de la matèria Biologia i Geologia de l'annex III en les versions en castellà i en valencià, que queda redactat com següent:

“BIOLOGIA I GEOLOGIA

1. Presentació

Les matèries de Biologia i Geologia de l'Educació Secundària Obligatòria busquen contribuir als coneixements necessaris per a comprendre processos tan significatius en l'actualitat com el canvi climàtic o les diferents crisis ambientals, així com les conseqüències per a la població i el compromís amb els Objectius de Desenvolupament Sostenible de l'Agenda 2030 de Nacions Unides.

D'altra banda, aporten explicacions que contribuïxen al coneixement del propi cos i els seus canvis al llarg del desenvolupament, tan significatius en esta etapa madurativa en què es troba l'alumnat, i avancen en l'assumpció de la importància dels hàbits saludables per a la millora en el rendiment de l'organisme i la prevenció de malalties.

Pel que fa al desenvolupament de les competències clau, atés que el treball científic és un procés col·laboratiu, la matèria contribuïx a fomentar la tolerància, la solidaritat i la cooperació. D'altra banda, com que requerix comunicar resultats, i en esta comunicació s'empren diferents ferramentes digitals, també es contribuïx a la millora de les competències lingüístiques i digitals. Amb este plantejament, la proposta de sabers bàsics que es planteja per a promoure l'adquisició i el desenvolupament de les onze competències específiques s'estructura en cinc blocs que suposen, d'una banda, una continuació dels que s'han tractat en l'àrea de Coneixement del Medi Natural, Social i Cultural en l'Educació Primària, com la metodologia de la ciència, el cos humà i els hàbits saludables o la sostenibilitat, i, d'una altra, la incorporació de nous sabers que permetran aprofundir en el coneixement d'aspectes determinats més específics, com l'estudi de la Terra i dels éssers vius. A això cal afegir altres blocs de continguts, com l'evolució o la genètica, que es tractaran en 4t curs de l'Educació Secundària Obligatòria, en què la matèria de Biologia i Geologia és optativa i, per tant, no la cursarà tot l'alumnat.

A continuació, es descriuen els cinc blocs de sabers bàsics que es proposa treballar al llarg de l'ESO:

- **Bloc 1: Metodologia de la ciència.** Pretén aproximar l'alumnat al pensament i el treball científics, incloent-hi les ferramentes de treball que s'utilitzen, tant en el laboratori com en camp, i les particularitats de la comunicació de resultats i les discussions que es produïxen arran d'estes.
- **Bloc 2: Cos humà i hàbits saludables.** Dona continuïtat als sabers treballats durant l'etapa d'Educació Primària, i aprofundix en el coneixement del cos humà i el seu funcionament aportant explicacions als canvis que patix el cos humà al llarg de les diferents etapes, especialment significatius durant l'adolescència. Inclou, a més, una actitud de respecte quant a les opcions de manifestacions relacionades amb la sexualitat i una actitud de prevenció contra possibles malalties de transmissió sexual associada al coneixement dels mètodes relacionats amb esta.
- **Bloc 3: Els éssers vius.** Part de les característiques bàsiques dels éssers vius i de la teoria cel·lular, entenent la cèl·lula com la unitat estructural i funcional dels éssers vius, en la qual ja s'observen les tres funcions vitals: nutrició, relació i reproducció, i s'introduïxen les diferències entre els diferents tipus d'organització cel·lular, criteri que es té en compte per a la classificació dels éssers

vius. Aporta una visió de la biodiversitat i la importància de mantindre-la, les diferents maneres de manifestar-se la vida i les característiques bàsiques dels dominis i regnes d'éssers vius.

- **Bloc 4: La Terra.** Situa el nostre planeta en el sistema solar i l'univers i aproxima l'alumnat a la comprensió de la dinàmica que experimenta, que es manifesta mitjançant fenòmens de caràcter intern o extern i més o menys catastròfic o, per contra, inapreciables a l'escala humana de temps. Tot això facilita, a més, la percepció de les diferents escales, tant temporals com espacials, que faciliten el descobriment de les diferents concepcions espaciotemporals amb les quals treballa la ciència.

- **Bloc 5: Ecologia i sostenibilitat.** Permet la comprensió de la Terra com un sistema integral i global, fet que permet analitzar les diferents esferes i interfases, les parts i interaccions d'estes, i així es promou la importància de la conservació dels ecosistemes i la biodiversitat d'estos per a impulsar un model de desenvolupament sostenible. Analitza els recursos naturals, així com els riscos i impactes als quals es troben sotmesos en un context globalitzat. La importància dels nostres hàbits quotidians s'aprecien determinants per a gestionar problemes com el calfament global, l'esgotament de recursos, la contaminació i altres processos similars.

Els sabers inclosos en estos blocs han de treballar-se de manera competencial perquè la seua adquisició vaja sempre lligada al desenvolupament de les competències específiques de la matèria que, al seu torn, contribuïx a perfeccionar les competències clau i les competències específiques d'altres matèries de l'etapa. En altres paraules, els sabers bàsics són el mitjà per a promoure l'adquisició i el desenvolupament de les competències específiques, però també els coneixements mínims de ciències biològiques i geològiques que l'alumnat ha d'adquirir.

Els criteris d'avaluació són indicadors que permeten mesurar el nivell de desenvolupament de les competències i estan connectats de manera flexible amb els sabers amb la finalitat de proporcionar una visió objectiva dels aprenentatges de l'alumnat.

Les competències i els sabers han de treballar-se en forma de situacions d'aprenentatge o activitats amb un objectiu clar, connectades amb la realitat i que conviden l'alumnat a la reflexió i la col·laboració. Amb este fi, es recomana el treball interdisciplinari, que afavorirà una assimilació més profunda d'esta matèria per estendre les arrels cap a altres branques del coneixement amb les quals es vincula.

En conclusió, en les matèries de Biologia i Geologia es treballen sabers de les ciències geològiques i de la vida com a via per a adquirir i desenvolupar les competències específiques i les competències clau, amb el fi últim d'una integració ciutadana plena de l'alumnat a escala professional, social i emocional.

2. Competències específiques

2.1. Competència específica 1

Resoldre problemes científics abordables en l'àmbit escolar a partir de treballs d'investigació de caràcter experimental.

2.1.1. Descripció de la competència 1

Les experiències pràctiques dutes a terme en l'àmbit escolar que requerixen un treball experimental impliquen fer operacions destinades a descobrir, comprovar o demostrar fenòmens o principis científics determinats. És per això que darrere de cada disseny d'un experiment hi ha d'haver una finalitat que dirigeixca el treball de l'alumne cap a la comprensió de fenòmens o principis que es posen de manifest.

Estes experiències es convertixen en xicotetes investigacions quan estan acompanyades d'un aprenentatge per descobriment l'objectiu del qual és ensenyar ciència fent ciència. Així, mitjançant el disseny d'estes xicotetes investigacions, l'alumnat podrà buscar solucions als problemes de tipus científic que se li plantegen. D'esta manera s'aconsegueix desenvolupar habilitats per a la investigació i es posen en joc les característiques i els valors del treball científic. Este model de pràctiques educatives, basat en la indagació o l'aprenentatge per descobriment, pot oscil·lar entre un model molt guiat i pautat pel docent, en què l'alumnat decidix poc o res, fins a un altre en què l'alumne o l'alumna no decidix la pregunta investigable, però sí l'experiment, o totalment obertes i centrades en l'alumnat, en funció del grau de desenvolupament cognitiu i les habilitats que es requerisquen. Evidentment el grau d'intervenció del professorat dependrà de la mena de contingut treballat i del grau de competència de l'alumnat adquirit en experiències anteriors en esta mena de pràctiques indagatòries. Com més gran és l'autonomia de l'alumnat i la seua implicació en el disseny de tots els passos necessaris en la investigació, major és la seua destresa i l'adquisició dels procediments propis de la ciència, fet que coneixem genèricament com a mètode científic: observar fets, formular preguntes investigables, dissenyar experiments, recopilar dades, raonar i revisar les proves obtingudes en vista del que ja es coneix, extraure i comunicar conclusions, discutir els resultats i formular models explicatius.

Esta competència implica no només l'adquisició d'habilitats instrumentals o treball manipulatiu, sinó també les capacitats de raonament, com l'argumentació i la modelització.

Cal assenyalar que les activitats experimentals poden ser indagatòries o no, ja que no sempre que fem experiments fem ciència i esta utilitza altres instruments, al marge de l'experimentació, en el quefer diari. No obstant això, en nombroses ocasions és necessari recórrer a experimentació pràctica de tipus demostratiu per a il·lustrar exemples o adquirir destreses en el maneig d'instruments científics, sense fer preguntes investigables ni hipòtesis que contrastar, fet que requerix menys maduració de l'alumnat en esta destresa.

Les diferències de grau en el desenvolupament d'esta competència específica es manifesten per mitjà de la diferent complexitat de les investigacions plantejades, tant en el problema que cal

abordar com en el plantejament de l'experiment o en la comunicació dels resultats, i en funció dels sabers bàsics associats al nivell.

En acabar el primer curs, l'alumnat ha d'haver adquirit les destreses bàsiques implicades en l'ús dels materials i les ferramentes pròpies d'un laboratori, així com ser capaç de dur a terme pràctiques demostratives i xicotetes investigacions guiades en què s'exigix identificar el problema i les variables que hi intervenen, emetre hipòtesis, fer dissenys experimentals, obtindre resultats i saber comunicar-los. En este nivell, els problemes plantejats són més senzills i els resultats es presenten generalment mitjançant informes descriptius i observacions qualitatives (dibuixos i esquemes).

Quan acabe el tercer curs, l'alumnat ha de ser capaç de relacionar les variables de manera quantitativa o qualitativa, comunicar el procés amb precisió, traure conclusions i fer prediccions en diferents condicions. Els informes dels resultats han de ser interpretatius dels fenòmens estudiats.

2.2. Competència específica 2

Analitzar situacions problemàtiques reals utilitzant la lògica científica i explorant les possibles conseqüències de les solucions proposades per a afrontar-les.

2.2.1. Descripció de la competència 2

Esta competència fa referència a l'anàlisi d'un problema o un cas real al qual és necessari donar una solució o adoptar decisions per a poder minimitzar-ne els efectes. Tot això des del punt de vista científic.

Així, implica mobilitzar coneixements per a qüestionar la situació, buscar i aprofundir en la informació, recopilar dades i opinions per a analitzar la situació, argumentar les idees i acceptar punts de vista diferents del propi, proposar una intervenció i comunicar les conclusions obtingudes. La seua adquisició i desenvolupament permetrà a l'alumnat fer front a problemes com ara la deterioració dels aliments, l'aparició dels símptomes d'una malaltia, els efectes d'una gran tempesta, o el canvi climàtic, d'una manera objectiva i informada, així com proposar accions que puguen mitigar-ne els efectes o adaptar-se a les conseqüències.

El grau en el desenvolupament d'esta competència específica ve de l'adequació de la solució plantejada, la complexitat del problema que cal resoldre, els coneixements que es mobilitzen per a resoldre-la, la proximitat del context en què es desenvolupa i el grau d'abstracció que requereix.

En acabar el primer curs, l'alumnat ha de ser capaç de proposar solucions davant de situacions problemàtiques reals, per a resoldre-les o millorar-les, que siguen coherents amb la lògica científica.

En acabar el tercer curs, l'alumnat ha de ser capaç de construir explicacions davant de situacions problemàtiques reals que relacionen els fets i els conceptes i indicar-ne les limitacions, així com de proposar solucions creatives i rellevants en què utilitzen coneixements d'altres matèries, predir els resultats i relacionar-les amb altres situacions amb característiques similars.

Les reflexions que aporta la descripció de la competència específica anterior són igualment vàlides per a esta, que també és compartida amb la matèria de Física i Química.

2.3. Competència específica 3

Utilitzar el coneixement científic com a instrument del pensament crític, interpretant i comunicant missatges científics, desenvolupant argumentacions i accedint a fonts fiables, per a distingir la informació contrastada de les notícies falses i opinions.

2.3.1. Descripció de la competència 3

El desenvolupament del pensament crític, entès com a “pensament reflexiu i raonable que orienta la decisió sobre què fer o què creure”, és una demanda de la societat actual. Este pensament crític es troba fortament vinculat amb la capacitat d’aprendre a aprendre i l’aprenentatge permanent. Per a fer-ho, l’alumnat haurà de ser capaç de distingir les fonts fiables de les que no ho són. En el món actual, la presència reiterada de rumors basats en fonts poc fiables i en opinions mancades d’una base científica, així com l’avanç de les pseudociències, fan imprescindible el desenvolupament, per part de la ciutadania, d’una competència que li permeta distingir entre informacions contrastades i valoracions sense cap fonament.

Desenvolupar esta competència implica la capacitat de reunir dades d’una manera que permeta utilitzar-les per a delimitar els problemes i fer-ne una descripció precisa, així com debatre, argumentar i defensar postures, contrastar opinions i redactar informes. Això exigix aplicar un codi comú, propi de la comunitat científica: l’ús d’un llenguatge precís, d’informació en format numèric i gràfic, de citació de fonts fiables o de revisió per parells abans de ser publicats els resultats.

La utilització del llenguatge científic, tant per a llegir textos com per a produir-los, implica el coneixement de les regles d’este llenguatge, a més del vocabulari tècnic específic, així com l’adquisició de les destreses pròpies de l’argumentació, com ara el raonament lògic, el qüestionament de les pròpies creences i la contrastació dels fets o hipòtesis.

D’altra banda, la comunicació exercix un paper essencial en la construcció del coneixement científic que es desenvolupa en la societat.

El grau en el desenvolupament d’esta competència específica ve donat per la complexitat dels coneixements que implica identificar els trets propis de la ciència en un discurs per a validar-lo segons la seua adequació a les teories i models científics.

En acabar el primer curs, l’alumnat ha de ser capaç d’identificar els elements característics del discurs científic i tindre un criteri propi per a distingir la informació fiable de les opinions personals o mancades de fiabilitat, així com d’interpretar textos científics senzills, elaborar informes de les experiències dutes a terme i exposar-los oralment.

En finalitzar el tercer curs, l'alumnat ha de ser capaç d'argumentar i defensar una opinió pròpia al voltant de qüestions investigables utilitzant els elements principals del pensament crític: construir una argumentació a partir d'anàlisis de dades que done base a una opció o en desmentisca una altra.

Novament, les reflexions aportades en la descripció de les dos competències anteriors són igualment vàlides per a esta, que és també comuna i compartida amb la matèria de Física i Química.

2.4. Competència específica 4

Justificar la validesa del model científic com a producte dinàmic que es va revisant i reconstruint sota la influència del context social i històric, atenent la importància de la ciència en l'avanç de les societats, així com els riscos d'un ús inadequat o interessat dels coneixements i les seues limitacions.

2.4.1. Descripció de la competència 4

Esta competència al·ludix al fet que el coneixement és un producte en contínua revisió amb influències del pensament de l'època. En este sentit, les explicacions científiques, que són models vàlids en un entorn social i en un moment donat, patixen canvis en funció del coneixement existent, de manera que milloren la seua capacitat d'explicar la realitat. La ciència ha d'entendre's i apreciar-se no com un saber acabat, sinó com la descripció més raonable i adequada als coneixements en cada moment històric.

Igualment important en esta competència és el coneixement de la manera com s'han gestat les idees científiques i les circumstàncies en què s'han produït els descobriments, fet que aporta una perspectiva sobre la ciència que permet comprendre l'avanç en el pensament humà i les circumstàncies que l'envolten, de manera que afavorix o frena este avanç. Certament, la ciència es caracteritza per una revisió contínua de les seues propostes, associada a descobriments nous o al progrés tecnològic que permeten obtindre dades més precises. El coneixement de l'època en la qual es van fer els descobriments proporciona una visió més realista de la ciència, com un treball d'equips i en contínua revisió, lluny d'una concepció associada a la genialitat d'individus aïllats del seu entorn. Això és aplicable a totes les teories i els models científics, com ara les teories sobre l'origen de l'univers, la Terra i el sistema solar, els processos geològics generadors del relleu, les teories de l'herència, l'aparició de la vida, la tectònica de plaques, les teories sobre l'evolució o l'aparició i propagació de malalties.

El desenvolupament d'esta competència comporta una actitud crítica sobre l'abast i les limitacions de la ciència, en la qual, al contrari del que succeïx en les pseudociències o les creences, no hi ha certes enteses com a veritats absolutes i inqüestionables.

Un aspecte rellevant de l'epistemologia de les ciències és el paper jugat per les controvèrsies científiques. La discussió i l'anàlisi de controvèrsies científiques és fonamental per a aconseguir una alfabetització científica adequada, ja que permeten transmetre una imatge de ciència més adequada, mostrant característiques bàsiques d'esta, com la incertesa, el caràcter temptatiu, la subjectivitat,

l'existència de múltiples perspectives, el rol del finançament, els interessos polítics i la seua relació amb l'entorn social.

El grau en el desenvolupament d'esta competència específica depén de la dificultat per a comprendre els models estudiats i els nous descobriments o els avanços en les tècniques que impulsen els avanços de la ciència, així com de les relacions amb altres coneixements d'altres àrees que influïxen en la ciència en un moment històric donat.

En el transcurs del primer curs, l'alumnat avançarà en el coneixement de les relacions entre ciència i societat, i en finalitzar el cicle haurà de ser capaç d'aportar exemples d'utilització positiva i negativa del coneixement científic com a mostra del caràcter neutral de la ciència i de la seua utilització en funció d'interessos concrets, en moltes ocasions nobles, però perversos en d'altres. També seran capaços d'aportar exemples de canvis patits per les teories científiques amb el temps.

En finalitzar el tercer curs, l'alumnat serà capaç de situar en context les teories científiques tenint en compte l'època en què es van plantejar i aportar algunes dades sobre les causes dels avanços que van suposar i la seua relació amb el context històric i social. Han de valorar les explicacions científiques acceptades com la millor explicació possible amb les dades disponibles en un moment donat.

2.5. Competència específica 5

Adoptar hàbits de vida saludable basats en el coneixement del funcionament del propi cos, i dels perills de l'ús i l'abús de pràctiques determinades i del consum d'algunes substàncies.

2.5.1. Descripció de la competència 5

L'adquisició d'esta competència requereix el coneixement de l'anatomia i de la comprensió del funcionament del cos humà com un sistema en equilibri, en què el tot és superior que la suma de les seues parts. Incorpora la comprensió del concepte d'ésser viu i dels seus nivells d'organització i interrelació entre els principals aparells i sistemes funcionals (digestiu, respiratori, excretor, circulatori, locomotor, nerviós, endocrí i reproductor) del cos humà.

Requereix que l'alumnat pugua valorar la importància de mantindre una alimentació saludable i un exercici físic adequat, ser conscient de la influència sobre la seua salut i actuar de manera responsable. L'alimentació ha de cobrir les necessitats energètiques i nutritives necessàries en cada període de la vida depenent de les situacions diferencials i personals.

Les desigualtats també generen una bretxa nutricional, tant entre les classes més desfavorides com entre els diferents països amb diferents nivells de vida. Els casos de malnutrició i desnutrició estan lligats a problemes socials i econòmics, a més d'estar subjectes a modes i tendències a les quals els adolescents són molt propensos i que poden acabar desembocant en trastorns greus com l'anorèxia i la bulímia.

Els coneixements adquirits també han de permetre adoptar mesures de cura del propi cos per a evitar contraure infeccions, lesions musculars, ser conscients del propi estrés i aconseguir un equilibri emocional.

És important destacar els efectes tòxics que provoquen substàncies nocives determinades (drogues i medicaments) en el sistema nerviós, i relacionar-les amb processos degeneratius i alteracions cognitives, així com amb la deterioració de funcions cerebrals determinades. També l'ús inadequat de les tecnologies digitals de la informació i la comunicació produïx conseqüències negatives sobre la salut, la vida social, familiar, escolar o laboral, que dificulten les relacions socials. En este sentit, és particularment important previndre actuacions concretes que interferixen en el funcionament del centre escolar i que poden afectar greument la convivència, com és el cas del ciberassetjament i altres pràctiques similars.

Finalment, conèixer la causa i l'origen de malalties determinades pot ajudar a previndre el consum de substàncies com el tabac i l'alcohol, que creen addiccions i afecten diferents sistemes del cos humà.

La competència ha d'estar adquirida en finalitzar el tercer curs de Secundària, i l'alumnat ha de ser capaç d'adoptar els hàbits saludables i les mesures preventives tenint en compte les alteracions a escala orgànica i cel·lular produïdes pels mals hàbits, el consum de substàncies tòxiques i nocives, o l'alimentació no saludable. En este cas, l'objectiu seria evitar que l'alumnat s'iniciara en estos mals hàbits.

2.6. Competència específica 6

Identificar i acceptar la sexualitat personal, i respectar la varietat d'identitats de gènere i d'orientacions sexuals existents, sobre la base del coneixement del cos humà i del propi cos.

2.6.1. Descripció de la competència 6

L'adquisició d'esta competència abasta àmbits diferents i relacionats entre si: el científic (coneixement del funcionament del propi cos), l'emocional (desenvolupament psicològic i maduració personal), el social i l'axiològic (respecte i acceptació de les diferències individuals).

Des de l'àrea de la biologia s'impartixen els coneixements necessaris per a entendre el funcionament del propi cos, la formació de gàmetes, els canvis corporals, la regulació hormonal, el cicle ovàric i menstrual, el desenvolupament embrionari i el part, així com els aspectes bàsics de les malalties de transmissió sexual i els mètodes anticonceptius. Però este coneixement científic, encara que necessari, no és suficient per al desenvolupament i la maduració personal.

Resulta imprescindible abordar les implicacions emocionals de les relacions interpersonals des de l'òptica de la realització personal, diferenciant la sexualitat humana de la reproducció, i les relacions sexuals desitjades de les no desitjades. Inclou la capacitat de reconèixer, comprendre i parlar sobre la discriminació i la violència i saber com i on buscar suport, assessorament i informació fàctica sobre una varietat de qüestions sobre relacions i sexualitat.

En l'entorn social l'alumnat interactua amb missatges complexos i sovint contradictoris sobre gènere, relacions i sexualitat que donaran forma a la seua vida quotidiana i futurs imaginats. Estos missatges provenen de la publicitat, els llibres, la música, les xarxes socials, la televisió i els mitjans de comunicació en general, de membres de la família, els companys i la comunitat. Això genera a vegades l'assumpció de conceptes erronis per part de la infància i la joventut. Sovint estes concepcions errònies no són detectades pels adults, fet que porta a una mala interpretació dels comportaments de la joventut.

L'alumnat ha de comprendre com es poden formar i mantindre diferents tipus de relacions segures, consensuades, saludables i satisfactòries. Un aspecte fonamental d'este aprenentatge és reconèixer i comprendre la diversitat de relacions a tot el món i durant el curs de la vida. L'objectiu no és un altre que acompanyar els adolescents i els jòvens en el procés de creixement, desenvolupament i aprenentatge personals, i empoderar-los per a l'autodeterminació de la seua pròpia identitat, de manera lliure, sana i sense imposicions externes basades en estereotips i prejuís.

L'alumnat ha de desenvolupar una comprensió adequada del sexe (determinat genèticament), el gènere (identitat i expressió personal, independent del sexe amb què es naix) i l'orientació sexual. Això implica conèixer com la biologia, la societat i la cultura modelen el nostre sentit d'identitat i les nostres relacions amb els altres. És fonamental per a este aprenentatge reconèixer la diversitat de gènere i identitat sexual, l'expressió, el comportament i la representació, incloent-hi la diversitat LGTBIQ+, i com la comprensió social i cultural del sexe, el gènere i la sexualitat han canviat amb el temps i continua evolucionant.

Descobrir la identitat sexual pròpia, i diferenciar sexe biològic de gènere i orientació sexual, respectar les diferències individuals, i actuar de manera responsable i assertiva exigix desenvolupar habilitats de presa de decisions des de la llibertat individual, però mitjançant una reflexió adequada, assumpció dels riscos i mesures preventives adequades.

Al final del tercer curs, l'alumnat haurà adquirit un coneixement del funcionament del propi cos que li permeta prendre decisions de manera responsable i assertiva en relació amb la seua identitat sexual, i respectar totes les opcions. Considerant l'evolució previsible quant al desenvolupament i la maduresa, tant física com mental, que es produïx durant l'etapa de Secundària, en finalitzar el tercer curs l'alumnat haurà avançat en el control de les emocions i de les relacions personals que s'intensifiquen durant este període.

2.7. Competència específica 7

Actuar amb responsabilitat participant activament en la conservació de totes les formes de vida i del planeta sobre la base del coneixement dels sistemes biològics i geològics.

2.7.1. Descripció de la competència 7

En finalitzar l'educació bàsica s'espera que l'alumne diferencie els éssers vius de la matèria inerta sobre la base de les propietats que definixen la vida: les funcions dels éssers vius, la composició

i l'organització interna d'estos, basada en graus de complexitat creixent, i les relacions entre ells interpretant els cicles de la matèria i les piràmides tròfiques.

És important conèixer els criteris de classificació que determinen les categories taxonòmiques i els principals grups dels éssers vius (els dominis Archaea, Bacteri i Eukarya), i destacar les adaptacions de la vida a les condicions canviants del planeta que han portat els experts a establir els grans grups d'éssers vius.

Esta visió global de la vida i els ecosistemes ha de facilitar la percepció d'una ecodependència de tots els éssers vius, i d'interdependència amb els cicles geològics, i adquirir hàbits de cura del planeta i les seues formes de vida, així com del sòl fèrtil.

Al final del tercer curs, l'alumnat haurà adquirit esta visió global de la vida i els ecosistemes.

2.8. Competència específica 8

Utilitzar el coneixement geològic bàsic sobre el funcionament del planeta Terra com a sistema, amb la finalitat d'analitzar el seu impacte sobre les poblacions i proposar i valorar actuacions de previsió i intervenció.

2.8.1. Descripció de la competència 8

Les manifestacions de la dinàmica del planeta han generat, i continuaran fent-ho, situacions inesperades i en moltes ocasions tràgiques per a nombroses poblacions humanes. La comprensió dels processos que originen estes manifestacions permetrà que l'alumnat assumisca la necessitat de prendre precaucions i de valorar les actuacions que els éssers humans realitzen en algunes zones especialment sensibles, alhora que proposa actuacions d'intervenció i prevenció i el porta a actuar com a agent de transformació. Tot això facilitarà l'aproximació al concepte de ciència i de les diverses maneres d'aproximar-se al coneixement científic. El coneixement dels models del planeta Terra permet comprendre les causes que originen els fenòmens que observem, tant de tipus destructiu com constructiu, del relleu i que es manifesten de manera puntual i, a vegades catastròfic, o gradualment.

En acabar el primer curs, l'alumnat serà capaç de reconèixer que un sistema és més que una agrupació d'elements, identificar les relacions entre els components o els conceptes i les variables rellevants del model teòric que correspon al fenomen estudiat, i comunicar-lo amb la terminologia científica adequada.

En acabar el tercer curs, serà capaç d'interpretar els fenòmens o els fets d'una manera més global, i analitzar els canvis que es produïxen quan es modifiquen les condicions o es du a terme una possible intervenció, i predir l'evolució del sistema mitjançant un raonament lògic i uns arguments que utilitzen la terminologia i el llenguatge simbòlic propis de la ciència. També podrà explicar la dinàmica de construcció-destrucció del relleu terrestre i associar-la amb els canvis que observem en el nostre planeta.

2.9. Competència específica 9

Analitzar i interpretar les principals fites de la història del planeta Terra i els principals processos evolutius dels sistemes naturals, atenent les magnituds del temps geològic implicades.

2.9.1. Descripció de la competència 9

L'aprenentatge de les nocions temporals i dels successos que s'esdevenen en escales de temps molt diferents permet explicar, situar i interpretar dades del passat que regixen l'evolució del planeta. Alguns aspectes que succeïxen en escales temporals molt diferents són els que afecten l'origen i l'evolució geològica de la Terra, els processos geològics externs, el modelatge del relleu, el cicle de les roques o l'evolució de l'univers. D'altra banda, és important associar el pas del temps amb l'aparició de formes de vida que han anat sobrevivint per selecció natural a les condicions canviants, desenvolupant nombroses estructures corporals i adaptacions característiques, pròpies de cada grup d'éssers vius. Això facilita la comprensió de la magnitud del temps geològic per part de l'alumnat, fet que li permetrà associar-lo amb els processos d'evolució dels éssers vius, així com dels successius episodis catastròfics que van canviar radicalment l'aspecte del planeta i acabaren amb un percentatge important de la biodiversitat, en algun cas de més del 90 %.

Altres escales temporals relacionades amb les anteriors són els cicles de la matèria, la dinàmica dels ecosistemes o els processos en equilibri sobre els quals l'actuació de l'ésser humà produïx alteracions (com ara extincions d'éssers vius o canvi climàtic). Les duracions temporals dels cicles vitals minimitzen encara més estes escales i completen una visió global del temps i la seua relació amb la naturalesa.

Junt amb la competència anterior, esta permetrà adquirir una visió de conjunt del planeta que habitem, la seua dinàmica, la seua història i els fenòmens que han conduït a l'aspecte actual del planeta i la diversitat dels éssers vius, a més de contribuir a la percepció global del món en conjunt.

Se suggerix utilitzar ferramentes digitals com ara les línies del temps per a representar processos a escala planetària o cicles de vida d'éssers vius, i d'aplicacions digitals per a estudiar la biodiversitat de la vida.

Al final del primer curs, l'alumnat serà capaç d'apreciar la magnitud del temps geològic en comparació amb l'històric, i tots dos amb la duració de la vida d'un individu, i distingir les diferents escales en què ocorren els fenòmens geològics, històrics i personals.

En finalitzar el tercer curs, l'alumnat serà capaç d'associar l'origen de la biodiversitat i la necessitat d'una gran quantitat de temps per al seu desenvolupament amb la magnitud del temps geològic i les teories que expliquen el mecanisme principal que ha originat esta biodiversitat (selecció natural) i els canvis geològics (tectònica de plaques).

2.10. Competència específica 10

Adoptar hàbits de comportament en l'activitat quotidiana responsables amb l'entorn, aplicant criteris científics i evitant o minimitzant l'impacte mediambiental.

2.10.1. Descripció de la competència 10

L'ecoresponsabilitat comença per l'aplicació dels principis de sostenibilitat en l'entorn més pròxim de la persona. La problemàtica generada per l'actuació de l'ésser humà sobre el seu entorn ha aconseguit un nivell tan elevat de gravetat que, partint de xicotets impactes de tipus local, ha arribat a generar una incidència a escala planetària que es manifesta en fenòmens tan globals com l'emergència climàtica que ens amenaça actualment. D'altra banda, inclou la percepció que als problemes globals se'ls pot donar solució prenent les mesures adequades a escala personal i local, com en el cas de la reducció de la capa d'ozó. Mitjançant l'adquisició i el desenvolupament d'esta competència, l'alumnat ha de ser capaç d'adoptar comportaments en la vida diària que demostren el seu compromís amb la conservació de les condicions de vida del planeta i el coneixement de l'impacte que les seues actuacions tenen sobre tot el que l'envolta. La reducció del consum energètic i de recursos com l'aigua potable, la disminució dels residus i de la utilització d'elements que els generaran o, en cas d'haver de recórrer a estos, la reutilització d'estos i, en última instància, el reciclatge posterior, han de ser les metes per a una ciutadania responsable. D'altra banda, el consum de productes de proximitat, la reducció del consum de carns i aliments processats, la compra de productes amb menys quantitat d'envasos no retornables i altres comportaments responsables similars, a més dels beneficis associats a les pròpies accions, poden afavorir canvis en els sistemes de producció i, per extensió, en les polítiques de les administracions.

En finalitzar el primer curs, l'alumnat serà capaç d'interpretar dades tècniques entorn dels problemes que origina l'acció humana sobre el seu entorn i la seua manifestació més preocupant en el moment present: l'emergència climàtica. També serà capaç de descriure les conseqüències per a les poblacions humanes de processos com la destrucció de biodiversitat, la desertització i, associada a esta, la migració climàtica.

Quant al consum, l'alumnat serà capaç d'aportar proves respecte de quins hàbits són més saludables i quins generen menys quantitat de residus o generen residus susceptibles de ser reciclats, argumentar sobre la base d'estes proves i actuar en conseqüència individualment.

En finalitzar el tercer curs, serà capaç d'identificar i analitzar, de manera global i amb coneixements tècnics, els problemes que afecten el nostre planeta generats per l'activitat humana d'una manera directa o indirecta, les seues causes i les possibles actuacions que es puguen emprendre per a mitigar-los o adaptar-s'hi.

A més, l'alumnat haurà adquirit hàbits responsables de consum, reduirà així la seua petjada de carboni, amb menys consum energètic i menys generació de residus, i, a més, participarà activament en la difusió d'estes pràctiques en el seu entorn més pròxim i aportant proves entorn de la seua idoneïtat.

2.11. Competència específica 11

Proposar solucions realistes basades en el coneixement científic davant de problemes de naturalesa ecosocial a escala local i global, argumentar-ne la idoneïtat i actuar en conseqüència.

2.11.1. Descripció de la competència 11

L'alumnat serà capaç, quan acabe esta etapa, d'actuar com a agent de transformació, i argumentar les seues propostes de millora i/o d'adaptació a la situació, tant en l'àmbit local com en el global, i de dirigir-se a les instàncies que puguen dur a terme estes transformacions o que puguen facilitar-les. Tot això haurà d'estar basat en dades objectives aplicant un punt de vista científic, amb capacitat per a fer proves experimentals de comprovació i cerca d'informació contrastada, treballant en equip, aplicant sempre criteris ètics d'igualtat i no discriminació. Per a fer-ho, haurà de posseir un coneixement ampli no només dels problemes ambientals i les seues conseqüències sobre la naturalesa, sinó també dels problemes socials que es generen i que impliquen, al mateix temps, la desestabilització de les societats que els patixen. Per tant, caldrà aplicar un criteri de tipus ecosocial a l'hora d'aprofundir en les causes, la concreció i les solucions als problemes ambientals, ja que no es poden abordar els problemes sense un coneixement profund d'estos i distingir les opinions personals dels fets contrastats científicament.

En finalitzar el primer curs, l'alumnat ha de ser capaç de diagnosticar problemes presents en el seu entorn pròxim i proposar mesures per a afrontar-lo, i acudir, amb l'ajuda del professorat, a les instàncies adequades per a aportar estes propostes.

En finalitzar el tercer curs, l'alumnat ha de ser capaç d'aportar propostes, tant a escala local com global, per a afrontar, mitigar o adaptar-se als problemes generats per l'acció humana de manera autònoma, conèixer les vies establides per a fer estes aportacions i les fonts en què consultar la informació.

3. Connexions de les competències específiques entre si, amb les competències d'altres àrees/matèries i amb les competències clau (per al conjunt de les competències de l'àrea/matèria).

3.1. Relacions o connexions amb les altres CE de la matèria

La CE 1 està lligada a les dos competències específiques següents (CE 2 i CE 3) que abasten la metodologia de la ciència i no pot desenvolupar-se de manera independent d'estes. L'adquisició i l'ús de coneixements específics dona respostes i solucions als problemes científics. Les lleis, els principis i els conceptes científics s'utilitzen per a definir un problema i formular-lo en termes que s'aproximen a una resposta o una solució. Esta competència no pot desenvolupar-se sense el domini de les estratègies de comunicació. D'altra banda, en la mesura que s'aplicarà per a facilitar la comprensió dels fenòmens del nostre entorn, es relaciona amb la resta de les competències específiques de la matèria, ja que constituïx l'instrument que facilitarà esta comprensió.

La CE 2 està lligada a la CE 1 d'esta mateixa matèria i no pot desenvolupar-se independentment d'esta. L'adquisició i l'ús de coneixements específics permet donar respostes a situacions reals. Les lleis, els principis i els conceptes científics s'utilitzen per a definir un problema i formular-lo en termes que s'aproximen a una resposta o una solució. De la mateixa manera, esta competència no pot desenvolupar-se sense dominar les estratègies d'argumentació i comunicació propis de la ciència als quals remet la CE 3.

La CE 3 no pot desenvolupar-se independentment de les dos anteriors. S'enriquix amb la millor comprensió dels processos en resoldre problemes aplicant el raonament científic, o en emetre hipòtesis i comunicar els resultats d'una investigació, però en tots dos casos la comunicació dels resultats o les conclusions, o l'argumentació realitzada, es duen a terme mitjançant una mena de discurs argumentatiu i un llenguatge propis de la ciència, que impliquen la utilització del llenguatge matemàtic i la comprensió de les lleis de la ciència.

La CE 4 es relaciona amb les tres anteriors per suposar un avanç en la comprensió de com funciona la ciència i la seua incidència en la vida de les persones, i aporta a esta comprensió la relació amb la societat en què es troben les persones que desenvolupen les teories.

La relació de les quatre competències anteriors amb la resta de les competències específiques es basa en la naturalesa del sistema de treball propi de la ciència. Amb les seues limitacions associades a la dependència dels principis aplicats en els diferents descobriments que es van produint i el caràcter dinàmic que això li inferix, el treball científic constituïx un bon sistema d'interpretació de la realitat que facilita la previsió d'esdeveniments i, per tant, les actuacions que faciliten la vida als éssers humans i permeten preveure les conseqüències dels seus actes. Per tant, estes competències han d'impregnar tots els nivells educatius i totes les àrees i les matèries del currículum, no només les de l'àmbit científic i tecnològic.

Quant a la seua relació amb la resta de competències específiques de Biologia i Geologia, pel caràcter transversal que té, les quatre primeres competències específiques afecten tots els aspectes de la ciència, i faciliten els avanços en camps com el coneixement del funcionament de l'organisme i l'adquisició de bons hàbits (CE 5), els avanços en la comprensió del funcionament dels sistemes del planeta (CE 7, CE 8 i CE 9) i les accions humanes sobre el planeta, les seues conseqüències i les mesures per a pal·liar-les o adaptar-s'hi (CE 10 i CE 11).

Pel que fa a la CE 5, esta competència i la CE 6 (relativa a qüestions de sexualitat) estan molt relacionades, ja que la segona requerix conèixer el funcionament del propi cos i prendre consciència de la necessitat de cuidar. També amb la CE 7 (biodiversitat), per relacionar l'ésser humà amb el concepte d'ésser viu com a sistema integrat. D'altra banda, no són indiferents les conseqüències derivades d'una alimentació no sostenible sobre el medi ambient (CE 10).

La CE 6 es nodrix de l'anterior, ja que requerix comprendre l'anatomia i la fisiologia del cos humà com a sistema complex i de la presa de consciència de la necessitat de cuidar-lo, encara que té elements propis i diferencials relacionats amb la sexualitat i els nombrosos aspectes emocionals i socials que en requerixen el desenvolupament independent.

Les CE 7, CE 8 i CE 9 apelen al coneixement del nostre planeta i dels sistemes que conté, incloent-hi este mateix com a sistema. Els punts de coincidència i les estretes connexions existents entre estes tres competències aconsellen examinar les seues relacions amb altres competències específiques de manera conjunta, en lloc de fer-ho separatament per a cada una.

La comprensió dels sistemes biològics i geològics relacionen la CE 8 amb la CE 9, però el concepte de sistema ha d'estar present en la interpretació de la naturalesa, i es considera que un sistema és més que la suma de les parts. El coneixement del funcionament del cos humà o els ecosistemes requerixen també esta concepció de sistema, fet que lligaria les CE 7, CE 8 i CE 9 amb les CE 4, CE 10 i CE 11, i s'associen així els efectes sobre el medi ambient amb les conseqüències sobre la salut humana. Esta comprensió també es relaciona amb les quatre primeres CE, perquè requerix una capacitat d'anàlisi de problemes de la vida quotidiana. A més, implica valorar la incidència de les accions humanes sobre el manteniment de la biodiversitat i la pèrdua d'esta i sobre l'alteració dels equilibris naturals com a generadora de malalties en els éssers humans (CE 10 i CE 11).

La incidència indiscutible de l'ésser humà sobre el planeta s'ha de tindre en compte a l'hora de formar la ciutadania. Si bé es conceben la infància i la joventut com els ciutadans del futur, la veritat és que ja ho són en el present i han de conèixer les conseqüències que està tenint l'activitat de la seua espècie, les causes últimes i les possibles respostes que es poden proposar com a mesures de prevenció, compensació o adaptació. En este sentit, l'alumnat ha de conèixer no només els problemes, sinó ser capaç d'aportar idees per a afrontar-los. Per esta raó, les CE 10 i CE 11 estan imbricades i contribuïxen a un plantejament de la problemàtica que ha de ser de tipus ecosocial, i mantenen relacions compartides amb les competències clau i amb altres competències específiques, igual que succeïa amb les del bloc anterior.

Les CE 10 i CE11 es relacionen, d'una manera molt destacada, amb la CE 5 sobre hàbits saludables, degut a la causalitat confirmada de les alteracions del medi en nombroses afeccions o agreujament de malalties en éssers humans. També tenen una connexió especial amb la CE 7 sobre biodiversitat i la importància de conservar-la. D'altra banda, en la mesura que el desenvolupament de la CE 10 i la CE 11 implica aplicar criteris objectius basats en evidències, les dos es relacionaran també amb les quatre primeres competències específiques.

3.2. Relacions o connexions amb les CE d'altres àrees de l'etapa

La ciència aporta explicacions als fenòmens i la societat utilitzarà estes explicacions per a desenvolupar aplicacions i prendre decisions. En este sentit, el coneixement sobre estes decisions permetrà reflexionar al voltant de la seua idoneïtat. Així, les competències en l'àmbit humanístic resulten essencials per al desenvolupament d'esta competència específica.

Per a conèixer correctament el funcionament de l'organisme i els criteris que ens permeten argumentar quant a la idoneïtat d'uns hàbits o altres, és fonamental que es desenvolupen competències lligades al tractament de dades i a les lleis físiques i químiques. Així, el coneixement dels processos que es desenvolupen en l'organisme i que justifiquen la presa de decisions quant a la salut ha d'incloure

la comprensió de les reaccions químiques que es produïxen en el nostre cos i les lleis de la física que limiten accions determinades per part del nostre aparell locomotor.

Els problemes associats a una alimentació inadequada inclouen els casos en què esta alimentació no és decisió de la persona, sinó que resulta imposada per unes societats injustes, insolidàries i hegemòniques. La comprensió correcta d'estes circumstàncies està associada al desenvolupament de les competències de l'àmbit humanístic.

La sexualitat és una de les expressions més importants en l'ésser humà i la seua relació amb les relacions afectives s'estudia també a través de les característiques i els processos fisicoquímics de l'organisme humà. A més, es pot aprofitar esta competència per a estudiar qüestions relacionades amb el gènere i la presència d'hòmens i dones en els diferents àmbits de la ciència.

Així, el caràcter transversal de la CE 6 es manifesta en la seua relació clara amb la interacció entre els humans i el respecte a totes les opcions d'orientació sexual. En este sentit, qualsevol de les maneres d'afrontar la realitat ha d'estar associada a este respecte, que no és possible sense un coneixement de l'existència d'estes possibilitats. Des de qualsevol dels àmbits es pot estudiar esta diversitat, tant en el moment present com des d'un punt de vista històric, així com la manera com les diferents cultures l'aborden o l'han abordada i les manifestacions que tant des de la literatura com des de l'art s'han generat.

La comprensió del funcionament dels sistemes biològics i geològics (CE 7, CE 8 i CE 9) requereix utilitzar els recursos matemàtics. D'altra banda, l'adquisició i el desenvolupament de les competències relacionades amb la Física i la Química incrementarà també esta comprensió, ja que, per a avançar en el coneixement dels sistemes i el seu funcionament, és necessari utilitzar conceptes de física i química que aporten explicacions als fenòmens que observem i ens permeten preveure comportaments i obrar en conseqüència.

Els sistemes no són exclusius de l'àmbit científic. Es donen en qualsevol àmbit i la comprensió del seu origen, funcionament i relacions entre els seus components en un dels àmbits facilitarà la d'altres sistemes, i aproximen l'alumnat a una comprensió millor del seu entorn.

També les CE 10 i CE 11 tenen connexions profundes amb les ciències socials, tenint en compte les implicacions que tenen per a les poblacions humanes els impactes sobre la naturalesa de les nostres accions i les conseqüències que, al seu torn, es deriven sobre les mateixes poblacions que habiten les zones que reben l'impacte i que en moltes ocasions no són les que l'han generat. Però també hi ha possibles llocs de trobada amb altres matèries que poden contribuir a la conscienciació en els problemes i la difusió de les idees alhora que desenvolupen les seues competències, com és el cas de l'àmbit artístic expressiu, l'àmbit tecnològic i digital o l'àmbit lingüístic. El desenvolupament d'estes dos competències requereix no només un procés de sensibilització, sinó l'accés a dades objectives que permeten el coneixement en profunditat dels problemes i el desenvolupament del pensament crític associat. Això no és possible sense el desenvolupament de competències lligades a coneixements tècnics i de processos operatius que faciliten les àrees de l'àmbit CTEM. A més, el coneixement de dades i processos no aporta, per si mateix, una visió de conjunt de les situacions. És necessari, a més,

l'accés a informacions associades a les conseqüències de les nostres accions lligades a fenòmens socials i ètics, entorns naturals pròxims, riquesa paisatgística, entorns urbans, expressió artística i relacions socials que constitueixen el focus d'altres matèries, especialment de l'humanístic i social, i de la matèria de valors cívics i ètics, així com una bona comprensió dels textos i un bon desenvolupament de la capacitat de comunicació que permeta que el missatge emés siga comprés pels receptors associada al desenvolupament i l'adquisició de les competències específiques de l'àmbit lingüístic.

3.3.Relacions o connexions amb les competències clau

	CCL	CP	CTEM	CD	CPSAA	CC	CE	CCEC
CE 1	X		X	X	X			
CE 2			X	X	X	X		
CE 3	X	X	X					
CE 4			X			X		X
CE 5			X		X	X		
CE 6			X		X	X		
CE 7			X		X	X	X	X
CE 8			X		X	X	X	X
CE 9			X		X	X	X	X
CE 10			X		X	X	X	
CE 11	X		X		X	X	X	

Competències clau del perfil d'eixida de l'alumnat al final de l'ensenyament bàsic:

- CCL: competència en comunicació lingüística
- CP: competència plurilingüe
- CTEM: competència matemàtica, i en ciència, tecnologia i enginyeria
- CD: competència digital
- CPSAA: competència personal, social i d'aprendre a aprendre
- CC: competència ciutadana
- CE: competència emprenedora
- CCEC: competència en consciència i expressió cultural

A continuació s'exposen algunes consideracions respecte a la relació de les competències específiques amb les competències clau.

És evident, per la naturalesa de la matèria, la relació de totes les competències específiques amb la competència matemàtica i la competència en ciència, tecnologia i enginyeria. És per això que si bé s'assenyalen estes connexions en el quadre, es prescindix d'uns comentaris que resultarien, sens dubte, obvis.

Resoldre problemes científics a partir d'investigacions (CE 1) requereix mobilitzar tots els coneixements i les habilitats adquirits propis de la ciència, així com les ferramentes digitals (competència digital) per a tractar, processar i comunicar la informació. El mateix procés experimental també requereix un treball col·laboratiu, distribuint tasques, i la revisió dels resultats i els coneixements previs (competència personal, social i d'aprendre a aprendre).

Esta competència no pot desenvolupar-se sense el domini de les estratègies de comunicació, fet que mobilitza la competència en comunicació lingüística.

Quant a l'anàlisi de situacions problemàtiques reals utilitzant la lògica científica i explorant les possibles conseqüències de les solucions proposades per a afrontar-les (CE 2), implica proposar solucions i comprovar-ne el resultat, fet que força a aprendre dels errors i a revisar els coneixements propis, desenvolupar la competència personal, social i d'aprendre a aprendre. Quan implica solucions a problemes globals ha de tindre en compte multitud de factors socials, i contribuir al benestar comú des del respecte a les diferències i a la diversitat, i connecta d'esta manera amb la competència ciutadana. També potencia la competència digital, ja que requereix la cerca avançada d'informació, el tractament adequat d'esta i la comunicació a través de plataformes virtuals i ferramentes informàtiques.

La competència específica referida a l'ús del coneixement científic com a instrument del pensament crític i el desenvolupament de la capacitat argumentativa (CE 3) aborda la dimensió comunicativa de la ciència, per la qual cosa està estretament relacionada amb la competència en comunicació lingüística i la competència plurilingüe. Estes relacions són destacables especialment en la mesura que som en una comunitat autònoma amb llengua pròpia i la consulta de bibliografia científica requereix sovint conèixer altres llengües com l'anglès.

Respecte de la justificació de la validesa del model científic com a producte dinàmic (CE 4), es basa en la naturalesa del sistema de treball propi de la ciència. Amb les seues limitacions associades a la dependència dels principis aplicats en els diferents descobriments que es van produint i el caràcter dinàmic que això li inferix, el treball científic constituïx un bon sistema d'interpretació de la realitat que facilita la previsió d'esdeveniments i, per tant, les actuacions que faciliten la vida als éssers humans i permeten preveure les conseqüències dels seus actes. Per tant, esta percepció de les limitacions de la ciència i el seu caràcter dinàmic ha d'impregnar tots els nivells educatius i totes les àrees i matèries del currículum, no només les de l'àmbit científic i tecnològic. Això suposa plantejar-se problemes ètics quant als riscos inadequats de l'ús del coneixement científic en la societat (competència ciutadana). En la comprensió dels models científics es recorre al context social, als fets i a les relacions ciència-tecnologia-societat que fan que estos models adquirisquen sentit en un moment històric donat. El seu desenvolupament requereix conèixer i respectar el patrimoni cultural i artístic en altres èpoques que ajuden a comprendre la visió historicista de la ciència, fet que les vincula amb la competència clau en consciència i expressió culturals.

La presa de decisions respecte de la salut del propi cos (CE 5) implica que l'alumnat ha de conèixer i practicar hàbits de vida saludable físicament i mentalment i conèixer els riscos que comporta no tindre'ls en compte (competència personal, social i d'aprendre a aprendre). També l'acceptació de les diferències culturals en modes de vida, i la valoració i l'actuació responsable davant de les conductes de risc o en la transmissió de malalties infeccioses ajuda a resoldre conflictes de manera pacífica i constructiva, i contribuïx al benestar comú (competència ciutadana).

D'altra banda, la competència específica referida a la sexualitat personal i el respecte a la varietat d'identitats de gènere i d'orientacions sexuals (CE 6) afecta directament la interacció entre les persones i implica el respecte de totes les opcions d'orientació sexual, fet que la vincula clarament amb la competència ciutadana i la competència personal, social i d'aprendre a aprendre.

Les CE 7, CE 8 i CE 9 apel·len al coneixement del nostre planeta i dels sistemes que conté, incloent-hi este mateix com a sistema. En estes s'intercalen les implicacions socials de les accions pròpies que afecten la resta de la societat, en aspectes globals com la pèrdua de la biodiversitat, el canvi climàtic, o la necessitat d'enfrontar-se al repte d'aconseguir un equilibri sostenible, amb les relacions sistèmiques d'interdependència, ecodependència i interconnexió entre actuacions locals i globals, tan imbricades en la visió de conjunt del sistema Terra. Al mateix temps, es valora el patrimoni que la naturalesa ens ha proporcionat quant a recursos geològics, d'ecosistemes, de riquesa paisatgística i valors culturals associats (competència ciutadana i competència personal, social i d'aprendre a aprendre). Quant a l'assumpció de la importància del manteniment de la biodiversitat associada al territori, es vinculen amb la competència en consciència i expressió culturals. Finalment, actuar amb responsabilitat participant activament en la conservació de totes les formes de vida i del planeta permetrà el desenvolupament de la competència emprenedora.

Les CE 10 i CE 11 estan imbricades i contribuïxen a un plantejament de la problemàtica de tipus ecosocial. Hi ha una relació especial entre la CE 10 i la competència personal, social i d'aprendre a aprendre, ja que els problemes ambientals requereixen una implicació i un coneixement dels problemes associats a les alteracions del medi ambient. Una altra connexió destacada en este cas és la competència ciutadana, atés el nivell de compromís amb la societat que es requereix per a abordar els problemes ambientals i prendre decisions adequades i realistes per a resoldre'ls assumint els valors associats als Objectius de Desenvolupament Sostenible relacionats amb les alteracions de la naturalesa i amb altres problemes com ara la pobresa o la falta d'habitatge i recursos, associats al seu torn a situacions d'injustícia social. D'altra banda, proposar solucions realistes i adoptar hàbits responsables està estretament relacionat amb la competència emprenedora.

4. Sabers bàsics (per al conjunt de les competències de la matèria)

4.1. Introducció

Com s'ha indicat al principi d'este document, la selecció dels continguts bàsics recollits en els blocs que es mostren a continuació està justificada per la necessitat d'estos per a l'adquisició i el

desenvolupament de les CE que, alhora, contribuïxen a l'adquisició i el desenvolupament de les competències clau i, en definitiva, a aconseguir el perfil d'eixida de l'alumnat en finalitzar l'educació bàsica. Entenem que els cinc blocs proposats resulten imprescindibles per a la comprensió del món que ens envolta per qualsevol ciutadà o ciutadana, i aporten tots els aspectes de la biologia i la geologia que resulten fonamentals per a fer-ho. Així mateix, cada un dels cinc blocs es treballa amb diferent nivell de profunditat en el primer i el tercer curs de l'Educació Secundària. Estos blocs serien els bàsics per a la comprensió de la naturalesa, incloent-hi el paper de l'ésser humà com a part d'esta i la seua incidència en els processos naturals.

Tenint en compte que a la Comunitat Valenciana tot l'alumnat cursarà la matèria de Biologia i Geologia en els cursos 1r i 3r de l'ESO, els sabers bàsics seleccionats per ser necessaris per a aconseguir el nivell de desenvolupament competencial esperat al final de l'educació obligatòria es distribuïxen, amb fins orientatius, entre estos dos cursos. Els sabers bàsics es presenten organitzats en blocs vinculats a grups de competències específiques estretament relacionades entre si (vegeu l'apartat 3.1) i l'adquisició i el desenvolupament de les quals exigeix l'aprenentatge, l'articulació i la mobilització de continguts igualment interrelacionats.

4.2. Bloc 1: METODOLOGIA DE LA CIÈNCIA (CE 1, CE 2, CE 3 i CE 4)

Per a desenvolupar les competències relacionades amb la metodologia de la ciència resulta imprescindible adquirir uns coneixements bàsics sobre el fonament del treball científic, així com unes determinades destreses en el maneig de l'instrumental i en la realització de les pràctiques, en el tractament de les dades i en la comunicació dels resultats. Els sabers bàsics que integren estes quatre competències estan interrelacionats entre si i conformen un bloc que no s'identifica amb uns continguts curriculars concrets. Més prompte es tracta de sabers que afecten la resta dels sabers, i que s'incorporen a la pràctica educativa aplicant-los en cada un dels temes tractats i en tots els nivells. En el quadro s'indica el curs (1r, 3r) en què proposa treballar-los o el nivell de profunditat amb què proposa treballar-los.

Sabers bàsics	CURS	
	1r	3r
Contribució de les grans científiques i científics en el desenvolupament de les ciències biològiques i geològiques	x	x
Estratègies d'utilització de ferramentes digitals per a la cerca de la informació, la col·laboració i la comunicació de processos, resultats i idees en diferents formats (infografia, presentació, pòster, informe, gràfic...)	x	x
Llenguatge científic i vocabulari específic de la matèria d'estudi en la comprensió d'informacions i dades, la comunicació de les idees pròpies, la discussió raonada i l'argumentació sobre problemes de caràcter científic	x	x

Procediments experimentals en laboratori: control de variables, presa (error en la mesura) i representació de les dades (taules i gràfics), anàlisi i interpretació d'estes	x	x
Pautes del treball científic en la planificació i execució d'un projecte d'investigació en equip: identificació de preguntes i plantejament de problemes que puguen respondre's, formulació d'hipòtesis, contrastació i posada a prova a través de l'experimentació, i comunicació de resultats	x	x
Procediments i mètodes d'observació de fets o fenòmens naturals des del prisma del naturalista inquiet: capacitat d'incorporar les observacions als coneixements adquirits i qüestionament de l'evidència	x	x
Instruments, ferramentes i tècniques pròpies del laboratori de biologia. Normes de seguretat en el laboratori.	x	x

Les ferramentes digitals utilitzades poden ser les mateixes en els dos cursos, però treballades de manera més pautada o guiada en primer i de manera més autònoma en tercer. En el tercer curs l'alumnat pot ser més autònom per a triar la ferramenta més adequada per a comunicar els seus resultats depenent de la tasca desenvolupada. Això mateix succeïx en la resta dels sabers d'este bloc.

4.3. Bloc 2: COS HUMÀ I HÀBITS SALUDABLES (CE 5 i CE 6)

Este bloc, relacionat amb el coneixement del propi cos i els hàbits saludables, es troba més pròxim que altres a l'experiència de l'alumnat i, a més, tracta d'aspectes fonamentals per a la salut i el benestar de l'individu. Es proposa treballar els continguts d'este bloc en el tercer curs, amb un plantejament centrat en un coneixement de l'anatomia i fisiologia humanes.

Sabers bàsics	CURS	
	1r	3r
Nivells d'organització de la matèria viva i organització general del cos humà (cèl·lula, teixit, òrgan, aparells o sistemes). Concepte d'ésser pluricel·lular.		x
La salut i la malaltia. Malalties infeccioses i no infeccioses. Higiene i prevenció		x
Sistema immunitari. Vacunes. Els trasplantaments i la donació de cèl·lules, sang i òrgans.		x
L'homeòstasi i la seua relació amb el manteniment de la vida		x
Necessitats nutricionals: els nutrients, els aliments i hàbits alimentaris saludables i sostenibles. Dietes saludables i trastorns de la conducta alimentària.		x

La funció de la nutrició. Relació entre els aparells digestiu, respiratori, circulatori i excretor i visió global de la nutrició en l'èsser humà.		X
La funció de relació: coordinació entre receptors sensorials, sistema nerviós, sistema endocrí i aparell locomotor. Prevenció de lesions.		X
Les substàncies addictives: el tabac, l'alcohol i altres drogues. Problemes associats.		X
La reproducció humana. Anatomia i fisiologia de l'aparell reproductor. El cicle menstrual. Fecundació, embaràs i part. Anàlisi dels diferents mètodes anticonceptius i de les tècniques de reproducció assistida.		X
Alteracions més freqüents, malalties associades, prevenció d'estes i hàbits de vida saludables en relació amb les funcions de nutrició, relació i reproducció		X
Canvis físics i psíquics en l'adolescència		X
Relacions i sexualitat: drets i igualtat; sexe, gènere i sexualitat; salut i benestar sexual; violència i prevenció d'amenaques de gènere en la societat digital		X

4.4. Bloc 3: ELS ÉSSERS VIUS (CE 7)

Els sabers d'este bloc s'organitzen entorn de grans conceptes globals relacionats amb el coneixement dels éssers vius (ésser viu com a sistema, ecosistema, cicle vital, teoria cel·lular, classificació general dels éssers vius, adaptacions...). És necessari entendre el procés general jeràrquic de classificació i les adaptacions en un context evolutiu.

Sabers bàsics	CURS	
	1r	3r
L'èsser viu com a sistema: propietats i diferències amb la matèria inerta. Funcions de nutrició, relació i reproducció dels éssers vius.	X	
Teoria cel·lular. Concepte de cèl·lula i teoria cel·lular, tipus cel·lulars principals (cèl·lula procariota, eucariota animal i vegetal) i les diferències bàsiques.	X	X
Nutrició autòtrofa i heteròtrofa	X	
Cicles biològics i modes de reproducció dels éssers vius (bacteris, fongs, protoctists, plantes i animals)	X	
Nivells d'organització dels éssers vius	X	
La classificació dels éssers vius: criteris de classificació naturals	X	
Nomenclatura binomial: concepte d'espècie	X	
Sistema de classificació taxonòmica i jeràrquica, categories més importants	X	
Domini i regnes d'èssers vius	X	

Principals grups d'éssers vius de cada regne: exemples de trets característics de les categories taxonòmiques més rellevants i relació amb les seues adaptacions a les condicions ambientals	x	
La biodiversitat i la necessitat de conservar-la	x	
Ecodependència dels éssers vius i importància del manteniment de totes les formes de vida per a la salut humana		x
Estratègies de reconeixement i estudi d'espècies més comunes dels ecosistemes de l'entorn (guies, claus dicotòmiques, <i>visu</i> , ferramentes digitals...)	x	

4.5. BLOC 4: La Terra (CE 8 i CE 9)

Este bloc, destinat a l'estudi del planeta Terra, el seu context, composició, estructura i dinàmica, aborda la introducció d'un concepte fonamental per a una comprensió adequada, no només del planeta mateix, sinó d'altres elements i fenòmens associats. Ens referim al concepte de sistema. Este concepte apareix també en altres àrees, fet que el convertix en un element essencial per a comprendre la realitat per part de l'alumnat. Vivim en un planeta en canvi continu que, a escala de temps geològic, ha patit unions i fragmentacions continentals, variacions del nivell del mar, canvis climàtics i aparicions i extincions d'espècies; un planeta on ocorren infinitat de fenòmens naturals com ara terratrèmols, erupcions volcàniques o inundacions. Esta Terra dinàmica és la nostra llar, n'extraïem els recursos que necessitem i d'esta depén la nostra existència i la de la resta d'organismes que l'habiten. Les ciències de la Terra resulten imprescindibles per a donar resposta a molts dels reptes als quals s'enfronta la humanitat en el segle XXI.

El coneixement de la dinàmica i la composició del nostre planeta permet a l'alumnat comprendre l'origen de fenòmens determinats, alguns de tipus catastròfic, que es produïxen de manera més o menys sobtada en el nostre entorn, i és responsable, així mateix, de cicles fonamentals per al desenvolupament de la vida.

Sabers bàsics	CURS	
	1r	3r
La Terra com a sistema complex en què interaccionen roques, aigua, aire i vida: processos geològics externs i modelatge del relleu	x	x
La Terra en l'univers	x	
Els materials de la Terra: origen i tipus	x	
Estructura de la Terra	x	
Dinàmica interna dels materials terrestres: manifestacions de l'energia interna	x	x
Les capes fluides de la Terra: atmosfera i hidrosfera	x	x

El temps en geologia: escales i mesura del temps. Relacions entre els canvis en la història de la Terra i l'origen i l'evolució de la vida (esdeveniments que marquen les divisions temporals)	x	x
Recursos i riscos geològics	x	x

4.6. Bloc 5: Ecologia i sostenibilitat (CE 10 i CE 11)

Este bloc permet la comprensió de la Terra com un sistema integral. El coneixement dels ecosistemes, els seus components i les relacions que s'establixen entre ells, i dels diferents subsistemes de la Terra (geosfera, hidrosfera, atmosfera i biosfera) i les seues interaccions, són la base sobre la qual sustentar la importància de la preservació dels ecosistemes i la seua biodiversitat, fomentar l'adopció d'hàbits responsables amb l'entorn i impulsar un model de desenvolupament sostenible.

Sabers bàsics	CURS	
	1r	3r
Concepte d'ecosistema. Components biòtics i abiòtics. Relacions interespecífiques i intraespecífiques. Estructura tròfica dels ecosistemes.	x	
Cicles de matèria i fluxos d'energia	x	x
Les funcions de l'atmosfera i la hidrosfera i el paper essencial que tenen per a la vida en la Terra	x	
Les interaccions entre atmosfera, hidrosfera, geosfera i biosfera. El paper en l'edafogènesi i en el modelatge del relleu i la importància que tenen per a la vida. Les funcions del sòl.		x
Principals problemes mediambientals, les causes i les conseqüències: contaminació, desertització, canvi climàtic, pèrdua de biodiversitat, esgotament de recursos, etc.	x	
Els ODS, relacions entre estos: el factor ecosocial i conseqüències socials associades als problemes ambientals	x	
Accions de protecció del medi ambient o de mitigació dels problemes ambientals	x	
Corresponsabilitat en la protecció ambiental. La importància de les accions individuals, locals i globals.	x	x
Medi ambient i salut. Influència dels desequilibris ambientals sobre les malalties i el benestar.		x
La desigualtat dins dels països i entre estos. Relació amb la salut. La bretxa nutricional i el desenvolupament de malalties.		x

5. Situacions d'aprenentatge per al conjunt de les competències de l'àrea/matèria

Les situacions d'aprenentatge plantejaran tasques complexes en què l'alumnat estiga obligat a mobilitzar i articular una sèrie de recursos, sabers i habilitats per a resoldre-les. Han d'incorporar qüestions que ajuden a la reflexió sobre el pensament propi, afrontar els reptes del perfil d'eixida i facilitar la construcció dels aprenentatges sobre els coneixements previs.

Entre els criteris que convé tindre en compte per a dissenyar estes situacions, cal esmentar els següents:

1. Plantejaran un problema, un repte o una situació en què la demanda siga clara i explícita. Els reptes poden ser prou amplis per a implicar diverses matèries i requerir la col·laboració dels companys per a resoldre'ls. Així, per exemple, es pot plantejar a l'alumnat que estudie i propose solucions per a reduir el consum energètic o de recursos de l'escola, com ara previndre o actuar davant d'un terratrèmol o una inundació, o com abordarien la cerca de vida en l'espai exterior. La tasca consistirà a recaptar informació sobre el problema i dissenyar una proposta.

2. Contribuiran a desenvolupar una o diverses competències específiques.

3. Integran sabers bàsics, això és, per a resoldre la situació serà necessari mobilitzar i articular sabers bàsics inclosos en els blocs de continguts.

4. S'adequaran a l'edat i al nivell de desenvolupament cognitiu de l'alumnat. Les situacions d'aprenentatge proposades han de ser inclusives i permetre que tot l'alumnat pugua abordar-les i resoldre-les. D'esta manera, una proposta de millora de la sostenibilitat del centre pot partir de l'anàlisi de la situació mediambiental d'este, en la qual, en funció de la maduresa de l'alumnat, es poden treballar gràfics amb dades de consum i factures reals fins a simples observacions de l'estat del pati i l'escola o de l'ús de la il·luminació natural o artificial, mitjançant patrulles d'ecoauditors amb diferents nivells de complexitat per a abordar el mateix aspecte.

5. Seran significatives, rellevants i estimulants per a l'alumnat perquè tracten temes del seu interès o bé perquè l'enfocament proposat és atractiu. En este sentit, les situacions pròximes a la seua realitat sobre la presa de decisions en aspectes d'hàbits saludables (alimentació, prevenció d'usos inadequats de les TIC, consum de substàncies addictives i tòxiques...), o els debats sobre suposades eleccions relacionades amb la reproducció humana i la sexualitat, com ara la interrupció de l'embaràs o la reproducció assistida mitjançant embrions congelats, plantegen situacions pròximes en les quals s'han de mobilitzar coneixements per a justificar i argumentar adequadament les decisions, amb respostes obertes i interpretacions qüestionables.

6. Requeriran un enfocament crític i reflexiu perquè la situació plantejada pot incloure una demanda de postura una vegada resolta la situació tenint en compte la perspectiva global (desenvolupament sostenible, consum responsable, salut, higiene, alimentació, igualtat i equitat...). Un exemple pròxim el tenim en el ràpid desenvolupament de les vacunes contra la COVID-19. Un altre exemple, en este cas amb connotacions negatives, el tenim en el ràpid desenvolupament de tecnologies,

principalment de tipus armamentístic, que es produïx en temps de guerra, algunes de les quals s'utilitzen posteriorment en la construcció d'aparells d'ús pacífic i afavorixen en molts casos l'avanç científic, com és el cas del sonar i l'estudi de l'interior de la Terra.

7. Afavoriran la cooperació i el treball en equip desenvolupant les competències socioemocionals.

8. Comportaran la resolució creativa d'una pregunta o problema per ser les situacions plantejades prou obertes perquè no tinguen una resposta o solució úniques. En este sentit, es pot plantejar, per exemple, quines implicacions tindria la prohibició de l'experimentació amb animals en el desenvolupament de la medicina, l'eliminació d'espècies foranes introduïdes fa molts anys en els nostres ecosistemes, o les propostes de compaginar les mesures contra el canvi climàtic amb el desenvolupament econòmic i humà.

9. Implicaran la comunicació i la representació d'estratègies, processos i solucions i l'avaluació posarà èmfasi tant en el procés com en les solucions finals. Convé recordar, referent a això, que l'avaluació és una ferramenta la finalitat de la qual no és únicament qualificar, sinó també, i sobretot, facilitar una retroalimentació contínua del procés d'ensenyament i aprenentatge per a ajustar els ritmes, els continguts i els procediments didàctics utilitzats.

10. Abordaran temes d'interés públic i relacionats amb la sostenibilitat i la convivència democràtica (participació ciutadana, igualtat de gènere, treball prenent com a referència els Objectius de Desenvolupament Sostenible i l'Agenda 2030 de l'Organització de les Nacions Unides), amb anàlisi de dades, diagnòstic i propostes d'actuació sobre la base d'això.

11. Mobilitzaran sabers científics i d'altres matèries del currículum establint connexions entre estos i les experiències adquirides per l'alumnat en diferents contextos (importància de la interdisciplinarietat per a abordar els problemes). El disseny d'activitats experimentals senzilles permet estudiar tant les característiques (models organitzatius) com els canvis en els éssers vius i ecosistemes (observacions en el laboratori de plantes, éssers vius, ecosistemes, o eixides a la naturalesa o a l'exterior).

A continuació, i a manera d'il·lustració, s'assenyalen possibles situacions d'aprenentatge, cada una per a una dimensió diferent del coneixement de la matèria de Biologia i Geologia.

- Dimensió salut:

Una possibilitat és plantejar una situació problemàtica en què l'alumnat haja de decidir i argumentar per a prendre una decisió sobre la base del seu propi coneixement i experiència. Si prenem l'àmbit de la sexualitat, com qualsevol altre de la salut, les conductes de risc i els problemes derivats poden ser una bona base. Es desenvolupa una tasca de debat en grups reduïts en què l'alumnat té un rol assignat (expert científic, ciutadà, polític...) plantejant situacions imaginades (la clonació humana com a possibilitat reproductora, la utilització d'embrions humans seleccionats genèticament per a la reproducció assistida, o la investigació amb embrions) o més reals i pròximes al context de l'alumnat en les quals ha de prendre una decisió entorn d'una qüestió ètica com, per exemple, la reproducció

assistida, la decisió d'interrompre o no un embaràs no desitjat, la legalització del canvi de sexe en menors d'edat, la identitat sexual, etc. En estos debats es mobilitzen sabers essencials (per a argumentar cal conèixer), es busca informació i es construeixen arguments.

- **Dimensió medi ambient:**

Les situacions d'aprenentatge, en esta dimensió, poden partir del plantejament d'un problema ambiental i la cerca de solucions. Això es relaciona amb el plantejament d'este bloc i la responsabilitat que suposa la cura del nostre planeta i l'assumpció de valors ètics compatibles amb l'exercici de l'equitat, la inclusivitat i l'explotació sostenible dels recursos. Les accions que es proposen com a solució podrien partir de problemes locals, situats en el mateix centre o els habitatges particulars, per a anar cap a propostes globals. En este sentit, les situacions poden incloure la participació activa de l'alumnat en la governança dels centres, el diagnòstic d'estos i la col·laboració amb les institucions. Això genera propostes de millora que haurien d'associar-se a una assumpció de compromisos. Així mateix, la creació en els centres de consells ambientals o de sostenibilitat, de caràcter democràtic i en els quals l'alumnat siga protagonista dels processos de presa de decisions, accions i avaluació, pot resultar útil en el desenvolupament de les competències específiques proposades.

D'altra banda, que este alumnat compartisca amb representants d'altres centres, de la mateixa zona o d'altres més o menys llunyanes, les seues conclusions, projectes i expectatives potenciarà la interiorització dels valors i el desenvolupament de les competències.

- **Dimensió planeta Terra i la dinàmica d'este**

La dinàmica que afecta el nostre planeta i la seua importància sobre els canvis que porta associats és fonamental per a comprendre la responsabilitat de l'ésser humà sobre la conservació de l'entorn. La incidència sobre les nostres vides d'este dinamisme, amb fenòmens tan habituals en el nostre planeta com ara terratrèmols, volcans i fenòmens meteorològics extrems, pot ajudar a plantejar situacions d'aprenentatge en què l'alumnat desenvolupe una percepció real d'esta situació. Quant a composició terrestre, l'ús que es fa dels diferents materials i la relació de les seues característiques amb este ús facilitaran la comprensió de la seua naturalesa i aproximarà a l'alumnat al seu coneixement.

6. Criteris d'avaluació

CE 1. Resoldre problemes científics abordables en l'àmbit escolar a partir de treballs d'investigació de caràcter experimental.

1r curs de l'ESO	3r curs de l'ESO
1.1. Aplicar correctament les normes de seguretat pròpies del treball experimental.	1.1. Fer una interpretació adequada dels fets observats o les dades disponibles per a contrastar hipòtesis i extraure conclusions que li resulten útils en el coneixement del món que l'envolta.

1.2. Observar fets, formular preguntes investigables i emetre hipòtesis comprovables científicament.	1.2. Elaborar informes de les investigacions que justifiquen correctament les conclusions obtingudes d'acord amb els resultats obtinguts i en el marc dels models o teories.
1.3. Fer cerques d'informació i recollida de dades, atenent criteris de validesa, qualitat i fiabilitat de les fonts de manera guiada.	1.3. Argumentar, debatre i raonar sobre el problema investigat i la validesa de l'experiència proposada.
1.4. Dissenyar experiments senzills per a comprovar hipòtesis i obtenir resultats que les validen o refuten seguint les pautes del treball científic.	1.4. Dissenyar experiments per a comprovar hipòtesis i obtenir resultats que les validen o refuten seguint les pautes del treball científic.
1.5. Elaborar informes senzills de les investigacions realitzades.	

CE 2. Analitzar situacions problemàtiques reals utilitzant la lògica científica i explorant les possibles conseqüències de les solucions proposades per a afrontar-les.

1r curs de l'ESO	3r curs de l'ESO
2.1. Utilitzar encertadament les ferramentes informàtiques necessàries per al seu treball de manera guiada.	2.1. Utilitzar correctament els termes més habituals associats als diferents àmbits de la ciència.
2.2. Analitzar críticament la solució proposada a un problema senzill en funció dels sabers bàsics que es mobilitzen.	2.2. Utilitzar correctament les ferramentes informàtiques necessàries per al seu treball.
2.3. Utilitzar el coneixement científic adquirit per a interpretar els fenòmens que ocorren al voltant.	2.3. Analitzar críticament la solució proposada a un problema complex en funció dels sabers bàsics que es mobilitzen.
	2.4. Triar la ferramenta informàtica adequada per a presentar els resultats dels seus treballs de manera autònoma.
	2.5. Construir explicacions que relacionen els fets i els conceptes que n'indiquen les limitacions i mobilitzen coneixements complexos.

CE 3. Utilitzar el coneixement científic com a instrument del pensament crític, interpretant i comunicant missatges científics, desenvolupant argumentacions i accedint a fonts fiables, per a distingir la informació contrastada de les notícies falses i les opinions.

1r curs de l'ESO	3r curs de l'ESO
3.1. Identificar hipòtesis, proves i conclusions en un discurs per a distingir adequadament una opinió d'una afirmació basada en proves amb base científica.	3.1. Utilitzar l'adequació de les afirmacions o textos als models i els coneixements teòrics com a criteri per a validar les afirmacions i distingir-les de valoracions personals o faltes de rigor, en funció dels sabers bàsics mobilitzats per a validar-los.
3.2. Conèixer algunes fonts que s'ajusten als criteris d'objectivitat, revisió i fiabilitat que caracteritzen la ciència a les quals acudir per a recaptar informació.	3.2. A partir d'observacions de fenòmens o fets, construir una argumentació que done base a una afirmació o que en desmentisca una altra en reptes d'una dificultat ajustada als sabers bàsics del nivell.
3.3. Comunicar-se, de manera oral i escrita, utilitzant el llenguatge científic per a participar en intercanvis o en debats, interpretant o produint missatges científics de nivell bàsic.	3.3. Comunicar-se utilitzant el llenguatge científic per a participar en intercanvis o en debats, interpretant i produint missatges científics, amb un rigor mitjà, adequat als sabers bàsics propis del nivell.
3.4. Utilitzar fonts d'informació variada per a construir les seues argumentacions (textos escrits, àudios, gràfics, infografies, vídeos) amb un grau baix de complexitat.	3.4. Desenvolupar una actitud oberta i receptiva cap a la diversitat de coneixements, punts de vista i enfocaments.
	3.5. Utilitzar fonts d'informació contrastada per a construir les seues argumentacions (textos escrits, àudios, gràfics, infografies, vídeos) amb un grau mitjà de complexitat.

CE 4. Justificar la validesa del model científic com a producte dinàmic que es va revisant i reconstruint sota la influència del context social i històric, atenent la importància de la ciència en l'avanç de les societats, així com els riscos d'un ús inadequat o interessat dels coneixements científics i a les seues limitacions.

1r curs de l'ESO	3r curs de l'ESO
4.1. Aportar exemples d'utilització positiva i negativa del coneixement científic.	4.1. Argumentar el valor del treball de les dones científiques i de les diferents cultures a la ciència.
4.2. Utilitzar un llenguatge inclusiu en els treballs coneixent exemples de les aportacions de les dones i de les diferents cultures a la ciència.	4.2. Associar les idees científiques actualment descartades amb el context històric en què van predominar, justificant els models teòrics en vista dels coneixements disponibles en un moment històric donat i fugint de la crítica fàcil en funció dels coneixements implicats.
4.3. Aportar exemples de canvis patits per les teories científiques amb el temps.	4.3. Relacionar els avanços tecnològics amb alguns avanços científics que els van acompanyar o es van associar a estos en funció dels sabers

	bàsics implicats.
4.4. Assenyalar alguns dels avanços tecnològics que han facilitat el desenvolupament de la ciència.	4.4. Argumentar la validesa de les explicacions i les argumentacions relacionant-les amb les proves obtingudes i els models teòrics en els diferents moments de la ciència, en funció de la dificultat de les argumentacions i els models associats als continguts bàsics.

CE 5. Adoptar hàbits de vida saludable basats en el coneixement del funcionament del propi cos i dels perills de l'ús i l'abús de pràctiques determinades i del consum d'algunes substàncies.

1r curs de l'ESO	3r curs de l'ESO
	5.1. Explicar adequadament quins requeriments ha de complir una dieta sana, equilibrada i sostenible.
	5.2. Explicar la importància de mantindre hàbits saludables a partir de fonaments biològics.
	5.3. Justificar les respostes del cos humà a les alteracions produïdes per lesions o induïdes mitjançant malalties o substàncies, des de la perspectiva del model d'ésser viu pluricel·lular d'organització complexa, que respon mitjançant mecanismes de retroalimentació per a mantindre'n l'homeòstasi.
	5.4. Explicar la importància de les mesures preventives contra les infeccions.
	5.5. Explicar els fonaments dels mètodes anti-conceptius, així com l'efectivitat real d'estos, sobre la base del coneixement del funcionament del propi cos.

CE 6. Identificar i acceptar la sexualitat personal, i respectar la varietat d'identitats de gènere i d'orientacions sexuals existents, sobre la base del coneixement del cos humà i del propi cos.

1r curs de l'ESO	3r curs de l'ESO
	6.1. Explicar les diferències entre sexe, gènere i orientació sexual.
	6.2. Respectar totes les possibles opcions d'orientació sexual i de gènere.

CE 7. Actuar amb responsabilitat participant activament en la conservació de totes les formes de vida i del planeta sobre la base del coneixement dels sistemes biològics i geològics.

1r curs de l'ESO	3r curs de l'ESO
7.1. Explicar la biodiversitat actual com a resultat d'un procés evolutiu.	
7.2. Argumentar sobre la necessitat de conservar totes les formes de vida i ser capaços d'explicar la interdependència de l'ésser humà i de la resta d'éssers vius.	
7.3. Classificar diferents organismes en funció de les seues característiques, i destacar l'ús de claus dicotòmiques.	
7.4. Reconèixer el significat del concepte d'espècie.	

CE 8. Utilitzar el coneixement geològic bàsic sobre el funcionament del planeta Terra com a sistema, amb la finalitat d'analitzar l'impacte que té sobre les poblacions i proposar i valorar actuacions de previsió i intervenció.

1r curs de l'ESO	3r curs de l'ESO
8.1. Analitzar l'estructura i la composició dels diferents materials terrestres (minerals i roques) i les aplicacions principals en l'àmbit de la vida quotidiana.	8.1. Explicar el funcionament de la Terra i saber aplicar este coneixement bàsic per a justificar, des d'una visió de conjunt, la distribució de volcans i terratrèmols.
8.2. Analitzar l'estructura i les característiques de l'Univers i del Sistema Solar i interpretar alguns fenòmens astronòmics.	8.2. Explicar la dinàmica de construcció-des-trucció del relleu terrestre i associar-la amb els canvis que observem en el nostre planeta.
8.3. Explicar els trets més generals del relleu a conseqüència dels processos geològics.	8.3. Explicar els riscos naturals i les causes, així com la influència de l'activitat humana en la seua intensitat.
8.4. Analitzar i identificar algunes de les interaccions principals entre la humanitat i el planeta.	8.4. Interpretar els fenòmens o els fets d'una manera global, analitzar els canvis que es produïxen quan es modifiquen les condicions o es fa una intervenció.
8.5. Argumentar la necessitat de l'ús sostenible dels recursos, així com els possibles riscos derivats de l'explotació d'estos.	8.5. Interpretar els cicles de matèria i els fluxos de l'energia per a valorar la importància en la dinàmica terrestre i per als éssers vius.
8.6. Buscar i seleccionar informació rellevant sobre alguns dels processos que afecten la Terra, i	

formular preguntes pertinents sobre estos i valorar si evidències determinades confirmen una conclusió determinada o no.	
8.7. Valorar la importància dels principis geològics bàsics i els procediments més elementals i usuals de la geologia per a construir el coneixement científic sobre la Terra.	
8.8. Analitzar un fenomen geològic identificant-ne els components, les relacions entre estos i el funcionament que tenen com a sistema no reducible a estos components i relacions separatament.	

CE 9. Analitzar i interpretar les fites principals de la història del planeta Terra i els principals processos evolutius dels sistemes naturals, atenent les magnituds del temps geològic implicades en estos.

1r curs de l'ESO	3r curs de l'ESO
9.1. Apreciar la magnitud del temps geològic en comparació amb l'històric, i els dos amb la duració de la vida d'un individu, i distingir les diferents escales en què ocorren els fenòmens geològics, històrics i personals.	9.1. Explicar el paper determinant de la història geològica per a l'evolució dels éssers vius, tant en la seua relació amb les grans extincions com en el procés evolutiu.
9.2. Reconèixer evidències dels canvis en el registre de la Terra, identificar-los i situar-los en un eix cronològic.	9.2. Relacionar i aplicar la perspectiva temporal sobre els profunds canvis que han afectat el nostre planeta en el passat i els organismes que l'han poblat.
	9.3. Argumentar i valorar la importància del coneixement dels fenòmens naturals del passat per a entendre el present.
	9.4. Justificar la biodiversitat com a resultat d'un procés evolutiu determinat per processos geològics.
	9.5. Justificar els canvis geològics com a resultat dels processos geològics externs i interns i identificar les causes que els originen (tectònica de plaques i agents geològics externs).

CE 10. Adoptar hàbits de comportament en l'activitat quotidiana responsables amb l'entorn, aplicant criteris científics i evitant o minimitzant l'impacte mediambiental.

1r curs de l'ESO	3r curs de l'ESO
10.1. Analitzar el funcionament dels ecosistemes per a comprendre els impactes sobre estos i valorar la importància de preservar-los.	10.1. Utilitzar el coneixement sobre les interaccions dels subsistemes de la Terra per a detectar les accions humanes que els alteren.
10.2. Interpretar dades tècniques entorn dels problemes que origina l'acció humana sobre el seu entorn i l'emergència climàtica.	10.2. Proposar solucions per a pal·liar les diferents formes d'alteració humana dels ecosistemes.
10.3. Descriure les conseqüències per a les poblacions humanes de processos com la destrucció de biodiversitat, la desertització i, associada a esta, la migració climàtica.	10.3. Descriure les pautes principals per a practicar un consum sostenible i de proximitat, així com les conseqüències ambientals i socials que se'n deriven si no s'apliquen.
10.4. Adoptar hàbits respectuosos per al medi, reflexionant sobre la importància de les 3R (reducció, reutilització i reciclatge) i de l'economia circular (valorització dels residus).	
10.5. Explicar científicament els factors més significatius responsables de la situació d'emergència climàtica que patix el planeta.	

CE 11. Proposar solucions realistes basades en el coneixement científic davant de problemes de naturalesa ecosocial a escala local i global, argumentar-ne la idoneïtat i actuar en conseqüència.

1r curs de l'ESO	3r curs de l'ESO
11.1. Diagnosticar problemes presents en l'entorn pròxim relacionats amb el medi.	11.1. Analitzar i proposar mesures locals i globals orientades a millorar la sostenibilitat del planeta.
11.2. Proposar accions de conscienciació i reivindicatives en relació amb els problemes ambientals.	11.2. Utilitzar les fonts adequades per a documentar-se entorn de causes i possibles solucions als problemes ambientals que els permeten argumentar i defensar les seues propostes.
11.3. Associar situacions de problemes de tipus social, com el creixement desmesurat de la població mundial, a l'alteració de les dinàmiques dels ecosistemes (capacitat de càrrega, sobreexplotació de recursos, equilibri ecològic, desertificació...).	

BIOLOGIA I GEOLOGIA. ADDENDA PER AL 4T CURS DE L'ESO

Sabers bàsics:

A. Projecte científic

- Formulació de preguntes, hipòtesis i conjetures científiques.
- Col·laboració i comunicació de processos, resultats o idees en diferents formats (presentació, gràfica, vídeo, pòster, informe...) seleccionant l'eina més adequada.
- Reconeixement i utilització de fonts veraces d'informació científica.
- Disseny de xicotetes investigacions justificant el desenvolupament d'estes sobre la base del mètode científic per a obtenir resultats objectius i fiables en un experiment.
- Utilització d'eines, instruments i espais (laboratori, aules, entorn...) de manera adequada i precisa.
- Principals models, com ara interpretacions i representacions de fenòmens i fets, que abasten els conceptes i idees per a explicar els fenòmens naturals (model de cèl·lula, ésser viu, evolució, ecosistema...).
- Mètodes d'observació de fenòmens, descripció precisa i anàlisi de resultats.
- Diferenciació entre correlació i causalitat.
- Paper de les grans científiques i científics en el desenvolupament de les ciències biològiques i geològiques.
- Teories i models científics en el seu context històric: el coneixement científic com un procés en continu canvi i perfeccionament.
- Cerca i selecció d'informació de caràcter científic mitjançant eines digitals i altres fonts.
- Interpretació d'informació de caràcter científic i la seua utilització per a formar-se una opinió pròpia, expressar-se amb precisió i prendre decisions sobre problemes científics abordables en l'àmbit escolar.

B. La cèl·lula

- Teoria cel·lular.
- Tipus de cèl·lula i organització cel·lular.
- Estructura i composició de la cèl·lula eucariòtica.
- Anàlisi de les fases del cicle cel·lular.
- Funció biològica de la mitosi, la meiosi i les seues fases.
- Reproducció sexual i asexual.

C. Genètica

- Model simplificat de l'estructura de l'ADN i de l'ARN i relació amb la seua funció i síntesi.
- Dogma central de la biologia molecular. Expressió gènica i característiques del codi genètic i resolució de problemes relacionats amb estes.
- Relació entre les mutacions, la replicació de l'ADN, l'evolució i la biodiversitat.
- Genètica mendeliana: conceptes bàsics, lleis de l'herència i teoria cromosòmica.

- Resolució de problemes senzills de genètica amb un o dos caràcters no lligats.
- Resolució de problemes d'herència del sexe i d'herència de caràcters amb relació de codominància, dominància incompleta, al·lelisme múltiple i lligada al sexe amb un o dos gens.
- Arbres genealògics.
- Genètica humana: cariotip, herència de caràcters continus i discontinus en l'espècie humana i principals alteracions genètiques relacionades amb malalties hereditàries en cromosomes sexuals i no sexuals.
- Malformacions congènites i diagnòstic de malalties genètiques.

D. Origen i evolució de la vida

- Principals teories sobre l'origen de la vida.
- Proves de l'evolució.
- Teoria de la selecció natural i explicació actual del procés evolutiu sobre la base dels coneixements de la genètica i la biologia molecular.
- Enginyeria genètica: aplicacions de les principals tècniques en l'agricultura, ramaderia, medi ambient i salut. OMG, CRISPR.
- Formació de noves espècies i aparició de l'espècie humana.

E. Ecosistemes

- Factors ambientals i adaptacions dels éssers vius al medi.
- Població, comunitat i ecosistema.
- Matèria i energia en els ecosistemes.
- Cicles biogeoquímics.
- Relacions tròfiques i productivitat dels ecosistemes.
- Sostenibilitat dels recursos del planeta: principals problemes mediambientals i ecosocials (sobreeplotació de recursos, el problema de l'energia, la contaminació, els residus, i la protecció del medi ambient).
- Agenda 2030 i ODS de l'ONU.
- Dinàmica dels ecosistemes.

F. Geologia

- Principals teories que expliquen l'origen i evolució del relleu terrestre.
- Estructura i dinàmica de la geosfera i mètodes d'estudi d'estes.
- Deformacions de les roques: esforços, plecs i falles.
- Explicació dels efectes globals de la dinàmica de la geosfera a través de la Tectònica de Plaques: límits de plaques i fenòmens geològics associats: magmatisme, metamorfisme i processos formadors del relleu.
- Diferenciació entre els processos geològics externs i interns i argumentació sobre la seua relació amb els riscos naturals.
- Interpretació de talls geològics i traçat de la història geològica que reflecteixen aplicant els principis de l'estudi de la història de la Terra (horitzontalitat, superposició, intersecció, successió faunística ...).

- Descripció de l'origen de l'Univers i dels components del Sistema Solar.
- Catastrofisme, actualisme i neocatastrofisme.
- El temps geològic: mètodes de datació absoluta i relativa.
- Grans divisions del temps geològic: principals esdeveniments, eres i períodes. Fauna i flora associada a les condicions del planeta en cada moment de la història geològica. Interrelacions entre la vida i les condicions i canvis geològics.
- Discussió sobre les principals investigacions en el camp de l'astrobiologia.

CRITERIS D'AVUACIÓ

CE1

- Aplicar, en un treball pràctic, la metodologia pròpia de la ciència per a resoldre les qüestions que se li plantegen en el marc dels models apresos i fent prediccions elaborades.
- Realitzar una interpretació adequada de les dades i extraure conclusions que li resulten d'utilitat en el seu coneixement del món que l'envolta, diferenciant variables dependents i independents.
- Predir el comportament de fenòmens en cas que varien les condicions, aplicant els resultats trobats per a explicar o predir fenòmens similars.

CE2

- Utilitzar correctament els termes tècnics adequats als diferents àmbits de la ciència.
- Incorporar noves eines informàtiques adequades a les seues necessitats de treball.
- Predir com es modificaria la situació observada si canviaren les condicions del problema.
- Aplicar les solucions trobades a un problema en altres contextos o situacions pròximes.

CE3

- Desenvolupar arguments davant d'afirmacions de tipus dogmàtic, distingint la ciència del pensament màgic o de la mitologia sobre la base del coneixement del funcionament de la ciència.
- Contrastar possibles explicacions de fenòmens, justificant la diferent importància de les variables del procés.
- Elaborar documents o productes utilitzant diferents eines de presentació i mostrant diferents solucions a un mateix problema.
- Comunicar-se utilitzant el llenguatge científic per a participar en intercanvis o en debats i per a interpretar o produir missatges científics.
- Desenvolupar una actitud oberta i receptiva cap a la diversitat de coneixements, punts de vista i enfocaments.

CE4

- Justificar la validesa dels models científics en el context històric en què es van desenvolupar (origen de la vida, teoria cel·lular, herència, evolució, tectònica).

- Distingir la controvèrsia científica de la discussió ideològica, destacant la seua importància en l'avanç de la ciència.
- Relacionar els avanços en tecnologia amb els progressos en el coneixement de la naturalesa.
- Relacionar els avanços en el coneixement de la genètica, l'evolució i la dinàmica i composició terrestre amb les millores en la salut i la qualitat de vida humanes.

CE5

- Argumentar amb fonaments científics la importància d'adquirir hàbits de vida saludables.
- Identificar les principals tècniques d'enginyeria genètica i les seues aplicacions per a preservar la salut.
- Justificar l'existència de malalties genètiques sobre la base de les mutacions i reconèixer la importància dels diagnòstics preventius.
- Identificar els possibles riscos naturals i accions humanes sobre el medi ambient que puguen afectar la salut humana.

CE6

- Justificar la presa de decisions en aspectes relacionats amb la sexualitat i hàbits saludables sobre la base del coneixement del funcionament del propi cos.
- Contrastar informacions i punts de vista alternatius relacionats amb la sexualitat i reproducció humanes, mitjançant coneixements científics profunds i complexos.
- Relacionar-se amb la resta de persones de manera lliure i saludable respectant totes les opcions i desitjos.

CE7

- Argumentar adequadament la necessitat de conservació de totes les formes de vida sobre la base del coneixement dels sistemes biològics i geològics.
- Explicar correctament els diferents tipus de cicles biològics que existixen aportant exemples d'estos.
- Manejar claus dicotòmiques distingint els criteris que mostren parentiu evolutiu entre els grups (naturals) d'aquells que no reflecteixen este parentiu.

CE8

- Explicar els principals fenòmens geològics a partir de la Tectònica de Plaques.
- Analitzar i identificar algunes de les principals interaccions entre la humanitat i el planeta relacionant els riscos naturals que poden afectar-lo, la seua dependència per a l'obtenció dels recursos i la necessitat d'afavorir-ne un ús sostenible.
- Predir l'evolució del sistema mitjançant un raonament lògic i l'argumentació utilitzant la terminologia i el llenguatge simbòlic propi de la ciència.

CE9

- Explicar l'actual biodiversitat com a resultat d'un procés natural a partir d'un origen comú i per mitjà d'acumulació de modificacions sorgides a l'atzar, però amb un major o menor èxit adaptatiu.

- Explicar el paper determinant de la Geologia en el coneixement de l'evolució dels éssers vius per selecció natural.
- Interpretar el present del nostre planeta i la vida que l'habita sobre la base dels profunds canvis que han afectat el nostre planeta en el passat i els organismes que l'han poblat.
- Explicar el procés d'evolució humana i la seua relació amb els canvis geològics i ecològics que van desembocar en la seua particular fisonomia.

CE10

- Explicar les causes de les alteracions del medi ambient i la seua relació amb l'activitat humana.
- Explicar les conseqüències per a les poblacions humanes menys afavorides de fenòmens associats a les activitats humanes, com el canvi climàtic, l'esgotament de recursos, l'acumulació de residus, la contaminació atmosfèrica.
- Relacionar l'explotació de recursos de zones empobrides per part dels països més poderosos amb fenòmens com la migració, la fam o la inestabilitat política i social.
- Proposar solucions per a pal·liar les diferents formes d'alteració humana dels ecosistemes.

CE11

- Explicar els significats dels objectius de desenvolupament sostenible de l'Agenda 2030 de l'ONU i d'algunes de les metes associades a estos.
- Proposar accions a les administracions conduents a la consecució de les metes de l'Agenda 2030.
- Proposar mesures de prevenció i adaptació al canvi climàtic i a tots els problemes de tipus ecosocial per a afavorir la resiliència del seu entorn i a escala global.”

15. Es modifica el currículum de la matèria Matemàtiques de l'annex III en les versions en castellà i en valencià, que queda redactat com segueix:

“MATEMÀTIQUES

1. Presentació

En la societat actual, l'alfabetització matemàtica resulta una necessitat bàsica per a poder desenvolupar una ciutadania reflexiva, crítica i participativa. Les formes pròpies del raonament matemàtic permeten fer una anàlisi i una interpretació precises i rigoroses de les situacions, els processos i els resultats; són, per tant, un instrument essencial per a desenvolupar-se satisfactòriament en contextos personals, acadèmics, socials, científics i laborals. Més encara, com a part del currículum de l'educació obligatòria, aprendre-les és un dret que ha de satisfer-se.

L'aportació de l'àrea de matemàtiques al perfil d'eixida ha de fer-se des d'una aproximació funcional, és a dir, com una forma de comprensió del món, fet que requerix ensenyar i aprendre matemàtiques com una “manera de fer”, potenciar el treball matemàtic a partir de contextos reals, utilitzar materials i ferramentes que doten de sentit l'activitat matemàtica i faciliten el trànsit del pla concret a l'abstracte. Esta àrea contribuïx a l'educació obligatòria mitjançant l'adquisició i el desenvolupament de competències específiques que es referixen al conjunt de coneixements, habilitats i actituds necessàries per a comprendre i usar les formes de raonament, els desenvolupaments, la representació i les expressions pròpies de matemàtiques en una varietat de situacions en les quals exercixen o poden exercir un paper.

Les competències específiques de l'àrea de matemàtiques contribuïxen, en conseqüència, a l'adquisició de les competències clau establides en el perfil d'eixida de l'alumnat. El pensament i el llenguatge matemàtics estan implicats en qualsevol activitat que requerisca estructurar, sistematitzar i trobar relacions entre diferents atributs de la realitat. D'altra banda, el llenguatge matemàtic, fonamentalment simbòlic, és la forma de comunicació i expressió d'esta matèria i, en este sentit, no pot deslligar-se de la competència de comunicació lingüística i plurilingüe. La utilització de mètodes, estratègies o ferramentes matemàtics sovint té reflex en altres àrees, especialment en les científicotecnològiques, però també en la resta d'àrees: així, la resolució de problemes i situacions reals afavorix el desenvolupament de la competència en consciència i expressió culturals, la competència emprenedora o també la competència digital.

Des del punt de vista dels processos metacognitius i socioemocionals, les matemàtiques contribuïxen de manera determinant a adquirir la competència personal, social i d'aprendre a aprendre, tan important per a l'aprenentatge al llarg de tota la vida, que permet així desarrelar prejuís i falses idees preconcebudes relacionades amb el talent innat, la dificultat intrínseca de la matèria o fins i tot el gènere. En suma, l'alfabetització matemàtica permet desenvolupar les habilitats necessàries per a continuar aprenent al llarg de la vida i per a abordar els reptes del segle XXI des d'una perspectiva col·lectiva i global, inclusiva i tolerant, facilitant que el coneixement pugua aplicar-se a situacions noves i canviants. Igualment, des de l'educació matemàtica es treballarà la igualtat de gènere, l'educació per a la pau, l'educació per al consum responsable i el desenvolupament sostenible i l'educació per a la salut. Així mateix, es parlarà molta atenció a l'educació emocional i en valors i a la potenciació de l'aprenentatge significatiu per a desenvolupar l'autonomia i la reflexió. Hi ha vies variades per a integrar l'activitat matemàtica en temes transversals, com ara la realització de projectes significatius per a l'alumnat i la resolució col·laborativa de problemes, que contribuïxen a reforçar-li l'autoestima, l'autonomia, la reflexió i la responsabilitat.

El desenvolupament de les competències específiques matemàtiques que conduïxen a l'alfabetització matemàtica, com a part del perfil d'eixida de l'alumnat, es fonamenta en processos de matematització de contextos reals i de situacions d'aprenentatge. L'actuació de l'alumnat requerix mobilitzar un conjunt de destreses, procediments i conceptes matemàtics que li permeten abordar amb èxit les situacions d'aprenentatge plantejades. Més enllà del mer domini procedimental, la resolució de problemes formarà el nucli dels aprenentatges d'esta matèria. Amb esta aportació de funcionalitat als sabers bàsics, es possibilita el desbloqueig dels prejuïus tradicionals que hi ha contra les matemàtiques com un cos de sabers abstracte, desconnectat de la realitat i compost per regles, algorismes i exercicis. En definitiva, mitjançant l'enfocament competencial, els criteris d'avaluació i els sabers bàsics es vertebren al voltant de les competències específiques.

En les seccions següents s'exposen i es desenvolupen els elements fonamentals del currículum de l'àrea de matemàtiques.

En la segona secció es descriuen les competències específiques de l'àrea: competència en resolució de problemes, competència en raonament i connexions, competència en modelització, competència en pensament computacional, competència en representacions, competència en comunicació; competència en rellevància social i cultural, competència en gestió de les emocions i actituds. Per a cada una, es proporciona una descripció que inclou les fites més importants del seu desenvolupament en els tres cicles de l'etapa.

La tercera secció descriu les connexions principals de les competències específiques entre si, amb les competències específiques d'altres matèries de l'Educació Secundària Obligatoria i amb les competències clau.

En la quarta secció s'identifiquen els sabers bàsics de l'àrea de matemàtiques, estructurats en blocs associats als diferents sentits matemàtics. Per a identificar-los millor, en este document els sabers bàsics s'han distribuït entre els següents sentits matemàtics: sentit numèric i de les operacions, sentit espacial i geomètric, sentit de la mesura i l'estimació, sentit estocàstic i pensament computacional.

En la quinta secció es presenten alguns principis presents en les situacions i les activitats que faciliten i promouen l'aprenentatge de les matemàtiques i s'oferixen criteris i pautes per a dissenyar-les.

Finalment, la sexta secció estableix els criteris d'avaluació per a cada una de les competències específiques al final del segon, del tercer i del quart curs, en les modalitats A i B, de l'Educació Secundària Obligatoria.

2. Competències específiques de l'àrea de matemàtiques

2.1. Competència específica 1

Resoldre problemes relacionats amb situacions diverses de l'àmbit social i en la iniciació als àmbits professional i científic utilitzant estratègies formals, representacions i conceptes que permeten la generalització i l'abstracció de les solucions.

2.1.1. Descripció de la competència

La competència en resolució de problemes es compon dels processos generals de comprensió

i anàlisi de l'enunciat i la situació que planteja, disseny d'un pla de resolució, exploració i implementació d'estratègies lligades al pla i verificació del resultat. La interpretació i la validació dels resultats permet aportar informació nova al problema, de manera que la competència en resolució de problemes inclou formular noves hipòtesis i plantejar noves situacions problemàtiques o problemes derivats que permeten adaptar o generalitzar el procés de resolució. La competència en resolució de problemes és central en l'aprenentatge de les matemàtiques i connecta amb la resta de competències específiques; a més, requereix mobilitzar conceptes i procediments dels diferents blocs de contingut: aritmètica, geometria, mesura, estadística i probabilitat, i especialment en esta etapa, àlgebra i funcions. De fet, el llenguatge algebraic i funcional permet formalitzar i generalitzar el procés de resolució, de manera que l'alumnat siga capaç de transferir les estratègies de resolució i els resultats obtinguts d'uns problemes a uns altres, encara que el context siga diferent. La utilització de determinats programes informàtics i aplicacions TIC permet simular processos de resolució i també facilita la interpretació i la validació de resultats.

Els i les estudiants haurien d'afrontar les situacions problemàtiques com a mitjà per a desenvolupar-se com a ciutadania activa i crítica d'un món en el qual el coneixement i la cooperació són indispensables per a la resolució de problemes i conflictes. De fet, la resolució de problemes matemàtics requereix desenvolupar competències relacionades amb la gestió de les emocions, el treball col·laboratiu i les estratègies d'autoregulació. Els i les estudiants haurien d'abordar situacions problemàtiques en contextos diversos (personal, social, educatiu, professional i científic), des d'aquells pròxims a les seues experiències fins a arribar a situacions generals o abstractes. Així, haurien de resoldre problemes reals i complexos en contextos rellevants. També haurien de desenvolupar processos de resolució que impliquen establir connexions entre contextos matemàtics i no matemàtics, relacionant diferents aspectes de la situació, discriminant la informació rellevant de la irrellevant i realitzant conversions entre diferents representacions. A més, haurien de ser capaços d'interpretar les seues solucions i de transferir processos i conclusions a altres situacions.

L'alumnat hauria d'adquirir habilitats per a resoldre problemes de reflexió i investigació en els quals la informació és incompleta. Hauria de tindre la capacitat de plantejar resolucions obertes, comparant resolucions amb altres companys i companyes, i validant el seu resultat amb fonts d'informació. Així mateix, hauria de ser capaç de realitzar generalitzacions i plantejar nous problemes en altres situacions des de contextos rellevants per a la ciutadania.

Durant esta etapa, els i les estudiants haurien d'ampliar el rang d'estratègies formals en resolució de problemes, incorporant el saber conceptual connectat, un rang superior de procediments, des-treses i ferramentes TIC, i diferents registres de representació. Així, en finalitzar l'etapa haurien de ser capaços de mobilitzar una àmplia gamma de conceptes (numèrics, algebraics, geomètrics, de mesura, probabilístics, estadístics i funcionals) i procediments associats (estimar, calcular, mesurar, definir variables, quantificar, trobar relacions) dins d'una estratègia o procés de resolució d'una situació problemàtica concreta. Els i les estudiants seran capaços de servir-se del treball matemàtic en la resolució de problemes per a reflexionar críticament sobre situacions relacionades amb contextos d'importància per al ciutadà del segle XXI, plantejant noves preguntes i problemes rellevants.

2.2. Competència específica 2

Explorar, formular i generalitzar conjectures i propietats matemàtiques, fent demostracions senzilles i reconeixent i connectant els procediments, els patrons i les estructures abstractes implicats en el raonament.

2.2.1. Descripció de la competència

Esta competència té com a focus els processos de construcció de l'estructura lògica de les matemàtiques, a partir de la identificació, definició i connexió de conceptes i procediments matemàtics que permeten, al seu torn, deduir analíticament propietats que enriqueixen formalment la descripció i la definició dels objectes matemàtics. Esta deducció es farà amb la formulació de conjectures sobre les propietats i les característiques d'un concepte, generalitzant en la mesura que siga possible i fent algunes demostracions senzilles per a construir estructures matemàtiques i començar a formalitzar el contingut matemàtic. La competència també implica classificar grups de propietats, relacionar-les i derivar les unes de les altres, i establir conseqüències, a partir de conjectures, raonaments lògics i demostracions informals de tipus inductiu o deductiu que permeten assegurar-ne o refutar-ne la validesa. L'ús de l'àlgebra i les representacions funcionals permet generalitzar i formalitzar grups de repeticions (patrons) i establir connexions entre estructures matemàtiques (per exemple, entre raó de magnituds i semblança geomètrica, o entre àrees i resolució d'equacions de segon grau). La finalitat d'esta competència és desenvolupar les bases del raonament matemàtic rigorós i la construcció de contingut matemàtic connectat.

Durant esta etapa, l'alumnat hauria de desenvolupar el raonament matemàtic a partir de contextos reals, tant els relacionats directament amb la seua experiència, de l'àmbit personal, com contextos dels àmbits social, educatiu, i d'iniciació al professional i científic. És a dir, contextos d'interés per a la ciutadania, relacionats amb els reptes del segle XXI. Ara bé, partint d'eixe primer procés inductiu per a la construcció d'objectes matemàtics, l'alumnat hauria d'aconseguir desenvolupar un altre procés de reflexió sobre el mateix objecte, en el context formal i abstracte que constituïx l'estructura del coneixement matemàtic.

L'alumnat hauria de ser capaç de connectar el saber conceptual i procedimental, i transferir-lo a noves situacions reals o abstractes. Hauria de treballar la construcció raonada de conceptes matemàtics connectats, integrant processos diferents i traçant vincles i analogies amb altres conceptes intramatemàtics i extramatemàtics. L'alumnat hauria d'abordar situacions d'aprenentatge que impliquen argumentar, formular conjectures, demostrar propietats o refutar-les, dissenyar algorismes, validar resultats i generalitzar —en un procés d'abstracció progressiva— per a transferir-los a altres contextos, incloent-hi el formal. A través de contextos variats, l'alumnat hauria de construir, connectar i mobilitzar tots els continguts bàsics conceptuals i procedimentals de l'àrea de matemàtiques.

En finalitzar l'etapa, s'espera que els i les estudiants coneguen l'estructura lògica de les matemàtiques i siguen capaços de construir raonadament xarxes conceptuals i procedimentals, deduir i inferir propietats, i validar o refutar arguments matemàtics mitjançant l'ús de la demostració. També s'espera que hagen desenvolupat de manera comprensiva una xarxa conceptual i procedimental que els permeta definir amb rigor conceptes matemàtics en tots els blocs de coneixement, identificar, deduir i derivar propietats, i establir noves connexions, en particular, relacions entre propietats i les seues conseqüències.

Durant tota l'etapa, l'alumnat hauria d'haver desenvolupat fluïdesa procedimental, desenvolupant l'habilitat per a dur a terme procediments matemàtics de manera flexible, precisa i eficient, i al final d'esta hauria d'haver començat a desenvolupar la capacitat de demostrar algunes propietats matemàtiques usant, de manera informal, raonaments de tipus inductiu, deductiu, per analogia i l'ús de contraexemples per a refutar conjectures generals.

2.3. Competència específica 3

Construir models matemàtics generals utilitzant conceptes i procediments matemàtics funcionals amb la finalitat d'interpretar, analitzar, comparar, valorar i fer aportacions a l'abordatge de situacions, fenòmens i problemes rellevants en l'àmbit social i en la iniciació als àmbits professional i científic.

2.3.1. Descripció de la competència

Esta competència implica abordar un fenomen o situació real mitjançant l'anàlisi dels seus components, l'elaboració d'un model matemàtic i l'ús de ferramentes matemàtiques, amb la finalitat d'analitzar les seues característiques i extraure conclusions o fer prediccions ajudades per dades i arguments matemàtics, i també amb la finalitat de justificar de manera crítica i reflexiva actuacions concordes amb estes conclusions. Es tracta, per tant, d'establir connexions entre les matemàtiques i altres disciplines, usant processos indagatoris propis de la investigació científica (identificació, mesurament, classificació, inferència, explicació, predicció) i de modelització. Sovint, una situació o un fenomen real rellevant planteja qüestions que requerixen construir un model matemàtic desenvolupant el cicle de modelització: estructurar la realitat i la informació que ofereix per a construir-se una representació mental; assumir hipòtesis sobre aspectes desconeguts o no determinats i realitzar simplificacions que permeten elaborar un primer model real; matematitzar el model real, buscant, formalitzant o quantificant variables i relacions, per a construir un model matemàtic; treballar matemàticament sobre el model matemàtic amb la finalitat d'obtenir una solució o uns resultats matemàtics; interpretar els resultats matemàtics per a transformar-los en resultats reals; i validar els resultats reals contrastant-los amb el model real i la situació mental de partida.

El procés de transferència de les matemàtiques a la realitat i de la realitat a les matemàtiques mediat per un model implica, d'una banda, la inducció de propietats generals a partir de característiques concretes de la realitat, la qual cosa permet inferir de les propietats generals conseqüències reals de la situació analitzada; d'altra banda, la particularització de continguts matemàtics abstractes per a explicar aspectes determinats de la situació real que poden ser tractats de manera diferenciada per altres disciplines, de manera que s'establixen connexions interdisciplinàries. Esta competència requereix emprar ferramentes matemàtiques que permeten esta generalització i particularització; en concret, l'ús de representacions algebraïques i funcionals.

L'alumnat d'esta etapa ha de desenvolupar esta competència com a part de la seua competència ciutadana a l'hora d'enfrontar-se a reptes i situacions rellevants per a la societat del segle XXI. En este sentit, l'alumnat treballarà sobre situacions generals d'interés per a la ciutadania que requerisquen bé validar una font d'informació o bé extraure conclusions basades en arguments rigorosos i en dades precises. Els contextos relacionats amb els reptes del segle XXI aniran des del personal i educatiu fins a, especialment, el social i d'iniciació als àmbits professional i científic.

L'alumnat aplicarà procediments matemàtics: podrà emprar ferramentes TIC per a analitzar fenòmens reals en contextos autèntics i abordarà situacions d'aprenentatge que exigisquen la connexió de conceptes i procediments matemàtics amb continguts no matemàtics. L'alumnat s'enfrontarà a problemes d'exploració i investigació que impliquen analitzar un fenomen natural o social, construir un model matemàtic i extraure a partir d'este model conclusions o fer prediccions i/o prendre decisions. Amb l'ús d'eines TIC, l'alumnat podrà simular processos o evitar càlculs pesats durant la resolució.

Al llarg de l'etapa, els i les estudiants s'enfrontaran a situacions reals que requeriran construir un model matemàtic, és a dir, assumir hipòtesis i simplificar la realitat, buscar regularitats, patrons, relacions entre els diferents elements i fenòmens de la situació, que permeten transformar-la en un model matemàtic sobre el qual es pot treballar matemàticament per a obtindre una resposta que ha de ser validada en la situació real.

L'alumnat hauria de ser capaç de justificar accions i conclusions sobre una situació o un fenomen real: fer referència a conceptes i procediments matemàtics i establir connexions interdisciplinàries, és a dir, concretar continguts matemàtics generals (conceptes, propietats) útils per a explicar aspectes de la realitat que apareixen treballats des d'altres perspectives en diferents disciplines. L'alumnat hauria de poder usar les matemàtiques d'una manera reflexiva i crítica, com a mitjà per a demostrar o refutar una afirmació en una situació real.

2.4. Competència específica 4

Implementar algorismes computacionals organitzant dades, descomponent un problema en parts, reconeixent patrons i emprant llenguatges de programació i altres ferramentes TIC com a suport per a resoldre problemes i afrontar desafiaments de l'àmbit social i d'iniciació als àmbits professional i científic.

2.4.1. Descripció de la competència

La competència que té com a focus el pensament computacional implica que l'alumnat d'esta etapa resolga problemes i situacions dels àmbits social i d'iniciació als àmbits professional i científic, i que implementen un algorisme o seqüència finita d'instruccions i regles precises i concises. Esta solució la pot executar un humà, un robot o un sistema informàtic en diversos nivells de programació. En esta etapa s'aprofundirà en la programació per blocs (Scratch, App Inventor, code.org, etc.). El disseny i la implementació d'un algorisme implica habilitats com la descomposició d'un problema en tasques més simples; la identificació dels aspectes rellevants d'una situació per a simplificar-la i estructurar-la, de manera que s'elimine qualsevol ambigüitat o imprecisió; l'ordenació, classificació i organització d'un conjunt de dades; o la identificació de patrons i estructures abstractes a l'hora de desenvolupar una solució.

L'alumnat abordarà situacions en els àmbits social, professional i científic que requerisquen un ús versàtil de recursos tecnològics per a resoldre reptes vinculats al segle XXI, amb l'aplicació de coneixements i destreses matemàtiques. En particular, l'alumnat treballarà en problemes de reproducció d'algorismes i programarà per blocs amb diferents ferramentes tecnològiques (robots, programes informàtics, etc.). També treballarà en problemes en què, per a resoldre'ls, farà falta dissenyar algorismes i fer una anàlisi justificada de les seues limitacions i eficiència, i per a fer-ho, hauran de treballar en equip i adoptar diversos rols (programador, revisor, executor, etc.).

Durant esta etapa, l'alumnat s'enfrontarà a situacions en les quals hauria de dissenyar un algorisme que puga ser implementat amb programació per blocs i executat dins d'una plataforma informàtica o per un robot. En estes situacions, la solució computacional contribuirà a aprofundir en el coneixement matemàtic o en el coneixement de la situació real plantejada.

Quan acabe l'ESO, l'alumnat hauria d'haver desenvolupat habilitats en la programació per blocs i l'ús d'eines TIC que ajuden a dissenyar, implementar i executar els seus programes, i que li permeten aplicar el pensament computacional per a resoldre problemes de connexió i reflexió que impliquen organitzar conjunts de dades, reconèixer patrons, descompondre en parts o simplificar, estructurar i abstraure situacions.

2.5. Competència específica 5

Gestionar amb precisió el simbolisme matemàtic, fent transformacions i conversions entre representacions iconicomaniplatives, numèriques, simbólicoalgebraiques, tabulars, funcionals, geomètriques i gràfiques, que permeten pensar matemàticament sobre situacions de l'àmbit social i d'iniciació als àmbits professional i científic.

2.5.1. Descripció de la competència

Esta competència implica dominar les regles i l'ús, tractament i conversió dels registres de representació (iconicomaniplatiu, numèric, simbólicoalgebraic, tabular, funcional, geomètric i gràfic) que vehiculen l'expressió de contingut matemàtic. Per tant, es compon d'una sèrie d'habilitats que són una condició necessària per a produir missatges com cal en llenguatge matemàtic. L'expressió de contingut matemàtic exigix capacitat de precisió, claredat i concisió en l'ús dels seus elements en cada registre de representació, i també l'habilitat d'usar la representació de contingut matemàtic més adequada a les situacions reals o formals a les quals es referix. L'ús precís del simbolisme matemàtic és una condició necessària per a dissenyar algorismes computacionals, que podrien considerar-se com una mena de registre de representació propi de les matemàtiques.

La capacitat de tractament del contingut matemàtic en cada registre de representació, és a dir, de transformar de manera correcta el contingut matemàtic dins d'un mateix registre, és indispensable si es vol expressar en este una seqüència complexa de procediments matemàtics. A més, per a representar missatges matemàtics rics i complexos fa falta capacitat de conversió bidireccional entre registres; és a dir, a més de saber representar i tractar contingut matemàtic en tots els registres, és necessari poder establir les equivalències i saber usar les vies de pas, en els dos sentits, entre cada registre i els altres.

L'alumnat hauria d'usar amb correcció i fluïdesa els diferents registres de representació que vehiculen el coneixement matemàtic útil per a enfrontar-se als reptes del segle XXI. L'alumnat hauria de desenvolupar la producció de simbolisme matemàtic a partir de situacions reals i rellevants, però també de situacions purament matemàtiques, i utilitzar totes les representacions i fer conversions entre si en la mesura que siga possible. També hauria de ser capaç de combinar representacions matemàtiques amb altres mitjans d'expressió argumentativa.

L'alumnat hauria de ser capaç de traduir i fer conversions bidireccionals entre les diferents representacions amb les quals se li presenta la informació en una situació d'aprenentatge, inclosos els registres simbólicoalgebraic i funcional.

Durant l'etapa, l'alumnat hauria de consolidar la capacitat de produir missatges matemàtics que respecten les regles sintàctiques del llenguatge matemàtic. Hauria d'usar amb correcció els registres del llenguatge natural, icconicomaniplulatiu, numèric, simbolicualgebraic, graficofuncional, tabular i geomètric; i hauria de tindre la capacitat d'emprar-los en situacions reals d'interés general per a la ciutadania i en situacions formals de les matemàtiques.

En acabar l'etapa, l'alumnat hauria de saber representar un concepte o relació matemàtica de diferents maneres i valorar la més adequada en cada situació. Hauria de saber emprar les conversions entre diferents registres de representació de manera bidireccional, i els usará com a estratègia de treball per a enriquir i guanyar en comprensió dels conceptes matemàtics.

2.6. Competència específica 6

Produir, comunicar i interpretar missatges orals i escrits complexos de manera formal, amb l'ús del llenguatge matemàtic, per a comunicar i intercanviar idees generals i arguments sobre característiques, conceptes, procediments i resultats relacionats amb situacions de l'àmbit social i d'iniciació als àmbits professional i científic.

2.6.1. Descripció de la competència

La competència de produir, comunicar i interpretar missatges de contingut matemàtic implica la capacitat d'aplicar el raonament matemàtic i l'ús de registres de representació a la producció de missatges matemàtics complexos que tinguen sentit, és a dir, que siguen comprensibles per als altres. De la mateixa manera, implica també la capacitat d'interpretar el significat i comprendre les idees expressades en missatges matemàtics aliens.

Esta competència es referix, per tant, a dominar el llenguatge matemàtic i sobretot a usar-lo de manera comunicativa. Dominar el llenguatge matemàtic inclou la comunicació clara i eficaç d'idees matemàtiques sobre el món real o sobre la mateixa disciplina, així com la capacitat d'integrar els missatges de contingut matemàtic dins d'un discurs argumentatiu o d'una discussió. L'alumnat d'esta etapa hauria de saber interpretar i comunicar missatges amb matemàtiques i sobre matemàtiques en registres lingüístics neutres i formals. A més, hauria de ser capaç de debatre i intercanviar idees generals i complexes alhora que integra el llenguatge matemàtic en el seu discurs, amb la utilització quan siguen necessàries de ferramentes TIC que canalitzen o òbrigen noves vies de comunicació.

L'alumnat hauria de poder comunicar-se recorrent al coneixement i al llenguatge matemàtic i al coneixement sobre contextos dels àmbits personal, educatiu, social i d'iniciació als àmbits professional i científic, i farà referència tant a situacions concretes, reals i rellevants com a contextos purament matemàtics i formals. També hauria de saber informar sobre els seus processos de treball matemàtic amb l'establiment d'una reflexió sobre la seua pròpia activitat matemàtica que facilitara l'autoregulació i la competència d'aprendre a aprendre.

L'alumnat hauria de ser capaç de comprendre i interpretar problemes en diferents formats que combinaren diverses fonts d'informació i representacions. També hauria de ser capaç de discriminar les dades rellevants i completar informació desconeguda en una situació d'aprenentatge.

Els i les alumnes haurien de poder comunicar els resultats matemàtics de manera individual i per escrit, però també oralment i en grup, i ser capaços d'establir un debat fructífer en el grup o entre

grups. Haurien de ser capaços, a partir d'estes interaccions, d'elaborar discursos orals, escrits o combinacions dels dos, que recullen la complexitat de punts de vista i enriquisquen i complementen el treball matemàtic previ.

Durant esta etapa, s'espera que l'alumnat perfeccione i amplie el seu vocabulari matemàtic, de manera que els seus mitjans d'expressió siguen rics i domine els diferents significats i matisos dels termes que empra; que puga comunicar amb claredat, concisió, rigor i precisió les seues idees amb les matemàtiques i sobre les matemàtiques.

L'alumnat hauria de comprendre i produir missatges complexos amb els quals puga comunicar les seues reflexions sobre situacions generals d'interés social, natural o cultural de manera crítica, i emprarà el llenguatge matemàtic com a ferramenta comunicativa apropiada per a expressar idees precises i rigoroses basades en dades i evidències.

A més, hauria de ser capaç d'establir un debat fructífer amb els companys, comparar i connectar les idees matemàtiques que uns i altres comuniquen, saber usar diferents fonts d'informació i mobilitzar els registres de representació més útils per a comunicar les seues idees.

2.7. Competència específica 7

Conèixer el valor cultural i històric de les matemàtiques i identificar les seues aportacions en els avanços significatius del coneixement científic i del desenvolupament tecnològic especialment rellevants per a abordar els desafiaments als quals s'enfronta actualment la humanitat.

2.7.1. Descripció de la competència

La competència en la rellevància social, cultural i científica de les matemàtiques respon a la necessitat de l'alumnat de percebre el sentit i la funció de les matemàtiques en la societat, sobretot en el camp científic i tecnològic. Es tracta de valorar el paper de les matemàtiques en els desafiaments i avanços significatius de l'àmbit científic i tecnològic, però també de les seues aportacions a l'àmbit social i cultural. L'alumnat de l'Educació Secundària Obligatòria hauria de percebre l'àrea de matemàtiques com una part essencial de la cultura humana, lligada a totes les manifestacions culturals, però especialment vinculada amb el desenvolupament científic, tecnològic i amb la digitalització.

Esta competència també es vincula a la motivació de l'aprenentatge que, més enllà del seu component intrínsec (la consecució del mateix aprenentatge de les matemàtiques), requereix desenvolupar la motivació extrínseca que pot afavorir la confirmació que la matemàtica és una ferramenta que permet transformar la realitat. És una competència amb un fort component actitudinal, ja que implica creences, apreciació, motivació i interès.

Durant l'etapa, s'espera que l'alumnat reconega el contingut matemàtic en obres d'art plàstiques i visuals, en la música i en l'arquitectura, i valore la seua funció estètica i organitzadora. També s'espera que l'alumnat valore la importància i necessitat de les matemàtiques per a resoldre problemes reals i, per tant, per a l'avanç social i cultural de la humanitat. En esta etapa, l'alumnat hauria d'apreciar les matemàtiques com a part de la cultura humana i especialment pel seu caràcter de llenguatge universal.

En acabar l'ESO, l'alumnat, a més, hauria de reconèixer el paper de les matemàtiques en l'enginyeria i l'organització social i econòmica de la societat, i serà conscient de la seua necessitat per a

exercir una ciutadania crítica, responsable i preparada per a afrontar els reptes del segle XXI. Hauria d'identificar i valorar el paper de les matemàtiques en la ciència i la tecnologia com a instrument per a comprendre el món físic. L'alumnat hauria de conèixer la rellevància de les matemàtiques en situacions, fenòmens i problemes importants al llarg de la història.

2.8. Competència específica 8

Gestionar i regular les emocions, creences i actituds implicades en els processos matemàtics, assumir amb confiança la incertesa, les dificultats i els errors que estos processos comporten, i regular l'atenció per a aconseguir comprendre els seus propis processos d'aprenentatge i adaptar-los amb èxit a situacions variades.

2.8.1. Descripció de la competència

En els processos d'aprenentatge de les matemàtiques intervenen multitud de factors. Hi ha components cognitius, però també afectius, i són inseparables: no es pot raonar matemàticament sense experimentar emocions. La confiança forma part d'un bon rendiment en matemàtiques, però també s'experimenta un altre tipus de sentiments lligats a dificultats que experimenten els i les estudiants: ansietat, temor, frustració, inseguretat o desinterés.

Els tres descriptors essencials del domini afectiu són les emocions, les actituds i les creences. És important que l'alumnat desenvolupe estratègies de regulació del seu propi aprenentatge, la qual cosa implica el control de l'atenció, però també regular les emocions. La conseqüència de l'autoregulació és un reforç de l'interés de l'alumnat i una revisió de les creences respecte a les matemàtiques i respecte a com percep les seues capacitats en relació amb les matemàtiques. Esta competència es compon, per tant, d'habilitats relacionades amb el domini emocional i metacognitiu. La competència mobilitza actituds, creences, emocions i l'atenció al propi aprenentatge, i amb això s'aconsegueix que els i les estudiants adquirisquen un autoconcepte i una autoestima positius en relació amb les matemàtiques. S'han d'evitar falsos mites com que les matemàtiques són per a gent molt intel·ligent o que el talent matemàtic es relaciona amb el gènere.

Durant l'etapa, s'espera que l'alumnat reconega les emocions, actituds i processos cognitius implicats quan s'enfronta a situacions d'aprenentatge complexes, relacionades amb les matemàtiques. A més, l'alumnat hauria de reforçar el sistema de creences favorables cap a les matemàtiques i cap a les seues capacitats a través de situacions d'aprenentatge que garantisquen el treball amb errors com a oportunitat d'aprenentatge, i la possibilitat de trobar vies per a evitar el bloqueig, per exemple, comparant diferents estratègies per a abordar un problema.

Quan acabe l'ESO, l'alumnat hauria de tindre la capacitat de gestionar la seua atenció per a focalitzar els diferents factors rellevants en la comprensió dels processos matemàtics. A més, hauria de ser capaç d'emprar el pensament matemàtic com a ferramenta per a desenvolupar el pensament crític i creatiu en varietat de situacions, utilitzant estratègies relacionades amb la competència d'aprendre a aprendre que permeten transferir processos en diferents contextos. L'alumnat finalitzarà l'ESO amb la capacitat de regular les seues emocions quan s'enfronte a la resolució de problemes matemàtics, i amb una actitud positiva cap a les matemàtiques que es reflectisca en el seu autoconcepte i autoestima.

3. Connexions de les competències específiques entre si, amb les competències d'altres matèries i amb les competències clau

3.1. Relacions o connexions entre les competències específiques

La CE1, “Resolució de problemes”, és el punt d’unió de totes les competències específiques de l’àrea de matemàtiques. Depén directament de les bases del raonament matemàtic rigorós, ja que sense este no és possible arribar a conclusions vàlides i fiables, tal com preveu la CE2 “Raonament i connexions”. Quan les situacions problemàtiques que s’han d’abordar necessiten mobilitzar processos d’abstracció d’una situació real, s’està connectant amb la CE3 “Modelització”.

La CE4, “Pensament computacional”, és un instrument per a resoldre de manera eficient problemes matemàtics i situacions reals que poden ser tractades a través d’un algoritme. A més, els processos de resolució de problemes i situacions problemàtiques han de ser representats per mitjà del simbolisme matemàtic, cosa que connecta la CE1 amb la CE5. La manera de comunicar a la resta de companyes i companys cada un dels avanços que anem fent en la resolució d’un problema, els passos que s’han seguit i els que es descarten pel camí, formen part del procés d’aprenentatge, i connecten així amb la CE6 “Comunicació”. La importància dels processos d’abstracció porta a prendre consciència de la importància que al llarg de la història tenen les matemàtiques, objecte de la CE7 “Rellevància social, cultural i científica”. A més, en la resolució de problemes intervé la gestió de les emocions i actituds implicades, ja que s’accepten la incertesa i les dificultats per a trobar una solució (CE8 “Gestió de les emocions i les actituds”).

La inducció i la deducció (CE2 “Raonament i connexions”) com a part del procés matemàtic és intrínsec al fet de resoldre problemes i la seua connexió és directa amb la CE1 “Resolució de problemes”. La formulació de conjectures, enteses com a hipòtesis, obri el camí de la modelització (CE3 “Modelització”), ja que estes formen part del procés de simplificació i estructuració de la realitat que permet crear models. Establir connexions entre diferents processos de raonament forma part del procés de matematització de la realitat (CE2 “Raonament i connexions”), i també requerix saber usar amb precisió el simbolisme matemàtic (CE5 “Representacions”). Entendre el llenguatge computacional és un pas més dins del formalisme i rigor propis del raonament matemàtic en qualsevol dels seus aspectes (CE2 “Raonament i connexions”) i de la resolució de problemes (CE1 “Resolució de problemes”).

Raonar i expressar el motiu pel qual seguim uns models (CE3 “Modelització”) i no uns altres ens ajuda a aprofundir en els aspectes matemàtics utilitzats i a valorar la contribució de les matemàtiques a les nostres necessitats i a la seua evolució, cosa que posa de manifest la relació que té amb la CE6 “Comunicació” i la CE7 “Rellevància social, cultural i científica”. Les representacions i el simbolisme matemàtic (CE5 “Representacions”) són el vehicle per a intercanviar arguments sobre diferents situacions en contextos canviants, de manera que els dona un significat matemàtic, la qual cosa la connecta amb la CE6 “Comunicació”. A més, per a la producció de missatges escrits d’una certa complexitat fa falta interpretar-los com cal, ja que amb estos missatges es pretén donar resposta a determinades situacions problemàtiques del quefer diari, i per això la seua connexió directa amb la CE1 “Resolució de problemes”.

3.2. Relacions o connexions amb competències específiques d'altres àrees

Les matemàtiques tracten sobre estructures i les relacions entre si, i es caracteritzen per la precisió i el rigor lògic. Per esta raó, són el llenguatge de la ciència, que aspira a quantificar o, almenys, descriure amb precisió els fenòmens físics i naturals, i es val de models en els quals les matemàtiques són la ferramenta per a aconseguir esta descripció precisa de la realitat que permet contrastar hipòtesis en forma de dades i fer prediccions. És natural, per tant, que les connexions més directes i nombroses de les CE de l'àrea de matemàtiques es donen amb les àrees de ciències i amb la tecnologia. De fet, les sigles CTEM agrupen totes estes àrees en un gran àmbit d'actuació i/o influència.

En conseqüència, la CE1, la CE2 i la CE5 (de Matemàtiques) es vinculen explícitament amb la CE1 compartida per les matèries de Biologia i Geologia i Física i Química, el focus de la qual és resoldre problemes científics abordables en l'àmbit escolar a partir de treballs d'investigació de caràcter experimental. Això és així perquè la resolució de problemes científics sovint implica resoldre problemes matemàtics (CE1) inherents a la quantificació del fenomen experimentat; per exemple, trobar una funció que s'ajuste a un conjunt de dades obtingut en l'experiment. A més, el disseny experimental i la presa de dades sovint requereixen raonament matemàtic (CE2) i ser representades matemàticament (CE5).

La CE2 de Matemàtiques es relaciona amb la CE2 compartida per les matèries de Biologia i Geologia i Física i Química, centrada a analitzar situacions problemàtiques reals utilitzant la lògica científica i explorant les possibles conseqüències de les solucions proposades per a afrontar-les. La lògica científica recolza en el raonament logicomatemàtic (CE2 de Matemàtiques), que aporta rigor a la inducció de regularitats, lleis o principis generals a partir d'observacions particulars. El raonament matemàtic també ajuda a desenvolupar deduccions i conseqüències a partir d'estructures generals que han de ser contrastades experimentalment.

La CE3 es vincula directament amb les CE3 i CE4 compartides per les matèries de Biologia i Geologia i Física i Química, que posen el focus en la naturalesa del coneixement científic i en la construcció i revisió de models científics. La CE3 d'estes matèries es referix a utilitzar el coneixement científic com a instrument del pensament crític, interpretant i comunicant missatges científics, desenvolupant argumentacions i accedint a fonts fiables, per a distingir la informació contrastada de les notícies falses i les opinions. La utilització de ferramentes matemàtiques per a interpretar fenòmens abordats per la ciència permet contrastar informació i desenvolupar el pensament crític. Per part seua, la CE4 de les dos matèries, que consistix a justificar la validesa del model científic com a producte dinàmic que es va revisant i reconstruint amb la influència del context social i històric, reconeix la importància de la ciència en l'avanç de les societats, els riscos d'un ús inadequat o interessat dels coneixements i les seues limitacions, es relaciona també amb la CE3 de Matemàtiques, perquè la modelització matemàtica forma part del procés de construcció de nombrosos models científics.

La tecnologia i la digitalització són aplicacions de la ciència i de les matemàtiques per a desenvolupar instruments que resolen problemes humans i porten a la transformació social. En este sentit, les CE3 i CE4 es vinculen directament amb la matèria de Tecnologia i Digitalització, perquè la construcció de models matemàtics (CE3 de Matemàtiques) és un pas previ al desenvolupament de models o productes tecnològics, i estos models sovint requereixen el pensament computacional (CE4 de Matemàtiques). Les dos connecten també amb la CE5 d'esta àrea ("Crear, expressar, comprendre i comunicar idees, opinions i propostes relacionades amb aspectes tecnològics i digitals quotidians i habituals,

tant en l'àmbit acadèmic com en el personal i social, utilitzant correctament els llenguatges i els mitjans propis d'este àmbit de coneixement”), perquè els llenguatges propis de la tecnologia i la digitalització es fonamenten en models matemàtics i en el pensament computacional. I, per part seua, la CE4 es vincula també amb la CE6 de Tecnologia i Digitalització (“Analitzar problemes senzills i plantejar-ne les solucions, de manera que s’automatitzen processos amb llenguatges de programació, sistemes de control o robòtica aplicant el pensament computacional”), perquè els algorismes componen els llenguatges de programació i robòtica.

A més d'estes relacions explícites dins de l'àmbit CTEM, les matemàtiques són presents en totes les àrees de l'activitat humana, en la mesura que els cal una descripció precisa –de tipus numèric, geomètric o estadístic– del fenomen o aspecte de la realitat abordats. Per això, la CE2, relativa al raonament matemàtic i les seues connexions, la CE3, relativa a la construcció de models matemàtics que permeten interpretar qualsevol classe de fenomen real, i la CE5, relacionada amb la representació matemàtica, es relacionen amb les ciències socials, les humanitats o les arts. Així, per exemple, la CE5 es relaciona amb les matèries d'Educació Plàstica, Visual i Audiovisual, ja que les representacions geomètriques formen part d'estos elements configuratius del llenguatge visual. De fet, s'ha proposat el terme CTEAM per a incloure les arts en este gran àmbit d'actuació en el qual les matemàtiques tenen un paper rellevant.

3.3. Relacions o connexions amb les competències clau

	CCL	CP	CTEM	CD	CPSAA	CC	CE	CCEC
CE 1			X	X	X	X	X	
CE 2			X	X	X			X
CE 3			X			X	X	X
CE 4			X	X			X	
CE 5	X		X	X	X			
CE 6	X	X	X				X	
CE 7			X		X			X
CE 8			X		X		X	

Competències clau del perfil d'eixida de l'alumnat al final de l'ensenyament bàsic:

- CCL: competència en comunicació lingüística
- CP: competència plurilingüe
- CTEM: competència matemàtica i en ciència, tecnologia i enginyeria
- CD: competència digital
- CPSAA: competència personal, social i d'aprendre a aprendre
- CC: competència ciutadana
- CE: competència emprenedora
- CCEC: competència en consciència i expressió culturals

La competència específica CE1 té una forta connexió amb la competència clau personal, social i d'aprendre a aprendre (CPSAA), perquè la complexitat de la resolució d'un problema implica que l'alumnat reflexione sobre en quina fase del procés està i planifique, faça un seguiment i avalue la seua activitat. La resolució de problemes, amb un sentit crític, és indispensable per a exercir la competència ciutadana (CC). En la competència digital (CD) la resolució de problemes matemàtics té un paper instrumental destacat. Convé destacar també la resolució de problemes matemàtics com una concreció de la resolució de problemes en general, aspecte nuclear de la competència emprenedora (CE).

La CE2 es relaciona amb la competència en consciència i expressió culturals (CCEC), perquè el pensament matemàtic és una forma d'expressió cultural. A més, els processos del raonament matemàtic connecten amb la competència clau personal, social i d'aprendre a aprendre (CPSAA), en la mesura en què l'alumnat ha de reflexionar sobre quan i com aplicar-los en determinades situacions d'aprenentatge, valorar els seus propis processos i també els dels companys. El raonament matemàtic és la base del pensament computacional i sustenta, per tant, la competència digital (CD) de l'alumnat.

La competència específica en modelització (CE3) consistix a aplicar les matemàtiques per a reforçar i justificar arguments en tota mena de contextos reals, en tots els àmbits de la realitat social i natural: científics, tecnològics i digitals, econòmics, sociològics, artístics i culturals. Per tant, es relaciona directament amb la competència ciutadana (CC) i amb la competència emprenedora (CE), a més de relacionar-se la competència en consciència i expressió culturals (CCEC).

La competència específica en pensament computacional (CE4) es vincula directament amb la competència clau en digitalització (CD). A més, és una ferramenta necessària per a la competència emprenedora (CE).

La CE5, que implica utilitzar diversos registres de representació i fer conversions d'un sistema de símbols a un altre, es relaciona amb la competència en comunicació lingüística (CCL), perquè estos sistemes vehiculen la comunicació. A més, ja que el llenguatge digital està vehiculat per registres de representació pròxims als propis del llenguatge matemàtic, la CE5 també es vincula amb la competència digital (CD). La traducció d'un mateix contingut a diferents modes de representació implica habilitats metacognitives que relacionen la CE5 amb la competència personal, social i d'aprendre a aprendre (CPSAA).

La competència en comunicació matemàtica (CE6) forma part de la competència clau en comunicació lingüística (CCL). A més, les matemàtiques conformen un llenguatge específic que es relaciona amb llengües diferents, per la qual cosa la CE6 es relaciona amb la competència plurilingüe

(CP). Comunicar idees usant les matemàtiques és, a més, una habilitat necessària per a la competència emprenedora (CE).

La competència CE7, que es relaciona amb el paper que les matemàtiques tenen en la realitat i en la pròpia experiència de l'alumnat, està directament vinculada amb la competència en consciència i expressió culturals (CCEC) i amb la competència personal, social i d'aprendre a aprendre (CPSAA).

Finalment, la competència en autoregulació i gestió de les emocions i actituds (CE8) forma part, de manera específica, de la competència personal, social i d'aprendre a aprendre (CPSAA). A més, l'autoregulació i la gestió emocional són indispensables per a exercir la competència emprenedora (CE).

4. Sabers bàsics de l'àrea de matemàtiques

4.1. Introducció

El desenvolupament de la civilització al llarg de la història ha requerit els sabers necessaris per a solucionar diferents desafiaments i situacions problemàtiques. Estes situacions diferents han provocat en cada moment històric la necessitat de descobrir o crear el coneixement matemàtic necessari per a abordar-les i solucionar-les.

En el present, igual que en altres períodes històrics anteriors, cal promoure l'adquisició i el desenvolupament de les competències matemàtiques específiques mitjançant l'aprenentatge, l'articulació i la mobilització dels sabers bàsics que permeten afrontar els reptes i desafiaments del nostre segle. Així, la necessitat de treballar amb quantitats i les seues transformacions fa imprescindible dominar les estructures numèriques i les seues operacions. L'evolució social, les comunicacions socials, les construccions emblemàtiques o per a la vida diària, el transport de mercaderies, etc. no podrien desenvolupar-se sense els coneixements geomètrics i de la mesura que es proposen com a sabers bàsics en este currículum. Quant a l'adaptació tecnològica, hi ha nombrosos problemes que poden resoldre's de manera eficient amb la implementació d'algoritmes computacionals. També és rellevant, en termes de predicció i organització social, el paper de l'estadística i la probabilitat per a la gestió de dades. La necessitat d'aportar solucions generals per a diferents contextos i problemes exigeix desenvolupar el pensament algebraic i el concepte de funció.

En esta etapa, podem diferenciar i categoritzar els sabers segons huit sentits matemàtics: numèric i càlcul, magnituds i mesura, del llenguatge algebraic, espacial i geomètric, relacions i funcions, d'incertesa i probabilitat, d'anàlisi de dades i estadística i de pensament computacional. En cada un, al seu torn, s'assenyalen els continguts o grups de continguts que fa falta aprendre, articular i mobilitzar per a adquirir i desenvolupar les huit competències específiques de Matemàtiques en l'Educació Secundària Obligatòria i que assegura la continuïtat amb les etapes educatives adjacents (l'Educació Primària, d'una banda, i el Batxillerat i la Formació Professional, de l'altra). En cada un d'estos sentits matemàtics s'afigen, a més, habilitats i sabers relacionats amb el domini afectiu i socioemocional, és a dir, amb la gestió de les emocions, amb la motivació i amb l'autoregulació de l'atenció i els processos d'aprenentatge específics de l'àrea de matemàtiques.

La seqüència d'estos continguts es presenta per al segon, tercer i el quart curs de l'etapa, i es

distingix, en este últim cas, entre les modalitats A i B de la matèria. Els centres educatius, en la concreció i la temporització dels sabers bàsics al llarg de primer i segon d'ESO, hauran de garantir que estos estiguen distribuïts equitativament en cada un dels cursos.

4.2. Bloc 1. Sentit numèric i càlcul

S'entén per sentit numèric i de les operacions el conjunt de sabers bàsics relacionats amb la comprensió del significat del nombre, la seua naturalesa, representació, simbolització i magnitud, a més d'usar-los com cal en les relacions, propietats, operacions i estratègies bàsiques de càlcul.

Associats al sentit numèric s'establixen, per a tota l'etapa, dos blocs de continguts: nombres naturals, enters, racionals i reals; i les operacions i les seues propietats, a més dels decimals i les fraccions. Els continguts dels dos blocs associats a este sentit matemàtic són essencials per a la resta de coneixements en l'àrea de matemàtiques.

SABERS BÀSICS	Segon curs	Tercer curs	Quart curs A	Quart curs B
1. NOMBRES NATURALS, ENTERS, FRACCIONARIS I REALS				
Lectura, escriptura, representació, ordenació i comparació de nombres naturals i enters.	X			
Lectura, escriptura, representació, ordenació i comparació de nombres racionals.	X	X		
Justificació dels criteris de divisibilitat.	X			
Lectura, escriptura, representació, aproximació, ordenació i comparació de nombres irracionals més comuns.		X	X	
Concepte i significat de valor absolut.	X	X		
Equivalència entre fraccions i nombres decimals exactes i periòdics. Fracció irreductible.	X	X		
Concepte de nombre irracional. Aproximació i estimació delimitant l'error comés.		X	X	X
Notació científica.	X	X	X	X
Potències d'exponent sencer i radicals senzills.	X			
Potències d'exponent fraccionari.		X	X	X
Situació de nombres racionals (fraccions, decimals) en la recta real.	X			
Representació de nombres reals en la recta real. Intervals.		X	X	X

Contribució de la humanitat al desenvolupament del sentit numèric, referents femenins. Usos socials i científics dels conjunts numèrics.	X	X	X	X
Tècniques cooperatives per a estimular el treball en equip relacionat amb els conjunts numèrics.	X	X	X	X

SABERS BÀSICS	Segon curs	Tercer curs	Quart curs A	Quart curs B
2. OPERACIONS I LES SEUES PROPIETATS				
Operacions amb nombres naturals, enters i racionals.	X	X		
Operacions amb nombres irracionals.		X	X	X
Factors, múltiples i divisors. Descomposició d'un nombre natural en factors primers. Divisibilitat.	X			
Prioritat de les operacions. Utilització de les propietats de les operacions.	X	X	X	X
Transformació de nombres decimals en fraccions.	X	X	X	X
Estimació, càlcul, simplificació i interpretació d'expressions numèriques. Relacions inverses entre les operacions.	X	X	X	X
Potències de nombres naturals, enters, racionals.	X	X		
Potències de nombres irracionals.		X	X	X
Proporcionalitat. Proporcions i percentatges (equivalència, canvi percentual).	X	X	X	X
Reducció a la unitat. Augments i reduccions.		X	X	X
Interés simple.		X	X	
Interés compost.				X
Estratègies de càlcul mental.	X	X	X	X
Concepte de logaritme d'un nombre.				X

Flexibilitat en l'ús d'estratègies, tècniques o mètodes de resolució de situacions problemàtiques de tipus numèric.	X	X	X	X
Perseverança en l'aprenentatge dels aspectes associats al sentit numèric i de les operacions.	X	X	X	X

4.3. Bloc 2. Sentit algebraic

El sentit algebraic fa referència a la capacitat d'entendre i utilitzar representacions simbòliques per a explicar o resoldre determinades situacions com les associades a la modelització que requereixen superar el càlcul numèric.

L'ús d'este llenguatge estructurat i el domini de les operacions entre estructures simbòliques permet connectar amb la següent etapa educativa. Es fa necessari aprendre, articular i mobilitzar continguts com els que es detallen en la taula següent per a abordar situacions funcionals o bé la modelització de fenòmens físics i matemàtics susceptibles de predicció o generalització.

SABERS BÀSICS	Segon curs	Tercer curs	Quart curs A	Quart curs B
Traducció d'expressions del llenguatge ordinari a l'algebraic, i viceversa. Regles de formació de patrons i generalització.	X	X	X	X
Monomis i binomis. Operacions amb monomis i binomis.	X			
Monomis i binomis. Operacions amb monomis i binomis. Identitats notables.		X	X	X
Polinomis. Suma, resta i producte de polinomis.		X	X	X
Valor numèric. Arrels d'un polinomi.			X	X
Equacions de primer i segon grau.	X	X		
Equivalència entre expressions algebraiques.	X	X	X	X
Inequacions de primer grau. Sistemes d'inequacions lineals amb dos incògnites.			X	X

Sistemes d'equacions lineals amb dos incògnites.	X			
Sistemes d'equacions lineals amb dos incògnites. Interpretació geomètrica.		X	X	X
Factorització de polinomis, recerca i representació d'arrels.			X	X
Fraccions algebraiques.				X
Contribució de la humanitat al desenvolupament de l'àlgebra i les seues aplicacions, incorporant-hi la perspectiva de gènere. Valoració dels usos socials i científics del sentit algebraic.	X	X	X	X
Flexibilitat en l'ús de diverses estratègies, tècniques o mètodes de resolució de situacions problemàtiques susceptibles d'error en la interpretació.	X	X	X	X
Autonomia, tolerància a l'error, perseverança en l'aprenentatge d'aspectes associats al sentit algebraic.	X	X	X	X

4.4. Bloc 3. Sentit de la mesura i de l'estimació

El sentit de la mesura està associat a la capacitat de comprendre i comparar magnituds, les tècniques i estratègies de mesurament i càlcul, així com a l'estimació de resultats obtinguts triant les unitats apropiades.

En este bloc s'aprofundix en habilitats i estratègies que van del pla informal (ús d'unitats no estàndard, experimentació, etc.) al formal, i incorporen criteris de fiabilitat i precisió.

SABERS BÀSICS	Segon curs	Tercer curs	Quart curs A	Quart curs B
Estimació i anàlisi de mesures utilitzant unitats convencionals.	X	X		
Determinació de mesures amb l'elecció d'estratègies i d'instruments adequats.	X			

Anализar la precisió i l'error aproximat en situacions de mesura.		X	X	X
Elecció de la unitat de mesura i escala apropiada per a descriure magnituds. Conversió entre unitats de mesura.	X	X	X	
Canvi de ferramentes, tècniques, estratègies o mètodes relacionats amb la mesura i l'estimació de magnituds.	X	X	X	X
Perseverança, iniciativa i flexibilitat en la resolució de situacions problemàtiques susceptibles d'errors o dificultats relacionats amb la mesura de magnituds.	X	X	X	X

4.5. Bloc 4. Sentit espacial i geometria

En esta etapa, este sentit està associat a la capacitat d'analitzar els elements i les propietats bàsiques de formes i figures, utilitzant el vocabulari adequat, i de fer raonaments, transformacions o càlculs matemàtics amb estos.

Estos continguts possibiliten acostar-se a altres disciplines com l'art i la tecnologia. Apreciar la bellesa de les expressions plàstiques posa de manifest la importància de desenvolupar la creativitat en l'àmbit científic.

Abordar este bloc de continguts permet que l'alumnat pugua explorar, classificar, representar i descriure l'entorn físic des d'una perspectiva matemàtica formal, amb la possibilitat d'utilitzar ferramentes tecnològiques.

SABERS BÀSICS	Segon curs	Tercer curs	Quart curs A	Quart curs B
Figures planes. Elements bàsics de la geometria del pla. Càlcul de longituds i àrees.	X	X		
Classificació de les figures planes segons les seues propietats geomètriques.	X			
Proporcionalitat, semblança. Escales.	X	X		

Teorema de Tales.		X		
Angles en el sistema sexagesimal.	X			
Angles en el sistema sexagesimal i en radians. Relacions bàsiques entre si.		X	X	X
Translacions, girs i simetries.		X	X	X
Teorema de Pitàgores. Aplicacions.	X	X	X	X
Elements notables del triangle.		X	X	X
Circumferència, cercle, arcs i sectors circulars.	X	X		
Reconeixement, descripció i classificació de sòlids: prismes rectes, piràmides, cilindres i cons.	X			
Càlcul de superfícies i volums de sòlids (prismes, piràmides, cilindres i cons).		X	X	
Esfera. Coordenades geogràfiques i fusos horaris. Longitud i latitud d'un punt. Càlcul de superfície i volum.			X	X
Iniciació a la geometria analítica en el pla. Coordenades. Vectors.			X	X
Equacions de la recta. Paral·lelisme i perpendicularitat. Posicions relatives de la recta en el pla.			X	X
Programes informàtics de geometria dinàmica. Construcció de figures o llocs geomètrics, exploració de propietats.	X	X	X	X
Relacions mètriques en els triangles i raons trigonomètriques.			X	X
Geometria en el context real (art, ciència, enginyeria, vida diària). Contribució de la humanitat	X	X	X	X

al desenvolupament de la geometria i les seues aplicacions, incorporant-hi la perspectiva de gènere.				
Perseverança i flexibilitat en el canvi d'estratègies, representacions o tècniques geomètriques.	X	X	X	X

4.6. Bloc 5. Relacions i funcions

Els continguts associats a les relacions i funcions, juntament amb els de l'àlgebra, aporten les eines per a la modelització de situacions matemàtiques o del món real amb expressions simbòliques, un llenguatge estructurat i regles lògiques per als diferents procediments o suports tecnològics.

SABERS BÀSICS	Segon curs	Tercer curs	Quart curs A	Quart curs B
Variable. Variació i relació entre variables.	X	X	X	
Funcions lineals. Diferents representacions: expressió algebraica, taula de valors i gràfica.	X	X	X	X
Funcions no lineals. Diferents representacions: expressió algebraica, taula de valors i gràfica.		X	X	X
Identificació de l'equació de la recta. Interpretació del pendent i dels punts de tall amb els eixos.		X		
Estudi de les propietats d'una funció. Anàlisi i interpretació de funcions no lineals a partir de la seua gràfica.		X	X	X
Programes informàtics de geometria dinàmica i iniciació a les calculadores gràfiques.	X	X	X	X

Resolució de problemes i modelització per mitjà de l'estudi de funcions i les seues propietats.			X	X
Contribució de la humanitat al desenvolupament de l'anàlisi i de les seues aplicacions, incorporant-hi la perspectiva de gènere. Valoració dels usos socials i científics de l'anàlisi matemàtica.	X	X	X	X
Perseverança i flexibilitat en el canvi d'estratègies, tècniques o mètodes associats a les relacions i a les funcions.	X	X	X	X

4.7. Bloc 6. Incertesa i probabilitat

El sentit de la incertesa i probabilitat implica la capacitat d'entendre les situacions o fenòmens de naturalesa estocàstica i la probabilitat com a mesura de la incertesa, així com de fer estimacions i transmetre resultats de manera comprensible amb el vocabulari, les ferramentes i les estratègies més apropiades en cada cas.

El bloc d'Incertesa i probabilitat inclou continguts com les tècniques de recompte i l'experimentació relacionades amb l'aproximació freqüentista. També resulten crucials l'estudi de casos i la regla de Laplace, l'ús de taules i diagrames per a desenvolupar les diferents estratègies que faciliten la comprensió i la presa de decisions a l'hora de resoldre problemes de context real.

SABERS BÀSICS	Segon curs	Tercer curs	Quart curs A	Quart curs B
Espai mostral en experiments aleatoris simples: identificació i determinació.	X	X	X	
Ús de taules de contingència i diagrames d'arbre per a obtenir l'espai mostral en experiments compostos.		X	X	X
Càlcul de probabilitats amb la regla de Laplace en situacions d'equiprobabilitat, en experiments simples.	X			

Càlcul de probabilitats mitjançant la regla de Laplace en experiments compostos.		X	X	X
Estimació de la probabilitat d'un succés en situacions que no permeten usar la regla de Laplace: experimentació i llei dels grans nombres.		X	X	X
Assignació de probabilitat mitjançant l'experimentació.	X			
Succés contrari, succés segur i succés impossible.	X			
Successos compatibles i incompatibles.		X	X	X
Unió i intersecció de successos: concepte i propietats.			X	X
Propietats de la probabilitat.			X	X
Probabilitat condicionada: concepte, càlcul i interpretació. Successos dependents i independents.			X	X
Introducció a les tècniques de recompte	X			
Tècniques de recompte: regla de la suma i del producte. Aplicació al càlcul de probabilitats.		X	X	X
Introducció a la combinatòria: variacions, permutacions i combinacions. Aplicació al càlcul de probabilitats.				X
Ús del càlcul de probabilitats en contextos no lúdics: estimació de riscos i presa de decisions.		X		X

Contribució de la humanitat al desenvolupament de la probabilitat i de les seues aplicacions, incorporant-hi la perspectiva de gènere. Utilitat social i científica de la probabilitat.	X	X	X	X
Perseverança i flexibilitat en el canvi d'estratègies, tècniques o mètodes probabilístics. Acceptació dels errors d'interpretació.	X	X	X	X

4.8. Bloc 7. Anàlisi de dades i estadística

Este bloc, juntament amb el d'Incertesa i probabilitat, permet, d'una banda, comprendre la informació que transmeten els diferents mitjans de comunicació, incloent-hi les xarxes socials i, d'una altra, analitzar-la i utilitzar-la de manera crítica, precisa i objectiva.

Té molta rellevància la transcripció al llenguatge gràfic i al simbòlic propis de l'estadística, el càlcul de les principals mesures de centralització i dispersió, a més de l'elaboració i interpretació de diagrames de barres, histogrames, etc. que faciliten una anàlisi i ús crític de la informació, al mateix temps que permeten centrar l'aprenentatge en la resolució de problemes.

SABERS BÀSICS	Segon curs	Tercer curs	Quart curs A	Quart curs B
Concepte de variable estadística (qualitativa, quantitativa discreta i quantitativa contínua). Característiques i representació.	X	X	X	X
Disseny i fases d'un estudi estadístic. Formulació de preguntes. Població, mostra i mostres representatives.	X	X	X	X
Recollida, organització, interpretació i comparació de dades en taules de freqüència i gràfiques de diversos tipus, amb TIC i sense.	X			
Recollida, organització, interpretació i comparació de dades en taules de freqüència, taules de contingència i gràfics, utilitzant els fulls de càlcul.		X	X	X

Càlcul i interpretació de les principals mesures de centralització (moda, mediana i mitjana) amb suport tecnològic i sense.	X	X		
Càlcul i interpretació de les principals mesures de dispersió (rang, desviació mitjana, desviació típica i variància).		X	X	X
Estudi de la variabilitat de les mostres d'una població.	X	X		
Comparació de mostres d'una o dos variables, a partir de les mesures de centralització i dispersió. Coeficient de variació.				X
Diagrames de dispersió. Introducció a la correlació.				X
Ús de ferramentes tecnològiques per a fer diversos ajustos per mitjà de la regressió i interpretació d'este ajust. Correlació de variables.				X
Comparació de distribucions mitjançant els paràmetres de centralització i dispersió.				X
Contribució de la humanitat al desenvolupament de l'estadística i de les seues aplicacions, incorporant-hi la perspectiva de gènere. Utilitat social i científica de l'estadística i de la gestió de dades.	X	X	X	X
Perseverança i flexibilitat en el canvi d'estratègies, tècniques o mètodes estadístics.	X	X	X	X
Interpretació de dades i estudis estadístics. Anàlisi i acceptació de l'error.			X	X

4.9. Bloc 8. Pensament computacional

El pensament computacional permet desenvolupar tècniques i estratègies per a obtenir solucions eficients amb seqüències d'ordes. Este sentit matemàtic, en esta etapa s'aplica en la identificació de regularitats, successions, sèries o seqüències d'instruccions, de manera que es desenvolupa la creació d'algoritmes o l'exploració de diferents opcions i estratègies davant d'una situació determinada.

Convé destacar en este sentit la importància de l'ús de les TIC i la programació amb blocs, en la qual es posen de manifest habilitats associades al reconeixement, ús de patrons per al disseny i anàlisi de solucions més complexes.

SABERS BÀSICS	Segon curs	Tercer curs	Quart curs A	Quart curs B
Identificació i establiment de regularitats, i predicció de termes en seqüències, successions, sèries i processos numèrics.		X	X	X
Sistematització de processos matemàtics per mitjà de seqüències d'instruccions.	X	X	X	X
Reconeixement de patrons per a generalitzar i automatitzar processos repetitius o d'algoritmes.	X	X	X	X
Disseny i programació d'algoritmes, entesos com a patrons de resolució de problemes, amb ferramentes TIC o sense.		X	X	X
Busca i anàlisi d'estratègies en jocs de lògica o de tauler abstractes, o en problemes sense informació oculta ni presència d'atzar.	X	X	X	X
Contribució de la humanitat al desenvolupament del pensament computacional i les seues aplicacions. Importància en el desenvolupament matemàtic. Referents femenins.	X	X	X	X

Autonomia, tolerància davant de l'error associat al pensament computacional. Millores a través de l'assaig i error.	X	X	X	X
Perseverança i flexibilitat en el canvi d'estratègies, tècniques o algorismes computacionals.	X	X	X	X

5. Situacions d'aprenentatge de l'àrea de matemàtiques

Les situacions d'aprenentatge connecten amb els principals reptes del segle XXI i integren tots els elements que constitueixen el procés d'ensenyament i aprenentatge competencial. La seua finalitat és promoure l'adquisició i el desenvolupament de les competències específiques necessàries per a afrontar els principals desafiaments del segle XXI. Plantegen tasques complexes en les quals l'alumnat desplega un conjunt de competències i mobilitza els aprenentatges que exigix abordar-les. La capacitat d'actuació de l'alumnat a l'hora d'enfrontar-se a una situació d'aprenentatge requerix, en efecte, mobilitzar tota mena de sabers implicats en les competències específiques: conceptes, procediments i actituds i valors.

En el cas de les matemàtiques, les situacions d'aprenentatge han de proposar un problema real o potencial en el qual les tasques que s'han de fer impliquen les capacitats i les actuacions esmentades en les competències específiques: resoldre problemes; raonar matemàticament i establir connexions; modelitzar i aplicar a la realitat les ferramentes matemàtiques; implementar algorismes i mètodes del pensament computacional; saber usar el simbolisme matemàtic i les seues representacions; comunicar amb llenguatge matemàtic i sobre les matemàtiques.

Alguns criteris per a dissenyar situacions d'aprenentatge des d'esta perspectiva són els següents:

- a) Les situacions d'aprenentatge han de plantejar una problemàtica que es corresponga amb una situació real i complexa que servisca per a desenvolupar més d'una competència.
- b) El disseny de situacions d'aprenentatge específiques en l'àrea de matemàtiques ha d'involucrar conceptes, procediments i actituds vinculats amb els sentits matemàtics: sentit algebraic, sentit espacial, sentit de la mesura, sentit numèric i sentit de l'estadística i la probabilitat.
- c) Les situacions d'aprenentatge, en la mesura que siga possible, han de ser obertes i poder graduar-se. És a dir, han de ser prou flexibles, complexes i rellevants per a controlar el grau d'accessibilitat i aprofundiment que permeta usar-les de manera adaptada als diferents nivells de l'alumnat.
- d) Les situacions d'aprenentatge han de dissenyar-se per a incitar a la reflexió, promoure la competència clau d'aprendre i aprendre i desenvolupar un enfocament crític respecte dels grans reptes del nostre segle.

- e) Les situacions d'aprenentatge han de permetre un tractament interdisciplinari i connectar amb altres experiències d'aprenentatge matemàtic fora de l'escola, així com establir connexions amb els diferents temes d'interés encaminats a l'abordatge dels principals reptes del segle XXI.
- f) El disseny de les situacions d'aprenentatge ha de permetre que siguin abordades tant de manera individual com grupal, a més d'incorporar un enfocament inclusiu i tècniques de treball cooperatiu o col·laboratiu.
- g) El disseny de les situacions d'aprenentatge haurà d'incloure enunciats formulats de manera directa (es demana a l'alumnat la resposta a una qüestió) i indirecta (l'alumnat ha de definir, a partir d'un text, quina és la pregunta i marcar-se uns objectius). A més, s'han de dissenyar situacions en les quals es conega tota la informació necessària per a resoldre-les, però també d'altres en les quals faça falta completar informació absent o discriminar la informació rellevant de la supèrflua.
- h) El disseny de les situacions d'aprenentatge ha de preveure formats variats: enunciats verbals amb il·lustracions de suport o sense, enunciats amb incorporació de diferents fonts d'informació i enunciats que exigisquen interpretar taules o gràfics.

6. Criteris d'avaluació

Competència 1. Resolució de problemes

2n ESO	3r ESO	4t ESO
1.1. Comprendre l'enunciat de problemes de l'àmbit social, interpretar la situació plantejada, organitzar les dades i establir relacions entre estes.	1.1. Extraure la informació necessària de l'enunciat de problemes de l'àmbit social o d'iniciació a l'àmbit professional i científic, i estructurar el procés de resolució en diferents etapes.	1.1. Aplicar diferents estratègies per a resoldre problemes de l'àmbit social o d'iniciació a l'àmbit professional i científic i triar la més adequada segons criteris d'eficiència i/o senzillesa.
1.2. Estructurar el procés de resolució d'un problema en una o més etapes, i desenvolupar una estratègia que mobilitze les ferramentes i els sabers bàsics necessaris per a obtindre una solució.	1.2. Resoldre problemes senzills de l'àmbit social o d'iniciació als àmbits professional i científic i mobilitzar de manera adequada i justificada els conceptes i procediments necessaris.	1.2. Analitzar críticament els procediments de resolució seguits i aprendre dels errors comesos, a més d'incorporar alternatives plantejades pels companys i companyes i proposar millores.

1.3. Revisar el procés de resolució per a avaluar la correcció de la solució obtinguda i interpretar-la, i considerar si és adequada per a la situació plantejada pel problema.	1.3. Comparar la solució obtinguda amb la dels companys i companyes i valorar si fa falta una revisió o rectificació del procés de resolució seguit.	1.3. Comparar la solució obtinguda amb la solució esperada d'un problema, o amb la trobada en fonts d'informació, i valorar si fa falta una revisió o rectificació del procés de resolució seguit.
1.4. Connectar els problemes resolts amb altres problemes similars, i trobar característiques que permeten reformular o plantejar problemes nous.	1.4. Generalitzar la resolució d'alguns problemes senzills per a solucionar problemes similars o de més complexos.	1.4. Generalitzar el procés de resolució d'un problema donat i transferir-lo a altres situacions i contextos matemàticament equivalents o de més complexitat.

Competència 2. Raonament i connexions

2n ESO	3r ESO	4t ESO
2.1. Reconèixer i analitzar patrons o regularitats, i justificar els passos per a construir o desenvolupar conceptes i/o procediments matemàtics.	2.1. Usar contraexemples per a refutar conjectures de naturalesa matemàtica.	2.1. Formular conjectures sobre propietats o relacions matemàtiques i reconèixer patrons o desenvolupar una cadena de procediments matemàtics per a explorar si són vàlides.
2.2. Formular i validar conjectures senzilles de manera guiada analitzant regularitats, propietats i relacions.	2.2. Validar informalment algunes conjectures sobre propietats o relacions matemàtiques adequades al nivell maduratiu, cognitiu i evolutiu de l'alumnat, a partir de casos particulars.	2.2. Justificar els passos d'una argumentació o procediment matemàtic i generalitzar alguns arguments per a fer demostracions senzilles.
2.3. Comparar conceptes i pro-	2.3. Connectar diferents con-	2.3. Comparar i connectar diferents conceptes i procediments

cediments matemàtics explorant variants i casos, i modificant condicions.	ceptes i procediments matemàtics adequats al nivell maduratiu, cognitiu i evolutiu de l'alumnat, i argumentar el raonament emprat.	matemàtics, i argumentar les equivalències i diferències en el raonament emprat.
---	--	--

Competència 3. Modelització

2n ESO	3r ESO	4t ESO
3.1. Analitzar, mesurar i estructurar situacions o fenòmens reals, i identificar els aspectes que poden ser matematitzats per a construir models matemàtics concrets o alguns models generals senzills amb ferramentes algebraiques bàsiques.	3.1. Establir connexions entre els sabers propis de les matemàtiques i els d'altres disciplines i fer servir procediments d'indagació com la identificació, la mesura i la classificació.	3.1. Establir connexions bidireccionals entre les matemàtiques i altres disciplines i usar procediments d'indagació com la identificació, la inferència, la mesura i la classificació.
3.2. Treballar matemàticament sobre un model concret, o sobre un de general (manipulant expressions algebraiques bàsiques), per a obtenir solucions que permeten descriure, interpretar i traure conclusions sobre una situació real.	3.2. Seleccionar informació rellevant, identificar conceptes matemàtics, patrons i regularitats en situacions o fenòmens reals i, a partir d'estos, construir models matemàtics concrets i alguns de generals, tot utilitzant ferramentes algebraiques i funcionals bàsiques.	3.2. Construir models matemàtics generals de nivell bàsic, amb ferramentes algebraiques i funcionals, que representen diferents situacions i fenòmens reals, per a interpretar-los, analitzar-los i fer prediccions.
3.3. Validar la solució obtinguda a partir d'un model matemàtic, i contrastar-la amb la situació real per a detectar possibles errors o identificar canvis en el model que puguin millorar el resultat.	3.3. Analitzar, interpretar i fer prediccions sobre situacions o fenòmens reals a partir del desenvolupament i tractament d'un model matemàtic.	3.3. Comparar i valorar distints models matemàtics que descriuen una situació o fenomen real.

3.4. Identificar connexions coherents entre les matemàtiques i altres matèries resolent problemes contextualitzats i/o emprant procediments d'experimentació.	3.4. Comparar i valorar distints models matemàtics, de manera bàsica, que descriuen una situació o fenomen real.	3.4. Construir models matemàtics nous per a descriure fenòmens reals a partir de la transformació d'altres models coneguts, i adaptar la seua estructura a la situació plantejada.
---	--	--

Competència 4. Pensament computacional

2n ESO	3r ESO	4t ESO
4.1. Conèixer aspectes bàsics de programes de geometria dinàmica i de càlcul simbòlic.	4.1. Conèixer aspectes bàsics del full de càlcul i de programes de càlcul simbòlic.	4.1. Dissenyar i implementar algoritmes amb el full de càlcul i programes de càlcul simbòlic.
4.2. Reproduir i dissenyar algoritmes senzills mitjançant ferramentes tecnològiques bàsiques i programació per blocs per a resoldre situacions problemàtiques de l'àmbit social.	4.2. Reproduir i dissenyar algoritmes senzills amb programació per blocs per a resoldre situacions problemàtiques de l'àmbit social o d'iniciació als àmbits professional i científic.	4.2. Reproduir i dissenyar algoritmes mitjançant programació per blocs per a resoldre situacions problemàtiques.
4.3. Reconèixer patrons, organitzar dades i descompondre un problema en parts més simples per a abordar-lo amb un algoritme o procés computacional.	4.3. Resoldre situacions problemàtiques descomponent i estructurant les seues parts per mitjà d'algoritmes.	4.3. Resoldre situacions problemàtiques d'una certa complexitat descomponent i estructurant les seues parts per mitjà d'algoritmes i analitzar les diferents opcions que es plantejen.
4.4. Analitzar i interpretar situacions problemàtiques per mitjà de la modificació d'un algoritme per a simular diferents alternatives o possibilitats.	4.4. Analitzar situacions d'un cert nivell de complexitat en jocs de lògica o de tauler abstractes: estudiar les alternatives per a prendre la decisió més adequada o determinar l'estra-	4.4. Analitzar situacions complexes en jocs de lògica o de tauler abstractes, desenvolupar un mètode sistemàtic i creatiu per a prendre la decisió més adequada o determinar l'estra-

	tègia guanyadora (si n'hi ha alguna).	tègia guanyadora (si n'hi ha alguna).
		4.5 Prendre decisions adequades en situacions de repte, adequades al nivell maduratiu, cognitiu i evolutiu de l'alumnat, amb l'anàlisi lògica i la implementació d'estratègies algorítmiques.

Competència 5. Representacions

2n ESO	3r ESO	4t ESO
5.1. Expressar contingut matemàtic fent ús de representacions iconicomaniulatives, numèriques, simbólicoalgebraiques, tabulars, geomètriques i gràfiques.	5.1. Manejar les representacions iconicomaniulatives, numèriques, simbólicoalgebraiques, tabulars, funcionals, geomètriques i gràfiques d'objectes matemàtics respectant les regles que les regixen.	5.1. Saber usar amb precisió les representacions iconicomaniulatives, numèriques, simbólicoalgebraiques, tabulars, funcionals, geomètriques i gràfiques d'objectes matemàtics.
5.2. Identificar semblances i diferències entre representacions iconicomaniulatives, numèriques, simbólicoalgebraiques, tabulars, geomètriques i gràfiques d'objectes matemàtics.	5.2. Fer conversions, almenys en una direcció, entre les representacions iconicomaniulatives, numèriques, simbólicoalgebraiques, tabulars, funcionals, geomètriques i gràfiques d'objectes matemàtics.	5.2. Fer conversions bidireccionals entre les representacions iconicomaniulatives, numèriques, simbólicoalgebraiques, tabulars, funcionals, geomètriques i gràfiques d'objectes matemàtics.
5.3. Seleccionar el simbolisme adequat per a descriure contingut matemàtic senzill	5.3. Seleccionar el simbolisme adequat per a descriure matemàticament situacions	5.3. Seleccionar el simbolisme matemàtic adequat per a descriure matemàticament

corresponent a situacions de l'àmbit social.	corresponents a l'àmbit social.	situacions corresponents a l'àmbit social i d'iniciació als àmbits professional i científic.
--	---------------------------------	--

Competència 6. Comunicació

2n ESO	3r ESO	4t ESO
6.1. Identificar llenguatge matemàtic present en situacions de l'àmbit social pròximes a l'alumnat.	6.1. Interpretar correctament missatges orals i escrits relatius a l'àmbit social que incloguen informacions amb contingut matemàtic.	6.1. Comunicar idees matemàtiques utilitzant el nivell de llenguatge formal adequat a la situació madurativa, cognitiva i evolutiva de l'alumnat.
6.2. Utilitzar vocabulari matemàtic específic bàsic per a comunicar idees matemàtiques relatives a situacions problemàtiques de l'àmbit social.	6.2. Comunicar idees matemàtiques mentre s'introdueixen aspectes bàsics del llenguatge formal.	6.2. Explicar i donar significat matemàtic a informació relativa a situacions problemàtiques de l'àmbit social o d'iniciació a àmbits professional i científic.
6.3. Explicar idees i processos matemàtics utilitzats en la resolució d'un problema, així com dels resultats obtinguts.	6.3. Explicar i donar significat matemàtic a resultats provinents de situacions problemàtiques de l'àmbit social.	6.3. Argumentar i debatre sobre situacions rellevants amb claredat i solidesa secundant-se en el llenguatge matemàtic.
6.4. Incorporar llenguatge matemàtic per a reforçar l'argumentació durant una discussió, un debat o un intercanvi d'idees.	6.4. Utilitzar el llenguatge matemàtic per a argumentar i defensar els raonaments propis en situacions d'intercanvi comunicatiu relatives a l'àmbit social.	

Competència 7. Rellevància social, cultural i científica

2n ESO	3r ESO	4t ESO
7.1. Reconéixer contingut matemàtic elemental de caràcter numèric, espacial o geomètric present en situacions rellevants per a l'alumnat.	7.1. Reconéixer contingut matemàtic elemental de caràcter numèric, espacial o geomètric present en manifestacions artístiques i culturals.	7.1. Reconéixer el contingut matemàtic de caràcter numèric, espacial, geomètric, algebraic o funcional present en l'art, l'enginyeria i l'organització econòmica i social.
7.2. Valorar la importància de les matemàtiques en el vessant instrumental com a ferramenta per a afavorir el desenvolupament.	7.2. Valorar la importància del desenvolupament de les matemàtiques com a ferramenta per a l'avanç social i cultural de la humanitat.	7.2. Valorar la importància del desenvolupament de les matemàtiques com a motor de l'avanç científic i tecnològic, i com a mitjà per a afrontar els desafiaments principals del segle XXI.
7.3. Reconéixer el potencial de les matemàtiques per a resoldre problemes quotidians de l'entorn de l'alumnat.	7.3. Valorar les matemàtiques com a vehicle per a la resolució de problemes quotidians de l'àmbit social i cultural.	7.3. Valorar els aspectes històrics més rellevants de les matemàtiques i la relació que tenen amb la història de la humanitat.
	7.4. Apreciar el caràcter universal de les matemàtiques, per la seua versatilitat, el seu llenguatge propi i la seua funcionalitat.	7.4. Reconéixer el caràcter universal de les matemàtiques i la importància clau que tenen en la comprensió de l'univers.

Competència 8. Gestió de les emocions i de les actituds

2n ESO	3r ESO	4t ESO
8.1. Reconéixer les emocions pròpies quan s'aborden reptes matemàtics nous amb l'expressió d'una actitud	8.1. Gestionar les emocions, les actituds i els processos cognitius implicats a l'hora d'enfrontar-se a situacions d'aprenentatge complexes	8.1. Identificar els factors rellevants en la comprensió i l'aprenentatge dels processos matemàtics, i prendre l'actitud adequada per a la superació i la

positiva per a enfrontar-se a estos.	relacionades amb les matemàtiques.	millora personal.
8.2. Valorar la capacitat pròpia, participant i contribuint respectuosament en el treball en equip per a construir coneixement matemàtic.	8.2. Desenvolupar creences favorables cap a les matemàtiques i cap a les capacitats pròpies en el quefer matemàtic, tant de caràcter individual com en el treball col·laboratiu.	8.2. Desenvolupar el pensament crític i creatiu en una varietat de situacions a partir del treball matemàtic, tant individual com en equip.
8.3. Valorar l'error com una oportunitat d'aprenentatge, acceptant el bloqueig en la resolució de problemes i assumint la iniciativa de superar-lo, tant en el treball individual com en el d'equip.	8.3. Transformar els errors en oportunitats d'aprenentatge i trobar vies per a evitar el bloqueig en situacions problemàtiques i del treball matemàtic, així com en la gestió del treball en equip.	8.3. Reforçar l'autoestima i millorar l'autoconcepte a través de la resolució de situacions problemàtiques i d'aprenentatge que involucren destreses i procediments matemàtics.

”

16. Es modifica el currículum de la matèria Música de l'annex III en les versions en castellà i en valencià, que queda redactat com segueix:

“MÚSICA

1. Presentació

La música és present en la vida de les persones des dels orígens i ens identifica com a éssers individuals, socials i culturals.

L'art musical és un tret identificatiu de qualsevol societat i és part fonamental de la cultura; per esta raó està en l'educació des de la infància. A més, la música és un mitjà d'expressió d'idees, pensaments i emocions que contribueix al desenvolupament cognitiu, emocional i psicomotor de l'ésser humà.

Des del punt de vista educatiu, la matèria Música permet assolir els objectius de l'educació bàsica, afavorint que l'alumnat adquirisca les competències que li permeten desenvolupar el sentit de responsabilitat per a adoptar hàbits de vida saludable; planificar un projecte de vida personal; establir una actitud activa cap a la protecció del medi ambient; exercir un juí crític, ètic i estètic respecte a l'ús de noves tecnologies, i fer seus els valors democràtics participant de manera activa i adoptant una cultura de respecte cap a la diversitat.

La Música en l'Educació Secundària Obligatòria contribuirà al perfil d'eixida de l'alumnat mitjançant el treball de les capacitats, que li permeten el desenvolupament de les competències clau en relació amb els principals desafiaments i reptes del segle XXI. Dins de les competències clau, es promou l'ús del mètode científic, l'esperit emprenedor, la iniciativa personal, social i d'aprendre a aprendre, la destresa digital i la competència ciutadana, i es fomenta sempre la correcta expressió i correcció oral i escrita. El treball de totes estes de manera interrelacionada, juntament amb el foment de la competència de consciència i expressió culturals, afavorix que l'alumnat siga competent en matèria musical.

Des dels principis educatius actuals, cal oferir una educació de qualitat a tota la ciutadania sota el binomi d'excel·lència i d'equitat en tots els nivells del sistema educatiu. La música ha de contribuir a desenvolupar les competències clau per a fomentar les destreses artístiques i musicals, ja que permet l'adquisició i el desenvolupament de les capacitats necessàries per a obtenir un perfil d'eixida propi de l'ensenyament secundari, on l'alumnat estarà capacitat per a percebre i analitzar, així com interpretar i crear obres de diferents manifestacions culturals i artístiques des del respecte a un mateix, a la salut, als hàbits personals i socials i, sobretot, fomentant la creativitat com a ferramenta fonamental per a expressar-se i comprendre els llenguatges artístics i musicals des d'una perspectiva coeducativa, inclusiva i seguint les directrius del Disseny Universal per a l'Aprenentatge (DUA).

L'aprenentatge de la música en l'Educació Secundària Obligatòria partix de l'àrea d'Educació Artística en l'Educació Primària que, en la nostra comunitat, es desdobla en les àrees de Música i Dansa, d'una banda, i Educació Plàstica i Visual, d'una altra. La matèria Música en Secundària Obligatòria es podrà ampliar en estudis relacionats amb el món de les arts o el Batxillerat.

En este document, es presenten els diferents apartats que conformen el currículum de la matèria Música: competències específiques, connexions de la matèria, sabers bàsics, situacions d'aprenentatge i criteris d'avaluació.

En primer lloc, les cinc competències específiques de la matèria Música definixen els aprenentatges que l'alumnat ha d'adquirir quan finalitze l'etapa secundària. Estes cinc competències estan relacionades, en major o menor mesura, amb cada un dels blocs de sabers, que seleccionen, al mateix temps, els continguts bàsics sense els quals no seria possible desenvolupar-les.

En el document, s'inclou un apartat de connexions que fa referència a les relacions de cadascuna d'estes cinc competències amb la resta de la matèria i d'altres de l'etapa i, al mateix temps, amb les competències clau, que són les que s'han d'adquirir per al ple desenvolupament personal, social i professional de l'alumnat.

Els sabers bàsics, que s'inclouen en l'apartat següent, són el grup de coneixements per al conjunt de les competències de la matèria o els coneixements que tot l'alumnat ha d'adquirir al final de l'etapa secundària. S'ha estructurat l'àrea en dos blocs interrelacionats que s'han de treballar de manera integrada amb els corresponents subblocs. El primer, Percepció i anàlisi, pretén aprofundir en els contextos musicals i culturals, així com els elements del so i l'estructura musical que conformen el llenguatge musical. En el segon bloc, Interpretació i creació, s'aborda el fenomen musical en el vessant més vivencial mitjançant la improvisació, la interpretació i la creació amb la finalitat de fomentar l'expressió vocal, instrumental i corporal, i la realització de projectes artístics i multidisciplinaris, fomentant l'ús de les noves tecnologies.

En les situacions d'aprenentatge, es presenten un conjunt de principis que orienten com organitzar activitats articulades perquè l'alumnat pugua assolir certes finalitats o propòsits educatius en la matèria Música.

Finalment, l'apartat referent als criteris d'avaluació estableix el grau d'aprenentatge que s'espera que haja assolit l'alumnat en les diferents competències específiques. Cada competència comporta diferents criteris d'avaluació, en els quals es diferencia el nivell d'assoliment de cadascun dels cursos en els quals s'impartix. Els criteris d'avaluació estan definits, per una banda, per a primer i segon curs, i per l'altra, per a tercer curs. En el cas de primer i segon, estos criteris estaran presents durant els dos cursos, i quedaran assolits en finalitzar el segon curs.

2. Competències específiques

2.1. Competència específica 1

Analitzar propostes musicals, corporals i multidisciplinàries de diferents èpoques i estils per mitjà de la percepció activa, relacionant els elements estructurals i tècnics, amb sentit crític i valorant la diversitat cultural que representen.

2.1.1. Descripció de la competència

En la formació d'una ciutadania crítica, sensible i respectuosa davant de la diversitat cultural, resulta fonamental la identificació i l'anàlisi dels elements que configuren les propostes musicals, corporals i multidisciplinàries a partir de la percepció i l'apreciació com a impulsors del desenvolupament personal. En el procés de percepció activa, tenen un paper important l'atenció i la memòria. Esta capacitat suposa un mitjà adequat per a reconèixer i relacionar els elements estructurals i tècnics de

propostes de diferents autors o autores, èpoques i estils, a través de canals diferents, propiciant la trobada amb contextos diversos en què es du a terme esta experiència: context físic (aula, auditoris o teatres, entre altres) i/o virtual.

L'acostament a les produccions a partir dels elements musicals és present al llarg de l'Educació Primària. En l'etapa de secundària s'incidirà en la capacitat de relacionar estes propostes amb altres de cultures, èpoques i estils diferents, inclosos els referents més pròxims geogràficament i temporalment, en estreta relació amb els estils musicals escoltats en la quotidianitat individual.

Per a desenvolupar un aprenentatge gradual i durador, l'alumnat ha d'anar relacionant els sabers i la cultura musical adquirida amb les propostes noves. A partir d'este aprenentatge significatiu, estarà en disposició de fer connexions amb altres formes culturals mitjançant l'anàlisi crítica, oral i escrita, utilitzant una terminologia musical correcta, amb la possibilitat de basar-se en mitjans visuals i/o audiovisuals, i reconeixent i respectant la diversitat que les genera.

Este coneixement proporciona una base sòlida per a descobrir i valorar les diverses manifestacions des de l'antiguitat fins als nostres dies, així com les institucions culturals que les produïxen i protegeixen.

D'altra banda, el paper de la dona en el context històric i musical afavorix un acostament a la perspectiva de gènere, que permet identificar els mites, els estereotips i els diferents rols, transmesos a través de la música i la dansa en les diferents professions que hi intervenen.

Respecte de l'aprenentatge adquirit per l'alumnat de primer curs, hauria de conèixer l'oïda i el procés d'escolta, valorar el so i el silenci, i ser conscient de la importància de realitzar processos d'escolta activa per analitzar les diferents propostes musicals. A més, l'alumnat hauria de ser introduït en els elements estructurals i tècnics des del context de la música que els envolta.

Quan finalitze el segon curs, l'alumnat hauria de poder identificar els elements estructurals i tècnics referits a les característiques fonamentals que definixen els diferents gèneres i estils pel que fa a la forma, la instrumentació, el tipus de veus i el tipus d'agrupacions, així com la percepció d'elements en propostes multidisciplinàries. És convenient fer un acostament a contextos culturals diversos amb l'objectiu d'anar incorporant propostes musicals i dansístiques representatives del patrimoni.

Quan finalitze el tercer curs, l'alumnat hauria de ser capaç d'analitzar i relacionar els elements estructurals i tècnics d'èpoques i estils diferents, argumentant juís crítics a partir dels coneixements adquirits i amb una terminologia adequada, amb la participació en tertúlies i debats, mostrant interès i respecte mitjançant una actitud atenta, positiva i amb respecte per la diversitat. El grau de maduresa li hauria de permetre fer els processos de percepció activa de manera autònoma, individual i grupal, utilitzant recursos digitals i TIC.

2.2. Competència específica 2

Relacionar els elements, les característiques i les representacions gràfiques del so, els instruments i la veu a partir de l'anàlisi auditiva i visual amb el plantejament de solucions a les agressions acústiques de l'entorn.

2.2.1. Descripció de la competència 2

L'entorn que envolta l'alumnat és un espai que possibilita la percepció, el reconeixement i l'anàlisi de diferents estímuls visuals i sonors. El plantejament en l'Educació Secundària permet una aproximació més analítica que en etapes anteriors, amb el propòsit de poder reconèixer i utilitzar les qualitats del so de manera individual i en el seu conjunt. D'esta manera, a partir de la percepció i l'anàlisi dels elements del so referits a l'altura, la duració, la intensitat i el timbre, l'alumnat hauria de conèixer i utilitzar, de manera combinada, la representació gràfica i els elements bàsics que conformen la música, amb la generació d'un context que permeta l'experimentació i la creació sonora.

Per al reconeixement i l'anàlisi d'estos elements, resulta especialment interessant el suport de representacions gràfiques convencionals i no convencionals: musicogrames o partitures gràfiques, entre altres. També es procedirà a la identificació de les veus i els instruments en diferents contextos, com a punt de partida per a analitzar-los visualment i auditivament, a una classificació posterior, així com a la valoració dels instruments no convencionals des d'una perspectiva de desenvolupament sostenible.

Este procés de percepció activa de les qualitats del so possibilitarà la base per a la identificació de possibles agressions acústiques. Davant d'un ús indiscriminat del so, l'alumnat hauria d'adquirir els hàbits de percepció reflexiva de l'entorn sonor propi i proposar alternatives a la contaminació acústica des d'un consum responsable amb la finalitat d'aconseguir una vida saludable.

Quan finalitze el primer curs, l'alumnat hauria de ser capaç de definir les qualitats del so, conèixer les seues representacions gràfiques i les seues unitats de mesura. Al mateix temps hauria de valorar la importància del so i el silenci, i ser conscient de les possibles agressions acústiques de l'entorn.

Quan finalitze el segon curs, l'alumnat hauria de ser capaç de percebre i analitzar, visualment i auditivament, les qualitats del so, així com els elements sonors amb el suport del llenguatge musical convencional i altres llenguatges artístics, i descriure les seues característiques i funcions, utilitzant una terminologia adequada.

Quan finalitze el tercer curs, l'alumnat hauria de ser capaç de percebre, de manera simultània, i utilitzar, de manera combinada, les qualitats del so en relació amb diferents representacions gràfiques. Al mateix temps, hauria de mostrar la capacitat per a argumentar sobre els processos de percepció i proposar alternatives a les agressions acústiques, utilitzant terminologia específica.

2.3. Competència específica 3

Construir propostes musicals basades en la interpretació, la improvisació i l'experimentació a partir de les possibilitats expressives i comunicatives del so, el cos i els mitjans digitals mitjançant processos individuals i col·lectius.

2.3.1. Descripció de la competència

Amb esta competència, es pretén fomentar l'expressió musical i dansística, on la interpretació de diferents peces o obres musicals és l'element principal en el qual cal aplicar els coneixements tècnics i artístics adquirits en l'aprenentatge del llenguatge musical.

El so, com a element bàsic en la producció sonora, és la matèria primera per a poder dur a terme interpretacions, improvisacions i creacions musicals. A més del so, disposem del cos com a mitjà per a expressar idees, sentiments i emocions per la seua capacitat expressiva i artística.

La interpretació implica construir propostes musicals amb el suport d'elements com el llenguatge musical o altres llenguatges, i de recursos no convencionals per a facilitar a l'alumnat l'expressió i la comunicació. La improvisació, per la seua banda, requereix un acompanyament guiat per a afavorir el procés d'experimentació i creació cada vegada més lliure.

Estes capacitats s'han de consolidar individualment perquè l'alumnat pugua després construir propostes col·lectives, afavorint la identitat pròpia i la identitat de grup.

Quan finalitze el primer curs, l'alumnat hauria de ser capaç d'interpretar propostes musicals senzilles, experimentar amb el so i ser capaç de realitzar improvisacions guiades utilitzant els elements del llenguatge musical. Al mateix temps, hauria d'iniciar-se en el procés de creació musical tenint en compte el so, el cos i els mitjans digitals.

Quan finalitze el segon curs, l'alumnat hauria de descobrir diferents propostes musicals i dan-sístiques, valorant el treball individual i grupal, utilitzant els elements del llenguatge musical i altres elements per a interpretar propostes diferents mitjançant l'ús del so i el cos, valorant també la contribució personal al treball en grup des del respecte i l'empatia.

Quan finalitze el tercer curs, l'alumnat hauria de conèixer i experimentar amb els elements estructurals de la música per a poder investigar propostes diferents amb sentit crític, i ser capaç de construir creacions musicals i interdisciplinàries guiades, de manera individual i col·lectiva, progressant en la interpretació musical. De la mateixa manera, s'hauria d'aprofundir en el control de les emocions i la por escènica en les diferents interpretacions.

2.4. Competència específica 4

Crear projectes musicals i interdisciplinaris mitjançant el disseny, la planificació i l'execució experimentant amb diferents rols, desenvolupant la capacitat crítica, amb una valoració tant del procés com del resultat.

2.4.1. Descripció de la competència

La creació de projectes musicals a l'aula, a través dels eixos propis de la matèria, així com d'altres disciplines, comporta iniciar un procés comú de reflexió i d'anàlisi a partir d'un tema proposat, del disseny i de la difusió posterior, amb l'aplicació de ferramentes afins a l'àmbit artístic per a desenvolupar tant el procés com el possible resultat final, basant-se en l'ús de recursos d'aprenentatge digitals i de les TIC.

La planificació i el disseny de les diverses fases, que conduiran a un producte final i la difusió d'este a través de diversos canals i mitjans, promou la presa de decisions de manera autònoma i la capacitat crítica per part de l'alumnat respecte a la realització del projecte. Este procés porta implícita l'aplicació de diversos coneixements adquirits del llenguatge musical vehiculats a través de la veu, els instruments, l'expressió corporal i altres llenguatges musicals, gràfics o gestuals.

Així mateix, el treball en equip de manera col·laborativa i activa, i l'assumpció de diferents rols per a la consecució d'un objectiu comú en forma de projecte musical i interdisciplinari són inherents a esta competència, de manera que s'establix una continuïtat amb l'Educació Primària.

Els projectes musicals multidisciplinaris establiren una relació més complexa quant a l'organització del disseny i la realització, i necessiten la col·laboració entre docents de les diverses àrees implicades i les necessitats del context sociocultural. En este sentit, és d'especial atenció el desenvolupament i la vinculació d'elements relacionats amb les arts escèniques.

D'altra banda, esta competència pretén que l'alumnat siga capaç de fer una anàlisi valorativa de les professions que intervenen en la realització de projectes. Durant este procés, l'alumnat ha d'assumir diversos rols relacionats amb les professions que hi poden intervindre, com són la producció, la interpretació, la direcció, els tècnics i les tècniques audiovisuals o els i les guionistes, entre altres, des d'una perspectiva igualitària.

Quan finalitze el primer curs, l'alumnat hauria de conèixer les fases de la creació d'un projecte, així com els criteris i els àmbits artístics i professionals que intervenen. També hauria de ser capaç de valorar la importància tant del procés com del resultat en la realització de projectes.

Quan finalitze el segon curs, l'alumnat hauria de mostrar evidències sobre la capacitat de desenvolupament i col·laboració en totes les fases del projecte, i la capacitat per a treballar amb altres disciplines o àmbits.

Quan finalitze el tercer curs, l'alumnat hauria de ser capaç d'establir un desenvolupament superior del projecte, ja que el disseny i l'organització d'este ha de partir de l'autonomia creixent de l'alumnat mateix i de les aportacions fruit de la capacitat de diàleg i respecte davant del grup. D'esta manera, s'incidix en el treball multidisciplinari i en la capacitat de l'alumnat per a integrar i vertebrar els coneixements de diverses àrees.

2.5. Competència específica 5

Aplicar recursos digitals a l'escolta, la interpretació, la investigació, la creació i la difusió de produccions musicals, adoptant una actitud responsable i d'acord amb la normativa vigent.

2.5.1. Descripció de la competència 5

En la societat actual, on la tecnologia digital és present de manera quasi permanent en tots els àmbits i amb una relació estreta amb el tipus d'aprenentatge formal i informal que adquirix l'alumnat, pren una rellevància especial el desenvolupament de la competència digital en matèria Música.

Actualment assistim a una transformació digital en la qual els jòvens i els adolescents han canviat els hàbits de comunicació i de consum amb l'ús d'aplicacions, xarxes i plataformes audiovisuals, en què són presents diferents llenguatges i elements creatius. Esta transformació implica l'ús d'estos recursos en els processos de percepció i anàlisi musical, i en la interpretació i creació en l'àmbit educatiu. L'alumnat es troba en un context digital on es generen espais d'investigació que afavorixen la creació i el tractament de continguts digitals: saber identificar, localitzar, recuperar, emmagatzemar, organitzar, analitzar i compartir la informació digital, i avaluar-ne la finalitat i rellevància.

Pel que fa a la seguretat, s'ha de garantir un ensenyament d'acord amb els marcs de referència de la Competència Digital Ciutadana i la Competència Digital Docent a través de l'ús adequat d'aplicacions, webs i programes d'edició de partitures, gravació i edició d'àudio.

L'alumnat ha de desenvolupar esta competència de manera transversal en els processos creatius i en la realització de projectes artístics, a través dels quals es pot generar una proposta musical, audiovisual o escènica, entre altres, respectant els drets de propietat intel·lectual i triant les llicències d'ús pertinents.

Quan finalitze el primer curs, l'alumnat hauria de ser capaç de conèixer i utilitzar diferents recursos digitals per l'escolta, la interpretació, la creació i la investigació, i ser conscient de la importància de respectar la normativa vigent en l'aplicació d'estos recursos.

Respecte al segon curs, el nivell de desenvolupament s'hauria de fonamentar en la capacitat bàsica de la recerca, la selecció i la utilització de recursos digitals musicals aplicats a l'escolta, la interpretació, la creació i la investigació per a usar-los posteriorment en la generació de materials i en produccions musicals adaptades al nivell, respectant les normes de protecció de dades, d'autoria i les llicències d'ús i de difusió.

Quan finalitze el tercer curs, l'alumnat hauria de ser capaç de seleccionar, amb criteri propi, recursos digitals musicals aplicats a l'escolta, la interpretació, la creació i la investigació, de manera que permeten implementar-los en el disseny i la creació de produccions musicals, afavorint el desenvolupament de la identitat pròpia. Al mateix temps, ha d'aportar elements de juí i criteri personal d'acord amb els gustos, els interessos i les preferències perquè, en definitiva, contribuïsquen a un ús i un consum musical responsable i sostenible.

3. Connexions de les competències específiques entre si, amb les competències d'altres àrees i amb les competències clau

3.1. Relacions o connexions amb les altres CE de la matèria

En este apartat presentem les connexions més significatives entre les competències específiques de la matèria Música.

Entre la competència CE1 i la CE2, hi ha una relació significativa en la mesura que fan referència a la capacitat d'analitzar i relacionar els elements estructurals i tècnics de diferents propostes musicals i els elements que conformen el llenguatge musical en el procés de percepció.

Pel que fa a les connexions de la CE3, la construcció de propostes musicals implica el coneixement i l'ús de diferents elements del so mitjançant la percepció activa i l'anàlisi dels elements estructurals, per tant, es relaciona directament amb la competència CE2.

La competència CE4 implica, necessàriament, la connexió amb les altres, pel que fa a la relació i a la ubicació en el temps de propostes musicals de diferents èpoques i estils, i també, l'anàlisi dels elements (CE1), l'ús de les qualitats del so de manera combinada (CE2), la construcció de propostes musicals (CE3) i la utilització de recursos digitals (CE5).

La competència CE5 està vinculada a processos relacionats amb la resta de les competències, en la mesura en què es fa ús de la tecnologia en el procés d'ensenyament-aprenentatge mitjançant la

selecció i la utilització de recursos digitals en els processos de percepció i anàlisi (CE1 i CE2) o d'interpretació, de creació, d'experimentació sonora i de la difusió (CE3 i CE4).

3.2. Relacions o connexions amb les CE d'altres àrees de l'etapa

La matèria Música permet establir diferents connexions amb altres matèries de l'etapa. Tenint en compte les competències, els sabers i els criteris d'avaluació, enumerem i relacionem les connexions més rellevants.

La música es relaciona amb la matèria de Plàstica, Visual i Audiovisual en l'ús dels diferents recursos audiovisuals per a la realització de sonoritzacions, ambientacions sonores i en les diferents propostes artístiques. A més, es relaciona en la utilització de llenguatges gràfics no convencionals, com ara els musicogrames o partitures gràfiques en la interpretació musical. També cal destacar les relacions que hi ha entre els períodes històrics i els diferents estils artístics.

Quant a les relacions amb la matèria d'Educació Física, destaquem l'expressió corporal, la dansa i el procés d'interpretació i de creació de coreografies.

La matèria de Geografia i Història es relaciona directament amb els sabers del subbloc Contextos musicals i culturals, ja que fan referència a l'estudi dels diferents períodes històrics.

Referent a la matèria de Biologia i Geologia, destaquem que en les dos es treballen aspectes referents al procés de percepció i coneixement del cos com a element sonor i receptor. També compartixen el coneixement i el respecte del nostre entorn natural com a inspirador de paisatges sonors i d'exploració sonora.

La matèria de Matemàtiques es relaciona amb l'estudi del sistema d'interval i les dimensions matemàtiques referides al ritme i la duració. A més, compartix el mètode científic com a mètode en l'elaboració de projectes.

La matèria de Tecnologia i Digitalització compartix l'estudi dels elements físics del so i les unitats de mesura pròpies, la construcció d'instruments a l'aula o l'ús de dispositius electrònics i ferramentes digitals per a la gravació, l'edició i la difusió musical.

I, finalment, es destaca la connexió amb les matèries lingüístiques, que permeten el treball textual del repertori vocal, així com guions, contes o poemes, entre altres, que es poden utilitzar en diversos projectes musicals i artístics amb la finalitat d'enfortir l'oratòria, la dicció o el foment de la lectura. Així mateix, les llengües seran el mitjà d'expressió oral i escrit que permetran una correcta expressió i utilització d'una terminologia adequada en l'àmbit musical.

3.3. Relacions o connexions amb les competències clau

Connexions de les competències específiques de la matèria amb les competències clau del perfil d'eixida de l'alumnat al final de l'educació bàsica.

	CCL	CP	CTEM	CD	CPSAA	CC	CE	CCEC
CE1	x	x						x
CE2						x	x	x
CE3			x	x	x	x	x	x
CE4	x		x		x	x	x	x
CE5				x			x	x

Competències clau del perfil d'eixida de l'alumnat al final de l'ensenyament bàsic:

- CCL: Competència en comunicació lingüística
- CP: Competència plurilingüe
- CTEM: Competència matemàtica i en ciència, tecnologia i enginyeria
- CD: Competència digital
- CPSAA: Competència personal, social i d'aprendre a aprendre
- CC: Competència ciutadana
- CE: Competència emprenedora
- CCEC: Competència en consciència i expressió culturals

El quadre adjunt anterior mostra que hi ha una relació especialment significativa i rellevant entre les cinc competències específiques d'esta matèria i algunes competències clau incloses en el perfil d'eixida de l'alumnat quan finalitza l'educació bàsica. En tots els casos, esta relació opera en les dos direccions. D'una banda, l'adquisició i el desenvolupament de les competències específiques assenyalades contribueix a l'adquisició i el desenvolupament de les competències clau amb les quals estan estretament vinculades; d'altra banda, estes competències clau tenen un paper important en l'adquisició i el desenvolupament de les competències específiques assenyalades.

- CE1: en primer lloc, la CE1 es relaciona amb les competències clau CCL, CP i CCEC. Amb la CCL, en la mesura en què l'alumnat ha d'aprendre a expressar fets, conceptes, pensaments, opinions o sentiments de manera oral i escrita, de manera clara i adequada en diferents contextos, evidenciant una actitud cooperativa i respectuosa. La CP permet treballar de manera eficaç la comunicació en una o més llengües i ampliar el repertori lingüístic en terminologia musical. En relació amb la CCEC, l'alumnat ha d'analitzar els aspectes essencials de propostes d'èpoques i estils diferents mitjançant la percepció activa, reconeixent i argumentant sobre els llenguatges i els elements tècnics, amb l'expressió d'idees i opinions pròpies.
- CE2: en segon lloc, la CE2 està connectada amb les competències clau CC, CE i CCEC pel fet que la CC implica participar en activitats per a la presa de decisions i la resolució de conflictes amb actitud democràtica per a fomentar el desenvolupament sostenible. La CE es relaciona amb el fet de buscar, examinar i comparar oportunitats, necessitats i reptes que s'han d'afrontar

amb sentit crític i usar destreses creatives per a proposar solucions originals, ètiques i sostenibles, prenent consciència de l'impacte en l'entorn. En relació amb la competència de CCEC, l'alumnat ha de ser capaç de reconèixer i analitzar el llenguatge i els elements tècnics de les diferents manifestacions artístiques, afavorint l'enriquiment cultural.

- CE3: en tercer lloc, la CE3 es vincula amb les competències clau CTEM, CD, CPSAA, CC, CE i CCEC, ja que, a través de la CTEM, l'alumnat ha d'utilitzar mètodes propis del raonament matemàtic en la interpretació musical. En la CD, ha de fer cerques de manera crítica per a conèixer, crear i difondre continguts digitals que formen part de les diferents propostes musicals i interdisciplinàries. Quant a la CPSAA, l'alumnat ha d'expressar i argumentar opinions, participant activament en el treball en grup, distribuïnt i acceptant les tasques i les responsabilitats per a la construcció de propostes cooperatives, i planificant objectius de treball individual i grupal. La CC fomenta la participació en activitats i la resolució de conflictes de manera constructiva i dialogada, afavorint la cohesió social. La construcció de propostes musicals i dansístiques implica el desenvolupament de la CE, competència que desenvolupa el procés creatiu de generar idees, establir objectius i emprendre tasques i presa de decisions. En relació amb la competència de CCEC, l'alumnat ha de conèixer el llenguatge per a crear productes artístics i culturals a través de la interpretació, la improvisació i la composició mitjançant diferents suports i tècniques.
- CE4: en quart lloc, la CE4 es relaciona amb les competències clau CL, CTEM, CPSAA, CC, CE, CCEC, ja que la CL és necessària a l'hora d'implementar un projecte musical mitjançant la participació activa en l'elaboració de les diverses fases i en la difusió. Al mateix temps, la CTEM permet plantejar i desenvolupar projectes que segueixen el procés de disseny per a realitzar els diferents productes. La CPSAA exigeix participar en l'elaboració d'un projecte musical de manera individual i col·lectiva, comprendre la diversitat d'aportacions per a incorporar-les a l'aprenentatge, respectar-les i aportar la visió i opinió pròpia de manera respectuosa. Quant a la relació amb la CC, l'alumnat, com a partícip d'un projecte musical o interdisciplinari col·lectiu, ha de comprendre idees relatives a la identitat pròpia i establir relacions grupals i interculturals. Així mateix, ha de valorar fets rellevants relatius al seu entorn i mostrar una actitud democràtica fonamentada en els drets humans, la diversitat cultural, la igualtat de gènere i la cohesió social. La CE evidencia el coneixement dels diferents elements i les fases que conformen una proposta musical, i la participació activa en els diferents projectes, assumint diversos rols. En relació amb la competència de CCEC, l'alumnat ha de crear projectes artístics i culturals, expressant idees, opinions, sentiments i emocions de manera creativa i oberta, amb actitud col·laborativa i de respecte.
- CE5: en últim lloc, la CE5 està connectada, especialment, amb les competències clau CD, CE i CCEC quant al fet que l'alumnat s'ha de valdre de recursos per a buscar i seleccionar informació necessària de manera crítica i utilitzar ferramentes digitals de diversa índole durant el procés, en el resultat final i en la difusió d'este resultat. Pel que fa a la relació d'esta competència específica amb la CD, l'alumnat ha d'emprar recursos digitals i de les TIC per a compartir creacions d'aula a través del web social, desenvolupant una identitat i un criteri propis amb sentit de consum responsable i sostenible d'acord amb la normativa vigent, i contribuir a la prevenció del ciberassetjament i a l'educació d'una societat segura digitalment. En relació

amb totes les competències anteriors, la CE és present des del moment en el qual s'han d'ordenar processos de cerca, investigació, creació, interpretació i participació en produccions musicals, adquirint diferents rols i fases. Finalment, i en relació amb la competència de CCEC, l'alumnat ha de conèixer, seleccionar i utilitzar diversos mitjans i tècniques per als diferents projectes, respectant i protegint la creativitat i les produccions dels altres.

4. Sabers bàsics

4.1. Introducció

En este apartat presentem els sabers bàsics que cal desenvolupar en cadascun dels cursos de la matèria Música.

Els sabers bàsics són el conjunt de coneixements que l'alumnat ha d'adquirir al llarg de l'etapa per a poder desenvolupar les competències específiques, i que es poden ampliar amb altres sabers desitjables al llarg de l'Educació Secundària.

Estos sabers bàsics es distribuïxen en dos blocs que alhora es dividixen en subblocs (SB), i estos, al mateix temps, en grups (G), seguint la classificació que es fa en l'etapa primària i que possibiliten una continuïtat a l'aprenentatge, amb la finalitat de donar una formació contínua, integral i sòlida.

El primer bloc, Percepció i anàlisi, fa referència, en primer lloc, als sabers que es treballaran des del vessant perceptiu del so i l'anàlisi corresponent des dels diferents contextos musicals i culturals: obres de diferents èpoques i estils, intèrprets, patrimoni o gèneres musicals detallats en el subbloc Contextos musicals i culturals; i, en segon lloc, als elements del llenguatge musical: ritme, melodia o harmonia, entre altres, detallats en el subbloc Elements del so i estructura musical.

El segon bloc, Interpretació i creació, fa referència a l'ús del llenguatge musical i altres llenguatges per a la improvisació, la interpretació i la creació. Estos sabers es recullen, en primer lloc, en el subbloc Expressió individual i col·lectiva i, en segon lloc, en el subbloc Projectes artístics, dedicat a l'elaboració de produccions artístiques i a la participació activa de l'alumnat en totes les fases d'estes produccions.

Cal destacar que els dos blocs s'interrelacionen i es poden treballar de manera integrada, ja que el fenomen sonor i els elements que la conformen, així com els diferents contextos on es produïxen, permeten el treball global i necessari per a un desenvolupament adient.

En la gradació de sabers es pot observar que, en el primer curs, cobren importància els aspectes referents al llenguatge musical, amb la finalitat d'assentar unes bases que provenen de l'Educació Primària, i els diferents contextos musicals actuals al voltant de la música popular urbana. En el segon curs, s'amplien i es reforcen elements estructurals i tècnics, com ara la melodia, el caràcter o la textura, entre d'altres, i en el que es referix als contextos musicals es dona major èmfasi a les músiques tradicionals i de diverses cultures del món. Pel que fa al tercer curs, s'aprofundirà en contextos musicals de diversos períodes històrics, així com l'elaboració de projectes artístics mitjançant la percepció, la interpretació i la creació musical i interdisciplinària, tot i que estos seran una constant en els tres cursos.

Les competències específiques es despleguen, atenent els sabers bàsics de la matèria Música i requereixen una adquisició i desenvolupament. A més, hi ha una vinculació entre les competències específiques i els blocs de sabers bàsics. Concretament, la competència 1 i 2 fa referència al bloc 1, Percepció i anàlisi, mentre que les competències 3 i 4 estan referides al bloc 2. D'altra banda, la competència 5 té un caràcter transversal en tots els blocs.

4.2. Bloc 1. Percepció i anàlisi

SB. 1.1. Contextos musicals i culturals (CE1, CE2)	1r curs	2n curs	3r curs
G1. Obres i intèrprets			
Evolució de la música i de la dansa occidental. Obres de diferents estils i períodes històrics.			x
Mites, estereotips i rols de gènere transmesos a través de la música i la dansa. Professions musicals des d'una perspectiva igualitària.	x	x	x
Compositores i compositors d'estils i èpoques diferents.			x
Intèrprets i grups de l'actualitat: actuacions en viu i registrades per mitjans audiovisuals.	x		
G2. Patrimoni musical			
Música tradicional a Espanya i la diversitat cultural.		x	
Patrimoni musical de la Comunitat Valenciana. Estils, esdeveniments i manifestacions.	x	x	x
Música i dansa d'altres cultures del món.		x	
Música popular urbana.	x		

L'evolució del so, el registre sonor i la música en els mitjans audiovisuals i les tecnologies digitals.	x		
G3. Gèneres musicals i escènics			
Classificació dels gèneres musicals i escènics.	x	x	
Els gèneres en diferents contextos històrics.			x
Funció social de la música.	x	x	x
G4. Agrupacions vocals i instrumentals			
Agrupacions vocals i instrumentals representatives de músiques del món i de la música tradicional.		x	
Formacions en la música popular urbana.	x		
Agrupacions vocals i instrumentals representatives al llarg dels diferents períodes històrics.			x
G5. La veu i els instruments			
Classificació de la veu i de les diferents famílies instrumentals.	x	x	
Organologia representativa de músiques del món i tradicional.		x	
Organologia de música popular urbana.	x		
Instruments no convencionals des d'una perspectiva de desenvolupament sostenible.	x	x	
Classificació de veus i instruments en obres de diferents períodes històrics.			x

G6. Terminologia i normes de comportament			
Terminologia musical. Argumentació oral i escrita.	x	x	x
Pautes d'atenció i comportament en l'audició musical i davant de diferents propostes artístiques. Actitud oberta i valorativa.	x	x	x

SB.1.2. Elements del so i estructura musical (CE1, CE2, CE5)	1r curs	2n curs	3r curs
G1. El procés d'escolta			
Elements que intervenen en el procés d'audició. L'oïda.	x		
Escolta activa. Pautes d'atenció, percepció i memòria.	x	x	x
G2. Les qualitats del so			
Les qualitats del so: altura, intensitat, duració i timbre. Representacions gràfiques. Unitats de mesura.	x		
Relació entre el silenci, el so i el soroll amb l'entorn. Agressions acústiques i creació d'ambients sonors saludables.	x		
G3. El caràcter			
El caràcter musical. La música i les seues sensacions.	x	x	
G4. El ritme			
Pols, tempo i matisos agògics. Classificació dels compassos.	x	x	

Recursos rítmics i melòdics: síncope, contratemps i valors irregulars.	x	x	
G5. Melodia i harmonia			
La melodia. Identificació de diferents tipus de melodies: lineals, ondulades i trencades.	x	x	
Escales musicals. Intervalls.	x	x	
L'harmonia: armadures bàsiques i graus tonals. L'acord.	x	x	
Textures musicals: monodia, polifonia, contrapunt, homofonia i melodia acompanyada.	x	x	
Textures musicals dels diferents gèneres i estils en diferents períodes històrics.			x
G6. Estructura i forma			
L'organització de l'estructura musical.	x	x	
Formes musicals dels diferents gèneres i estils en diferents períodes històrics.			x
G7. Recursos digitals i de les TIC relacionats amb la percepció			
Aplicacions, webs i programes d'edició de partitures, gravació i edició d'àudio.	x	x	x

4.3. Bloc 2. Interpretació i creació

SB.2.1. Expressió individual i col·lectiva (CE3, CE4)	1r curs	2n curs	3r curs
G1. Interpretació i tècnica vocal			
La tècnica vocal: respiració, fonació i impostació. Cura i manteniment de la veu: hàbits saludables.	x	x	
Obres vocals a una i diverses veus, <i>a cappella</i> o amb acompanyament instrumental. Repertori vocal. La memòria musical en la producció vocal.	x	x	x
G2. Interpretació i tècnica instrumental			
La tècnica instrumental: respiració, control postural, emissió del so, articulació i digitació.	x	x	
Progressions bàsiques d'acords. El xifratge anglosaxó.	x		
Obres instrumentals d'interpretació individual i grupal. Repertori instrumental polifònic. La memòria musical i l'aprenentatge per imitació.	x	x	x
G3. Cura instrumental			
La cura i el manteniment dels instruments.	x	x	x
La construcció d'instruments senzills a partir de materials de l'entorn.	x	x	
G4. Creació i improvisació			
Principis bàsics de creació musical en contextos escolars.	x		
Creació i musicalització de textos.	x	x	

La improvisació i la creació sobre pautes prèviament establides. L'experimentació, l'exploració sonora i la sonorització.	x	x	x
G5. La notació musical			
Elements bàsics de la notació musical i representacions gràfiques no convencionals aplicats a la pràctica.	x	x	x
G6. Habilitats motrius			
Tècnica corporal.	x	x	
El cos com a mitjà d'expressió.	x	x	x
Pautes de creació de coreografies bàsiques i improvisació.	x	x	
Dances del món i tradicionals.		x	
Dances de diferents èpoques històriques.			x
Balls en la música popular urbana.	x		
Percussió amb objectes sonors. La percussió corporal.	x	x	x

SB.2.2. Projectes artístics (CE3, CE4, CE5)	1r curs	2n curs	3r curs
G1. Planificació			
Definició, fases i criteris de valoració en projectes musicals i interdisciplinaris.	x	x	x
Àmbits artístics i professionals que intervenen en els projectes i/o les seues fases.	x	x	

Estratègies de cerca, selecció i reelaboració d'informació de qualitat.	x	x	
G2. Producció artística			
Elements integrals d'un projecte: veu, instruments, expressió corporal i llenguatge musical.	x	x	x
G3. Arts escèniques			
Elements estructurals i tècnics de les arts escèniques: cos, espai, temps, discurs, estructures i actuació.	x	x	x
G4. Tecnologia per a la producció musical			
Recursos digitals i de les TIC aplicats a la interpretació, la creació i la gravació.	x	x	x
Llicències d'ús, autoria i protecció de dades. Plantejaments i hàbits de consum ètics i responsables.	x	x	x
G5. Actitud			
Pautes d'atenció i comportament en la participació en les diferents propostes artístiques.	x	x	x
El control de les emocions en la millora de la interpretació en públic.	x	x	x

5. Situacions d'aprenentatge

Dissenyar situacions d'aprenentatge implica prendre decisions sobre els espais, els temps i les formes d'organització més adequades perquè l'alumnat pugua assolir certes finalitats o propòsits educatius. En este apartat, es recullen determinats principis que poden ajudar en el disseny de les activitats.

Els docents de Música dissenyaran transposicions didàctiques amb la finalitat de promoure la construcció d'aprenentatges i el desenvolupament de les competències, de manera progressiva i se-

qüenciada, a partir de la consolidació gradual dels sabers proposats. De la mateixa manera, estes situacions i accions han d'afavorir, en la mesura que siga possible, el descobriment autònom, així com contribuir a l'adaptació al context particular de cada centre educatiu.

L'adquisició d'aprenentatges implica establir situacions d'aprenentatge diverses i innovadores que combinen diferents tipus d'ensenyament dirigits amb uns altres més col·laboratius i/o basats en metodologies actives. Convé plantejar aprenentatges en forma de reptes, projectes, investigacions, produccions artístiques i, en definitiva, elaboració de projectes artístics de manera individual i col·laborativa, en què s'apliquen els coneixements apresos i faciliten la transferència de sabers de la matèria Música en relació amb la resta de matèries.

Seguint esta línia, es fomenten aprenentatges significatius, promovent la lectura, la recerca i la discriminació d'informació en diferents fonts, l'ús de ferramentes digitals, el joc i l'expressió artística, la interpretació, la improvisació, la creació musical, l'assistència a concerts, les visites a entitats i associacions culturals, l'assessorament i la presència d'experts i expertes externs a l'aula, compositors i compositoras, lutiers, tècnics de so o músics, entre altres. Tot això, amb la finalitat de participar en processos i generar diversitat de projectes a partir de detonants o punts de partida de l'entorn immediat i de la realitat de l'alumnat, basats, principalment, en la dramatització, la interpretació i la creació musical i coreogràfica, *performances*, productes audiovisuals i/o multidisciplinaris.

Estes possibles situacions d'aprenentatge relacionen, de manera implícita, el foment de la cultura a partir de la relació amb el context pròxim i han de garantir la creació de situacions que aproximen l'alumnat al patrimoni més pròxim a partir del coneixement de manifestacions musicals singulars, intèrprets locals, repertori tradicional o institucions musicals pròximes, entre altres.

Per la fisonomia de l'assignatura, s'han de tindre en compte espais i temps que, de vegades, tenen poc a veure amb els que tradicionalment s'associen amb la pràctica docent, per la qual cosa es valoraran els llocs del centre escolar i l'entorn per a la creació de recursos o propostes pròpies. De la mateixa manera, la formació de l'alumnat en l'àmbit musical i dansístic es produïx en qualsevol espai físic i temporal, des de l'eixida de la llar, en descansos, des de les diferents matèries o en les activitats complementàries i extraescolars.

Per esta raó, s'han de tindre en compte les pràctiques associades a l'aprenentatge informal en un entorn sonor i musical, com és el de la nostra societat, on l'alumnat aprén i dialoga sobre la música que l'envolta.

Així mateix, és important implicar l'alumnat en la conservació del material, l'equipament i les infraestructures escolars de l'aula a partir de la reflexió sobre les normes i els valors que subjauen en les accions. En esta matèria, especialment, s'ha de fomentar l'ús, el maneig i la cura d'instruments musicals convencionals divergents: instruments d'aula, instruments no convencionals, instruments moderns o instruments tradicionals, així com l'ús elevat de dispositius electrònics de producció i gravació musical que generen situacions d'aprenentatge pròpies d'una educació del segle XXI.

Les activitats i les propostes s'han de realitzar, seguint el Disseny Universal d'Aprenentatge (DUA), facilitant els recursos materials i afavorint l'accés a l'aula i a activitats dins i fora del centre.

A l'hora d'avaluar, s'han d'utilitzar diferents instruments d'heteroavaluació, autoavaluació i coavaluació, que permeten avaluar tant el procés d'aprenentatge com el producte final. Hem de dispo-

sar d'instruments d'avaluació diversos adequats al futur de la nostra matèria, que ens ajuden a comprovar el grau d'adquisició de l'aprenentatge per a poder establir els ajustos pertinents en el procés, com ara rúbriques, escales d'observació, diaris de classe o anàlisi de gravacions, entre altres.

En tots els processos d'ensenyament-aprenentatge i de projectes artístics, es fomenta la tolerància i el respecte a les manifestacions i opinions diferents, fruit de la diversitat i la igualtat, com a font d'enriquiment personal, fomentant el treball grupal i valorant les aportacions al bé comú. Totes les activitats que es facen han de garantir la convivència i els valors democràtics, a més de promocionar la participació activa en el centre i fora d'este, donant a conèixer el treball d'aula des d'una perspectiva sostenible i contribuint a la consecució dels reptes i els desafiaments del segle XXI.

6. Criteris d'avaluació

6.1. Competència específica 1

Analitzar propostes musicals, corporals i multidisciplinàries d'èpoques i estils diferents per mitjà de la percepció activa, relacionant els elements estructurals i tècnics amb sentit crític, i valorant la diversitat cultural que representen.

1r i 2n ESO	3r ESO
<p>CE1.1.</p> <p>Identificar els elements estructurals i tècnics de gèneres i estils musicals diferents i multidisciplinaris relacionant-los entre si i valorant-ne la diversitat.</p>	<p>CE1.1.</p> <p>Analitzar les característiques de propostes musicals i multidisciplinàries de gèneres, èpoques i estils diferents a partir dels elements estructurals i tècnics relacionant-les entre si i valorant-ne la diversitat.</p>
<p>CE1.2.</p> <p>Emetre opinions personals a partir de propostes musicals, corporals i multidisciplinàries, de manera oral o escrita, amb actitud oberta i terminologia adequada.</p>	<p>CE1.2.</p> <p>Argumentar juís crítics sobre propostes musicals, corporals i multidisciplinàries, de manera oral o escrita, amb actitud oberta i terminologia adequada.</p>
<p>CE1.3.</p> <p>Reconèixer elements del patrimoni musical de l'entorn de l'alumnat i d'altres cultures, valorant-ne la diversitat.</p>	<p>CE1.3.</p> <p>Apreciar la riquesa del patrimoni musical de diferents èpoques i estils, reconèixer-ne les funcions i característiques, i respectar-ne la diversitat.</p>

6.2. Competència específica 2

Relacionar els elements, les característiques i representacions gràfiques del so, els instruments i la veu a partir de l'anàlisi auditiva i visual, i el plantejament de solucions a les agressions acústiques de l'entorn.

1r i 2n ESO	3r ESO
<p style="text-align: center;">CE2.1.</p> <p>Reconéixer les qualitats del so, de manera combinada, les característiques i la representació gràfica.</p>	<p style="text-align: center;">CE2.1.</p> <p>Analitzar autònomament les qualitats del so, de manera combinada, les característiques i la representació gràfica, utilitzant el llenguatge musical i altres llenguatges.</p>
<p style="text-align: center;">CE2.2.</p> <p>Identificar les veus i els instruments en diferents contextos sonors.</p>	<p style="text-align: center;">CE2.2.</p> <p>Reconéixer les diferents agrupacions vocals i instrumentals en diversos períodes històrics i descriure'n les principals funcions.</p>
<p style="text-align: center;">CE2.3.</p> <p>Identificar agressions acústiques de l'entorn i reflexionar sobre possibles solucions.</p>	<p style="text-align: center;">CE2.3.</p> <p>Proposar solucions a les agressions acústiques de l'entorn pròxim, mitjançant la percepció reflexiva i la sensibilització.</p>

6.3. Competència específica 3

Construir propostes musicals basades en la interpretació, la improvisació i l'experimentació a partir de les possibilitats expressives i comunicatives del so, el cos i els mitjans digitals, mitjançant processos individuals i col·lectius.

1r i 2n ESO	3r ESO
<p style="text-align: center;">CE3.1.</p> <p>Interpretar propostes musicals utilitzant els elements del llenguatge musical i altres representacions gràfiques, a partir</p>	<p style="text-align: center;">CE3.1.</p> <p>Interpretar propostes musicals de manera individual i grupal, utilitzant els</p>

del so, el cos i els mitjans digitals, enriquint la identitat pròpia.	elements del llenguatge musical i altres representacions gràfiques, i valorar l'assaig com a espai d'escolta i aprenentatge.
<p>CE3.2.</p> <p>Crear improvisacions de manera guiada mitjançant processos individuals i col·lectius.</p>	<p>CE3.2.</p> <p>Crear diferents propostes musicals i improvisacions, afavorint el respecte i el sentit crític.</p>
<p>CE3.3.</p> <p>Experimentar amb les possibilitats expressives i comunicatives del so, el cos i els mitjans digitals.</p>	<p>CE3.3.</p> <p>Experimentar amb les possibilitats expressives i comunicatives del so, el cos i els mitjans digitals en la creació de propostes, mostrant confiança en les capacitats pròpies i valorant les dels altres.</p>
<p>CE3.4.</p> <p>Manifestar idees, sentiments i emocions per a afavorir processos comunicatius, d'empatia i respecte.</p>	<p>CE3.4.</p> <p>Expressar idees, sentiments i emocions sobre les propostes realitzades per a potenciar la comunicació, l'empatia i el respecte cap als altres.</p>

6.4. Competència específica 4

Crear projectes musicals i interdisciplinaris mitjançant el disseny, la planificació i l'execució d'estos projectes, experimentant amb diferents rols i desenvolupant la capacitat crítica, amb una valoració tant del procés com del resultat.

1r i 2n ESO	3r ESO
<p>CE4.1.</p> <p>Identificar els processos de creació, edició i difusió musical i les professions que hi intervenen.</p>	<p>CE4.1.</p> <p>Analitzar els processos de creació, edició i difusió, així com les professions que intervenen en projectes musicals i interdisciplinaris.</p>

CE4.2. Planificar les fases principals d'una producció musical i la difusió.	CE4.2. Dissenyar projectes musicals i interdisciplinaris a partir de les fases amb una valoració tant del procés com del resultat, argumentant les conclusions adoptades.
CE4.3. Utilitzar tècniques d'interpretació musical i corporal, potenciant la manifestació i el control d'emocions.	CE4.3. Aplicar els coneixements adquirits en diferents disciplines en la creació de projectes artístics com a mitjà de cohesió i participació activa.

6.5. Competència específica 5

Aplicar recursos digitals a l'escolta, la interpretació, la investigació, la creació i la difusió de produccions musicals adoptant una actitud responsable i d'acord amb la normativa vigent.

1r i 2n ESO	3r ESO
CE5.1. Emprar recursos digitals i de les TIC per a compartir creacions d'aula a través del web social, desenvolupant una identitat i un criteri propis amb un sentit del consum responsable i sostenible d'acord amb la normativa vigent.	CE5.1. Buscar informació i recursos musicals en diferents mitjans digitals de manera contrastada i amb l'anàlisi i la valoració de les diferències.
CE5.2 Tractar informació musical en diferents mitjans digitals de manera contrastada, utilitzant recursos, entorns informàtics i servicis en xarxa.	CE5.2. Utilitzar recursos digitals de manera individual o col·lectiva per a la percepció, la creació, la interpretació, la gravació i/o l'edició musical de les produccions creades.

<p>CE5.3.</p> <p>Compartir informació i continguts digitals en projectes musicals col·laboratius, utilitzant les TIC i aplicant bones conductes per a la prevenció del ciberassetjament.</p>	<p>CE5.3.</p> <p>Practicar un consum digital responsable de recursos i productes musicals, respectant les llicències d'ús i la normativa vigent de protecció de dades i autoria.</p>
--	--

”

17. S'inclou el currículum d'una nova matèria optativa, Finances i Consum Responsables, en l'annex IV:

“FINANCES I CONSUM RESPONSABLES

1. Presentació

El nivell actual d'educació financera a Espanya està per davall de la mitjana dels països de l'OCDE, segons indica l'últim informe PISA publicat el maig de 2020 sobre competències financeres de l'alumnat de 15 anys. En el mateix sentit van els resultats de l'Enquesta financera de les famílies realitzada pel Banc d'Espanya el setembre de 2022, que mostren que s'ha de millorar i posa també en relleu que hi ha una relació directa entre el nivell socioeconòmic de les famílies i els coneixements financers dels seus membres.

Diferents estudis de l'Organització per a la Cooperació i el Desenvolupament Econòmics (OCDE), la Unió Europea, la Comissió Nacional del Mercat de Valors i el Banc d'Espanya, entre altres, indiquen que disposar d'uns coneixements bàsics de finances és beneficiós per a qualsevol persona. Fa més d'una dècada que es van realitzar les primeres recomanacions internacionals de l'OCDE que instaven els països a tindre els seus propis plans d'educació financera. Posteriorment, altres organismes com la Comissió Europea o el mateix Parlament Europeu han posat en relleu la necessitat que la ciutadania dispose d'unes competències financeres que li permeten prendre millors decisions i contribuïsquen a millorar el benestar de la societat.

D'altra banda, amb l'educació en consum responsable es pretén aconseguir persones lliures, conscients, crítiques, solidàries, i compromeses amb el seu entorn mediambiental; a més, coneixedores dels seus drets i preparades per a assumir les seues responsabilitats en un món globalitzat, en canvi permanent i generador de desigualtats i desequilibris.

L'educació de la persona consumidora abasta actituds i coneixements relacionats amb el funcionament de la societat actual. És un aprenentatge sobre la responsabilitat que com a ciutadania contribuïx al fet que la persona siga capaç d'administrar la seua vida pròpia, a més de contribuir a millorar la societat actual i futura. En definitiva, esta educació significa formar en un pensament crític i independent persones conscienciades que reflexionen seriosament sobre les decisions que prenen diàriament i sobre com afecten estes decisions a si mateixes, altres persones i el medi ambient.

La matèria de Finances i Consum Responsables es proposa com a optativa en primer curs de l'ESO per a introduir l'alumnat, que inicia una etapa de canvis constants, en un ús adequat de les finances i del consum responsable. Esta matèria s'emmarca en un conjunt d'assignatures que persegueixen una formació integral de l'alumnat en l'àrea financera que aconseguisca formar una ciutadania responsable a l'hora de consumir i gestionar les finances.

L'enfocament de la matèria es farà de manera pràctica i la metodologia serà, per tant, en la majoria inductiva, anant de la part concreta a la general. L'aproximació a molts dels continguts de la matèria es farà partint de fets concrets, observacions, experiències i vivències personals pròximes. Es vol facilitar així la motivació i l'interés de l'alumnat pels continguts i les activitats que es proposen. S'afavorirà la motivació per a aprendre mitjançant la realització de tasques en les quals l'alumnat, a

través de situacions reals i la recerca de l'entorn, genere aprenentatges duradors i assolisca el desenvolupament d'una actitud proactiva i responsable. Mitjançant estes tasques, es fomentaran les habilitats socials, la capacitat de comunicació, la iniciativa personal, la creativitat, la cerca de solucions originals, la planificació, la reflexió i el treball cooperatiu.

La matèria partix de coneixements adquirits en l'etapa d'Educació Primària, especialment en l'àrea de Coneixement del Medi Natural, Social i Cultural. A més, s'associa amb altres matèries del primer curs de l'Educació Secundària Obligatòria, com ara Biologia i Geologia, Educació Física, Geografia i Història, Llengua Castellana, Llengua Estrangera, Valencià, Matemàtiques i Tecnologia i Digitalització.

En esta matèria, la vinculació entre competències clau i reptes del segle XXI és la que donarà sentit als aprenentatges, ja que aproxima l'alumnat a situacions, qüestions i problemes reals de la vida quotidiana, la qual cosa, al seu torn, proporcionarà el punt de suport necessari per a afavorir situacions d'aprenentatge significatives i rellevants.

Quant a competències específiques, l'alumnat aprendrà a utilitzar les ferramentes que li permeten dissenyar un pla financer familiar senzill i es formarà per a adquirir hàbits de consum responsable, per tal que valore els beneficis sobre el seu entorn. Així mateix, analitzarà els documents quotidians relacionats amb les activitats de consum i es formarà en la prevenció de problemes relacionats amb el frau, les apostes i la publicitat enganyosa. Finalment, s'intentarà que l'alumnat identifique i propose solucions que reduïsquen la desigualtat i l'escassetat de recursos.

La matèria es dividix en tres blocs de sabers. En un primer bloc es recullen els continguts que ajudaran l'alumnat a identificar les principals fonts d'ingressos i gastos de les famílies i a valorar la importància de l'estalvi en contraposició amb l'endeutament; així mateix, s'estudia en este bloc la importància de conèixer com elaborar un pressupost familiar senzill que ens permeta fer un control dels gastos i els ingressos familiars. Un segon bloc de sabers se centra en els drets i les responsabilitats com a persones consumidores i fa èmfasi en la importància que ha adquirit el comerç electrònic. El tercer bloc presenta els sabers necessaris per a introduir l'alumnat en la prevenció de riscos derivats de la presa de decisions de consum, com ara el frau, les apostes i la publicitat enganyosa i la importància d'un consum responsable de cara a reduir la desigualtat i l'escassetat de recursos.

Els criteris d'avaluació van dirigits a comprovar el grau d'adquisició de les competències específiques, és a dir, el nivell en què l'alumnat és capaç de mobilitzar els sabers, conceptuals, procedimentals i relatius a actituds i valors, en situacions o activitats de l'àmbit personal, social i acadèmic amb una futura projecció professional.

2. Competències específiques

2.1. Competència específica 1

Dissenyar un pla financer personal i/o familiar senzill, utilitzar estratègies de planificació i presa de decisions i avaluar la coherència i consistència al llarg del temps.

2.1.1. Descripció de la competència

En un món incert, canviant i complex com en el qual vivim actualment és fonamental planificar les finances personals per a cobrir les necessitats individuals i familiars d'alimentació, vestimenta, transport, educació, cultura i oci, així com decidir els objectius individuals i/o familiars de futur i estar preparats i preparades per a solucionar possibles imprevistos que suposen un gasto.

La planificació financera personal i/o familiar és imprescindible per a assolir els objectius econòmics marcats per cada persona a mitjà i a llarg termini. Els objectius de la planificació financera són anticipar les decisions futures, coordinar les diferents activitats que es duren a terme, concretar els objectius que cal assolir, així com elaborar un pressupost i fer-ne un control. Una correcta planificació ha de tindre present el temps necessari per a poder realitzar-se i ha de partir d'uns objectius realistes i quantificables.

Dissenyar un pla d'acció implica prendre decisions financeres adequades per a satisfer, de manera autònoma, les necessitats identificades a partir dels objectius marcats, saber amb quins ingressos comptem i què es vol fer. A més, sempre és convenient revisar de manera periòdica estos plans, reajustar-los a les circumstàncies i aplicar-hi un procés continu de control. La realització d'estes accions esdevé un hàbit beneficiós, ja que permet identificar en què gastem els ingressos i estalviar per a aconseguir els nostres objectius a mitjà i llarg termini.

Els coneixements financers des d'edats primerenques evitaran que s'adopten en el futur decisions errònies, com ara un endeutament excessiu, pèrdues de patrimoni i risc d'exclusió financera. L'adequada familiarització amb estos coneixements bàsics els pot ajudar en l'edat adulta a triar millor, per a assolir una economia més respectuosa amb les persones i el planeta. Tot això contribuirà a millorar la qualitat de vida de les persones.

2.2. Competència específica 2

Valorar el consum responsable en el nostre entorn més pròxim i identificar els beneficis econòmics i socials que produïx, i la seua aplicació en les nostres activitats quotidianes.

2.2.1. Descripció de la competència

La transició ecològica, també denominada transició verda, és un procés inevitable que comporta un repte de dimensions globals, nacionals i locals.

En la societat actual, la persona consumidora i usuària responsable és la que, a més de conèixer els seus drets, es guia per criteris socials i mediambientals per a contribuir a un entorn favorable per a tot el món i garantir un consum amb el mínim impacte sobre el medi ambient, i així millorar la qualitat de vida de les persones i de les generacions futures.

En esta competència, l'alumnat analitzarà els seus actes de compra i reflexionarà sobre els processos racionals de la presa de decisions, sent conscient de la seua importància. Això comporta fer un consum conscient i crític, que es demostra, tant a l'hora de comprar un producte o contractar un

servici, emprant eficientment els recursos de què es disposa.

A partir de situacions quotidianes, l'alumnat comprendrà com els seus hàbits de consum repercutixen en l'entorn i fomentarà noves pràctiques més sostenibles relacionades amb l'eficiència domèstica, de consum i producció responsables que tinguen un efecte positiu en l'entorn.

2.3. Competència específica 3

Utilitzar, omplir i interpretar documents quotidians, emprats en activitats relacionades amb el consum, i tractar-los de manera adequada en la seua relació amb les administracions públiques o altres entitats

2.3.1. Descripció de la competència

La ciutadania efectua operacions de compravenda diàries per a cobrir les seues necessitats com a consumidora, en les quals es fan servir diferents documents, que cal conèixer per a tindre comportaments de consum adequats que els permeten realitzar-se plenament com a tals.

Esta competència proporcionarà a l'alumnat les ferramentes que els han de permetre utilitzar, omplir i interpretar diferents documents utilitzats en les operacions de compravenda com són les factures i albarans.

A més, l'alumnat coneixerà els mecanismes bàsics que pot emprar per a fer valdre els seus drets com a consumidors i consumidoras davant de la relació amb les diferents administracions públiques, així com amb qualsevol altre tipus d'entitat o organització amb la qual es puga relacionar en les seues activitats quotidianes de consum, i aprendre a omplir documents associats amb les queixes i les reclamacions.

2.4. Competència específica 4

Utilitzar estratègies i accions, individuals i col·lectives, que previnguen problemes relacionats amb el frau, les apostes, la publicitat enganyosa i les compres compulsives, i aplicar ferramentes i habilitats per evitar-los.

2.4.1. Descripció de la competència

En l'actualitat hi ha determinats consums que, juntament amb les addiccions, representen conductes problemàtiques que comencen en l'adolescència, com poden ser la ludopatia i l'ús abusiu de videojocs i xarxes socials. Estos consums poden generar símptomes d'ansietat, depressió, irritabilitat i aïllament social. A més, l'addicció pot interferir en el desenvolupament d'habilitats socials i emocionals, la qual cosa afecta negativament el benestar dels i les adolescents. Alhora, l'ús de les xarxes socials ha generat fraus digitals que cal reconèixer i evitar.

Esta competència aportarà a l'alumnat ferramentes i habilitats per a evitar les conductes addictives relacionades amb els jocs d'atzar i les compres compulsives que afecten directament les finances personals.

Així mateix, l'alumnat aprendrà a detectar la multitud de reclams publicitaris als quals s'enfronta diàriament: campanyes, imatges, missatges i eslògans amb els quals es tracta d'incentivar la seua acció de compra. D'esta manera, analitzarà les seues conductes a l'hora de comprar, reflexionarà sobre les decisions racionals de consum i serà conscient de la seua complexitat.

D'altra banda, s'identificaran els tipus més comuns de frau bancari, entre els quals s'inclouen: suplantació d'identitat bancària, préstecs fraudulents, frau a Internet, targetes extraviades o robades, frau en l'ús de targetes, entre altres. Estos coneixements els ajudaran a previndre estes pràctiques.

Tot això permetrà identificar pautes de comportament i consum segures i valorarà l'impacte de les seues accions, tant a escala individual com en l'entorn.

2.5. Competència específica 5

Identificar i proposar solucions que reduïsquen la desigualtat i l'escassetat de recursos, basant-se en valors solidaris i sostenibles.

2.5.1. Descripció de la competència

Conèixer i comprendre l'entorn i la societat des d'un enfocament econòmic és fonamental per a ser part de la ciutadania compromesa. Resulta imprescindible dotar les persones de coneixements econòmics bàsics perquè, amb sentit crític i des d'una visió activa, promoguen actuacions relacionades amb el desenvolupament ètic i sostenible.

La societat actual s'enfronta a problemes econòmics i socials de gran importància i complexitat, entre estos, la desigualtat en el món laboral. Aprendre a detectar-los i previndre'ls és necessari per a poder fer front a la presa de decisions a les quals la ciutadania s'enfronta. Esta mirada és indispensable per a formar ciutadans i ciutadanes conscients dels seus drets que els permeten prendre decisions i considerar les repercussions mediambientals i socials.

Simultàniament, és important adquirir un sistema de valors i actuar amb principis ètics des del respecte a diferents realitats humanes que faça possible valorar la riquesa i les oportunitats de la nostra societat des d'una actitud proactiva i compromesa amb un estil de vida responsable, i assumir que cada persona té una responsabilitat i impacte sobre el seu entorn i sobre les persones.

Promoure pràctiques i projectes que siguen equitatius i sostenibles genera un aprenentatge significatiu que permet l'alumnat involucrar-se i participar prenent decisions personals i col·lectives pròpies.

3. Connexions de les competències específiques entre si, amb les competències específiques d'altres matèries i amb les competències clau.

3.1. Relacions o connexions entre les competències específiques

Connexions competència específica 1

Es relaciona amb la CE2 per la necessitat de valorar les possibilitats de consum abans de fer el pla financer personal i amb la CE3 perquè s'aprén a omplir i interpretar els documents amb què la ciutadania es troba en realitzar accions de consum. També es relaciona amb la CE4, ja que cal prendre mesures per a previndre els fraus associats a les nostres decisions. Igualment, es relaciona amb la CE5, ja que les decisions que pren un individu influïxen en el consum que es fa dels recursos escassos.

Connexions competència específica 2

Esta competència es vincula amb la CE3, ja que en ser consumidors i consumidores responsables hem de llegir detingudament els documents relacionats amb els productes que adquirim per a entendre el seu impacte ambiental; també està relacionada amb la CE4 en conèixer com es prenen decisions informades i evitar els problemes que poden ocasionar-se per este desconeixement. Igualment, quan valorem el consum responsable podem donar suport a empreses i marques que tenen pràctiques ètiques i sostenibles, fet que ajudarà a la reducció de la desigualtat i a l'optimització dels recursos (CE5). Alhora, té relació amb la CE1, com ja s'ha indicat.

Connexions competència específica 3

La CE3 està estretament relacionada amb la CE4, ja que en comprendre documents associats amb productes o servicis i les seues reclamacions, els consumidors poden protegir-se millor contra el frau i la publicitat enganyosa. Com s'ha indicat prèviament, també té relació amb la CE2, ja que les persones consumidores responsables tenen més interès en tota la documentació relacionada amb les decisions de consum i amb la CE1, com ja s'ha comentat.

Connexions competència específica 4

La CE4 està vinculada directament amb la CE5, ja que en combatre el frau i les pràctiques comercials enganyoses es pot contribuir a mitigar l'escassetat de recursos i evitar-ne el mal ús, així com el malbaratament i l'endeutament excessiu. I pels motius comentats anteriorment, hi ha una relació directa amb la CE1, CE2 i CE3.

Connexions competència específica 5

Finalment, com s'ha reflectit anteriorment, la CE5, en la qual s'identifiquen i proposen solucions que reduïsquen la desigualtat i l'escassetat de recursos, es relaciona amb la CE1 per influir les decisions de consum d'un individu en l'ús que es fa dels recursos; amb la CE2 perquè el consum responsable està directament vinculat a una correcta utilització d'estos i contribueix a minimitzar les desigualtats. Finalment, com s'ha indicat anteriorment, hi ha relació amb la CE4.

3.2. Relacions o connexions amb competències específiques d'altres àrees

Les competències específiques de la matèria de Finances i Consum Responsables tenen especial relació amb les àrees lingüístiques, tecnològiques, científiques, així com les ciències socials que l'alumnat estudia durant el primer curs de l'ESO. El caràcter pràctic de la matèria fa possible que s'apliquen a la vida real les competències més abstractes d'altres àmbits.

La competència específica 1 es relaciona amb la matèria de Matemàtiques, ja que cal usar el mètode científic perquè les ferramentes utilitzades tinguen una base fonamentada. Al mateix temps, té relació amb la matèria de Tecnologia i Digitalització per la metodologia de treball utilitzada.

- Matemàtiques: s'utilitzen en la matèria algunes competències específiques de Matemàtiques que ens servixen per a resoldre problemes relacionats amb situacions diverses de l'àmbit social (CE1), i a la vegada ajuden a construir models matemàtics funcionals amb l'objectiu d'interpretar problemes rellevants (CE3).
- Tecnologia i Digitalització: la competència específica 1 resol problemes senzills aplicant el mètode de projectes de manera similar al que s'utilitza en esta matèria.

La competència específica 2 té relació amb les matèries d'Educació Física, Geografia i Història i Biologia i Geologia:

- Educació Física: la competència específica 4 pretén que l'alumnat integre un estil de vida actiu mitjançant la pràctica de l'activitat física i esportiva autoregulada i així establir connexions entre els hàbits de comportament quotidians i el benestar físic i mental. Esta competència específica està molt relacionada amb l'objectiu de valorar els beneficis del consum responsable en la vida quotidiana.
- Geografia i Història: la competència 5 explica les interrelacions econòmiques fonamentals entre els elements de l'espai físic i les activitats de les societats humanes, i la seua repercussió en la sostenibilitat de la mateixa manera que es treballa en la CE2 de Finances i Consum Responsables.
- Biologia i Geologia: les competències de la matèria de Biologia i Geologia tenen un nexu comú amb la matèria de Finances i Consum Responsables. La competència específica CE7 de la matèria treballa sobre la conservació de totes les formes de vida i del planeta, i la CE10 l'adopció d'hàbits de comportament en l'activitat quotidiana responsables amb l'entorn.

La competència específica 3 està associada tant a competències de les àrees lingüístiques com les relacionades amb el llenguatge matemàtic que s'utilitza en els documents quotidians treballats en esta matèria.

- Matemàtiques: la competència específica de Matemàtiques amb la qual es vincula la matèria és la interpretació de missatges orals i escrits complexos de manera formal, emprant el llenguatge matemàtic (CE6).
- Llengua Castellana i Literatura i Valencià: Llengua i Literatura: en la matèria de Finances i Consum Responsables es treballen la comprensió escrita (CE3), l'expressió escrita (CE5), la mediació (CE7) i la lectura (CE8).

Les competències 4 i 5 tenen relació amb les competències comunicatives de les llengües estudiades en el currículum per tot l'alumnat, necessàries per a l'explicació de les solucions proposades. Al seu torn, hi ha relació directa amb la metodologia utilitzada en Tecnologia i Digitalització i Matemàtiques i, finalment, les competències descrites estudiades en la matèria de Geografia i Història s'associen amb el coneixement de la realitat social.

- Llengua Castellana i Literatura i Valencià: Llengua i Literatura, ja que les dos llengües permeten una acció comunicativa i són fonamentals per a justificar les idees proposades. Així doncs, competències com la comprensió oral (CE2), la comprensió escrita (CE3), l'expressió oral (CE4), l'expressió escrita (CE5), la mediació (CE7) i la lectura (CE8) són bàsiques per a assolir els objectius del curs.
- Primera Llengua Estrangera: la competència 2 (comprensió oral) i la competència 3 (comprensió escrita) són de gran rellevància per a comprendre altres realitats en diferents llengües estrangeres.
- Tecnologia i Digitalització: la competència 2 busca obtindre, analitzar i seleccionar informació fiable i segura per a gestionar el temps, els coneixements i els recursos disponibles, així com abordar reptes tecnològics i seguir un pla de treball realista, de la mateixa manera que treballem en esta matèria.
- Geografia i Història: la matèria de Finances i Consum Responsables treballa els diferents problemes socials rellevants i assumix valors democràtics i des d'una perspectiva crítica, de manera similar a la qual s'indica en la competència específica 7 de Geografia i Història. Alhora hi ha relació amb la competència específica 5, ja que es treballa l'impacte de les activitats humanes en l'entorn.

3.3. Relacions o connexions amb les competències clau

La competència específica 1 es vincula amb la competència en comunicació lingüística (CCL) i la competència digital (CD), ja que són necessàries per a identificar els principals elements d'un pla financer i fer-ne el disseny; amb la competència personal, social i d'aprendre a aprendre (CPSAA), ja que pren decisions i aprén dels seus errors; amb la competència matemàtica i competència en ciència, tecnologia i enginyeria (CTEM) perquè utilitza el pensament científic per a entendre les ferramentes d'anàlisi bàsiques utilitzades; amb la competència ciutadana (CC) i la competència emprenedora (CE) perquè permetran utilitzar estratègies de planificació, avaluar-les en el temps i incorporar estos aprenentatges per a comprendre la seua realitat des d'una perspectiva crítica.

La competència específica 2 té connexió amb la competència en comunicació lingüística (CCL), la competència digital (CD), la competència personal, social i d'aprendre a aprendre (CPSAA) i la competència ciutadana (CC), totes estes bàsiques per a valorar la importància del consum responsable, buscar fonts fiables per a validar, sustentar i contrastar la informació i obtindre conclusions rellevants. De la mateixa manera, es relaciona amb la competència emprenedora (CE) perquè aplica el consum responsable en les nostres activitats quotidianes, analitza necessitats i oportunitats i afronta reptes amb sentit crític i valora l'impacte en l'entorn.

La competència específica 3 té connexió amb la competència en comunicació lingüística (CCL), la competència plurilingüe (CP) i la competència digital (CD), ja que permetrà l'alumnat expressar-se de manera oral i escrita, tant en els idiomes cooficials com en llengua estrangera, amb

coherència, correcció i adequació en les seues relacions de consum i amb les administracions públiques, i utilitzar ferramentes o plataformes digitals de manera cívica i reflexiva. També es relaciona amb la competència personal, social i d'aprendre a aprendre (CPSAA) i la competència ciutadana (CC) perquè comprén el seu paper com a ciutadania i gestiona reptes i canvis per a harmonitzar-los amb els seus propis objectius, amb actitud dialogant i respectuosa i oposada a qualsevol tipus de discriminació.

La competència específica 4 es relaciona amb la competència ciutadana (CC), ja que permet comprendre i analitzar problemes d'actualitat com són el frau, les apostes, la publicitat enganyosa i les compres compulsives, així com la seua dimensió social i personal; amb la competència personal, social i d'aprendre a aprendre (CPSAA), perquè comprén els riscos d'estes conductes i aplica estratègies per a abordar-les. També es relaciona amb la competència emprenedora (CE), la competència en comunicació lingüística (CCL), la competència plurilingüe (CP) i la competència digital (CD), ja que totes estes són bàsiques per a avaluar fortaleses i debilitats pròpies, identifica els riscos estudiats, adopta les mesures preventives i fa un ús crític, legal, segur i saludable de les noves tecnologies.

La competència específica 5 es vincula amb la competència en comunicació lingüística (CCL), amb la competència digital (CD), amb la competència personal, social i d'aprendre a aprendre (CPSAA), amb la competència ciutadana (CC) i amb la competència en consciència i expressió culturals (CCEC), ja que en identificar i proposar solucions que reduïsquen la desigualtat i l'escassetat de recursos, l'alumnat expressa i regula les seues emocions des d'una perspectiva solidària i sostenible i utilitza per a fer-ho ferramentes de comunicació oral i escrita en les diferents llengües del currículum. De la mateixa manera, la CE5 es vincula amb la competència emprenedora (CE) perquè reflexionen sobre la relació dels problemes econòmics bàsics i fan propostes de millora.

	CCL	CP	CTEM	CD	CPSAA	CC	CE	CCEC
CE 1	X		X	X	X	X	X	
CE 2	X			X	X	X	X	
CE 3	X	X		X	X	X		
CE 4	X	X		X	X	X	X	
CE 5	X			X	X	X	X	X

Competències clau del perfil d'eixida de l'alumnat al terme de l'ensenyament bàsic:

- CCL Competència en comunicació lingüística
- CP Competència plurilingüe
- CTEM Competència matemàtica i en ciència, tecnologia i enginyeria
- CD Competència digital
- CPSAA Competència personal, social i d'aprendre a aprendre
- CC Competència ciutadana

- CE Competència emprenedora
- CCEC Competència en consciència i expressió culturals

4. Sabers bàsics

4.1. Introducció

La necessitat d'accelerar la transició cap a una economia circular i baixa en carboni s'ha fet evident en els últims temps. Alhora, formar alumnat amb coneixements financers permet que la ciutadania siga capaç de prendre decisions adequades. En este sentit, la matèria de Finances i Consum Responsables tracta d'impulsar l'aprenentatge de la gestió de finances i hàbits de consum més sostenibles per a aconseguir un alumnat conscienciat amb el problema.

Tenint en compte este repte, cal que la ciutadania tinga ferramentes perquè puga prendre correctament les seues decisions financeres i de consum. Es pretén que l'alumnat adquireisca un benestar personal derivat de tindre una bona salut financera.

Els sabers bàsics que contribuïxen a adquirir les competències específiques s'organitzen en tres blocs. El primer es vincula a l'aprenentatge de ferramentes relacionades amb les finances personals, comprendre els ingressos i els gastos més recurrents en l'economia familiar, així com la importància de l'estalvi i el control del pressupost. El segon bloc de sabers s'associa amb els drets i les obligacions de les persones consumidores i se centra en els hàbits de consum responsable, els drets de les persones consumidores i la importància actual del comerç electrònic. L'últim bloc està relacionat amb la prevenció de riscos derivats del consum i se centra en els fraus, les apostes, el consum compulsiu i la publicitat enganyosa, així com en els problemes de desigualtat i escassetat de recursos.

4.2. Blocs

BLOC 1. ELS TEUS INGRESSOS I GASTOS FAMILIARS (CE1, CE2, CE4, CE5)
GRUP DE SABERS 1.1. ELS INGRESSOS
<ul style="list-style-type: none">• El treball per compte d'altri. Obligacions i drets de les persones treballadores. La nòmina. El salari.• El treball per compte propi. Autoocupació. Emprenedoria.• Prestacions socials: desocupació, beques i pensions.• Ingressos extraordinaris: patrimoni, herències, donacions i beneficis empresarials (dividends).
GRUP DE SABERS 1.2. ELS GASTOS
<ul style="list-style-type: none">• Classificació dels gastos familiars.• Els gastos de primera necessitat. Els gastos fixos. Els gastos superflus.• Els gastos silenciosos.• Aplicacions digitals de control de pressupost.

GRUP DE SABERS 1.3. ESTALVI

- Importància de l'estalvi.
- Estalvi *versus* deute.
- Raons essencials per a estalviar: els imprevistos, els gastos futurs, la inversió.
- Factors que influïxen en l'estalvi.

GRUP DE SABERS 1.4. CONTROL DEL PRESSUPOST FAMILIAR

- Control dels gastos.
- Regla de l'estalvi. Salut financera.
- Endeutament: riscos i conseqüències.
- Els deutes. Tipus de deutes: hipoteques, préstecs personals, crèdits.
- Instruments de pagament. Targetes de dèbit i de crèdit. Bizum.

**BLOC 2. ELS DRETS I LES RESPONSABILITATS COM A PERSONES
CONSUMIDORES (CE2, CE3, CE4, CE5)**

**GRUP DE SABERS 2.1. RESPONSABILITATS DE LES PERSONES
CONSUMIDORES**

- Hàbits de consum responsable. Estalvi energètic i de recursos naturals.
- Petjada ecològica. Conscienciació del problema de l'obsolescència programada.
- Consum sostenible.
- Consum ètic i solidari.

GRUP DE SABERS 2.2. DRETS DE LES PERSONES CONSUMIDORES

- Drets de les persones consumidores i la seua defensa.
- Reclamacions i indemnitzacions.
- Clàusules abusives.

GRUP DE SABERS 2.3. EL COMERÇ ELECTRÒNIC

- El comerç a Internet. Avantatges i inconvenients.
- Mitjans de pagament digitals.
- Documentació comercial: factura i albarà.
- Protecció de dades personals.

**BLOC 3 PREVENCIÓ DE RISCOS DERIVATS DE LA PRESA DE DECISIONS DE
CONSUM (CE1, CE4, CE5)**

GRUP DE SABERS 3.1. EL FRAU

- El frau de monedes i bitllets.
- Les criptomonedes i els seus riscos.
- El frau a Internet. *Phishing: skimming, vishing, smishing.*
- El frau en l'etiquetatge de productes ecològics. *Greenwashing.*

GRUP DE SABERS 3.2. LES APOSTES I ELS PERILLS
<ul style="list-style-type: none">• Riscos relacionats amb les apostes.• Falta de control i regulació.• Addicció i ciberludopatia.
GRUP DE SABERS 3.3. LES COMPRES COMPULSIVES I LA PUBLICITAT ENGANYOSA
<ul style="list-style-type: none">• El perfil comprador en l'adolescència.• Perills de les compres compulsives. Oniomania.• Els efectes negatius del màrqueting. Publicitat enganyosa i subliminar.• El neuomàrqueting a les xarxes socials i la influència entre els jòvens.• Estafes i enganys en el món influenciador.
GRUP DE SABERS 3.4. DESIGUALTAT I ESCASSETAT
<ul style="list-style-type: none">• Els problemes mediambientals i socials actuals.• Noves relacions de treball. Igualtat i bretxa salarial.• El comerç local.• Economia circular.• Polítiques públiques i transició verda.

5. Situacions d'aprenentatge

En este apartat es presenten alguns principis per a dissenyar situacions d'aprenentatge d'acord amb l'enfocament competencial de la matèria.

En primer lloc, cal recordar que la capacitat d'actuació de l'alumnat quan s'enfronta a una situació d'aprenentatge requereix mobilitzar tot tipus de sabers implicats en les competències específiques: conceptes, procediments, actituds i valors.

Les situacions d'aprenentatge s'han de connectar amb els principals reptes del segle XXI, recollits en el perfil d'eixida. La matèria de Finances i Consum Responsables contribueix a donar resposta a problemes derivats de la falta d'educació financera i d'hàbits de consum negatius des d'un punt de vista personal i social. Alhora, la matèria aporta ferramentes per a enfrontar-se amb més garanties a determinades situacions relacionades amb el frau, la publicitat enganyosa, les apostes i les compres compulsives.

Alguns criteris per a dissenyar situacions d'aprenentatge des d'esta perspectiva serien els següents:

- Estar relacionades amb activitats pròximes a l'alumnat que potencien els Objectius de Desenvolupament Sostenible que incorporen els desafiaments globals als quals ens enfrontem, com

reduir la desigualtat, preservar el medi ambient, millorar la salut, potenciar la producció sostenible, l'optimització de recursos escassos, la qual cosa permet descobrir hàbits de consum responsable i la base de les finances personals.

- Connectar-les amb altres matèries per a adquirir una visió integral de l'educació financera i assumir responsabilitats i compromisos, des d'una perspectiva interdisciplinària.
- Dissenyar-les per a incentivar la reflexió, promoure la competència clau d'aprendre a aprendre i desenvolupar un enfocament crític, amb la finalitat d'aconseguir actituds sensibles, comportaments responsables i proactius que permeten aprofitar les oportunitats socials i econòmiques.
- Han d'estimular el foment de la lectura i l'escriptura a través de diferents canals que els permeten ser persones respectuoses i crítiques davant de diferents arguments i opinions, així com remarcar la necessitat de potenciar les habilitats comunicatives necessàries a l'hora de prendre decisions personals.
- S'han de permetre abordar de manera individual i grupal i incorporar un enfocament inclusiu, coeducatiu, en el qual siga visible la rellevància del paper de les dones en la societat actual, i amb tècniques de treball cooperatiu i col·laboratiu, mitjançant activitats dialògiques, de debat, d'explicació de resultat, de tasques.
- Connectar-les amb experiències i sentiments personals de l'alumnat que han tingut lloc en altres contextos i mobilitzar la capacitat d'argumentació mitjançant el llenguatge verbal i no verbal.
- Potenciar-les amb els talents individuals utilitzant ferramentes que possibiliten l'estímul de la creativitat i la participació activa de l'alumnat, per a afrontar els problemes des de diferents perspectives segons la diversitat personal i cultural.
- Que afavorisquen l'acceptació i el maneig dels canvis i que donen resposta a qüestions que serviran a l'alumnat per a afrontar en el futur decisions financeres i de consum.
- Que permeten la inclusió del conjunt de l'alumnat i per això utilitzar els principis del disseny universal d'aprenentatge.
- Que impulsen un bon ús de les noves tecnologies a l'aula i aprenguen nous programes, aplicacions i ferramentes informàtiques per a fomentar l'alfabetització digital i audiovisual de l'alumnat i la ludificació a l'aula per a incrementar la motivació i l'autonomia.
- Han de permetre a l'alumnat descobrir com repercutixen els seus hàbits de consum en l'entorn, fomentar comportaments eficients en les seues pràctiques domèstiques i assolir una sinergia positiva.
- Que potencien la reflexió sobre situacions de risc com el frau, la publicitat enganyosa, les apostes, les compres compulsives i una insuficient educació financera per a prendre decisions.

6. Criteris d'avaluació

Competència específica 1. Dissenyar un pla financer personal i/o familiar senzill, utilitzar estratègies de planificació i presa de decisions i avaluar la coherència i consistència al llarg del temps.

1.1. Identificar les diferents fonts d'ingressos i analitzar diferents situacions que puguem generar canvis.
1.2. Proposar i justificar decisions de gasto i establir prioritats segons les necessitats.
1.3. Elaborar un pressupost personal i/o familiar.
1.4. Comparar els ingressos i els gastos efectuats amb el pressupost establert i fer ajustos quan siga necessari.

Competència específica 2. Valorar el consum responsable en el nostre entorn més pròxim i identificar els beneficis econòmics i socials que produïx, i la seua aplicació en les nostres activitats quotidianes.

2.1. Valorar el consum responsable, a través del pensament crític, com una eina per a reduir els efectes del canvi climàtic i la desigualtat social i promoure actituds socialment responsables, mitjançant la implementació tant en entorns pròxims com en altres simulats.
2.2. Valorar la importància de les mesures de les administracions públiques per a millorar els hàbits de consum i analitzar la seua repercussió en la societat.
2.3. Reflexionar amb una actitud crítica i constructiva sobre les decisions de consum responsables en les activitats quotidianes.

Competència específica 3. Utilitzar, omplir i interpretar documents quotidians, emprats en activitats relacionades amb el consum, i tractar-los de manera adequada en la seua relació amb les administracions públiques o altres entitats.

3.1. Identificar i interpretar documents associats a les activitats quotidianes relacionades amb el consum.
3.2. Omplir alguns documents en la relació amb les administracions públiques o altres tipus d'entitats.
3.3. Identificar els principals drets de les persones consumidores i les organitzacions que els defenen.

Competència específica 4. Utilitzar estratègies i accions, individuals i col·lectives, que previnguen problemes relacionats amb el frau, les apostes, la publicitat enganyosa i les compres compulsives, i aplicar ferramentes i habilitats per evitar-los.

4.1. Identificar els hàbits relacionats amb les apostes i altres conductes de risc.
4.2. Valorar amb actitud crítica les estratègies de manipulació i captació de les empreses d'apostes, les xarxes socials, la publicitat enganyosa, així com altres activitats fraudulentament.
4.3. Seleccionar fonts d'informació fiables, contrastar i justificar-ne la veracitat i adoptar una actitud crítica.
4.4. Analitzar diferents estratègies que permeten evitar les problemàtiques estudiades.

Competència específica 5. Identificar i proposar solucions que reduïsquen la desigualtat i l'escassetat de recursos, basant-se en valors solidaris i sostenibles.

5.1. Detectar experiències en l'àmbit local que resolguen o minimitzen les situacions negatives que puguen succeir en relació amb les finances personals i el consum.
5.2. Proposar solucions que reduïsquen les situacions de desigualtat per a contribuir a una societat més equitativa.
5.3. Plantejar pràctiques que generen bons hàbits de consum que optimitzen l'ús dels recursos escassos.
5.4. Promoure actituds socialment responsables que siguen una ferramenta per a minimitzar el canvi climàtic i la desigualtat social.

”

18. Es modifica l'annex V, que queda com següix:

“Annex V / Anexo V

**DISTRIBUCIÓ DE LES HORES LECTIVES SETMANALS DE L'EDUCACIÓ
 SECUNDÀRIA OBLIGATÒRIA**
***DISTRIBUCIÓN DE LAS HORAS LECTIVAS SEMANALES DE LA EDUCACIÓN
 SECUNDARIA OBLIGATORIA***

1r ESO		2n ESO		3r ESO		4t ESO	
Valencià: Llengua i Literatura	3	Valencià: Llengua i Literatura	3	Valencià: Llengua i Literatura	3	Valencià: Llengua i Literatura	3
Llengua Castellana i Literatura	3	Llengua Castellana i Literatura	3	Llengua Castellana i Literatura	3	Llengua Castellana i Literatura	3
Llengua Estrangera ⁽¹⁾	4	Llengua Estrangera ⁽¹⁾	4	Llengua Estrangera	3	Llengua Estrangera	3
Geografia i Història	3	Geografia i Història	3	Geografia i Història	3	Geografia i Història	3
Educació Física	2	Educació Física	2	Educació Física	2	Educació Física	2
Matemàtiques	4	Matemàtiques	4	Matemàtiques	4	Matemàtiques A o B	4
						Educació en Valors Cívics i Ètics	1
Biologia i Geologia	3			Biologia i Geologia	2		
		Física i Química	3	Física i Química	2		
		Educació Plàstica, Visual i Audiovisual	2	Educació Plàstica, Visual i Audiovisual	2		
Música	2	Música	2	Música	2		
Tecnologia i Digitalització	2			Tecnologia i Digitalització	2		
						Matèria d'opció 1 ⁽²⁾	3
						Matèria d'opció 2 ⁽²⁾	3
						Matèria d'opció 3 ⁽²⁾	3
1 optativa ⁽³⁾	2	1 optativa ⁽³⁾	2	1 optativa ⁽³⁾	2	1 optativa ⁽³⁾	2
Religió ⁽⁴⁾ o Atenció educativa	1	Religió ⁽⁴⁾ o Atenció educativa	1	Religió ⁽⁴⁾ o Atenció educativa	1	Religió ⁽⁴⁾ o Atenció educativa	1
Tutoria	1	Tutoria	1	Tutoria	1	Tutoria	1
Total hores lectives	30	Total hores lectives	30	Total hores lectives	32	Total hores lectives	32

⁽¹⁾ Almenys 1 hora setmanal es destinarà a la competència comunicativa oral en Llengua Estrangera.

⁽²⁾ Les matèries d'opció són: Biologia i Geologia, Digitalització, Economia i Emprenedoria, Expressió Artística, Física i Química, Formació i Orientació Personal i Professional, Llatí, Música, Segona Llengua Estrangera i Tecnologia.

⁽³⁾ El catàleg de matèries optatives és el següent:

1r ESO	2n ESO	3r ESO	4t ESO
Finances i Consum Responsables	Emprenedoria Social i Sostenible	Competència Comunicativa Oral en Primera Llengua Estrangera	Arts Escèniques
Laboratori d'Arts Escèniques	Programació, Intel·ligència Artificial i Robòtica I	Creativitat Musical	Competència Comunicativa Oral en Primera Llengua Estrangera
Laboratori de Creació Audiovisual	Projectes Interdisciplinaris	Cultura Clàssica	Filosofia
Projectes Interdisciplinaris	Segona Llengua Estrangera	Programació, Intel·ligència Artificial i Robòtica I	Projectes Interdisciplinaris
Segona Llengua Estrangera	Tallers d'Aprofundiment	Programació, Intel·ligència Artificial i Robòtica II	Segona Llengua Estrangera
Tallers d'Aprofundiment	Tallers de Reforç	Projectes Interdisciplinaris	Tallers d'Aprofundiment
Taller de Relacions Digitals Responsables		Segona Llengua Estrangera	Tallers de Reforç
Tallers de Reforç		Tallers d'Aprofundiment	
		Taller d'Economia	
		Tallers de Reforç	

D'entre estes matèries optatives, els centres públics han d'oferir, almenys, Cultura Clàssica, Programació, Intel·ligència Artificial i Robòtica I i II, Projectes Interdisciplinaris, Segona Llengua Estrangera, Tallers de Reforç i Tallers d'Aprofundiment, en els cursos indicats, sempre que hi haja disponibilitat horària del professorat amb destinació definitiva en el centre i no supose un augment de la plantilla prevista.

⁽⁴⁾ L'alumnat que no curse ensenyaments de Religió rebrà la deguda atenció educativa d'acord amb el que estableix l'apartat 5 de la disposició addicional primera del Decret 107/2022, de 5 d'agost.

1.º ESO		2.º ESO		3.º ESO		4.º ESO	
Valenciano: Lengua y Literatura	3	Valenciano: Lengua y Literatura	3	Valenciano: Lengua y Literatura	3	Valenciano: Lengua y Literatura	3
Lengua Castellana y Literatura	3	Lengua Castellana y Literatura	3	Lengua Castellana y Literatura	3	Lengua Castellana y Literatura	3
Lengua Extranjera ⁽¹⁾	4	Lengua Extranjera ⁽¹⁾	4	Lengua Extranjera	3	Lengua Extranjera	3
Geografía e Historia	3	Geografía e Historia	3	Geografía e Historia	3	Geografía e Historia	3
Educación Física	2	Educación Física	2	Educación Física	2	Educación Física	2
Matemáticas	4	Matemáticas	4	Matemáticas	4	Matemáticas A o B	4
						Educación en Valores Cívicos y Éticos	1
Biología y Geología	3			Biología y Geología	2		
		Física y Química	3	Física y Química	2		
		Educación Plástica, Visual y Audiovisual	2	Educación Plástica, Visual y Audiovisual	2		
Música	2	Música	2	Música	2		
Tecnología y Digitalización	2			Tecnología y Digitalización	2		
						Materia de opción 1 ⁽²⁾	3
						Materia de opción 2 ⁽²⁾	3
						Materia de opción 3 ⁽²⁾	3
1 optativa ⁽³⁾	2	1 optativa ⁽³⁾	2	1 optativa ⁽³⁾	2	1 optativa ⁽³⁾	2
Religión ⁽⁴⁾ o Atención Educativa	1	Religión ⁽⁴⁾ o Atención Educativa	1	Religión ⁽⁴⁾ o Atención Educativa	1	Religión ⁽⁴⁾ o Atención Educativa	1
Tutoría	1	Tutoría	1	Tutoría	1	Tutoría	1
Total horas lectivas	30	Total horas lectivas	30	Total horas lectivas	32	Total horas lectivas	32

(1) Al menos 1 hora semanal se destinará a la competencia comunicativa oral en Lengua Extranjera.

(2) Las materias de opción son: Biología y Geología, Digitalización, Economía y Emprendimiento, Expresión Artística, Física y Química, Formación y Orientación Personal y Profesional, Latín, Música, Segunda Lengua Extranjera y Tecnología.

⁽³⁾ El catálogo de materias optativas es el siguiente:

1.º ESO	2.º ESO	3.º ESO	4.º ESO
Finanzas y Consumo Responsables	Emprendimiento Social y Sostenible	Competencia Comunicativa Oral en Primera Lengua Extranjera	Artes Escénicas
Laboratorio de Artes Escénicas	Programación, Inteligencia Artificial y Robótica I	Creatividad Musical	Competencia Comunicativa Oral en Primera Lengua Extranjera
Laboratorio de Creación Audiovisual	Proyectos Interdisciplinarios	Cultura Clásica	Filosofía
Proyectos Interdisciplinarios	Segunda Lengua Extranjera	Programación, Inteligencia Artificial y Robótica I	Proyectos Interdisciplinarios
Segunda Lengua Extranjera	Talleres de Profundización	Programación, Inteligencia Artificial y Robótica II	Segunda Lengua Extranjera
Talleres de Profundización	Talleres de Refuerzo	Proyectos Interdisciplinarios	Talleres de Profundización
Taller de Relaciones Digitales Responsables		Segunda Lengua Extranjera	Talleres de Refuerzo
Talleres de Refuerzo		Talleres de Profundización	
		Taller de Economía	
		Talleres de Refuerzo	

De entre estas materias optativas, los centros públicos tienen que ofrecer, al menos, Cultura Clásica, Programación, Inteligencia Artificial y Robótica I y II, Proyectos Interdisciplinarios, Segunda Lengua Extranjera, Talleres de Refuerzo y Talleres de Profundización, en los cursos indicados, siempre que haya disponibilidad horaria del profesorado con destino definitivo en el centro y no suponga un aumento de la plantilla prevista.”

⁽⁴⁾ El alumnado que no curse enseñanzas de Religión recibirá la debida atención educativa de acuerdo con lo establecido en el apartado 5 de la disposición adicional primera del Decreto 107/2022, de 5 de agosto.”

19. Es modifica l'annex VI, que queda como seguix:

“Annex VI / Anexo VI

**DISTRIBUCIÓ DE LES HORES LECTIVES SETMANALS DELS PROGRAMES DE
 DIVERSIFICACIÓ CURRICULAR DE
 3r I 4t CURS D'EDUCACIÓ SECUNDÀRIA OBLIGATÒRIA
 DISTRIBUCIÓN DE LAS HORAS LECTIVAS SEMANALES DE LOS PROGRAMAS DE
 DIVERSIFICACIÓN CURRICULAR DE 3.º Y 4.º CURSO DE EDUCACIÓN SECUNDARIA
 OBLIGATORIA**

3r ESO – PDC		4t ESO - PDC	
Àmbit Lingüístic i Social: ⁽¹⁾		Àmbit Lingüístic i Social: ⁽¹⁾	
<ul style="list-style-type: none"> • Valencià: Llengua i Literatura • Llengua Castellana i Literatura • Geografia i Història 	9	<ul style="list-style-type: none"> • Valencià: Llengua i Literatura • Llengua Castellana i Literatura • Geografia i Història 	9
Àmbit Científic: ⁽¹⁾		Àmbit Científic: ⁽¹⁾	
<ul style="list-style-type: none"> • Matemàtiques • Biologia i Geologia • Física i Química 	8	<ul style="list-style-type: none"> • Matemàtiques • Biologia i Geologia • Física i Química 	9
Àmbit Pràctic: ⁽¹⁾⁽²⁾		Àmbit Pràctic: ⁽¹⁾⁽²⁾	
<ul style="list-style-type: none"> • Tecnologia i Digitalització • Educació Plàstica, Visual i Audiovisual 	4	<ul style="list-style-type: none"> • Tecnologia • Digitalització • Expressió Artística 	4
Llengua Estrangera ⁽³⁾	3	Llengua Estrangera ⁽³⁾	3
Educació Física ⁽³⁾	2	Educació Física ⁽³⁾	2
Música ⁽³⁾	2	Educació en Valors Cívics i Ètics ⁽³⁾	1
1 optativa ⁽³⁾	2	1 optativa ⁽³⁾	2
Religió o Atenció Educativa ⁽³⁾	1	Religió o Atenció Educativa ⁽³⁾	1
Tutoria ⁽¹⁾	1	Tutoria ⁽¹⁾	1
Total hores lectives	32	Total hores lectives	32

⁽¹⁾ S'ha de cursar en el grup del programa de diversificació curricular.

⁽²⁾ Els aspectes bàsics de les matèries indicades es completaran amb fonaments bàsics d'orientació i iniciació professional.

⁽³⁾ S'ha de cursar en el grup de referència.

3.º ESO - PDC		4.º ESO - PDC	
Ámbito Lingüístico y Social: ⁽¹⁾ <ul style="list-style-type: none"> • Valenciano: Lengua y Literatura • Lengua Castellana y Literatura • Geografía e Historia 	9	Ámbito Lingüístico y Social: ⁽¹⁾ <ul style="list-style-type: none"> • Valenciano: Lengua y Literatura • Lengua Castellana y Literatura • Geografía e Historia 	9
Ámbito Científico: ⁽¹⁾ <ul style="list-style-type: none"> • Matemáticas • Biología y Geología • Física y Química 	8	Ámbito Científico: ⁽¹⁾ <ul style="list-style-type: none"> • Matemáticas • Biología y Geología • Física y Química 	9
Ámbito Práctico: ⁽¹⁾⁽²⁾ <ul style="list-style-type: none"> • Tecnología y Digitalización • Educación Plástica, Visual y Audiovisual 	4	Ámbito Práctico: ⁽¹⁾⁽²⁾ <ul style="list-style-type: none"> • Tecnología • Digitalización • Expresión Artística 	4
Lengua Extranjera ⁽³⁾	3	Lengua Extranjera ⁽³⁾	3
Educación Física ⁽³⁾	2	Educación Física ⁽³⁾	2
Música ⁽³⁾	2	Educación en Valores Cívicos y Éticos ⁽³⁾	1
1 optativa ⁽³⁾	2	1 optativa ⁽³⁾	2
Religión o Atención educativa ⁽³⁾	1	Religión o Atención educativa ⁽³⁾	1
Tutoría ⁽¹⁾	1	Tutoría ⁽¹⁾	1
Total horas lectivas	32	Total horas lectivas	32

⁽¹⁾ Se ha de cursar en el grupo del programa de diversificación curricular.

⁽²⁾ Los aspectos básicos de las materias indicadas se completarán con fundamentos básicos de orientación e iniciación profesional

⁽³⁾ Se ha de cursar en el grupo de referencia.”

20. Es modifica l'annex XII, que queda com següix:

ACTA D' AVALUACIÓ FINAL DEL PRIMER CURS D' EDUCACIÓ SECUNDÀRIA OBLIGATÒRIA
ACTA DE EVALUACIÓN FINAL DEL PRIMER CURSO DE EDUCACIÓN SECUNDARIA OBLIGATORIA

Full
Hoja

Centre / Centro _____ Codi / Código _____ Grup / Grupo _____ Curs acadèmic / Curso académico _____

Els termes de les qualificacions són els següents / Los términos de las calificaciones son los siguientes	IN – Insuficient / Insuficiente (1, 2, 3, 4) CO – Convalidada	SU – Suficient / Suficiente (5) ET – Exempt / Exento	BE – Bé / BI – Bien (6) PTC – Pendent de validació / Pendiente de convalidación	NT – Notable (7, 8) PTE – Pendent d'exempció / Pendiente de exención	EX – Excel·lent / SB – Sobresaliente (9, 10) COD – Optativa convalidada Danza / Optativa convalidada Danza	COE – Optativa convalidada esportista / Optativa convalidada deportiva COM – Optativa convalidada Música / Optativa convalidada Música
---	--	---	--	---	---	---

Abreviatures i acrònims / Abreviaturas y acrónimos:

Abr. - Abreviatura DP - Decisió de promoció / Decisión de promoción Qual. / Calif. – Qualificació / Calificación CSV – Cursa per segona vegada / Cursa por segunda vez Ord. – Orde / Orden	BC: Biologia i Geologia / Biología y Geología EF: Educació Física / Educación Física GH: Geografia i Història / Geografía e Historia LCL: Llengua Castellana i Literatura / Lengua Castellana y Literatura LE: Llengua Estrangera / Lengua Extranjera MAT: Matemàtiques / Matemáticas	MUS: Música / Música REL: Religió / Religión TD: Tecnologia i Digitalització / Tecnología y Digitalización VLL: Valencià: Llengua i Literatura / Valenciano: Lengua y Literatura
--	--	---

Matèries / Materias _____

Firmat: el professorat del grup (amb indicació del nom i cognoms i de la matèria de coneixement) / Firmado: el profesorado del grupo (con indicación del nombre y apellidos y de la materia de conocimiento)

Lloc i data / Lugar y fecha

Esmenes / Enmiendas _____

Vist i plau / V.º B.º
El director / La directora

Segell / Sello

El tutor / La tutora

Firma: _____ Firma: _____

ACTA D' AVALUACIÓ FINAL DEL SEGON CURS D' EDUCACIÓ SECUNDÀRIA OBLIGATÒRIA
ACTA DE EVALUACIÓN FINAL DEL SEGUNDO CURSO DE EDUCACIÓN SECUNDARIA OBLIGATORIA

Full
Hòja

Centre / Centro _____ Codi / Código _____ Grup / Grupo _____ Curs acadèmic / Curso académico _____

IN – Insuficient / Insuficiente (1, 2, 3, 4) SU – Suficient / Suficiente (5) BE – Bé / Bien (6) NT – Notable (7, 8) EX – Excel·lent / SB – Sobresaliente (9, 10)
 Els termes de les qualificacions són els següents / Los términos de las calificaciones son los siguientes CO – Convalidada ET – Exempt / Exento PTC – Pendient de validació / Pendiente de convalidación PTE – Pendient d' exempció / Pendiente de exención COD – Optativa convalidada Dansa / Optativa convalidada Danza COE – Optativa convalidada esportista / Optativa convalidada deportiva COM – Optativa convalidada Música / Optativa convalidada Música

Abreviatures i acrònims / Abreviaturas y acrónimos:

Abr. - Abreviatura DP - Decisió de promoció / Decisión de promoción Qual. / Calif. – Qualificació / Calificación CSV – Coursa per segona vegada / Coursa por segunda vez Ord. – Orde / Orden	EF: Educació Física / Educación Física EPVA: Educació Plàstica, Visual i Audiovisual / Educación Plástica, Visual y Audiovisual FQ: Física i Química / Física y Química GH: Geografia i Història / Geografía e Historia LCL: Llengua Castellana i Literatura / Lengua Castellana y Literatura LE: Llengua Estrangera / Lengua Extranjera	MAT: Matemàtiques / Matemáticas MUS: Música / Música REL: Religió / Religión VLL: Valencià: Llengua i Literatura / Valenciano: Lengua y Literatura
Matèries / Materias		

Firmat: el professorat del grup (amb indicació del nom i cognoms i de la matèria de coneixement) / Firmado: el profesorado del grupo (con indicación del nombre y apellidos y de la materia de conocimiento)

Lloc i data / Lugar y fecha

Esmenes / Enmiendas

Vist i plau / V.º B.º
El director / La directora

Firma: _____

Segell / Sello

El tutor / La tutora

Firma: _____

ACTA D' AVALUACIÓ FINAL DEL TERCER CURS D' EDUCACIÓ SECUNDÀRIA OBLIGATÒRIA
ACTA DE EVALUACIÓN FINAL DEL TERCER CURSO DE EDUCACIÓN SECUNDARIA OBLIGATORIA

Full
Hoja

Centre / Centro _____ Codi / Código _____ Grup / Grupo _____ Curs acadèmic / Curso académico _____

Els termes de les qualificacions són els següents / Los términos de las calificaciones son los siguientes	IN – Insuficient / Insuficiente (1, 2, 3, 4) CO – Convalidada	SU – Suficient / Suficiente (5) ET – Exempt / Exento	BE – Bé / BI – Bien (6) PTC – Pendient de validació / Pendiente de convalidación	NT – Notable (7, 8) PTE – Pendient d'exempció / Pendiente de exención	EX – Excel·lent / SB – Sobresaliente (9, 10) COD – Optativa convalidada Dansa / Optativa convalidada Danza	COE – Optativa convalidada esportista / Optativa convalidada deportiva	COM – Optativa convalidada Música / Optativa convalidada Música
---	--	---	---	--	---	--	---

Abreviatures i acrònims / Abreviaturas y acrónimos:	
Abr. - Abreviatura DP - Decisió de promoció / Decisión de promoción Qual. / Calif. – Qualificació / Calificación CSV – Cursa per segona vegada / Cursa por segunda vez Ord. – Ordè / Orden	BG: Biologia i Geologia / Biología y Geología EF: Educació Física / Educación Física EPVA: Educació Plàstica, Visual i Audiovisual / Educación Plástica, Visual y Audiovisual FQ: Física i Química / Física y Química GH: Geografia i Història / Geografía e Historia LCL: Llengua Castellana i Literatura / Lengua Castellana y Literatura
Matèries / Materias	
LE: Llengua Estrangera / Lengua Extranjera MAT: Matemàtiques / Matemáticas MUS: Música / Música REL: Religió / Religión TD: Tecnologia i Digitalització / Tecnología y Digitalización VLL: Valencià: Llengua i Literatura / Valenciano: Lengua y Literatura	

Firmat: el professorat del grup (amb indicació del nom i cognoms i de la matèria de coneixement) / Firmado: el profesorado del grupo (con indicación del nombre y apellidos y de la materia de conocimiento)

Lloc i data / Lugar y fecha

Esmenes / Enmiendas

Vist i plau / V.º B.º
El director / La directora

Firma: _____

El tutor / La tutora

Segell / Sello

Firma: _____

ACTA D' AVALUACIÓ FINAL DEL QUART CURS D' EDUCACIÓ SECUNDÀRIA OBLIGATÒRIA
ACTA DE EVALUACIÓN FINAL DEL CUARTO CURSO DE EDUCACIÓN SECUNDARIA OBLIGATORIA

Full
Hoja

Centre / Centro _____ Codi / Código _____ Grup / Grupo _____ Curs acadèmic / Curso académico _____

Els termes de les qualificacions son els següents / Los términos de las calificaciones son los siguientes	IN - Insuficient / Insuficiente (1, 2, 3, 4) CO - Convallidada	SU - Suficient / Suficiente (5) ET - Exempt / Exento	BE - Bé / Bi - Bien (6) PTC - Pendent de convalidació / Pendente de convalidación	NT - Notable (7, 8) PTE - Pendent d'exempció / Pendente de exención	EX - Excel·lent / SB - Sobresaliente (9, 10) COD - Optativa convalidada Dança / Optativa convalidada Danza COE - Optativa convalidada esportista / Optativa convalidada deportiva COM - Optativa convalidada Música / Optativa convalidada Música
---	---	---	--	--	--

Abreviatures i acrònims / Abreviaturas y acrónimos:	
Abr. - Abreviatura Ord. - Orde / Orden CSV - Cursa per segona vegada / Cursa por segunda vez MO - Matèria d'opció / Materia de opción PT - Proposta de títol / Propuesta de título Qual. / Calif. - Qualificació / Calificación	EF: Educació Física / Educación Física EVC: Educació en Valors Cívics i Ètics / Educación en Valores Cívicos y Éticos GH: Geografia i Història / Geografía e Historia LCL: Llengua Castellana i Literatura / Lengua Castellana y Literatura LE: Llengua Estrangera / Lengua Extranjera MAT: Matemàtiques / Matemáticas REL: Religió / Religión VLL: Valencià: Llengua i Literatura / Valenciano: Lengua y Literatura
Matèries / Materias	

Firmat: el professorat del grup (amb indicació del nom i cognoms i de la matèria de coneixement) / Firmado: el profesorado del grupo (con indicación del nombre y apellidos y de la materia de conocimiento)

Lloc i data / Lugar y fecha

Esmenes / Enmiendas

Vist i plau / Visto y B.º
 El director / La directora

Firma: _____

Segell / Sello

El tutor / La tutora

Firma: _____

ACTA D' AVALUACIÓ FINAL DEL PROGRAMA DE DIVERSIFICACIÓ CURRICULAR DEL TERCER CURS D' EDUCACIÓ SECUNDÀRIA OBLIGATÒRIA
ACTA DE EVALUACIÓN FINAL DEL PROGRAMA DE DIVERSIFICACIÓN CURRICULAR DEL TERCER CURSO DE EDUCACIÓN SECUNDARIA OBLIGATORIA

Full
Hoja

Centre / Centro _____ Codi / Código _____ Grup / Grupo _____ Curs acadèmic / Curso académico _____

Els termes de les qualificacions són els següents / Los términos de las calificaciones son los siguientes	IN – Insuficient / Insuficiente (1, 2, 3, 4) CO – Convalidada	SU – Suficient / Suficiente (5) ET – Exempt / Exento	BE – Bé / BI – Bien (6) PTC – Pendent de validació / Pendiente de convalidación	NT – Notable (7, 8) PTE – Pendent d'exempció / Pendiente de exención	EX – Excel·lent / SB – Sobresaliente (9, 10) COD – Optativa convalidada Danza / Optativa convalidada Danza	COM – Optativa convalidada Música / Optativa convalidada Música
---	--	---	--	---	---	---

Abreviatures i acrònims / Abreviaturas y acrónimos:	
Abr. - Abreviatura DP - Decisió de promoció / Decisión de promoción Qual. / Calif. – Qualificació / Calificación CSV – Cursa per segona vegada / Cursa por segunda vez Ord. – Orde / Orden	EF: Educació Física / Educación Física LE: Llengua Estrangera / Lengua Extranjera MUS: Música / Música REL: Religió / Religión
Matèries / Materias	

Firmat: el professorat del grup (amb indicació del nom i cognoms i de la matèria de coneixement) / Firmado: el profesorado del grupo (con indicación del nombre y apellidos y de la materia de conocimiento)

Lloc i data / Lugar y fecha

Esmenes / Enmiendas

Vist i plau / V.º B.º
El director / La directora

Firma: _____

Segell / Sello

Firma: _____

El tutor / La tutora

ACTA D' AVALUACIÓ FINAL DEL PROGRAMA DE DIVERSIFICACIÓ CURRICULAR DEL QUART CURS D' EDUCACIÓ SECUNDÀRIA OBLIGATÒRIA
A DE EVALUACIÓN FINAL DEL PROGRAMA DE DIVERSIFICACIÓN CURRICULAR DEL CUARTO CURSO DE EDUCACIÓN SECUNDARIA OBLIGATORIA

F
Hc

/ Centro _____ Codi / Código _____ Grup / Grupo _____ Curs acadèmic / Curso académico _____

IN – Insuficient / Insuficiente (1, 2, 3, 4) CO – Convalidada	SU – Suficient / Suficiente (5) ET – Exempt / Exento	BE – Bé / BI – Bien (6) PTC – Pendient de validació / Pendiente de convalidación	NT – Notable (7, 8) PTE – Pendient d'exempció / Pendiente de exención	EX – Excel·lent / SB – Sobresaliente (9, 10) COD – Optativa convalidada Dansa / Optativa convalidada Danza	COE – Optativa convalidada esportista / Optativa convalidada deportiva COM – Optativa convalidada Música / Optativa convalidada Música
--	---	---	--	---	---

abreviatures i acrònims / Abreviaturas y acrónimos:

Abreviatura Cursa per segona vegada / Cursa por segunda vez Calif. – Qualificació / Calificación Orde / Orden Proposta de títol / Propuesta de título Ass / Materias	EF: Educació Física / Educación Física EVCE: Educació en Valors Cívics i Ètics / Educación en Valores Cívicos y Éticos LE: Llengua Estrangera / Lengua Extranjera REL: Religió / Religión
---	--

Firmat: el professorat del grup (amb indicació del nom i cognoms i de la matèria de coneixement) / Firmado: el profesorado del grupo (con indicación del nombre y apellidos y de la materia de conocimiento)

Lloc i data / Lugar y fecha

Ass / Enmiendas

Vist i plau / V.º B.º
El director / La directora

El tutor / La tutora

Firma: _____

Segell / Sello

Firma: _____

21. Es modifica l'annex XIII, que queda como seguix:

“ANNEX XIII / ANEXO XIII

**EXPEDIENT ACADÈMIC EN L'ETAPA D'EDUCACIÓ SECUNDÀRIA OBLIGATÒRIA
EXPEDIENTE ACADÉMICO EN LA ETAPA DE EDUCACIÓN SECUNDARIA OBLIGATORIA**

Llei orgànica 3/2020, de 29 de desembre, per la qual es modifica la Llei orgànica 2/2006, de 3 de maig, d'educació
 Reial decret 217/2022, de 29 de març, pel qual s'establixen l'ordenació i els ensenyaments mínims de l'Educació Secundària Obligatòria
 Ley orgànica 3/2020, de 29 de diciembre, por la que se modifica la Ley orgànica 2/2006, de 3 de mayo, de educación
 Real decreto 217/2022, de 29 de marzo, por el que se establece la ordenación y las enseñanzas mínimas de la Educación Secundaria Obligatoria

EXPEDIENT ACADÈMIC / EXPEDIENTE ACADÉMICO

Codi de centre / Código de centro:	Nom del centre / Nombre del centro:		
Domicili / Domicilio:	Localitat / Localidad:	CP:	Telèfon / Teléfono:
Data de matrícula en el centre Fecha de matrícula en el centro	_____ d _____ de 20__		

A DADES PERSONALS DE L'ALUMNE/A DATOS PERSONALES DEL ALUMNO/A				
Primer cognom / Primer apellido	Segon cognom / Segundo apellido	Nom / Nombre	NIA	Sexe / Sexo ☐ H ☐ D/M
Document identificatiu Documento identificativo		Data de naixement / Fecha de nacimiento	Municipi de naixement / Municipio de nacimiento	
Tipus / Tipo	Número			
Provincia de naixement / Provincia de nacimiento	País de naixement / País de nacimiento		Nacionalitat / Nacionalidad	
Domicili / Domicilio	Número	Porta / Puerta	Telèfon / Teléfono	
Localitat / Localidad	Codi postal / Código postal		Província / Provincia	
Nom del pare, mare o tutor/a legal / Nombre del padre, madre o tutor/a legal			Telèfon / Teléfono	
Nom del pare, mare o tutor/a legal / Nombre del padre, madre o tutor/a legal			Telèfon / Teléfono	

B INCORPORACIÓ A L'ETAPA D'EDUCACIÓ SECUNDÀRIA OBLIGATÒRIA INCORPORACIÓN A LA ETAPA DE EDUCACIÓN SECUNDARIA OBLIGATORIA			
Amb data / Con fecha _____ d _____ de 20__.			
l'alumne/a s'incorpora a l'etapa d'Educació Secundària Obligatòria, d'acord amb el Reial decret 217/2022, de 29 de març. el alumno/a se incorpora a la etapa de Educación Secundaria Obligatoria, de acuerdo con el Real decreto 217/2022, de 29 de marzo.			
Codi de centre / Código de centro	Nom del centre / Nombre del centro	Localitat / Localidad	Província / Provincia

C ANTECEDENTS D'ESCOLARITZACIÓ EN EDUCACIÓ PRIMÀRIA I EN EDUCACIÓ SECUNDÀRIA OBLIGATÒRIA ANTECEDENTES DE ESCOLARIZACIÓN EN EDUCACIÓN PRIMARIA Y EN EDUCACIÓN SECUNDARIA OBLIGATORIA					
Codi del centre Código del centro	Nom del centre Nombre del centro	Localitat Localidad	Província Provincia	Cursos acadèmics Cursos académicos	Nivells / Niveles

D MESURES DE SUPORT A LA INCLUSIÓ MEDIDAS DE APOYO A LA INCLUSIÓN	
☐	S'adjunta informe de mesures de suport / Se adjunta informe de medidas de apoyo

E CONVALIDACIONS I EXEMPCIONS (S'han d'adjuntar els certificats expedits pel centre d'ensenyament respectiu o òrgan competent) CONVALIDACIONES Y EXENCIONES (Se adjuntarán los certificados expedidos por el centro de enseñanza respectivo u órgano competente)	
Convalidacions per estudis d'ensenyaments professionals de Música o Dansa <i>Convalidaciones por estudios de enseñanzas profesionales de Música o Danza</i>	
Amb data _____ Con fecha _____	l'alumne/a convalida la matèria _____ del curs _____ el alumno/a convalida la materia _____ del curso _____
Exempció d'Educació Física per a l'alumnat que realitza estudis dels ensenyaments professionals de Dansa o que acredita la condició d'esportista d'alt nivell, alt rendiment o d'elit o amb la condició de personal tècnic, entrenador, arbitral o jutge d'elit de la Comunitat Valenciana <i>Exención de Educación Física para el alumnado que realiza estudios de las enseñanzas profesionales de Danza o que acredita la condición de deportista de alto nivel, alto rendimiento o de élite o con la condición de personal técnico, entrenador, arbitral o juez de élite de la Comunitat Valenciana</i>	
Amb data _____ Con fecha _____	l'alumne/a està exempt de la matèria Educació Física, del curs _____ el alumno/a está exento de la materia Educación Física, del curso _____
Convalidacions per esportista d'alt nivell, alt rendiment o d'elit o amb la condició de personal tècnic, entrenador, arbitral o jutge d'elit de la Comunitat Valenciana <i>Convalidaciones por deportista de alto nivel, alto rendimiento o de élite o con la condición de personal técnico, entrenador, arbitral o juez de élite de la Comunitat Valenciana</i>	
Amb data _____ Con fecha _____	l'alumne/a convalida la matèria _____ del curs _____ el alumno/a convalida la materia _____ del curso _____

F TRASLLAT DE CENTRE TRASLADO DE CENTRO		
Amb data / Con fecha _____		Es trasllada al centre / Se traslada al centro
Adreça del centre de destinació / Dirección del centro de destino _____		Telèfon / Teléfono _____
Localitat / Localidad _____	CP _____	Província / Provincia _____

G LLOC, DATA I FIRMA LUGAR, FECHA Y FIRMA	
_____, ____ d _____ de 20 ____	
Vist i plau / V.º B.º	
Director/a _____	Secretari/ària / Secretario/a _____
Segell del centre / Sello del centro	
Firma: _____	Firma: _____

H RESULTATS DE LES AVALUACIONS
RESULTADOS DE LAS EVALUACIONES

RESULTATS DE L'AVALUACIÓ DEL PRIMER CURS
RESULTADOS DE LA EVALUACIÓN DEL PRIMER CURSO

Curs acadèmic / Curso académico 20__ - 20__

Qualificacions obtingudes / Calificaciones obtenidas		
MATÈRIES / MATERIAS	ACIS ⁽¹⁾	Qualificacions / Calificaciones ⁽²⁾
Biologia i Geologia <i>Biología y Geología</i>		
Educació Física <i>Educación Física</i>		
Geografia i Història <i>Geografía e Historia</i>		
Llengua Castellana i Literatura <i>Lengua Castellana y Literatura</i>		
Valencià: Llengua i Literatura <i>Valenciano: Lengua y Literatura</i>		
Matemàtiques <i>Matemáticas</i>		
Música		
Llengua Estrangera ⁽³⁾ : _____ <i>Lengua Extranjera ⁽³⁾: _____</i>		
Tecnologia i Digitalització <i>Tecnología y Digitalización</i>		
Matèria optativa ⁽³⁾ : _____ <i>Materia optativa ⁽³⁾: _____</i>		
Religió <i>Religión</i>		
Promociona: ☐ Sí ☐ No		☐ Altres mesures ⁽⁴⁾ / <i>Otras medidas ⁽⁴⁾</i>
Observacions / <i>Observaciones</i> :		

Matèries cursades de forma integrada en àmbits ⁽⁵⁾
Materias cursadas de forma integrada en ámbitos ⁽⁵⁾

(1) Cal indicar amb una aspa les matèries de les quals s'adjunta l'adaptació curricular individual significativa realitzada. / *Se indicarán con un aspa las materias de las que se adjunta la adaptación curricular individual significativa realizada.*
 (2) Els resultats de l'avaluació s'han d'expressar en els termes: Insuficient (1, 2, 3, 4), Suficient (5), Bé (6), Notable (7, 8) o Excel·lent (9, 10). / *Los resultados de la evaluación se expresarán en los términos: Insuficiente (1, 2, 3, 4), Suficiente (5), Bien (6), Notable (7, 8) o Sobresaliente (9, 10).*
 (3) Cal especificar la matèria cursada per l'alumne/a / *Se especificará la materia cursada por el alumno/a.*
 (4) Cal indicar la decisió que s'adopta en l'apartat Observacions / *Se indicará la decisión que se adopta en el apartado Observaciones.*
 (5) En el cas que existisquen matèries que hagen sigut cursades de forma integrada en un àmbit, cal indicar la denominació de l'àmbit i les matèries que l'integren / *En el caso de que existan materias que hayan sido cursadas de forma integrada en un ámbito, se debe indicar la denominación del ámbito y las materias que lo integran.*

RESULTATS DE L'AVALUACIÓ DEL PRIMER CURS (REPETICIÓ)
RESULTADOS DE LA EVALUACIÓN DEL PRIMER CURSO (REPETICIÓN)

Curs acadèmic / Curso académico 20__ - 20__

Qualificacions obtingudes / Calificaciones obtenidas

MATÈRIES / MATERIAS	ACIS ⁽¹⁾	Qualificacions / Calificaciones ⁽²⁾
Biologia i Geologia <i>Biología y Geología</i>		
Educació Física <i>Educación Física</i>		
Geografia i Història <i>Geografía e Historia</i>		
Llengua Castellana i Literatura <i>Lengua Castellana y Literatura</i>		
Valencià: Llengua i Literatura <i>Valenciano: Lengua y Literatura</i>		
Matemàtiques <i>Matemáticas</i>		
Música		
Llengua Estrangera ⁽³⁾ : _____ <i>Lengua Extranjera</i> ⁽³⁾ : _____		
Tecnologia i Digitalització <i>Tecnología y Digitalización</i>		
Matèria optativa ⁽³⁾ : _____ <i>Materia optativa</i> ⁽³⁾ : _____		
Religió <i>Religión</i>		
Promociona: ☐ Sí ☐ Sí, per impossibilitat de repetir / <i>Sí, por imposibilidad de repetir</i>		☐ Altres mesures ⁽⁴⁾ / <i>Otras medidas</i> ⁽⁴⁾
Observacions / <i>Observaciones</i> : 		

Matèries cursades de forma integrada en àmbits ⁽⁵⁾
Materias cursadas de forma integrada en ámbitos ⁽⁵⁾

(1) Cal indicar amb una aspa les matèries de les quals s'adjunta l'adaptació curricular individual significativa realitzada. / *Se indicarán con un aspa las materias de las que se adjunta la adaptación curricular individual significativa realizada.*

(2) Els resultats de l'avaluació s'han d'expressar en els termes: Insuficient (1, 2, 3, 4), Suficient (5), Bé (6), Notable (7, 8) o Excel·lent (9, 10). / *Los resultados de la evaluación se expresarán en los términos: Insuficiente (1, 2, 3, 4), Suficiente (5), Bien (6), Notable (7, 8) o Sobresaliente (9, 10).*

(3) Cal especificar la matèria cursada per l'alumne/a / *Se especificará la materia cursada por el alumno/a.*

(4) Cal indicar la decisió que s'adopta en l'apartat Observacions / *Se indicará la decisión que se adopta en el apartado Observaciones.*

(5) En el cas que existisquen matèries que hagen sigut cursades de forma integrada en un àmbit, cal indicar la denominació de l'àmbit i les matèries que l'integren / *En el caso de que existan materias que hayan sido cursadas de forma integrada en un ámbito, se debe indicar la denominación del ámbito y las materias que lo integran.*

RESULTATS DE L'AVALUACIÓ DEL SEGON CURS
RESULTADOS DE LA EVALUACIÓN DEL SEGUNDO CURSO

Curs acadèmic / Curso académico 20__ - 20__

Qualificacions obtingudes / Calificaciones obtenidas

MATÈRIES / MATERIAS	ACIS (1)	Qualificacions / Calificaciones (2)
Educació Física <i>Educación Física</i>		
Educació Plàstica, Visual i Audiovisual <i>Educación Plástica, Visual y Audiovisual</i>		
Física i Química <i>Física y Química</i>		
Geografia i Història <i>Geografía e Historia</i>		
Llengua Castellana i Literatura <i>Lengua Castellana y Literatura</i>		
Valencià: Llengua i Literatura <i>Valenciano: Lengua y Literatura</i>		
Matemàtiques <i>Matemáticas</i>		
Música		
Llengua Estrangera (3): _____ <i>Lengua Extranjera (3): _____</i>		
Matèria optativa (3): _____ <i>Materia optativa (3): _____</i>		
Religió <i>Religión</i>		

MATÈRIES PENDENTS (4) MATERIAS PENDIENTES (4)	Curs Curso	ACIS (1)	Qualificacions / Calificaciones (2)

Promociona: ☐ Sí ☐ No	☐ Altres mesures (5) / Otras medidas (5)
Observacions / Observaciones:	

Matèries cursades de forma integrada en àmbits (6) <i>Materias cursadas de forma integrada en ámbitos (6)</i>

(1) Cal indicar amb una aspa les matèries de les quals s'adjunta l'adaptació curricular individual significativa realitzada. / Se indicarán con un aspa las materias de las que se adjunta la adaptación curricular individual significativa realizada.

(2) Els resultats de l'avaluació s'han d'expressar en els termes: Insuficient (1, 2, 3, 4), Suficient (5), Bé (6), Notable (7, 8) o Excel·lent (9, 10). / Los resultados de la evaluación se expresarán en los términos: Insuficiente (1, 2, 3, 4), Suficiente (5), Bien (6), Notable (7, 8) o Sobresaliente (9, 10).

(3) Cal especificar la matèria cursada per l'alumne/a / Se especificará la materia cursada por el alumno/a.

(4) Si és el cas, es consignarà la superació de les matèries amb qualificació negativa una vegada avaluades positivament, en els termes de Suficient (5), Bé (6), Notable (7, 8) o Excel·lent (9, 10). / En su caso, se consignará la superación de las materias con calificación negativa una vez evaluadas positivamente, en los términos de Suficiente (5), Bien (6), Notable (7, 8) o Sobresaliente (9, 10).

(5) Cal indicar la decisió que s'adopta en l'apartat Observacions / Se indicará la decisión que se adopta en el apartado Observaciones.

(6) En el cas que existisquen matèries que hagen sigut cursades de forma integrada en un àmbit, cal indicar la denominació de l'àmbit i les matèries que l'integren / En el caso de que existan materias que hayan sido cursadas de forma integrada en un ámbito, se debe indicar la denominación del ámbito y las materias que lo integran.

RESULTATS DE L'AVALUACIÓ DEL SEGON CURS (REPETICIÓ)
RESULTADOS DE LA EVALUACIÓN DEL SEGUNDO CURSO (REPETICIÓN)

Curs acadèmic / Curso académico 20__ - 20__

Qualificacions obtingudes / Calificaciones obtenidas

MATÈRIES / MATERIAS	ACIS ⁽¹⁾	Qualificacions / Calificaciones ⁽²⁾
Educació Física <i>Educación Física</i>		
Educació Plàstica, Visual i Audiovisual <i>Educación Plástica, Visual y Audiovisual</i>		
Física i Química <i>Física y Química</i>		
Geografia i Història <i>Geografía e Historia</i>		
Llengua Castellana i Literatura <i>Lengua Castellana y Literatura</i>		
Valencià: Llengua i Literatura <i>Valenciano: Lengua y Literatura</i>		
Matemàtiques <i>Matemáticas</i>		
Música		
Llengua Estrangera ⁽³⁾ : _____ <i>Lengua Extranjera</i> ⁽³⁾ : _____		
Matèria optativa ⁽³⁾ : _____ <i>Materia optativa</i> ⁽³⁾ : _____		
Religió <i>Religión</i>		

MATÈRIES PENDENTS ⁽⁴⁾ MATERIAS PENDIENTES ⁽⁴⁾	Curs Curso	ACIS ⁽¹⁾	Qualificacions / Calificaciones ⁽²⁾

Promociona: ☐ Sí ☐ Sí, per impossibilitat de repetir / Sí, por imposibilidad de repetir	☐ Altres mesures ⁽⁵⁾ / Otras medidas ⁽⁵⁾
Observacions / Observaciones:	

Matèries cursades de forma integrada en àmbits ⁽⁶⁾ <i>Materias cursadas de forma integrada en ámbitos</i> ⁽⁶⁾
--

(1) Cal indicar amb una aspa les matèries de les quals s'adjunta l'adaptació curricular individual significativa realitzada. / Se indicarán con un aspa las materias de las que se adjunta la adaptación curricular individual significativa realizada.

(2) Els resultats de l'avaluació s'han d'expressar en els termes: Insuficient (1, 2, 3, 4), Suficient (5), Bé (6), Notable (7, 8) o Excel·lent (9, 10). / Los resultados de la evaluación se expresarán en los términos: Insuficiente (1, 2, 3, 4), Suficiente (5), Bien (6), Notable (7, 8) o Sobresaliente (9, 10).

(3) Cal especificar la matèria cursada per l'alumne/a / Se especificará la materia cursada por el alumno/a.

(4) Si és el cas, es consignarà la superació de les matèries amb qualificació negativa una vegada avaluades positivament, en els termes de Suficient (5), Bé (6), Notable (7, 8) o Excel·lent (9, 10). / En su caso, se consignará la superación de las materias con calificación negativa una vez evaluadas positivamente, en los términos de Suficiente (5), Bien (6), Notable (7, 8) o Sobresaliente (9, 10).

(5) Cal indicar la decisió que s'adopta en l'apartat Observacions / Se indicará la decisión que se adopta en el apartado Observaciones.

(6) En el cas que existisquen matèries que hagen sigut cursades de forma integrada en un àmbit, cal indicar la denominació de l'àmbit i les matèries que l'integren / En el caso de que existan materias que hayan sido cursadas de forma integrada en un ámbito, se debe indicar la denominación del ámbito y las materias que lo integran.

RESULTATS DE L'AVALUACIÓ DEL TERCER CURS
RESULTADOS DE LA EVALUACIÓN DEL TERCER CURSO

Curs acadèmic / Curso académico 20__ - 20__

Qualificacions obtingudes / Calificaciones obtenidas		
MATÈRIES / MATERIAS	ACIS ⁽¹⁾	Qualificacions / Calificaciones ⁽²⁾
Biologia i Geologia <i>Biología y Geología</i>		
Educació Física <i>Educación Física</i>		
Educació Plàstica, Visual i Audiovisual <i>Educación Plástica, Visual y Audiovisual</i>		
Física i Química <i>Física y Química</i>		
Geografia i Història <i>Geografía e Historia</i>		
Llengua Castellana i Literatura <i>Lengua Castellana y Literatura</i>		
Valencià: Llengua i Literatura <i>Valenciano: Lengua y Literatura</i>		
Matemàtiques <i>Matemáticas</i>		
Música <i>Música</i>		
Llengua Estrangera ⁽³⁾ : _____ <i>Lengua Extranjera ⁽³⁾: _____</i>		
Tecnologia i Digitalització <i>Tecnología y Digitalización</i>		
Matèria optativa ⁽³⁾ : _____ <i>Materia optativa ⁽³⁾: _____</i>		
Religió <i>Religión</i>		
Programa de diversificació curricular ⁽⁴⁾ <i>Programa de diversificación curricular ⁽⁴⁾</i>		
Àmbit Científic <i>Ámbito Científico</i>		
Àmbit Lingüístic i Social <i>Ámbito Lingüístico y Social</i>		
Àmbit Pràctic <i>Ámbito Práctico</i>		

MATÈRIES PENDENTS ⁽⁵⁾ MATERIAS PENDIENTES ⁽⁵⁾	Curs Curso	ACIS ⁽¹⁾	Qualificacions / Calificaciones ⁽²⁾

Promociona: ☐ Sí ☐ Sí, per impossibilitat de repetir / Sí, por imposibilidad de repetir ☐ No	☐ Altres mesures ⁽⁶⁾ / Otras medidas ⁽⁶⁾
Observacions / Observaciones:	
Matèries cursades de forma integrada en àmbits ⁽⁷⁾ <i>Materias cursadas de forma integrada en ámbitos ⁽⁷⁾</i>	

(1) Cal indicar amb una aspa les matèries de les quals s'adjunta l'adaptació curricular individual significativa realitzada. / Se indicarán con un aspa las materias de las que se adjunta la adaptación curricular individual significativa realizada.

(2) Els resultats de l'avaluació s'han d'expressar en els termes: Insuficient (1, 2, 3, 4), Suficient (5), Bé (6), Notable (7, 8) o Excel·lent (9, 10). / Los resultados de la evaluación se expresarán en los términos: Insuficiente (1, 2, 3, 4), Suficiente (5), Bien (6), Notable (7, 8) o Sobresaliente (9, 10).

(3) Cal especificar la matèria cursada per l'alumne/a / Se especificará la materia cursada por el alumno/a.

(4) Per a l'alumnat que cursa el 3r nivell de l'Educació Secundària Obligatòria en un programa de diversificació curricular, cal indicar les qualificacions obtingudes en els àmbits este programa. / Para el alumnado que cursa el 3.º nivel de la Educación Secundaria Obligatoria en un programa de diversificación curricular, se indicarán las calificaciones obtenidas en los ámbitos de dicho programa.

(5) Si és el cas, es consignarà la superació de les matèries amb qualificació negativa una vegada avaluades positivament, en els termes de Suficient (5), Bé (6), Notable (7, 8) o Excel·lent (9, 10). / En su caso, se consignará la superación de las materias con calificación negativa una vez evaluadas positivamente, en los términos de Suficiente (5), Bien (6), Notable (7, 8) o Sobresaliente (9, 10).

(6) Cal indicar la decisió que s'adopta en l'apartat Observacions / Se indicará la decisión que se adopta en el apartado Observaciones.

(7) En el cas que existisquen matèries que hagen sigut cursades de forma integrada en un àmbit, cal indicar la denominació de l'àmbit i les matèries que l'integren / En el caso de que existan materias que hayan sido cursadas de forma integrada en un ámbito, se debe indicar la denominación del ámbito y las materias que lo integran.

RESULTATS DE L'AVALUACIÓ DEL TERCER CURS (REPETICIÓ)
RESULTADOS DE LA EVALUACIÓN DEL TERCER CURSO (REPETICIÓN)

Curs acadèmic / Curso académico 20__ - 20__

Qualificacions obtingudes / Calificaciones obtenidas		
MATÈRIES / MATERIAS	ACIS ⁽¹⁾	Qualificacions / Calificaciones ⁽²⁾
Biologia i Geologia <i>Biología y Geología</i>		
Educació Física <i>Educación Física</i>		
Educació Plàstica, Visual i Audiovisual <i>Educación Plástica, Visual y Audiovisual</i>		
Física i Química <i>Física y Química</i>		
Geografia i Història <i>Geografía e Historia</i>		
Llengua Castellana i Literatura <i>Lengua Castellana y Literatura</i>		
Valencià: Llengua i Literatura <i>Valenciano: Lengua y Literatura</i>		
Matemàtiques <i>Matemáticas</i>		
Música <i>Música</i>		
Llengua Estrangera ⁽³⁾ : _____ <i>Lengua Extranjera ⁽³⁾: _____</i>		
Tecnologia i Digitalització <i>Tecnología y Digitalización</i>		
Matèria optativa ⁽³⁾ : _____ <i>Materia optativa ⁽³⁾: _____</i>		
Religió <i>Religión</i>		
Programa de diversificació curricular ⁽⁴⁾ <i>Programa de diversificación curricular ⁽⁴⁾</i>		
Àmbit Científic <i>Ámbito Científico</i>		
Àmbit Lingüístic i Social <i>Ámbito Lingüístico y Social</i>		
Àmbit Pràctic <i>Ámbito Práctico</i>		

MATÈRIES PENDENTS ⁽⁵⁾ MATERIAS PENDIENTES ⁽⁵⁾	Curs Curso	ACIS ⁽¹⁾	Qualificacions / Calificaciones ⁽²⁾

Promociona: ☐ Sí ☐ Sí, per impossibilitat de repetir / Sí, por imposibilidad de repetir	☐ Altres mesures ⁽⁶⁾ / Otras medidas ⁽⁶⁾
Observacions / Observaciones:	
Matèries cursades de forma integrada en àmbits ⁽⁷⁾ <i>Materias cursadas de forma integrada en ámbitos ⁽⁷⁾</i>	

(1) Cal indicar amb una aspa les matèries de les quals s'adjunta l'adaptació curricular individual significativa realitzada. / Se indicarán con un aspa las materias de las que se adjunta la adaptación curricular individual significativa realizada.

(2) Els resultats de l'avaluació s'han d'expressar en els termes: Insuficient (1, 2, 3, 4), Suficient (5), Bé (6), Notable (7, 8) o Excel·lent (9, 10). / Los resultados de la evaluación se expresarán en los términos: Insuficiente (1, 2, 3, 4), Suficiente (5), Bien (6), Notable (7, 8) o Sobresaliente (9, 10).

(3) Cal especificar la matèria cursada per l'alumne/a / Se especificará la materia cursada por el alumno/a.

(4) Per a l'alumnat que cursa el 3r nivell de l'Educació Secundària Obligatòria en un programa de diversificació curricular, cal indicar les qualificacions obtingudes en els àmbits d'este programa. / Para el alumnado que cursa el 3.º nivel de la Educación Secundaria Obligatoria en un programa de diversificación curricular, se indicarán las calificaciones obtenidas en los ámbitos de dicho programa.

(5) Si és el cas, es consignarà la superació de les matèries amb qualificació negativa una vegada avaluades positivament, en els termes de Suficient (5), Bé (6), Notable (7, 8) o Excel·lent (9, 10). / En su caso, se consignará la superación de las materias con calificación negativa una vez evaluadas positivamente, en los términos de Suficiente (5), Bien (6), Notable (7, 8) o Sobresaliente (9, 10).

(6) Cal indicar la decisió que s'adopta en l'apartat Observacions / Se indicará la decisión que se adopta en el apartado Observaciones.

(7) En el cas que existisquen matèries que hagen sigut cursades de forma integrada en un àmbit, cal indicar la denominació de l'àmbit i les matèries que l'integren. / En el caso de que existan materias que hayan sido cursadas de forma integrada en un ámbito, se debe indicar la denominación del ámbito y las materias que lo integran.

RESULTATS DE L'AVALUACIÓ DEL QUART CURS
RESULTADOS DE LA EVALUACIÓN DEL CUARTO CURSO

Curs acadèmic / Curso académico 20__ - 20__

Qualificacions obtingudes / Calificaciones obtenidas		
MATÈRIES / MATERIAS	ACIS ⁽¹⁾	Qualificacions / Calificaciones ⁽²⁾
Educació Física <i>Educación Física</i>		
Geografia i Història <i>Geografía e Historia</i>		
Llengua Castellana i Literatura <i>Lengua Castellana y Literatura</i>		
Valencià: Llengua i Literatura <i>Valenciano: Lengua y Literatura</i>		
Matemàtiques ☐ A <i>Matemáticas</i> ☐ B		
Llengua Estrangera ⁽³⁾ : _____ <i>Lengua Extranjera</i> ⁽³⁾ : _____		
Educació en Valors Cívics i Ètics <i>Educación en Valores Cívicos y Éticos</i>		
Matèria d'opció 1 ⁽³⁾ : _____ <i>Materia de opción 1</i> ⁽³⁾ : _____		
Matèria d'opció 2 ⁽³⁾ : _____ <i>Materia de opción 2</i> ⁽³⁾ : _____		
Matèria d'opció 3 ⁽³⁾ : _____ <i>Materia de opción 3</i> ⁽³⁾ : _____		
Matèria optativa ⁽³⁾ : _____ <i>Materia optativa</i> ⁽³⁾ : _____		
Religió <i>Religión</i>		
Programa de diversificació curricular ⁽⁴⁾ <i>Programa de diversificación curricular</i> ⁽⁴⁾		
Àmbit Científic <i>Ámbito Científico</i>		
Àmbit Lingüístic i Social <i>Ámbito Lingüístico y Social</i>		
Àmbit Pràctic <i>Ámbito Práctico</i>		

MATÈRIES PENDENTS ⁽⁵⁾ MATERIAS PENDIENTES ⁽⁵⁾	Curs Curso	ACIS ⁽¹⁾	Qualificacions / Calificaciones ⁽²⁾

Obté titulació / <i>Obtiene titulación</i> : ☐ Sí ☐ No	☐ Altres mesures ⁽⁶⁾ / <i>Otras medidas</i> ⁽⁶⁾
Observacions / <i>Observaciones</i> :	

(1) Cal indicar amb una aspa les matèries de les quals s'adjunta l'adaptació curricular individual significativa realitzada. / *Se indicarán con un aspa las materias de las que se adjunta la adaptación curricular individual significativa realizada.*

(2) Els resultats de l'avaluació s'han d'expressar en els termes: Insuficient (1, 2, 3, 4), Suficient (5), Bé (6), Notable (7, 8) o Excel·lent (9, 10). / *Los resultados de la evaluación se expresarán en los términos: Insuficiente (1, 2, 3, 4), Suficiente (5), Bien (6), Notable (7, 8) o Sobresaliente (9, 10).*

(3) Cal especificar la matèria cursada per l'alumne/a / *Se especificará la materia cursada por el alumno/a.*

(4) Per a l'alumnat que cursa el 4t nivell de l'Educació Secundària Obligatòria en un programa de diversificació curricular, cal indicar les qualificacions obtingudes en els àmbits d'este programa. / *Para el alumnado que cursa el 4.º nivel de la Educación Secundaria Obligatoria en un programa de diversificación curricular, se indicarán las calificaciones obtenidas en los ámbitos de dicho programa.*

(5) Si és el cas, es consignarà la superació de les matèries amb qualificació negativa una vegada avaluades positivament, en els termes de Suficient (5), Bé (6), Notable (7, 8) o Excel·lent (9, 10). / *En su caso, se consignará la superación de las materias con calificación negativa una vez evaluadas positivamente, en los términos de Suficiente (5), Bien (6), Notable (7, 8) o Sobresaliente (9, 10).*

(6) Cal indicar la decisió que s'adopta en l'apartat Observacions / *Se indicará la decisión que se adopta en el apartado Observaciones.*

RESULTATS DE L'AVALUACIÓ DEL QUART CURS (REPETICIÓ)
RESULTADOS DE LA EVALUACIÓN DEL CUARTO CURSO (REPETICIÓN)

Curs acadèmic / Curso académico 20__ - 20__

Qualificacions obtingudes / Calificaciones obtenidas		
MATÈRIES / MATERIAS	ACIS ⁽¹⁾	Qualificacions / Calificaciones ⁽²⁾
Educació Física <i>Educación Física</i>		
Geografia i Història <i>Geografía e Historia</i>		
Llengua Castellana i Literatura <i>Lengua Castellana y Literatura</i>		
Valencià: Llengua i Literatura <i>Valenciano: Lengua y Literatura</i>		
Matemàtiques ☐ A <i>Matemáticas</i> ☐ B		
Llengua Estrangera ⁽³⁾ : _____ <i>Lengua Extranjera</i> ⁽³⁾ : _____		
Educació en Valors Cívics i Ètics <i>Educación en Valores Cívicos y Éticos</i>		
Matèria d'opció 1 ⁽³⁾ : _____ <i>Materia de opción 1</i> ⁽³⁾ : _____		
Matèria d'opció 2 ⁽³⁾ : _____ <i>Materia de opción 2</i> ⁽³⁾ : _____		
Matèria d'opció 3 ⁽³⁾ : _____ <i>Materia de opción 3</i> ⁽³⁾ : _____		
Matèria optativa ⁽³⁾ : _____ <i>Materia optativa</i> ⁽³⁾ : _____		
Religió <i>Religión</i>		
Programa de diversificació curricular ⁽⁴⁾ <i>Programa de diversificación curricular</i> ⁽⁴⁾		
Àmbit Científic <i>Ámbito Científico</i>		
Àmbit Lingüístic i Social <i>Ámbito Lingüístico y Social</i>		
Àmbit Pràctic <i>Ámbito Práctico</i>		

MATÈRIES PENDENTS ⁽⁵⁾ MATERIAS PENDIENTES ⁽⁵⁾	Curs Curso	ACIS ⁽¹⁾	Qualificacions / Calificaciones ⁽²⁾

Obté titulació / <i>Obtiene titulación</i> : ☐ Sí ☐ No	☐ Altres mesures ⁽⁶⁾ / <i>Otras medidas</i> ⁽⁶⁾
Observacions / <i>Observaciones</i> :	

(1) Cal indicar amb una aspa les matèries de les quals s'adjunta l'adaptació curricular individual significativa realitzada. / *Se indicarán con un aspa las materias de las que se adjunta la adaptación curricular individual significativa realizada.*

(2) Els resultats de l'avaluació s'han d'expressar en els termes: Insuficient (1, 2, 3, 4), Suficient (5), Bé (6), Notable (7, 8) o Excel·lent (9, 10). / *Los resultados de la evaluación se expresarán en los términos: Insuficiente (1, 2, 3, 4), Suficiente (5), Bien (6), Notable (7, 8) o Sobresaliente (9, 10).*

(3) Cal especificar la matèria cursada per l'alumne/a / *Se especificará la materia cursada por el alumno/a.*

(4) Per a l'alumnat que cursa el 4t nivell de l'Educació Secundària Obligatòria en un programa de diversificació curricular, cal indicar les qualificacions obtingudes en els àmbits d'este programa. / *Para el alumnado que cursa el 4.º nivel de la Educación Secundaria Obligatoria en un programa de diversificación curricular, se indicarán las calificaciones obtenidas en los ámbitos de dicho programa.*

(5) Si és el cas, es consignarà la superació de les matèries amb qualificació negativa una vegada avaluades positivament, en els termes de Suficient (5), Bé (6), Notable (7, 8) o Excel·lent (9, 10). / *En su caso, se consignará la superación de las materias con calificación negativa una vez evaluadas positivamente, en los términos de Suficiente (5), Bien (6), Notable (7, 8) o Sobresaliente (9, 10).*

(6) Cal indicar la decisió que s'adopta en l'apartat Observacions / *Se indicará la decisión que se adopta en el apartado Observaciones.*

I	PREMI EXTRAORDINARI PREMIO EXTRAORDINARIO
Amb data _____ se li concedix el premi extraordinari al rendiment acadèmic d'Educació Secundària Obligatòria. Con fecha _____ se le concede el premio extraordinario al rendimiento académico de Educación Secundaria Obligatoria	

J	MENCIÓ HONORÍFICA MENCIÓN HONORÍFICA
Amb data _____ se li concedix la menció honorífica en Educació Secundària Obligatòria. Con fecha _____ se le concede la mención honorífica en Educación Secundaria Obligatoria	

K	ENTREGA DEL CONSELL ORIENTADOR PER A L'ALUMNAT DE 2n CURS DE L'ESO ENTREGA DEL CONSEJO ORIENTADOR PARA EL ALUMNADO DE 2.º CURSO DE LA ESO	
Amb esta data es fa entrega a l'alumne/a d'un informe del consell orientador, al qual es referix l'article 18.3 del Reial decret 217/2022, de 29 de març. Con esta fecha se hace entrega al alumno/a de un informe del consejo orientador, al cual se refiere el artículo 18.3 del Real decreto 217/2022, de 29 de marzo.		
_____, ____ d/de _____ de 20__		
Vist i plau / V.º B.º		
Director/a	Secretari/ària / Secretario/a (Segell del centre / Sello del centro)	Ho he rebut / Recibí
Firma: _____	Firma: _____	Firma: _____

L	ENTREGA DEL CONSELL ORIENTADOR PER A L'ALUMNAT DE 4t CURS DE L'ESO O QUE CONCLOU LA SEUA ESCOLARITZACIÓ EN L'ETAPA DE L'ESO ENTREGA DEL CONSEJO ORIENTADOR PARA EL ALUMNADO DE 4.º CURSO DE LA ESO O QUE CONCLUYE SU ESCOLARIZACIÓN EN LA ETAPA DE LA ESO	
Amb esta data es fa entrega a l'alumne/a d'un informe del consell orientador, al qual es referix l'article 18.4 del Reial decret 217/2022, de 29 de març. Con esta fecha se hace entrega al alumno/a de un informe del consejo orientador, al cual se refiere el artículo 18.4 del Real decreto 217/2022, de 29 de marzo.		
_____, ____ d/de _____ de 20__		
Vist i plau / V.º B.º		
Director/a	Secretari/ària / Secretario/a (Segell del centre / Sello del centro)	Ho he rebut / Recibí
Firma: _____	Firma: _____	Firma: _____

M	ENTREGA DEL CONSELL ORIENTADOR PER A L'ALUMNAT DE 3r CURS DE L'ESO PER A LA INCORPORACIÓ A UN CICLE FORMATIU DE GRAU BÀSIC ENTREGA DEL CONSEJO ORIENTADOR PARA EL ALUMNADO DE 3.º CURSO DE LA ESO PARA LA INCORPORACIÓN A UN CICLO FORMATIVO DE GRADO BÁSICO	
Amb esta data es fa entrega a l'alumne/a d'un informe del consell orientador, al qual es referix l'article 18.5 del Reial decret 217/2022, de 29 de març. Con esta fecha se hace entrega al alumno/a de un informe del consejo orientador, al cual se refiere el artículo 18.5 del Real decreto 217/2022, de 29 de marzo.		
_____, ____ d/de _____ de 20__		
Vist i plau / V.º B.º		
Director/a	Secretari/ària / Secretario/a (Segell del centre / Sello del centro)	Ho he rebut / Recibí
Firma: _____	Firma: _____	Firma: _____

N	ENTREGA DE LA CERTIFICACIÓ OFICIAL DEL NOMBRE D'ANYS CURSATS I DEL NIVELL D'ADQUISICIÓ DE COMPETÈNCIES DE L'ESO ENTREGA DE LA CERTIFICACIÓN OFICIAL DEL NÚMERO DE AÑOS CURSADOS Y DEL NIVEL DE ADQUISICIÓN DE COMPETENCIAS DE LA ESO						
<p>Amb esta data es fa entrega a l'alumne/a de la certificació en la qual consten el nombre d'anys cursats i el nivell d'adquisició de les competències clau definides en el Perfil d'eixida, a què es referix l'article 17.4 del Reial decret 217/2022, de 29 de març. <i>Con esta fecha se hace entrega al alumno/a de la certificación en la que constan el número de años cursados y el nivel de adquisición de las competencias clave definidas en el Perfil de salida, a la que se refiere el artículo 17.4 del Real Decreto 217/2022, de 29 de marzo.</i></p> <p style="text-align: right;">_____, ____ d'/de _____ de 20__</p> <p>Vist i plau / V.º B.º</p> <table style="width: 100%; border: none;"><tr><td style="width: 30%; border: none;">Director/a</td><td style="width: 40%; border: none; text-align: center;">Secretariària / <i>Secretario/a</i> (Segell del centre / <i>Sello del centro</i>)</td><td style="width: 30%; border: none; text-align: right;">Ho he rebut / <i>Recibí</i></td></tr><tr><td style="border: none;">Firma: _____</td><td style="border: none;">Firma: _____</td><td style="border: none;">Firma: _____</td></tr></table>		Director/a	Secretariària / <i>Secretario/a</i> (Segell del centre / <i>Sello del centro</i>)	Ho he rebut / <i>Recibí</i>	Firma: _____	Firma: _____	Firma: _____
Director/a	Secretariària / <i>Secretario/a</i> (Segell del centre / <i>Sello del centro</i>)	Ho he rebut / <i>Recibí</i>					
Firma: _____	Firma: _____	Firma: _____					

O	ENTREGA DE L'HISTORIAL ACADÈMIC ENTREGA DEL HISTORIAL ACADÉMICO						
<p>Amb esta data, l'historial acadèmic es remet al centre de destí. <i>Con esta fecha, el historial académico se remite al centro de destino.</i></p> <p style="text-align: right;">_____, ____ d'/de _____ de 20__</p> <p>Vist i plau / V.º B.º</p> <table style="width: 100%; border: none;"><tr><td style="width: 70%; border: none;">Director/a</td><td style="width: 30%; border: none; text-align: right;">Secretariària / <i>Secretario/a</i></td></tr><tr><td colspan="2" style="border: none; text-align: center;">(Segell del centre / <i>Sello del centro</i>)</td></tr><tr><td style="border: none;">Firma: _____</td><td style="border: none;">Firma: _____</td></tr></table>		Director/a	Secretariària / <i>Secretario/a</i>	(Segell del centre / <i>Sello del centro</i>)		Firma: _____	Firma: _____
Director/a	Secretariària / <i>Secretario/a</i>						
(Segell del centre / <i>Sello del centro</i>)							
Firma: _____	Firma: _____						

<p>Amb esta data es fa entrega a l'alumne/a de l'historial acadèmic una vegada ha finalitzat la seua etapa en l'Educació Secundària Obligatòria. <i>Con esta fecha se hace entrega al alumno/a del historial académico una vez ha finalizado su etapa en la Educación Secundaria Obligatoria.</i></p> <p style="text-align: right;">_____, ____ d'/de _____ de 20__</p> <p>Vist i plau / V.º B.º</p> <table style="width: 100%; border: none;"><tr><td style="width: 30%; border: none;">Director/a</td><td style="width: 40%; border: none; text-align: center;">Secretariària / <i>Secretario/a</i> (Segell del centre / <i>Sello del centro</i>)</td><td style="width: 30%; border: none; text-align: right;">Ho he rebut / <i>Recibí</i></td></tr><tr><td style="border: none;">Firma: _____</td><td style="border: none;">Firma: _____</td><td style="border: none;">Firma: _____</td></tr></table>		Director/a	Secretariària / <i>Secretario/a</i> (Segell del centre / <i>Sello del centro</i>)	Ho he rebut / <i>Recibí</i>	Firma: _____	Firma: _____	Firma: _____
Director/a	Secretariària / <i>Secretario/a</i> (Segell del centre / <i>Sello del centro</i>)	Ho he rebut / <i>Recibí</i>					
Firma: _____	Firma: _____	Firma: _____					

P	OBSERVACIONS OBSERVACIONES

22. Es modifica l'annex XIV, que queda como seguix:

“ANNEX XIV / ANEXO XIV
HISTORIAL ACADÈMIC EN L'ETAPA D'EDUCACIÓ SECUNDÀRIA OBLIGATÒRIA
HISTORIAL ACADÉMICO EN LA ETAPA DE EDUCACIÓN SECUNDARIA OBLIGATORIA

Llei orgànica 3/2020, de 29 de desembre, per la qual es modifica la Llei orgànica 2/2006, de 3 de maig, d'educació
 Reial decret 217/2022, de 29 de març, pel qual s'establix l'ordenació i els ensenyaments mínims de l'Educació Secundària Obligatoria
Ley orgànica 3/2020, de 29 de diciembre, por la que se modifica la Ley orgànica 2/2006, de 3 de mayo, de educación
 Real decreto 217/2022, de 29 de marzo, por el que se establece la ordenación y las enseñanzas mínimas de la Educación Secundaria Obligatoria

HISTORIAL ACADÈMIC / HISTORIAL ACADÉMICO

Codi de centre / Código de centro:	Nom del centre / Nombre del centro:		
Domicili / Domicilio:	Localitat / Localidad:	CP:	Telèfon / Teléfono:

A DADES PERSONALS DE L'ALUMNE/A DATOS PERSONALES DEL ALUMNO/A				
Primer cognom / Primer apellido	Segon cognom / Segundo apellido	Nom / Nombre	NIA	Sexe / Sexo ☐ H ☐ D/M
Document identificatiu <i>Documento identificativo</i>		Data de naixement / Fecha de nacimiento		Municipi de naixement / Municipio de nacimiento
Tipus / Tipo	Número			
Provincia de naixement / Provincia de nacimiento		País de naixement / País de nacimiento		Nacionalitat / Nacionalidad
Domicili / Domicilio		Número	Porta / Puerta	Telèfon / Teléfono
Localitat / Localidad		Codi postal / Código postal		Provincia / Provincia
Nom del pare, mare o tutor/a legal / Nombre del padre, madre o tutor/a legal				Telèfon / Teléfono
Nom del pare, mare o tutor/a legal / Nombre del padre, madre o tutor/a legal				Telèfon / Teléfono

B INCORPORACIÓ A L'ETAPA D'EDUCACIÓ SECUNDÀRIA OBLIGATÒRIA INCORPORACIÓN A LA ETAPA DE EDUCACIÓN SECUNDARIA OBLIGATORIA			
Amb data / Con fecha ____ d'/de _____ de 20__.			
l'alumne/a s'incorpora a l'etapa d'Educació Secundària Obligatoria, d'acord amb el Reial decret 217/2022, de 29 de març, el alumno/a se incorpora a la etapa de Educación Secundaria Obligatoria, de acuerdo con el Real decreto 217/2022, de 29 de marzo.			
Codi de centre / Código de centro	Nom del centre / Nombre del centro	Localitat / Localidad	Provincia / Provincia

C CANVIS DE CENTRE, ALTES I BAJES CAMBIOS DE CENTRO, ALTAS Y BAJAS						
Núm.	Codi Código	Nom del centre Nombre de centro	Localitat Localidad	Provincia Provincia	Data d'alta Fecha de alta	Data de baixa Fecha de baja
1						
2						
3						
4						
5						
6						

D ANYS D'ESCOLARITZACIÓ EN EDUCACIÓ SECUNDÀRIA OBLIGATÒRIA AÑOS DE ESCOLARIZACIÓN EN EDUCACIÓN SECUNDARIA OBLIGATORIA			
Curs acadèmic Curso académico	Codi de centre Código del centro	Nom del centre Nombre de centro	Curs Curso

E	MESURES DE SUPORT A LA INCLUSIÓ MEDIDAS DE APOYO A LA INCLUSIÓN
☐ S'adjunta informe de mesures de suport / <i>Se adjunta informe de medidas de apoyo</i>	

F	CONVALIDACIONS I EXEMPCIONS (S'han d'adjuntar els certificats expedits pel centre d'ensenyament respectiu o òrgan competent) CONVALIDACIONES Y EXENCIONES (Se adjuntarán los certificados expedidos por el centro de enseñanza respectivo u órgano competente)
Convalidacions per estudis d'ensenyaments professionals de Música o Dansa <i>Convalidaciones por estudios de enseñanzas profesionales de Música o Danza</i>	
Amb data _____ l'alumne/a convalida la matèria _____ del curs _____ <i>Con fecha _____ el alumno/a convalida la materia _____ del curso _____</i>	
Exempció d'Educació Física per a l'alumnat que realitza estudis dels ensenyaments professionals de Dansa o que acredita la condició d'esportista d'alt nivell, alt rendiment o d'elit o amb la condició de personal tècnic, entrenador, arbitral o jutge d'elit de la Comunitat Valenciana <i>Exención de Educación Física para el alumnado que realiza estudios de las enseñanzas profesionales de Danza o que acredita la condición de deportista de alto nivel, alto rendimiento o de élite o con la condición de personal técnico, entrenador, arbitral o juez de élite de la Comunitat Valenciana</i>	
Amb data _____ l'alumne/a està exempt de la matèria Educació Física, del curs _____ <i>Con fecha _____ el alumno/a está exento de la materia Educación Física, del curso _____</i>	
Convalidacions per esportista d'alt nivell, alt rendiment o d'elit o amb la condició de personal tècnic, entrenador, arbitral o jutge d'elit de la Comunitat Valenciana <i>Convalidaciones por deportista de alto nivel, alto rendimiento o de élite o con la condición de personal técnico, entrenador, arbitral o juez de élite de la Comunitat Valenciana</i>	
Amb data _____ l'alumne/a convalida la matèria, _____ del curs _____ <i>Con fecha _____ el alumno/a convalida la materia _____ del curso _____</i>	

G	LLOC, DATA I FIRMA LUGAR, FECHA Y FIRMA
_____, ____ d/de _____ de 20__	
Vist i plau / V.º B.º	
Director/a	Secretari/ària / <i>Secretario/a</i>
Segell del centre / <i>Sello del centro</i>	
Firma: _____	Firma: _____

H	RESULTATS DE LES AVALUACIONS RESULTADOS DE LAS EVALUACIONES
----------	--

RESULTATS DE L'AVALUACIÓ DEL PRIMER CURS RESULTADOS DE LA EVALUACIÓN DEL PRIMER CURSO
--

Curs acadèmic / Curso académico 20__ - 20__

Qualificacions obtingudes / Calificaciones obtenidas		
MATÈRIES / MATERIAS	ACIS ⁽¹⁾	Qualificacions / Calificaciones ⁽²⁾
Biologia i Geologia <i>Biología y Geología</i>		
Educació Física <i>Educación Física</i>		
Geografia i Història <i>Geografía e Historia</i>		
Llengua Castellana i Literatura <i>Lengua Castellana y Literatura</i>		
Valencià: Llengua i Literatura <i>Valenciano: Lengua y Literatura</i>		
Matemàtiques <i>Matemáticas</i>		
Música		
Llengua Estrangera ⁽³⁾ : _____ <i>Lengua Extranjera</i> ⁽³⁾ : _____		
Tecnologia i Digitalització <i>Tecnología y Digitalización</i>		
Matèria optativa ⁽³⁾ : _____ <i>Materia optativa</i> ⁽³⁾ : _____		
Religió <i>Religión</i>		
Promociona: ☐ Sí ☐ No		☐ Altres mesures ⁽⁴⁾ / <i>Otras medidas</i> ⁽⁴⁾
Observacions / <i>Observaciones</i> :		

Matèries cursades de forma integrada en àmbits ⁽⁵⁾ <i>Materias cursadas de forma integrada en ámbitos</i> ⁽⁵⁾

(1) Cal indicar amb una aspa les matèries de les quals s'adjunta l'adaptació curricular individual significativa realitzada. / *Se indicarán con un aspa las materias de las que se adjunta la adaptación curricular individual significativa realizada.*

(2) Els resultats de l'avaluació s'han d'expressar en els termes: Insuficient (1, 2, 3, 4), Suficient (5), Bé (6), Notable (7, 8) o Excel·lent (9, 10). / *Los resultados de la evaluación se expresarán en los términos: Insuficiente (1, 2, 3, 4), Suficiente (5), Bien (6), Notable (7, 8) o Sobresaliente (9, 10).*

(3) Cal especificar la matèria cursada per l'alumne/a / *Se especificará la materia cursada por el alumno/a.*

(4) Cal indicar la decisió que s'adopta en l'apartat Observacions / *Se indicará la decisión que se adopta en el apartado Observaciones.*

(5) En el cas que existisquen matèries que hagen sigut cursades de forma integrada en un àmbit, cal indicar la denominació de l'àmbit i les matèries que l'integren / *En el caso de que existan materias que hayan sido cursadas de forma integrada en un ámbito se debe indicar la denominación del ámbito y las materias que lo integran.*

RESULTATS DE L'AVALUACIÓ DEL PRIMER CURS (REPETICIÓ)
RESULTADOS DE LA EVALUACIÓN DEL PRIMER CURSO (REPETICIÓN)

Curs acadèmic / *Curso académico* 20__ - 20__

Qualificacions obtingudes / *Calificaciones obtenidas*

MATÈRIES / <i>MATERIAS</i>	ACIS ⁽¹⁾	Qualificacions / <i>Calificaciones</i> ⁽²⁾
Biologia i Geologia <i>Biología y Geología</i>		
Educació Física <i>Educación Física</i>		
Geografia i Història <i>Geografía e Historia</i>		
Llengua Castellana i Literatura <i>Lengua Castellana y Literatura</i>		
Valencià: Llengua i Literatura <i>Valenciano: Lengua y Literatura</i>		
Matemàtiques <i>Matemáticas</i>		
Música		
Llengua Estrangera ⁽³⁾ : _____ <i>Lengua Extranjera</i> ⁽³⁾ : _____		
Tecnologia i Digitalització <i>Tecnología y Digitalización</i>		
Matèria optativa ⁽³⁾ : _____ <i>Materia optativa</i> ⁽³⁾ : _____		
Religió <i>Religión</i>		
Promociona: ☐ Sí ☐ Sí, per impossibilitat de repetir / <i>Sí, por imposibilidad de repetir</i>		☐ Altres mesures ⁽⁴⁾ / <i>Otras medidas</i> ⁽⁴⁾
Observacions / <i>Observaciones</i> :		

Matèries cursades de forma integrada en àmbits ⁽⁵⁾
Materias cursadas de forma integrada en ámbitos ⁽⁵⁾

(1) Cal indicar amb una aspa les matèries de les quals s'adjunta l'adaptació curricular individual significativa realitzada. / *Se indicarán con un aspa las materias de las que se adjunta la adaptación curricular individual significativa realizada.*

(2) Els resultats de l'avaluació s'han d'expressar en els termes: Insuficient (1, 2, 3, 4), Suficient (5), Bé (6), Notable (7, 8) o Excel·lent (9, 10). / *Los resultados de la evaluación se expresarán en los términos: Insuficiente (1, 2, 3, 4), Suficiente (5), Bien (6), Notable (7, 8) o Sobresaliente (9, 10).*

(3) Cal especificar la matèria cursada per l'alumne/a / *Se especificará la materia cursada por el alumno/a.*

(4) Cal indicar la decisió que s'adopta en l'apartat Observacions / *Se indicará la decisión que se adopta en el apartado Observaciones.*

(5) En el cas que existisquen matèries que hagen sigut cursades de forma integrada en un àmbit, cal indicar la denominació de l'àmbit i les matèries que l'integren / *En el caso de que existan materias que hayan sido cursadas de forma integrada en un ámbito se debe indicar la denominación del ámbito y las materias que lo integran.*

RESULTATS DE L'AVALUACIÓ DEL SEGON CURS
RESULTADOS DE LA EVALUACIÓN DEL SEGUNDO CURSO

Curs acadèmic / *Curso académico* 20__ - 20__

Qualificacions obtingudes / *Calificaciones obtenidas*

MATÈRIES / <i>MATERIAS</i>	ACIS ⁽¹⁾	Qualificacions / <i>Calificaciones</i> ⁽²⁾
Educació Física <i>Educación Física</i>		
Educació Plàstica, Visual i Audiovisual <i>Educación Plástica, Visual y Audiovisual</i>		
Física i Química <i>Física y Química</i>		
Geografia i Història <i>Geografía e Historia</i>		
Llengua Castellana i Literatura <i>Lengua Castellana y Literatura</i>		
Valencià: Llengua i Literatura <i>Valenciano: Lengua y Literatura</i>		
Matemàtiques <i>Matemáticas</i>		
Música		
Llengua Estrangera ⁽³⁾ : _____ <i>Lengua Extranjera</i> ⁽³⁾ : _____		
Matèria optativa ⁽³⁾ : _____ <i>Materia optativa</i> ⁽³⁾ : _____		
Religió <i>Religión</i>		

MATÈRIES PENDENTS ⁽⁴⁾ <i>MATERIAS PENDIENTES</i> ⁽⁴⁾	Curs <i>Curso</i>	ACIS ⁽¹⁾	Qualificacions / <i>Calificaciones</i> ⁽²⁾

Promociona: ☐ Sí ☐ No	☐ Altres mesures ⁽⁵⁾ / <i>Otras medidas</i> ⁽⁵⁾
Observacions / <i>Observaciones</i> :	

Matèries cursades de forma integrada en àmbits ⁽⁶⁾ <i>Materias cursadas de forma integrada en ámbitos</i> ⁽⁶⁾

(1) Cal indicar amb una aspa les matèries de les quals s'adjunta l'adaptació curricular individual significativa realitzada. / *Se indicarán con un aspa las materias de las que se adjunta la adaptación curricular individual significativa realizada.*

(2) Els resultats de l'avaluació s'han d'expressar en els termes: Insuficient (1, 2, 3, 4), Suficient (5), Bé (6), Notable (7, 8) o Excel·lent (9, 10). / *Los resultados de la evaluación se expresarán en los términos: Insuficiente (1, 2, 3, 4), Suficiente (5), Bien (6), Notable (7, 8) o Sobresaliente (9, 10).*

(3) Cal especificar la matèria cursada per l'alumne/a / *Se especificará la materia cursada por el alumno/a.*

(4) Si és el cas, es consignarà la superació de les matèries amb qualificació negativa una vegada avaluades positivament, en els termes de Suficient (5), Bé (6), Notable (7, 8) o Excel·lent (9, 10). / *En su caso, se consignará la superación de las materias con calificación negativa una vez evaluadas positivamente, en los términos de Suficiente (5), Bien (6), Notable (7, 8) o Sobresaliente (9, 10).*

(5) Cal indicar la decisió que s'adopta en l'apartat Observacions / *Se indicará la decisión que se adopta en el apartado Observaciones.*

(6) En el cas que existisquen matèries que hagen sigut cursades de forma integrada en un àmbit, cal indicar la denominació de l'àmbit i les matèries que l'integren / *En el caso de que existan materias que hayan sido cursadas de forma integrada en un ámbito se debe indicar la denominación del ámbito y las materias que lo integran.*

RESULTATS DE L'AVALUACIÓ DEL SEGON CURS (REPETICIÓ)
RESULTADOS DE LA EVALUACIÓN DEL SEGUNDO CURSO (REPETICIÓN)

Curs acadèmic / Curso académico 20__ - 20__

Qualificacions obtingudes / Calificaciones obtenidas		
MATÈRIES / MATERIAS	ACIS ⁽¹⁾	Qualificacions / Calificaciones ⁽²⁾
Educació Física <i>Educación Física</i>		
Educació Plàstica, Visual i Audiovisual <i>Educación Plástica, Visual y Audiovisual</i>		
Física i Química <i>Física y Química</i>		
Geografia i Història <i>Geografía e Historia</i>		
Llengua Castellana i Literatura <i>Lengua Castellana y Literatura</i>		
Valencià: Llengua i Literatura <i>Valenciano: Lengua y Literatura</i>		
Matemàtiques <i>Matemáticas</i>		
Música		
Llengua Estrangera ⁽³⁾ : _____ <i>Lengua Extranjera ⁽³⁾: _____</i>		
Matèria optativa ⁽³⁾ : _____ <i>Materia optativa ⁽³⁾: _____</i>		
Religió <i>Religión</i>		

MATÈRIES PENDENTS ⁽⁴⁾ MATERIAS PENDIENTES ⁽⁴⁾	Curs Curso	ACIS ⁽¹⁾	Qualificacions / Calificaciones ⁽²⁾

Promociona: ☐ Sí ☐ Sí, per impossibilitat de repetir / Sí, por imposibilidad de repetir	☐ Altres mesures ⁽⁵⁾ / Otras medidas ⁽⁵⁾
Observacions / Observaciones:	

Matèries cursades de forma integrada en àmbits ⁽⁶⁾ <i>Materias cursadas de forma integrada en ámbitos ⁽⁶⁾</i>

(1) Cal indicar amb una aspa les matèries de les quals s'adjunta l'adaptació curricular individual significativa realitzada. / Se indicarán con un aspa las materias de las que se adjunta la adaptación curricular individual significativa realizada.

(2) Els resultats de l'avaluació s'han d'expressar en els termes: Insuficient (1, 2, 3, 4), Suficient (5), Bé (6), Notable (7, 8) o Excel·lent (9, 10). / Los resultados de la evaluación se expresarán en los términos: Insuficiente (1, 2, 3, 4), Suficiente (5), Bien (6), Notable (7, 8) o Sobresaliente (9, 10).

(3) Cal especificar la matèria cursada per l'alumne/a / Se especificará la materia cursada por el alumno/a.

(4) Si és el cas, es consignarà la superació de les matèries amb qualificació negativa una vegada avaluades positivament, en els termes de Suficient (5), Bé (6), Notable (7, 8) o Excel·lent (9, 10). / En su caso, se consignará la superación de las materias con calificación negativa una vez evaluadas positivamente, en los términos de Suficiente (5), Bien (6), Notable (7, 8) o Sobresaliente (9, 10).

(5) Cal indicar la decisió que s'adopta en l'apartat Observacions / Se indicará la decisión que se adopta en el apartado Observaciones.

(6) En el cas que existisquen matèries que hagen sigut cursades de forma integrada en un àmbit, cal indicar la denominació de l'àmbit i les matèries que l'integren / En el caso de que existan materias que hayan sido cursadas de forma integrada en un ámbito se debe indicar la denominación del ámbito y las materias que lo integran.

RESULTATS DE L'AVALUACIÓ DEL TERCER CURS
RESULTADOS DE LA EVALUACIÓN DEL TERCER CURSO

Curs acadèmic / Curso académico 20__ - 20__

Qualificacions obtingudes / Calificaciones obtenidas		
MATÈRIES / MATERIAS	ACIS ⁽¹⁾	Qualificacions / Calificaciones ⁽²⁾
Biologia i Geologia <i>Biología y Geología</i>		
Educació Física <i>Educación Física</i>		
Educació Plàstica, Visual i Audiovisual <i>Educación Plástica, Visual y Audiovisual</i>		
Física i Química <i>Física y Química</i>		
Geografia i Història <i>Geografía e Historia</i>		
Llengua Castellana i Literatura <i>Lengua Castellana y Literatura</i>		
Valencià: Llengua i Literatura <i>Valenciano: Lengua y Literatura</i>		
Matemàtiques <i>Matemáticas</i>		
Música <i>Música</i>		
Llengua Estrangera ⁽³⁾ : _____ <i>Lengua Extranjera ⁽³⁾: _____</i>		
Tecnologia i Digitalització <i>Tecnología y Digitalización</i>		
Matèria optativa ⁽³⁾ : _____ <i>Materia optativa ⁽³⁾: _____</i>		
Religió <i>Religión</i>		
Programa de diversificació curricular ⁽⁴⁾ <i>Programa de diversificación curricular ⁽⁴⁾</i>		
Àmbit Científic <i>Ámbito Científico</i>		
Àmbit Lingüístic i Social <i>Ámbito Lingüístico y Social</i>		
Àmbit Pràctic <i>Ámbito Práctico</i>		

MATÈRIES PENDENTS ⁽⁵⁾ MATERIAS PENDIENTES ⁽⁵⁾	Curs Curso	ACIS ⁽¹⁾	Qualificacions / Calificaciones ⁽²⁾

Promociona: ☐ Sí ☐ Sí, per impossibilitat de repetir / Sí, por imposibilidad de repetir ☐ No	☐ Altres mesures ⁽⁶⁾ / <i>Otras medidas ⁽⁶⁾</i>
Observacions / <i>Observaciones</i> :	
Matèries cursades de forma integrada en àmbits ⁽⁷⁾ <i>Materias cursadas de forma integrada en ámbitos ⁽⁷⁾</i>	

(1) Cal indicar amb una aspa les matèries de les quals s'adjunta l'adaptació curricular individual significativa realitzada. / *Se indicarán con un aspa las materias de las que se adjunta la adaptación curricular individual significativa realizada.*

(2) Els resultats de l'avaluació s'han d'expressar en els termes: Insuficient (1, 2, 3, 4), Suficient (5), Bé (6), Notable (7, 8) o Excel·lent (9, 10). / *Los resultados de la evaluación se expresarán en los términos: Insuficiente (1, 2, 3, 4), Suficiente (5), Bien (6), Notable (7, 8) o Sobresaliente (9, 10).*

(3) Cal especificar la matèria cursada per l'alumne/a / *Se especificará la materia cursada por el alumno/a.*

(4) Per a l'alumnat que cursa el 3r nivell de l'Educació Secundària Obligatòria en un programa de diversificació curricular cal indicar les qualificacions obtingudes en els àmbits d'este programa. / *Para el alumnado que cursa el 3.º nivel de la Educación Secundaria Obligatoria en un programa de diversificación curricular se indicarán las calificaciones obtenidas en los ámbitos de dicho programa.*

(5) Si és el cas, es consignarà la superació de les matèries amb qualificació negativa una vegada avaluades positivament, en els termes de Suficient (5), Bé (6), Notable (7, 8) o Excel·lent (9, 10). / *En su caso, se consignará la superación de las materias con calificación negativa una vez evaluadas positivamente, en los términos de Suficiente (5), Bien (6), Notable (7, 8) o Sobresaliente (9, 10).*

(6) Cal indicar la decisió que s'adopta en l'apartat Observacions. / *Se indicará la decisión que se adopta en el apartado Observaciones.*

(7) En el cas que existisquen matèries que hagen sigut cursades de forma integrada en un àmbit, cal indicar la denominació de l'àmbit i les matèries que l'integren / *En el caso de que existan materias que hayan sido cursadas de forma integrada en un ámbito se debe indicar la denominación del ámbito y las materias que lo integran.*

RESULTATS DE L'AVALUACIÓ DEL TERCER CURS (REPETICIÓ)
RESULTADOS DE LA EVALUACIÓN DEL TERCER CURSO (REPETICIÓN)

Curs acadèmic / Curso académico 20__ - 20__

Qualificacions obtingudes / Calificaciones obtenidas		
MATÈRIES / MATERIAS	ACIS ⁽¹⁾	Qualificacions / Calificaciones ⁽²⁾
Biologia i Geologia <i>Biología y Geología</i>		
Educació Física <i>Educación Física</i>		
Educació Plàstica, Visual i Audiovisual <i>Educación Plástica, Visual y Audiovisual</i>		
Física i Química <i>Física y Química</i>		
Geografia i Història <i>Geografía e Historia</i>		
Llengua Castellana i Literatura <i>Lengua Castellana y Literatura</i>		
Valencià: Llengua i Literatura <i>Valenciano: Lengua y Literatura</i>		
Matemàtiques <i>Matemáticas</i>		
Música <i>Música</i>		
Llengua Estrangera ⁽³⁾ : _____ <i>Lengua Extranjera ⁽³⁾: _____</i>		
Tecnologia i Digitalització <i>Tecnología y Digitalización</i>		
Matèria optativa ⁽³⁾ : _____ <i>Materia optativa ⁽³⁾: _____</i>		
Religió <i>Religión</i>		
Programa de diversificació curricular ⁽⁴⁾ <i>Programa de diversificación curricular ⁽⁴⁾</i>		
Àmbit Científic <i>Ámbito Científico</i>		
Àmbit Lingüístic i Social <i>Ámbito Lingüístico y Social</i>		
Àmbit Pràctic <i>Ámbito Práctico</i>		

MATÈRIES PENDENTS ⁽⁵⁾ MATERIAS PENDIENTES ⁽⁵⁾	Curs Curso	ACIS ⁽¹⁾	Qualificacions / Calificaciones ⁽²⁾

Promociona: ☐ Sí ☐ Sí, per impossibilitat de repetir / Sí, por imposibilidad de repetir	☐ Altres mesures ⁽⁶⁾ / Otras medidas ⁽⁶⁾
Observacions / Observaciones:	
Matèries cursades de forma integrada en àmbits ⁽⁷⁾ <i>Materias cursadas de forma integrada en ámbitos ⁽⁷⁾</i>	

(1) Cal indicar amb una aspa les matèries de les quals s'adjunta l'adaptació curricular individual significativa realitzada. / Se indicarán con un aspa las materias de las que se adjunta la adaptación curricular individual significativa realizada.

(2) Els resultats de l'avaluació s'han d'expressar en els termes: Insuficient (1, 2, 3, 4), Suficient (5), Bé (6), Notable (7, 8) o Excel·lent (9, 10). / Los resultados de la evaluación se expresarán en los términos: Insuficiente (1, 2, 3, 4), Suficiente (5), Bien (6), Notable (7, 8) o Sobresaliente (9, 10).

(3) Cal especificar la matèria cursada per l'alumne/a. / Se especificará la materia cursada por el alumno/a.

(4) Per a l'alumnat que cursa el 3r nivell de l'Educació Secundària Obligatòria en un programa de diversificació curricular cal indicar les qualificacions obtingudes en els àmbits d'este programa. / Para el alumnado que cursa el 3.º nivel de la Educación Secundaria Obligatoria en un programa de diversificación curricular se indicarán las calificaciones obtenidas en los ámbitos de dicho programa.

(5) Si és el cas, es consignarà la superació de les matèries amb qualificació negativa una vegada avaluades positivament, en els termes de Suficient (5), Bé (6), Notable (7, 8) o Excel·lent (9, 10). / En su caso, se consignará la superación de las materias con calificación negativa una vez evaluadas positivamente, en los términos de Suficiente (5), Bien (6), Notable (7, 8) o Sobresaliente (9, 10).

(6) Cal indicar la decisió que s'adopta en l'apartat Observacions. / Se indicará la decisión que se adopta en el apartado Observaciones.

(7) En el cas que existisquen matèries que hagen sigut cursades de forma integrada en un àmbit, cal indicar la denominació de l'àmbit i les matèries que l'integren. / En el caso de que existan materias que hayan sido cursadas de forma integrada en un ámbito se debe indicar la denominación del ámbito y las materias que lo integran.

RESULTATS DE L'AVALUACIÓ DEL QUART CURS
RESULTADOS DE LA EVALUACIÓN DEL CUARTO CURSO

Curs acadèmic / Curso académico 20__ - 20__

Qualificacions obtingudes / Calificaciones obtenidas		
MATÈRIES / MATERIAS	ACIS ⁽¹⁾	Qualificacions / Calificaciones ⁽²⁾
Educació Física <i>Educación Física</i>		
Geografia i Història <i>Geografía e Historia</i>		
Llengua Castellana i Literatura <i>Lengua Castellana y Literatura</i>		
Valencià: Llengua i Literatura <i>Valenciano: Lengua y Literatura</i>		
Matemàtiques ☐ A <i>Matemáticas</i> ☐ B		
Llengua Estrangera ⁽³⁾ : _____ <i>Lengua Extranjera</i> ⁽³⁾ : _____		
Educació en Valors Cívics i Ètics <i>Educación en Valores Cívicos y Éticos</i>		
Matèria d'opció 1 ⁽³⁾ : _____ <i>Materia de opción 1</i> ⁽³⁾ : _____		
Matèria d'opció 2 ⁽³⁾ : _____ <i>Materia de opción 2</i> ⁽³⁾ : _____		
Matèria d'opció 3 ⁽³⁾ : _____ <i>Materia de opción 3</i> ⁽³⁾ : _____		
Matèria optativa ⁽³⁾ : _____ <i>Materia optativa</i> ⁽³⁾ : _____		
Religió <i>Religión</i>		
Programa de diversificació curricular ⁽⁴⁾ <i>Programa de diversificación curricular</i> ⁽⁴⁾		
Àmbit Científic <i>Ámbito Científico</i>		
Àmbit Lingüístic i Social <i>Ámbito Lingüístico y Social</i>		
Àmbit Pràctic <i>Ámbito Práctico</i>		

MATÈRIES PENDENTS ⁽⁵⁾ MATERIAS PENDIENTES ⁽⁵⁾	Curs Curso	ACIS ⁽¹⁾	Qualificacions / Calificaciones ⁽²⁾

Obté titulació / <i>Obtiene titulación</i> : ☐ Sí ☐ No	☐ Altres mesures ⁽⁶⁾ / <i>Otras medidas</i> ⁽⁶⁾
Observacions / <i>Observaciones</i> :	

(1) Cal indicar amb una aspa les matèries de les quals s'adjunta l'adaptació curricular individual significativa realitzada. / *Se indicarán con un aspa las materias de las que se adjunta la adaptación curricular individual significativa realizada.*

(2) Els resultats de l'avaluació s'han d'expressar en els termes: Insuficient (1, 2, 3, 4), Suficient (5), Bé (6), Notable (7, 8) o Excel·lent (9, 10). / *Los resultados de la evaluación se expresarán en los términos: Insuficiente (1, 2, 3, 4), Suficiente (5), Bien (6), Notable (7, 8) o Sobresaliente (9, 10).*

(3) Cal especificar la matèria cursada per l'alumne/a. / *Se especificará la materia cursada por el alumno/a.*

(4) Per a l'alumnat que cursa el 4t nivell de l'Educació Secundària Obligatòria en un programa de diversificació curricular cal indicar les qualificacions obtingudes en els àmbits d'este programa. / *Para el alumnado que cursa el 4.º nivel de la Educación Secundaria Obligatoria en un programa de diversificación curricular se indicarán las calificaciones obtenidas en los ámbitos de dicho programa.*

(5) Si és el cas, es consignarà la superació de les matèries amb qualificació negativa una vegada avaluades positivament, en els termes de Suficient (5), Bé (6), Notable (7, 8) o Excel·lent (9, 10). / *En su caso, se consignará la superación de las materias con calificación negativa una vez evaluadas positivamente, en los términos de Suficiente (5), Bien (6), Notable (7, 8) o Sobresaliente (9, 10).*

(6) Cal indicar la decisió que s'adopta en l'apartat Observacions. / *Se indicará la decisión que se adopta en el apartado Observaciones.*

RESULTATS DE L'AVALUACIÓ DEL QUART CURS (REPETICIÓ)
RESULTADOS DE LA EVALUACIÓN DEL CUARTO CURSO (REPETICIÓN)

Curs acadèmic / Curso académico 20__ - 20__

Qualificacions obtingudes / Calificaciones obtenidas		
MATÈRIES / MATERIAS	ACIS ⁽¹⁾	Qualificacions / Calificaciones ⁽²⁾
Educació Física <i>Educación Física</i>		
Geografia i Història <i>Geografía e Historia</i>		
Llengua Castellana i Literatura <i>Lengua Castellana y Literatura</i>		
Valencià: Llengua i Literatura <i>Valenciano: Lengua y Literatura</i>		
Matemàtiques ☐ A <i>Matemáticas</i> ☐ B		
Llengua Estrangera ⁽³⁾ : _____ <i>Lengua Extranjera</i> ⁽³⁾ : _____		
Educació en Valors Cívics i Ètics <i>Educación en Valores Cívicos y Éticos</i>		
Matèria d'opció 1 ⁽³⁾ : _____ <i>Materia de opción 1</i> ⁽³⁾ : _____		
Matèria d'opció 2 ⁽³⁾ : _____ <i>Materia de opción 2</i> ⁽³⁾ : _____		
Matèria d'opció 3 ⁽³⁾ : _____ <i>Materia de opción 3</i> ⁽³⁾ : _____		
Matèria optativa ⁽³⁾ : _____ <i>Materia optativa</i> ⁽³⁾ : _____		
Religió <i>Religión</i>		
Programa de diversificació curricular ⁽⁴⁾ <i>Programa de diversificación curricular</i> ⁽⁴⁾		
Àmbit Científic <i>Ámbito Científico</i>		
Àmbit Lingüístic i Social <i>Ámbito Lingüístico y Social</i>		
Àmbit Pràctic <i>Ámbito Práctico</i>		

MATÈRIES PENDENTS ⁽⁵⁾ MATERIAS PENDIENTES ⁽⁵⁾	Curs Curso	ACIS ⁽¹⁾	Qualificacions / Calificaciones ⁽²⁾

Obté titulació / <i>Obtiene titulación</i> : ☐ Sí ☐ No	☐ Altres mesures ⁽⁶⁾ / <i>Otras medidas</i> ⁽⁶⁾
Observacions / <i>Observaciones</i> :	

(1) Cal indicar amb una aspa les matèries de les quals s'adjunta l'adaptació curricular individual significativa realitzada. / *Se indicarán con un aspa las materias de las que se adjunta la adaptación curricular individual significativa realizada.*

(2) Els resultats de l'avaluació s'han d'expressar en els termes: Insuficient (1, 2, 3, 4), Suficient (5), Bé (6), Notable (7, 8) o Excel·lent (9, 10). / *Los resultados de la evaluación se expresarán en los términos: Insuficiente (1, 2, 3, 4), Suficiente (5), Bien (6), Notable (7, 8) o Sobresaliente (9, 10).*

(3) Cal especificar la matèria cursada per l'alumne/a. / *Se especificará la materia cursada por el alumno/a.*

(4) Per a l'alumnat que cursa el 4t nivell de l'Educació Secundària Obligatòria en un programa de diversificació curricular cal indicar les qualificacions obtingudes en els àmbits d'este programa. / *Para el alumnado que cursa el 4.º nivel de la Educación Secundaria Obligatoria en un programa de diversificación curricular se indicarán las calificaciones obtenidas en los ámbitos de dicho programa.*

(5) Si és el cas, es consignarà la superació de les matèries amb qualificació negativa una vegada avaluades positivament, en els termes de Suficient (5), Bé (6), Notable (7, 8) o Excel·lent (9, 10). / *En su caso, se consignará la superación de las materias con calificación negativa una vez evaluadas positivamente, en los términos de Suficiente (5), Bien (6), Notable (7, 8) o Sobresaliente (9, 10).*

(6) Cal indicar la decisió que s'adopta en l'apartat Observacions. / *Se indicará la decisión que se adopta en el apartado Observaciones.*

I	PREMI EXTRAORDINARI PREMIO EXTRAORDINARIO	
Amb data _____ se li concedix el premi extraordinari al rendiment acadèmic d'Educació Secundària Obligatoria. Con fecha _____ se le concede el premio extraordinario al rendimiento académico de Educación Secundaria Obligatoria		
J	MENCIÓ HONORÍFICA MENCIÓN HONORÍFICA	
Amb data _____ se li concedix la menció honorífica en Educació Secundària Obligatoria. Con fecha _____ se le concede la mención honorífica en Educación Secundaria Obligatoria		
K	ENTREGA DEL CONSELL ORIENTADOR PER A L'ALUMNAT DE 2n CURS DE L'ESO ENTREGA DEL CONSEJO ORIENTADOR PARA EL ALUMNADO DE 2.º CURSO DE LA ESO	
Amb esta data es fa entrega a l'alumne/a d'un informe del consell orientador, al qual es referix l'article 18.3 del Reial decret 217/2022, de 29 de març. Con esta fecha se hace entrega al alumno/a de un informe del consejo orientador, al cual se refiere el artículo 18.3 del Real decreto 217/2022, de 29 de marzo.		
_____, ____ d/de _____ de 20__		
Vist i plau / V.º B.º		
Director/a	Secretari/ària / Secretario/a	Ho he rebut / Recibí
(Segell del centre / Sello del centro)		
Firma: _____	Firma: _____	Firma: _____
L	ENTREGA DEL CONSELL ORIENTADOR PER A L'ALUMNAT DE 4t CURS DE L'ESO O QUE CONCLOU LA SEUA ESCOLARITZACIÓ EN L'ETAPA DE L'ESO ENTREGA DEL CONSEJO ORIENTADOR PARA EL ALUMNADO DE 4.º CURSO DE LA ESO O QUE CONCLUYE SU ESCOLARIZACIÓN EN LA ETAPA DE LA ESO	
Amb esta data es fa entrega a l'alumne/a d'un informe del consell orientador, al qual es referix l'article 18.4 del Reial decret 217/2022, de 29 de març. Con esta fecha se hace entrega al alumno/a de un informe del consejo orientador, al cual se refiere el artículo 18.4 del Real decreto 217/2022, de 29 de marzo.		
_____, ____ d/de _____ de 20__		
Vist i plau / V.º B.º		
Director/a	Secretari/ària / Secretario/a	Ho he rebut / Recibí
(Segell del centre / Sello del centro)		
Firma: _____	Firma: _____	Firma: _____
M	ENTREGA DEL CONSELL ORIENTADOR PER A L'ALUMNAT DE 3r CURS DE L'ESO PER A LA INCORPORACIÓ A UN CICLE FORMATIU DE GRAU BÀSIC ENTREGA DEL CONSEJO ORIENTADOR PARA EL ALUMNADO DE 3.º CURSO DE LA ESO PARA LA INCORPORACIÓN A UN CICLO FORMATIVO DE GRADO BÁSICO	
Amb esta data es fa entrega a l'alumne/a d'un informe del consell orientador, al qual es referix l'article 18.5 del Reial decret 217/2022, de 29 de març. Con esta fecha se hace entrega al alumno de un informe del consejo orientador, al cual se refiere el artículo 18.5 del Real decreto 217/2022, de 29 de marzo.		
_____, ____ d/de _____ de 20__		
Vist i plau / V.º B.º		
Director/a	Secretari/ària / Secretario/a	Ho he rebut / Recibí
(Segell del centre / Sello del centro)		
Firma: _____	Firma: _____	Firma: _____
N	ENTREGA DEL CERTIFICAT OFICIAL DEL NOMBRE D'ANYS CURSATS I DEL NIVELL D'ADQUISICIÓ DE COMPETÈNCIES DE L'ESO ENTREGA DE LA CERTIFICACIÓN OFICIAL DEL NÚMERO DE AÑOS CURSADOS Y DEL NIVEL DE ADQUISICIÓN DE COMPETENCIAS DE LA ESO	
Amb esta data es fa entrega a l'alumne/a del certificat en el qual consten el nombre d'anys cursats i el nivell d'adquisició de les competències clau definides en el Perfil d'eixida, a què es referix l'article 17.4 del Reial decret 217/2022, de 29 de març. Con esta fecha se hace entrega al alumno/a de la certificación a la que constan el número de años cursados y el nivel de adquisición de las competencias clave definidas en el Perfil de salida, a la que se refiere el artículo 17.4 del Real Decreto 217/2022, de 29 de marzo.		
_____, ____ d/de _____ de 20__		
Vist i plau / V.º B.º		
Director/a	Secretari/ària / Secretario/a	Ho he rebut / Recibí
(Segell del centre / Sello del centro)		
Firma: _____	Firma: _____	Firma: _____
O	OBSERVACIONS OBSERVACIONES	

ANNEX II

Modificació de l'Orde 19/2023, de 29 de juny, de la Conselleria d'Educació, Cultura i Esport, per la qual es regulen els procediments derivats del Decret 107/2022, de 5 d'agost, del Consell, pel qual s'establixen l'ordenació i el currículum d'Educació Secundària Obligatòria, i del Decret 108/2022, de 5 d'agost, del Consell, pel qual s'establixen l'ordenació i el currículum de Batxillerat, així com l'organització i el funcionament del Batxillerat nocturn i a distància a la Comunitat Valenciana

1. S'afeg un nou apartat 4 a l'article 26, que queda redactat en els termes següents:

“4. Els llocs de treball docent de centres públics que comporten la impartició dels àmbits del programa de diversificació curricular tindran la consideració de llocs d'especial dificultat als efectes que es determinen en els diferents concursos en què participe el professorat.”.

2. S'afeg un nou apartat 4 a l'article 41, que queda redactat en els termes següents:

“4. En la tramitació del canvi de modalitat o via, es tindrà en compte la possibilitat de computar matèries superades de la modalitat o via que s'abandona, amb la finalitat de no cursar determinades matèries a conseqüència del canvi de modalitat. A este efecte, l'alumnat que haja superat una o més matèries de l'anterior modalitat o via podrà:

a) Computar una matèria superada de l'anterior modalitat o via com a una matèria de la nova modalitat o via de primer curs, sempre que no es tracte de la matèria obligatòria de modalitat de primer curs.

b) Computar una matèria superada de l'anterior modalitat o via com a la matèria optativa de segon curs.

c) Computar una matèria superada de l'anterior modalitat o via com a la matèria optativa de primer curs si esta última s'ha de cursar com a pendent en el segon curs.

L'alumnat podrà fer ús d'una de les tres possibilitats previstes en els epígrafs anteriors amb cada matèria de modalitat superada anteriorment.

La possibilitat de computar matèries superades de primer per matèries optatives, indicada en els epígrafs b) i c) anteriors, també serà aplicable a l'alumnat que, sense fer un canvi de modalitat o via, promoció a segon curs i opte per canviar de matèria dins de la mateixa modalitat, d'acord amb el que s'establix en l'article 46 del Decret 108/2022, sempre que la nova matèria de modalitat implique continuïtat amb una altra matèria de primer, i esta última no s'habilite”.

3. Es modifiquen els apartats a i b del punt 2 de la disposició addicional sexta, que queda redactat en els termes següents:

“a) Per a l'admissió en cicles formatius de grau mitjà, s'estarà al que es disposa en l'article 111.2 del Reial decret 659/2023, de 18 de juliol, pel qual es desenvolupa l'ordenació del Sistema de Formació Professional.

b) Per a l'admissió en la resta d'ensenyaments, la nota mitjana s'ha d'obtindre mitjançant el càlcul de la mitjana aritmètica de les qualificacions numèriques de totes les matèries o àmbits cursats per l'alumne o l'alumna i que consten en l'expedient acadèmic, expressada amb una aproximació de dos xifres decimals per arrodoniment a la centèsima més pròxima, i en cas d'equidistància, a la superior. A este efecte, quan els resultats d'avaluació estiguen expressats únicament amb qualificacions qualitatives la correspondència entre estos resultats i l'escala numèrica, serà la següent:

Insuficient: 4
Suficient: 5,5
Bé: 6,5
Notable: 8
Excel·lent: 10”.

4. Es modifica l'annex I, que queda com següent:

“ANNEX I / ANEXO I

**SOL·LICITUD DE CONVALIDACIÓ DE MATÈRIES DE L'ESO PER A L'ALUMNAT QUE CURSA
 O HA CURSAT ELS ENSENYAMENTS PROFESSIONALS DE MÚSICA
 SOLICITUD DE CONVALIDACIÓN DE MATERIAS DE LA ESO PARA EL ALUMNADO QUE CURSA
 O HA CURSADO LAS ENSEÑANZAS PROFESIONALES DE MÚSICA**

Decret 107/2022, de 5 d'agost, del Consell, pel qual s'establix l'ordenació i el currículum d'Educació Secundària Obligatòria
 Decreto 107/2022, de 5 de agosto, del Consell, por el que se establece la ordenación y el currículo de Educación Secundaria Obligatoria

A DADES IDENTIFICATIVES DE L'ALUMNE/A DATOS IDENTIFICATIVOS DEL ALUMNO/A			
Primer cognom / <i>Primer apellido</i>	Segon cognom / <i>Segundo apellido</i>	Nom / <i>Nombre</i>	
Data de naixement / <i>Fecha de nacimiento</i>	NIA	Curs / <i>Curso</i>	Grup / <i>Grupo</i>

B DADES IDENTIFICATIVES DEL PARE, MARE O TUTOR/A LEGAL DATOS IDENTIFICATIVOS DEL PADRE, MADRE O TUTOR/A LEGAL			
Primer cognom / <i>Primer apellido</i>		Segon cognom / <i>Segundo apellido</i>	
Document identificatiu / <i>Documento identificativo</i>		Correu electrònic / <i>Correo electrónico</i>	
Tipus / <i>Tipo</i> ⁽¹⁾	Número	Telèfon / <i>Teléfono</i>	

(1) DNI, NIE o Passaport / *DNI, NIE o Pasaporte*

C SOL·LICITA SOLICITA	
Que l'estudiant d'Educació Secundària Obligatòria pugui tindre per al curs 20____ / 20____:	
Que el/la estudiante de Educación Secundaria Obligatoria pueda tener para el curso 20____ / 20____:	

Convalidació de la matèria Música per a l'alumnat que cursa o ha cursat ensenyaments professionals de música Convalidación de la materia Música para el alumnado que cursa o ha cursado enseñanzas profesionales de música	
Matèria i curs d'ESO / <i>Materia y curso de ESO</i>	Assignatura dels ensenyaments professionals de música amb què es convalida <i>Asignatura de las enseñanzas profesionales de música con la que se convalida</i>
☐ Música de 1r curs / <i>Música de 1er curso</i>	1r curs d'Instrument o Veu / <i>1er curso de Instrumento o Voz</i>
☐ Música de 2n curs / <i>Música de 2o curso</i>	1r curs d'Instrument o Veu / <i>1er curso de Instrumento o Voz</i>
☐ Música de 3r curs / <i>Música de 3o curso</i>	1r curs d'Instrument o Veu / <i>1er curso de Instrumento o Voz</i>
☐ Música de 4t curs / <i>Música de 4o curso</i>	2n curs d'Instrument o Veu / <i>2o curso de Instrumento o Voz</i>

Convalidació de la matèria optativa per a l'alumnat que cursa l'ESO i simultàniament ensenyaments professionals de música Convalidación de la materia optativa para el alumnado que cursa la ESO y simultáneamente enseñanzas profesionales de música	
Curs / <i>Curso</i>	Matèria optativa d'ESO a convalidar ⁽¹⁾ / <i>Materia de ESO optativa a convalidar</i> ⁽¹⁾
☐ 1r d'ESO / <i>1o de ESO</i>	Finances i Consum Responsables, Laboratori d'Arts Escèniques, Laboratori de Creació Audiovisual, Projectes Interdisciplinaris, Segona Llengua Estrangera, Tallers d'Aprofundiment, Taller de Relacions Digitals Responsables o Tallers de Reforç <i>Finanzas y Consumo Responsables, Laboratorio de Artes Escénicas, Laboratorio de Creación Audiovisual, Proyectos Interdisciplinarios, Segunda Lengua Extranjera, Talleres de Profundización, Taller de Relaciones Digitales Responsables o Talleres de Refuerzo</i>
☐ 2n d'ESO / <i>2o de ESO</i>	Emprenedoria Social i Sostenible, Programació, Intel·ligència Artificial i Robòtica I, Projectes Interdisciplinaris, Segona Llengua Estrangera, Tallers d'Aprofundiment o Tallers de Reforç <i>Emprendimiento Social y Sostenible, Programación, Inteligencia Artificial y Robótica I, Proyectos Interdisciplinarios, Segunda Lengua Extranjera, Talleres de profundización, o Talleres de Refuerzo</i>
☐ 3r d'ESO / <i>3o de ESO</i>	Competència Comunicativa Oral en Primera Llengua Estrangera, Creativitat Musical, Cultura Clàssica, Programació Intel·ligència Artificial i Robòtica I, Programació Intel·ligència Artificial i Robòtica II, Projectes Interdisciplinaris, Segona Llengua Estrangera, Tallers d'Aprofundiment, Taller d'Economia, o Tallers de Reforç <i>Competencia Comunicativa Oral en Primera Lengua Extranjera, Creatividad Musical, Cultura Clásica, Programación, Inteligencia Artificial y Robótica I, Programación, Inteligencia Artificial y Robótica II, Proyectos Interdisciplinarios, Segunda Lengua Extranjera, Talleres de Profundización, Taller de Economía, o Talleres de Refuerzo</i>
☐ 4t d'ESO / <i>4o de ESO</i>	Arts Escèniques, Competència Comunicativa Oral en Primera Llengua Estrangera, Filosofia, Projectes Interdisciplinaris, Segona Llengua Estrangera, Tallers d'Aprofundiment o Tallers de Reforç <i>Artes Escénicas, Competencia Comunicativa Oral en Primera Lengua Extranjera, Filosofía, Proyectos Interdisciplinarios, Segunda Lengua Extranjera, Talleres de Profundización o Talleres de Refuerzo</i>

⁽¹⁾ L'alumne o l'alumna podrà convalidar la matèria optativa de què s'haja matriculat en el curs corresponent
El alumno o la alumna podrá convalidar la materia optativa de la que se haya matriculado en el curso correspondiente

D DOCUMENTACIÓ QUE S'ADJUNTA DOCUMENTACIÓN QUE SE ADJUNTA	
☐ Certificat acadèmic de qualificació de l'assignatura dels ensenyaments professionals de música amb què es convalida <i>Certificado académico de calificación de la asignatura de las enseñanzas profesionales de música con la que se convalida</i>	
☐ Certificat de matrícula del conservatori o centre professional de música / <i>Certificado de matrícula del conservatorio o centro profesional de música</i>	

E DECLARACIÓ RESPONSABLE DECLARACIÓN RESPONSABLE	
<p>La persona sol·licitant declara que les dades que conté esta sol·licitud són certes i que és conscient que la falsedat de les dades declarades pot donar lloc a l'anul·lació de la tramitació de la sol·licitud</p> <p><i>La persona solicitante declara que los datos contenidos en esta solicitud son ciertos y que es consciente de que la falsedad de los datos declarados puede dar lugar a la anulación de la tramitación de la solicitud</i></p>	
<p>_____, ____ de/d' _____ de 20 ____</p> <p>Firma: _____</p>	
<p>PROTECCIÓ DE DADES: De conformitat amb el Reglament general de protecció de dades, les dades de caràcter personal proporcionades seran tractades per la Conselleria d'Educació, Cultura i Esport per a tramitar la seua sol·licitud a l'empara de la legislació vigent</p> <p><i>PROTECCIÓN DE DATOS: De conformidad con el Reglamento General de Protección de Datos, los datos de carácter personal proporcionados serán tratados por la Conselleria de Educación, Cultura y Deporte para tramitar su solicitud al amparo de la legislación vigente</i></p> <p>Podrà exercir els drets d'accés, rectificació, cancel·lació, oposició, supressió, portabilitat i limitació del tractament davant la conselleria que gestione la seua sol·licitud, així com reclamar, si és el cas, davant l'autoritat de control en matèria de protecció de dades, especialment quan no haja obtingut satisfacció en l'exercici dels seus drets. Visite l'enllaç següent per a més informació: http://www.qva.es/downloads/publicados/PR/TEXTO_INFORMACION_ADICIONAL_V.pdf</p> <p><i>Podrá ejercer los derechos de acceso, rectificación, cancelación, oposición, supresión, portabilidad y limitación del tratamiento ante la conselleria que gestione su solicitud, así como reclamar, en su caso, ante la autoridad de control en materia de protección de datos, especialmente cuando no haya obtenido satisfacción en el ejercicio de sus derechos. Visite el siguiente enlace para más información: http://www.qva.es/downloads/publicados/PR/TEXTO_INFORMACION_ADICIONAL.pdf</i></p>	<p>REGISTRE D'ENTRADA REGISTRO DE ENTRADA</p> <p>DATA D'ENTRADA EN L'ÒRGAN COMPETENT FECHA DE ENTRADA EN EL ÓRGANO COMPETENTE</p>

DIRECCIÓ DEL CENTRE EDUCATIU
DIRECCIÓN DEL CENTRO EDUCATIVO"

5. Es modifica l'annex II, que queda com següix:

“ANNEX II / ANEXO II

**SOL·LICITUD DE CONVALIDACIÓ I D'EXEMPCIÓ DE MATÈRIES DE L'ESO PER A L'ALUMNAT QUE CURSA
 O HA CURSAT ELS ENSENYAMENTS PROFESSIONALS DE DANSA
 SOLICITUD DE CONVALIDACIÓN Y EXENCIÓN DE MATERIAS DE LA ESO PARA EL ALUMNADO QUE CURSA
 O HA CURSADO LAS ENSEÑANZAS PROFESIONALES DE DANZA**

Decret 107/2022, de 5 d'agost, del Consell, pel qual s'establix l'ordenació i el currículum d'Educació Secundària Obligatòria
 Decreto 107/2022, de 5 de agosto, del Consell, por el que se establece la ordenación y el currículo de Educación Secundaria Obligatoria

A DADES IDENTIFICATIVES DE L'ALUMNE/A DATOS IDENTIFICATIVOS DEL ALUMNO/A			
Primer cognom / Primer apellido	Segon cognom / Segundo apellido	Nom / Nombre	
Data de naixement / Fecha de nacimiento	NIA	Curs / Curso	Grup / Grupo

B DADES IDENTIFICATIVES DEL PARE, MARE O TUTOR/A LEGAL DATOS IDENTIFICATIVOS DEL PADRE, MADRE O TUTOR/A LEGAL			
Primer cognom / Primer apellido	Segon cognom / Segundo apellido	Nom / Nombre	
Document identificatiu / Documento identificativo		Correu electrònic / Correo electrónico	Telèfon / Teléfono
Tipus / Tipo ⁽¹⁾	Número		

(1) DNI, NIE o Passaport / DNI, NIE o Pasaporte

C SOL·LICITA SOLICITA
Que l'estudiant d'Educació Secundària Obligatòria pugui tindre per al curs 20____ / 20____ : Que el/la estudiante de Educación Secundaria Obligatoria pueda tener para el curso 20____ / 20____ :
ExemPCIó de la matèria Educació Física per a l'alumnat que cursa l'ESO i simultàniament ensenyaments professionals de dansa Exención de la materia Educación Física para el alumnado que cursa la ESO y simultáneamente enseñanzas profesionales de danza
☐ ExemPCIó de la matèria Educació Física / Exención de la materia Educación Física

Convalidació de la matèria Música per a l'alumnat que cursa o ha cursat ensenyaments professionals de dansa Convalidación de la materia Música para el alumnado que cursa o ha cursado enseñanzas profesionales de danza	
Matèria i curs d'ESO / Materia y curso de ESO	Assignatura dels ensenyaments professionals de dansa amb què es convalida Asignatura de las enseñanzas profesionales de danza con la que se convalida
☐ Música de 1r curs / Música de 1 ^{er} curso	1r curs de Música / 1 ^{er} curso de Música
☐ Música de 2n curs / Música de 2 ^o curso	1r curs de Música / 1 ^{er} curso de Música
☐ Música de 3r curs / Música de 3 ^o curso	1r curs de Música / 1 ^{er} curso de Música
☐ Música de 4t curs / Música de 4 ^o curso	2n curs de Música / 2 ^o curso de Música

Convalidació de la matèria optativa per a l'alumnat que cursa l'ESO i simultàniament ensenyaments professionals de dansa Convalidación de la materia optativa para el alumnado que cursa la ESO y simultáneamente enseñanzas profesionales de danza	
Curs / Curso	Matèria optativa d'ESO a convalidar ⁽¹⁾ / Materia de ESO optativa a convalidar ⁽¹⁾
☐ 1r d'ESO / 1 ^o de ESO	Finances i Consum Responsables, Laboratori d'Arts Escèniques, Laboratori de Creació Audiovisual, Projectes Interdisciplinaris, Segona Llengua Estrangera, Tallers d'Aprofundiment, Taller de Relacions Digitals Responsables o Tallers de Reforç <i>Finanzas y Consumo Responsables, Laboratorio de Artes Escénicas, Laboratorio de Creación Audiovisual, Proyectos Interdisciplinarios, Segunda Lengua Extranjera, Talleres de Profundización, Taller de Relaciones Digitales Responsables o Talleres de Refuerzo</i>
☐ 2n d'ESO / 2 ^o de ESO	Emprenedoria Social i Sostenible, Programació, Intel·ligència Artificial i Robòtica I, Projectes Interdisciplinaris, Segona Llengua Estrangera, Tallers d'Aprofundiment o Tallers de Reforç <i>Emprendimiento Social y Sostenible, Programación, Inteligencia Artificial y Robótica I, Proyectos Interdisciplinarios, Segunda Lengua Extranjera, Talleres de profundización, o Talleres de Refuerzo</i>
☐ 3r d'ESO / 3 ^o de ESO	Competència Comunicativa Oral en Primera Llengua Estrangera, Creativitat Musical, Cultura Clàssica, Programació Intel·ligència Artificial i Robòtica I, Programació Intel·ligència Artificial i Robòtica II, Projectes Interdisciplinaris, Segona Llengua Estrangera, Tallers d'Aprofundiment, Taller d'Economia, o Tallers de Reforç <i>Competencia Comunicativa Oral en Primera Lengua Extranjera, Creatividad Musical, Cultura Clásica, Programación, Inteligencia Artificial y Robótica I, Programación, Inteligencia Artificial y Robótica II, Proyectos Interdisciplinarios, Segunda Lengua Extranjera, Talleres de Profundización, Taller de Economía, o Talleres de Refuerzo</i>
☐ 4t d'ESO / 4 ^o de ESO	Arts Escèniques, Competència Comunicativa Oral en Primera Llengua Estrangera, Filosofia, Projectes Interdisciplinaris, Segona Llengua Estrangera, Tallers d'Aprofundiment o Tallers de Reforç <i>Artes Escénicas, Competencia Comunicativa Oral en Primera Lengua Extranjera, Filosofía, Proyectos Interdisciplinarios, Segunda Lengua Extranjera, Talleres de Profundización o Talleres de Refuerzo</i>

⁽¹⁾ L'alumne o l'alumna podrà convalidar la matèria optativa de què s'haja matriculat en el curs corresponent
 El alumno o la alumna podrá convalidar la materia optativa de la que se haya matriculado en el curso correspondiente

(1/2) EXEMPLAR PER A L'ADMINISTRACIÓ / EJEMPLAR PARA LA ADMINISTRACIÓN

SOA-DGOEPL

DIN - A4

IA - 180652 - 01 - E

D	DOCUMENTACIÓ QUE S'ADJUNTA DOCUMENTACIÓN QUE SE ADJUNTA
☐ Certificat acadèmic de qualificació de l'assignatura dels ensenyaments professionals de dansa amb què es convalida <i>Certificado académico de calificación de la asignatura de las enseñanzas profesionales de danza con la que se convalida</i>	
☐ Certificat de matrícula del conservatori o centre professional de dansa / <i>Certificado de matrícula del conservatorio o centro profesional de danza</i>	

E	DECLARACIÓ RESPONSABLE DECLARACIÓN RESPONSABLE
La persona sol·licitant declara que les dades que conté esta sol·licitud són certes i que és conscient que la falsedat de les dades declarades pot donar lloc a l'anul·lació de la tramitació de la sol·licitud <i>La persona solicitante declara que los datos contenidos en esta solicitud son ciertos y que es consciente de que la falsedad de los datos declarados puede dar lugar a la anulación de la tramitación de la solicitud</i>	

_____, ____ de/d' _____ de 20__

Firma: _____

<p>PROTECCIÓ DE DADES: De conformitat amb el Reglament general de protecció de dades, les dades de caràcter personal proporcionades seran tractades per la Conselleria d'Educació, Cultura i Esport per a tramitar la seua sol·licitud a l'empareda de la legislació vigent</p> <p><i>PROTECCIÓN DE DATOS:</i> De conformidad con el Reglamento General de Protección de Datos, los datos de carácter personal proporcionados serán tratados por la Conselleria de Educación, Cultura y Deporte para tramitar su solicitud al amparo de la legislación vigente</p> <p>Podrà exercir els drets d'accés, rectificació, cancel·lació, oposició, supressió, portabilitat i limitació del tractament davant la conselleria que gestione la seua sol·licitud, així com reclamar, si és el cas, davant l'autoritat de control en matèria de protecció de dades, especialment quan no haja obtingut satisfacció en l'exercici dels seus drets. Visite l'enllaç següent per a més informació: http://www.gva.es/downloads/publicados/PR/TEXTO_INFORMACION_ADICIONAL_V.pdf</p> <p><i>Podrá ejercer los derechos de acceso, rectificación, cancelación, oposición, supresión, portabilidad y limitación del tratamiento ante la conselleria que gestione su solicitud, así como reclamar, en su caso, ante la autoridad de control en materia de protección de datos, especialmente cuando no haya obtenido satisfacción en el ejercicio de sus derechos. Visite el siguiente enlace para más información: http://www.gva.es/downloads/publicados/PR/TEXTO_INFORMACION_ADICIONAL.pdf</i></p>	REGISTRE D'ENTRADA REGISTRO DE ENTRADA
DATA D'ENTRADA EN L'ÒRGAN COMPETENT FECHA DE ENTRADA EN EL ÓRGANO COMPETENTE	

DIRECCIÓ DEL CENTRE EDUCATIU
DIRECCIÓN DEL CENTRO EDUCATIVO"

(2/2) EXEMPLAR PER A L'ADMINISTRACIÓ / EJEMPLAR PARA LA ADMINISTRACIÓN

SOA- DGOEPL

DIN - A4

IA - 180652 - 02 - E

6. Es modifica l'annex III, que queda com següix:

“ANNEX III / ANEXO III

SOL·LICITUD DE MESURES PER A L'ALUMNAT QUE COMPAGINA L'ESO AMB LA CONDICIÓN D'ESPORTISTA D'ALT NIVELL, D'ALT RENDIMENT O D'ELIT O AMB LA CONDICIÓN DE PERSONAL TÈCNIC, ENTRENADOR, ARBITRAL O JUTGE D'ELIT DE LA COMUNITAT VALENCIANA

SOLICITUD DE MEDIDAS PARA EL ALUMNADO QUE COMPAGINA LA ESO CON LA CONDICIÓN DE DEPORTISTA DE ALTO NIVEL, DE ALTO RENDIMIENTO O DE ÉLITE O CON LA CONDICIÓN DE PERSONAL TÉCNICO, ENTRENADOR, ARBITRAL O JUEZ DE ÉLITE DE LA COMUNITAT VALENCIANA

Decret 107/2022, de 5 d'agost, del Consell, pel qual s'establix l'ordenació i el currículum d'Educació Secundària Obligatòria
 Decret 39/2020, de 20 de març, del Consell, de mesures de suport a esportistes d'elit i al personal tècnic, entrenador, arbitral i jutge d'elit de la Comunitat Valenciana
 Decreto 107/2022, de 5 de agosto, del Consell, por el que se establece la ordenación y el currículo de Educación Secundaria Obligatoria
 Decreto 39/2020, de 20 de marzo, del Consell, de medidas de apoyo a deportistas de élite y al personal técnico, entrenador, arbitral y juez de élite de la Comunitat Valenciana

A DADES IDENTIFICATIVES DE L'ALUMNE/A DATOS IDENTIFICATIVOS DEL ALUMNO/A			
Primer cognom / Primer apellido	Segon cognom / Segundo apellido	Nom / Nombre	
Data de naixement / Fecha de nacimiento	NIA	Curs / Curso	Grup / Grupo

B DADES IDENTIFICATIVES DEL PARE, MARE O TUTOR/A LEGAL DATOS IDENTIFICATIVOS DEL PADRE, MADRE O TUTOR/A LEGAL			
Primer cognom / Primer apellido		Segon cognom / Segundo apellido	
Document identificatiu / Documento identificativo		Correu electrònic / Correo electrónico	
Tipus / Tipo ⁽¹⁾	Número	Telèfon / Teléfono	

(1) DNI, NIE o Passaport / DNI, NIE o Pasaporte

C SOL·LICITA SOLICITA	
Que l'estudiant d'Educació Secundària Obligatòria pugui tindre per al curs 20____ / 20____ : Que el/la estudiante de Educación Secundaria Obligatoria pueda tener para el curso 20____ / 20____ :	
Exempció o adaptació de la matèria Educació Física Exención o adaptación de la materia Educación Física	
☐ Exempció de la matèria Educació Física / Exención de la materia Educación Física ☐ Adaptació curricular de la matèria Educació Física / Adaptación curricular de la materia Educación Física	
Convalidació de la matèria optativa d'ESO Convalidación de la materia optativa de ESO	
Curs / Curso	Matèria optativa d'ESO a convalidar ⁽¹⁾ / Materia de ESO optativa a convalidar ⁽¹⁾
☐ 1r d'ESO / 1º de ESO	Finances i Consum Responsables, Laboratori d'Arts Escèniques, Laboratori de Creació Audiovisual, Projectes Interdisciplinaris, Segona Llengua Estrangera, Tallers d'Aprofundiment, Taller de Relacions Digitals Responsables o Tallers de Reforç <i>Finanzas y Consumo Responsables, Laboratorio de Artes Escénicas, Laboratorio de Creación Audiovisual, Proyectos Interdisciplinarios, Segunda Lengua Extranjera, Talleres de Profundización, Taller de Relaciones Digitales Responsables o Talleres de Refuerzo</i>
☐ 2n d'ESO / 2º de ESO	Emprenedoria Social i Sostenible, Programació, Intel·ligència Artificial i Robòtica I, Projectes Interdisciplinaris, Segona Llengua Estrangera, Tallers d'Aprofundiment o Tallers de Reforç <i>Emprendimiento Social y Sostenible, Programación, Inteligencia Artificial y Robótica I, Proyectos Interdisciplinarios, Segunda Lengua Extranjera, Talleres de profundización, o Talleres de Refuerzo</i>
☐ 3r d'ESO / 3º de ESO	Competència Comunicativa Oral en Primera Llengua Estrangera, Creativitat Musical, Cultura Clàssica, Programació Intel·ligència Artificial i Robòtica I, Programació Intel·ligència Artificial i Robòtica II, Projectes Interdisciplinaris, Segona Llengua Estrangera, Tallers d'Aprofundiment, Taller d'Economia, o Tallers de Reforç <i>Competencia Comunicativa Oral en Primera Lengua Extranjera, Creatividad Musical, Cultura Clásica, Programación, Inteligencia Artificial y Robótica I, Programación, Inteligencia Artificial y Robótica II, Proyectos Interdisciplinarios, Segunda Lengua Extranjera, Talleres de Profundización, Taller de Economía, o Talleres de Refuerzo</i>
☐ 4t d'ESO / 4º de ESO	Arts Escèniques, Competència Comunicativa Oral en Primera Llengua Estrangera, Filosofia, Projectes Interdisciplinaris, Segona Llengua Estrangera, Tallers d'Aprofundiment o Tallers de Reforç <i>Artes Escénicas, Competencia Comunicativa Oral en Primera Lengua Extranjera, Filosofía, Proyectos Interdisciplinarios, Segunda Lengua Extranjera, Talleres de Profundización o Talleres de Refuerzo</i>
⁽¹⁾ L'alumne o l'alumna podrà convalidar la matèria optativa de què s'haja matriculat en el curs corresponent El alumno o la alumna podrá convalidar la materia optativa de la que se haya matriculado en el curso correspondiente	

(1/2) EXEMPLAR PER A L'ADMINISTRACIÓ / EJEMPLAR PARA LA ADMINISTRACIÓN

SOA-DGOEPL

DIN - A4

IA - 180653 - 01 - E

D	DOCUMENTACIÓ QUE S'ADJUNTA DOCUMENTACIÓN QUE SE ADJUNTA
☐ Document que acredite estar inclòs en la relació d'esportistes d'alt nivell publicada en el BOE, en el cas d'esportistes d'alt nivell <i>Documento que acredite estar incluido en la relación de deportistas de alto nivel publicada en el BOE, en el caso de deportista de alto nivel</i>	
☐ Certificat d'esportista d'alt rendiment de la direcció general competent en matèria d'esport, en el cas d'esportistes d'alt rendiment de la Comunitat Valenciana <i>Certificado de deportista de alto rendimiento de la dirección general competente en materia de deporte, en el caso de deportistas de alto rendimiento de la Comunidad Valenciana</i>	
☐ Document que acredite estar inclòs en les relacions d'esportista d'elit o personal tècnic, entrenador, arbitral i jutge d'elit de la Comunitat Valenciana (DOGV), en el cas d'esportista d'elit o personal tècnic, entrenador, arbitral i jutge d'elit de la Comunitat Valenciana <i>Documento que acredite estar incluido en las relaciones de deportista de élite o personal técnico, entrenador, arbitral y juez de élite de la Comunitat Valenciana (DOGV), en el caso de deportista de élite o personal técnico, entrenador, arbitral y juez de élite de la Comunitat Valenciana</i>	
☐ Certificat d'esportista d'alt rendiment del Consell Superior d'Esports, en el cas d'esportistes d'alt rendiment de fora de la Comunitat Valenciana <i>Certificado de deportista de alto rendimiento del Consejo Superior de Deportes, en el caso de deportistas de alto rendimiento de fuera de la Comunidad Valenciana</i>	

E	DECLARACIÓ RESPONSABLE DECLARACIÓN RESPONSABLE
La persona sol·licitant declara que les dades que conté esta sol·licitud són certes i que és conscient que la falsedat de les dades declarades pot donar lloc a l'anul·lació de la tramitació de la sol·licitud <i>La persona solicitante declara que los datos contenidos en esta solicitud son ciertos y que es consciente de que la falsedad de los datos declarados puede dar lugar a la anulación de la tramitación de la solicitud</i>	
_____, ____ de/d' _____ de 20 ____ Firma: _____	
<p>PROTECCIÓ DE DADES: De conformitat amb el Reglament general de protecció de dades, les dades de caràcter personal proporcionades seran tractades per la Conselleria d'Educació, Cultura i Esport per a tramitar la seua sol·licitud a l'empara de la legislació vigent</p> <p>PROTECCIÓN DE DATOS: De conformidad con el Reglamento General de Protección de Datos, los datos de carácter personal proporcionados serán tratados por la Conselleria de Educación, Cultura y Deporte para tramitar su solicitud al amparo de la legislación vigente</p> <p>Podrà exercir els drets d'accés, rectificació, cancel·lació, oposició, supressió, portabilitat i limitació del tractament davant la conselleria que gestione la seua sol·licitud, així com reclamar, si és el cas, davant l'autoritat de control en matèria de protecció de dades, especialment quan no haja obtingut satisfacció en l'exercici dels seus drets. Visite l'enllaç següent per a més informació: http://www.qva.es/downloads/publicados/PR/TEXTO_INFORMACION_ADICIONAL_V.pdf</p> <p><i>Podrá ejercer los derechos de acceso, rectificación, cancelación, oposición, supresión, portabilidad y limitación del tratamiento ante la conselleria que gestione su solicitud, así como reclamar, en su caso, ante la autoridad de control en materia de protección de datos, especialmente cuando no haya obtenido satisfacción en el ejercicio de sus derechos. Visite el siguiente enlace para más información: http://www.qva.es/downloads/publicados/PR/TEXTO_INFORMACION_ADICIONAL.pdf</i></p>	REGISTRE D'ENTRADA REGISTRO DE ENTRADA DATA D'ENTRADA EN L'ÒRGAN COMPETENT FECHA DE ENTRADA EN EL ÓRGANO COMPETENTE

DIRECCIÓ DEL CENTRE EDUCATIU
 DIRECCIÓN DEL CENTRO EDUCATIVO"

(2/2) EXEMPLAR PER A L'ADMINISTRACIÓ / EJEMPLAR PARA LA ADMINISTRACIÓN

SOA-DGOEPL

DIN-A4

IA-180653-02-E

7. Es modifica l'annex VIII, que queda com següix:

“ANNEX VIII / ANEXO VIII

**SOL·LICITUD DE CANVI DE MODALITAT O VIA EN BATXILLERAT
SOLICITUD DE CAMBIO DE MODALIDAD O VÍA EN BACHILLERATO**

Decret 108/2022, de 5 d'agost, del Consell, pel qual s'establixen l'ordenació i el currículum de Batxillerat
 Decreto 108/2022, de 5 de agosto, del Consell, por el cual se establecen la ordenación y el currículum de Bachillerato

A	Dades d'identificació de l'alumne o alumna <i>Datos de identificación del alumno o alumna</i>								
Cognoms / Apellidos		Nom / Nombre							
Data de naixement / Fecha de nacimiento	Document identificatiu / Documento identificativo	Curs o bloc / Curso o bloque							
Centre educatiu / Centro educativo		Codi de centre / Código de centro	Localitat del centre / Localidad del centro						
Dades del pare, mare o persona tutora legal <i>Datos del padre, madre o persona tutora legal</i>									
Cognoms / Apellidos		Nom / Nombre	Document identificatiu / Documento identificativo						
B	Sol·licita el canvi de modalitat i via en 2n curs de Batxillerat <i>Solicita el cambio de modalidad y vía en 2.º curso de Bachillerato</i>								
☐	Promociona de 1r a 2n de Batxillerat <i>Promociona de 1.º a 2.º de Bachillerato</i>		☐	Repetix 2n de Batxillerat <i>Repite 2.º de Bachillerato</i>					
Modalitat i via anterior <i>Modalidad y vía anterior</i>	☐	Arts. Via d'Arts Plàstiques, Imatge i Disseny <i>Artes. Vía de Artes Plásticas, Imagen y Diseño</i>	Nova modalitat i via <i>Nueva modalidad y vía</i>	☐	Arts. Via d'Arts Plàstiques, Imatge i Disseny <i>Artes. Vía de Artes Plásticas, Imagen y Diseño</i>				
	☐	Arts. Via de Música i Arts Escèniques <i>Artes. Vía de Música y Artes Escénicas</i>		☐	Arts. Via de Música i Arts Escèniques <i>Artes. Vía de Música y Artes Escénicas</i>				
	☐	Ciències i Tecnologia <i>Ciencias y Tecnología</i>		☐	Ciències i Tecnologia <i>Ciencias y Tecnología</i>				
	☐	General <i>General</i>		☐	General <i>General</i>				
	☐	Humanitats i Ciències Socials <i>Humanidades y Ciencias Sociales</i>		☐	Humanitats i Ciències Socials <i>Humanidades y Ciencias Sociales</i>				
C	Matèries específiques superades de la modalitat i via anterior ⁽¹⁾ <i>Materias específicas superadas de la modalidad i vía anterior ⁽¹⁾</i>								
1A	Arts. Via de Música i Arts Escèniques ⁽¹⁾ <i>Artes. Vía de Música y Artes Escénicas⁽¹⁾</i>	1B	Arts. Via d'Arts Plàstiques, Imatge i Disseny ⁽¹⁾ <i>Artes. Vía de Artes Plásticas, Imagen y Diseño⁽¹⁾</i>	2	Ciències i Tecnologia <i>Ciencias y Tecnología</i>	3	General	4	Humanitats i Ciències Socials <i>Humanidades y Ciencias Sociales</i>
☐		☐		☐		☐		☐	
☐		☐		☐		☐		☐	
☐		☐		☐		☐		☐	
☐		☐		☐		☐		☐	
☐		☐		☐		☐		☐	

D Matèries específiques de la nova modalitat i via de 1r de Batxillerat a cursar en 2n de Batxillerat <i>Materias específicas de la nueva modalidad y vía de 1.º de Bachillerato a cursar en 2.º de Bachillerato</i>						
Modalitat i via <i>Modalidad y vía</i>	1A	<i>Arts. Vía de Música i Arts Escèniques⁽¹⁾</i> <i>Artes. Vía de Música y Artes Escénicas⁽¹⁾</i>	1B	<i>Arts. Vía d'Arts Plàstiques, Imatge i Disseny⁽¹⁾</i> <i>Artes. Vía de Artes Plásticas, Imagen y Diseño⁽¹⁾</i>	2	<i>Ciències i Tecnologia</i> <i>Ciencias y Tecnología</i>
A triar una matèria obligatòria <i>A elegir una materia obligatoria</i>	☐	Anàlisi Musical I <i>Análisis Musical I</i>	☐	Dibuix Artístic I <i>Dibujo Artístico I</i>	☐	Matemàtiques I <i>Matemáticas I</i>
	☐	Arts Escèniques I <i>Artes Escénicas I</i>				
A triar dos matèries <i>A elegir dos materias</i>	☐	Anàlisi Musical I <i>Análisis Musical I</i>	☐	Cultura Audiovisual <i>Cultura Audiovisual</i>	☐	Biologia, Geologia i Ciències Ambientals <i>Biología, Geología y Ciencias Ambientales</i>
	☐	Arts Escèniques I <i>Artes Escénicas I</i>	☐	Dibuix Tècnic Aplicat a les Arts Plàstiques i al Disseny I <i>Dibujo Técnico Aplicado a las Artes Plásticas y al Diseño I</i>	☐	Dibuix Tècnic I <i>Dibujo Técnico I</i>
	☐	Cor i Tècnica Vocal I <i>Coro y Técnica Vocal I</i>	☐	Projectes Artístics <i>Proyectos Artísticos</i>	☐	Física i Química <i>Física y Química</i>
	☐	Cultura Audiovisual <i>Cultura Audiovisual</i>	☐	Volum <i>Volumen</i>	☐	Tecnologia i Enginyeria I <i>Tecnología e Ingeniería I</i>
	☐	Llenguatge i Pràctica Musical <i>Lenguaje y Práctica Musical</i>				
Modalitat i via <i>Modalidad y vía</i>	3	General			4	Humanitats i Ciències Socials <i>Humanidades y Ciencias Sociales</i>
A triar una matèria obligatòria <i>A elegir una materia obligatoria</i>	☐	Matemàtiques Generals <i>Matemáticas Generales</i>			☐	Llatí I <i>Latín I</i>
				☐	Matemàtiques Aplicades a les Ciències Socials I <i>Matemáticas Aplicadas a las Ciencias Sociales I</i>	
A triar dos matèries <i>A elegir dos materias</i>	☐	Anàlisi Musical I <i>Análisis Musical I</i>	☐	Dibuix Tècnic aplicat a les Arts Plàstiques i al Disseny I <i>Dibujo Técnico Aplicado a las Artes Plásticas i al Diseño I</i>	☐	Llatí I <i>Latín I</i>
	☐	Arts Escèniques I <i>Artes Escénicas I</i>	☐	Economia I <i>Economía I</i>	☐	Llenguatge i Pràctica Musical <i>Lenguaje y Práctica Musical</i>
	☐	Biologia, Geologia i Ciències Ambientals <i>Biología, geología y Ciencias Ambientales</i>	☐	Economia, Emprenedoria i Activitat Empresarial <i>Economía, Emprendimiento y Actividad Empresarial</i>	☐	Matemàtiques I <i>Matemáticas I</i>
	☐	Cor i Tècnica Vocal I <i>Coro y Técnica Vocal I</i>	☐	Física i Química <i>Física y Química</i>	☐	Matemàtiques Aplicades a les Ciències Socials I <i>Matemáticas aplicadas a las Ciencias Sociales I</i>
	☐	Cultura Audiovisual <i>Cultura Audiovisual</i>	☐	Grec I <i>Griego I</i>	☐	Projectes Artístics <i>Proyectos Artísticos</i>
	☐	Dibuix Artístic I <i>Dibujo Artístico I</i>	☐	Història del món contemporani <i>Historia del Mundo Contemporáneo</i>	☐	Tecnologia i Enginyeria I <i>Tecnología e Ingeniería I</i>
	☐	Dibuix Tècnic I <i>Dibujo Técnico I</i>	☐	Literatura Universal <i>Literatura Universal</i>	☐	Volum <i>Volumen</i>
<small>⁽¹⁾ Els apartats 1A i 1B corresponen a les dos vies de la modalitat d'Arts / <i>Los aparados 1A y 1B corresponden a las dos vías de la modalidad de Artes</i></small>						
E Matèries específiques de la nova modalitat i via de 2n de Batxillerat a cursar en 2n de Batxillerat <i>Materias específicas de la nueva modalidad i vía de 2.º de Bachillerato a cursar en 2.º de Bachillerato</i>						
Modalitat i via <i>Modalidad y vía</i>	1A	<i>Arts. Vía de Música i Arts Escèniques⁽¹⁾</i> <i>Artes. Vía de Música y Artes Escénicas⁽¹⁾</i>	1B	<i>Arts. Vía d'Arts Plàstiques, Imatge i Disseny⁽¹⁾</i> <i>Artes. Vía de Artes Plásticas, Imagen y Diseño⁽¹⁾</i>	2	<i>Ciències i Tecnologia</i> <i>Ciencias y Tecnología</i>

A triar una matèria obligatòria <i>A elegir una materia obligatoria</i>	☐	Anàlisi Musical II <i>Análisis Musical II</i>	☐	Dibuix Artístic II <i>Dibujo Artístico II</i>	☐	Matemàtiques II <i>Matemáticas II</i>
	☐	Arts Escèniques II <i>Artes Escénicas II</i>	☐		☐	Matemàtiques Aplicades a les Ciències Socials II <i>Matemáticas Aplicadas a las Ciencias Sociales II</i>
A triar dos matèries <i>A elegir dos materias</i>	☐	Anàlisi Musical II <i>Análisis Musical II</i>	☐	Dibuix Tècnic Aplicat a les Arts Plàstiques i al Disseny II <i>Dibujo Técnico Aplicado a las Artes Plásticas i al Diseño II</i>	☐	Biologia <i>Biología</i>
	☐	Arts Escèniques II <i>Artes Escénicas II</i>	☐	Disseny <i>Diseño</i>	☐	Dibuix Tècnic II <i>Dibujo Técnico II</i>
	☐	Cor i Tècnica Vocal II <i>Coro y Técnica Vocal II</i>	☐	Fonaments Artístics <i>Fundamentos Artísticos</i>	☐	Física <i>Física</i>
	☐	Història de la Música i de la Dansa <i>Historia de la Música y de la Danza</i>	☐	Tècniques d'Expressió Gràficoplàstica <i>Técnicas de Expresión Gráficooplástica</i>	☐	Geologia i Ciències Ambientals <i>Geología y Ciencias Ambientales</i>
	☐	Literatura Dramàtica <i>Literatura Dramática</i>			☐	Química <i>Química</i>
					☐	Tecnologia i Enginyeria II <i>Tecnología e Ingeniería II</i>
Modalitat i via <i>Modalidad y vía</i>	3 General				4 Humanitats i Ciències Socials <i>Humanidades y Ciencias Sociales</i>	
A triar una matèria obligatòria <i>A elegir una materia obligatoria</i>	☐	Ciències Generals <i>Ciencias Generales</i>			☐	Llatí II <i>Latín II</i>
					☐	Matemàtiques Aplicades a les Ciències Socials II <i>Matemáticas Aplicadas a las Ciencias Sociales II</i>
A triar dos matèries <i>A elegir dos materias</i>	☐	Anàlisi Musical II <i>Análisis Musical II</i>	☐	Empresa i Disseny de Models de Negoci <i>Empresa i Disseny de modelos de negocio</i>	☐	Literatura Dramàtica <i>Literatura Dramática</i>
	☐	Arts Escèniques II <i>Artes Escénicas II</i>	☐	Física <i>Física</i>	☐	Llatí II <i>Latín II</i>
	☐	Biologia <i>Biología</i>	☐	Fonaments Artístics <i>Fundamentos Artísticos</i>	☐	Matemàtiques II <i>Matemáticas II</i>
	☐	Cor i Tècnica Vocal II <i>Coro y Técnica Vocal II</i>	☐	Geografia <i>Geografía</i>	☐	Matemàtiques Aplicades a les Ciències Socials II <i>Matemáticas Aplicadas a las Ciencias Sociales II</i>
	☐	Disseny <i>Diseño</i>	☐	Geologia i Ciències Ambientals <i>Geología y Ciencias Ambientales</i>	☐	Moviments Culturals i Artístics <i>Movimientos Culturales y Artísticos</i>
	☐	Dibuix Artístic II <i>Dibujo Artístico II</i>	☐	Grec II <i>Griego II</i>	☐	Química <i>Química</i>
	☐	Dibuix Tècnic II <i>Dibujo Técnico II</i>	☐	Història de l'Art <i>Historia del Arte</i>	☐	Tècniques d'Expressió Gràficoplàstica <i>Técnicas de Expresión Gráficooplástica</i>
	☐	Dibuix Tècnic Aplicat a les Arts Plàstiques i al Disseny II <i>Dibujo Técnico Aplicado a las Artes Plásticas i al Diseño II</i>	☐	Història de la Música i de la Dansa <i>Historia de la Música y de la Danza</i>	☐	Tecnologia i Enginyeria II <i>Tecnología e Ingeniería II</i>
F	Còmput total de matèries de modalitat o via que han de constar en la matrícula <i>Cómputo total de materias de modalidad o vía que deben constar en la matrícula</i>					
Nombre total de matèries de la nova modalitat o via a cursar / Número total de materias de la nueva modalidad o vía a cursar: ____ 5 matèries / 5 materias ____ 6 matèries / 6 materias						
G	Còmput total de matèries optatives que han de constar en la matrícula <i>Cómputo total de materias optativas que deben constar en la matrícula</i>					
L'alumne/a computa una matèria de l'anterior modalitat o via per la matèria optativa de: ____ 1r curs ____ 2n curs <i>El alumno o alumna computa una materia de la anterior modalidad o vía por la materia optativa de: ____ 1.º curso ____ 2.º curso</i>						

H	Firma	
	<p style="text-align: center;"> Alumne/a o pare, mare o persona tutora legal <i>Alumno/a o padre, madre o persona tutora legal</i> </p> <p style="text-align: center;"> Firma: _____ Data / Fecha: _____ </p>	<p style="text-align: center;"> Vist i plau / V.º B.º El/La director/a </p> <p style="text-align: center;"> Firma: _____ Data / Fecha: _____ </p>
<p> PROTECCIÓN DE DADES. De conformitat amb el Reglament general de protecció de dades, les dades de caràcter personal que ens proporcione seran tractades per la Generalitat per a tramitar la seua sol·licitud a l'empara de la legislació vigent. PROTECCIÓN DE DATOS. De conformidad con el Reglamento general de protección de datos, los datos de carácter personal que nos proporcione serán tratados por la Generalitat para tramitar su solicitud al amparo de la legislación vigente. Podrà exercir els drets d'accés, rectificació, cancel·lació, oposició, supressió, portabilitat i limitació del tractament davant de la conselleria que gestione la seua sol·licitud, així com reclamar, si és el cas, davant de l'autoritat de control en matèria de protecció de dades, especialment quan no haja obtingut satisfacció en l'exercici dels seus drets. Visite l'enllaç següent per a més informació: http://www.gva.es/downloads/publicados/PR/TEXTO_INFORMACION_ADICIONAL_V.pdf Podrá ejercer los derechos de acceso, rectificación, cancelación, oposición, supresión, portabilidad y limitación del tratamiento ante la conselleria que gestione su solicitud, así como reclamar, en su caso, ante la autoridad de control en materia de protección de datos, especialmente cuando no haya obtenido satisfacción en el ejercicio de sus derechos. Visite el siguiente enlace para más información: http://www.gva.es/downloads/publicados/PR/TEXTO_INFORMACION_ADICIONAL.pdf </p>		REGISTRE D'ENTRADA EN EL CENTRE EDUCATIU REGISTRO DE ENTRADA EN EL CENTRO EDUCATIVO
DIRECCIÓ DEL CENTRE EDUCATIU / DIRECCIÓN DEL CENTRO EDUCATIVO		

ANEXO I

Modificación del Decreto 107/2022, de 5 de agosto, del Consell, por el que se establece la ordenación y el currículo de Educación Secundaria Obligatoria

1. Se modifica el apartado 5 del artículo 6, que queda redactado en los siguientes términos:

“5. En todas las materias se trabajarán y fomentarán de manera transversal, los aspectos previstos en el artículo 6.5 del Real Decreto 217/2022, de 29 de marzo. Asimismo, en todas las materias se incluirá un tratamiento transversal de la educación en valores cívicos y éticos.”

2. Se modifica el artículo 10, que queda redactado en los siguientes términos:

“Artículo 10. Materias de la educación secundaria obligatoria de 1.º a 3.º curso

De acuerdo con lo que establece el artículo 8 del Real Decreto 217/2022:

1. Las materias comunes de los tres primeros cursos son las siguientes:

- a) Biología y Geología
- b) Educación Física
- c) Educación Plástica, Visual y Audiovisual
- d) Física y Química
- e) Geografía e Historia
- f) Valenciano: Lengua y Literatura
- g) Lengua Castellana y Literatura
- h) Lengua Extranjera
- i) Matemáticas
- j) Música
- k) Tecnología y Digitalización

2. En cada uno de los tres cursos todo el alumnado tiene que cursar las materias comunes siguientes:

- a) Educación Física
- b) Geografía e Historia
- c) Valenciano: Lengua y Literatura
- d) Lengua Castellana y Literatura
- e) Matemáticas
- f) Lengua Extranjera

3. Además de las horas lectivas semanales de las materias indicadas en los apartados 1 y 2 de este artículo, los centros educativos disponen de un tiempo destinado a la tutoría.

4. Además, el alumnado debe cursar la materia Música en los cursos 1.º, 2.º y 3.º; las materias Biología y Geología, y Tecnología y Digitalización, en los cursos 1.º y 3.º; y las materias Física y Química, y Educación Plástica, Visual y Audiovisual, en los cursos 2.º y 3.º.

5. Así mismo, el alumnado debe cursar una materia optativa en cada uno de los tres cursos. La oferta de materias optativas por parte del centro se tiene que ajustar al catálogo siguiente:

- a) Proyectos Interdisciplinarios, Segunda Lengua Extranjera, Talleres de Refuerzo y Talleres de Profundización, en cada uno de los tres cursos.
- b) Finanzas y Consumo Responsables, Laboratorio de Artes Escénicas, Laboratorio de Creación Audiovisual y Taller de Relaciones Digitales Responsables, en 1.º curso.
- c) Emprendimiento Social y Sostenible, en 2.º curso.
- d) Programación, Inteligencia Artificial y Robótica I, en 2.º y 3.º curso.
- e) Competencia Comunicativa Oral en Primera Lengua Extranjera, Creatividad Musical, Cultura Clásica, Programación, Inteligencia Artificial y Robótica II y Taller de Economía, en 3.º curso.

Para impartir las materias optativas del catálogo mencionado anteriormente, la dirección de los centros educativos públicos, de acuerdo con las funciones atribuidas al Claustro y al Consejo Escolar establecidas en la normativa que regula la organización y el funcionamiento de los centros públicos que imparten enseñanzas de educación secundaria obligatoria, bachillerato y formación profesional; y la titularidad de los centros privados, deben establecer la oferta de las materias optativas. A tal efecto, en los centros educativos públicos deberán atenderse los criterios de la demanda del alumnado, la disponibilidad de profesorado con destino definitivo en el centro, el carácter progresivo del currículo de determinadas materias a lo largo de los diferentes cursos y también las posibilidades organizativas y la disponibilidad de recursos.

De entre estas materias optativas, los centros públicos ofrecerán, al menos, Cultura Clásica, Programación, Inteligencia Artificial y Robótica I y II, Proyectos Interdisciplinarios, Segunda Lengua Extranjera, Talleres de Refuerzo y Talleres de Profundización, en los cursos indicados, siempre que haya disponibilidad horaria del profesorado con destino definitivo en el centro y no suponga un aumento de la plantilla prevista.

Los horarios de las materias optativas se establecerán con los mismos criterios que los utilizados con el resto de materias.”.

3. Se modifica el artículo 11, que queda redactado en los siguientes términos:

“Artículo 11. Organización de las materias por ámbitos

1. Los centros educativos, en función de sus características, de las necesidades del alumnado, de las evaluaciones realizadas durante el curso anterior, de su proyecto educativo y en ejercicio de su autonomía, podrán establecer ámbitos de conocimiento agrupando las materias que consideren más apropiadas para ofrecer al alumnado una impartición integrada e interdisciplinar. Esta organización curricular ha de contribuir, desde la misma estructura del currículo y desde la metodología de trabajo, a la consecución de los siguientes objetivos:

a) Un desarrollo adecuado de las competencias específicas de la educación secundaria obligatoria y el logro del perfil de salida del alumnado.

b) Motivar al alumnado hacia los aprendizajes activos a través de metodologías innovadoras.

c) Promover estrategias que faciliten la coordinación y el trabajo conjunto de los equipos docentes de un mismo grupo de alumnado.

2. La agrupación por ámbitos de conocimiento se podrá llevar a cabo en los tres primeros cursos de la etapa si así lo determinan los centros en el ámbito de su autonomía pedagógica y organizativa.

3. Si algún centro considera adecuado introducir una materia optativa en un ámbito, esta se deberá impartir al conjunto del alumnado de este grupo.

4. Los ámbitos que decida autónomamente cada centro tendrán que incluir las competencias específicas, los saberes básicos y los criterios de evaluación de las materias que se integran.

5. Las horas lectivas semanales para impartir cada ámbito tendrán que ser, con carácter general, la suma de las horas lectivas semanales de las materias que componen el ámbito.

6. La organización por ámbitos se podrá desarrollar mediante codocencia, proyectos o cualquier otra metodología que determine el centro en su línea pedagógica, en virtud de su autonomía.

7. A la hora de distribuir las materias por ámbitos de aprendizaje, se deberá tener en cuenta la lengua vehicular de cada materia.

8. En el caso de que la materia Música se incluya en un ámbito, dicha materia podrá ser objeto de convalidación por parte del alumnado de acuerdo con lo establecido en la normativa vigente, si bien el alumnado deberá asistir a la totalidad de horas de docencia del ámbito.”

4. Se modifica el apartado 5 del artículo 12, que queda redactado en los siguientes términos:

“5. Así mismo, el alumnado de 4.º curso tiene que cursar una materia optativa. La oferta de materias optativas por parte del centro se debe ajustar al catálogo siguiente:

- a) Artes Escénicas
- b) Competencia Comunicativa Oral en Primera Lengua Extranjera
- c) Filosofía
- d) Proyectos Interdisciplinarios
- e) Segunda Lengua Extranjera
- f) Taller de Profundización
- g) Taller de Refuerzo

Para impartir las materias optativas del catálogo mencionado anteriormente, la dirección de los centros educativos públicos, de acuerdo con las funciones atribuidas al Claustro y al Consejo Escolar establecidas en la normativa que regula la organización y el funcionamiento de los centros públicos que imparten enseñanzas de Educación Secundaria Obligatoria, Bachillerato y Formación Profesional, y la

titularidad de los centros privados, deben establecer la oferta de las materias optativas. A tal efecto, en los centros educativos públicos deberán atenderse los criterios de la demanda del alumnado, la disponibilidad de profesorado con destino definitivo en el centro, el carácter progresivo del currículo de determinadas materias a lo largo de los diferentes cursos y también las posibilidades organizativas y la disponibilidad de recursos.

De entre estas materias optativas, los centros tienen que ofrecer, al menos, Filosofía, Proyectos Interdisciplinarios, Segunda Lengua Extranjera, Talleres de Refuerzo y Talleres de Profundización en los centros educativos públicos, siempre que haya disponibilidad horaria del profesorado con destino definitivo en el centro y no suponga un aumento de la plantilla prevista.

Los horarios de las materias optativas se establecerán con los mismos criterios que los utilizados con el resto de materias.”.

5. Se modifica el artículo 13, que queda redactado en los siguientes términos:

“Artículo 13. Distribución de las horas lectivas

La organización de la educación secundaria obligatoria y la distribución de las horas lectivas semanales para impartir cada una de las materias y la tutoría en los correspondientes niveles de la educación secundaria obligatoria es la que figura en el anexo V.”

6. Se modifica el artículo 15, que queda redactado en los siguientes términos:

“Artículo 15. Proyectos interdisciplinarios

1. Los Proyectos Interdisciplinarios se desarrollarán por parte del alumnado de educación secundaria obligatoria que decida cursarlos como materia optativa.

2. Los proyectos interdisciplinarios integrarán competencias, saberes, métodos o formas de comunicación de dos o más materias, para comprender un fenómeno, resolver un problema o crear un producto, a la vez que promoverán la relación con el entorno sociocultural.

3. En cada proyecto, el alumnado deberá seguir un proceso que incluya la investigación, la creatividad, la toma de decisiones, el uso de estrategias y la comunicación y transferencia del conocimiento en varios formatos.

4. El profesor o profesora que esté impartiendo proyectos interdisciplinarios podrá desarrollar uno o varios proyectos a lo largo del curso.

7. Se modifica el apartado 3 del artículo 18, que queda redactado en los siguientes términos:

“3. Organización de los programas de diversificación curricular.

Los programas de diversificación curricular se organizarán de acuerdo con los ámbitos y las materias que se indican a continuación:

a) Ámbitos y materias del programa de diversificación curricular del 3.er curso de la educación secundaria obligatoria.

a.1) **Ámbito Lingüístico y Social:** deberá incluir los aspectos básicos correspondientes a las materias Valenciano: Lengua y Literatura, Lengua Castellana y Literatura, y Geografía e Historia.

a.2) **Ámbito Científico:** deberá incluir los aspectos básicos correspondientes a las materias Matemáticas, Biología y Geología, y Física y Química.

a.3) **Ámbito Práctico:** incluirá los aspectos básicos correspondientes a las materias Tecnología y Digitalización, Educación Plástica, Visual y Audiovisual, que se completarán con fundamentos básicos de orientación e iniciación profesional.

a.4) Lengua Extranjera, Educación Física, Música y una materia optativa.

b) Ámbitos y materias del programa de diversificación curricular del 4.º curso de la educación secundaria obligatoria.

b.1) **Ámbito Lingüístico y Social:** deberá incluir los aspectos básicos correspondientes a las materias Valenciano: Lengua y Literatura, Lengua Castellana y Literatura, y Geografía e Historia.

b.2) **Ámbito Científico:** deberá incluir los aspectos básicos correspondientes a las materias Matemáticas, Biología y Geología; y Física y Química.

b.3) **Ámbito Práctico:** incluirá los aspectos básicos correspondientes a las materias Tecnología, Digitalización y Expresión Artística, que se completarán con fundamentos básicos de orientación e iniciación profesional.

b.4) Lengua Extranjera, Educación Física, Educación en Valores Cívicos y Éticos y una materia optativa.

c) Además de las materias indicadas en los apartados a) y b) anteriores, el alumnado también dispondrá de un tiempo destinado a la tutoría, que se cursará en su grupo del programa de diversificación curricular.

d) En cuanto al ámbito Práctico, el Departamento de Orientación Educativa y Profesional colaborará con el profesorado de este ámbito para definir los fundamentos básicos de orientación e iniciación profesional, de acuerdo con las características y las necesidades del grupo.

e) El alumnado deberá cursar las materias que figuran en los apartados a.4) y b.4) anteriores en su grupo de referencia. En el caso de la materia Lengua Extranjera, el profesorado realizará una adaptación de acceso y/o de aprendizaje al alumnado que curse el programa de diversificación curricular.

f) La organización y la distribución de las horas lectivas semanales de estos programas es la que figura en el anexo VI de este decreto.

g) Los ámbitos de los programas de diversificación curricular serán impartidos de acuerdo con la atribución docente que dispone el artículo 2.5 del Real Decreto 286/2023, de 18 de abril, por el que se regula la asignación de materias en Educación Secundaria Obligatoria y en Bachillerato a las especialidades de distintos cuerpos de funcionarios docentes, y se modifican diversas normas relativas al profesorado de enseñanzas no universitarias.”

8. Se modifica el apartado 2 del artículo 31, que queda redactado en los siguientes términos:

“2. El alumnado que cursa la ESO y cursa o ha cursado enseñanzas profesionales de danza en conservatorios profesionales o centros autorizados también podrá solicitar la convalidación de la materia Música de 1.º, 2.º y 3.º curso de la ESO, por la superación de la materia Música de 1.º curso de las enseñanzas profesionales de danza, así como la convalidación de la materia Música de 4.º curso de la ESO, por la superación de la materia Música de 2.º curso de las enseñanzas profesionales de danza.”

9. Se modifica el apartado 2 del artículo 32, que queda redactado en los siguientes términos:

“2. El alumnado que cursa la ESO y cursa o ha cursado enseñanzas profesionales de música en conservatorios profesionales o centros autorizados también podrá solicitar la convalidación de la materia Música de 1.º, 2.º y 3.º curso de la ESO, por la superación de la materia Instrumento o Voz de 1.º curso de las enseñanzas profesionales de música, así como la convalidación de la materia Música de 4.º curso de la ESO, por la superación de la materia Instrumento o Voz de 2.º curso de las enseñanzas profesionales de música.”

10. Se modifica el apartado 13 al artículo 36, que queda redactado en los siguientes términos:

“13. Los resultados de la evaluación se expresarán en los términos que dispone el artículo 31.2 del Real Decreto 217/2022. A estos términos se adjuntará, con carácter informativo, una calificación numérica, sin emplear decimales, en una escala de uno a diez, con las siguientes correspondencias:

Insuficiente: 1, 2, 3 o 4.

Suficiente: 5.

Bien: 6.

Notable: 7 u 8.

Sobresaliente: 9 o 10.”

11. Se modifica el apartado 4 del artículo 41, que queda redactado en los siguientes términos:

“4. El alumnado que se incorpore a un programa de diversificación curricular seguirá los planes de refuerzo establecidos por el equipo educativo, y deberá superar las evaluaciones correspondientes, en aquellas materias de cursos anteriores que no hayan superado y que no estén integradas en alguno de los ámbitos del programa. Las materias de cursos anteriores integradas en alguno de los ámbitos se considerarán

superadas si se supera el ámbito correspondiente; y en este caso, se deberá consignar la calificación de dichas materias con el término “suficiente”.”

12. Se modifica la disposición adicional tercera, que queda redactada en los siguientes términos:

“Tercera. Atribución docente de las materias optativas

1. En los centros públicos, el profesorado perteneciente al cuerpo de catedráticos de enseñanza secundaria y al cuerpo de profesores de enseñanza secundaria, podrá impartir las materias optativas de la educación secundaria obligatoria a que hacen referencia los artículos 10 y 12 de este decreto, de acuerdo con la atribución docente a las especialidades que se indican en la siguiente tabla:

Matèries optatives d'educació secundària obligatòria <i>Materias optativas de educación secundaria obligatoria</i>	Especialitats ⁽¹⁾ <i>Especialidades ⁽¹⁾</i>
Arts Escèniques <i>Artes Escénicas</i>	Educació Física <i>Educación Física</i>
	Grec <i>Griego</i>
	Llatí <i>Latín</i>
	Llengua Castellana i Literatura <i>Lengua Castellana y Literatura</i>
	Llengua Estrangera <i>Lengua Extranjera</i>
	Llengua i Literatura Valenciana <i>Lengua y Literatura Valenciana</i>
	Música
Competència Comunicativa Oral en Primera Llengua Estrangera <i>Competencia Comunicativa Oral en Primera Lengua Extranjera</i>	Llengua estrangera corresponent <i>Lengua extranjera correspondiente</i>
Creativitat Musical <i>Creatividad Musical</i>	Música
Cultura Clàssica <i>Cultura Clásica</i>	Grec <i>Griego</i>
	Llatí <i>Latín</i>
Emprenedoria Social i Sostenible <i>Emprendimiento Social y Sostenible</i>	(s'ha de seguir l'ordre de prelación següent: Economia, Formació i Orientació Laboral, Administració d'Empreses i Organització i Gestió Comercial) <i>(se seguirá el orden de prelación siguiente: Economía, Formación y Orientación Laboral, Administración de Empresas y Organización y Gestión Comercial)</i>

	Administració d'Empreses <i>Administración de Empresas</i>
	Economia <i>Economía</i>
	Formació i Orientació Laboral <i>Formación y Orientación Laboral</i>
	Organització i Gestió Comercial <i>Organización y Gestión Comercial</i>
Filosofia <i>Filosofía</i>	Filosofia <i>Filosofía</i>
Finances i Consum Responsables <i>Finanzas y Consumo Responsables</i>	(s'ha de seguir l'ordre de prelación següent: Economia, Formació i Orientació Laboral, Administració d'Empreses i Organització i Gestió Comercial) <i>(se seguirá el orden de prelación siguiente: Economía, Formación y Orientación Laboral, Administración de Empresas y Organización y Gestión Comercial)</i>
	Administració d'Empreses <i>Administración de Empresas</i>
	Economia <i>Economía</i>
	Formació i Orientació Laboral <i>Formación y Orientación Laboral</i>
	Organització i Gestió Comercial <i>Organización y Gestión Comercial</i>
Laboratori d'Arts Escèniques <i>Laboratorio de Artes Escénicas</i>	Educació Física <i>Educación Física</i>
	Grec <i>Griego</i>
	Llatí <i>Latín</i>
	Llengua Castellana i Literatura <i>Lengua Castellana y Literatura</i>
	Llengua Estrangera <i>Lengua Extranjera</i>
	Llengua i Literatura Valenciana <i>Lengua y Literatura Valenciana</i>
	Música
Laboratori de Creació Audiovisual <i>Laboratorio de Creación Audiovisual</i>	Dibuix <i>Dibujo</i>
Programació, Intel·ligència Artificial i Robòtica I i II <i>Programación, Inteligencia Artificial y Robó- tica I y II</i>	(s'ha de seguir l'ordre de prelación següent: Informàtica i Tecnologia) <i>(se seguirá el orden de prelación siguiente: Informática y Tecnología)</i>
	Informàtica <i>Informática</i>
	Tecnologia <i>Tecnología</i>
Segona Llengua Estrangera <i>Segunda Lengua Extranjera</i>	Llengua estrangera corresponent <i>Lengua extranjera correspondiente</i>

Taller d'Economia Taller de Economía	(s'ha de seguir l'ordre de prelación següent: Economía, Formació i Orientació Laboral, Administració d'Empreses i Organització i Gestió Comercial) <i>(se seguirá el orden de prelación siguiente: Economía, Formación y Orientación Laboral, Administración de Empresas y Organización y Gestión Comercial)</i>
	Administració d'Empreses <i>Administración de Empresas</i>
	Economia <i>Economía</i>
	Formació i Orientació Laboral <i>Formación y Orientación Laboral</i>
	Organització i Gestió Comercial <i>Organización y Gestión Comercial</i>
Taller de Relacions Digitals Responsables Taller de Relaciones Digitales Responsables	(s'ha de seguir l'ordre de prelación següent: Informàtica i Tecnologia) <i>(se seguirá el orden de prelación siguiente: Informática y Tecnología)</i>
	Informàtica <i>Informática</i>
	Tecnologia <i>Tecnología</i>

- (1) Només cal tindre en compte l'orde de prelación en l'atribució docent de les matèries Emprenedoria Social i Sostenible, Finances i Consum Responsables, Programació, Intel·ligència Artificial i Robòtica I i II, Taller d'Economia i Taller de Relacions Digitals Responsables indicades en esta graella.

Solo habrá tener en cuenta el orden de prelación en la atribución docente de las materias Emprendimiento Social y Sostenible, Finanzas y Consumo Responsables, Programación, Inteligencia Artificial y Robótica I i II, Taller de Economía y Taller de Relaciones Digitales Responsables indicadas en esta tabla.

Las materias optativas Proyectos Interdisciplinarios, Talleres de Refuerzo y Talleres de Profundización, podrán ser impartidas por el profesorado con atribución docente en cualquiera de las materias de referencia comprendidas dentro dichas materias optativas.

2. En el caso del profesorado de los centros privados, las materias optativas podrán ser impartidas por el profesorado que reúna los requisitos de formación inicial para impartir cualquiera de las materias adscritas a la especialidad a la que pertenece la optativa, de acuerdo con la tabla del apartado anterior y con la normativa vigente que establece las especialidades y la atribución docente de los cuerpos docentes de Enseñanza Secundaria.”.

13. Se modifica la disposición adicional cuarta, que queda redactada en los siguientes términos:

“Cuarta. Condiciones de formación inicial para el profesorado de los centros privados para la impartición de la materia Valenciano: Lengua y Literatura

Para impartir la materia Valenciano: Lengua y Literatura en educación secundaria obligatoria y bachillerato en un centro privado, el profesorado deberá acreditar estar en posesión de los siguientes requisitos de formación:

1. Estar en posesión de una licenciatura del área de Humanidades, de cualquier título oficial de grado de la rama de conocimiento de Artes y Humanidades, o de la licenciatura o grado en Periodismo.

2. Acreditar una cualificación específica mediante el certificado de nivel C1 de conocimientos de valenciano, Certificado de Capacitación para la Enseñanza en Valenciano o Diploma de Maestro de Valenciano.

3. Tener la formación pedagógica y didáctica a la que hace referencia el artículo 100.2 de la Ley orgánica 2/2006, de 3 de mayo, de Educación.”

14. Se modifica el currículo de la materia Biología y Geología del anexo III en las versiones en castellano y en valenciano, que queda redactado como sigue:

‘BIOLOGÍA Y GEOLOGÍA

1. Presentación

Las materias de Biología y Geología de la educación secundaria obligatoria buscan contribuir a los conocimientos necesarios para comprender procesos tan significativos en la actualidad como el cambio climático o las distintas crisis ambientales, así como sus consecuencias para la población y el compromiso con los Objetivos de Desarrollo Sostenible de la Agenda 2030 de Naciones Unidas.

Por otro lado, aportan explicaciones que contribuyen al conocimiento del propio cuerpo y sus cambios a lo largo del desarrollo, tan significativos en esta etapa madurativa en que se encuentra el alumnado, avanzando en la asunción de la importancia de los hábitos saludables para la mejora en el rendimiento del organismo y la prevención de enfermedades.

En lo que respecta al desarrollo de las competencias clave, dado que el trabajo científico es un proceso colaborativo, la materia contribuye a fomentar la tolerancia, solidaridad y cooperación. Por otro lado, como requiere de la comunicación de resultados, y en esta comunicación se emplean diferentes herramientas digitales, también se contribuye a la mejora de las competencias lingüísticas y digitales. Con este planteamiento, la propuesta de saberes básicos que se plantea para promover la adquisición y el desarrollo de las once competencias específicas se estructura en cinco bloques que suponen, por un lado, una continuación de aquéllos que se trataron en el área de Conocimiento del Medio Natural, Social y Cultural en la educación primaria, como la metodología de la ciencia, el cuerpo humano y los hábitos saludables o la sostenibilidad; y por otro, la incorporación de nuevos saberes que permitirán profundizar en el conocimiento de determinados aspectos más específicos, como el estudio de la Tierra y de los seres vivos. A ello habrá que añadir otros bloques de contenidos, como la evolución o la genética, que se tratarán en 4ª curso de la educación secundaria obligatoria, en el que la materia de Biología y Geología es optativa y, por tanto, no será cursada por todo el alumnado.

A continuación, se describen los cinco bloques de saberes básicos que se propone trabajar a lo largo de la ESO:

- Bloque 1: Metodología de la ciencia. Pretende aproximar al alumnado al pensamiento y el trabajo científico, incluyendo las herramientas de trabajo que se utilizan, tanto en el laboratorio como en el campo, y las particularidades de la comunicación de resultados y las discusiones que se producen a raíz de ellas.
- Bloque 2: Cuerpo humano y hábitos saludables. Da continuidad a los saberes trabajados durante la etapa de educación primaria, profundizando en el conocimiento del cuerpo humano y su funcionamiento y aportando explicaciones a los cambios que sufre el cuerpo humano a lo largo de sus diferentes etapas, especialmente

significativos durante la adolescencia. Incluye, además, una actitud de respeto en cuanto a las opciones de manifestaciones relacionadas con la sexualidad y una actitud de prevención frente a posibles enfermedades de transmisión sexual asociada al conocimiento de los métodos relacionados con la misma.

- Bloque 3: Los seres vivos. Parte de las características básicas de los seres vivos y de la teoría celular, entendiendo la célula como la unidad estructural y funcional de los seres vivos, en la que se ya observan las tres funciones vitales: nutrición, relación y reproducción, y se introducen las diferencias entre los distintos tipos de organización celular, criterio que se tiene en cuenta para la clasificación de los seres vivos. Aporta una visión de la biodiversidad y la importancia de su mantenimiento, las distintas formas en que se manifiesta la vida y las características básicas de los dominios y reinos de seres vivos.

- Bloque 4: La Tierra. Sitúa nuestro planeta en el Sistema Solar y el Universo y aproxima al alumnado a la comprensión de la dinámica que experimenta, manifestada mediante fenómenos de carácter interno o externo y más o menos catastrófico o, por el contrario, inapreciables a la escala humana de tiempo. Todo ello facilita además la percepción de las distintas escalas, tanto temporales como espaciales, que facilitan el descubrimiento de las distintas concepciones espacio-temporales con las que trabaja la ciencia.

- Bloque 5: Ecología y sostenibilidad. Permite la comprensión de la Tierra como un sistema integral y global, permitiendo analizar las diferentes esferas e interfases, sus partes e interacciones, promoviendo la importancia de la conservación de los ecosistemas y su biodiversidad para impulsar un modelo de desarrollo sostenible. Analiza los recursos naturales, así como los riesgos e impactos a los que se encuentran sometidos en un contexto globalizado. La importancia de nuestros hábitos cotidianos se aprecian determinantes para gestionar problemas como el calentamiento global, el agotamiento de recursos, la contaminación y otros procesos similares.

Los saberes incluidos en estos bloques deben trabajarse de manera competencial para que su adquisición vaya siempre ligada al desarrollo de las competencias específicas de la materia que, a su vez, contribuye al perfeccionamiento de las competencias clave y de las competencias específicas de otras materias de la etapa. En otras palabras, los saberes básicos son el medio para promover la adquisición y el desarrollo de las competencias específicas, pero también los conocimientos mínimos de ciencias biológicas y geológicas que el alumnado debe adquirir.

Los criterios de evaluación son indicadores que permiten medir el nivel de desarrollo de las competencias y están conectados de forma flexible con los saberes con el fin de proporcionar una visión objetiva de los aprendizajes del alumnado.

Las competencias y saberes deben trabajarse en forma de situaciones de aprendizaje o actividades con un objetivo claro, conectadas con la realidad y que inviten al alumnado a la reflexión y la colaboración. Con tal fin se recomienda el trabajo

interdisciplinar, que favorecerá una asimilación más profunda de esta materia, al extender sus raíces hacia otras ramas del conocimiento con las que se vincula.

En conclusión, en las materias de Biología y Geología se trabajan saberes de las ciencias geológicas y de la vida como vía para la adquisición y desarrollo de las competencias específicas y de las competencias clave, con el fin último de una plena integración ciudadana del alumnado a nivel profesional, social y emocional.

2. Competencias específicas

2.1. Competencia específica 1

Resolver problemas científicos abordables en el ámbito escolar a partir de trabajos de investigación de carácter experimental.

2.1.1. Descripción de la competencia 1

Las experiencias prácticas realizadas en el ámbito escolar que requieren un trabajo experimental implican hacer operaciones destinadas a descubrir, comprobar o demostrar determinados fenómenos o principios científicos. Es por esto que detrás de cada diseño de un experimento debe haber una finalidad que dirija el trabajo del alumnado hacia la comprensión de los fenómenos o principios que se ponen de manifiesto.

Estas experiencias se convierten en pequeñas investigaciones cuando van acompañadas de un aprendizaje por descubrimiento cuyo objetivo es enseñar ciencia haciendo ciencia. Así, mediante el diseño de estas pequeñas investigaciones, el alumnado podrá buscar soluciones a los problemas de tipo científico que se le planteen. De esta forma, se consigue el desarrollo de habilidades para la investigación y se ponen en juego las características y valores del trabajo científico. Este modelo de prácticas educativas, basado en la indagación o aprendizaje por descubrimiento, puede oscilar entre un modelo muy guiado y pautado por el docente, en el que el alumnado decide poco o nada, hasta otro donde el alumno o la alumna no decide la pregunta investigable pero sí el experimento, o totalmente abiertas y centradas en el alumnado, en función del grado de desarrollo cognitivo y habilidades que se requieran. Evidentemente el grado de intervención del profesorado dependerá del tipo de contenido trabajado y del grado de competencia del alumnado adquirido en experiencias anteriores en este tipo de prácticas indagatorias. Cuanto mayor es la autonomía del alumnado y su implicación en el diseño de todos los pasos necesarios en la investigación, mayor es su destreza y la adquisición de los procedimientos propios de la ciencia, lo que conocemos genéricamente como método científico: observar hechos, formular preguntas investigables, diseñar experimentos, recopilar datos, razonar y revisar las pruebas obtenidas a la luz de lo que ya se conoce, extraer y comunicar conclusiones, discutir los resultados y formular modelos explicativos.

Esta competencia implica no sólo la adquisición de habilidades instrumentales o trabajo manipulativo, sino también las capacidades de razonamiento, como la argumentación y la modelización.

Hay que señalar que las actividades experimentales pueden ser indagatorias o no, ya que no siempre que hacemos experimentos hacemos ciencia y ésta utiliza otros instrumentos, al margen de la experimentación, en su quehacer diario. No obstante, en numerosas ocasiones es necesario recurrir a experimentación práctica de tipo demostrativo para ilustrar ejemplos o adquirir destrezas en el manejo de instrumentos científicos, sin realizar preguntas investigables ni hipótesis que contrastar, lo que requiere menor maduración del alumnado en esta destreza.

Las diferencias de grado en el desarrollo de esta competencia específica se manifiestan a través de la distinta complejidad de las investigaciones planteadas, tanto en el problema a abordar, como en el planteamiento del experimento o en la comunicación de los resultados, y en función de los saberes básicos asociados al nivel.

Al final del primer curso, el alumnado debe haber adquirido las destrezas básicas implicadas en el uso de los materiales y herramientas propias de un laboratorio, así como ser capaz de realizar prácticas demostrativas y pequeñas investigaciones guiadas en las que se exige identificar el problema y las variables que intervienen, emitir hipótesis, realizar diseños experimentales, obtener resultados y saber comunicarlos. En este nivel, los problemas planteados son más sencillos y los resultados se presentan generalmente mediante informes descriptivos y observaciones cualitativas (dibujos y esquemas).

Al acabar el tercer curso, el alumnado debe ser capaz de relacionar las variables de manera cuantitativa o cualitativa, comunicar el proceso con precisión, sacar conclusiones y hacer predicciones en distintas condiciones. Los informes de los resultados deben ser interpretativos de los fenómenos estudiados.

2.2. Competencia específica 2

Analizar situaciones problemáticas reales utilizando la lógica científica y explorando las posibles consecuencias de las soluciones propuestas para afrontarlas.

2.2.1. Descripción de la competencia 2

Esta competencia hace referencia al análisis de un problema o caso real al que es necesario dar una solución o adoptar decisiones para poder minimizar sus efectos. Todo ello desde el punto de vista científico.

Así, implica la movilización de conocimientos para cuestionar la situación, buscar y profundizar en la información, recopilar datos y opiniones para el análisis de la situación, argumentar las ideas y aceptar puntos de vista diferentes al propio, proponer una intervención y comunicar las conclusiones obtenidas. Su adquisición y desarrollo

permitirá al alumnado hacer frente a problemas como, por ejemplo, el deterioro de los alimentos, la aparición de los síntomas de una enfermedad, los efectos de una gran tormenta, o el cambio climático, de una forma objetiva e informada, así como proponer acciones que puedan mitigar sus efectos o adaptarse a las consecuencias.

El grado en el desarrollo de esta competencia específica viene de la adecuación de la solución planteada, la complejidad del problema a resolver, los conocimientos que se movilizan para resolverla, la cercanía del contexto en que se desarrolla y el grado de abstracción que requiere.

Al acabar el primer curso, el alumnado debe ser capaz de proponer soluciones ante situaciones problemáticas reales, para resolverlas o mejorarlas, que sean coherentes con la lógica científica.

Al acabar el tercer curso, el alumnado debe ser capaz de construir explicaciones ante situaciones problemáticas reales que relacionen los hechos y conceptos indicando sus limitaciones, así como de proponer soluciones creativas y relevantes en las que utilicen conocimientos de otras materias, predecir los resultados y relacionarlas con otras situaciones con características similares.

Las reflexiones aportadas en la descripción de la competencia específica anterior son igualmente válidas para ésta, que también es compartida con la materia de Física y Química.

2.3. Competencia específica 3

Utilizar el conocimiento científico como instrumento del pensamiento crítico, interpretando y comunicando mensajes científicos, desarrollando argumentaciones y accediendo a fuentes fiables, para distinguir la información contrastada de los bulos y opiniones.

2.3.1. Descripción de la competencia 3

El desarrollo del pensamiento crítico entendido como “pensamiento reflexivo y razonable que orienta la decisión sobre qué hacer o qué creer” es una demanda de la sociedad actual. Este pensamiento crítico se encuentra fuertemente vinculado con la capacidad de aprender a aprender y el aprendizaje permanente. Para ello, el alumnado deberá ser capaz de distinguir las fuentes fiables de aquellas que no lo son. La reiterada presencia en el mundo actual de bulos basados en fuentes poco fiables y en opiniones carentes de una base científica, así como el avance de las pseudociencias, hacen imprescindible el desarrollo, por parte de la ciudadanía, de una competencia que le permita distinguir entre informaciones contrastadas y valoraciones sin ningún fundamento.

Desarrollar esta competencia implica la capacidad de reunir datos de una forma que permita utilizarlos para acotar los problemas y realizar una descripción precisa de los mismos, debatir, argumentar y defender posturas, contrastar opiniones y redactar informes. Esto exige aplicar un código común, propio de la comunidad científica: el uso de un lenguaje preciso, de información en formato numérico y gráfico, de citación de fuentes fiables o de revisión por pares antes de ser publicados los resultados.

La utilización del lenguaje científico ya sea para leer textos o para producirlos, implica el conocimiento de las reglas de ese lenguaje, además del vocabulario técnico específico, y la adquisición de las destrezas propias de la argumentación, como el razonamiento lógico, el cuestionamiento de las propias creencias, y la contrastación de los hechos o hipótesis.

Por otro lado, la comunicación desempeña un papel esencial en la construcción del conocimiento científico que se va desarrollando en la sociedad.

El grado en el desarrollo de esta competencia específica viene dado por la complejidad de los conocimientos que implica identificar los rasgos propios de la ciencia en un discurso para validar el mismo en base a su adecuación a las teorías y modelos científicos.

Al acabar el primer curso, el alumnado debe ser capaz de identificar los elementos característicos del discurso científico y tener un criterio propio para distinguir la información fiable de las opiniones personales o faltas de fiabilidad, así como de interpretar textos científicos sencillos, elaborar informes de las experiencias realizadas y exponerlos de manera oral.

Al finalizar el tercer curso, el alumnado debe ser capaz de argumentar y defender una opinión propia en torno a cuestiones investigables utilizando los elementos principales del pensamiento crítico: construir una argumentación a partir de análisis de datos que dé base a una opción o desmienta a otra.

Nuevamente, las reflexiones aportadas en la descripción de las dos competencias anteriores son igualmente válidas para ésta, que es también común y compartida con la materia de Física y Química.

2.4. Competencia específica 4

Justificar la validez del modelo científico como producto dinámico que se va revisando y reconstruyendo bajo la influencia del contexto social e histórico, atendiendo a la importancia de la ciencia en el avance de las sociedades, así como a los riesgos de un uso inadecuado o interesado de los conocimientos científicos y a sus limitaciones.

2.4.1. Descripción de la competencia 4

Esta competencia alude al hecho de que el conocimiento es un producto en continua revisión, con influencias del pensamiento de la época. En ese sentido, las explicaciones científicas que son modelos válidos en un entorno social y momento dado sufren cambios en función del conocimiento existente, mejorando su capacidad de explicar la realidad. La ciencia debe entenderse y apreciarse no como un saber acabado, sino como la descripción más razonable y adecuada a los conocimientos en cada momento histórico.

Igualmente importante en esta competencia es el conocimiento de la forma en que se gestaron las ideas científicas y las circunstancias en las que se produjeron los descubrimientos, lo que aporta una perspectiva sobre la ciencia que permite comprender el avance en el pensamiento humano y las circunstancias que lo envuelven, favoreciendo o frenando dicho avance. Ciertamente, la ciencia se caracteriza por una continua revisión de sus propuestas, asociada a nuevos descubrimientos o al progreso tecnológico que permiten obtener datos más precisos. El conocimiento de la época en la cual se realizaron los descubrimientos proporciona una visión más realista de la ciencia, como un trabajo de equipos y en continua revisión, lejos de una concepción asociada a la genialidad de individuos aislados de su entorno. Esto es aplicable a todas las teorías y modelos científicos, como por ejemplo las teorías sobre el origen del Universo, la Tierra y el Sistema Solar, los procesos geológicos generadores del relieve, las teorías de la herencia, la aparición de la vida, la tectónica de placas, las teorías sobre la evolución o la aparición y propagación de enfermedades.

El desarrollo de esta competencia conlleva una actitud crítica acerca del alcance y las limitaciones de la ciencia, en la que, al contrario de lo que sucede en las pseudociencias o las creencias, no existen certezas entendidas como verdades absolutas e inquestionables.

Un aspecto relevante de la epistemología de las ciencias es el papel jugado por las controversias científicas. La discusión y el análisis de controversias científicas son fundamentales para alcanzar una adecuada alfabetización científica, ya que permiten transmitir una imagen de la ciencia más adecuada, mostrando características básicas de la misma, como la incertidumbre, el carácter tentativo, la subjetividad, la existencia de múltiples perspectivas, el rol del financiamiento, los intereses políticos y su relación con el entorno social.

El grado en el desarrollo competencial de esta competencia específica depende de la dificultad para comprender los modelos estudiados y los nuevos descubrimientos o avances en las técnicas que impulsan los avances de la ciencia, y de las relaciones con otros conocimientos de otras áreas que influyen en la ciencia en un momento histórico dado.

En el transcurso del primer curso, el alumnado avanzará en el conocimiento de las relaciones entre ciencia y sociedad y, al finalizarlo, deberá ser capaz de aportar ejemplos de utilización positiva y negativa del conocimiento científico como muestra del carácter neutral de la ciencia y de su utilización en función de intereses concretos, en muchas ocasiones nobles, pero perversos en otras. También serán capaces de aportar ejemplos de cambios sufridos por las teorías científicas con el tiempo.

Al finalizar el tercer curso, el alumnado será capaz de situar en contexto las teorías científicas teniendo en cuenta la época en que fueron planteadas y aportar algunos datos sobre las causas de los avances que supusieron y su relación con el contexto histórico y social. Han de valorar las explicaciones científicas aceptadas como la mejor explicación posible con los datos disponibles en un momento dado.

2.5. Competencia específica 5

Adoptar hábitos de vida saludable basados en el conocimiento del funcionamiento del propio cuerpo, y de los peligros del uso y abuso de determinadas prácticas y del consumo de algunas sustancias.

2.5.1. Descripción de la competencia 5

La adquisición de esta competencia requiere del conocimiento de la anatomía y de la comprensión del funcionamiento del cuerpo humano como un sistema en equilibrio, en el que el todo es mayor que la suma de sus partes. Incorpora la comprensión del concepto de ser vivo y de sus niveles de organización e interrelación entre los principales aparatos y sistemas funcionales (digestivo, respiratorio, excretor, circulatorio, locomotor, nervioso, endocrino y reproductor) del cuerpo humano.

Requiere que el alumnado pueda valorar la importancia de mantener una alimentación saludable y un ejercicio físico adecuado, siendo consciente de la influencia sobre su salud y actuando de modo responsable. La alimentación debe cubrir las necesidades energéticas y nutritivas necesarias en cada período de la vida dependiendo de las situaciones diferenciales y personales.

Las desigualdades también generan una brecha nutricional, tanto entre las clases más desfavorecidas como entre los diferentes países con distintos niveles de vida. Los casos de malnutrición y desnutrición están ligados a problemas sociales y económicos, además de estar sujetos a modas y tendencias a las que los adolescentes son muy propensos y que pueden acabar desembocando en trastornos graves como la anorexia y la bulimia.

Los conocimientos adquiridos también tienen que permitir adoptar medidas de cuidado del propio cuerpo para evitar contraer infecciones, lesiones musculares, ser conscientes del propio estrés y alcanzar un equilibrio emocional.

Es importante destacar los efectos tóxicos que provocan determinadas sustancias nocivas (drogas y medicamentos) en el sistema nervioso, relacionándolas con procesos degenerativos y alteraciones cognitivas, así como con el deterioro de determinadas funciones cerebrales. También el uso inadecuado de las tecnologías digitales de la información y la comunicación produce consecuencias negativas sobre la salud, la vida social, familiar, escolar o laboral, dificultando las relaciones sociales. En este sentido, es particularmente importante prevenir determinadas actuaciones que interfieren en el funcionamiento del centro escolar y que pueden afectar gravemente a la convivencia, como es el caso del ciberbullying y otras prácticas similares.

Por último, conocer la causa y origen de determinadas enfermedades puede ayudar a prevenir el consumo de sustancias como el tabaco y el alcohol, que crean adicciones y afectan a diferentes sistemas del cuerpo humano.

La competencia debe estar adquirida al finalizar el tercer curso de secundaria, siendo el alumnado capaz de adoptar los hábitos saludables y las medidas preventivas teniendo en cuenta las alteraciones a nivel orgánico y celular producidas por los malos hábitos, el consumo de sustancias tóxicas y dañinas, o la alimentación no saludable. En este caso, el objetivo sería evitar que el alumnado se iniciara en dichos malos hábitos.

2.6. Competencia específica 6

Identificar y aceptar la sexualidad personal, y respetar la variedad de identidades de género y de orientaciones sexuales existentes, en base al conocimiento del cuerpo humano y del propio cuerpo.

2.6.1. Descripción de la competencia 6

La adquisición de esta competencia abarca ámbitos diferentes y relacionados entre sí: el científico (conocimiento del funcionamiento del propio cuerpo), el emocional (desarrollo psicológico y maduración personal), el social y el axiológico (respeto y aceptación de las diferencias individuales).

Desde el área de la Biología se imparten los conocimientos necesarios para entender el funcionamiento del propio cuerpo, formación de gametos, cambios corporales, regulación hormonal, ciclo ovárico y menstrual, desarrollo embrionario, parto, así como los aspectos básicos de las enfermedades de transmisión sexual y métodos anticonceptivos. Pero este conocimiento científico, aunque necesario, no es suficiente para el desarrollo y la maduración personal.

Resulta imprescindible abordar las implicaciones emocionales de las relaciones interpersonales desde la óptica de la realización personal, diferenciando la sexualidad humana de la reproducción, y las relaciones sexuales deseadas de las no deseadas. Incluye la capacidad de reconocer, comprender y hablar sobre la discriminación y la violencia y

saber cómo y dónde buscar apoyo, asesoramiento e información fáctica sobre una variedad de cuestiones sobre relaciones y sexualidad.

En el entorno social el alumnado interactúa con mensajes complejos y a menudo contradictorios sobre género, relaciones y sexualidad que darán forma a su vida cotidiana y futuros imaginados. Estos mensajes provienen de la publicidad, los libros, la música, las redes sociales, la televisión y los medios de comunicación en general, de miembros de la familia, los compañeros y la comunidad. Esto genera en ocasiones la asunción de conceptos erróneos por parte de la infancia y la juventud. A menudo, estas concepciones erróneas no son detectadas por los adultos, lo que lleva a una mala interpretación de los comportamientos de la juventud.

El alumnado debe comprender cómo se pueden formar y mantener diferentes tipos de relaciones seguras, consensuadas, saludables y satisfactorias. Un aspecto fundamental de este aprendizaje es reconocer y comprender la diversidad de relaciones en todo el mundo y durante el curso de la vida. El objetivo no es otro que acompañar a los adolescentes y jóvenes en su proceso de crecimiento, desarrollo y aprendizaje personales, y empoderarlos para la autodeterminación de su propia identidad, de forma libre, sana y sin imposiciones externas basadas en estereotipos y prejuicios.

El alumnado debe desarrollar una comprensión adecuada del sexo (determinado genéticamente), el género (identidad y expresión personal, independiente del sexo con el que se nace) y la orientación sexual. Esto implica conocer cómo la biología, la sociedad y la cultura moldean nuestro sentido de identidad y nuestras relaciones con los demás. Es fundamental para este aprendizaje reconocer la diversidad de género e identidad sexual, expresión, comportamiento y representación, incluida la diversidad LGTBIQ+, y cómo la comprensión social y cultural del sexo, el género y la sexualidad han cambiado con el tiempo y continúa evolucionando.

Descubrir la identidad sexual propia, diferenciando sexo biológico de género y orientación sexual, respetar las diferencias individuales, y actuar de modo responsable y asertivo exige desarrollar habilidades de toma de decisiones desde la libertad individual, pero mediante la adecuada reflexión, asunción de los riesgos y medidas preventivas adecuadas.

Al final del tercer curso, el alumnado habrá adquirido un conocimiento del funcionamiento del propio cuerpo que le permita tomar decisiones de forma responsable y asertiva en relación con su identidad sexual, respetando todas las opciones. Considerando la evolución previsible en cuanto al desarrollo y madurez, tanto física como mental, que se produce durante la etapa de secundaria, al finalizar el tercer curso el alumnado habrá avanzado en el control de sus emociones y de las relaciones personales que se intensifican durante este período.

2.7. Competencia específica 7

Actuar con responsabilidad participando activamente en la conservación de todas las formas de vida y del planeta en base al conocimiento de los sistemas biológicos y geológicos.

2.7.1. Descripción de la competencia 7

Al finalizar la educación básica se espera que el alumnado diferencie los seres vivos de la materia inerte en base a las propiedades que definen la vida: las funciones de los seres vivos, su composición y organización interna, basada en grados de complejidad creciente, y las relaciones entre ellos interpretando los ciclos de la materia y las pirámides tróficas.

Es importante conocer los criterios de clasificación que determinan las categorías taxonómicas y los principales grupos de los seres vivos (los dominios Archaea, Bacteria y Eukarya), destacando las adaptaciones de la vida a las condiciones cambiantes del planeta que han llevado a los expertos a establecer los grandes grupos de seres vivos.

Esta visión global de la vida y los ecosistemas ha de facilitar la percepción de una ecodependencia de todos los seres vivos, y de interdependencia con los ciclos geológicos, adquiriendo hábitos de cuidado del planeta y sus formas de vida, así como del suelo fértil.

Al final del tercer curso el alumnado habrá adquirido esta visión global de la vida y los ecosistemas.

2.8. Competencia específica 8

Utilizar el conocimiento geológico básico sobre el funcionamiento del planeta Tierra como sistema, con el fin de analizar su impacto sobre las poblaciones y proponer y valorar actuaciones de previsión e intervención.

2.8.1. Descripción de la competencia 8

Las manifestaciones de la dinámica del planeta han generado y continuarán haciéndolo situaciones inesperadas y en muchas ocasiones trágicas para numerosas poblaciones humanas. La comprensión de los procesos que originan esas manifestaciones permitirá que el alumnado asuma la necesidad de tomar precauciones y de valorar las actuaciones que los seres humanos realizan en algunas zonas especialmente sensibles, a la vez que propone actuaciones de intervención y prevención llevándolo a actuar como agente de transformación. Todo ello facilitará la aproximación al concepto de ciencia y de las diversas formas de aproximación al conocimiento científico. El conocimiento de los modelos del planeta Tierra permite comprender las causas que originan los fenómenos que observamos, tanto de tipo destructivo como constructivo, del relieve y que se manifiestan de modo puntual, y en ocasiones catastrófico, o gradualmente.

Al acabar el primer curso, el alumnado será capaz de reconocer que un sistema es algo más que una agrupación de elementos, identificar las relaciones entre los componentes o conceptos y las variables relevantes del modelo teórico que corresponde al fenómeno estudiado, y comunicarlo con la terminología científica adecuada.

Al acabar el tercer curso, será capaz de interpretar los fenómenos o hechos de una manera más global, analizando los cambios que se producen cuando se modifican las condiciones o se realiza una posible intervención, y prediciendo la evolución del sistema mediante un razonamiento lógico y unos argumentos que utilizan la terminología y el lenguaje simbólico propio de la ciencia. También podrá explicar la dinámica de construcción-destrucción del relieve terrestre y asociarla con los cambios que observamos en nuestro planeta.

2.9. Competencia específica 9

Analizar e interpretar los principales hitos de la historia del planeta Tierra y los principales procesos evolutivos de los sistemas naturales, atendiendo a las magnitudes del tiempo geológico implicadas.

2.9.1. Descripción de la competencia 9

El aprendizaje de las nociones temporales y de los sucesos que acontecen en escalas de tiempo muy diferentes permite explicar, situar e interpretar datos del pasado que rigen la evolución del planeta. Algunos aspectos que suceden en escalas temporales muy diferentes son las que afectan al origen y evolución geológica de la Tierra, los procesos geológicos externos, el modelado del relieve, el ciclo de las rocas o la evolución del universo. Por otro lado, es importante asociar el paso del tiempo con la aparición de formas de vida que han ido sobreviviendo por selección natural a las condiciones cambiantes, desarrollando numerosas estructuras corporales y adaptaciones características, propias de cada grupo de seres vivos. Esto facilita la comprensión de la magnitud del tiempo geológico por parte del alumnado, lo que le permitirá asociarlo con los procesos de evolución de los seres vivos, así como de los sucesivos episodios catastróficos que cambiaron radicalmente el aspecto del planeta, acabando con un porcentaje importante de la biodiversidad, en algún caso de más del 90%.

Otras escalas temporales relacionadas con las anteriores son los ciclos de la materia, la dinámica de los ecosistemas o los procesos en equilibrio sobre los que la actuación del ser humano produce alteraciones (como extinciones de seres vivos o cambio climático). Las duraciones temporales de los ciclos vitales minimizan aún más estas escalas completando una visión global del tiempo y su relación con la naturaleza.

Junto con la competencia anterior, ésta permitirá adquirir una visión de conjunto del planeta que habitamos, su dinámica, su historia y los fenómenos que han conducido

al actual aspecto del planeta y la diversidad de los seres vivos, además de contribuir a la percepción global del mundo en su conjunto.

Se sugiere la utilización de herramientas digitales como, por ejemplo, las líneas del tiempo para representar procesos a escala planetaria o ciclos de vida de seres vivos, y de aplicaciones digitales para estudiar la biodiversidad de la vida.

Al final del primer curso, el alumnado será capaz de apreciar la magnitud del tiempo geológico en comparación con el histórico, y ambos con la duración de la vida de un individuo, distinguiendo las diferentes escalas en que ocurren los fenómenos geológicos, históricos y personales.

Al finalizar el tercer curso, el alumnado será capaz de asociar el origen de la biodiversidad y la necesidad de una gran cantidad de tiempo para su desarrollo con la magnitud del tiempo geológico y las teorías que explican el mecanismo principal que originó dicha biodiversidad (selección natural) y los cambios geológicos (tectónica de placas).

2.10. Competencia específica 10

Adoptar hábitos de comportamiento en la actividad cotidiana responsables con el entorno, aplicando criterios científicos y evitando o minimizando el impacto medioambiental.

2.10.1. Descripción de la competencia 10

La ecorresponsabilidad comienza por la aplicación de los principios de sostenibilidad en el entorno más próximo de la persona. La problemática generada por la actuación del ser humano sobre su entorno ha alcanzado un nivel tal de gravedad que, partiendo de pequeños impactos de tipo local, ha llegado a generar una incidencia a nivel planetario que se manifiesta en fenómenos tan globales como la emergencia climática que nos amenaza en la actualidad. Por otro lado, incluye la percepción de que a los problemas globales se les puede dar solución tomando las medidas adecuadas a nivel personal y local, como en el caso del adelgazamiento de la capa de ozono. Mediante la adquisición y desarrollo de esta competencia, el alumnado debe ser capaz de adoptar comportamientos en su vida diaria que demuestren su compromiso con la conservación de las condiciones de vida del planeta y el conocimiento del impacto que sus actuaciones tienen sobre todo lo que le rodea. La reducción del consumo energético y de recursos como el agua potable, la disminución de los residuos y de la utilización de elementos que los generarán o, caso de tener que recurrir a ellos, su reutilización y, en última instancia, su posterior reciclaje, deben ser las metas para una ciudadanía responsable. Por otro lado, el consumo de productos de proximidad, la reducción del consumo de carnes y alimentos procesados, la compra de productos con menos cantidad de envases no retornables y otros comportamientos responsables similares, además de los beneficios asociados a las propias

acciones, pueden favorecer cambios en los sistemas de producción y, por extensión, en las políticas de las administraciones.

Al finalizar el primer curso, el alumnado será capaz de interpretar datos técnicos en torno a los problemas que origina la acción humana sobre su entorno y su manifestación más preocupante en el momento presente: la emergencia climática. También será capaz de describir las consecuencias para las poblaciones humanas de procesos como la destrucción de biodiversidad, la desertización y, asociada a ella, la migración climática.

En cuanto al consumo, el alumnado será capaz de aportar pruebas respecto a qué hábitos son más saludables y cuáles generan menor cantidad de residuos o generan residuos susceptibles de ser reciclados, argumentando en base a estas pruebas y actuando en consecuencia a nivel individual.

Al finalizar el tercer curso, será capaz de identificar y analizar, de manera global y con conocimientos técnicos, los problemas que afectan a nuestro planeta generados por la actividad humana de una manera directa o indirecta, sus causas y las posibles actuaciones que se puedan emprender para mitigarlos o adaptarse a ellos.

Además, el alumnado habrá adquirido hábitos responsables de consumo, reduciendo su huella de carbono, con un menor consumo energético y menor generación de residuos, participando además activamente en la difusión de estas prácticas en su entorno más cercano y aportando pruebas en torno a su idoneidad.

2.11. Competencia específica 11

Proponer soluciones realistas basadas en el conocimiento científico ante problemas de naturaleza ecosocial a nivel local y global, argumentar su idoneidad y actuar en consecuencia.

2.11.1. Descripción de la competencia 11

El alumnado será capaz, al terminar esta etapa, de actuar como agente de transformación, argumentando sus propuestas de mejora y/o de adaptación a la situación, tanto en el ámbito local como en el global, y de dirigirse a las instancias que puedan llevar a cabo esas transformaciones o que puedan facilitarlas. Todo ello deberá estar basado en datos objetivos aplicando un punto de vista científico, con capacidad para realizar pruebas experimentales de comprobación y búsqueda de información contrastada, trabajando en equipo, aplicando siempre criterios éticos de igualdad y no discriminación. Para ello, deberá poseer un amplio conocimiento no solo de los problemas ambientales y sus consecuencias sobre la naturaleza, sino también de los problemas sociales que se generan y que implican, al mismo tiempo, la desestabilización de las sociedades que los sufren. Se deberá, por tanto, aplicar un criterio de tipo ecosocial a la hora de profundizar en las causas, la concreción y las soluciones a los problemas ambientales, ya que no se pueden

abordar los problemas sin un profundo conocimiento de los mismos y distinguiendo las opiniones personales de los hechos contrastados científicamente.

Al finalizar el primer curso, el alumnado deberá ser capaz de diagnosticar problemas presentes en su entorno cercano y proponer medidas para afrontarlo, acudiendo, con ayuda del profesorado, a las instancias adecuadas para aportar dichas propuestas.

Al finalizar el tercer curso, el alumnado deberá ser capaz de aportar propuestas, tanto a nivel local como global, para afrontar, mitigar o adaptarse a los problemas generados por la acción humana de forma autónoma, conociendo las vías establecidas para realizar dichas aportaciones y las fuentes en las que consultar la información.

3. Conexiones de las competencias específicas entre sí, con las competencias de otras áreas/materias y con las competencias clave (para el conjunto de las competencias del área/materia)

3.1. Relaciones o conexiones con las otras CE de la materia

La CE 1 está ligada a las dos competencias específicas siguientes (CE 2 y CE 3) que abarcan la metodología de la ciencia y no puede desarrollarse de forma independiente de ellas. La adquisición y el uso de conocimientos específicos da respuestas y soluciones a los problemas científicos. Las leyes, los principios y los conceptos científicos se utilizan para definir un problema y formularlo en términos que se aproximen a una respuesta o solución. Esta competencia no puede desarrollarse sin el dominio de las estrategias de comunicación. Por otro lado, en la medida en que se aplicará para facilitar la comprensión de los fenómenos de nuestro entorno, se relaciona con el resto de las competencias específicas de la materia, al constituir el instrumento que facilitará dicha comprensión.

La CE 2 está ligada a la CE 1 de esta misma materia y no puede desarrollarse de forma independiente de ella. La adquisición y el uso de conocimientos específicos permite dar respuestas a situaciones reales. Las leyes, los principios y los conceptos científicos se utilizan para definir un problema y formularlo en términos que se aproximen a una respuesta o solución. Del mismo modo, esta competencia no puede desarrollarse sin el dominio de las estrategias de argumentación y comunicación propios de la ciencia a los que remite la CE 3.

La CE 3 no puede desarrollarse independientemente de las dos anteriores. Se enriquece con la mejor comprensión de los procesos al resolver problemas aplicando el razonamiento científico, o al emitir hipótesis y comunicar los resultados de una investigación, pero en ambos casos la comunicación de los resultados o conclusiones, o la argumentación realizada, se llevan a cabo mediante un tipo de discurso argumentativo

y un lenguaje propios de la ciencia, que implican la utilización del lenguaje matemático y la comprensión de las leyes de la ciencia.

La CE 4 se relaciona con las tres anteriores por suponer un avance en la comprensión de cómo funciona la ciencia y su incidencia en la vida de las personas, aportando a dicha comprensión la relación con la sociedad en la que se encuentran las personas que desarrollan las teorías.

La relación de las cuatro competencias anteriores con el resto de las competencias específicas se basa en la naturaleza del sistema de trabajo propio de la ciencia. Con sus limitaciones asociadas a la dependencia de los principios aplicados en los distintos descubrimientos que se van produciendo y el carácter dinámico que ello le infiere, el trabajo científico constituye un buen sistema de interpretación de la realidad que facilita la previsión de acontecimientos y, por tanto, las actuaciones que facilitan la vida a los seres humanos y permiten prever las consecuencias de sus actos. Por tanto, estas competencias deben impregnar todos los niveles educativos y todas las áreas y materias del currículo, no solo las del ámbito científico y tecnológico.

En cuanto a su relación con el resto de competencias específicas de Biología y Geología, por su carácter transversal, las cuatro primeras competencias específicas afectan a todos los aspectos de la ciencia, facilitando los avances en campos como el conocimiento del funcionamiento del organismo y la adquisición de buenos hábitos (CE 5), los avances en la comprensión del funcionamiento de los sistemas del planeta (CE 7, CE 8 y CE 9) y las acciones humanas sobre el planeta, sus consecuencias y las medidas para paliarlas o adaptarse a ellas (CE 10 y CE 11).

Por lo que respecta a la CE 5, esta competencia y la CE 6 (relativa a temas de sexualidad) están muy relacionadas, ya que la segunda requiere del conocimiento del funcionamiento del propio cuerpo y de la toma de conciencia de la necesidad de su cuidado. También con la CE 7 (biodiversidad), al relacionar el ser humano con el concepto de ser vivo como sistema integrado. Por lo demás, no son indiferentes las consecuencias derivadas de una alimentación no sostenible sobre el medio ambiente (CE 10).

La CE 6 se nutre de la anterior, ya que requiere de la comprensión de la anatomía y fisiología del cuerpo humano como sistema complejo y de la toma de conciencia de la necesidad de su cuidado, aunque tiene elementos propios y diferenciales relacionados con la sexualidad y los numerosos aspectos emocionales y sociales que requieren su desarrollo independiente.

Las CE 7, CE 8 y CE 9 apelan al conocimiento de nuestro planeta y los sistemas que contiene, incluyendo él mismo como sistema. Los puntos de coincidencia y las estrechas conexiones existentes entre estas tres competencias aconsejan examinar sus

relaciones con otras competencias específicas de manera conjunta, en lugar de hacerlo para cada una de ellas por separado.

La comprensión de los sistemas biológicos y geológicos relacionan la CE 8 con la CE 9, pero el concepto de sistema debe estar presente en la interpretación de la naturaleza, considerando que un sistema es algo más que la suma de sus partes. El conocimiento del funcionamiento del cuerpo humano o los ecosistemas requieren también esa concepción de sistema, lo que ligaría las CE 7, CE 8 y CE 9 con las CE 4, CE 10 y CE 11, asociando así los efectos sobre el medio ambiente con las consecuencias sobre la salud humana. Dicha comprensión también se relaciona con las cuatro primeras CE, pues requiere una capacidad de análisis de problemas de la vida cotidiana. Además, implica valorar la incidencia de las acciones humanas sobre el mantenimiento de la biodiversidad y la pérdida de ésta y sobre la alteración de los equilibrios naturales como generadora de enfermedades en los seres humanos (CE10 y CE11).

La indiscutible incidencia del ser humano sobre el planeta debe ser tenida en cuenta a la hora de formar a la ciudadanía. Si bien se concibe la infancia y la juventud como los ciudadanos del futuro, lo cierto es que ya lo son en el presente y deben conocer las consecuencias que la actividad de su especie está teniendo, sus causas últimas y las posibles respuestas que se pueden proponer como medidas de prevención, compensación o adaptación. En este sentido, el alumnado debe no solo conocer los problemas, sino ser capaz de aportar ideas para afrontarlos. Por esa razón, las CE 10 y CE 11 se encuentran imbricadas y contribuyen a un planteamiento de la problemática que debe ser de tipo ecosocial, manteniendo relaciones compartidas con las competencias clave y con otras competencias específicas, al igual que ocurría con las del bloque anterior.

Las CE 10 y CE11 se relacionan, de una forma muy destacada, con la CE 5 sobre hábitos saludables, debido a la causalidad confirmada de las alteraciones del medio en numerosas afecciones o agravamiento de enfermedades en seres humanos. También tienen una especial conexión con la CE 7 sobre biodiversidad y la importancia de su conservación. Por otra parte, en la medida en que el desarrollo de la CE 10 y la CE 11 implica la aplicación de criterios objetivos basados en evidencias, ambas se relacionarán también con las cuatro primeras competencias específicas.

3.2. Relaciones o conexiones con las CE de otras materias de la etapa

La ciencia aporta explicaciones a los fenómenos y la sociedad utilizará dichas explicaciones para el desarrollo de aplicaciones y la toma de decisiones. En este sentido, el conocimiento sobre dichas decisiones permitirá reflexionar en torno a su idoneidad. Las competencias en el ámbito humanístico resultan así esenciales para el desarrollo de esta competencia específica.

Para el correcto conocimiento del funcionamiento del organismo y los criterios que nos permitan argumentar en cuanto a la idoneidad de unos hábitos u otros, es

fundamental que se desarrollen competencias ligadas al tratamiento de datos y a las leyes físicas y químicas. Así, el conocimiento de los procesos que se desarrollan en nuestro organismo y que justifican la toma de decisiones en cuanto a nuestra salud debe incluir la comprensión de las reacciones químicas que se producen en nuestro cuerpo y las leyes de la física que limitan determinadas acciones por parte de nuestro aparato locomotor.

Los problemas asociados a una alimentación inadecuada incluyen los casos en los que dicha alimentación no es decisión de la persona, sino que resulta impuesta por unas sociedades injustas, insolidarias y hegemónicas. La correcta comprensión de estas circunstancias viene asociada al desarrollo de las competencias del ámbito humanístico.

La sexualidad es una de las expresiones más importante en el ser humano y su relación con las relaciones afectivas es también estudiada a través de las características y procesos fisicoquímicos del organismo humano. Además, se puede aprovechar esta competencia para estudiar cuestiones relacionadas con el género y la presencia de hombres y mujeres en los distintos ámbitos de la ciencia.

Así, el carácter transversal de la CE 6 se manifiesta en su clara relación con la interacción entre los humanos y el respeto a todas las opciones de orientación sexual. En este sentido, cualquiera de las formas de afrontar la realidad debe estar asociada a ese respeto, que no es posible sin un conocimiento de la existencia de esas posibilidades. Desde cualquiera de los ámbitos se puede estudiar esta diversidad, tanto en el momento presente como desde un punto de vista histórico, así como la forma en que las distintas culturas la abordan o la han abordado y las manifestaciones que tanto desde la literatura como desde el arte se han generado.

La comprensión del funcionamiento de los sistemas biológicos y geológicos (CE 7, CE 8 y CE 9) requiere la utilización de los recursos matemáticos. Por otro lado, la adquisición y desarrollo de las competencias relacionadas con la Física y la Química incrementará también dicha comprensión, ya que, para avanzar en el conocimiento de los sistemas y su funcionamiento, es necesaria la utilización de conceptos de física y química que aportan explicaciones a los fenómenos que observamos y nos permiten prever comportamientos y obrar en consecuencia.

Los sistemas no son exclusivos del ámbito científico. Se dan en cualquier ámbito y la comprensión de su origen, funcionamiento y relaciones entre sus componentes en uno de los ámbitos facilitará la de otros sistemas, aproximando al alumnado a una mejor comprensión de su entorno.

También las CE 10 y CE 11 tienen profundas conexiones con las ciencias sociales, habida cuenta de las implicaciones que para las poblaciones humanas tienen los impactos sobre la naturaleza de nuestras acciones y las consecuencias que a su vez se derivan sobre las propias poblaciones que habitan las zonas que reciben el impacto y que en muchas ocasiones no son las que lo han generado. Pero también hay posibles lugares de encuentro

con otras materias que pueden contribuir a la concienciación en los problemas y la difusión de las ideas a la vez que desarrollan sus competencias, como es el caso del ámbito artístico expresivo, el ámbito tecnológico y digital o el ámbito lingüístico. El desarrollo de estas dos competencias requiere no solo un proceso de sensibilización, sino el acceso a datos objetivos que permitan el conocimiento en profundidad de los problemas y el desarrollo del pensamiento crítico asociado. Esto no es posible sin el desarrollo de competencias ligadas a conocimientos técnicos y de procesos operativos que facilitan las áreas del ámbito CTEM. Además, el conocimiento de datos y procesos no aporta, por sí solo, una visión de conjunto de las situaciones. Es necesario, además, el acceso a informaciones asociadas a las consecuencias de nuestras acciones ligadas a fenómenos sociales y éticos, entornos naturales próximos, riqueza paisajística, entornos urbanos, expresión artística y relaciones sociales que constituyen el foco de otras materias, especialmente del humanístico y social, y de la materia de Valores cívicos y éticos, así como una buena comprensión de los textos y un buen desarrollo de la capacidad de comunicación que permita que el mensaje emitido sea comprendido por los receptores asociada al desarrollo y adquisición de las competencias específicas del ámbito lingüístico.

3.3.Relaciones o conexiones con las competencias clave

	CCL	CP	CTEM	CD	CPSAA	CC	CE	CCEC
CE1	X		X	X	X			
CE2			X	X	X	X		
CE3	X	X	X					
CE4			X			X		X
CE5			X		X	X		
CE6			X		X	X		
CE7			X		X	X	X	X
CE8			X		X	X	X	X
CE9			X		X	X	X	X
CE10			X		X	X	X	
CE11	X		X			X	X	

Competencias clave del perfil de salida del alumnado al término de la enseñanza básica:

- CCL: competencia en comunicación lingüística
- CP: competencia plurilingüe
- CTEM: competencia matemática y en ciencia, tecnología e ingeniería
- CD: competencia digital

- CPSAA: competencia personal, social y de aprender a aprender
- CC: competencia ciudadana
- CE: competencia emprendedora
- CCEC: competencia en consciencia y expresión cultural

A continuación, se exponen algunas consideraciones respecto a la relación de las competencias específicas con las competencias clave.

Es evidente, por la naturaleza de la materia, la relación de todas las competencias específicas con la competencia matemática y la competencia en ciencia, tecnología e ingeniería. Es por ello que, si bien se señalan estas conexiones en el cuadro, se prescinde de unos comentarios que resultarían sin duda obvios.

Resolver problemas científicos a partir de investigaciones (CE 1), requiere movilizar todos los conocimientos y habilidades adquiridos propios de la ciencia, así como las herramientas digitales (competencia digital) para tratar, procesar y comunicar la información. El propio proceso experimental también requiere de un trabajo colaborativo, distribuyendo tareas, y de la revisión de los resultados y conocimientos previos (competencia personal, social y de aprender a aprender).

Esta competencia no puede desarrollarse sin el dominio de las estrategias de comunicación, lo que moviliza la competencia en comunicación lingüística.

En lo que concierne al análisis de situaciones problemáticas reales utilizando la lógica científica y explorando las posibles consecuencias de las soluciones propuestas para afrontarlas (CE 2), implica proponer soluciones y comprobar el resultado de éstas, lo que fuerza a aprender de los errores y a revisar los conocimientos propios, desarrollando la competencia personal, social y de aprender a aprender. Cuando implica soluciones a problemas globales, ha de tener en cuenta multitud de factores sociales, y contribuir al bienestar común desde el respeto a las diferencias y a la diversidad, conectando de este modo con la competencia ciudadana. También potencia la competencia digital, ya que requiere de la búsqueda avanzada de información, el tratamiento adecuado de la misma y la comunicación a través de plataformas virtuales y herramientas informáticas.

La competencia específica referida al uso del conocimiento científico como instrumento del pensamiento crítico y el desarrollo de la capacidad argumentativa (CE 3) aborda la dimensión comunicativa de la ciencia, por lo que está estrechamente relacionada con la competencia en comunicación lingüística y la competencia plurilingüe. Estas relaciones son especialmente destacables en la medida en que estamos en una comunidad autónoma con lengua propia y la consulta de bibliografía científica requiere a menudo el conocimiento de otras lenguas como el inglés.

Respecto a la justificación de la validez del modelo científico como producto dinámico (CE 4), se basa en la naturaleza del sistema de trabajo propio de la ciencia. Con sus limitaciones asociadas a la dependencia de los principios aplicados en los distintos descubrimientos que se van produciendo y el carácter dinámico que ello le infiere, el trabajo científico constituye un buen sistema de interpretación de la realidad que facilita la previsión de acontecimientos y, por tanto, las actuaciones que facilitan la vida a los seres humanos y permiten prever las consecuencias de sus actos. Por tanto, esta percepción de las limitaciones de la ciencia y su carácter dinámico debe impregnar todos los niveles educativos y todas las áreas y materias del currículo, no solo las del ámbito científico y tecnológico. Ello supone plantearse problemas éticos en cuanto a los riesgos inadecuados del uso del conocimiento científico en la sociedad (competencia ciudadana). En la comprensión de los modelos científicos se recurre al contexto social, a los hechos y a las relaciones ciencia-tecnología-sociedad, que hacen que estos modelos adquieran sentido en un momento histórico dado. Su desarrollo requiere conocer y respetar el patrimonio cultural y artístico en otras épocas que ayudan a comprender la visión historicista de la ciencia, lo que las vincula con la competencia clave en conciencia y expresión culturales.

La toma de decisiones respecto a la salud del propio cuerpo (CE 5) implica que el alumnado debe conocer y practicar hábitos de vida saludable a nivel físico y mental y conocer los riesgos que comporta no tenerlos en cuenta (competencia personal, social y de aprender a aprender). También la aceptación de las diferencias culturales en modos de vida, y la valoración y actuación responsable ante las conductas de riesgo o en la transmisión de enfermedades infecciosas ayuda a la resolución de conflictos de forma pacífica y constructiva, contribuyendo al bienestar común (competencia ciudadana).

Por otra parte, la competencia específica referida a la sexualidad personal y el respeto a la variedad de identidades de género y de orientaciones sexuales (CE 6) afecta directamente a la interacción entre las personas e implica el respeto a todas las opciones de orientación sexual, lo que la vincula claramente con la competencia ciudadana y la competencia personal, social y de aprender a aprender.

Las CE 7, CE 8 y CE 9 apelan al conocimiento de nuestro planeta y los sistemas que contiene, incluyendo el mismo como sistema. En ellas se intercalan las implicaciones sociales de las acciones propias que afectan al resto de la sociedad, en aspectos globales como la pérdida de la biodiversidad, el cambio climático, o la necesidad de enfrentarse al reto de alcanzar un equilibrio sostenible, con las relaciones sistémicas de interdependencia, ecodependencia e interconexión entre actuaciones locales y globales, tan imbricadas en la visión de conjunto del sistema Tierra. Al mismo tiempo, se valora el patrimonio que la naturaleza nos ha proporcionado en cuanto a recursos geológicos, de ecosistemas, de riqueza paisajística y valores culturales asociados (competencia ciudadana y competencia personal, social y de aprender a aprender). En cuanto a la asunción de la importancia del mantenimiento de la biodiversidad asociada al territorio, se vinculan con la competencia en conciencia y expresión culturales. Por último, actuar

con responsabilidad participando activamente en la conservación de todas las formas de vida y del planeta permitirá el desarrollo de la competencia emprendedora.

Las CE 10 y CE 11 se encuentran imbricadas y contribuyen a un planteamiento de la problemática de tipo ecosocial. Existe una relación especial entre la CE 10 y la competencia personal, social y de aprender a aprender, ya que los problemas ambientales requieren una implicación y un conocimiento de los problemas asociados a las alteraciones del medio ambiente. Otra conexión destacada en este caso es la competencia ciudadana, dado el nivel de compromiso con la sociedad que se requiere para abordar los problemas ambientales y tomar decisiones adecuadas y realistas para resolverlos asumiendo los valores asociados a los Objetivos de Desarrollo Sostenible relacionados con las alteraciones de la naturaleza y con otros problemas como, por ejemplo, la pobreza o la falta de vivienda y recursos, asociados a su vez a situaciones de injusticia social. Por su parte, proponer soluciones realistas y adoptar hábitos responsables está estrechamente relacionado con la competencia emprendedora.

4. Saberes básicos (para el conjunto de las competencias de la materia)

4.1. Introducción

Como se indicó al principio de este documento, la selección de los contenidos básicos recogidos en los bloques que se muestran a continuación viene justificada por la necesidad de los mismos para la adquisición y desarrollo de las CE que, a su vez, contribuyen a la adquisición y desarrollo de las competencias clave y, en definitiva, a alcanzar el perfil de salida del alumnado al finalizar la educación básica. Entendemos que los cinco bloques propuestos resultan imprescindibles para la comprensión del mundo que nos rodea por cualquier ciudadano o ciudadana, aportando todos aquellos aspectos de la Biología y la Geología que resultan fundamentales para ello. Asimismo, cada uno de los cinco bloques se trabaja, con diferente nivel de profundidad en el primer y el tercer curso de la educación secundaria. Dichos bloques, serían los básicos para la comprensión de la naturaleza, incluyendo el papel del ser humano como parte de la misma y su incidencia en los procesos naturales.

Habida cuenta de que en la Comunidad Valenciana todo el alumnado cursará la materia de Biología y Geología en los cursos 1º y 3º de la ESO, los saberes básicos seleccionados por ser necesarios para alcanzar el nivel de desarrollo competencial esperado al final de la educación obligatoria se distribuyen, con fines orientativos, entre estos dos cursos. Los saberes básicos se presentan organizados en bloques vinculados a grupos de competencias específicas estrechamente relacionadas entre sí (ver el apartado 3.1) y cuya adquisición y desarrollo exige el aprendizaje, articulación y movilización de contenidos igualmente interrelacionados.

4.2. Bloque 1: METODOLOGÍA DE LA CIENCIA (CE 1, CE 2, CE 3 y CE 4)

Para desarrollar las competencias relacionadas con la metodología de la ciencia resulta imprescindible adquirir unos conocimientos básicos sobre el fundamento del trabajo científico, así como unas determinadas destrezas en el manejo del instrumental y en la realización de las prácticas, en el tratamiento de los datos y en la comunicación de los resultados. Los saberes básicos que integran estas cuatro competencias están interrelacionados entre sí conformando un bloque que no se identifica con unos contenidos curriculares concretos. Más bien se trata de saberes que afectan al resto de los saberes, y que se incorporan a la práctica educativa mediante su aplicación en cada uno de los temas tratados y en todos los niveles. En el cuadro se indica el curso (1º, 3º) en el que propone trabajarlos o el nivel de profundidad con el que propone hacerlo.

Saberes básicos	CURSO	
	1º	3º
Contribución de las grandes científicas y científicos en el desarrollo de las ciencias biológicas y geológicas	x	x
Estrategias de utilización de herramientas digitales para la búsqueda de la información, la colaboración y la comunicación de procesos, resultados e ideas en diferentes formatos (infografía, presentación, póster, informe, gráfico...)	x	x
Lenguaje científico y vocabulario específico de la materia de estudio en la comprensión de informaciones y datos, la comunicación de las propias ideas, la discusión razonada y la argumentación sobre problemas de carácter científico	x	x
Procedimientos experimentales en laboratorio: control de variables, toma (error en la medida) y representación de los datos (tablas y gráficos), análisis e interpretación de los mismos	x	x
Pautas del trabajo científico en la planificación y ejecución de un proyecto de investigación en equipo: identificación de preguntas y planteamiento de problemas que puedan responderse, formulación de hipótesis, contrastación y puesta a prueba a través de la experimentación, y comunicación de resultados	x	x
Procedimientos y métodos de observación de hechos o fenómenos naturales desde el prisma del naturalista inquieto: capacidad de incorporar las observaciones a los conocimientos adquiridos y cuestionamiento de lo evidente	x	x
Instrumentos, herramientas y técnicas propias del laboratorio de biología. Normas de seguridad en el laboratorio	x	x

Las herramientas digitales utilizadas pueden ser las mismas en los dos cursos, pero trabajadas de forma más pautada o guiada en primero y de forma más autónoma en el tercero. En el tercer curso el alumnado puede ser más autónomo para elegir la herramienta

más adecuada para comunicar sus resultados dependiendo de la tarea desarrollada. Esto mismo sucede en el resto de los saberes de este bloque.

4.3. Bloque 2: CUERPO HUMANO Y HÁBITOS SALUDABLES (CE 5 y CE 6)

Este bloque, relacionado con el conocimiento del propio cuerpo y los hábitos saludables, se encuentra más próximo que otros a la experiencia del alumnado y además trata de aspectos fundamentales para la salud y el bienestar del individuo. Se propone trabajar los contenidos de este bloque en el tercer curso, con un planteamiento centrado en un conocimiento de la anatomía y fisiología humana.

Saberes básicos	CURSO	
	1º	3º
Niveles de organización de la materia viva y organización general del cuerpo humano (célula, tejido, órgano, aparatos o sistemas) Concepto de ser pluricelular		x
La salud y la enfermedad. Enfermedades infecciosas y no infecciosas. Higiene y prevención		x
Sistema inmunitario. Vacunas. Los trasplantes y la donación de células, sangre y órganos		x
La homeostasis y su relación con el mantenimiento de la vida		x
Necesidades nutricionales: los nutrientes, los alimentos y hábitos alimenticios saludables y sostenibles. Dietas saludables y trastornos de la conducta alimentaria		x
La función de nutrición. Relación entre los diferentes aparatos digestivo, respiratorio, circulatorio y excretor y visión global de la nutrición en el ser humano		x
La función de relación: coordinación entre receptores sensoriales, sistema nervioso, sistema endocrino y aparato locomotor. Prevención de lesiones		x
Las sustancias adictivas: el tabaco, el alcohol y otras drogas. Problemas asociados.		x
La reproducción humana. Anatomía y fisiología del aparato reproductor. El ciclo menstrual. Fecundación, embarazo y parto. Análisis de los diferentes métodos anticonceptivos y de las técnicas de reproducción asistida		x
Alteraciones más frecuentes, enfermedades asociadas, prevención de las mismas y hábitos de vida saludables en relación a las funciones de nutrición, relación y reproducción		x

Cambios físicos y psíquicos en la adolescencia		x
Relaciones y sexualidad: derechos e igualdad; sexo, género y sexualidad; salud y bienestar sexual; violencia y prevención de amenazas de género en la sociedad digital		x

4.4. Bloque 3: LOS SERES VIVOS (CE 7)

Los saberes de este bloque se organizan en torno a grandes conceptos globales relacionados con el conocimiento de los seres vivos (ser vivo como sistema, ecosistema, ciclo vital, teoría celular, clasificación general de los seres vivos, adaptaciones...). Es necesario entender el proceso general jerárquico de clasificación y las adaptaciones en un contexto evolutivo.

Saberes básicos	CURSO	
	1º	3º
El ser vivo como sistema: propiedades y diferencias con la materia inerte. Funciones de nutrición, relación y reproducción de los seres vivos	x	
Teoría celular. Concepto de célula y teoría celular, principales tipos celulares (célula procariota, eucariota animal y vegetal) y sus diferencias básicas.	x	x
Nutrición autótrofa y heterótrofa	x	
Ciclos biológicos y modos de reproducción de los seres vivos (bacterias, hongos, protoctistas, plantas y animales)	x	
Niveles de organización de los seres vivos	x	
La clasificación de los seres vivos: criterios de clasificación naturales	x	
Nomenclatura binomial: concepto de especie	x	
Sistema de clasificación taxonómica y jerárquica, categorías más importantes	x	
Dominios y reinos de seres vivos.	x	
Principales grupos de seres vivos de cada reino: ejemplos de rasgos característicos de las categorías taxonómicas más relevantes y relación con sus adaptaciones a las condiciones ambientales	x	
La biodiversidad y la necesidad de su conservación	x	
Ecodependencia de los seres vivos e importancia del mantenimiento de todas las formas de vida para la salud humana		x
Estrategias de reconocimiento y estudio de especies más comunes de los ecosistemas del entorno (guías, claves dicotómicas, visu, herramientas digitales...)	x	

4.5. BLOQUE 4: La Tierra (CE 8 y CE 9)

Este bloque, destinado al estudio del planeta Tierra, su contexto, composición, estructura y dinámica, aborda la introducción de un concepto fundamental para una adecuada comprensión, no solo del propio planeta, sino de otros elementos y fenómenos asociados. Nos referimos al concepto de sistema. Este concepto aparece también en otras áreas, lo que lo convierte en un elemento esencial para la comprensión de la realidad por parte del alumnado. Vivimos en un planeta en continuo cambio que, a escala de tiempo geológico, ha sufrido uniones y fragmentaciones continentales, variaciones del nivel del mar, cambios climáticos y apariciones y extinciones de especies; un planeta en el que ocurren infinidad de fenómenos naturales como terremotos, erupciones volcánicas o inundaciones. Esta Tierra dinámica es nuestro hogar, de ella extraemos los recursos que necesitamos y de ella depende nuestra existencia y la del resto de organismos que la habitan. Las ciencias de la Tierra resultan imprescindibles para dar respuesta a muchos de los retos a los que se enfrenta la humanidad en el siglo XXI.

El conocimiento de la dinámica y composición de nuestro planeta permite al alumnado comprender el origen de determinados fenómenos, algunos de ellos de tipo catastrófico, que se producen de manera más o menos súbita en nuestro entorno, y es responsable asimismo de ciclos fundamentales para el desarrollo de la vida.

Saberes básicos	CURSO	
	1º	3º
La Tierra como sistema complejo en el que interaccionan rocas, agua, aire y vida: procesos geológicos externos y modelado del relieve	x	x
La Tierra en el Universo	x	
Los materiales de la Tierra: origen y tipos	x	
Estructura de la Tierra	x	
Dinámica interna de los materiales terrestres: manifestaciones de la energía interna	x	x
Las capas fluidas de la Tierra: atmósfera e hidrosfera	x	x
El tiempo en geología: escalas y medida del tiempo. Relaciones entre los cambios en la historia de la Tierra y el origen y la evolución de la vida (acontecimientos que marcan las divisiones temporales)	x	x
Recursos y riesgos geológicos	x	x

4.6. Bloque 5: Ecología y sostenibilidad (CE 10 y CE 11)

Este bloque permite la comprensión de la Tierra como un sistema integral. El conocimiento de los ecosistemas, sus componentes y las relaciones que se establecen entre ellos, y de los diferentes subsistemas de la Tierra (geosfera, hidrosfera, atmósfera y biosfera) y sus interacciones, son la base sobre la que sustentar la importancia de la preservación de los ecosistemas y su biodiversidad, fomentar la adopción de hábitos responsables con el entorno e impulsar un modelo de desarrollo sostenible.

Saberes básicos	CURSO	
	1º	3º
Concepto de ecosistema. Componentes bióticos y abióticos. Relaciones inter e intraespecíficas. Estructura trófica de los ecosistemas	x	
Ciclos de materia y flujos de energía.	x	x
Las funciones de la atmósfera y la hidrosfera y su papel esencial para la vida en la Tierra	x	
Las interacciones entre atmósfera, hidrosfera, geosfera y biosfera. Su papel en la edafogénesis y en el modelado del relieve y su importancia para la vida. Las funciones del suelo		x
Principales problemas medioambientales, causas y consecuencias: contaminación, desertización, cambio climático, pérdida de biodiversidad, agotamiento de recursos, etc..	x	
Los ODS, relaciones entre ellos: el factor ecosocial y consecuencias sociales asociadas a los problemas ambientales	x	
Acciones de protección del medio ambiente o de mitigación de los problemas ambientales	x	
Corresponsabilidad en la protección ambiental. La importancia de las acciones individuales, locales y globales.	x	x
Medio ambiente y salud. Influencia de los desequilibrios ambientales sobre las enfermedades y el bienestar		x
La desigualdad dentro de los países y entre ellos. Relación con la salud. La brecha nutricional y el desarrollo de enfermedades		x

5. Situaciones de aprendizaje para el conjunto de las competencias del área/materia

Las situaciones de aprendizaje plantearán tareas complejas en las que el alumnado esté obligado a movilizar y articular una serie de recursos, saberes y habilidades para resolverlas. Han de incorporar cuestiones que ayuden a la reflexión sobre el propio pensamiento, afrontando los retos del perfil de salida y facilitando la construcción de los aprendizajes sobre los conocimientos previos.

Entre los criterios que conviene tener en cuenta para diseñar estas situaciones, cabe mencionar las siguientes:

1. Plantearán un problema, reto o situación en el que la demanda sea clara y explícita. Los retos pueden ser lo bastante amplios como para implicar a varias materias y requerir de la colaboración de los compañeros para su resolución. Así, por ejemplo, se puede plantear al alumnado que estudie y proponga soluciones para reducir el consumo energético o de recursos de la escuela, cómo prevenir o actuar ante un terremoto o inundación, o cómo abordarían la búsqueda de vida en el espacio exterior. La tarea consistirá en recabar información en torno al problema y diseñar una propuesta.

2. Contribuirán al desarrollo de una o varias competencias específicas.

3. Integrarán saberes básicos, esto es, para resolver la situación será necesario movilizar y articular saberes básicos incluidos en los bloques de contenidos.

4. Se adecuarán a la edad y al nivel de desarrollo cognitivo del alumnado. Las situaciones de aprendizaje propuestas han de ser inclusivas y permitir que todo el alumnado pueda abordarlas y resolverlas. De esta forma, una propuesta de mejora de la sostenibilidad del centro puede partir del análisis de la situación medioambiental del mismo, en la que, en función de la madurez del alumnado, se pueden trabajar gráficas con datos de consumo y facturas reales hasta simples observaciones del estado del patio y la escuela o del uso de la iluminación natural o artificial, mediante patrullas de ecoauditores con distintos niveles de complejidad para abordar el mismo aspecto.

5. Serán significativas, relevantes y estimulantes para el alumnado porque tratan temas de su interés o bien porque el enfoque propuesto es atractivo. En este sentido, las situaciones próximas a su realidad sobre la toma de decisiones en aspectos de hábitos saludables (alimentación, prevención de usos inadecuados de las TIC, consumo de sustancias adictivas y tóxicas...), o los debates en torno a supuestas elecciones relacionadas con la reproducción humana y sexualidad, como la interrupción del embarazo o la reproducción asistida mediante embriones congelados, plantean situaciones próximas en las que se deben movilizar conocimientos para justificar y argumentar adecuadamente las decisiones, con respuestas abiertas e interpretaciones cuestionables.

6. Requerirán un enfoque crítico y reflexivo porque la situación planteada puede incluir una demanda de posicionamiento una vez resuelta la situación teniendo en cuenta la perspectiva global (desarrollo sostenible, consumo responsable, salud, higiene, alimentación, igualdad y equidad...). Un ejemplo cercano lo tenemos en el rápido desarrollo de las vacunas frente a la COVID 19. Otro ejemplo, en esta ocasión con connotaciones negativas, lo tenemos en el rápido desarrollo de tecnologías, principalmente de tipo armamentístico, que se produce en tiempos de guerra, siendo utilizadas algunas de ellas con posterioridad en la construcción de aparatos de uso pacífico, favoreciendo en muchos casos el avance científico, como es el caso del sonar y el estudio del interior de la Tierra.

7. Favorecerán la cooperación y el trabajo en equipo desarrollando las competencias socioemocionales.

8. Conllevarán la resolución creativa de una pregunta o problema al ser las situaciones planteadas suficientemente abiertas para que no tengan una única respuesta o solución. En este sentido, se puede plantear, por ejemplo, qué implicaciones tendría la prohibición de la experimentación con animales en el desarrollo de la medicina, la eliminación de especies foráneas introducidas hace muchos años en nuestros ecosistemas, o las propuestas de compaginar las medidas contra el cambio climático con el desarrollo económico y humano.

9. Implicarán la comunicación y representación de estrategias, procesos y soluciones y la evaluación pondrá énfasis tanto en el proceso como las soluciones finales. Conviene recordar a este respecto que la evaluación es una herramienta cuya finalidad no es únicamente calificar, sino también y sobre todo facilitar una retroalimentación continua del proceso de enseñanza y aprendizaje para ajustar los ritmos, contenidos y procedimientos didácticos utilizados.

10. Abordarán temas de interés público y relacionados con la sostenibilidad y la convivencia democrática (participación ciudadana, igualdad de género, trabajo tomando como referencia los Objetivos de Desarrollo Sostenible y la Agenda 2030 de la Organización de las Naciones Unidas), con análisis de datos, diagnóstico y propuestas de actuación en base a ello.

11. Movilizarán saberes científicos y de otras materias del currículo estableciendo conexiones entre ellos y las experiencias adquiridas por el alumnado en diferentes contextos. (Importancia de la interdisciplinariedad para abordar los problemas). El diseño de actividades experimentales sencillas permite estudiar tanto las características (modelos organizativos) como los cambios en los seres vivos y ecosistemas (observaciones en el laboratorio de plantas, seres vivos, ecosistemas, o salidas a la naturaleza o al exterior).

A continuación, y a modo de ilustración, se señalan posibles situaciones de aprendizaje, cada una para una dimensión diferente del conocimiento de la materia de Biología y Geología.

- **Dimensión salud:**

Una posibilidad es plantear una situación problemática en la que el alumnado tenga que decidir y argumentar para tomar una decisión en base a su propio conocimiento y experiencia. Si tomamos el ámbito de la sexualidad, como cualquier otro de la salud, las conductas de riesgo y los problemas derivados pueden ser una buena base. Se desarrolla una tarea de debate en pequeños grupos en la que el alumnado tiene un rol asignado (experto científico, ciudadano, político, ...) planteando situaciones imaginadas (la clonación humana como posibilidad reproductora, la utilización de embriones humanos genéticamente seleccionados para la reproducción asistida, o la investigación con embriones) o más reales y cercanas al contexto del alumnado en las que debe tomar una decisión en torno a una cuestión ética como, por ejemplo, la reproducción asistida, la decisión de interrumpir o no un embarazo no deseado, la legalización del cambio de sexo en menores de edad, la identidad sexual, etc... En estos debates se movilizan saberes esenciales (para argumentar hay que conocer), se busca información y se construyen argumentos.

- **Dimensión medio ambiente:**

Las situaciones de aprendizaje, en esta dimensión, pueden partir del planteamiento de un problema ambiental y la búsqueda de soluciones. Esto se relaciona con el planteamiento de este bloque y la responsabilidad que supone el cuidado de nuestro planeta y la asunción de valores éticos compatibles con el ejercicio de la equidad, la inclusividad y la explotación sostenible de los recursos. Las acciones que se propongan como solución podrían partir de problemas locales, situados en el propio centro o las viviendas particulares, para ir hacia propuestas globales. En este sentido, las situaciones pueden incluir la participación activa del alumnado en la gobernanza de los centros, el diagnóstico de los mismos y la colaboración con las instituciones. Esto genera propuestas de mejora que deberían asociarse a una asunción de compromisos. Asimismo, la creación en los centros de consejos ambientales o de sostenibilidad, de carácter democrático y en los que el alumnado sea protagonista de los procesos de toma de decisiones, acciones y evaluación, puede resultar de utilidad en el desarrollo de las competencias específicas propuestas.

Por otro lado, el que este alumnado comparta con representantes de otros centros, de la misma zona o de otras más o menos lejanas, sus conclusiones, proyectos y expectativas potenciará la interiorización de los valores y el desarrollo de las competencias.

- **Dimensión planeta Tierra y su dinámica**

La dinámica que afecta a nuestro planeta y su importancia sobre los cambios que lleva asociados es fundamental para la comprensión de la responsabilidad del ser humano

sobre la conservación del entorno. La incidencia sobre nuestras vidas de este dinamismo, con fenómenos tan habituales en nuestro planeta como terremotos, volcanes y fenómenos meteorológicos extremos, puede ayudar a plantear situaciones de aprendizaje en las que el alumnado desarrolle una percepción real de dicha situación. En cuanto a composición terrestre, el uso que se da a los distintos materiales y la relación de sus características con dicho uso facilitarán la comprensión de su naturaleza y aproximará al alumnado a su conocimiento.

6. Criterios de evaluación

CE1. Resolver problemas científicos abordables en el ámbito escolar a partir de trabajos de investigación de carácter experimental.

1 ^{er} curso de la ESO	3 ^{er} curso de la ESO
1.1 - Aplicar correctamente las normas de seguridad propias del trabajo experimental	1.1 - Realizar una interpretación adecuada de los hechos observados o los datos disponibles para contrastar hipótesis y extraer conclusiones que le resultan de utilidad en su conocimiento del mundo que le rodea
1.2 - Observar hechos, formular preguntas investigables y emitir hipótesis comprobables científicamente	1.2 - Elaborar informes de las investigaciones que justifiquen correctamente las conclusiones obtenidas de acuerdo con los resultados obtenidos y en el marco de los modelos o teorías
1.3 - Realizar búsquedas de información y recogida de datos, atendiendo a criterios de validez, calidad y fiabilidad de las fuentes de forma guiada	1.3 - Argumentar, debatir y razonar sobre el problema investigado y la validez de la experiencia propuesta
1.4 - Diseñar experimentos sencillos para comprobar hipótesis y obtener resultados que las validen o refuten siguiendo las pautas del trabajo científico.	1.4 - Diseñar experimentos para comprobar hipótesis y obtener resultados que las validen o refuten siguiendo las pautas del trabajo científico.
1.5 - Elaborar informes sencillos de las investigaciones realizadas	

CE2 - Analizar situaciones problemáticas reales utilizando la lógica científica y explorando las posibles consecuencias de las soluciones propuestas para afrontarlas.

1 ^{er} curso de la ESO	3 ^{er} curso de la ESO
2.1 - Utilizar con acierto las herramientas informáticas necesarias para su trabajo de forma guiada	2.1 - Utilizar correctamente los términos más habituales asociados a los distintos ámbitos de la ciencia.

2.2 - Analizar críticamente la solución propuesta a un problema sencillo en función de los saberes básicos que se movilizan	2.2 - Utilizar correctamente las herramientas informáticas necesarias para su trabajo
2.3 - Utilizar el conocimiento científico adquirido para interpretar los fenómenos que ocurren a su alrededor	2.3 - Analizar críticamente la solución propuesta a un problema complejo en función de los saberes básicos que se movilizan
	2.4 - Elegir la herramienta informática adecuada para presentar los resultados de sus trabajos de forma autónoma
	2.5 - Construir explicaciones que relacionan los hechos y conceptos indicando sus limitaciones y movilizandando conocimientos complejos

CE3 - Utilizar el conocimiento científico como instrumento del pensamiento crítico, interpretando y comunicando mensajes científicos, desarrollando argumentaciones y accediendo a fuentes fiables, para distinguir la información contrastada de los bulos y opiniones.

1 ^{er} curso de la ESO	3 ^{er} curso de la ESO
3.1 - Identificar hipótesis, pruebas y conclusiones en un discurso para distinguir adecuadamente una opinión de una afirmación basada en pruebas con base científica	3.1 - Utilizar la adecuación de las afirmaciones o textos a los modelos y conocimientos teóricos como criterio para validar las afirmaciones y distinguirlas de valoraciones personales o faltas de rigor, en función de los saberes básicos movilizadados para validarlos
3.2 - Conocer algunas fuentes que se ajusten a los criterios de objetividad, revisión y fiabilidad que caracterizan a la ciencia a las que acudir para recabar información	3.2 - A partir de observaciones de fenómenos o hechos, construir una argumentación que dé base a una afirmación o que desmienta otra en retos de una dificultad ajustada a los saberes básicos del nivel
3.3 – Comunicarse, de forma oral y escrita, utilizando el lenguaje científico para participar en intercambios o en debates, interpretando o produciendo mensajes científicos de nivel básico	3.3 - Comunicarse utilizando el lenguaje científico para participar en intercambios o en debates, interpretando y produciendo mensajes científicos, con un rigor medio, adecuado a los saberes básicos propios del nivel
3.4 - Utilizar fuentes de información variada para construir sus argumentaciones (textos escritos, audios, gráficas, infografías, vídeos) con un bajo grado de complejidad	3.4 - Desarrollar una actitud abierta y receptiva hacia la diversidad de conocimientos, puntos de vista y enfoques
	3.5 - Utilizar fuentes de información contrastada para construir sus argumentaciones (textos escritos, audios, gráficas, infografías, vídeos) con un grado de complejidad medio

CE4 - Justificar la validez del modelo científico como producto dinámico que se va revisando y reconstruyendo bajo la influencia del contexto social e histórico, atendiendo a la importancia de la ciencia en el avance de las sociedades, así como a los riesgos de un uso inadecuado o interesado de los conocimientos científicos y a sus limitaciones.

1 ^{er} curso de la ESO	3 ^{er} curso de la ESO
4.1 - Aportar ejemplos de utilización positiva y negativa del conocimiento científico	4.1 - Argumentar el valor el trabajo de las mujeres científicas y de las distintas culturas a la ciencia
4.2 - Utilizar un lenguaje inclusivo en sus trabajos conociendo ejemplos de las aportaciones de las mujeres y de las distintas culturas a la ciencia	4.2 - Asociar las ideas científicas actualmente descartadas con el contexto histórico en el que predominaron, justificando los modelos teóricos a la luz de los conocimientos disponibles en un momento histórico dado y huyendo de la crítica fácil en función de los conocimientos implicados
4.3 - Aportar ejemplos de cambios sufridos por las teorías científicas con el tiempo	4.3 - Relacionar los avances tecnológicos con algunos avances científicos que los acompañaron o se asociaron a ellos en función de los saberes básicos implicados
4.4 - Señalar algunos de los avances tecnológicos que han facilitado el desarrollo de la ciencia	4.4 - Argumentar la validez de las explicaciones y argumentaciones relacionándolas con las pruebas obtenidas y los modelos teóricos en los diferentes momentos de la ciencia, en función de la dificultad de las argumentaciones y modelos asociados a los contenidos básicos

CE5. Adoptar hábitos de vida saludable basados en el conocimiento del funcionamiento del propio cuerpo y de los peligros del uso y abuso de determinadas prácticas y del consumo de algunas sustancias.

1 ^{er} curso de la ESO	3 ^{er} curso de la ESO
	5.1. - Explicar adecuadamente qué requerimientos debe cumplir una dieta sana, equilibrada y sostenible
	5.2. - Explicar la importancia de mantener hábitos saludables a partir de fundamentos biológicos

	5.3. - Justificar las respuestas del cuerpo humano a las alteraciones producidas por lesiones o inducidas mediante enfermedades o sustancias, desde la perspectiva del modelo de ser vivo pluricelular de organización compleja, que responde mediante mecanismos de retroalimentación para mantener su homeostasis
	5.4. - Explicar la importancia de las medidas preventivas frente a las infecciones
	5.5. - Explicar los fundamentos de los métodos anticonceptivos, así como la efectividad real de los mismos, en base al conocimiento del funcionamiento del propio cuerpo

CE6. Identificar y aceptar la sexualidad personal, y respetar la variedad de identidades de género y de orientaciones sexuales existentes, en base al conocimiento del cuerpo humano y del propio cuerpo.

1 ^{er} curso de la ESO	3 ^{er} curso de la ESO
	6.1. - Explicar las diferencias entre sexo, género y orientación sexual
	6.2. - Respetar todas las posibles opciones de orientación sexual y de género

CE7. Actuar con responsabilidad participando activamente en la conservación de todas las formas de vida y del planeta en base al conocimiento de los sistemas biológicos y geológicos.

1 ^{er} curso de la ESO	3 ^{er} curso de la ESO
7.1. Explicar la actual biodiversidad como resultado de un proceso evolutivo	
7.2. Argumentar sobre la necesidad de conservar todas las formas de vida, siendo capaces de explicar la interdependencia del ser humano y del resto de seres vivos	
7.3. Clasificar distintos organismos en función de sus características, destacando el uso de claves dicotómicas	

7.4. Reconocer el significado del concepto de especie	
---	--

CE8. Utilizar el conocimiento geológico básico sobre el funcionamiento del planeta Tierra como sistema, con el fin de analizar su impacto sobre las poblaciones y proponer y valorar actuaciones de previsión e intervención.

1 ^{er} curso de la ESO	3 ^{er} curso de la ESO
8.1 - Analizar la estructura y composición de los diferentes materiales terrestres (minerales y rocas) y sus principales aplicaciones en el ámbito de la vida cotidiana	8.1 - Explicar el funcionamiento de la Tierra y saber aplicar ese conocimiento básico para justificar, desde una visión de conjunto, la distribución de volcanes y terremotos
8.2. Analizar la estructura y características del Universo y del Sistema Solar e interpretar algunos fenómenos astronómicos	8.2 - Explicar la dinámica de construcción-destrucción del relieve terrestre y asociarla con los cambios que observamos en nuestro planeta
8.3 - Explicar los rasgos más generales del relieve como consecuencia de los procesos geológicos	8.3 - Explicar los riesgos naturales y sus causas, así como la influencia de la actividad humana en su intensidad
8.4 - Analizar e identificar algunas de las principales interacciones entre la humanidad y el planeta	8.4 - Interpretar los fenómenos o hechos de una manera global, analizando los cambios que se producen cuando se modifican las condiciones o se realiza una intervención
8.5 - Argumentar la necesidad del uso sostenible de los recursos, así como los posibles riesgos derivados de su explotación	8.5 - Interpretar los ciclos de materia y los flujos de la energía para valorar la importancia en la dinámica terrestre y para los seres vivos
8.6 - Buscar y seleccionar información relevante sobre algunos de los procesos que afectan a la Tierra, formulando preguntas pertinentes sobre ellos y valorando si determinadas evidencias apoyan o no una determinada conclusión	
8.7 - Valorar la importancia de los principios geológicos básicos y los procedimientos más elementales y usuales de la Geología para la construcción del conocimiento científico sobre la Tierra	
8.8 - Analizar un fenómeno geológico identificando sus componentes, las relaciones entre ellos y su funcionamiento como sistema no reductible a esos componentes y relaciones por separado	

CE9. Analizar e interpretar los principales hitos de la historia del planeta Tierra y los principales procesos evolutivos de los sistemas naturales, atendiendo a las magnitudes del tiempo geológico implicadas en ellos.

1 ^{er} curso de la ESO	3 ^{er} curso de la ESO
9.1 - Apreciar la magnitud del tiempo geológico en comparación con el histórico, y ambos con la duración de la vida de un individuo, distinguiendo las diferentes escalas en que ocurren los fenómenos geológicos, históricos y personales	9.1 - Explicar el papel determinante de la historia geológica para la evolución de los seres vivos, tanto en su relación con las grandes extinciones, como en el proceso evolutivo
9.2 - Reconocer evidencias de los cambios en el registro de la Tierra identificándolos y situándolos en un eje cronológico	9.2 - Relacionar y aplicar la perspectiva temporal sobre los profundos cambios que han afectado a nuestro planeta en el pasado y a los organismos que lo han poblado
	9.3 - Argumentar y valorar la importancia del conocimiento de los fenómenos naturales del pasado para entender el presente
	9.4 - Justificar la biodiversidad como resultado de un proceso evolutivo determinado por procesos geológicos
	9.5 - Justificar los cambios geológicos como resultado de los procesos geológicos externos e internos identificando las causas que los originan (tectónica de placas y agentes geológicos externos)

CE10. Adoptar hábitos de comportamiento en la actividad cotidiana responsables con el entorno, aplicando criterios científicos y evitando o minimizando el impacto medioambiental.

1 ^{er} curso de la ESO	3 ^{er} curso de la ESO
10.1. Analizar el funcionamiento de los ecosistemas para comprender los impactos sobre los mismos y valorar la importancia de su preservación	10.1 - Utilizar el conocimiento sobre las interacciones de los subsistemas de la Tierra para detectar las acciones humanas que los alteran
10.2 - Interpretar datos técnicos en torno a los problemas que origina la acción humana sobre su entorno y la emergencia climática	10.2 - Proponer soluciones para paliar las distintas formas de alteración humana de los ecosistemas
10.3 - Describir las consecuencias para las poblaciones humanas de procesos como la destrucción de biodiversidad, la desertización y, asociada a ella, la migración climática	10.3 - Describir las pautas principales para realizar un consumo sostenible y de proximidad, así como las consecuencias ambientales y sociales que se derivan de no aplicarlas

10.4. Adoptar hábitos respetuosos para el medio, reflexionando sobre la importancia de las 3R (reducción, reutilización y reciclaje) y de la economía circular (valorización de los residuos)	
10.5 - Explicar científicamente los factores más significativos responsables de la situación de emergencia climática que sufre el planeta	

CE11. Proponer soluciones realistas basadas en el conocimiento científico ante problemas de naturaleza ecosocial a nivel local y global, argumentar su idoneidad y actuar en consecuencia.

1 ^{er} curso de la ESO	3 ^{er} curso de la ESO
11.1 - Diagnosticar problemas presentes en el entorno cercano relacionados con el medio	11.1 - Analizar y proponer medidas locales y globales orientadas a mejorar la sostenibilidad del planeta
11.2 - Proponer acciones de concienciación y reivindicativas en relación con los problemas ambientales	11.2 – Utilizar las fuentes adecuadas para documentarse en torno a causas y posibles soluciones a los problemas ambientales que les permiten argumentar y defender sus propuestas
11.3 - Asociar situaciones de problemas de tipo social, como el crecimiento desmesurado de la población mundial, a la alteración de las dinámicas de los ecosistemas (capacidad de carga, sobreexplotación de recursos, equilibrio ecológico, desertificación...)	

BIOLOGÍA Y GEOLOGÍA. ADDENDA PARA EL 4º CURSO DE ESO

SABERES BÁSICOS

A. Proyecto científico

- Formulación de preguntas, hipótesis y conjeturas científicas.
- Colaboración y comunicación de procesos, resultados o ideas en diferentes formatos (presentación, gráfica, vídeo, póster, informe...) seleccionando la herramienta más adecuada.
- Reconocimiento y utilización de fuentes veraces de información científica.
- Diseño de pequeñas investigaciones justificando el desarrollo de las mismas en base al método científico para obtener resultados objetivos y fiables en un experimento.
- Utilización de herramientas, instrumentos y espacios (laboratorio, aulas, entorno...) de forma adecuada y precisa.
- Principales modelos como interpretaciones y representaciones de fenómenos y hechos, que abarcan los conceptos e ideas para explicar los fenómenos naturales (modelo de célula, ser vivo, evolución, ecosistema...).
- Métodos de observación de fenómenos, descripción precisa y análisis de resultados.
- Diferenciación entre correlación y causalidad.
- Papel de las grandes científicas y científicos en el desarrollo de las ciencias biológicas y geológicas.
- Teorías y modelos científicos en su contexto histórico: el conocimiento científico como un proceso en continuo cambio y perfeccionamiento.
- Búsqueda y selección de información de carácter científico mediante herramientas digitales y otras fuentes.
- Interpretación de información de carácter científico y su utilización para formarse una opinión propia, expresarse con precisión y tomar decisiones sobre problemas científicos abordables en el ámbito escolar.

B. La célula

- Teoría celular.
- Tipos de célula y organización celular.
- Estructura y composición de la célula eucariótica.
- Análisis de las fases del ciclo celular.
- Función biológica de la mitosis, la meiosis y sus fases.
- Reproducción sexual y asexual.

C. Genética

- Modelo simplificado de la estructura del ADN y del ARN y relación con su función y síntesis.

- Dogma central de la biología molecular. Expresión génica y características del código genético y resolución de problemas relacionados con estas.
- Relación entre las mutaciones, la replicación del ADN, la evolución y la biodiversidad.
- Genética Mendeliana: conceptos básicos, leyes de la herencia y teoría cromosómica.
- Resolución de problemas sencillos de genética con uno o dos caracteres no ligados.
- Resolución de problemas de herencia del sexo y de herencia de caracteres con relación de codominancia, dominancia incompleta, alelismo múltiple y ligada al sexo con uno o dos genes.
- Árboles genealógicos.
- Genética humana: cariotipo, herencia de caracteres continuos y discontinuos en la especie humana y principales alteraciones genéticas relacionadas con enfermedades hereditarias en cromosomas sexuales y no sexuales.
- Malformaciones congénitas y diagnóstico de enfermedades genéticas.

D. Origen y evolución de la vida

- Principales teorías sobre el origen de la vida.
- Pruebas de la evolución
- Teoría de la selección natural y explicación actual del proceso evolutivo en base a los conocimientos de la genética y la biología molecular.
- Ingeniería genética: aplicaciones de las principales técnicas en la agricultura, ganadería, medio ambiente y salud. OMG, CRISPR.
- Formación de nuevas especies y aparición de la especie humana.

E. Ecosistemas

- Factores ambientales y adaptaciones de los seres vivos al medio.
- Población, comunidad y ecosistema.
- Materia y energía en los ecosistemas
- Ciclos biogeoquímicos
- Relaciones tróficas y productividad de los ecosistemas.
- Sostenibilidad de los recursos del planeta: principales problemas medioambientales y eco-sociales (sobreeplotación de recursos, el problema de la energía, la contaminación, los residuos, y la protección del medio ambiente).
- Agenda 2030 y ODS de la ONU.
- Dinámica de los ecosistemas.

F. Geología

- Principales teorías que explican el origen y evolución del relieve terrestre.
- Estructura y dinámica de la geosfera y métodos de estudio de éstas.

- Deformaciones de las rocas: esfuerzos, pliegues y fallas.
- Explicación de los efectos globales de la dinámica de la geosfera a través de la Tectónica de Placas: límites de placas y fenómenos geológicos asociados: magmatismo, metamorfismo y procesos formadores del relieve.
- Diferenciación entre los procesos geológicos externos e internos y argumentación sobre su relación con los riesgos naturales.
- Interpretación de cortes geológicos y trazado de la historia geológica que reflejan aplicando los principios del estudio de la historia de la Tierra (horizontalidad, superposición, intersección, sucesión faunística ...).
- Descripción del origen del Universo y de los componentes del Sistema Solar.
- Catastrofismo, actualismo y neocatastrofismo.
- El tiempo geológico: métodos de datación absoluta y relativa.
- Grandes divisiones del tiempo geológico: principales eventos, eras y períodos. Fauna y flora asociada a las condiciones del planeta en cada momento de la historia geológica. Interrelaciones entre la vida y las condiciones y cambios geológicos.
- Discusión sobre las principales investigaciones en el campo de la astrobiología.

CRITERIOS DE EVALUACIÓN

CE1

- Aplicar, en un trabajo práctico, la metodología propia de la ciencia para resolver las cuestiones que se le plantean en el marco de los modelos aprendidos y haciendo predicciones elaboradas.
- Realizar una interpretación adecuada de los datos y extraer conclusiones que le resultan de utilidad en su conocimiento del mundo que le rodea, diferenciando variables dependientes e independientes.
- Predecir el comportamiento de fenómenos en caso de que varíen las condiciones, aplicando los resultados encontrados para explicar o predecir fenómenos similares.

CE2

- Utilizar correctamente los términos técnicos adecuados a los distintos ámbitos de la ciencia.
- Incorporar nuevas herramientas informáticas adecuadas a sus necesidades de trabajo.
- Predecir cómo se modificaría la situación observada si cambiaran las condiciones del problema.
- Aplicar las soluciones encontradas a un problema en otros contextos o situaciones próximas.

CE3

- Desarrollar argumentos frente a afirmaciones de tipo dogmático, distinguiendo la ciencia del pensamiento mágico o de la mitología en base al conocimiento del funcionamiento de la ciencia.
- Contrastar posibles explicaciones de fenómenos, justificando la distinta importancia de las variables del proceso.
- Elaborar documentos o productos utilizando diferentes herramientas de presentación y mostrando diferentes soluciones a un mismo problema.
- Comunicarse utilizando el lenguaje científico para participar en intercambios o en debates y para interpretar o producir mensajes científicos.
- Desarrollar una actitud abierta y receptiva hacia la diversidad de conocimientos, puntos de vista y enfoques.

CE4

- Justificar la validez de los modelos científicos en el contexto histórico en que se desarrollaron (origen de la vida, teoría celular, herencia, evolución, tectónica).
- Distinguir la controversia científica de la discusión ideológica, destacando su importancia en el avance de la ciencia.
- Relacionar los avances en tecnología con los progresos en el conocimiento de la naturaleza.
- Relacionar los avances en el conocimiento de la genética, la evolución y la dinámica y composición terrestre con las mejoras en la salud y calidad de vida humanas.

CE5

- Argumentar con fundamentos científicos la importancia de adquirir hábitos de vida saludables.
- Identificar las principales técnicas de ingeniería genética y sus aplicaciones para preservar la salud.
- Justificar la existencia de enfermedades genéticas en base a las mutaciones y reconocer la importancia de los diagnósticos preventivos.
- Identificar los posibles riesgos naturales y acciones humanas sobre el medio ambiente que puedan afectar a la salud humana.

CE6

- Justificar la toma de decisiones en aspectos relacionados con la sexualidad y hábitos saludables en base al conocimiento del funcionamiento del propio cuerpo.
- Contrastar informaciones y puntos de vista alternativos relacionados con la sexualidad y reproducción humanas, mediante conocimientos científicos profundos y complejos.
- Relacionarse con el resto de personas de manera libre y saludable respetando todas las opciones y deseos.

CE7

- Argumentar adecuadamente la necesidad de conservación de todas las formas de vida en base al conocimiento de los sistemas biológicos y geológicos.
- Explicar correctamente los distintos tipos de ciclos biológicos que existen aportando ejemplos de los mismos.
- Manejar claves dicotómicas distinguiendo los criterios que muestran parentesco evolutivo entre los grupos (naturales) de aquellos que no reflejan dicho parentesco.

CE8

- Explicar los principales fenómenos geológicos a la luz de la Tectónica de Placas.
- Analizar e identificar algunas de las principales interacciones entre la humanidad y el planeta relacionando los riesgos naturales que pueden afectarle, su dependencia para la obtención de los recursos y la necesidad de favorecer un uso sostenible de ellos.
- Predecir la evolución del sistema mediante un razonamiento lógico y la argumentación utilizando la terminología y el lenguaje simbólico propio de la ciencia.

CE9

- Explicar la actual biodiversidad como resultado de un proceso natural a partir de un origen común y por medio de acumulación de modificaciones surgidas al azar, pero con un mayor o menor éxito adaptativo.
- Explicar el papel determinante de la Geología en el conocimiento de la evolución de los seres vivos por selección natural.
- Interpretar el presente de nuestro planeta y la vida que lo habita en base a los profundos cambios que han afectado a nuestro planeta en el pasado y a los organismos que lo han poblado.
- Explicar el proceso de evolución humana y su relación con los cambios geológicos y ecológicos que desembocaron en su particular fisonomía.

CE10

- Explicar las causas de las alteraciones del medio ambiente y su relación con la actividad humana.
- Explicar las consecuencias para las poblaciones humanas menos favorecidas de fenómenos asociados a las actividades humanas, como el cambio climático, agotamiento de recursos, acumulación de residuos, contaminación atmosférica.
- Relacionar la explotación de recursos de zonas empobrecidas por parte de los países más poderosos con fenómenos como la migración, las hambrunas o la inestabilidad política y social.
- Proponer soluciones para paliar las distintas formas de alteración humana de los ecosistemas.

CE11

- Explicar los significados de los Objetivos de Desarrollo Sostenible de la Agenda 2030 de la ONU y de algunas de las metas asociadas a los mismos.
- Proponer acciones a las administraciones conducentes a la consecución de las metas de la agenda 2030.
- Proponer medidas de prevención y adaptación al cambio climático y a todos los problemas de tipo ecosocial para favorecer la resiliencia de su entorno y a nivel global.”

15. Se modifica el currículum de la materia Matemáticas del anexo III en las versiones en castellano y en valenciano, que queda redactado como sigue:

“MATEMÁTICAS

1. Presentación.

En la sociedad actual, la alfabetización matemática resulta una necesidad básica para el desempeño de una ciudadanía reflexiva, crítica y participativa. Las formas propias de razonamiento matemático permiten realizar un análisis e interpretación precisos y rigurosos de las situaciones, procesos y resultados; son, por tanto, un instrumento esencial para desenvolverse satisfactoriamente en contextos personales, académicos, sociales, científicos y laborales. Aún más, como parte del currículo de la educación obligatoria, su aprendizaje es un derecho que debe satisfacerse.

La aportación del área de matemáticas al perfil de salida debe hacerse desde una aproximación funcional, es decir, como una forma de comprensión del mundo, lo cual requiere enseñar y aprender matemáticas como una “manera de hacer”, potenciar el trabajo matemático a partir de contextos reales, utilizando materiales y herramientas que doten de sentido a la actividad matemática y faciliten el tránsito de lo concreto a lo abstracto. Esta área contribuye a la educación obligatoria mediante la adquisición y el desarrollo de competencias específicas que refieren al conjunto de conocimientos, habilidades y actitudes necesarias para comprender y usar las formas de razonamiento, desarrollos, representación y expresiones propias de matemáticas en una variedad de situaciones en las que ejercen o pueden ejercer un papel.

Las competencias específicas del área de matemáticas contribuyen, en consecuencia, a la adquisición de las competencias clave establecidas en el perfil de salida del alumnado. El pensamiento y lenguaje matemáticos están implicados en cualquier actividad que requiera estructurar, sistematizar y encontrar relaciones entre distintos atributos de la realidad. Por otra parte, el lenguaje matemático, fundamentalmente simbólico, es la forma de comunicación y expresión de esta materia y, en ese sentido, no puede desligarse de la competencia de comunicación lingüística y plurilingüe. La utilización de métodos, estrategias o herramientas matemáticas tiene a menudo reflejo en otras áreas, especialmente en las científico-tecnológicas, pero también en el resto de áreas: así, la resolución de problemas y situaciones reales favorece el desarrollo de la competencia en conciencia y expresión culturales, la competencia emprendedora o también la competencia digital.

Desde el punto de vista de los procesos metacognitivos y socioemocionales, las matemáticas contribuyen de manera determinante a la adquisición de la competencia personal, social y de aprender a aprender, tan importante para el aprendizaje a lo largo de toda la vida, permitiendo así desarraigar prejuicios y falsas ideas preconcebidas relacionadas con el talento innato, la dificultad intrínseca de la materia o incluso el género. En suma, la alfabetización matemática permite desarrollar las habilidades necesarias para seguir aprendiendo a lo largo de la vida y para abordar los retos del siglo XXI desde una perspectiva colectiva y global, inclusiva y tolerante, facilitando que el conocimiento pueda aplicarse a situaciones nuevas y cambiantes. De igual modo, desde la educación matemática se trabajará la igualdad de género, la educación para la paz, la educación para

el consumo responsable y el desarrollo sostenible, y la educación para la salud. Asimismo, se prestará especial atención a la educación emocional y en valores y a la potenciación del aprendizaje significativo para el desarrollo de la autonomía y la reflexión. Existen vías variadas para integrar la actividad matemática en temas transversales como, por ejemplo, la realización de proyectos significativos para el alumnado y la resolución colaborativa de problemas, que contribuyen a reforzarle la autoestima, la autonomía, la reflexión y la responsabilidad.

El desarrollo de las competencias específicas matemáticas que conducen a la alfabetización matemática, como parte del perfil de salida del alumnado, se fundamenta en procesos de matematización de contextos reales y de situaciones de aprendizaje. La actuación del alumnado requiere movilizar un conjunto de destrezas, procedimientos y conceptos matemáticos que le permitan abordar con éxito las situaciones de aprendizaje planteadas. Más allá del mero dominio procedimental, la resolución de problemas formará el núcleo de los aprendizajes de esta materia. Con este aporte de funcionalidad a los saberes básicos se posibilita el desbloqueo de los tradicionales prejuicios frente a las matemáticas como un cuerpo de saberes abstracto, desconectado de la realidad y compuesto por reglas, algoritmos y ejercicios. En definitiva, mediante el enfoque competencial, los criterios de evaluación y los saberes básicos se vertebran alrededor de las competencias específicas.

En las siguientes secciones se exponen y desarrollan los elementos fundamentales del currículo del área de matemáticas.

En la segunda sección se describen las competencias específicas del área: competencia en resolución de problemas, competencia en razonamiento y conexiones, competencia en modelización, competencia en pensamiento computacional, competencia en representaciones, competencia en comunicación; competencia en relevancia social y cultural, competencia en gestión de las emociones y actitudes. Para cada una de ellas, se proporciona una descripción que incluye los hitos más importantes de su desarrollo en los tres ciclos de la etapa.

La tercera sección describe las principales conexiones de las competencias específicas entre sí, con las competencias específicas de otras materias de la Educación Secundaria Obligatoria y con las competencias clave.

En la cuarta sección se identifican los saberes básicos del área de matemáticas, estructurados en bloques asociados a los diferentes sentidos matemáticos. Para su mejor identificación, en este documento los saberes básicos se han distribuido entre los siguientes sentidos matemáticos: Sentido numérico y de las operaciones, Sentido espacial y geométrico, Sentido de la medida y la estimación, Sentido estocástico y pensamiento computacional.

En la quinta sección se presentan algunos principios presentes en las situaciones y actividades que facilitan y promueven el aprendizaje de las matemáticas y se ofrecen criterios y pautas para su diseño.

Por último, la sexta sección establece los criterios de evaluación para cada una de las competencias específicas al final del segundo, del tercero y del cuarto curso, en sus modalidades A y B, de la Educación Secundaria Obligatoria.

2. Competencias específicas del área de matemáticas.

2.1. Competencia específica 1.

Resolver problemas relacionados con situaciones diversas del ámbito social y en la iniciación a los ámbitos profesional y científico utilizando estrategias formales, representaciones y conceptos que permitan la generalización y abstracción de las soluciones.

2.1.1. Descripción de la competencia.

La competencia en resolución de problemas se compone de los procesos generales de comprensión y análisis del enunciado y la situación que plantea, diseño de un plan de resolución, exploración e implementación de estrategias ligadas al plan y verificación del resultado. La interpretación y validación de los resultados permite aportar nueva información al problema, de forma que la competencia en resolución de problemas incluye formular nuevas hipótesis y plantear nuevas situaciones problemáticas o problemas derivados que permitan adaptar o generalizar el proceso de resolución. La competencia en resolución de problemas es central en el aprendizaje de las matemáticas y conecta con el resto de competencias específicas; además, requiere movilizar conceptos y procedimientos de los distintos bloques de contenido: aritmética, geometría, medida, estadística y probabilidad, y especialmente en esta etapa, álgebra y funciones. De hecho, el lenguaje algebraico y funcional permite formalizar y generalizar el proceso de resolución, de manera que el alumnado sea capaz de transferir las estrategias de resolución y los resultados obtenidos de unos problemas a otros, aunque el contexto sea distinto. La utilización de determinados programas informáticos y aplicaciones TIC permite simular procesos de resolución y también facilita la interpretación y validación de resultados.

Los y las estudiantes tendrían que afrontar las situaciones problemáticas como medio para desarrollarse como ciudadanía activa y crítica de un mundo en el que el conocimiento y la cooperación son indispensables para la resolución de problemas y conflictos. De hecho, la resolución de problemas matemáticos requiere desarrollar competencias relacionadas con la gestión de las emociones, el trabajo colaborativo y las estrategias de autorregulación. Los i las estudiantes tendrían que abordar situaciones problemáticas en contextos diversos (personal, social, educativo, profesional y científico), desde aquellos cercanos a sus experiencias hasta llegar a situaciones generales o abstractas. Así, tendrían que resolver problemas reales y complejos en contextos relevantes. También deberían desarrollar procesos de resolución que impliquen establecer conexiones entre contextos matemáticos y no matemáticos, relacionando diferentes aspectos de la situación, discriminando la información relevante de la irrelevante y realizando conversiones entre distintas representaciones. Además, deberían ser capaces de interpretar sus soluciones y de transferir procesos y conclusiones a otras situaciones.

El alumnado debería adquirir habilidades para resolver problemas de reflexión e investigación en los que la información es incompleta. Debería tener la capacidad de plantear resoluciones abiertas, comparando resoluciones con otros compañeros y compañeras, y validando su resultado con fuentes de información. Asimismo, tendría que ser capaz de realizar generalizaciones y plantear nuevos problemas en otras situaciones desde contextos relevantes para la ciudadanía.

Durante esta etapa los y las estudiantes tendrían que ampliar el rango de estrategias formales en resolución de problemas, incorporando el saber conceptual conectado, un mayor rango de procedimientos, destrezas y herramientas TIC, y distintos registros de representación. Así, al finalizar la etapa deberían ser capaces de movilizar una amplia gama de conceptos (numéricos, algebraicos, geométricos, de medida, probabilísticos, estadísticos y funcionales) y procedimientos asociados (estimar, calcular, medir, definir variables, cuantificar, encontrar relaciones) dentro de una estrategia o proceso de resolución de una situación problemática concreta. Los y las estudiantes serán capaces de servirse del trabajo matemático en la resolución de problemas para reflexionar críticamente sobre situaciones relacionadas con contextos de importancia para el ciudadano del siglo XXI, planteando nuevas preguntas y problemas relevantes.

2.2. Competencia específica 2.

Explorar, formular y generalizar conjeturas y propiedades matemáticas, haciendo demostraciones sencillas y reconociendo y conectando los procedimientos, patrones y estructuras abstractas implicados en el razonamiento.

2.2.1. Descripción de la competencia

Esta competencia tiene como foco los procesos de construcción de la estructura lógica de las matemáticas, a partir de la identificación, definición y conexión de conceptos y procedimientos matemáticos que permiten, a su vez, deducir analíticamente propiedades que enriquecen formalmente la descripción y definición de los objetos matemáticos. Esta deducción se realizará mediante la formulación de conjeturas sobre las propiedades y características de un concepto, generalizando en la medida de lo posible y realizando algunas demostraciones sencillas para construir estructuras matemáticas y comenzar a formalizar el contenido matemático. La competencia también implica clasificar grupos de propiedades, relacionándolas y derivando unas de otras, y estableciendo consecuencias, a partir de conjeturas, razonamientos lógicos y demostraciones informales de tipo inductivo o deductivo que permitan asegurar o refutar su validez. El uso del álgebra y las representaciones funcionales permite generalizar y formalizar grupos de repeticiones (patrones) y establecer conexiones entre estructuras matemáticas (por ejemplo, entre razón de magnitudes y semejanza geométrica, o entre áreas y resolución de ecuaciones de segundo grado). La finalidad de esta competencia es desarrollar las bases del razonamiento matemático riguroso y la construcción de contenido matemático conectado.

Durante esta etapa, el alumnado debería desarrollar el razonamiento matemático

a partir de contextos reales, tanto los relacionados directamente con su experiencia, del ámbito personal, como contextos de los ámbitos social, educativo, y de iniciación al profesional y científico. Es decir, contextos de interés para la ciudadanía, relacionados con los retos del siglo XXI. Ahora bien, partiendo de ese primer proceso inductivo para la construcción de objetos matemáticos, el alumnado debería lograr desarrollar otro proceso de reflexión sobre el propio objeto, en el contexto formal y abstracto que constituye la estructura del conocimiento matemático.

El alumnado tendría que ser capaz de conectar el saber conceptual y procedimental, y transferirlo a nuevas situaciones reales o abstractas. Debería trabajar la construcción razonada de conceptos matemáticos conectados, integrando procesos distintos y trazando vínculos y analogías con otros conceptos intra y extra matemáticos. El alumnado tendría que abordar situaciones de aprendizaje que implican argumentar, formular conjeturas, demostrar propiedades o refutarlas, diseñar algoritmos, validar resultados y generalizar —en un proceso de abstracción progresiva— para transferirlos a otros contextos, incluyendo el formal. A través de contextos variados, el alumnado debería construir, conectar y movilizar todos los contenidos básicos conceptuales y procedimentales del área de matemáticas.

Al finalizar la etapa, se espera que los y las estudiantes conozcan la estructura lógica de las matemáticas y sean capaces de construir razonadamente redes conceptuales y procedimentales, deducir e inferir propiedades, y validar o refutar argumentos matemáticos mediante el uso de la demostración. También se espera que hayan desarrollado de manera comprensiva una red conceptual y procedimental que les permita definir con rigor conceptos matemáticos en todos los bloques de conocimiento, identificar, deducir y derivar propiedades, y establecer nuevas conexiones, en particular, relaciones entre propiedades y sus consecuencias.

Durante toda la etapa, el alumnado tendría que haber desarrollado fluidez procedimental, desarrollando la habilidad para llevar a cabo procedimientos matemáticos de forma flexible, precisa y eficiente, y al término de la misma debería haber comenzado a desarrollar la capacidad de demostrar algunas propiedades matemáticas usando, de manera informal, razonamientos de tipo inductivo, deductivo, por analogía y el uso de contraejemplos para refutar conjeturas generales.

2.3. Competencia específica 3.

Construir modelos matemáticos generales utilizando conceptos y procedimientos matemáticos funcionales con el fin de interpretar, analizar, comparar, valorar y hacer aportaciones al abordaje de situaciones, fenómenos y problemas relevantes en el ámbito social y en la iniciación a los ámbitos profesional y científico.

2.3.1. Descripción de la competencia.

Esta competencia implica el abordaje de un fenómeno o situación real mediante el análisis de sus componentes, la elaboración de un modelo matemático y el uso de herramientas matemáticas, con el fin de analizar sus características y extraer conclusiones o hacer predicciones apoyadas por datos y argumentos matemáticos; y también con el fin de justificar de manera crítica y reflexiva actuaciones acordes con dichas conclusiones. Se trata, por tanto, de establecer conexiones entre las matemáticas y otras disciplinas, usando procesos indagatorios propios de la investigación científica (identificación, medición, clasificación, inferencia, explicación, predicción) y de modelización. A menudo, una situación o un fenómeno real relevante plantea cuestiones que requieren construir un modelo matemático desarrollando el ciclo de modelización: estructurar la realidad y la información que ofrece para construirse una representación mental; asumir hipótesis sobre aspectos desconocidos o no determinados y realizar simplificaciones que permitan elaborar un primer modelo real; matematizar el modelo real, buscando, formalizando o cuantificando variables y relaciones, para construir un modelo matemático; trabajar matemáticamente sobre el modelo matemático con el fin de obtener una solución o unos resultados matemáticos; interpretar los resultados matemáticos para transformarlos en resultados reales; y validar los resultados reales contrastándolos con el modelo real y la situación mental de partida.

El proceso de transferencia de las matemáticas a la realidad y de la realidad a las matemáticas mediado por un modelo implica, por un lado, la inducción de propiedades generales a partir de características concretas de la realidad, lo que permite inferir de las propiedades generales consecuencias reales de la situación analizada; y por otro, la particularización de contenidos matemáticos abstractos para explicar aspectos determinados de la situación real que pueden ser tratados de manera diferenciada por otras disciplinas, estableciendo conexiones interdisciplinares. Esta competencia requiere emplear herramientas matemáticas que permiten esta generalización y particularización, en concreto, el uso de representaciones algebraicas y funcionales.

El alumnado de esta etapa tendría que desarrollar esta competencia como parte de su competencia ciudadana al enfrentarse a retos y situaciones relevantes para la sociedad del siglo XXI. En este sentido, el alumnado trabajará sobre situaciones generales de interés para la ciudadanía que requieran, bien validar una fuente de información, bien extraer conclusiones basadas en argumentos rigurosos y en datos precisos. Los contextos relacionados con los retos del siglo XXI irán desde el personal y educativo hasta, especialmente, el social y el de iniciación a los ámbitos profesional y científico.

El alumnado aplicará procedimientos matemáticos, pudiendo emplear herramientas TIC para analizar fenómenos reales en contextos auténticos, abordando situaciones de aprendizaje que exijan la conexión de conceptos y procedimientos matemáticos con contenidos no matemáticos. El alumnado se enfrentará a problemas de exploración e investigación que impliquen analizar un fenómeno natural o social, construir un modelo matemático y extraer a partir del mismo conclusiones, o realizar predicciones y/o tomar decisiones. Mediante el uso de herramientas TIC, el alumnado podrá simular procesos o evitar

cálculos farragosos durante la resolución.

A lo largo de la etapa, los y las estudiantes se enfrentarán a situaciones reales que requerirán la construcción de un modelo matemático, es decir, asumir hipótesis y simplificar la realidad, buscar regularidades, patrones, relaciones entre los distintos elementos y fenómenos de la situación, que permitan transformarla en un modelo matemático sobre el que se puede trabajar matemáticamente para obtener una respuesta que debe ser validada en la situación real.

El alumnado tendría que ser capaz de justificar acciones y conclusiones sobre una situación o un fenómeno real haciendo referencia a conceptos y procedimientos matemáticos, estableciendo conexiones interdisciplinares, es decir, concretando contenidos matemáticos generales (conceptos, propiedades) útiles para explicar aspectos de la realidad que aparecen trabajados desde otras perspectivas en distintas disciplinas. El alumnado debería poder usar las matemáticas de una manera reflexiva y crítica, como medio para demostrar o refutar una afirmación en una situación real.

2.4. Competencia específica 4.

Implementar algoritmos computacionales organizando datos, descomponiendo un problema en partes, reconociendo patrones y empleando lenguajes de programación y otras herramientas TIC como soporte para resolver problemas y afrontar desafíos del ámbito social y de iniciación a los ámbitos profesional y científico.

2.4.1. Descripción de la competencia

La competencia que tiene como foco el pensamiento computacional implica que el alumnado de esta etapa resuelva problemas y situaciones de los ámbitos social y de iniciación a los ámbitos profesional y científico implementando un algoritmo o secuencia finita de instrucciones y reglas precisas y concisas. Esta solución puede ser ejecutada por un humano, un robot o un sistema informático en varios niveles de programación. En esta etapa se profundizará en la programación por bloques (*scratch*, *app inventor*, *code.org*, etc.). El diseño y la implementación de un algoritmo implica habilidades como la descomposición de un problema en tareas más simples; la identificación de los aspectos relevantes de una situación para simplificarla y estructurarla, eliminando cualquier ambigüedad o imprecisión; la ordenación, clasificación y organización de un conjunto de datos; o la identificación de patrones y estructuras abstractas en el desarrollo de una solución.

El alumnado abordará situaciones en los ámbitos social, profesional y científico que requieran un uso versátil de recursos tecnológicos para resolver retos vinculados al siglo XXI, aplicando conocimientos y destrezas matemáticas. En particular, el alumnado trabajará en problemas de reproducción de algoritmos, programando por bloques con distintas herramientas tecnológicas (robots, programas informáticos, etc.). También trabajará en problemas cuya resolución requiera el diseño de algoritmos y un análisis justificado de sus limitaciones y eficiencia, trabajando en equipo y adoptando distintos roles

(programador, revisor, ejecutor, etc.).

Durante esta etapa, el alumnado se enfrentará a situaciones en las que debería diseñar un algoritmo que pudiera ser implementado mediante programación por bloques y que pudiera ser ejecutado dentro de una plataforma informática o por un robot. En estas situaciones la solución computacional contribuirá a profundizar en el conocimiento matemático o en el conocimiento de la situación real planteada.

Al finalizar la ESO, el alumnado tendría que haber desarrollado habilidades en la programación por bloques y el uso de herramientas TIC que ayudaran a diseñar, implementar y ejecutar sus programas, y que le permitieran aplicar el pensamiento computacional para resolver problemas de conexión y reflexión que impliquen organizar conjuntos de datos, reconocer patrones, descomponer en partes o simplificar, estructurar y abstraer situaciones.

2.5. Competencia específica 5.

Manejar con precisión el simbolismo matemático haciendo transformaciones y conversiones entre representaciones icónico-manipulativas, numéricas, simbólico-algebraicas, tabulares, funcionales, geométricas y gráficas que permitan pensar matemáticamente sobre situaciones del ámbito social y de iniciación a los ámbitos profesional y científico.

2.5.1. Descripción de la competencia.

Esta competencia implica dominar las reglas y el uso, tratamiento y conversión de los registros de representación (icónico-manipulativo, numérico, simbólico-algebraico, tabular, funcional, geométrico y gráfico) que vehiculan la expresión de contenido matemático. Por tanto, se compone de una serie de habilidades que son condición necesaria para la producción correcta de mensajes en lenguaje matemático. La expresión de contenido matemático exige capacidad de precisión, claridad y concisión en el uso de sus elementos en cada registro de representación, y también la habilidad de usar la representación de contenido matemático más adecuada a las situaciones reales o formales a las que se refiere. El uso preciso del simbolismo matemático es condición necesaria para el diseño de algoritmos computacionales, que podrían considerarse como un tipo de registro de representación propio de las matemáticas.

La capacidad de tratamiento del contenido matemático en cada registro de representación, es decir, de transformar de manera correcta el contenido matemático en un mismo registro, es indispensable si se quiere expresar en el mismo una secuencia compleja de procedimientos matemáticos. Además, la representación de mensajes matemáticos ricos y complejos demanda la capacidad de conversión bidireccional entre registros; es decir, además de saber representar y tratar contenido matemático en todos los registros, es necesario poder establecer las equivalencias y manejar las vías de paso, en ambos sentidos, entre cada registro y los demás.

El alumnado debería usar con corrección y fluidez los distintos registros de representación que vehiculan el conocimiento matemático útil para enfrentarse a los retos del siglo XXI. El alumnado debería desarrollar la producción de simbolismo matemático a partir de situaciones reales y relevantes, pero también de situaciones puramente matemáticas, utilizando todas las representaciones y haciendo conversiones entre ellas en la medida de lo posible. También debería ser capaz de combinar representaciones matemáticas con otros medios de expresión argumentativa.

El alumnado tendría que ser capaz de traducir y realizar conversiones bidireccionales entre las distintas representaciones con la que se le presenta la información en una situación de aprendizaje, incluyendo los registros simbólico-algebraico y funcional.

Durante la etapa, el alumnado debería consolidar la capacidad de producir mensajes matemáticos que respeten las reglas sintácticas del lenguaje matemático. Debería usar con corrección los registros del lenguaje natural, icónico-manipulativo, numérico, simbólico-algebraico, gráfico-funcional, tabular y geométrico; y debería tener la capacidad de emplearlos en situaciones reales de interés general para la ciudadanía y en situaciones formales de las matemáticas.

Al finalizar la etapa, el alumnado tendría que saber representar un concepto o relación matemática de distintas formas y valorar la más adecuada en cada situación. Debería saber emplear las conversiones entre distintos registros de representación de manera bidireccional, usándolos como estrategia de trabajo para enriquecer y ganar en comprensión de los conceptos matemáticos.

2.6. Competencia específica 6.

Producir, comunicar e interpretar mensajes orales y escritos complejos de manera formal, empleando el lenguaje matemático, para comunicar e intercambiar ideas generales y argumentos sobre características, conceptos, procedimientos y resultados relacionados con situaciones del ámbito social y de iniciación a los ámbitos profesional y científico.

2.6.1. Descripción de la competencia.

La competencia en producir, comunicar e interpretar mensajes de contenido matemático implica la capacidad de aplicar el razonamiento matemático y el uso de registros de representación a la producción de mensajes matemáticos complejos que tengan sentido, es decir, que sean comprensibles para los demás. Del mismo modo, implica también la capacidad de interpretar el significado y comprender las ideas expresadas en mensajes matemáticos ajenos.

Esta competencia se refiere, por tanto, al dominio del lenguaje matemático y especialmente a su uso comunicativo. El dominio del lenguaje matemático incluye la comunicación clara y eficaz de ideas matemáticas sobre el mundo real o sobre la propia

disciplina, así como la capacidad de integrar los mensajes de contenido matemático dentro de un discurso argumentativo o de una discusión. El alumnado de esta etapa tendría que interpretar y comunicar mensajes con y sobre matemáticas en registro lingüístico neutro y formal. Además, tendría que ser capaz de debatir e intercambiar ideas generales y complejas integrando el lenguaje matemático en su discurso, utilizando cuando sean necesarias herramientas TIC que canalicen o abran nuevas vías de comunicación.

El alumnado debería poder comunicarse recurriendo al lenguaje matemático y al conocimiento sobre contextos de los ámbitos personal, educativo, social, y de iniciación a los ámbitos profesional y científico, haciendo referencia tanto a situaciones concretas, reales y relevantes, como a contextos puramente matemáticos y formales. También debería saber informar sobre sus procesos de trabajo matemático estableciendo una reflexión sobre su propia actividad matemática que facilitara la autorregulación y la competencia de aprender a aprender.

El alumnado tendría que ser capaz de comprender e interpretar problemas en distintos formatos que combinaran varias fuentes de información y representaciones. También debería ser capaz de discriminar los datos relevantes y de completar información desconocida en una situación de aprendizaje.

Los alumnos y las alumnas deberían poder comunicar los resultados matemáticos de manera individual y por escrito, pero también oralmente y en grupo, siendo capaces de establecer un debate fructífero en el grupo o entre grupos. Deberían ser capaces, a partir de estas interacciones, de elaborar discursos orales, escritos o combinaciones de ambos, que recojan la complejidad de puntos de vista y enriquezcan y complementen el trabajo matemático previo.

Durante esta etapa, se espera que el alumnado perfeccione y amplíe su vocabulario matemático, de manera que sus medios de expresión sean ricos y domine los distintos significados y matices de los términos que emplea, y pueda comunicar con claridad, concisión, rigor y precisión sus ideas con y sobre las matemáticas.

El alumnado debería comprender y producir mensajes complejos con los que pueda comunicar sus reflexiones acerca de situaciones generales de interés social, natural o cultural de manera crítica, empleando el lenguaje matemático como herramienta comunicativa apropiada para expresar ideas precisas y rigurosas basadas en datos y evidencias.

Además, el alumnado tendría que ser capaz de establecer un debate fructífero con sus compañeros, comparando y conectando las ideas matemáticas que unos y otros comunican, manejando diferentes fuentes de información y movilizándolo los registros de representación más útiles para comunicar sus ideas.

2.7. Competencia específica 7.

Conocer el valor cultural e histórico de las matemáticas e identificar sus aportaciones en los avances significativos del conocimiento científico y del desarrollo tecnológico especialmente relevantes para abordar los desafíos con los que se enfrenta actualmente la humanidad.

2.7.1. Descripción de la competencia.

La competencia en la relevancia social, cultural y científica de las matemáticas responde a la necesidad de que el alumnado perciba el sentido y la función de las matemáticas en la sociedad, especialmente en el campo científico y tecnológico. Se trata de valorar el papel de las matemáticas en los desafíos y avances significativos del ámbito científico y tecnológico, pero también sus aportaciones al ámbito social y cultural. El alumnado de la Educación Secundaria Obligatoria debería percibir el área de matemáticas como una parte esencial de la cultura humana, ligada a todas las manifestaciones culturales, pero especialmente vinculada al desarrollo científico, tecnológico y a la digitalización.

Esta competencia también se vincula a la motivación del aprendizaje que, más allá de su componente intrínseco (la consecución del propio aprendizaje de las matemáticas), requiere el desarrollo de la motivación extrínseca que puede favorecer la confirmación de que la matemática es una herramienta que permite transformar la realidad. Es una competencia con un fuerte componente actitudinal en tanto que implica creencias, apreciación, motivación e interés.

Durante la etapa, se espera que el alumnado reconozca el contenido matemático en obras de arte plásticas y visuales, en la música y en la arquitectura, valorando su función estética y organizadora. También se espera que el alumnado valore la importancia y necesidad de las matemáticas para la resolución de problemas reales y, por tanto, para el avance social y cultural de la humanidad. En esta etapa el alumnado debería apreciar las matemáticas como parte de la cultura humana, especialmente por su carácter de lenguaje universal.

Al finalizar la ESO, el alumnado, además, debería reconocer el papel de las matemáticas en la ingeniería y la organización social y económica de la sociedad, siendo consciente de su necesidad para ejercer una ciudadanía crítica, responsable y preparada para afrontar los retos del siglo XXI. Debería identificar y valorar el papel de las matemáticas en la ciencia y la tecnología como instrumento para la comprensión del mundo físico. El alumnado debería conocer la relevancia de las matemáticas en situaciones, fenómenos y problemas importantes a lo largo de la historia.

2.8. Competencia específica 8.

Gestionar y regular las emociones, creencias y actitudes implicadas en los procesos matemáticos, asumiendo con confianza la incertidumbre, las dificultades y los errores que dichos procesos conllevan, y regulando la atención para lograr comprender sus propios procesos de aprendizaje y adaptarlos con éxito a situaciones variadas.

2.8.1. Descripción de la competencia

En los procesos de aprendizaje de las matemáticas intervienen multitud de factores. Hay componentes cognitivos, pero también afectivos, y son inseparables: no se puede

razonar matemáticamente sin experimentar emociones. La confianza forma parte de un buen rendimiento en matemáticas, pero también se experimenta otro tipo de sentimientos ligados a dificultades que experimentan los y las estudiantes: ansiedad, temor, frustración, inseguridad o desinterés.

Los tres descriptores esenciales del dominio afectivo son las emociones, las actitudes y las creencias. Es importante que el alumnado desarrolle estrategias de regulación de su propio aprendizaje, lo que implica el control de la atención, pero también regular las emociones. La consecuencia de la autorregulación es un refuerzo del interés del alumnado y una revisión de sus creencias respecto a las matemáticas y a cómo percibe sus capacidades en relación con las matemáticas. Esta competencia se compone, por tanto, de habilidades relacionadas con el dominio emocional y metacognitivo. La competencia moviliza actitudes, creencias, emociones y la atención al propio aprendizaje, logrando que los y las estudiantes adquieran un autoconcepto y una autoestima positivos en relación a las matemáticas. Se deben evitar falsos mitos como que las matemáticas son para gente muy inteligente o que el talento matemático se relaciona con el género.

Durante la etapa, se espera que el alumnado reconozca las emociones, actitudes y procesos cognitivos implicados cuando se enfrenta a situaciones de aprendizaje complejas, relacionadas con las matemáticas. Además, el alumnado debería reforzar el sistema de creencias favorables hacia las matemáticas y hacia sus capacidades a través de situaciones de aprendizaje que garanticen el trabajo con errores como oportunidad de aprendizaje y la posibilidad de encontrar vías para evitar el bloqueo, por ejemplo, comparando distintas estrategias para abordar un problema.

Al finalizar la ESO, el alumnado debería tener la capacidad de gestionar su atención para focalizar los distintos factores relevantes en la comprensión de los procesos matemáticos. Además, tendría que ser capaz de emplear el pensamiento matemático como herramienta para desarrollar el pensamiento crítico y creativo en variedad de situaciones, utilizando estrategias relacionadas con la competencia de aprender a aprender que permiten transferir procesos en distintos contextos. El alumnado finalizará la ESO con la capacidad de regular sus emociones cuando se enfrente a la resolución de problemas matemáticos, y con una actitud positiva hacia las matemáticas que se refleje en su autoconcepto y autoestima.

3. Conexiones de las competencias específicas entre sí, con las competencias específicas de otras materias y con las competencias clave

3.1. Relaciones o conexiones entre las competencias específicas

La CE1, Resolución de problemas, es el punto de unión de todas las competencias específicas del área de matemáticas. Depende directamente de las bases del razonamiento matemático riguroso, ya que sin este no es posible llegar a conclusiones válidas y fiables,

tal y como contempla la CE2 Razonamiento y conexiones. Cuando las situaciones problemáticas a abordar necesitan de la movilización de procesos de abstracción de una situación real, se está conectando con la CE3 Modelización.

La CE4 Pensamiento computacional es un instrumento para resolver de forma eficiente problemas matemáticos y situaciones reales que pueden ser tratadas a través de un algoritmo. Además, los procesos de resolución de problemas y situaciones problemáticas deben ser representados mediante el simbolismo matemático, lo que conecta la CE1 con la CE5. La manera de comunicar al resto de compañeras y compañeros cada uno de los avances que vamos realizando en la resolución de un problema, los pasos que se han seguido y aquellos que se descartan por el camino, forma parte del proceso de aprendizaje, conectando con la CE6 Comunicación. La importancia de los procesos de abstracción lleva a tomar conciencia de la importancia que a lo largo de la historia tienen las matemáticas, objeto de la CE7 Relevancia social, cultural y científica. Además, en la resolución de problemas interviene la gestión de las emociones y actitudes implicadas, aceptando la incertidumbre y las dificultades para encontrar una solución, CE8 Gestión de las emociones y actitudes.

La inducción y la deducción, CE2 Razonamiento y conexiones, como parte del proceso matemático son intrínsecas al hecho de resolver problemas y su conexión es directa con la CE1 Resolución de problemas. La formulación de conjeturas, entendidas como hipótesis, abre el camino de la modelización, CE3 Modelización, ya que estas forman parte del proceso de simplificación y estructuración de la realidad que permite crear modelos. Establecer conexiones entre diferentes procesos de razonamiento forma parte del proceso de matematización de la realidad, CE2 Razonamiento y conexiones, y también requiere manejar con precisión el simbolismo matemático, CE5 Representaciones. Entender el lenguaje computacional es un paso más dentro del formalismo y rigor propios del razonamiento matemático en cualquiera de sus aspectos, CE2 Razonamiento y conexiones, y de la resolución de problemas, CE1 Resolución de problemas.

Razonar y expresar el motivo por el que seguimos unos modelos, CE 3 Modelización, y no otros nos ayuda a profundizar en los aspectos matemáticos utilizados y a valorar la contribución de las matemáticas a nuestras necesidades y a su evolución, lo que pone de manifiesto su relación con la CE6 Comunicación y la CE7 Relevancia social, cultural y científica. Las representaciones y el simbolismo matemático, CE5 Representaciones son el vehículo para intercambiar argumentos sobre diferentes situaciones en contextos cambiantes dándoles un significado matemático, lo que la conecta con la CE6 Comunicación. Además, la producción de mensajes escritos de una cierta complejidad precisa de una adecuada interpretación, ya que con ellos se pretende dar respuesta a determinadas situaciones problemáticas del quehacer diario, y de ahí su directa conexión con la CE1 Resolución de problemas.

3.2. Relaciones o conexiones con competencias específicas de otras áreas.

Las matemáticas tratan sobre estructuras y las relaciones entre ellas, y se caracterizan por la precisión y el rigor lógico. Por esa razón, son el lenguaje de la ciencia, que aspira a cuantificar o, al menos, describir con precisión los fenómenos físicos y naturales, valiéndose de modelos en los que las matemáticas son la herramienta para lograr esa descripción precisa de la realidad que permite contrastar hipótesis en forma de datos y realizar predicciones. Es natural, por lo tanto, que las conexiones más directas y numerosas de las CE del área de Matemáticas se den con las áreas de ciencias y con la Tecnología. De hecho, las siglas CTEM agrupan a todas estas áreas en un gran ámbito de actuación y/o influencia.

En consecuencia, la CE1, CE2 y CE5 de Matemáticas se vinculan explícitamente con la CE1 compartida por las materias de Biología y Geología y Física y Química, cuyo foco es resolver problemas científicos abordables en el ámbito escolar a partir de trabajos de investigación de carácter experimental. Esto es así porque la resolución de problemas científicos implica, a menudo, resolver problemas matemáticos (CE1) inherentes a la cuantificación del fenómeno experimentado, por ejemplo, encontrar una función que se ajuste a un conjunto de datos obtenido en el experimento. Además, el diseño experimental y la toma de datos a menudo requieren razonamiento matemático (CE2) y ser representados matemáticamente (CE5).

La CE2 de Matemáticas se relaciona con la CE2 compartida por las materias de Biología y Geología y Física y Química, centrada en analizar situaciones problemáticas reales utilizando la lógica científica y explorando las posibles consecuencias de las soluciones propuestas para afrontarlas. La lógica científica se apoya en el razonamiento lógico-matemático (CE2 de Matemáticas), que aporta rigor a la inducción de regularidades, leyes o principios generales a partir de observaciones particulares. El razonamiento matemático también ayuda a desarrollar deducciones y consecuencias a partir de estructuras generales que deben ser contrastadas experimentalmente.

La CE3 se vincula directamente con la CE3 y CE4 compartidas por las materias de Biología y Geología y Física y Química, que ponen el foco en la naturaleza del conocimiento científico y en la construcción y revisión de modelos científicos. La CE3 de estas materias se refiere a utilizar el conocimiento científico como instrumento del pensamiento crítico, interpretando y comunicando mensajes científicos, desarrollando argumentaciones y accediendo a fuentes fiables, para distinguir la información contrastada de los bulos y las opiniones. La utilización de herramientas matemáticas para interpretar fenómenos abordados por la ciencia permite contrastar información y desarrollar el pensamiento crítico. Por su parte, la CE4 de ambas materias, que consiste en justificar la validez del modelo científico como producto dinámico que se va revisando y reconstruyendo con influencia del contexto social e histórico, atendiendo a la importancia de la ciencia en el avance de las sociedades, a los riesgos de un uso inadecuado o interesado de los conocimientos y a sus limitaciones, se relaciona también con la CE3 de Matemáticas, pues la modelización matemática forma parte del proceso de construcción de numerosos modelos científicos.

La tecnología y la digitalización son aplicaciones de la ciencia y de las matemáticas para desarrollar instrumentos que resuelven problemas humanos y llevan a la transformación social. En este sentido, la CE3 y CE4 se vinculan directamente con la materia de Tecnología y Digitalización, pues la construcción de modelos matemáticos (CE3 de Matemáticas) es un paso previo al desarrollo de modelos o productos tecnológicos, y frecuentemente estos modelos requieren del pensamiento computacional (CE4 de Matemáticas). Ambas conectan también con la CE5 de dicha área (“Crear, expresar, comprender y comunicar ideas, opiniones y propuestas relacionadas con aspectos tecnológicos y digitales cotidianos y habituales, tanto en el ámbito académico como en el personal y social, utilizando correctamente los lenguajes y los medios propios de este ámbito de conocimiento”), pues los lenguajes propios de la tecnología y la digitalización se fundamentan en modelos matemáticos y en el pensamiento computacional. Y, por su parte, la CE4 se vincula también a la CE6 de Tecnología y Digitalización (“Analizar problemas sencillos y plantear sus soluciones automatizando procesos con lenguajes de programación, sistemas de control o robótica, aplicando el pensamiento computacional”), pues los algoritmos componen los lenguajes de programación y robótica.

Además de estas relaciones explícitas dentro del ámbito CTEM, las matemáticas están presentes en todas las áreas de la actividad humana, en la medida que necesitan una descripción precisa –de tipo numérico, geométrico o estadístico– del fenómeno o aspecto de la realidad abordados. Por ello, la CE2, relativa al razonamiento matemático y a sus conexiones, la CE3, relativa a la construcción de modelos matemáticos que permiten interpretar cualquier tipo de fenómeno real, y la CE5, relacionada con la representación matemática, se relacionan con las ciencias sociales, las humanidades o las artes. Así, por ejemplo, la CE5 se relaciona con las materias de Educación Plástica, Visual y Audiovisual, ya que las representaciones geométricas forman parte de dichos elementos configurativos del lenguaje visual. De hecho, se ha propuesto el término CTEAM para incluir a las artes en ese gran ámbito de actuación en el que las matemáticas juegan un papel relevante.

3.3. Relaciones o conexiones con las competencias clave

	CCL	CP	CTEM	CD	CPSAA	CC	CE	CCEC
CE 1			X	X	X	X	X	
CE 2			X	X	X			X
CE 3			X			X	X	X
CE 4			X	X			X	
CE 5	X		X	X	X			
CE 6	X	X	X				X	
CE 7			X		X			X
CE 8			X		X		X	

Competencias clave del perfil de salida del alumnado al término de la enseñanza básica:

- CCL: Competencia en comunicación lingüística
- CP: Competencia plurilingüe
- CTEM: Competencia matemática y en ciencia, tecnología e ingeniería
- CD: Competencia digital
- CPSAA: Competencia personal, social y de aprender a aprender
- CC: Competencia ciudadana
- CE: Competencia emprendedora
- CCEC: Competencia en conciencia y expresión culturales

La competencia específica CE1 tiene una fuerte conexión con la competencia clave personal, social y de aprender a aprender (CPSAA), pues la complejidad de la resolución de un problema implica que el alumnado reflexione sobre en qué fase del proceso está y planifique, haga un seguimiento y evalúe su actividad. La resolución de problemas, con un sentido crítico, es indispensable para ejercer la competencia ciudadana (CC). En

la competencia digital (CD) la resolución de problemas matemáticos tiene un papel instrumental destacado. Conviene destacar también la resolución de problemas matemáticos como una concreción de la resolución de problemas en general, aspecto nuclear de la competencia emprendedora (CE).

La CE2 se relaciona con la Competencia en conciencia y expresión culturales (CCEC), pues el pensamiento matemático es una forma de expresión cultural. Además, los procesos del razonamiento matemático conectan con la competencia clave personal, social y de aprender a aprender (CPSAA), en la medida en que el alumnado debe reflexionar sobre cuándo y cómo aplicarlos en determinadas situaciones de aprendizaje, valorando sus propios procesos y también los de sus compañeros. El razonamiento matemático es la base del pensamiento computacional y sustenta, por tanto, la competencia digital (CD) del alumnado.

La competencia específica en modelización (CE3) consiste en aplicar las matemáticas para reforzar y justificar argumentos en todo tipo de contextos reales y en todos los ámbitos de la realidad social y natural: científico, tecnológico y digital, económico, sociológico, artístico y cultural. Por lo tanto, se relaciona directamente con la competencia ciudadana (CC) y con la competencia emprendedora (CE), además de relacionarse con la competencia en conciencia y expresión culturales (CCEC).

La competencia específica en pensamiento computacional (CE4) se vincula directamente a la competencia clave en digitalización (CD). Además, es una herramienta necesaria para la competencia emprendedora (CE).

La CE5, que implica utilizar diversos registros de representación y realizar conversiones de un sistema de símbolos a otro, se relaciona con la competencia en comunicación lingüística (CCL), pues estos sistemas vehiculan la comunicación. Además, puesto que el lenguaje digital está vehiculado por registros de representación cercanos a los propios del lenguaje matemático, la CE5 también se vincula con la competencia digital (CD). La traducción de un mismo contenido a distintos modos de representación implica habilidades metacognitivas que relacionan la CE5 con la competencia personal, social y de aprender a aprender (CPSAA).

La competencia en comunicación matemática (CE 6) forma parte de la competencia clave en comunicación lingüística (CCL). Además, las matemáticas conforman un lenguaje específico que se relaciona con distintas lenguas, por lo que la CE6 se relaciona con la competencia plurilingüe (CP). Comunicar ideas usando las matemáticas es, además, una habilidad necesaria para la competencia emprendedora (CE).

La CE7, que se relaciona con el papel que las matemáticas juegan en la realidad y en la propia experiencia del alumnado, está directamente vinculada con la competencia en conciencia y expresión culturales (CCEC) y con la competencia personal, social y de aprender a aprender (CPSAA).

Por último, la competencia en autorregulación y gestión de las emociones y actitudes (CE 8) forma parte, de manera específica, de la competencia personal, social y de aprender a aprender (CPSAA). Además, la autorregulación y la gestión emocional son

indispensables para ejercer la competencia emprendedora (CE).

4. Saberes básicos del área de matemáticas

4.1. Introducción

El desarrollo de la civilización a lo largo de la historia ha requerido los saberes necesarios para la solución de diferentes desafíos y situaciones problemáticas. Estas diferentes situaciones han provocado en cada momento histórico la necesidad de descubrir o crear el conocimiento matemático necesario para su abordaje y/o solución.

En el presente, al igual que en otros períodos históricos anteriores, es necesario promover la adquisición y el desarrollo de las competencias matemáticas específicas mediante el aprendizaje, la articulación y la movilización de los saberes básicos que permitan afrontar los retos y desafíos de nuestro siglo. Así, la necesidad de trabajar con cantidades y sus transformaciones hace imprescindible el dominio de las estructuras numéricas y sus operaciones. La evolución social, las comunicaciones sociales, las construcciones emblemáticas o para la vida diaria, el transporte de mercancías, etc. no podrían desarrollarse sin los conocimientos geométricos y de la medida que se proponen como saberes básicos en este currículo. En cuanto a la adaptación tecnológica, numerosos problemas pueden resolverse de manera eficiente con la implementación de algoritmos computacionales. También es relevante, en términos de predicción y organización social, el papel de la estadística y la probabilidad para la gestión de datos. La necesidad de aportar soluciones generales para distintos contextos y problemas exige el desarrollo del pensamiento algebraico y del concepto de función.

En esta etapa, podemos diferenciar y categorizar los saberes atendiendo a ocho sentidos matemáticos: numérico y cálculo, magnitudes y medida, del lenguaje algebraico, espacial y geométrico, relaciones y funciones, de incertidumbre y probabilidad, de análisis de datos y estadística, y de pensamiento computacional. En cada uno de ellos, a su vez, se señalan los contenidos o grupos de contenidos cuyo aprendizaje, articulación y movilización son necesarios para la adquisición y el desarrollo de las ocho competencias específicas de Matemáticas en la Educación Secundaria Obligatoria y que asegura la continuidad con las etapas educativas adyacentes (la Educación Primaria, por una parte, y el Bachillerato y la Formación Profesional, por la otra). En cada uno de estos sentidos matemáticos se añaden, además, habilidades y saberes relacionados con el dominio afectivo y socioemocional, es decir, con la gestión de las emociones, con la motivación y con la autorregulación de la atención y los procesos de aprendizaje específicos del área de matemáticas.

La secuencia de estos contenidos se presenta para el segundo, tercero y el cuarto curso de la etapa, distinguiendo, en este último caso, entre las modalidades A y B de la materia. Los centros educativos, en la concreción y temporalización de los saberes básicos a lo largo de primero y segundo de ESO, deberán garantizar que estos estén distribuidos equitativamente en cada uno de los cursos.

4.2. Bloque 1. Sentido numérico y cálculo

Se entiende por Sentido numérico y de las operaciones el conjunto de saberes básicos relacionados con la comprensión del significado del número, su naturaleza, representación, simbolización y magnitud, además del uso adecuado de los mismos en las relaciones, propiedades, operaciones y estrategias básicas de cálculo.

Asociados al sentido numérico se establecen, para toda la etapa, dos bloques de contenidos: números naturales, enteros, racionales y reales; y las operaciones y sus propiedades, además de los decimales y las fracciones. Los contenidos de los dos bloques asociados a este sentido matemático son esenciales para el resto de conocimientos en el área de Matemáticas.

SABERES BÁSICOS	Segundo curso	Tercer curso	Cuarto curso A	Cuarto curso B
1. NÚMEROS NATURALES, ENTEROS, FRACCIONARIOS Y REALES				
Lectura, escritura, representación, ordenación y comparación de números naturales y enteros.	X			
Lectura, escritura, representación, ordenación y comparación de números racionales.	X	X		
Justificación de los criterios de divisibilidad.	X			
Lectura, escritura, representación, aproximación, ordenación y comparación de números irracionales más comunes.		X	X	
Concepto y significado de valor absoluto.	X	X		
Equivalencia entre fracciones y números decimales exactos y periódicos. Fracción irreducible.	X	X		
Concepto de número irracional. Aproximación y estimación acotando el error cometido.		X	X	X
Notación científica.	X	X	X	X
Potencias de exponente entero y radicales sencillos.	X			
Potencias de exponente fraccionario.		X	X	X
Situación de números racionales (fracciones, decimales) en la recta real.	X			
Representación de números reales en la recta real. Intervalos.		X	X	X
Contribución de la humanidad al desarrollo del sentido numérico, referentes femeninos. Usos sociales y científicos de los conjuntos numéricos.	X	X	X	X

Técnicas cooperativas para estimular el trabajo en equipo relacionado con los conjuntos numéricos.	X	X	X	X
--	---	---	---	---

SABERES BÁSICOS	Segundo curso	Tercer curso	Cuarto curso A	Cuarto curso B
2. OPERACIONES Y SUS PROPIEDADES				
Operaciones con números naturales, enteros y racionales.	X	X		
Operaciones con números irracionales.		X	X	X
Factores, múltiplos y divisores. Descomposición de un número natural en factores primos. Divisibilidad.	X			
Prioridad de las operaciones. Utilización de las propiedades de las operaciones.	X	X	X	X
Transformación de números decimales en fracciones.	X	X	X	X
Estimación, cálculo, simplificación e interpretación de expresiones numéricas. Relaciones inversas entre las operaciones.	X	X	X	X
Potencias de números naturales, enteros, racionales.	X	X		
Potencias de números irracionales.		X	X	X
Proporcionalidad. Proporciones y porcentajes (equivalencia, cambio porcentual).	X	X	X	X
Reducción a la unidad. Aumentos y reducciones.		X	X	X
Interés simple.		X	X	
Interés compuesto.				X
Estrategias de cálculo mental.	X	X	X	X
Concepto de logaritmo de un número.				X

Flexibilidad en el uso de estrategias, técnicas o métodos de resolución de situaciones problemáticas de tipo numérico.	X	X	X	X
Perseverancia en el aprendizaje de los aspectos asociados al sentido numérico y de las operaciones.	X	X	X	X

4.3. Bloque 2. Sentido algebraico

El Sentido algebraico se refiere a la capacidad de entender y de utilizar representaciones simbólicas para explicar o resolver determinadas situaciones, como las asociadas a la modelización, que requieren superar el cálculo numérico.

El uso de este lenguaje estructurado y el dominio de las operaciones entre estructuras simbólicas permite conectar con la siguiente etapa educativa. Se hace necesario aprender, articular y movilizar contenidos como los que se detallan en la tabla siguiente para abordar situaciones funcionales o bien la modelización de fenómenos físicos y matemáticos susceptibles de predicción o generalización.

SABERES BÁSICOS	Segundo curso	Tercer curso	Cuarto curso A	Cuarto curso B
Traducción de expresiones del lenguaje ordinario al algebraico, y viceversa. Reglas de formación de patrones y generalización.	X	X	X	X
Monomios y binomios. Operaciones con monomios y binomios.	X			
Monomios y binomios. Operaciones con monomios y binomios. Identidades notables.		X	X	X
Polinomios. Suma, resta y producto de polinomios.		X	X	X
Valor numérico. Raíces de un polinomio.			X	X
Ecuaciones de primer y segundo grado.	X	X		
Equivalencia entre expresiones algebraicas.	X	X	X	X

Inecuaciones de primer grado. Sistemas de inecuaciones lineales con dos incógnitas.			X	X
Sistemas de ecuaciones lineales con dos incógnitas.	X			
Sistemas de ecuaciones lineales con dos incógnitas. Interpretación geométrica.		X	X	X
Factorización de polinomios, búsqueda y representación de raíces.			X	X
Fracciones algebraicas.				X
Contribución de la humanidad al desarrollo del álgebra y sus aplicaciones, incorporando la perspectiva de género. Valoración de los usos sociales y científicos del sentido algebraico.	X	X	X	X
Flexibilidad en el uso de varias estrategias, técnicas o métodos de resolución de situaciones problemáticas susceptibles de error en la interpretación.	X	X	X	X
Autonomía, tolerancia ante el error y perseverancia en el aprendizaje de aspectos asociados al sentido algebraico.	X	X	X	X

4.4. Bloque 3. Sentido de la medida y de la estimación

El Sentido de la medida está asociado a la capacidad de comprender y comparar magnitudes, las técnicas y estrategias de medición y cálculo, así como a la estimación de resultados obtenidos eligiendo las unidades apropiadas.

En este bloque se profundiza en habilidades y estrategias que varían de lo informal (uso de unidades no estándar, experimentación, etc.) a lo formal, incorporando criterios de fiabilidad y precisión.

SABERES BÁSICOS	Segundo curso	Tercer curso	Cuarto curso A	Cuarto curso B
Estimación y análisis de medidas utilizando unidades convencionales.	X	X		
Determinación de medidas con la elección de estrategias e instrumentos adecuados.	X			
Analizar la precisión y el error aproximado en situaciones de medida.		X	X	X
Elección de unidad de medida y escala apropiada para describir magnitudes. Conversión entre unidades de medida.	X	X	X	
Cambio de herramientas, técnicas, estrategias o métodos relacionados con la medida y con la estimación de magnitudes.	X	X	X	X
Perseverancia, iniciativa y flexibilidad en la resolución de situaciones problemáticas susceptibles de errores o de dificultades relacionados con la medida de magnitudes.	X	X	X	X

4.5. Bloque 4. Sentido espacial y geometría

En esta etapa, este sentido está asociado a la capacidad de analizar los elementos y las propiedades básicas de formas y figuras, utilizando el vocabulario adecuado, y de realizar con ellas razonamientos, transformaciones o cálculos matemáticos.

Estos contenidos posibilitan el acercamiento a otras disciplinas como el arte y la tecnología. Apreiciar la belleza de las expresiones plásticas pone de manifiesto la importancia del desarrollo de la creatividad en el ámbito científico.

Abordar este bloque de contenidos permite que el alumnado pueda explorar, clasificar, representar y describir el entorno físico desde una perspectiva matemática formal, con la posible utilización de herramientas tecnológicas.

SABERES BÁSICOS	Segundo curso	Tercer curso	Cuarto curso A	Cuarto curso B
Figuras planas. Elementos básicos de la geometría del plano. Cálculo de longitudes y áreas.	X	X		
Clasificación de las figuras planas según sus propiedades geométricas	X			
Proporcionalidad, semejanza. Escalas.	X	X		
Teorema de Tales.		X		
Ángulos en el sistema sexagesimal.	X			
Ángulos en sistema sexagesimal y radianes. Relaciones básicas entre sí.		X	X	X
Traslaciones, giros y simetrías.		X	X	X
Teorema de Pitágoras. Aplicaciones.	X	X	X	X
Elementos notables del triángulo.		X	X	X
Circunferencia, círculo, arcos y sectores circulares.	X	X		
Reconocimiento, descripción y clasificación de sólidos: prismas rectos, pirámides, cilindros y conos.	X			
Cálculo de superficies y volúmenes de sólidos (prismas, pirámides, cilindros y conos).		X	X	
Esfera. Coordenadas geográficas y husos horarios. Longitud y latitud de un punto. Cálculo de superficie y volumen.			X	X
Iniciación a la geometría analítica en el plano. Coordenadas. Vectores.			X	X

Ecuaciones de la recta. Paralelismo y perpendicularidad. Posiciones relativas de la recta en el plano.			X	X
Programas informáticos de geometría dinámica. Construcción de figuras o lugares geométricos, exploración de propiedades.	X	X	X	X
Relaciones métricas en los triángulos y razones trigonométricas.			X	X
Geometría en contexto real (arte, ciencia, ingeniería, vida diaria). Contribución de la humanidad al desarrollo de la geometría y a sus aplicaciones, incorporando la perspectiva de género	X	X	X	X
Perseverancia y flexibilidad en el cambio de estrategias, representaciones o técnicas geométricas.	X	X	X	X

4.6. Bloque 5. Relaciones y funciones

Los contenidos asociados a las relaciones y funciones, junto con los del álgebra, aportan las herramientas para la modelización de situaciones matemáticas o del mundo real con expresiones simbólicas, un lenguaje estructurado y reglas lógicas para los diferentes procedimientos o soportes tecnológicos.

SABERES BÁSICOS	Segundo curso	Tercer curso	Cuarto curso A	Cuarto curso B
Variable. Variación y relación entre variables.	X	X	X	
Funciones lineales. Diferentes representaciones: expresión algebraica, tabla de valores y gráfica.	X	X	X	X
Funciones no lineales. Diferentes representaciones: expresión algebraica, tabla de valores y gráfica.		X	X	X

Identificación de la ecuación de la recta. Interpretación de la pendiente y de los puntos de corte con los ejes.		X		
Estudio de las propiedades de una función. Análisis e interpretación de funciones no lineales a partir de su gráfica.		X	X	X
Programas informáticos de geometría dinámica e iniciación a las calculadoras gráficas.	X	X	X	X
Resolución de problemas y modelización mediante el estudio de funciones y sus propiedades.			X	X
Contribución de la humanidad al desarrollo del análisis y de sus aplicaciones, incorporando la perspectiva de género. Valoración de los usos sociales y científicos del análisis matemático.	X	X	X	X
Perseverancia y flexibilidad en el cambio de estrategias, técnicas o métodos asociados a las relaciones y a las funciones.	X	X	X	X

4.7. Bloque 6. Incertidumbre y probabilidad

El sentido de la incertidumbre y probabilidad implica la capacidad de entender las situaciones o fenómenos de naturaleza estocástica y la probabilidad como medida de la incertidumbre, así como de realizar estimaciones y transmitir resultados de manera comprensible utilizando el vocabulario, las herramientas y estrategias más apropiadas en cada caso.

El bloque de Incertidumbre y probabilidad incluye contenidos como las técnicas de recuento y la experimentación relacionadas con la aproximación frecuentista. También resultan cruciales el estudio de casos y la regla de Laplace, el uso de tablas y diagramas para el desarrollo de las diferentes estrategias que facilitan la comprensión y la toma de decisiones a la hora de resolver problemas de contexto real.

SABERES BÁSICOS	Segundo curso	Tercer curso	Cuarto curso A	Cuarto curso B
Espacio muestral en experimentos aleatorios simples: identificación y determinación.	X	X	X	
Uso de tablas de contingencia y diagramas de árbol para obtener el espacio muestral en experimentos compuestos.		X	X	X
Cálculo de probabilidades mediante la regla de Laplace en situaciones de equiprobabilidad, en experimentos simples.	X			
Cálculo de probabilidades mediante la regla de Laplace en experimentos compuestos.		X	X	X
Estimación de la probabilidad de un suceso en situaciones que no permiten el uso de la regla de Laplace: experimentación y ley de los grandes números.		X	X	X
Asignación de probabilidad mediante la experimentación.	X			
Suceso contrario, suceso seguro y suceso imposible.	X			
Sucesos compatibles e incompatibles		X	X	X
Unión e intersección de sucesos: concepto y propiedades.			X	X
Propiedades de la probabilidad.			X	X

Probabilidad condicionada: concepto, cálculo e interpretación. Sucesos dependientes e independientes.			X	X
Introducción a las técnicas de recuento	X			
Técnicas de recuento: regla de la suma y del producto. Aplicación al cálculo de probabilidades.		X	X	X
Introducción a la combinatoria: variaciones, permutaciones y combinaciones. Aplicación al cálculo de probabilidades.				X
Uso del cálculo de probabilidades en contextos no lúdicos: estimación de riesgos y toma de decisiones.		X		X
Contribución de la humanidad al desarrollo de la probabilidad y de sus aplicaciones, incorporando la perspectiva de género. Utilidad social y científica de la probabilidad.	X	X	X	X
Perseverancia y flexibilidad en el cambio de estrategias, técnicas o métodos probabilísticos. Aceptación de los errores de interpretación.	X	X	X	X

4.8. Bloque 7. Análisis de datos y estadística

Este bloque, junto con el de Incertidumbre y Probabilidad, permite, por un lado, comprender la información que transmiten los distintos medios de comunicación, incluyendo las redes sociales, y por otro, analizarla y utilizarla de forma crítica, precisa y objetiva.

Tiene especial relevancia la transcripción al lenguaje gráfico y al simbólico propios de la estadística, el cálculo de las principales medidas de centralización y dispersión, además de la elaboración e interpretación de diagramas de barras, histogramas, etc. que facilitan un análisis y uso crítico de la información, al tiempo que permiten centrar el aprendizaje en la resolución de problemas.

SABERES BÁSICOS	Segundo curso	Tercer curso	Cuarto curso A	Cuarto curso B
Concepto de variable estadística (cualitativa, cuantitativa discreta y cuantitativa continua). Características y representación.	X	X	X	X
Diseño y fases de un estudio estadístico. Formulación de preguntas. Población, muestra y muestras representativas.	X	X	X	X
Recogida, organización, interpretación y comparación de datos en tablas de frecuencia y gráficas de diversos tipos, con y sin TIC.	X			
Recogida, organización, interpretación y comparación de datos en tablas de frecuencia, tablas de contingencia y gráficos, utilizando las hojas de cálculo.		X	X	X
Cálculo e interpretación de las principales medidas de centralización (moda, mediana y media) con y sin apoyo tecnológico	X	X		
Cálculo e interpretación de las principales medidas de dispersión (rango, desviación media, desviación típica y varianza).		X	X	X
Estudio de la variabilidad de las muestras de una población.	X	X		
Comparación de muestras de una o dos variables, a partir de las medidas de centralización y dispersión. Coeficiente de variación.				X
Diagramas de dispersión. Introducción a la correlación.				X

Uso de herramientas tecnológicas para realizar diferentes ajustes mediante regresión e interpretación de dicho ajuste. Correlación de variables.				X
Comparación de distribuciones mediante los parámetros de centralización y dispersión.				X
Contribución de la humanidad al desarrollo de la estadística y de sus aplicaciones, incorporando la perspectiva de género. Utilidad social y científica de la estadística y de la gestión de datos.	X	X	X	X
Perseverancia y flexibilidad en el cambio de estrategias, técnicas o métodos estadísticos.	X	X	X	X
Interpretación de datos y estudios estadísticos. Análisis y aceptación del error.			X	X

4.9. Bloque 8. Pensamiento computacional

El Pensamiento computacional permite desarrollar técnicas y estrategias para obtener soluciones eficientes utilizando secuencias de órdenes. Este sentido matemático, en esta etapa se aplica en la identificación de regularidades, sucesiones, series o secuencias de instrucciones, desarrollando la creación de algoritmos o la exploración de distintas opciones y estrategias ante una situación determinada.

Conviene destacar en este sentido la importancia del uso de las TIC y la programación mediante bloques en la que se pone de manifiesto habilidades asociadas al reconocimiento, uso de patrones para el diseño y análisis de soluciones más complejas.

SABERES BÁSICOS	Segundo curso	Tercer curso	Cuarto curso A	Cuarto curso B
Identificación y establecimiento de regularidades, y predicción de términos en secuencias, sucesiones, series y procesos numéricos.		X	X	X
Sistematización de procesos matemáticos mediante secuencias de instrucciones.	X	X	X	X
Reconocimiento de patrones para la generalización y automatización de procesos repetitivos o de algoritmos.	X	X	X	X
Diseño y programación de algoritmos, entendidos como patrones de resolución de problemas, con o sin herramientas TIC.		X	X	X
Búsqueda y análisis de estrategias en juegos de lógica o de tablero abstractos, o en problemas sin información oculta ni presencia de azar.	X	X	X	X
Contribución de la humanidad al desarrollo del pensamiento computacional y sus aplicaciones. Importancia en el desarrollo matemático. Referentes femeninos	X	X	X	X
Autonomía, tolerancia ante el error asociado al pensamiento computacional. Mejoras a través del ensayo y error.	X	X	X	X
Perseverancia y flexibilidad en el cambio de estrategias, técnicas o algoritmos computacionales.	X	X	X	X

5. Situaciones de aprendizaje del área de matemáticas

Las situaciones de aprendizaje conectan con los “Principales retos del siglo XXI” e integran todos los elementos que constituyen el proceso de enseñanza y aprendizaje competencial. Su finalidad es promover la adquisición y el desarrollo de las competencias específicas necesarias para afrontar los principales desafíos del siglo XXI. Plantean tareas complejas en las que el alumnado despliega un conjunto de competencias y moviliza los aprendizajes que exige su abordaje. La capacidad de actuación del alumnado al enfrentarse a una situación de aprendizaje requiere, en efecto, movilizar todo tipo de saberes implicados en las competencias específicas: conceptos, procedimientos y actitudes y valores.

En el caso de las matemáticas, las situaciones de aprendizaje deben proponer un problema real o potencial cuyas tareas impliquen las capacidades y las actuaciones referidas en las competencias específicas: resolver problemas; razonar matemáticamente y establecer conexiones; modelizar y aplicar a la realidad las herramientas matemáticas; implementar algoritmos y métodos del pensamiento computacional; manejar simbolismo matemático y sus representaciones; comunicar con lenguaje matemático y sobre las matemáticas.

Algunos criterios para diseñar situaciones de aprendizaje desde esta perspectiva serían los siguientes:

- a) Las situaciones de aprendizaje deben plantear una problemática que se corresponda con una situación real y compleja que sirva para desarrollar más de una competencia.
- b) El diseño de situaciones de aprendizaje específicas en el área de matemáticas debe involucrar conceptos, procedimientos y actitudes vinculados a los sentidos matemáticos: sentido algebraico, sentido espacial, sentido de la medida, sentido numérico y sentido de la estadística y la probabilidad.
- c) Las situaciones de aprendizaje deben, en la medida de lo posible, ser abiertas y poder graduarse. Es decir, deben ser suficientemente flexibles, complejas y relevantes para controlar el grado de accesibilidad y profundización que permita su uso adaptado a los diferentes niveles del alumnado.
- d) Las situaciones de aprendizaje deben diseñarse para incitar a la reflexión, promover la competencia clave de aprender y aprender, y desarrollar un enfoque crítico respecto de los grandes retos de nuestro siglo.
- e) Las situaciones de aprendizaje deben permitir un tratamiento interdisciplinar y conectar con otras experiencias de aprendizaje matemático fuera de la escuela, así como establecer conexiones con los diferentes temas de interés encaminados al abordaje de los principales retos del siglo XXI.

- f) El diseño de las situaciones de aprendizaje debe permitir que sean abordadas tanto de manera individual como grupal, incorporando un enfoque inclusivo y técnicas de trabajo cooperativo o colaborativo.
- g) El diseño de las situaciones de aprendizaje incluirá enunciados formulados de manera directa (se demanda al alumnado la respuesta a una cuestión) e indirecta (el alumnado debe definir, a partir de un texto, cuál es la pregunta y marcarse unos objetivos). Además, se deben diseñar situaciones en las que se conozca toda la información necesaria para su resolución, pero también otras en las que se requiera completar información ausente o discriminar la información relevante de la superflua.
- h) El diseño de las situaciones de aprendizaje debe contemplar formatos variados: enunciados verbales con o sin ilustraciones de apoyo, enunciados con incorporación de distintas fuentes de información, y enunciados que exijan interpretar tablas o gráficos.

6. Criterios de evaluación

Competencia 1. Resolución de problemas

2º ESO	3º ESO	4º ESO
1.1. Comprender el enunciado de problemas del ámbito social, interpretando la situación planteada, organizando los datos y estableciendo relaciones entre ellos.	1.1. Extraer la información necesaria del enunciado de problemas del ámbito social o de iniciación al ámbito profesional y científico, y estructurar el proceso de resolución en distintas etapas.	1.1. Aplicar diferentes estrategias para resolver problemas del ámbito social o de iniciación al ámbito profesional y científico, seleccionando la más adecuada atendiendo a criterios de eficiencia y/o sencillez.
1.2. Estructurar el proceso de resolución de un problema en una o más etapas, desarrollando una estrategia que movilice las herramientas y saberes básicos necesarios para obtener una solución.	1.2. Resolver problemas sencillos del ámbito social o de iniciación a los ámbitos profesional y científico movilizandolos de manera adecuada y justificada los conceptos y procedimientos necesarios.	1.2. Analizar críticamente los procedimientos de resolución seguidos y aprender de los errores cometidos, incorporando alternativas planteadas por los compañeros y compañeras y proponiendo mejoras.

1.3. Revisar el proceso de resolución para evaluar la corrección de la solución obtenida e interpretarla, considerando si es adecuada para la situación planteada por el problema.	1.3. Comparar la solución obtenida con la de sus compañeros y compañeras, valorando si se requiere una revisión o rectificación del proceso de resolución seguido.	1.3. Comparar la solución obtenida con la solución esperada de un problema, o con la encontrada en fuentes de información, valorando si se requiere una revisión o rectificación del proceso de resolución seguido.
1.4. Conectar los problemas resueltos con otros problemas similares, encontrando características que permitan reformular o plantear nuevos problemas.	1.4. Generalizar la resolución de algunos problemas sencillos para solucionar problemas similares o más complejos.	1.4. Generalizar el proceso de resolución de un problema dado y transferirlo a otras situaciones y contextos matemáticamente equivalentes o de mayor complejidad.

Competencia 2. Razonamiento y conexiones

2º ESO	3º ESO	4º ESO
2.1. Reconocer y analizar patrones o regularidades, justificando los pasos para construir o desarrollar conceptos y/o procedimientos matemáticos.	2.1. Usar contraejemplos para refutar conjeturas de naturaleza matemática.	2.1. Formular conjeturas sobre propiedades o relaciones matemáticas y explorar su validez reconociendo patrones o desarrollando una cadena de procedimientos matemáticos.
2.2. Formular y validar conjeturas sencillas de forma guiada analizando regularidades, propiedades y relaciones.	2.2. Validar informalmente algunas conjeturas sobre propiedades o relaciones matemáticas adecuadas al nivel madurativo, cognitivo y evolutivo del alumnado, a partir de casos particulares.	2.2. Justificar los pasos de una argumentación o procedimiento matemático y generalizar algunos argumentos para hacer demostraciones sencillas.

<p>2.3. Comparar conceptos y procedimientos matemáticos explorando variantes y casos, y modificando condiciones.</p>	<p>2.3. Conectar diferentes conceptos y procedimientos matemáticos adecuados al nivel madurativo, cognitivo y evolutivo del alumnado, argumentando el razonamiento empleado.</p>	<p>2.3. Comparar y conectar diferentes conceptos y procedimientos matemáticos, argumentando las equivalencias y diferencias en el razonamiento empleado.</p>
--	--	--

Competencia 3. Modelización

2º ESO	3º ESO	4º ESO
<p>3.1. Analizar, medir y estructurar situaciones o fenómenos reales, identificando los aspectos que pueden ser matematizados para construir modelos matemáticos concretos o algunos modelos generales sencillos con herramientas algebraicas básicas.</p>	<p>3.1. Establecer conexiones entre los saberes propios de las matemáticas y los de otras disciplinas, empleando procedimientos de indagación como la identificación, medición y clasificación.</p>	<p>3.1. Establecer conexiones bidireccionales entre las matemáticas y otras disciplinas, empleando procedimientos de indagación como la identificación, inferencia, medición y clasificación.</p>
<p>3.2. Trabajar matemáticamente sobre un modelo concreto, o sobre uno general (manipulando expresiones algebraicas básicas), para obtener soluciones que permitan describir, interpretar y sacar conclusiones sobre una situación real.</p>	<p>3.2. Seleccionar información relevante, identificar conceptos matemáticos, patrones y regularidades en situaciones o fenómenos reales y, a partir de ellos, construir modelos matemáticos concretos y algunos generales, empleando herramientas algebraicas y funcionales básicas.</p>	<p>3.2. Construir modelos matemáticos generales a nivel básico, empleando herramientas algebraicas y funcionales, que representen distintas situaciones y fenómenos reales, para interpretarlos, analizarlos y hacer predicciones.</p>
<p>3.3. Validar la solución obtenida a partir de un modelo matemático, contrastándola con la situación real para detectar posibles errores o identificar</p>	<p>3.3. Analizar, interpretar y hacer predicciones sobre situaciones o fenómenos reales a partir del desarrollo y tratamiento de un modelo matemático.</p>	<p>3.3. Comparar y valorar distintos modelos matemáticos que describan una situación o fenómeno real.</p>

cambios en el modelo que puedan mejorar el resultado.		
3.4. Identificar conexiones coherentes entre las matemáticas y otras materias resolviendo problemas contextualizados y/o empleando procedimientos de experimentación.	3.4. Comparar y valorar distintos modelos matemáticos a nivel básico que describan una situación o fenómeno real.	3.4. Construir nuevos modelos matemáticos para describir fenómenos reales a partir de la transformación de otros modelos conocidos, adaptando su estructura a la situación planteada.

Competencia 4. Pensamiento computacional

2º ESO	3º ESO	4º ESO
4.1. Conocer aspectos básicos de programas de geometría dinámica y de cálculo simbólico.	4.1. Conocer aspectos básicos de la hoja de cálculo y de programas de cálculo simbólico.	4.1. Diseñar e implementar algoritmos utilizando la hoja de cálculo y programas de cálculo simbólico.
4.2. Reproducir y diseñar algoritmos sencillos mediante herramientas tecnológicas básicas y programación por bloques para resolver situaciones problemáticas del ámbito social.	4.2. Reproducir y diseñar algoritmos sencillos mediante programación por bloques para resolver situaciones problemáticas del ámbito social o de iniciación a los ámbitos profesional y científico.	4.2. Reproducir y diseñar algoritmos mediante programación por bloques para resolver situaciones problemáticas.
4.3. Reconocer patrones, organizar datos y descomponer un problema en partes más simples para abordarlo con un algoritmo o proceso computacional.	4.3. Resolver situaciones problemáticas descomponiendo y estructurando sus partes mediante algoritmos.	4.3. Resolver situaciones problemáticas de cierta complejidad descomponiendo y estructurando sus partes mediante algoritmos y analizando las diferentes opciones que se plantean.

<p>4.4. Analizar e interpretar situaciones problemáticas a través de la modificación de un algoritmo para simular distintas alternativas o posibilidades.</p>	<p>4.4. Analizar situaciones de cierto nivel de complejidad en juegos de lógica o de tablero abstractos, estudiando las alternativas para tomar la decisión más adecuada, o determinar la estrategia ganadora, en caso de existir.</p>	<p>4.4. Analizar situaciones complejas en juegos de lógica o de tablero abstractos, desarrollando un método sistemático y creativo para tomar la decisión más adecuada, o determinar la estrategia ganadora, en caso de existir.</p>
		<p>4.5. Tomar decisiones adecuadas en situaciones de reto, adecuadas al nivel madurativo, cognitivo y evolutivo del alumnado, mediante el análisis lógico y la implementación de estrategias algorítmicas.</p>

Competencia 5. Representaciones

2º ESO	3º ESO	4º ESO
<p>5.1. Expresar contenido matemático haciendo uso de representaciones icónico-manipulativas, numéricas, simbólico-algebraicas, tabulares, geométricas y gráficas.</p>	<p>5.1. Manejar las representaciones icónico-manipulativas, numéricas, simbólico-algebraicas, tabulares, funcionales, geométricas y gráficas de objetos matemáticos respetando las reglas que las rigen.</p>	<p>5.1. Manejar con precisión las representaciones icónico-manipulativas, numéricas, simbólico-algebraicas, tabulares, funcionales, geométricas y gráficas de objetos matemáticos.</p>
<p>5.2. Identificar semejanzas y diferencias entre representaciones icónico-manipulativas, numéricas, simbólico-algebraicas, tabulares, geométricas y gráficas de objetos matemáticos.</p>	<p>5.2. Realizar conversiones, en al menos una dirección, entre las representaciones icónico-manipulativas, numéricas, simbólico-algebraicas, tabulares, funcionales, geométricas y gráficas de objetos matemáticos.</p>	<p>5.2. Realizar conversiones bidireccionales entre las representaciones icónico-manipulativas, numéricas, simbólico-algebraicas, tabulares, funcionales, geométricas y gráficas de objetos matemáticos.</p>

5.3. Seleccionar el simbolismo adecuado para describir contenido matemático sencillo correspondiente a situaciones del ámbito social.	5.3. Seleccionar el simbolismo adecuado para describir matemáticamente situaciones correspondientes al ámbito social.	5.3. Seleccionar el simbolismo matemático adecuado para describir matemáticamente situaciones correspondientes al ámbito social y de iniciación a los ámbitos profesional y científico.
---	---	---

Competencia 6. Comunicación

2º ESO	3º ESO	4º ESO
6.1. Identificar lenguaje matemático presente en situaciones del ámbito social cercanas al alumnado.	6.1. Interpretar correctamente mensajes orales y escritos relativos al ámbito social que incluyan informaciones con contenido matemático.	6.1. Comunicar ideas matemáticas empleando el nivel de lenguaje formal adecuado a la situación madurativa, cognitiva y evolutiva del alumnado.
6.2. Utilizar vocabulario matemático específico básico para comunicar ideas matemáticas relativas a situaciones problemáticas del ámbito social.	6.2. Comunicar ideas matemáticas introduciendo aspectos básicos del lenguaje formal.	6.2. Explicar y dar significado matemático a informaciones relativas a situaciones problemáticas del ámbito social o de iniciación a ámbitos profesional y científico.
6.3. Explicar ideas y procesos matemáticos utilizados en la resolución de un problema, así como de los resultados obtenidos.	6.3. Explicar y dar significado matemático a resultados provenientes de situaciones problemáticas del ámbito social.	6.3. Argumentar y debatir sobre situaciones relevantes con claridad y solidez apoyándose en el lenguaje matemático.
6.4. Incorporar lenguaje matemático para reforzar la argumentación durante una discusión, debate o intercambio de ideas	6.4. Utilizar el lenguaje matemático para argumentar y defender los razonamientos propios en situaciones de intercambio comunicativo relativas al ámbito social.	

Competencia 7. Relevancia social, cultural y científica

2º ESO	3º ESO	4º ESO
7.1. Reconocer contenido matemático elemental de carácter numérico, espacial o geométrico presente en situaciones relevantes para el alumnado.	7.1. Reconocer contenido matemático elemental de carácter numérico, espacial o geométrico presente en manifestaciones artísticas y culturales.	7.1. Reconocer el contenido matemático de carácter numérico, espacial, geométrico, algebraico o funcional presente en el arte, la ingeniería y la organización económica y social.
7.2. Valorar la importancia de las matemáticas en su vertiente instrumental como herramienta para favorecer el desarrollo.	7.2. Valorar la importancia del desarrollo de las matemáticas como herramienta para el avance social y cultural de la humanidad.	7.2. Valorar la importancia del desarrollo de las matemáticas como motor del avance científico y tecnológico, y como medio para afrontar los principales desafíos del siglo XXI.
7.3. Reconocer el potencial de las matemáticas para la resolución de problemas cotidianos del entorno del alumnado.	7.3. Valorar las matemáticas como vehículo para la resolución de problemas cotidianos del ámbito social y cultural.	7.3. Valorar los aspectos históricos de las matemáticas más relevantes y su relación con la historia de la humanidad.
	7.4. Apreciar el carácter universal de las matemáticas, por su versatilidad, su lenguaje propio y su funcionalidad.	7.4. Reconocer el carácter universal de las matemáticas y su importancia clave en la comprensión del universo.

Competencia 8. Gestión de las emociones y de las actitudes

2º ESO	3º ESO	4º ESO
8.1. Reconocer las emociones propias al abordar nuevos retos matemáticos, expresando una actitud positiva para enfrentarse a ellos.	8.1. Gestionar las emociones, las actitudes y los procesos cognitivos implicados al enfrentarse a situaciones de	8.1. Identificar los factores relevantes en la comprensión y aprendizaje de los procesos matemáticos, y tomar la actitud adecuada para la superación y

	aprendizaje complejas relacionadas con las matemáticas.	la mejora personal.
8.2. Valorar la capacidad propia, participando y contribuyendo respetuosamente en el trabajo en equipo para construir conocimiento matemático.	8.2. Desarrollar creencias favorables hacia las matemáticas y hacia las propias capacidades en el quehacer matemático, tanto de carácter individual como en el trabajo colaborativo.	8.2. Desarrollar el pensamiento crítico y creativo en una variedad de situaciones a partir del trabajo matemático, tanto individual como en equipo.
8.3. Valorar el error como una oportunidad de aprendizaje, aceptando el bloqueo en la resolución de problemas y asumiendo la iniciativa de superarlo, tanto en el trabajo individual como en el de equipo.	8.3. Transformar los errores en oportunidades de aprendizaje y encontrar vías para evitar el bloqueo en situaciones problemáticas y del trabajo matemático, así como en la gestión del trabajo en equipo.	8.3. Reforzar la autoestima y mejorar el autoconcepto a través de la resolución de situaciones problemáticas y de aprendizaje que involucren destrezas y procedimientos matemáticos.

”

16. Se modifica el currículum de la materia Música del anexo III en las versiones en castellano y en valenciano, que queda redactado como sigue:

“MÚSICA

1. Presentación

La música está presente en la vida de las personas desde los orígenes y nos identifica como seres individuales, sociales y culturales.

El arte musical es un rasgo identificativo de cualquier sociedad y es parte fundamental de la cultura; por esta razón, está en la educación desde la niñez. Además, la música es un medio de expresión de ideas, pensamientos y emociones que contribuye al desarrollo cognitivo, emocional y psicomotor del ser humano.

Desde el punto de vista educativo, la materia Música permite lograr los objetivos de la educación básica, favoreciendo que el alumnado adquiera las competencias que le permitan desarrollar el sentido de responsabilidad para adoptar hábitos de vida saludable, planificar un proyecto de vida personal, establecer una actitud activa hacia la protección del medioambiente, ejercer un juicio crítico, ético y estético respecto al uso de nuevas tecnologías, y hacer suyos los valores democráticos, participando de manera activa y adoptando una cultura de respeto hacia la diversidad.

La Música en la Educación Secundaria Obligatoria contribuirá al perfil de salida del alumnado mediante el trabajo de las capacidades, que le permiten el desarrollo de las competencias clave en relación con los principales desafíos y retos del siglo XXI. Dentro de las competencias clave, se promueven el uso del método científico, el espíritu emprendedor, la iniciativa personal, social y de aprender a aprender, la destreza digital y la competencia ciudadana, y se fomenta siempre la correcta expresión y corrección oral y escrita. El trabajo de todas ellas de manera interrelacionada, junto con el fomento de la competencia de conciencia y expresión culturales, favorece que el alumnado sea competente en materia musical.

Desde los principios educativos actuales, hay que ofrecer una educación de calidad a toda la ciudadanía bajo el binomio de excelencia y de equidad en todos los niveles del sistema educativo. La música ha de contribuir a desarrollar las competencias clave para fomentar las destrezas artísticas y musicales, dado que permite la adquisición y el desarrollo de las capacidades necesarias para obtener un perfil de salida propio de la enseñanza secundaria, donde el alumnado estará capacitado para percibir y analizar, así como interpretar y crear obras de diferentes manifestaciones culturales y artísticas desde el respeto a uno mismo, a la salud, a los hábitos personales y sociales y, sobre todo, fomentando la creatividad como herramienta fundamental para expresarse y comprender los lenguajes artísticos y musicales desde una perspectiva coeducativa, inclusiva y siguiendo las directrices del diseño universal para el aprendizaje (DUA).

El aprendizaje de la música en la Educación Secundaria Obligatoria parte del área de Educación Artística en la Educación Primaria, que, en nuestra Comunidad, se desdobra en las áreas de Música y Danza, por un lado, y Educación Plástica y Visual, por otro. La materia Música en Secundaria Obligatoria se podrá ampliar en estudios relacionados con el mundo de las artes o el Bachillerato.

En este documento se presenta los diferentes apartados que conforman el currículum de la materia de Música: competencias específicas, conexiones de la materia, saberes básicos, situaciones de aprendizaje y criterios de evaluación.

En primer lugar, las cinco competencias específicas de la materia de Música definen los aprendizajes que el alumnado ha de adquirir al finalizar la etapa secundaria. Estas cinco competencias están relacionadas, en mayor o menor medida, con cada uno de los bloques de saberes, que seleccionan, al mismo tiempo, los contenidos básicos sin los cuales no sería posible desarrollarlas.

En el documento se incluye un apartado de conexiones que hace referencia a las relaciones de cada una de estas cinco competencias con el resto de la materia y otras de la etapa y, al mismo tiempo, con las competencias clave, que son las que se deben adquirir para el pleno desarrollo personal, social y profesional del alumnado.

El apartado siguiente, los saberes básicos, son el grupo de conocimientos para el conjunto de las competencias de la materia o los conocimientos que todo el alumnado ha de adquirir al final de la etapa secundaria. Se ha estructurado el área en dos bloques interrelacionados que se deben trabajar de manera integrada con sus correspondientes subbloques. El primero, Percepción y análisis, pretende profundizar en los contextos musicales y culturales, así como los elementos del sonido y la estructura musical que conforman el lenguaje musical. En el segundo bloque, Interpretación y creación, se aborda el fenómeno musical en la vertiente más vivencial mediante la improvisación, la interpretación y la creación con el fin de fomentar la expresión vocal, instrumental y corporal, y la realización de proyectos artísticos y multidisciplinares, fomentando el uso de las nuevas tecnologías.

En las situaciones de aprendizaje, se presentan un conjunto de principios que orientan sobre cómo organizar actividades articuladas para que el alumnado pueda conseguir ciertos fines o propósitos educativos en la materia de Música.

Finalmente, el apartado referente a los criterios de evaluación establece el grado de aprendizaje que se espera que haya logrado el alumnado en las diferentes competencias específicas. Cada competencia conlleva diferentes criterios de evaluación, en los que se diferencia el nivel de logro de cada uno de los cursos en que se imparte. Los criterios de evaluación están definidos, por un lado, para primer y segundo curso, y por el otro lado, para tercer curso. En el caso de primero y segundo, estos criterios estarán presentes durante los dos cursos, y se alcanzarán al finalizar el segundo curso.

2. Competencias específicas

2.1. Competencia específica 1

Analizar propuestas musicales, corporales y multidisciplinares de diferentes épocas y estilos por medio de la percepción activa, relacionando los elementos estructurales y técnicos, con sentido crítico y valorando la diversidad cultural que representan.

2.1.1. Descripción de la competencia

En la formación de una ciudadanía crítica, sensible y respetuosa ante la diversidad cultural, resulta fundamental la identificación y el análisis de los elementos que configuran las propuestas musicales, corporales y multidisciplinares a partir de la percepción y la apreciación como impulsores del desarrollo personal. En el proceso de percepción activa, juegan un papel importante la atención y la memoria. Esta capacidad supone un medio adecuado para reconocer y relacionar los elementos estructurales y técnicos de propuestas de diferentes autores o autoras, épocas y estilos, a través de distintos canales, propiciando el encuentro con contextos diversos en que se lleva a cabo esta experiencia: contexto físico (aula, auditorios o teatros, entre otros) o virtual.

El acercamiento a las producciones a partir de los elementos musicales está presente a lo largo de la Educación Primaria. En la etapa de Secundaria se incidirá en la capacidad de relacionar estas propuestas con otras de culturas, épocas y estilos diferentes, incluidos los referentes más próximos geográfica y temporalmente, en estrecha relación con los estilos musicales escuchados en la cotidianidad individual.

Para desarrollar un aprendizaje gradual y duradero, el alumnado debe ir relacionando los saberes y la cultura musical adquirida con las propuestas nuevas. A partir de este aprendizaje significativo, estará en disposición de establecer conexiones con otras formas culturales mediante el análisis crítico, oral y escrito, utilizando una terminología musical correcta, con la posibilidad de basarse en medios visuales o audiovisuales, y reconociendo y respetando la diversidad que las genera.

Este conocimiento proporciona una base sólida para descubrir y valorar las diversas manifestaciones desde la antigüedad hasta nuestros días, así como las instituciones culturales que las producen y protegen.

Por otro lado, el papel de la mujer en el contexto histórico y musical favorece un acercamiento a la perspectiva de género, que permite identificar los mitos, los estereotipos y los diferentes roles transmitidos a través de la música y la danza en las diferentes profesiones que intervienen en ellas.

Respecto al aprendizaje adquirido por el alumnado de primer curso, debería conocer el oído y el proceso de escucha, valorar el sonido y el silencio, y ser consciente de la importancia de realizar procesos de escucha activa para analizar las diferentes propuestas musicales. Además, el alumnado debería ser introducido en los elementos estructurales y técnicos desde el contexto de la música que lo rodea.

Al finalizar el segundo curso, el alumnado debería poder identificar los elementos estructurales y técnicos referidos a las características fundamentales que definen los diferentes géneros y estilos en cuanto a la forma, la instrumentación, el tipo de voces y el tipo de agrupaciones, así como la percepción de elementos en propuestas multidisciplinares. Es conveniente llevar a cabo un acercamiento a contextos culturales diversos con el objetivo de ir incorporando propuestas musicales y dancísticas representativas del patrimonio.

Al finalizar el tercer curso, el alumnado tendría que ser capaz de analizar y relacionar los elementos estructurales y técnicos de épocas y estilos diferentes, argumentando juicios críticos a partir de los conocimientos adquiridos y con una terminología adecuada, con la participación en tertulias y debates, y mostrando interés y respeto mediante una actitud atenta, positiva y con respeto por la diversidad. El grado de madurez le tendría que permitir llevar a cabo los procesos de percepción activa de manera autónoma, individual y grupal, utilizando recursos digitales y las TIC.

2.2. Competencia específica 2

Relacionar los elementos, las características y las representaciones gráficas del sonido, los instrumentos y la voz a partir del análisis auditivo y visual con el planteamiento de soluciones a las agresiones acústicas del entorno.

2.2.1. Descripción de la competencia 2

El entorno que rodea al alumnado es un espacio que posibilita la percepción, el reconocimiento y el análisis de diferentes estímulos visuales y sonoros. El planteamiento en la Educación Secundaria permite una aproximación más analítica que en etapas anteriores, con el propósito de poder reconocer y utilizar las cualidades del sonido de manera individual y en su conjunto. De este modo, a partir de la percepción y el análisis de los elementos del sonido referidos a la altura, la duración, la intensidad y el timbre, el alumnado debería conocer y utilizar, de manera combinada, la representación gráfica y los elementos básicos que conforman la música, con la generación de un contexto que permita la experimentación y la creación sonora.

Para el reconocimiento y el análisis de estos elementos, resulta especialmente interesante el apoyo de representaciones gráficas convencionales y no convencionales: musicogramas o partituras gráficas, entre otras. También se procederá a la identificación de las voces y los instrumentos en diferentes contextos, como punto de partida para analizarlos visual y auditivamente, y a una clasificación posterior, así como a la valoración de los instrumentos no convencionales desde una perspectiva de desarrollo sostenible.

Este proceso de percepción activa de las cualidades del sonido posibilitará la base para la identificación de posibles agresiones acústicas. Ante un uso indiscriminado del sonido, el alumnado debería adquirir los hábitos de percepción reflexiva del entorno sonoro propio y proponer alternativas a la contaminación acústica desde un consumo responsable con el fin de conseguir una vida saludable.

Al finalizar el primer curso, el alumnado debería ser capaz de definir las cualidades del sonido, así como conocer sus representaciones gráficas y sus unidades de medida. Al mismo tiempo, debería valorar la importancia del sonido y el silencio, y ser consciente de las posibles agresiones acústicas del entorno.

Al finalizar el segundo curso, el alumnado debería ser capaz de percibir y analizar, visual y auditivamente, las cualidades del sonido, así como los elementos sonoros, con el

apoyo del lenguaje musical convencional y otros lenguajes artísticos, y describir sus características y funciones, utilizando una terminología adecuada.

Al finalizar el tercer curso, el alumnado debería ser capaz de percibir, de manera simultánea, y utilizar, de manera combinada, las cualidades del sonido en relación con diferentes representaciones gráficas. Al mismo tiempo, debería mostrar su capacidad para argumentar sobre los procesos de percepción y proponer alternativas a las agresiones acústicas, utilizando terminología específica.

2.3. Competencia específica 3

Construir propuestas musicales basadas en la interpretación, la improvisación y la experimentación a partir de las posibilidades expresivas y comunicativas del sonido, el cuerpo y los medios digitales mediante procesos individuales y colectivos.

2.3.1. Descripción de la competencia

Con esta competencia, se pretende fomentar la expresión musical y dancística, donde la interpretación de diferentes piezas u obras musicales es el elemento principal en el cual hay que aplicar los conocimientos técnicos y artísticos adquiridos en el aprendizaje del lenguaje musical.

El sonido, como elemento básico en la producción sonora, es la materia prima para poder llevar a cabo interpretaciones, improvisaciones y creaciones musicales. Además del sonido, disponemos del cuerpo como medio para expresar ideas, sentimientos y emociones por su capacidad expresiva y artística.

La interpretación implica construir propuestas musicales con el apoyo de elementos como el lenguaje musical u otros lenguajes, y de recursos no convencionales para facilitar al alumnado la expresión y la comunicación. La improvisación, por su parte, requiere un acompañamiento guiado para favorecer el proceso de experimentación y creación cada vez más libre.

Estas capacidades deben consolidarse individualmente para que el alumnado pueda después construir propuestas colectivas, favoreciendo la identidad propia y la identidad de grupo.

Al finalizar el primer curso, el alumnado debería ser capaz de interpretar propuestas musicales sencillas, experimentar con el sonido y realizar improvisaciones guiadas utilizando los elementos del lenguaje musical. Al mismo tiempo, debería iniciarse en el proceso de creación musical teniendo en cuenta el sonido, el cuerpo y los medios digitales.

Al finalizar el segundo curso, el alumnado debería descubrir diferentes propuestas musicales y dancísticas, valorando el trabajo individual y grupal, utilizando los elementos del lenguaje musical y otros elementos para interpretar propuestas diferentes mediante el

uso del sonido y el cuerpo, y valorando también la contribución personal al trabajo en grupo desde el respeto y la empatía.

Al finalizar el tercer curso, el alumnado debería conocer y experimentar con los elementos estructurales de la música para poder investigar propuestas diferentes con sentido crítico, y ser capaz de construir creaciones musicales e interdisciplinarias guiadas, de manera individual y colectiva, progresando en la interpretación musical. Del mismo modo, se debería profundizar en el control de las emociones y el miedo escénico en las diferentes interpretaciones.

2.4. Competencia específica 4

Crear proyectos musicales e interdisciplinarios mediante su diseño, planificación y ejecución, experimentando con diferentes roles y desarrollando la capacidad crítica, con una valoración tanto del proceso como del resultado.

2.4.1. Descripción de la competencia

La creación de proyectos musicales en el aula a través de los ejes propios de la materia, así como de otras disciplinas, conlleva iniciar un proceso común de reflexión y de análisis a partir de un tema propuesto y de su posterior diseño y difusión, con la aplicación de herramientas afines al ámbito artístico para desarrollar tanto el proceso como el posible resultado final, basándose en el uso de recursos de aprendizaje digitales y de las TIC.

La planificación y el diseño de las diversas fases, que conducirán a un producto final y a la difusión de este a través de varios canales y medios, promueven la toma de decisiones de manera autónoma y la capacidad crítica por parte del alumnado respecto a la realización del proyecto. Este proceso lleva implícita la aplicación de diversos conocimientos adquiridos del lenguaje musical vehiculados a través de la voz, los instrumentos, la expresión corporal y otros lenguajes musicales, gráficos o gestuales.

Asimismo, el trabajo en equipo de manera colaborativa y activa, así como la asunción de diferentes roles para la consecución de un objetivo común en forma de proyecto musical e interdisciplinar, son inherentes a esta competencia, de modo que se establece una continuidad con la Educación Primaria.

Los proyectos musicales multidisciplinares establecen una relación más compleja en cuanto a la organización de su diseño y realización, y precisan de la colaboración entre docentes de las diversas áreas implicadas y de las necesidades del contexto sociocultural. En este sentido, merecen especial atención el desarrollo y la vinculación de elementos relacionados con las artes escénicas.

Por otro lado, esta competencia pretende que el alumnado sea capaz de llevar a cabo un análisis valorativo de las profesiones que intervienen en la realización de proyectos. Durante este proceso, el alumnado asumirá diversos roles relacionados con las profesiones que pueden intervenir en él, como la producción, la interpretación, la dirección,

los técnicos y las técnicas audiovisuales o los y las guionistas, entre otras, desde una perspectiva igualitaria.

Al finalizar el primer curso, el alumnado debería conocer las fases de la creación de un proyecto, así como los criterios y los ámbitos artísticos y profesionales que intervienen en él. También tendría que ser capaz de valorar la importancia tanto del proceso como del resultado en la realización de proyectos.

Al finalizar el segundo curso, el alumnado debería mostrar evidencias sobre la capacidad de desarrollo y colaboración en todas las fases del proyecto, y la capacidad para trabajar con otras disciplinas o ámbitos.

Al finalizar el tercer curso, el alumnado debería ser capaz de establecer un desarrollo superior del proyecto, puesto que el diseño y la organización de este ha de partir de la autonomía creciente del propio alumnado y de las aportaciones que son fruto de la capacidad de diálogo y respeto ante el grupo. De este modo, se incide en el trabajo multidisciplinar y en la capacidad del alumnado para integrar y vertebrar los conocimientos de varias áreas.

2.5. Competencia específica 5

Aplicar recursos digitales a la escucha, la interpretación, la investigación, la creación y la difusión de producciones musicales, adoptando una actitud responsable y acorde con la normativa vigente.

2.5.1. Descripción de la competencia 5

En la sociedad actual, donde la tecnología digital está presente de manera casi permanente en todos los ámbitos y mantiene una relación estrecha con el tipo de aprendizaje formal e informal que recibe el alumnado, adquiere una relevancia especial el desarrollo de la competencia digital en la materia de Música.

Actualmente asistimos a una transformación digital en la que los jóvenes y los adolescentes han cambiado sus hábitos de comunicación y de consumo con el uso de aplicaciones, redes y plataformas audiovisuales, en las que se hacen presentes diferentes lenguajes y elementos creativos. Esta transformación implica el uso de estos recursos en los procesos de percepción y análisis musical, y en la interpretación y creación en el ámbito educativo. El alumnado se encuentra en un contexto digital donde se generan espacios de investigación que favorecen la creación y el tratamiento de contenidos digitales: saber identificar, localizar, recuperar, almacenar, organizar, analizar y compartir la información digital, y evaluar su finalidad y relevancia.

En cuanto a la seguridad, se debe garantizar una enseñanza acorde con los marcos de referencia de la competencia digital ciudadana y la competencia digital docente a través del uso adecuado de aplicaciones, webs y programas de edición de partituras, grabación y edición de audio.

El alumnado debe desarrollar esta competencia de manera transversal en los procesos creativos y en la realización de proyectos artísticos, a través de los cuales se puede generar una propuesta musical, audiovisual o escénica, entre otras, respetando los derechos de propiedad intelectual y escogiendo las licencias de uso pertinentes.

Al finalizar el primer curso, el alumnado debería ser capaz de conocer y utilizar diferentes recursos digitales para la escucha, la interpretación, la creación y la investigación, y ser consciente de la importancia de respetar la normativa vigente en la aplicación de estos recursos.

Respecto al segundo curso, el nivel de desarrollo se debería fundamentar en la capacidad básica de la investigación, la selección y la utilización de recursos digitales musicales aplicados a la escucha, la interpretación, la creación y la investigación, para usarlos posteriormente en la generación de materiales y en producciones musicales adaptadas al nivel, respetando las normas de protección de datos y de autoría, así como las licencias de uso y de difusión.

Al finalizar el tercer curso, el alumnado debería ser capaz de seleccionar, con criterio propio, recursos digitales musicales aplicados a la escucha, la interpretación, la creación y la investigación, de un modo que permita implementarlos en el diseño y la creación de producciones musicales, favoreciendo el desarrollo de la identidad propia. Al mismo tiempo, ha de aportar elementos de juicio y criterio personal acordes con los gustos, los intereses y las preferencias para que, en definitiva, contribuyan a un uso y un consumo musical responsable y sostenible.

3. Conexiones de las competencias específicas entre sí, con las competencias de otras áreas y con las competencias clave

3.1. Relaciones o conexiones con las otras CE de la materia

En este apartado presentamos las conexiones más significativas entre las competencias específicas de la materia de Música.

Entre la competencia CE1 y la CE2, existe una relación significativa en la medida en que hacen referencia a la capacidad de analizar y relacionar los elementos estructurales y técnicos de diferentes propuestas musicales y los elementos que conforman el lenguaje musical en el proceso de percepción.

En cuanto a las conexiones de la CE3, la construcción de propuestas musicales implica el conocimiento y el uso de diferentes elementos del sonido mediante la percepción activa y el análisis de sus elementos estructurales; por lo tanto, se relaciona directamente con la competencia CE2.

La competencia CE4 implica, necesariamente, la conexión con las otras, en cuanto a la relación y la ubicación en el tiempo de propuestas musicales de diferentes épocas y estilos, y, también, el análisis de los elementos (CE1), el uso de las cualidades del sonido

de manera combinada (CE2), la construcción de propuestas musicales (CE3) y la utilización de recursos digitales (CE5).

La competencia CE5 está vinculada a procesos relacionados con el resto de las competencias, en la medida en que se hace uso de la tecnología en el proceso de enseñanza-aprendizaje mediante la selección y la utilización de recursos digitales en los procesos de percepción y análisis (CE1 y CE2) o de interpretación, de creación, de experimentación sonora y de difusión (CE3 y CE4).

3.2. Relaciones o conexiones con las CE de otras áreas de la etapa

La materia Música permite establecer diferentes conexiones con otras materias de la etapa. Teniendo en cuenta las competencias, los saberes y los criterios de evaluación, enumeramos y relacionamos las conexiones más relevantes.

La música se relaciona con la materia de Plástica, Visual y Audiovisual en el uso de los diferentes recursos audiovisuales para la realización de sonorizaciones y ambientaciones sonoras, y en las diferentes propuestas artísticas. Además, se relaciona con la utilización de lenguajes gráficos no convencionales, como por ejemplo los musicogramas o partituras gráficas en la interpretación musical. También cabe destacar las relaciones existentes entre los períodos históricos y los diferentes estilos artísticos.

En cuanto a las relaciones con la materia de Educación Física, destacamos la expresión corporal, la danza y el proceso de interpretación y de creación de coreografías.

La materia de Geografía e Historia se relaciona directamente con los saberes del subbloque Contextos musicales y culturales, puesto que hacen referencia al estudio de los diferentes períodos históricos.

En lo referente a la materia de Biología y Geología, destacamos que en ambas se trabajan aspectos relativos al proceso de percepción y conocimiento del cuerpo como elemento sonoro y receptor. También comparten el conocimiento y el respeto de nuestro entorno natural como inspirador de paisajes sonoros y de exploración sonora.

La materia de Matemáticas se relaciona con el estudio del sistema de intervalos y las dimensiones matemáticas referidas al ritmo y la duración. Además, comparte el método científico como método en la elaboración de proyectos.

La materia de Tecnología y Digitalización comparte el estudio de los elementos físicos del sonido y las unidades de medida propias, la construcción de instrumentos en el aula o el uso de dispositivos electrónicos y herramientas digitales para la grabación, la edición y la difusión musical.

Y, finalmente, se destaca la conexión con las materias lingüísticas, que permiten el trabajo textual del repertorio vocal, así como guiones, cuentos o poemas, entre otros, que se pueden utilizar en varios proyectos musicales y artísticos con el fin de fortalecer la oratoria, la dicción o el fomento de la lectura. Asimismo, las lenguas serán el medio de expresión oral y escrito que permitirá una correcta expresión y utilización de una terminología adecuada en el ámbito musical.

3.3. Relaciones o conexiones con las competencias clave

Conexiones de las competencias específicas de la materia con las competencias clave del perfil de salida del alumnado al final de la educación básica.

	CCL	CP	CTEM	CD	CPSAA	CC	CE	CCEC
CE1	x	x						x
CE2						x	x	x
CE3			x	x	x	x	x	x
CE4	x		x		x	x	x	x
CE5				x			x	x

Competencias clave del perfil de salida del alumnado al final de la enseñanza básica:

- CCL: Competencia en comunicación lingüística
- CP: Competencia plurilingüe
- CTEM: Competencia matemática y en ciencia, tecnología e ingeniería
- CD: Competencia digital
- CPSAA: Competencia personal, social y de aprender a aprender
- CC: Competencia ciudadana
- CE: Competencia emprendedora
- CCEC: Competencia en conciencia y expresión culturales

El cuadro adjunto anterior muestra la existencia de una relación especialmente significativa y relevante entre las cinco competencias específicas de esta materia y algunas competencias clave incluidas en el perfil de salida del alumnado al finalizar la educación básica. En todos los casos, esta relación opera en las dos direcciones. Por una parte, la adquisición y el desarrollo de las competencias específicas señaladas contribuye a la adquisición y el desarrollo de las competencias clave con las que están estrechamente vinculadas; por otra parte, estas competencias clave juegan un papel importante en la adquisición y el desarrollo de las competencias específicas señaladas.

- CE1: en primer lugar, la CE1 se relaciona con las competencias clave CCL, CP y CCEC. Con la CCL, en la medida en que el alumnado ha de aprender a expresar

hechos, conceptos, pensamientos, opiniones o sentimientos de manera oral y escrita, de forma clara y adecuada en diferentes contextos, evidenciando una actitud cooperativa y respetuosa. La CP permite trabajar de manera eficaz la comunicación en una o más lenguas y ampliar el repertorio lingüístico en terminología musical. En relación con la CCEC, el alumnado debe analizar los aspectos esenciales de propuestas de épocas y estilos diferentes mediante la percepción activa, reconociendo y argumentando sobre los lenguajes y los elementos técnicos, con la expresión de ideas y opiniones propias.

- CE2: en segundo lugar, la CE2 está conectada con las competencias clave CC, CE y CCEC, debido a que la CC implica participar en actividades para la toma de decisiones y la resolución de conflictos con actitud democrática para fomentar el desarrollo sostenible. La CE se relaciona con buscar, examinar y comparar oportunidades, necesidades y retos que se deben afrontar con sentido crítico, y usar destrezas creativas para proponer soluciones originales, éticas y sostenibles, tomando conciencia del impacto en el entorno. En relación con la competencia de CCEC, el alumnado ha de ser capaz de reconocer y analizar el lenguaje y los elementos técnicos de las diferentes manifestaciones artísticas, favoreciendo el enriquecimiento cultural.
- CE3: en tercer lugar, la CE3 se vincula con las competencias clave CTEM, CD, CPSAA, CC, CE y CCEC, puesto que, a través de la CTEM, el alumnado debe utilizar métodos propios del razonamiento matemático en la interpretación musical. En la CD, ha de llevar a cabo búsquedas de manera crítica para conocer, crear y difundir contenidos digitales que formen parte de las diferentes propuestas musicales e interdisciplinares. En cuanto a la CPSAA, el alumnado debe expresar y argumentar opiniones, participando activamente en el trabajo en grupo, distribuyendo y aceptando las tareas y las responsabilidades para la construcción de propuestas cooperativas, y planificando objetivos de trabajo individual y grupal. La CC fomenta la participación en actividades y la resolución de conflictos de manera constructiva y dialogada, favoreciendo la cohesión social. La construcción de propuestas musicales y dancísticas conlleva el desarrollo de la CE, competencia que desarrolla el proceso creativo de generar ideas, establecer objetivos y emprender tareas y toma de decisiones. En relación con la competencia de CCEC, el alumnado ha de conocer el lenguaje para crear productos artísticos y culturales a través de la interpretación, la improvisación y la composición mediante diferentes soportes y técnicas.
- CE4: en cuarto lugar, la CE4 se relaciona con las competencias clave CL, CTEM, CPSAA, CC, CE y CCEC, puesto que la CL es necesaria a la hora de implementar un proyecto musical mediante la participación activa en la elaboración de las diversas fases y en su difusión. Al mismo tiempo, la CTEM permite plantear y desarrollar proyectos que siguen el proceso de diseño para realizar los diferentes productos. La CPSAA exige participar en la elaboración de un proyecto musical de manera individual y colectiva, comprender la diversidad de aportaciones para in-

corporarlas al aprendizaje, respetarlas y aportar la visión y opinión propia de manera respetuosa. En cuanto a la relación con la CC, el alumnado, como partícipe de un proyecto musical o interdisciplinar colectivo, debe comprender ideas relativas a la propia identidad y establecer relaciones grupales e interculturales. Asimismo, ha de valorar hechos relevantes relativos a su entorno y mostrar una actitud democrática fundamentada en los derechos humanos, la diversidad cultural, la igualdad de género y la cohesión social. La CE evidencia el conocimiento de los diferentes elementos y las fases que conforman una propuesta musical, y la participación activa en los diferentes proyectos, asumiendo varios roles. En relación con la competencia de CCEC, el alumnado ha de crear proyectos artísticos y culturales, expresando ideas, opiniones, sentimientos y emociones de manera creativa y abierta, con actitud colaborativa y de respeto.

- CE5: en último lugar, la CE5 está conectada, especialmente, con las competencias clave CD, CE y CCEC en la medida en que el alumnado debe valerse de recursos para buscar y seleccionar información necesaria de manera crítica y utilizar herramientas digitales de diversa índole durante el proceso, en el resultado final y en la difusión de este resultado. En cuanto a la relación de esta competencia específica con la CD, el alumnado ha de emplear recursos digitales y de las TIC para compartir creaciones de aula a través de la web social, desarrollando una identidad y un criterio propios con sentido de consumo responsable y sostenible de acuerdo con la normativa vigente, y contribuir a la prevención del ciberacoso y a la educación de una sociedad segura digitalmente. En relación con todas las competencias anteriores, la CE está presente desde el momento en que se deben ordenar procesos de búsqueda, investigación, creación, interpretación y participación en producciones musicales, adquiriendo diferentes roles y fases. Finalmente, y en relación con la competencia de CCEC, el alumnado ha de conocer, seleccionar y utilizar diversos medios y técnicas para los diferentes proyectos, respetando y protegiendo la creatividad y las producciones de los demás.

4. Saberes básicos

4.1. Introducción

En este apartado presentamos los saberes básicos que hay que desarrollar en cada uno de los cursos de la materia de Música.

Los saberes básicos son el conjunto de conocimientos que el alumnado debe adquirir a lo largo de la etapa para poder desarrollar las competencias específicas, y que se pueden ampliar con otros saberes deseables a lo largo de la Educación Secundaria.

Estos saberes básicos se distribuyen en dos bloques, que se dividen en subbloques (SB) y estos, a su vez, en grupos (G), siguiendo la clasificación que se hace en la etapa primaria; posibilitan una continuidad en el aprendizaje, con el fin de dar una formación continua, integral y sólida.

El primer bloque, Percepción y análisis, hace referencia, en primer lugar, a los saberes que se trabajarán desde la vertiente perceptiva del sonido y el análisis correspondiente desde los diferentes contextos musicales y culturales: obras de diferentes épocas y estilos, intérpretes, patrimonio o géneros musicales detallados en el subbloque Contextos musicales y culturales; y, en segundo lugar, a los elementos del lenguaje musical: ritmo, melodía o armonía, entre otros, detallados en el subbloque Elementos del sonido y estructura musical.

El segundo bloque, Interpretación y creación, hace referencia al uso del lenguaje musical y otros lenguajes para la improvisación, la interpretación y la creación. Estos saberes se recogen, en primer lugar, en el subbloque Expresión individual y colectiva y, en segundo lugar, en el subbloque Proyectos artísticos, dedicado a la elaboración de producciones artísticas y a la participación activa del alumnado en todas las fases de estas producciones.

Cabe destacar que los dos bloques se interrelacionan y se pueden trabajar de manera integrada, puesto que el fenómeno sonoro y los elementos que lo conforman, así como los diferentes contextos donde se producen, permiten el trabajo global y necesario para un desarrollo adecuado.

En la gradación de saberes se puede observar que, en el primer curso, cobran importancia los aspectos referentes al lenguaje musical, con el fin de asentar unas bases que provienen de la Educación Primaria, y los diferentes contextos musicales actuales en torno a la música popular urbana. En el segundo curso, se amplían y se refuerzan elementos estructurales y técnicos, como por ejemplo la melodía, el carácter o la textura, entre otros; y en lo referente a los contextos musicales, se da mayor énfasis a las músicas tradicionales y de diversas culturas del mundo. En cuanto al tercer curso, se profundizará en contextos musicales de varios períodos históricos, así como en la elaboración de proyectos artísticos mediante la percepción, la interpretación y la creación musical e interdisciplinar, a pesar de que estos serán una constante en los tres cursos.

Las competencias específicas se despliegan atendiendo a los saberes básicos de la materia de Música, y requieren de una adquisición y desarrollo. Además, hay una vinculación entre las competencias específicas y los bloques de saberes básicos. Concretamente, las competencias 1 y 2 hacen referencia al bloque 1, Percepción y análisis, mientras que las competencias 3 y 4 están referidas al bloque 2. Por otro lado, la competencia 5 tiene un carácter transversal en todos los bloques.

4.2. Bloque 1. Percepción y análisis

SB. 1.1. Contextos musicales y culturales (CE1, CE2)	1. ^{er} curso	2. ^o curso	3. ^{er} curso
G1. Obras e intérpretes			
Evolución de la música y de la danza occidental. Obras de diferentes estilos y períodos históricos.			X
Mitos, estereotipos y roles de género transmitidos a través de la música y la danza. Profesiones musicales desde una perspectiva igualitaria.	X	X	X
Compositoras y compositores de estilos y épocas diferentes.			X
Intérpretes y grupos de la actualidad: actuaciones en vivo y registradas por medios audiovisuales.	X		
G2. Patrimonio musical			
Música tradicional en España y la diversidad cultural.		X	
Patrimonio musical de la Comunitat Valenciana. Estilos, acontecimientos y manifestaciones.	X	X	X
Música y danza de otras culturas del mundo.		X	
Música popular urbana.	X		
La evolución del sonido, el registro sonoro y la música en los medios audiovisuales y las tecnologías digitales.	X		

G3. Géneros musicales y escénicos			
Clasificación de los géneros musicales y escénicos.	x	x	
Los géneros en diferentes contextos históricos.			x
Función social de la música.	x	x	x
G4. Agrupaciones vocales e instrumentales			
Agrupaciones vocales e instrumentales representativas de músicas del mundo y de la música tradicional.		x	
Formaciones en la música popular urbana.	x		
Agrupaciones vocales e instrumentales representativas a lo largo de los diferentes períodos históricos.			x
G5. La voz y los instrumentos			
Clasificación de la voz y de las diferentes familias instrumentales.	x	x	
Organología representativa de músicas del mundo y tradicional.		x	
Organología de música popular urbana.	x		
Instrumentos no convencionales desde una perspectiva de desarrollo sostenible.	x	x	
Clasificación de voces e instrumentos en obras de diferentes períodos históricos.			x

G6. Terminología y normas de comportamiento			
Terminología musical. Argumentación oral y escrita.	x	x	x
Pautas de atención y comportamiento en la audición musical y ante diferentes propuestas artísticas. Actitud abierta y valorativa.	x	x	x

SB.1.2. Elementos del sonido y estructura musical (CE1, CE2, CE5)	1. ^{er} curso	2. ^o curso	3. ^{er} curso
G1. El proceso de escucha			
Elementos que intervienen en el proceso de audición. El oído.	x		
Escucha activa. Pautas de atención, percepción y memoria.	x	x	x
G2. Las cualidades del sonido			
Las cualidades del sonido: altura, intensidad, duración y timbre. Representaciones gráficas. Unidades de medida.	x		
Relación entre el silencio, el sonido y el ruido con el entorno. Agresiones acústicas y creación de ambientes sonoros saludables.	x		
G3. El carácter			
El carácter musical. La música y sus sensaciones.	x	x	

G4. El ritmo			
Pulso, tempo y matices agógicos. Clasificación de los compases.	x	x	
Recursos rítmicos y melódicos: síncopa, contratiempo y valores irregulares.	x	x	
G5. Melodía y armonía			
La melodía. Identificación de diferentes tipos de melodías: lineales, onduladas y quebradas.	x	x	
Escalas musicales. Intervalos.	x	x	
La armonía: armaduras básicas y grados tonales. El acorde.	x	x	
Texturas musicales: monodía, polifonía, contrapunto, homofonía y melodía acompañada.	x	x	
Texturas musicales de los diferentes géneros y estilos en diferentes períodos históricos.			x
G6. Estructura y forma			
La organización de la estructura musical.	x	x	
Formas musicales de los diferentes géneros y estilos en diferentes períodos históricos.			x
G7. Recursos digitales y de las TIC relacionados con la percepción			
Aplicaciones, webs y programas de edición de partituras, grabación y edición de audio.	x	x	x

4.3. Bloque 2. Interpretación y creación

SB.2.1. Expresión individual y colectiva (CE3, CE4)	1. ^{er} curso	2. ^o curso	3. ^{er} curso
G1. Interpretación y técnica vocal			
La técnica vocal: respiración, fonación e impostación. Cuidado y mantenimiento de la voz: hábitos saludables.	x	x	
Obras vocales a una y varias voces, <i>a cappella</i> o con acompañamiento instrumental. Repertorio vocal. La memoria musical en la producción vocal.	x	x	x
G2. Interpretación y técnica instrumental			
La técnica instrumental: respiración, control postural, emisión del sonido, articulación y digitación.	x	x	
Progresiones básicas de acordes. El cifrado anglosajón.	x		
Obras instrumentales de interpretación individual y grupal. Repertorio instrumental polifónico. La memoria musical y el aprendizaje por imitación.	x	x	x
G3. Cuidado instrumental			
El cuidado y el mantenimiento de los instrumentos.	x	x	x
La construcción de instrumentos sencillos a partir de materiales del entorno.	x	x	
G4. Creación e improvisación			
Principios básicos de creación musical en contextos escolares.	x		

Creación y musicalización de textos.	x	x	
La improvisación y la creación sobre pautas previamente establecidas. La experimentación, la exploración sonora y la sonorización.	x	x	x
G5. La notación musical			
Elementos básicos de la notación musical y representaciones gráficas no convencionales aplicados a la práctica.	x	x	x
G6. Habilidades motrices			
Técnica corporal.	x	x	
El cuerpo como medio de expresión.	x	x	x
Pautas de creación de coreografías básicas e improvisación.	x	x	
Danzas del mundo y tradicionales.		x	
Danzas de diferentes épocas históricas.			x
Bailes en la música popular urbana.	x		
Percusión con objetos sonoros. La percusión corporal.	x	x	x

SB.2.2. Proyectos artísticos (CE3, CE4, CE5)	1. ^{er} curso	2. ^o curso	3. ^{er} curso
G1. Planificación			
Definición, fases y criterios de valoración en proyectos musicales e interdisciplinares.	x	x	x

Ámbitos artísticos y profesionales que intervienen en los proyectos y/o sus fases.	x	x	
Estrategias de búsqueda, selección y reelaboración de información de calidad.	x	x	
G2. Producción artística			
Elementos integrales de un proyecto: voz, instrumentos, expresión corporal y lenguaje musical.	x	x	x
G3. Artes escénicas			
Elementos estructurales y técnicos de las artes escénicas: cuerpo, espacio, tiempo, discurso, estructuras y actuación.	x	x	x
G4. Tecnología para la producción musical			
Recursos digitales y de las TIC aplicados a la interpretación, la creación y la grabación.	x	x	x
Licencias de uso, autoría y protección de datos. Planteamientos y hábitos de consumo éticos y responsables.	x	x	x
G5. Actitud			
Pautas de atención y comportamiento en la participación en las diferentes propuestas artísticas.	x	x	x
El control de las emociones en la mejora de la interpretación en público.	x	x	x

5. Situaciones de aprendizaje

Diseñar situaciones de aprendizaje implica tomar decisiones acerca de los espacios, los tiempos y las formas de organización más adecuadas para que el alumnado pueda conseguir ciertos fines o propósitos educativos. En este apartado, se recogen determinados principios que pueden ayudar en el diseño de las actividades.

Los docentes de Música diseñarán transposiciones didácticas con el fin de promover la construcción de aprendizajes y el desarrollo de las competencias, de manera progresiva y secuenciada, a partir de la consolidación gradual de los saberes propuestos. Del mismo modo, estas situaciones y acciones deben favorecer, en la medida de lo posible, el descubrimiento autónomo, así como contribuir a la adaptación al contexto particular de cada centro educativo.

La adquisición de aprendizajes implica establecer situaciones de aprendizaje diversas e innovadoras que combinen diferentes tipos de enseñanza dirigidos con otros más colaborativos o basados en metodologías activas. Conviene plantear aprendizajes en forma de retos, proyectos, investigaciones, producciones artísticas y, en definitiva, elaboración de proyectos artísticos de manera individual y colaborativa, donde se apliquen los conocimientos aprendidos, y que faciliten la transferencia de saberes de la materia Música en relación con el resto de materias.

Siguiendo esta línea, se fomentan aprendizajes significativos, promoviendo la lectura, la investigación y la discriminación de información en diferentes fuentes, el uso de herramientas digitales, el juego y la expresión artística, la interpretación, la improvisación, la creación musical, la asistencia a conciertos, las visitas a entidades y asociaciones culturales, el asesoramiento y la presencia de expertos y expertas externas en el aula, compositores y compositoras, lutieres, técnicos de sonido o músicos, entre otros; todo ello con el fin de participar en procesos y generar diversidad de proyectos a partir de detonantes o puntos de partida del entorno inmediato y de la realidad del alumnado, basados, principalmente, en la dramatización, la interpretación y la creación musical y coreográfica, *performances*, y productos audiovisuales o multidisciplinares.

Estas posibles situaciones de aprendizaje relacionan, de manera implícita, el fomento de la cultura a partir de la relación con el contexto próximo y deben garantizar la creación de situaciones que aproximen al alumnado al patrimonio más cercano a partir del conocimiento de manifestaciones musicales singulares, intérpretes locales, repertorio tradicional o instituciones musicales próximas, entre otros elementos.

Por la fisonomía de la asignatura, se deben tener en cuenta espacios y tiempos que, a veces, tienen poco que ver con los que tradicionalmente se asocian con la práctica docente, por lo que se valorarán los lugares del centro escolar y el entorno para la creación de recursos o propuestas propias. Del mismo modo, la formación del alumnado en el ámbito musical y dancístico se produce en cualquier espacio físico y temporal, desde la salida del hogar, en descansos, desde las diferentes materias o en las actividades complementarias y extraescolares.

Por esta razón, se deben tener en cuenta las prácticas asociadas al aprendizaje informal en un entorno sonoro y musical, como es el de nuestra sociedad, donde el alumnado aprende y dialoga acerca de la música que lo rodea.

Asimismo, es importante implicar al alumnado en la conservación del material, el equipamiento y las infraestructuras escolares del aula a partir de la reflexión sobre las normas y los valores que subyacen en las acciones. En esta materia, especialmente, se deben fomentar el uso, el manejo y el cuidado de instrumentos musicales convencionales divergentes: instrumentos de aula, instrumentos no convencionales, instrumentos modernos o instrumentos tradicionales, así como el uso elevado de dispositivos electrónicos de producción y grabación musical que generen situaciones de aprendizaje propias de una educación del siglo XXI.

Las actividades y las propuestas se deben realizar siguiendo el diseño universal de aprendizaje (DUA), facilitando los recursos materiales y favoreciendo el acceso al aula y a actividades dentro y fuera del centro.

A la hora de evaluar, se utilizarán diferentes instrumentos de heteroevaluación, autoevaluación y coevaluación, que permitan evaluar tanto el proceso de aprendizaje como el producto final. Hemos de disponer de instrumentos de evaluación diversos, acordes al devenir de nuestra materia, que nos ayuden a comprobar el grado de adquisición del aprendizaje para poder establecer los ajustes pertinentes en el proceso, como rúbricas, escalas de observación, diarios de clase o análisis de grabaciones, entre otros.

En todos los procesos de enseñanza-aprendizaje y de proyectos artísticos, se fomenta la tolerancia y el respeto a las manifestaciones y opiniones diferentes, fruto de la diversidad y la igualdad, como fuente de enriquecimiento personal, fomentando el trabajo grupal y valorando las aportaciones al bien común. Todas las actividades que se hagan deben garantizar la convivencia y los valores democráticos, además de promocionar la participación activa en el centro y fuera de él, dando a conocer el trabajo de aula desde una perspectiva sostenible y contribuyendo a la consecución de los retos y los desafíos del siglo XXI.

6. Criterios de evaluación.

6.1. Competencia específica 1

Analizar propuestas musicales, corporales y multidisciplinares de épocas y estilos diferentes por medio de la percepción activa, relacionando los elementos estructurales y técnicos con sentido crítico, y valorando la diversidad cultural que representan.

1.º y 2.º ESO	3.º ESO
CE1.1. Identificar los elementos estructurales y técnicos de géneros y estilos musicales diferentes y multidisciplinares, relacionándolos entre sí y valorando su diversidad.	CE1.1. Analizar las características de propuestas musicales y multidisciplinares de géneros, épocas y estilos diferentes a partir de sus elementos estructurales y técnicos, relacionándolas entre sí y valorando su diversidad.
CE1.2. Emitir opiniones personales a partir de propuestas musicales, corporales y multidisciplinares, de manera oral o escrita, con actitud abierta y terminología adecuada.	CE1.2. Argumentar juicios críticos acerca de propuestas musicales, corporales y multidisciplinares, de manera oral o escrita, con actitud abierta y terminología adecuada.
CE1.3. Reconocer elementos del patrimonio musical del entorno del alumnado y otras culturas, valorando su diversidad.	CE1.3. Apreciar la riqueza del patrimonio musical de diferentes épocas y estilos, reconocer sus funciones y características, y respetar su diversidad.

6.2. Competencia específica 2

Relacionar los elementos, las características y las representaciones gráficas del sonido, los instrumentos y la voz a partir del análisis auditivo y visual, y el planteamiento de soluciones a las agresiones acústicas del entorno.

1.º y 2.º ESO	3.º ESO
CE2.1. Reconocer las cualidades del sonido, de manera combinada, así como sus características y su representación gráfica.	CE2.1. Analizar autónomamente las cualidades del sonido, de manera combinada, así como sus características y su representación gráfica, utilizando el lenguaje musical y otros lenguajes.
CE2.2. Identificar las voces y los instrumentos en diferentes contextos sonoros.	CE2.2. Reconocer las diferentes agrupaciones vocales e instrumentales en diversos

	períodos históricos y describir sus principales funciones.
CE2.3. Identificar agresiones acústicas del entorno y reflexionar sobre posibles soluciones.	CE2.3. Proponer soluciones a las agresiones acústicas del entorno próximo, mediante la percepción reflexiva y la sensibilización.

6.3. Competencia específica 3

Construir propuestas musicales basadas en la interpretación, la improvisación y la experimentación a partir de las posibilidades expresivas y comunicativas del sonido, el cuerpo y los medios digitales, mediante procesos individuales y colectivos.

1.º y 2.º ESO	3.º ESO
CE3.1. Interpretar propuestas musicales utilizando los elementos del lenguaje musical y otras representaciones gráficas, a partir del sonido, el cuerpo y los medios digitales, enriqueciendo la identidad propia.	CE3.1. Interpretar propuestas musicales de manera individual y grupal, utilizando los elementos del lenguaje musical y otras representaciones gráficas, y valorar el ensayo como espacio de escucha y aprendizaje.
CE3.2. Crear improvisaciones de manera guiada mediante procesos individuales y colectivos.	CE3.2. Crear diferentes propuestas musicales e improvisaciones, favoreciendo el respeto y el sentido crítico.
CE3.3. Experimentar con las posibilidades expresivas y comunicativas del sonido, el cuerpo y los medios digitales.	CE3.3. Experimentar con las posibilidades expresivas y comunicativas del sonido, el cuerpo y los medios digitales en la creación de propuestas, mostrando confianza en las capacidades propias y valorando las de los otros.
CE3.4. Manifestar ideas, sentimientos y emociones para favorecer procesos comunicativos, de empatía y respeto.	CE3.4. Expresar ideas, sentimientos y emociones acerca de las propuestas realizadas para potenciar la comunicación, la empatía y el respeto hacia los demás.

6.4. Competencia específica 4

Crear proyectos musicales e interdisciplinares mediante su diseño, planificación y ejecución, experimentando con diferentes roles y desarrollando la capacidad crítica, con una valoración tanto del proceso como del resultado.

1.º y 2.º ESO	3.º ESO
CE4.1. Identificar los procesos de creación, edición y difusión musical y las profesiones que intervienen en ellos.	CE4.1. Analizar los procesos de creación, edición y difusión, así como las profesiones que intervienen en proyectos musicales e interdisciplinares.
CE4.2. Planificar las fases principales de una producción musical y su difusión.	CE4.2. Diseñar proyectos musicales e interdisciplinares a partir de las fases, con una valoración tanto del proceso como del resultado, argumentando las conclusiones adoptadas.
CE4.3. Utilizar técnicas de interpretación musical y corporal, potenciando la manifestación y el control de emociones.	CE4.3. Aplicar los conocimientos adquiridos en diferentes disciplinas en la creación de proyectos artísticos como medio de cohesión y participación activa.

6.5. Competencia específica 5

Aplicar recursos digitales a la escucha, la interpretación, la investigación, la creación y la difusión de producciones musicales, adoptando una actitud responsable y acorde con la normativa vigente.

1.º y 2.º ESO	3.º ESO
CE5.1. Emplear recursos digitales y de las TIC para compartir creaciones de aula a través de la web social, desarrollando una identidad y un criterio propios con un sentido del consumo responsable y sostenible de acuerdo con la normativa vigente.	CE5.1. Buscar información y recursos musicales en diferentes medios digitales de manera contrastada y con el análisis y la valoración de las diferencias.

<p>CE5.2 Tratar información musical en diferentes medios digitales de manera contrastada, utilizando recursos, entornos informáticos y servicios en red.</p>	<p>CE5.2. Utilizar recursos digitales de manera individual o colectiva para la percepción, la creación, la interpretación, la grabación o la edición musical de las producciones creadas.</p>
<p>CE5.3. Compartir información y contenidos digitales en proyectos musicales colaborativos, utilizando las TIC y aplicando buenas conductas para la prevención del ciberacoso.</p>	<p>CE5.3. Practicar un consumo digital responsable de recursos y productos musicales, respetando las licencias de uso y la normativa vigente de protección de datos y autoría.</p>

”

17. Se incluye el currículum de una nueva materia optativa, Finanzas y Consumo Responsables, en el Anexo IV:

“FINANZAS Y CONSUMO RESPONSABLES

1. Presentación

El nivel actual de educación financiera en España está por debajo de la media de los países de la OCDE, según indica el último informe PISA publicado en mayo de 2020 sobre competencias financieras del alumnado de 15 años. En el mismo sentido van los resultados de la Encuesta Financiera de las Familias realizada por el Banco de España en septiembre de 2022, que muestran que se debe mejorar y pone también de relieve que hay una relación directa entre el nivel socioeconómico de las familias y los conocimientos financieros de sus miembros.

Diferentes estudios de la Organización para la Cooperación y el Desarrollo Económicos (OCDE), Unión Europea, Comisión Nacional del Mercado de Valores, Banco de España entre otros, indican que disponer de unos conocimientos básicos de finanzas es beneficioso para cualquier persona. Hace más de una década que se realizaron las primeras recomendaciones internacionales de la OCDE instando a los países a tener sus propios planes de educación financiera. Posteriormente, otros organismos como la Comisión Europea o el propio Parlamento Europeo han puesto de relieve la necesidad de que la ciudadanía disponga de unas competencias financieras que le permitan tomar mejores decisiones y contribuyan a mejorar el bienestar de la sociedad.

Por otra parte, con la educación en consumo responsable se pretende conseguir personas libres, conscientes, críticas, solidarias, y comprometidas con su entorno medioambiental; además, conocedoras de sus derechos y preparadas para asumir sus responsabilidades en un mundo globalizado, en cambio permanente y generador de desigualdades y desequilibrios.

La educación de la persona consumidora abarca actitudes y conocimientos relacionados con el funcionamiento de la sociedad actual. Es un aprendizaje sobre la responsabilidad que como ciudadanía contribuye a que la persona sea capaz de administrar su propia vida, además de contribuir a la mejora de la sociedad actual y futura. En definitiva, esta educación significa formar en un pensamiento crítico e independiente a personas concienciadas que reflexionen seriamente sobre las decisiones que toman a diario y, sobre cómo les afectan estas decisiones a sí mismas, a otras personas y al medioambiente.

La materia de Finanzas y Consumo Responsables se propone como optativa en primer curso de la ESO para introducir al alumnado, que inicia una etapa de cambios constantes, en un uso adecuado de las finanzas y del consumo responsable. Esta materia se enmarca en un conjunto de asignaturas que persiguen una formación integral del alumnado en el área financiera que consiga formar una ciudadanía responsable a la hora de consumir y gestionar sus finanzas.

El enfoque de la materia se realizará de forma práctica y la metodología será, por tanto, en su mayoría inductiva, yendo de lo concreto a lo general. La aproximación a muchos de los contenidos de la materia se hará partiendo de hechos concretos, observaciones, experiencias y vivencias personales próximas. Se quiere facilitar así la motivación

e interés de los alumnos y las alumnas por los contenidos y las actividades que se proponen. Se favorecerá la motivación por aprender, mediante la realización de tareas en las que el alumnado, a través de situaciones reales y la investigación de su entorno, genere aprendizajes duraderos y consiga el desarrollo de una actitud proactiva y responsable. Mediante estas tareas, se fomentarán las habilidades sociales, la capacidad de comunicación, la iniciativa personal, la creatividad, la búsqueda de soluciones originales, la planificación, la reflexión y el trabajo cooperativo.

La materia parte de conocimientos adquiridos en la etapa de Educación Primaria, especialmente en el área de Conocimiento del Medio Natural, Social y Cultural. Además, se asocia con otras materias de primer curso de la Educación Secundaria Obligatoria tales como Biología y Geología, Educación Física, Geografía e Historia, Lengua Castellana, Lengua Extranjera, Lengua Valenciana, Matemáticas y Tecnología y Digitalización.

En esta materia, la vinculación entre competencias clave y retos del siglo XXI es la que dará sentido a los aprendizajes, al acercar al alumnado a situaciones, cuestiones y problemas reales de la vida cotidiana, lo que, a su vez, proporcionará el necesario punto de apoyo para favorecer situaciones de aprendizaje significativas y relevantes.

En cuanto a competencias específicas, el alumnado aprenderá a utilizar las herramientas que le permitan diseñar un plan financiero familiar sencillo y se formará para adquirir hábitos de consumo responsable, con el fin de que valore los beneficios sobre su entorno. Asimismo, analizará los documentos cotidianos relacionados con las actividades de consumo y se formará en la prevención de problemas relacionados con el fraude, las apuestas y la publicidad engañosa. Finalmente se intentará que el alumnado identifique y proponga soluciones que reduzcan la desigualdad y la escasez de recursos.

La materia se divide en tres bloques de saberes. En un primer bloque se recogen los contenidos que ayudarán al alumnado a identificar las principales fuentes de ingresos y gastos de las familias, valorando la importancia del ahorro en contraposición con el endeudamiento, asimismo se estudia en este bloque la importancia de conocer como elaborar un presupuesto familiar sencillo que nos permita un control de los gastos e ingresos familiares. Un segundo bloque de saberes se centra en los derechos y responsabilidades como personas consumidoras, haciendo hincapié en la importancia que ha adquirido el comercio electrónico. El tercer bloque presenta los saberes necesarios para introducir al alumnado en la prevención de riesgos derivados de la toma de decisiones de consumo, tales como el fraude, las apuestas y la publicidad engañosa y la importancia de un consumo responsable de cara a reducir la desigualdad y la escasez de recursos.

Los criterios de evaluación van dirigidos a comprobar el grado de adquisición de las competencias específicas, es decir, el nivel en el que el alumnado es capaz de movilizar los saberes, conceptuales, procedimentales y relativos a actitudes y valores, en situaciones o actividades del ámbito personal, social y académico con una futura proyección profesional.

2. Competencias específicas

2.1. Competencia específica 1.

Diseñar un plan financiero personal y/o familiar sencillo, utilizando estrategias de planificación y toma de decisiones y evaluando la coherencia y consistencia a lo largo del tiempo.

2.1.1. Descripción de la competencia

En un mundo incierto, cambiante y complejo como en el que vivimos actualmente es fundamental planificar nuestras finanzas personales para cubrir las necesidades individuales y familiares de alimentación, vestimenta, transporte, educación, cultura y ocio; así como decidir los objetivos individuales y/o familiares de futuro, y estar preparados y preparadas para solucionar posibles imprevistos que supongan un gasto.

La planificación financiera personal y/o familiar es imprescindible para conseguir los objetivos económicos marcados por cada persona a medio y a largo plazo. Los objetivos de la planificación financiera son anticipar las decisiones futuras, coordinar las distintas actividades a realizar, concretar los objetivos a conseguir, así como elaborar un presupuesto y realizar un control del mismo. Una correcta planificación debe tener presente el tiempo necesario para poder realizarse y ha de partir de unos objetivos realistas y cuantificables.

Diseñar un plan de acción implica tomar decisiones financieras adecuadas para satisfacer, de manera autónoma, las necesidades identificadas a partir de los objetivos marcados, saber con qué ingresos contamos y qué se quiere hacer. Además, siempre es conveniente revisar de forma periódica estos planes y reajustarlos a las circunstancias, aplicando un proceso continuo de control. La realización de estas acciones se convierte en un hábito beneficioso, pues permite identificar en qué gastamos nuestros ingresos y ahorrar para conseguir nuestros objetivos a medio y largo plazo.

Los conocimientos financieros desde edades tempranas evitarán que se adopten en el futuro decisiones erróneas, tales como un endeudamiento excesivo, pérdidas de patrimonio y riesgo de exclusión financiera. La adecuada familiarización con estos conocimientos básicos les puede ayudar en la edad adulta a elegir mejor, para alcanzar una economía más respetuosa con las personas y el planeta. Todo ello contribuirá a mejorar la calidad de vida de las personas.

2.2. Competencia específica 2.

Valorar el consumo responsable en nuestro entorno más cercano, identificando los beneficios económicos y sociales que produce, y su aplicación en nuestras actividades cotidianas.

2.2.1. Descripción de la competencia

La transición ecológica, también denominada transición verde, es un proceso inevitable que conlleva un reto de dimensiones globales, nacionales y locales.

En la sociedad actual, la persona consumidora y usuaria responsable es la que, además de conocer sus derechos, se guía por criterios sociales y medioambientales para contribuir a un entorno favorable para todos y garantizar un consumo con el menor impacto sobre el medio ambiente, y así mejorar la calidad de vida de las personas y de las generaciones futuras.

En esta competencia, el alumnado analizará sus actos de compra y reflexionará sobre los procesos racionales de la toma de decisiones, siendo consciente de su importancia. Ello conlleva hacer un consumo consciente y crítico, que se demuestra, tanto a la hora de comprar un producto o contratar un servicio, empleando eficientemente los recursos de los que se dispone.

A partir de situaciones cotidianas, el alumnado comprenderá cómo sus hábitos de consumo repercuten en el entorno y fomentará nuevas prácticas más sostenibles relacionadas con la eficiencia doméstica, de consumo y producción responsables que tengan un efecto positivo en el entorno.

2.3. Competencia específica 3.

Utilizar, cumplimentar e interpretar documentos cotidianos, empleados en actividades relacionadas con el consumo, tratándolos de manera adecuada en su relación con las administraciones públicas u otras entidades

2.3.1. Descripción de la competencia

La ciudadanía realiza operaciones de compraventa diarias para cubrir sus necesidades como consumidora, en las que se usan diferentes documentos, que es necesario conocer para tener comportamientos de consumo adecuados que les permitan realizarse plenamente como personas consumidoras.

Esta competencia proporcionará al alumnado las herramientas que les van a permitir utilizar, rellenar e interpretar diferentes documentos utilizados en las operaciones de compraventa como son las facturas y albaranes.

Además, el alumnado conocerá los mecanismos básicos que puede emplear para hacer valer sus derechos como consumidores y consumidoras frente a su relación con las diferentes administraciones públicas, así como con cualquier otro tipo de entidad u organización con la que se pueda relacionar en sus actividades cotidianas de consumo, aprendiendo a cumplimentar documentos asociados con las quejas y reclamaciones.

2.4. Competencia específica 4.

Utilizar estrategias y acciones, individuales y colectivas, que prevengan problemas relacionados con el fraude, las apuestas, la publicidad engañosa y las compras compulsivas, aplicando herramientas y habilidades para evitarlos.

2.4.1. Descripción de la competencia

En la actualidad hay determinados consumos que, junto con las adicciones, representan conductas problemáticas que comienzan en la adolescencia, como pueden ser la ludopatía y el uso abusivo de videojuegos y redes sociales. Estos consumos pueden generar síntomas de ansiedad, depresión, irritabilidad y aislamiento social. Además, la adicción puede interferir en el desarrollo de habilidades sociales y emocionales, afectando negativamente al bienestar de los y las adolescentes. Al mismo tiempo, el uso de las redes sociales ha generado fraudes digitales que hay que reconocer y evitar.

Esta competencia aportará al alumnado herramientas y habilidades para evitar las conductas adictivas relacionadas con los juegos de azar y las compras compulsivas que afectan directamente a las finanzas personales.

Así mismo, el alumnado aprenderá a detectar la multitud de reclamos publicitarios a los que se enfrenta diariamente: campañas, imágenes, mensajes y eslóganes con los que se trata de incentivar su acción de compra. De este modo, analizará sus conductas a la hora de comprar y reflexionará sobre sus decisiones racionales de consumo, siendo consciente de su complejidad.

Por otro lado, se identificarán los tipos más comunes de fraude bancario entre los que se incluyen: suplantación de identidad bancaria, préstamos fraudulentos, fraude en Internet, tarjetas extraviadas o robadas, fraude en el uso de tarjetas, entre otros. Estos conocimientos les ayudarán a prevenir dichas prácticas.

Todo ello permitirá identificar pautas de comportamiento y consumo seguras y valorará el impacto de sus acciones, tanto a nivel individual como en el entorno.

2.5. Competencia específica 5.

Identificar y proponer soluciones que reduzcan la desigualdad y la escasez de recursos, basándose en valores solidarios y sostenibles.

2.5.1. Descripción de la competencia

Conocer y comprender el entorno y la sociedad desde un enfoque económico es fundamental para ser parte de la ciudadanía comprometida. Resulta imprescindible dotar a las personas de conocimientos económicos básicos, para que con sentido crítico y desde una visión activa, promuevan actuaciones relacionadas con el desarrollo ético y sostenible.

La sociedad actual se enfrenta a problemas económicos y sociales de gran importancia y complejidad, entre ellos la desigualdad en el mundo laboral. Aprender a detectarlos y prevenirlos es necesario para poder hacer frente a la toma de decisiones a las que la ciudadanía se enfrenta. Esta mirada es indispensable para formar ciudadanos y ciudadanas conscientes de sus derechos que les permitan tomar decisiones, considerando las repercusiones medioambientales y sociales.

Simultáneamente, es importante adquirir un sistema de valores y actuar con principios éticos desde el respeto a diferentes realidades humanas que haga posible valorar la riqueza y las oportunidades de nuestra sociedad desde una actitud proactiva y comprometida con un estilo de vida responsable, asumiendo que cada persona tiene una responsabilidad e impacto sobre su entorno y sobre las personas.

Promover prácticas y proyectos que sean equitativos y sostenibles, genera un aprendizaje significativo que permite al alumnado involucrarse y participar tomando sus propias decisiones personales y colectivas.

3. Conexiones de las competencias específicas entre sí, con las competencias específicas de otras materias y con las competencias clave.

3.1. Relaciones o conexiones entre las competencias específicas

Conexiones Competencia Específica 1

Se relaciona con la CE2 por la necesidad de valorar las posibilidades de consumo antes de realizar el plan financiero personal y con la CE3 al aprender a cumplimentar e interpretar los documentos con que la ciudadanía se encuentra al realizar acciones de consumo. También se relaciona con la CE4 ya que es necesario tomar medidas para prevenir los fraudes asociados a nuestras decisiones. Igualmente, se relaciona con la CE5 pues las decisiones que toma un individuo influyen en el consumo que se hace de los recursos escasos.

Conexiones Competencia Específica 2

Esta competencia se vincula con la CE3, pues al ser consumidores y consumidoras responsables debemos leer detenidamente los documentos relacionados con los productos que adquirimos para entender su impacto ambiental; también está relacionada con la CE4 al conocer cómo se toman decisiones informadas y evitar los problemas que pueden ocasionarse por ese desconocimiento. Igualmente, al valorar el consumo responsable podemos apoyar a empresas y marcas que tienen prácticas éticas y sostenibles, hecho que ayudará a la reducción de la desigualdad y a la optimización de los recursos (CE5). Al mismo tiempo, tiene relación con la CE1 como ya se ha indicado.

Conexiones Competencia Específica 3

La CE3 está estrechamente relacionada con la CE4, puesto que al comprender documentos asociados con productos o servicios y sus reclamaciones, los consumidores pueden protegerse mejor contra el fraude y la publicidad engañosa. Como se ha indicado previamente también tiene relación con la CE2 pues las personas consumidoras responsables tienen mayor interés en toda la documentación relacionada con las decisiones de consumo y con la CE1 como ya se ha comentado.

Conexiones Competencia Específica 4

La CE4 está vinculada directamente con la CE5, ya que al combatir el fraude y las prácticas comerciales engañosas se puede contribuir a mitigar la escasez de recursos evitando el mal uso de éstos, así como el despilfarro y el endeudamiento excesivo. Y por los motivos comentados anteriormente existe una relación directa con la CE1, CE2 y CE3.

Conexiones Competencia Específica 5

Por último, como se ha reflejado anteriormente, la CE5 en la cual se identifican y proponen soluciones que reduzcan la desigualdad y la escasez de recursos, se relaciona con la CE1 al influir las decisiones de consumo de un individuo en el uso que se hace de los recursos; con la CE2 pues el consumo responsable está directamente vinculado a una correcta utilización de estos, contribuyendo a minimizar las desigualdades. Finalmente, como se ha indicado anteriormente, existe relación con la CE4.

3.2. Relaciones o conexiones con competencias específicas de otras áreas

Las competencias específicas de la materia de Finanzas y Consumo Responsables tienen especial relación con las áreas lingüísticas, tecnológicas, científicas, así como las ciencias sociales que el alumnado estudia durante el primer curso de la ESO. El carácter práctico de la materia hace posible que se apliquen a la vida real aquellas competencias más abstractas de otros ámbitos.

La competencia específica 1 se relaciona con la materia de Matemáticas, ya que es necesario usar el método científico para que las herramientas utilizadas tengan una base fundamentada. Al mismo tiempo, tiene relación con la materia de Tecnología y Digitalización por la metodología de trabajo empleada.

- **Matemáticas:** se utilizan en la materia algunas competencias específicas de matemáticas que nos sirven para resolver problemas relacionados con situaciones diversas del ámbito social (CE1), y al mismo tiempo ayudan a construir modelos matemáticos funcionales con el objetivo de interpretar problemas relevantes (CE3).

- **Tecnología y Digitalización:** la competencia específica 1 resuelve problemas sencillos aplicando el método de proyectos de manera similar al utilizado en esta materia.

La competencia específica 2 tiene relación con las materias de Educación Física, Geografía e Historia y Biología y Geología:

- **Educación Física:** la competencia específica 4 pretende que el alumnado integre un estilo de vida activo mediante la práctica de la actividad física y deportiva autorregulada estableciendo conexiones entre los hábitos de comportamiento cotidianos y el bienestar físico y mental. Esta competencia específica está muy relacionada con el objetivo de valorar los beneficios del consumo responsable en su vida cotidiana.
- **Geografía e Historia:** la competencia 5 explica las interrelaciones económicas fundamentales entre los elementos del espacio físico y las actividades de las sociedades humanas, y su repercusión en la sostenibilidad del mismo modo que se trabaja en la CE2 de Finanzas y Consumo Responsables.
- **Biología y Geología:** las competencias de la materia de Biología y Geología tienen un nexo común con la materia de Finanzas y Consumo Responsables. La competencia específica CE7 de la materia trabaja sobre la conservación de todas las formas de vida y del planeta y la CE10 la adopción de hábitos de comportamiento en la actividad cotidiana responsables con el entorno.

La competencia específica 3 está asociada tanto a competencias de las áreas lingüísticas como aquellas relacionadas con el lenguaje matemático que es utilizado en los documentos cotidianos trabajados en esta materia.

- **Matemáticas:** la competencia específica de Matemáticas con la que se vincula la materia es la interpretación de mensajes orales y escritos complejos de manera formal, empleando el lenguaje matemático (CE6).
- **Lengua Castellana y Literatura y Valencià: Llengua i Literatura:** en la materia de Finanzas y Consumo responsables se trabajan la comprensión escrita (CE3), la expresión escrita (CE5), la mediación (CE7) y la lectura (CE8).

Las competencias 4 y 5 tienen relación con las competencias comunicativas de las lenguas estudiadas en el currículo por todo el alumnado, necesarias para la explicación de las soluciones propuestas. A su vez, hay relación directa con la metodología utilizada en Tecnología y Digitalización y Matemáticas y, finalmente, las competencias descritas estudiadas en la materia de Geografía e Historia se asocian con el conocimiento de la realidad social.

- Lengua Castellana y Literatura y Valencià: Llengua i Literatura, ya que ambas lenguas permiten una acción comunicativa y son fundamentales para justificar las ideas propuestas. Así pues, competencias como la comprensión oral (CE2), comprensión escrita (CE3), expresión oral (CE4), la expresión escrita (CE5), la mediación (CE7) y la lectura (CE8) son básicas para conseguir los objetivos del curso.
- Primera Lengua Extranjera: la competencia 2 (comprensión oral) y la competencia 3 (comprensión escrita) son de gran relevancia para comprender otras realidades en diferentes lenguas extranjeras.
- Tecnología y digitalización: la competencia 2 busca obtener, analizar y seleccionar información confiable y segura para gestionar el tiempo, los conocimientos y los recursos disponibles, abordando retos tecnológicos siguiendo un plan de trabajo realista, del mismo modo que trabajamos en esta materia.
- Geografía e Historia: la materia de Finanzas y Consumo Responsables trabaja los diferentes problemas sociales relevantes asumiendo valores democráticos y desde una perspectiva crítica, de forma similar a la que se indica en la competencia específica 7 de Geografía e Historia. Al mismo tiempo, existe relación con la competencia específica 5 ya que se trabaja el impacto de las actividades humanas en el entorno.

3.3. Relaciones o conexiones con las competencias clave

La competencia específica 1 se vincula con la competencia en comunicación lingüística (CCL) y la competencia digital (CD) pues son necesarias para identificar los principales elementos de un plan financiero y realizar su diseño; con la competencia personal, social y de aprender a aprender (CPSAA), al tomar decisiones y aprender de sus errores; con la competencia matemática y competencia en ciencia, tecnología e ingeniería (CTEM) al utilizar el pensamiento científico para entender las herramientas de análisis básicas utilizadas; con la competencia ciudadana (CC) y la competencia emprendedora (CE) puesto que permitirán utilizar estrategias de planificación, evaluarlas en el tiempo e incorporar estos aprendizajes para comprender su realidad desde una perspectiva crítica.

La competencia específica 2 tiene conexión con la competencia en comunicación lingüística (CCL), la competencia digital (CD), la competencia personal, social y de aprender a aprender (CPSAA) y la competencia ciudadana (CC), todas ellas básicas para valorar la importancia del consumo responsable, buscar fuentes fiables para validar, sustentar y contrastar la información y obtener conclusiones relevantes. Del mismo modo, se relaciona con la competencia emprendedora (CE) al aplicar el consumo responsable en nuestras actividades cotidianas, analizando necesidades y oportunidades y afrontar retos con sentido crítico y valorando el impacto en el entorno.

La competencia específica 3 tiene conexión con la competencia en comunicación lingüística (CCL), la competencia plurilingüe (CP) y la competencia digital (CD), ya que permitirá al alumnado expresarse de forma oral y escrita, tanto en los idiomas cooficiales

como en lengua extranjera, con coherencia, corrección y adecuación en sus relaciones de consumo y con las administraciones públicas, utilizando herramientas o plataformas digitales de forma cívica y reflexiva. También se relaciona con la competencia personal, social y de aprender a aprender (CPSAA) y la competencia ciudadana (CC) al comprender su papel como ciudadanía y gestionar retos y cambios para armonizarlos con sus propios objetivos, con actitud dialogante y respetuosa y opuesta a cualquier tipo de discriminación.

La competencia específica 4 se relaciona con la competencia ciudadana (CC), ya que permite comprender y analizar problemas de actualidad como son el fraude, las apuestas, la publicidad engañosa y las compras compulsivas, así como, su dimensión social y personal; con la competencia personal, social y de aprender a aprender (CPSAA), al comprender los riesgos de estas conductas y aplicar estrategias para abordarlas. También, se relaciona con la competencia emprendedora (CE), la competencia en comunicación lingüística (CCL), la competencia plurilingüe (CP) y la competencia digital (CD) puesto que todas ellas son básicas para evaluar fortalezas y debilidades propias, identificar los riesgos estudiados, adoptar las medidas preventivas y hacer un uso crítico, legal, seguro y saludable de las nuevas tecnologías.

La competencia específica 5 se vincula con la competencia en comunicación lingüística (CCL), con la competencia digital (CD), con la competencia personal, social y de aprender a aprender (CPSAA), con la competencia ciudadana (CC) y con la competencia en conciencia y expresión culturales (CCEC), pues al identificar y proponer soluciones que reduzcan la desigualdad y la escasez de recursos, el alumnado expresa y regula sus emociones desde una perspectiva solidaria y sostenible utilizando para ello herramientas de comunicación oral y escrita en las diferentes lenguas del currículo. Del mismo modo, la CE5 se vincula con la competencia emprendedora (CE) al reflexionar sobre la relación de los problemas económicos básicos y realizar propuestas de mejora.

	CCL	CP	CTEM	CD	CPSAA	CC	CE	CCEC
CE 1	X		X	X	X	X	X	
CE 2	X			X	X	X	X	
CE 3	X	X		X	X	X		
CE 4	X	X		X	X	X	X	
CE 5	X			X	X	X	X	X

Competencias clave del perfil de salida del alumnado al término de la enseñanza básica:

- CCL. Competencia en comunicación lingüística
- CP. Competencia plurilingüe
- CTEM. Competencia matemática y en ciencia, tecnología e ingeniería
- CD. Competencia digital
- CPSAA. Competencia personal, social y de aprender a aprender
- CC. Competencia ciudadana
- CE. Competencia emprendedora
- CCEC. Competencia en conciencia y expresión culturales

4. Saberes básicos

4.1. Introducción

La necesidad de acelerar la transición hacia una economía circular y baja en carbono se ha hecho evidente en los últimos tiempos. Al mismo tiempo, formar alumnos y alumnas con conocimientos financieros permite que la ciudadanía sea capaz de tomar decisiones adecuadas. En este sentido, la materia de Finanzas y Consumo Responsables trata de impulsar el aprendizaje de la gestión de finanzas y hábitos de consumo más sostenibles para lograr alumnado concienciado con el problema.

Teniendo en cuenta este reto, es necesario que la ciudadanía tenga herramientas para que pueda tomar correctamente sus decisiones financieras y de consumo. Se pretende que el alumnado adquiera un bienestar personal derivado de tener una buena salud financiera.

Los saberes básicos que contribuyen a adquirir las competencias específicas se organizan en tres bloques. El primero se vincula al aprendizaje de herramientas relacionadas con las finanzas personales, comprendiendo los ingresos y gastos más recurrentes en la economía familiar, así como la importancia del ahorro y el control del presupuesto. El segundo bloque de saberes se asocia con los derechos y obligaciones de las personas consumidoras, centrándose en los hábitos de consumo responsable, los derechos de las personas consumidoras y la importancia actual del comercio electrónico. El último bloque está relacionado con la prevención de riesgos derivados del consumo, centrándonos en los fraudes, las apuestas, el consumo compulsivo, la publicidad engañosa, así como, en los problemas de desigualdad y escasez de recursos.

4.2. Bloques

BLOQUE 1. TUS INGRESOS Y GASTOS FAMILIARES (CE1, CE2, CE4, CE5)
GRUPO DE SABERES 1.1 LOS INGRESOS
<ul style="list-style-type: none">• El trabajo por cuenta ajena. Obligaciones y derechos de las personas trabajadoras. La nómina. El salario.• El trabajo por cuenta propia. Autoempleo. Emprendimiento.• Prestaciones sociales: desempleo, becas y pensiones.• Ingresos extraordinarios: patrimonio, herencias, donaciones y beneficios empresariales (dividendos).
GRUPO DE SABERES 1.2 LOS GASTOS
<ul style="list-style-type: none">• Clasificación de los gastos familiares.• Los gastos de primera necesidad. Los gastos fijos. Los gastos superfluos.• Los gastos silenciosos.• Aplicaciones digitales de control de presupuesto.
GRUPO DE SABERES 1.3 AHORRO
<ul style="list-style-type: none">• Importancia del ahorro.• Ahorro versus deuda.• Razones esenciales para ahorrar: los imprevistos, gastos futuros, inversión.• Factores que influyen en el ahorro.
GRUPO DE SABERES 1.4 CONTROL DEL PRESUPUESTO FAMILIAR
<ul style="list-style-type: none">• Control de los gastos.• Regla del ahorro. Salud financiera.• Endeudamiento: riesgos y consecuencias.• Las deudas. Tipos de deudas: hipotecas, préstamos personales, créditos.• Instrumentos de pago. Tarjetas de débito y de crédito. Bizum.

BLOQUE 2. LOS DERECHOS Y RESPONSABILIDADES COMO PERSONAS CONSUMIDORAS. (CE2, CE3, CE4, CE5)
GRUPO DE SABERES 2.1 RESPONSABILIDADES DE LAS PERSONAS CONSUMIDORAS.
<ul style="list-style-type: none">• Hábitos de consumo responsable. Ahorro energético y de recursos naturales.• Huella ecológica. Concienciación del problema de la obsolescencia programada.• Consumo sostenible.• Consumo ético y solidario.

GRUPO DE SABERES 2.2 DERECHOS DE LAS PERSONAS CONSUMIDORAS.
<ul style="list-style-type: none">• Derechos de las personas consumidoras y su defensa.• Reclamaciones e indemnizaciones• Cláusulas abusivas.
GRUPO DE SABERES 2.3 EL COMERCIO ELECTRÓNICO
<ul style="list-style-type: none">• El comercio en internet. Ventajas e inconvenientes.• Medios de pago digitales.• Documentación comercial: factura y albarán.• Protección de datos personales.

BLOQUE 3 PREVENCIÓN DE RIESGOS DERIVADOS DE LA TOMA DE DECISIONES DE CONSUMO (CE1, CE4, CE5)
GRUPO DE SABERES 3.1 EL FRAUDE
<ul style="list-style-type: none">• El fraude de monedas y billetes.• Las criptomonedas y sus riesgos.• El fraude en Internet. Phishing: skimming, vishing, smishing.• El fraude en el etiquetado de productos ecológicos. Greenwashing.
GRUPO DE SABERES 3.2 LAS APUESTAS Y SUS PELIGROS
<ul style="list-style-type: none">• Riesgos relacionados con las apuestas.• Falta de control y regulación.• Adicción y ciberludopatía.
GRUPO DE SABERES 3.3 LAS COMPRAS COMPULSIVAS Y LA PUBLICIDAD ENGAÑOSA
<ul style="list-style-type: none">• El perfil comprador en la adolescencia.• Peligros de las compras compulsivas. Oniomanía.• Los efectos negativos del marketing. Publicidad engañosa y subliminal.• El neuromarketing en las redes sociales y la influencia entre los jóvenes.• Timos y engaños en el mundo influencer.
GRUPO DE SABERES 3.4 DESIGUALDAD Y ESCASEZ.
<ul style="list-style-type: none">• Los problemas medioambientales y sociales actuales.• Nuevas relaciones de trabajo. Igualdad y brecha salarial.• El comercio local.• Economía circular.• Políticas públicas y transición verde.

5. Situaciones de aprendizaje.

En este apartado se presentan algunos principios para diseñar situaciones de aprendizaje acordes con el enfoque competencial de la materia.

En primer lugar, hay que recordar que la capacidad de actuación del alumnado al enfrentarse a una situación de aprendizaje requiere movilizar todo tipo de saberes implicados en las competencias específicas: conceptos, procedimientos, actitudes y valores.

Las situaciones de aprendizaje deben conectarse con los principales retos del siglo XXI, recogidos en el perfil de salida. La materia de Finanzas y Consumo Responsables contribuye a dar respuesta a problemas derivados de la falta de educación financiera y de hábitos de consumo negativos desde un punto de vista personal y social. Al mismo tiempo, la materia aporta herramientas para enfrentarse con mayores garantías a determinadas situaciones relacionadas con el fraude, la publicidad engañosa, las apuestas y las compras compulsivas.

Algunos criterios para diseñar situaciones de aprendizaje desde esta perspectiva serían los siguientes:

- Estar relacionadas con actividades próximas al alumnado que potencien los Objetivos de Desarrollo Sostenible que incorporan los desafíos globales a los que nos enfrentamos, como reducir la desigualdad, preservar el medio ambiente, mejorar la salud, potenciar la producción sostenible, la optimización de recursos escasos, permitiendo descubrir hábitos de consumo responsable y la base de las finanzas personales.
- Conectarlas con otras materias para adquirir una visión integral de la educación financiera y asumir responsabilidades y compromisos, desde una perspectiva interdisciplinar.
- Diseñarlas para incentivar la reflexión, promover la competencia clave de aprender a aprender, y desarrollar un enfoque crítico, con la finalidad de conseguir actitudes sensibles, comportamientos responsables y proactivos que permitan aprovechar las oportunidades sociales y económicas.
- Tienen que estimular el fomento de la lectura y la escritura a través de diferentes canales que les permitan ser personas respetuosas y críticas ante diferentes argumentos y opiniones, así como remarcar la necesidad de potenciar las habilidades comunicativas necesarias a la hora de tomar decisiones personales.
- Deben permitir abordarse de forma individual y grupal, incorporando un enfoque inclusivo, coeducativo, en el que sea visible la relevancia del papel de las mujeres en la sociedad actual, y con técnicas de trabajo cooperativo y colaborativo, mediante actividades dialógicas, de debate, de explicación de resultado de tareas.
- Conectarlas con experiencias y sentimientos personales del alumnado que han tenido lugar en otros contextos, movilizando la capacidad de argumentación mediante el lenguaje verbal y no verbal.
- Potenciarlas con los talentos individuales utilizando herramientas que posibiliten el estímulo de la creatividad y la participación activa del alumnado, para afrontar

los problemas desde diferentes perspectivas según su diversidad personal y cultural.

- Que favorezcan la aceptación y el manejo de los cambios y que den respuesta a cuestiones que servirán al alumnado para afrontar en su futuro decisiones financieras y de consumo.
- Que permitan la inclusión del conjunto del alumnado y para ello utilizar los principios del Diseño Universal de Aprendizaje.
- Que impulsen un buen uso de las nuevas tecnologías en el aula, aprendiendo nuevos programas, aplicaciones y herramientas informáticas para fomentar la alfabetización digital y audiovisual del alumnado y la gamificación en el aula para incrementar su motivación y su autonomía.
- Deben permitir al alumnado descubrir cómo repercuten sus hábitos de consumo en el entorno, fomentando comportamientos eficientes en sus prácticas domésticas y alcanzar una sinergia positiva.
- Que potencien la reflexión sobre situaciones de riesgo como el fraude, la publicidad engañosa, las apuestas, las compras compulsivas y una insuficiente educación financiera para tomar decisiones.

6. Criterios de evaluación

Competencia específica 1. Diseñar un plan financiero personal y/o familiar sencillo, utilizando estrategias de planificación y toma de decisiones y evaluando la coherencia y consistencia a lo largo del tiempo.

1.1. Identificar las diferentes fuentes de ingresos, analizando distintas situaciones que puedan generar cambios.
1.2. Proponer y justificar decisiones de gasto, estableciendo prioridades según las necesidades.
1.3. Elaborar un presupuesto personal y/o familiar.
1.4. Comparar los ingresos y los gastos realizados con el presupuesto establecido y realizando ajustes cuando sea necesario.

Competencia específica 2. Valorar el consumo responsable en nuestro entorno más cercano, identificando los beneficios económicos y sociales que produce, y su aplicación en nuestras actividades cotidianas.

2.1. Valorar el consumo responsable, a través del pensamiento crítico, como una herramienta para reducir los efectos del cambio climático y la desigualdad social, promoviendo actitudes socialmente responsables, mediante su implementación, tanto en entornos cercanos, como en otros simulados.

2.2. Valorar la importancia de las medidas de las administraciones públicas para mejorar los hábitos de consumo, analizando su repercusión en la sociedad.
--

2.3. Reflexionar con una actitud crítica y constructiva sobre las decisiones de consumo responsable en las actividades cotidianas.
--

Competencia específica 3. Utilizar, cumplimentar e interpretar documentos cotidianos, empleados en actividades relacionadas con el consumo, tratándolos de manera adecuada en su relación con las administraciones públicas u otras entidades.

3.1. Identificar e interpretar documentos asociados a las actividades cotidianas relacionadas con el consumo.

3.2. Cumplimentar algunos documentos en su relación con las administraciones públicas u otro tipo de entidades.

3.3. Identificar los principales derechos de las personas consumidoras y las organizaciones que los defienden.
--

Competencia específica 4. Utilizar estrategias y acciones, individuales y colectivas, que prevengan problemas relacionados con el fraude, las apuestas, la publicidad engañosa y las compras compulsivas, aplicando herramientas y habilidades para evitarlos.

4.1. Identificar los hábitos relacionados con las apuestas y otras conductas de riesgo.

4.2. Valorar con actitud crítica las estrategias de manipulación y captación de las empresas de apuestas, las redes sociales, la publicidad engañosa, así como, otras actividades fraudulentas.

4.3. Seleccionar fuentes de información fiables, contrastando y justificando su veracidad y adoptando una actitud crítica.
--

4.4. Analizar diferentes estrategias que permitan evitar las problemáticas estudiadas.
--

Competencia específica 5. Identificar y proponer soluciones que reduzcan la desigualdad y la escasez de recursos, basándose en valores solidarios y sostenibles.

5.1. Detectar experiencias en el ámbito local que resuelvan o minimicen las situaciones negativas que puedan suceder en relación con las finanzas personales y el consumo.
--

5.2. Proponer soluciones que reduzcan las situaciones de desigualdad para contribuir a una sociedad más equitativa.

5.3. Plantear prácticas que generen buenos hábitos de consumo que optimicen el uso de los recursos escasos.

5.4. Promover actitudes socialmente responsables que sean una herramienta para minimizar el cambio climático y la desigualdad social.

”

18. Se modifica el anexo V, que queda como sigue:

“Annex V / Anexo V

**DISTRIBUCIÓ DE LES HORES LECTIVES SETMANALS DE L'EDUCACIÓ
 SECUNDÀRIA OBLIGATÒRIA**
***DISTRIBUCIÓN DE LAS HORAS LECTIVAS SEMANALES DE LA EDUCACIÓN
 SECUNDARIA OBLIGATORIA***

1r ESO		2n ESO		3r ESO		4t ESO	
Valencià: Llengua i Literatura	3	Valencià: Llengua i Literatura	3	Valencià: Llengua i Literatura	3	Valencià: Llengua i Literatura	3
Llengua Castellana i Literatura	3	Llengua Castellana i Literatura	3	Llengua Castellana i Literatura	3	Llengua Castellana i Literatura	3
Llengua Estrangera ⁽¹⁾	4	Llengua Estrangera ⁽¹⁾	4	Llengua Estrangera	3	Llengua Estrangera	3
Geografia i Història	3	Geografia i Història	3	Geografia i Història	3	Geografia i Història	3
Educació Física	2	Educació Física	2	Educació Física	2	Educació Física	2
Matemàtiques	4	Matemàtiques	4	Matemàtiques	4	Matemàtiques A o B	4
						Educació en Valors Cívics i Ètics	1
Biologia i Geologia	3			Biologia i Geologia	2		
		Física i Química	3	Física i Química	2		
		Educació Plàstica, Visual i Audiovisual	2	Educació Plàstica, Visual i Audiovisual	2		
Música	2	Música	2	Música	2		
Tecnologia i Digitalització	2			Tecnologia i Digitalització	2		
						Matèria d'opció 1 ⁽²⁾	3
						Matèria d'opció 2 ⁽²⁾	3
						Matèria d'opció 3 ⁽²⁾	3
1 optativa ⁽³⁾	2	1 optativa ⁽³⁾	2	1 optativa ⁽³⁾	2	1 optativa ⁽³⁾	2
Religió ⁽⁴⁾ o Atenció educativa	1	Religió ⁽⁴⁾ o Atenció educativa	1	Religió ⁽⁴⁾ o Atenció educativa	1	Religió ⁽⁴⁾ o Atenció educativa	1
Tutoria	1	Tutoria	1	Tutoria	1	Tutoria	1
Total hores lectives	30	Total hores lectives	30	Total hores lectives	32	Total hores lectives	32

(1) Almenys 1 hora setmanal es destinarà a la competència comunicativa oral en Llengua Estrangera.

(2) Les matèries d'opció són: Biologia i Geologia, Digitalització, Economia i Emprenedoria, Expressió Artística, Física i Química, Formació i Orientació Personal i Professional, Llatí, Música, Segona Llengua Estrangera i Tecnologia.

(3) El catàleg de matèries optatives és el següent:

1r ESO	2n ESO	3r ESO	4t ESO
Finances i Consum Responsables	Emprenedoria Social i Sostenible	Competència Comunicativa Oral en Primera Llengua Estrangera	Arts Escèniques
Laboratori d'Arts Escèniques	Programació, Intel·ligència Artificial i Robòtica I	Creativitat Musical	Competència Comunicativa Oral en Primera Llengua Estrangera
Laboratori de Creació Audiovisual	Projectes Interdisciplinaris	Cultura Clàssica	Filosofia
Projectes Interdisciplinaris	Segona Llengua Estrangera	Programació, Intel·ligència Artificial i Robòtica I	Projectes Interdisciplinaris
Segona Llengua Estrangera	Tallers d'Aprofundiment	Programació, Intel·ligència Artificial i Robòtica II	Segona Llengua Estrangera
Tallers d'Aprofundiment	Tallers de Reforç	Projectes Interdisciplinaris	Tallers d'Aprofundiment
Taller de Relacions Digitals Responsables		Segona Llengua Estrangera	Tallers de Reforç
Tallers de Reforç		Tallers d'Aprofundiment	
		Taller d'Economia	
		Tallers de Reforç	

D'entre estes matèries optatives, els centres públics han d'oferir, almenys, Cultura Clàssica, Programació, Intel·ligència Artificial i Robòtica I i II, Projectes Interdisciplinaris, Segona Llengua Estrangera, Tallers de Reforç i Tallers d'Aprofundiment, en els cursos indicats, sempre que hi haja disponibilitat horària del professorat amb destinació definitiva en el centre i no supose un augment de la plantilla prevista.

(4) L'alumnat que no curse ensenyaments de Religió rebrà la deguda atenció educativa d'acord amb el que estableix l'apartat 5 de la disposició addicional primera del Decret 107/2022, de 5 d'agost.

1º ESO		2º ESO		3º ESO		4º ESO	
Valenciano: Lengua y Literatura	3	Valenciano: Lengua y Literatura	3	Valenciano: Lengua y Literatura	3	Valenciano: Lengua y Literatura	3
Lengua Castellana y Literatura	3	Lengua Castellana y Literatura	3	Lengua Castellana y Literatura	3	Lengua Castellana y Literatura	3
Lengua Extranjera ⁽¹⁾	4	Lengua Extranjera ⁽¹⁾	4	Lengua Extranjera	3	Lengua Extranjera	3
Geografía e Historia	3	Geografía e Historia	3	Geografía e Historia	3	Geografía e Historia	3
Educación Física	2	Educación Física	2	Educación Física	2	Educación Física	2
Matemáticas	4	Matemáticas	4	Matemáticas	4	Matemáticas A o B	4
						Educación en Valores Cívicos y Éticos	1
Biología y Geología	3			Biología y Geología	2		
		Física y Química	3	Física y Química	2		
		Educación Plástica, Visual y Audiovisual	2	Educación Plástica, Visual y Audiovisual	2		
Música	2	Música	2	Música	2		
Tecnología y Digitalización	2			Tecnología y Digitalización	2		
						Materia de opción 1 ⁽²⁾	3
						Materia de opción 2 ⁽²⁾	3
						Materia de opción 3 ⁽²⁾	3
1 optativa ⁽³⁾	2	1 optativa ⁽³⁾	2	1 optativa ⁽³⁾	2	1 optativa ⁽³⁾	2
Religión ⁽⁴⁾ o Atención educativa	1	Religión ⁽⁴⁾ o Atención educativa	1	Religión ⁽⁴⁾ o Atención educativa	1	Religión ⁽⁴⁾ o Atención educativa	1
Tutoría	1	Tutoría	1	Tutoría	1	Tutoría	1
Total horas lectivas	30	Total horas lectivas	30	Total horas lectivas	32	Total horas lectivas	32

(1) Al menos 1 hora semanal se destinará a la competencia comunicativa oral en Lengua Extranjera.

(2) Las materias de opción son: Biología y Geología, Digitalización, Economía y Emprendimiento, Expresión Artística, Física y Química, Formación y Orientación Personal y Profesional, Latín, Música, Segunda Lengua Extranjera y Tecnología.

⁽³⁾ El catálogo de materias optativas es el siguiente:

1º ESO	2º ESO	3º ESO	4º ESO
Finanzas y Consumo Responsables	Emprendimiento Social y Sostenible	Competencia Comunicativa Oral en Primera Lengua Extranjera	Artes Escénicas
Laboratorio de Artes Escénicas	Programación, Inteligencia Artificial y Robótica I	Creatividad Musical	Competencia Comunicativa Oral en Primera Lengua Extranjera
Laboratorio de Creación Audiovisual	Proyectos Interdisciplinarios	Cultura Clásica	Filosofía
Proyectos Interdisciplinarios	Segunda Lengua Extranjera	Programación, Inteligencia Artificial y Robótica I	Proyectos Interdisciplinarios
Segunda Lengua Extranjera	Talleres de Profundización	Programación, Inteligencia Artificial y Robótica II	Segunda Lengua Extranjera
Talleres de Profundización	Talleres de Refuerzo	Proyectos Interdisciplinarios	Talleres de Profundización
Taller de Relaciones Digitales Responsables		Segunda Lengua Extranjera	Talleres de Refuerzo
Talleres de Refuerzo		Talleres de Profundización	
		Taller de Economía	
		Talleres de Refuerzo	

De entre estas materias optativas, los centros públicos tienen que ofrecer, al menos, Cultura Clásica, Programación, Inteligencia Artificial y Robótica I y II, Proyectos Interdisciplinarios, Segunda Lengua Extranjera, Talleres de Refuerzo y Talleres de Profundización, en los cursos indicados, siempre que haya disponibilidad horaria del profesorado con destino definitivo en el centro y no suponga un aumento de la plantilla prevista.

⁽⁴⁾ El alumnado que no curse enseñanzas de Religión recibirá la debida atención educativa de acuerdo con lo establecido en el apartado 5 de la disposición adicional primera del Decreto 107/2022, de 5 de agosto.”

19. Se modifica el anexo VI, que queda como sigue:

“Annex VI / Anexo VI

**DISTRIBUCIÓ DE LES HORES LECTIVES SETMANALS DELS PROGRAMES DE
 DIVERSIFICACIÓ CURRICULAR DE
 3r I 4t CURS D'EDUCACIÓ SECUNDÀRIA OBLIGATÒRIA
 DISTRIBUCIÓN DE LAS HORAS LECTIVAS SEMANALES DE LOS PROGRAMAS DE
 DIVERSIFICACIÓN CURRICULAR DE 3º Y 4º CURSO DE EDUCACIÓN SECUNDARIA
 OBLIGATORIA**

3r ESO - PDC	4t ESO - PDC
Àmbit Lingüístic i Social: ⁽¹⁾ <ul style="list-style-type: none"> • Valencià: Llengua i Literatura • Llengua Castellana i Literatura • Geografia i Història 	Àmbit Lingüístic i Social: ⁽¹⁾ <ul style="list-style-type: none"> • Valencià: Llengua i Literatura • Llengua Castellana i Literatura • Geografia i Història
9	9
Àmbit Científic: ⁽¹⁾ <ul style="list-style-type: none"> • Matemàtiques • Biologia i Geologia • Física i Química 	Àmbit Científic: ⁽¹⁾ <ul style="list-style-type: none"> • Matemàtiques • Biologia i Geologia • Física i Química
8	9
Àmbit Pràctic: ⁽¹⁾⁽²⁾ <ul style="list-style-type: none"> • Tecnologia i Digitalització • Educació Plàstica, Visual i Audiovisual 	Àmbit Pràctic: ⁽¹⁾⁽²⁾ <ul style="list-style-type: none"> • Tecnologia • Digitalització • Expressió Artística
4	4
Llengua Estrangera ⁽³⁾	Llengua Estrangera ⁽³⁾
3	3
Educació Física ⁽³⁾	Educació Física ⁽³⁾
2	2
Música ⁽³⁾	Educació en Valors Cívics i Ètics ⁽³⁾
2	1
1 optativa ⁽³⁾	1 optativa ⁽³⁾
2	2
Religió o Atenció educativa ⁽³⁾	Religió o Atenció educativa ⁽³⁾
1	1
Tutoria ⁽¹⁾	Tutoria ⁽¹⁾
1	1
Total hores lectives	Total hores lectives
32	32

⁽¹⁾ S'ha de cursar en el grup del Programa de Diversificació Curricular.

⁽²⁾ Els aspectes bàsics de les matèries indicades es completaran amb fonaments bàsics d'orientació i iniciació professional.

⁽³⁾ S'ha de cursar en el grup de referència.

3º ESO - PDC		4º ESO - PDC	
Ámbito Lingüístico y Social: ⁽¹⁾ <ul style="list-style-type: none"> • Valenciano: Lengua y Literatura • Lengua Castellana y Literatura • Geografía e Historia 	9	Ámbito Lingüístico y Social: ⁽¹⁾ <ul style="list-style-type: none"> • Valenciano: Lengua y Literatura • Lengua Castellana y Literatura • Geografía e Historia 	9
Ámbito Científico: ⁽¹⁾ <ul style="list-style-type: none"> • Matemáticas • Biología y Geología • Física y Química 	8	Ámbito Científico: ⁽¹⁾ <ul style="list-style-type: none"> • Matemáticas • Biología y Geología • Física y Química 	9
Ámbito Práctico: ⁽¹⁾⁽²⁾ <ul style="list-style-type: none"> • Tecnología y Digitalización • Educación Plástica, Visual y Audiovisual 	4	Ámbito Práctico: ⁽¹⁾⁽²⁾ <ul style="list-style-type: none"> • Tecnología • Digitalización • Expresión Artística 	4
Lengua Extranjera ⁽³⁾	3	Lengua Extranjera ⁽³⁾	3
Educación Física ⁽³⁾	2	Educación Física ⁽³⁾	2
Música ⁽³⁾	2	Educación en Valores Cívicos y Éticos ⁽³⁾	1
1 optativa ⁽³⁾	2	1 optativa ⁽³⁾	2
Religión o Atención educativa ⁽³⁾	1	Religión o Atención educativa ⁽³⁾	1
Tutoría ⁽¹⁾	1	Tutoría ⁽¹⁾	1
Total horas lectivas	32	Total horas lectivas	32

⁽¹⁾ Se ha de cursar en el grupo del Programa de Diversificación Curricular.

⁽²⁾ Los aspectos básicos de las materias indicadas se completarán con fundamentos básicos de orientación e iniciación profesional

⁽³⁾ Se ha de cursar en el grupo de referencia.”

20. Se modifica el anexo XII, que queda como sigue:

ACTA D'AVALUACIÓ FINAL DEL PRIMER CURS D'EDUCACIÓ SECUNDÀRIA OBLIGATÒRIA
ACTA DE EVALUACIÓN FINAL DEL PRIMER CURSO DE EDUCACIÓN SECUNDARIA OBLIGATORIA

Full
Hoja

Centre / Centro _____ Codi / Código _____ Grup / Grupo _____ Curs acadèmic / Curso académico _____

Els termes de les qualificacions són els següents / Los términos de las calificaciones son los siguientes	IN – Insuficient / Insuficiente (1, 2, 3, 4) CO – Convalidada	SU – Suficient / Suficiente (5) ET – Exempt / Exento	BE – Bé / BI – Bien (6) PTC – Pendent de validació / Pendiente de convalidación	NT – Notable (7, 8) PTE – Pendent d'exempció / Pendiente de exención	EX – Excel·lent / SB – Sobresaliente (9, 10) COD - Opativa convalidada Dansa / Opativa convalidada Danza COE - Opativa convalidada esportista / Opativa convalidada deportiva COM - Opativa convalidada Música / Opativa convalidada Música
---	--	---	--	---	--

Abreviatures i acrònims / Abreviaturas y acrónimos:	
Abr. - Abreviatura DP - Decisió de promoció / Decisión de promoción Qual. / Calif. – Qualificació / Calificación CSV – Cursa per segona vegada / Cursa por segunda vez Ord. – Orde / Orden	BG: Biologia i Geologia / Biología y Geología EF: Educació Física / Educación Física GH: Geografia i Història / Geografía e Historia LCL: Llengua Castellana i Literatura / Lengua Castellana y Literatura LE: Llengua Estrangera / Lengua Extranjera MAT: Matemàtiques / Matemáticas
Matèries / Materias	
MUS: Música / Música REL: Religió / Religión TD: Tecnologia i Digitalització / Tecnología y Digitalización VLL: Valencià: Llengua i Literatura / Valenciano: Lengua y Literatura	

Firmat el professorat del grup (amb indicació del nom i cognoms i de la matèria de coneixement) / Firmado: el profesorado del grupo (con indicación del nombre y apellidos y de la materia de conocimiento)

Lloc i data / Lugar y fecha

Esmenes / Enmiendas

Vist i plau / V.º B.º
El director / La directora

Segell / Sello

El tutor / La tutora

Firma: _____

Firma: _____

Fu
Hoj

ACTA D'AVALUACIÓ FINAL DEL SEGON CURS D'EDUCACIÓ SECUNDÀRIA OBLIGATÒRIA
ACTA DE EVALUACIÓN FINAL DEL SEGUNDO CURSO DE EDUCACIÓN SECUNDARIA OBLIGATORIA

/ Centro _____	Codi / Código _____	Grup / Grupo _____	Curs acadèmic / Curso académico _____
Notes de les qualificacions següents / Los resultados de las calificaciones siguientes IN – Insuficient / Insuficiente (1, 2, 3, 4) CO – Convalidada	SU – Suficient / Suficiente (5) ET – Exempt / Exento	BE – Bé / Bien (6) PTC – Pendient de validació / Pendiente de convalidación	EX – Excel·lent / SB – Sobresaliente (9, 10) COD – Optativa convalidada Dansa / Optativa convalidada Danza COE – Optativa convalidada esportista / Optativa convalidada deportiva COM – Optativa convalidada Música / Optativa convalidada Música

Abreviatures i acrònims / Abreviaturas y acrónimos:

Abreviatura Decisió de promoció / Decisión de promoción Calif. – Qualificació / Calificación Cursa per segona vegada / Cursa por segunda vez Orde / Orden	EF: Educació Física / Educación Física EPVA: Educació Plàstica, Visual i Audiovisual / Educación Plástica, Visual y Audiovisual FQ: Física i Química / Física y Química GH: Geografia i Història / Geografía e Historia LCL: Llengua Castellana i Literatura / Lengua Castellana y Literatura LE: Llengua Estrangera / Lengua Extranjera	MAT: Matemàtiques / Matemáticas MUS: Música / Música REL: Religió / Religión VLL: Valencià: Llengua i Literatura / Valenciano: Lengua y Literatura
---	---	---

Ass / Materias

Firmat: el professorat del grup (amb indicació del nom i cognoms i de la matèria de coneixement) / Firmado: el profesorado del grupo (con indicación del nombre y apellidos y de la materia de conocimiento)

Lloc i data / Lugar y fecha

Notes / Enmiendas

Vist i plau / Visto B.
El director / La directora

El tutor / La tutora

Firma: _____

Segell / Sello

Firma: _____

ACTA D'AVALUACIÓ FINAL DEL TERCER CURS D'EDUCACIÓ SECUNDÀRIA OBLIGATÒRIA
ACTA DE EVALUACIÓN FINAL DEL TERCER CURSO DE EDUCACIÓN SECUNDARIA OBLIGATORIA

Entrada: _____ Codi / Código: _____ Grup / Grupo: _____ Curs acadèmic / Curso académico: _____

IN – Insuficient / Insuficiente (1, 2, 3, 4)	SU – Suficient / Suficiente (5)	BE – Bé / Bien (6)	NT – Notable (7, 8)	EX – Excel·lent / SB – Sobresaliente (9, 10)	COE - Optativa convalidada esportista / Optativa convalidada deportista	COM - Optativa convalidada Música / convalidada M
CO – Convalidada	ET – Exempt / Exento	PTC – Pendent de convalidació / Pendiente de convalidación	PTE – Pendent d'exempció / Pendiente de exención	COD - Optativa convalidada Dansa / Optativa convalidada Danza		

es i acrònims / Abreviaturas y acrónimos:

viatura ió de promoció / Decisión de promoción if. – Qualificació / Calificación sa per segona vegada / Cursa por segunda vez e / Orden	BG: Biologia i Geologia / Biología y Geología EF: Educació Física / Educación Física EPVA: Educació Plàstica, Visual i Audiovisual / Educación Plástica, Visual y Audiovisual FQ: Física i Química / Física y Química GH: Geografia i Història / Geografía e Historia LCL: Llengua Castellana i Literatura / Lengua Castellana y Literatura	LE: Llengua Estrangera / Lengua Extranjera MAT: Matemàtiques / Matemáticas MUS: Música / Música REL: Religió / Religión TD: Tecnologia i Digitalització / Tecnología y Digitalización VLL: València: Llengua i Literatura / Valenciano: Lengua y Literatura
---	--	--

Materias

Firmat: el professorat del grup (amb indicació del nom i cognoms i de la matèria de coneixement) / Firmado: el profesorado del grupo (con indicación del nombre y apellidos y de la materia de conocimiento)

Lloc i data / Lugar y fecha

Enmiendas

Vist i plau / V.º B.º
El director / La directora

Firma: _____

Segell / Sello

El tutor / La tutora

Firma: _____

ACTA D' AVALUACIÓ FINAL DEL QUART CURS D' EDUCACIÓ SECUNDÀRIA OBLIGATÒRIA
ACTA DE EVALUACIÓN FINAL DEL CUARTO CURSO DE EDUCACIÓN SECUNDARIA OBLIGATORIA

Full
Hoja

Centre / Centro _____ Codi / Código _____ Grup / Grupo _____ Curs acadèmic / Curso académico _____

Els termes de les qualificacions són els següents / Los términos de las calificaciones son los siguientes	IN – Insuficient / Insuficiente (1, 2, 3, 4) CO – Convalidada	SU – Suficient / Suficiente (5) ET – Exempt / Exento	BE – Bé / BI – Bien (6) PTC – Pendent de convalidació / Pendiente de convalidación	NT – Notable (7, 8) PTE – Pendent d'exempció / Pendiente de exención	EX – Excel·lent / SB – Sobresaliente (9, 10) COD – Optativa convalidada COD – Optativa convalidada Danza	COE – Optativa convalidada esportista / Optativa convalidada deportiva COM – Optativa convalidada Música / Optativa convalidada Música
---	--	---	---	---	--	---

Abreviatures i acrònims / Abreviaturas y acrónimos:	
Abr. - Abreviatura Ord. – Orde / Orden CSV – Coursa per segona vegada / Coursa por segunda vez MO - Matèria d'opció / Matèria de opción PT – Proposta de títol / Propuesta de título Qual. / Calif. – Qualificació / Calificación	EF: Educació Física / Educación Física EVCE: Educació en Valors Cívics i Ètics / Educación en Valores Cívicos y Éticos GH: Geografia i Història / Geografía e Historia LCL: Llengua Castellana i Literatura / Lengua Castellana y Literatura
Matèries / Materias	
LE: Llengua Estrangera / Lengua Extranjera MAT: Matemàtiques / Matemáticas REL: Religió / Religión VLL: Valencià: Llengua i Literatura / Valenciano: Lengua y Literatura	

Firmat el professorat del grup (amb indicació del nom i cognoms i de la matèria de coneixement) / Firmado: el profesorado del grupo (con indicación del nombre y apellidos y de la materia de conocimiento)

Lloc i data / Lugar y fecha

Esmenes / Enmiendas

Vist i plau / V.º B.º
El director / La directora

El tutor / La tutora

Segell / Sello

Firma: _____ Firma: _____

ACTA D' AVALUACIÓ FINAL DEL PROGRAMA DE DIVERSIFICACIÓ CURRICULAR DEL TERCER CURS D' EDUCACIÓ SECUNDÀRIA OBLIGATÒRIA
ACTA DE EVALUACIÓN FINAL DEL PROGRAMA DE DIVERSIFICACIÓN CURRICULAR DEL TERCER CURSO DE EDUCACIÓN SECUNDARIA OBLIGATORIA

Full
Hoja

Centre / Centro _____ Codi / Código _____ Grup / Grupo _____ Curs acadèmic / Curso académico _____

Els termes de les qualificacions són els següents / Los términos de las calificaciones son los siguientes	IN – Insuficient / Insuficiente (1, 2, 3, 4) CO – Convalidada	SU – Suficient / Suficiente (5) ET – Exempt / Exento	BE – Bé / BI – Bien (6) PTC – Pendent de validació / Pendiente de convalidación	NT – Notable (7, 8) PTE – Pendent d' exempció / Pendiente de exención	EX – Excel·lent / SB – Sobresaliente (9, 10) COD - Optativa convalidada Dansa / Optativa convalidada Danza COE - Optativa convalidada esportista / Optativa convalidada deportiva COM - Optativa convalidada Música / Optativa convalidada Música
---	--	---	--	--	--

Abreviatures i acrònims / Abreviaturas y acrónimos:	
Abr. - Abreviatura DP - Decisió de promoció / Decisión de promoción Qual. / Calif. – Qualificació / Calificación CSV – Cursa per segona vegada / Cursa por segunda vez Ord. – Orde / Orden	EF: Educació Física / Educación Física LE: Llengua Estrangera / Lengua Extranjera MUS: Música / Música REL: Religió / Religión
Matèries / Materias	

Firmat: el professorat del grup (amb indicació del nom i cognoms i de la matèria de coneixement) / Firmado: el profesorado del grupo (con indicación del nombre y apellidos y de la materia de conocimiento)

Lloc i data / Lugar y fecha

Esmenes / Enmiendas

Vist i plau / V.º B.º
El director / La directora

Firma: _____

Segell / Sello

Firma: _____

El tutor / La tutora

ACTA D' AVALUACIÓ FINAL DEL PROGRAMA DE DIVERSIFICACIÓ CURRICULAR DEL QUART CURS D' EDUCACIÓ SECUNDÀRIA OBLIGATÒRIA
ACTA DE EVALUACIÓN FINAL DEL PROGRAMA DE DIVERSIFICACIÓN CURRICULAR DEL CUARTO CURSO DE EDUCACIÓN SECUNDARIA OBLIGATORIA

Full
Hoja

Centre / Centro _____ Codi / Código _____ Grup / Grupo _____ Curs acadèmic / Curso académico _____

Els termes de les qualificacions són els següents / Los términos de las calificaciones son los siguientes	IN - Insuficient / Insuficiente (1, 2, 3, 4) CO - Convalidada	SU - Suficient / Suficiente (5) ET - Exempt / Exento	BE - Bé / BI - Bien (6) PTC - Pendent de convalidació / Pendiente de convalidación	NT - Notable (7, 8) PTE - Pendent d'exempció / Pendiente de exención	EX - Excel·lent / SB - Sobresaliente (9, 10) COD - Optativa convalidada Dansa / Optativa convalidada Danza COE - Optativa convalidada esportista / Optativa convalidada deportista COM - Optativa convalidada Música / Optativa convalidada Música
---	--	---	---	---	---

Abreviatures i acrònims / Abreviaturas y acrónimos:	
Abr. - Abreviatura CSV - Cursa per segona vegada / Cursa por segunda vez Qual. / Calif. - Qualificació / Calificación Ord. - Orde / Orden PT - Proposta de títol / Propuesta de título	EF: Educació Física / Educación Física EYCE: Educació en Valors Cívics i Ètics / Educación en Valores Cívicos y Éticos LE: Llengua Estrangera / Lengua Extranjera REL: Religió / Religión
Matèries / Materias	

Firmat: el professorat del grup (amb indicació del nom i cognoms i de la matèria de coneixement) / Firmado: el profesorado del grupo (con indicación del nombre y apellidos y de la materia de conocimiento)

Lloc i data / Lugar y fecha

Esmenes / Enmiendas

Vist i plau / V.º B.º
El director / La directora

Firma: _____

Segell / Sello

El tutor / La tutora

Firma: _____

21. Se modifica el anexo XIII, que queda como sigue:

“ANNEX XIII / ANEXO XIII
EXPEDIENT ACADÈMIC EN L'ETAPA D'EDUCACIÓ SECUNDÀRIA OBLIGATÒRIA
EXPEDIENTE ACADÉMICO EN LA ETAPA DE EDUCACIÓN SECUNDARIA OBLIGATORIA

Llei orgànica 3/2020, de 29 de desembre, per la qual es modifica la Llei orgànica 2/2006, de 3 de maig, d'educació
 Reial decret 217/2022, de 29 de març, pel qual s'establixen l'ordenació i els ensenyaments mínims de l'Educació Secundària Obligatòria
 Ley orgànica 3/2020, de 29 de diciembre, por la que se modifica la Ley orgànica 2/2006, de 3 de mayo, de educación
 Real decreto 217/2022, de 29 de marzo, por el que se establece la ordenación y las enseñanzas mínimas de la Educación Secundaria Obligatoria

EXPEDIENT ACADÈMIC / EXPEDIENTE ACADÉMICO

Codi de centre / Código de centro:	Nom del centre / Nombre del centro:		
Domicili / Domicilio:	Localitat / Localidad:	CP:	Telèfon / Teléfono:
Data de matrícula en el centre Fecha de matrícula en el centro	_____ d _____ de 20__		

A DADES PERSONALS DE L'ALUMNE/A DATOS PERSONALES DEL ALUMNO/A				
Primer cognom / Primer apellido	Segon cognom / Segundo apellido	Nom / Nombre	NIA	Sexe / Sexo ☐ H ☐ D/M
Document identificatiu Documento identificativo		Data de naixement / Fecha de nacimiento	Municipi de naixement / Municipio de nacimiento	
Tipus / Tipo	Número			
Provincia de naixement / Provincia de nacimiento		País de naixement / País de nacimiento		Nacionalitat / Nacionalidad
Domicili / Domicilio	Número	Porta / Puerta	Telèfon / Teléfono	
Localitat / Localidad		Codi postal / Código postal	Província / Provincia	
Nom del pare, mare o tutor/a legal / Nombre del padre, madre o tutor/a legal			Telèfon / Teléfono	
Nom del pare, mare o tutor/a legal / Nombre del padre, madre o tutor/a legal			Telèfon / Teléfono	

B INCORPORACIÓ A L'ETAPA D'EDUCACIÓ SECUNDÀRIA OBLIGATÒRIA INCORPORACIÓN A LA ETAPA DE EDUCACIÓN SECUNDARIA OBLIGATORIA			
Amb data / Con fecha ____ d _____ de 20__.			
l'alumne/a s'incorpora a l'etapa d'Educació Secundària Obligatòria, d'acord amb el Reial decret 217/2022, de 29 de març. el alumno/a se incorpora a la etapa de Educación Secundaria Obligatoria, de acuerdo con el Real decreto 217/2022, de 29 de marzo.			
Codi de centre / Código de centro	Nom del centre / Nombre del centro	Localitat / Localidad	Província / Provincia

C ANTECEDENTS D'ESCOLARITZACIÓ EN EDUCACIÓ PRIMÀRIA I EN EDUCACIÓ SECUNDÀRIA OBLIGATÒRIA ANTECEDENTES DE ESCOLARIZACIÓN EN EDUCACIÓN PRIMARIA Y EN EDUCACIÓN SECUNDARIA OBLIGATORIA					
Codi del centre Código del centro	Nom del centre Nombre del centro	Localitat Localidad	Província Provincia	Cursos acadèmics Cursos académicos	Nivells / Niveles

D MESURES DE SUPORT A LA INCLUSIÓ MEDIDAS DE APOYO A LA INCLUSIÓN
☐ S'adjunta informe de mesures de suport / Se adjunta informe de medidas de apoyo

E CONVALIDACIONS I EXEMPCIONS (S'han d'adjuntar els certificats expedits pel centre d'ensenyament respectiu o òrgan competent) CONVALIDACIONES Y EXENCIONES (Se adjuntarán los certificados expedidos por el centro de enseñanza respectivo u órgano competente)	
Convalidacions per estudis d'ensenyaments professionals de Música o Danza <i>Convalidaciones por estudios de enseñanzas profesionales de Música o Danza</i>	
Amb data _____ Con fecha _____	l'alumne/a convalida la matèria _____ del curs _____ el alumno/a convalida la materia _____ del curso _____
Exempció d'Educació Física per a l'alumnat que realitza estudis dels ensenyaments professionals de Danza o que acredita la condició d'esportista d'alt nivell, alt rendiment o d'elit o amb la condició de personal tècnic, entrenador, arbitral o jutge d'elit de la Comunitat Valenciana <i>Exención de Educación Física para el alumnado que realiza estudios de las enseñanzas profesionales de Danza o que acredita la condición de deportista de alto nivel, alto rendimiento o de élite o con la condición de personal técnico, entrenador, arbitral o juez de élite de la Comunitat Valenciana</i>	
Amb data _____ Con fecha _____	l'alumne/a està exempt de la matèria Educació Física, del curs _____ el alumno/a está exento de la materia Educación Física, del curso _____
Convalidacions per esportista d'alt nivell, alt rendiment o d'elit o amb la condició de personal tècnic, entrenador, arbitral o jutge d'elit de la Comunitat Valenciana <i>Convalidaciones por deportista de alto nivel, alto rendimiento o de élite o con la condición de personal técnico, entrenador, arbitral o juez de élite de la Comunitat Valenciana</i>	
Amb data _____ Con fecha _____	l'alumne/a convalida la matèria _____ del curs _____ el alumno/a convalida la materia _____ del curso _____

F TRASLLAT DE CENTRE TRASLADO DE CENTRO		
Amb data / Con fecha _____		Es trasllada al centre / Se traslada al centro
Adreça del centre de destinació / Dirección del centro de destino _____		Telèfon / Teléfono _____
Localitat / Localidad _____	CP _____	Província / Provincia _____

G LLOC, DATA I FIRMA LUGAR, FECHA Y FIRMA	
_____, ____ d _____ de 20 ____	
Vist i plau / V.º B.º	
Director/a _____	Secretari/ària / Secretario/a _____
Segell del centre / Sello del centro	
Firma: _____	Firma: _____

H	RESULTATS DE LES AVALUACIONS RESULTADOS DE LAS EVALUACIONES
----------	--

RESULTATS DE L'AVALUACIÓ DEL PRIMER CURS RESULTADOS DE LA EVALUACIÓN DEL PRIMER CURSO
--

Curs acadèmic / *Curso académico* 20__ - 20__

Qualificacions obtingudes / Calificaciones obtenidas		
MATÈRIES / MATERIAS	ACIS ⁽¹⁾	Qualificacions / Calificaciones ⁽²⁾
Biologia i Geologia <i>Biología y Geología</i>		
Educació Física <i>Educación Física</i>		
Geografia i Història <i>Geografía e Historia</i>		
Llengua Castellana i Literatura <i>Lengua Castellana y Literatura</i>		
Valencià: Llengua i Literatura <i>Valenciano: Lengua y Literatura</i>		
Matemàtiques <i>Matemáticas</i>		
Música		
Llengua Estrangera ⁽³⁾ : _____ <i>Lengua Extranjera ⁽³⁾: _____</i>		
Tecnologia i Digitalització <i>Tecnología y Digitalización</i>		
Matèria optativa ⁽³⁾ : _____ <i>Materia optativa ⁽³⁾: _____</i>		
Religió <i>Religión</i>		
Promociona: ☐ Sí ☐ No		☐ Altres mesures ⁽⁴⁾ / <i>Otras medidas ⁽⁴⁾</i>
Observacions / <i>Observaciones</i> :		

Matèries cursades de forma integrada en àmbits ⁽⁵⁾ <i>Materias cursadas de forma integrada en ámbitos ⁽⁵⁾</i>

(1) Cal indicar amb una aspa les matèries de les quals s'adjunta l'adaptació curricular individual significativa realitzada. / *Se indicarán con un aspa las materias de las que se adjunta la adaptación curricular individual significativa realizada.*

(2) Els resultats de l'avaluació s'han d'expressar en els termes: Insuficient (1, 2, 3, 4), Suficient (5), Bé (6), Notable (7, 8) o Excel·lent (9, 10). / *Los resultados de la evaluación se expresarán en los términos: Insuficiente (1, 2, 3, 4), Suficiente (5), Bien (6), Notable (7, 8) o Sobresaliente (9, 10).*

(3) Cal especificar la matèria cursada per l'alumne/a / *Se especificará la materia cursada por el alumno/a.*

(4) Cal indicar la decisió que s'adopta en l'apartat Observacions / *Se indicará la decisión que se adopta en el apartado Observaciones.*

(5) En el cas que existisquen matèries que hagen sigut cursades de forma integrada en un àmbit, cal indicar la denominació de l'àmbit i les matèries que l'integren / *En el caso de que existan materias que hayan sido cursadas de forma integrada en un ámbito, se debe indicar la denominación del ámbito y las materias que lo integran.*

RESULTATS DE L'AVALUACIÓ DEL PRIMER CURS (REPETICIÓ)
RESULTADOS DE LA EVALUACIÓN DEL PRIMER CURSO (REPETICIÓN)

Curs acadèmic / Curso académico 20__ - 20__

Qualificacions obtingudes / Calificaciones obtenidas		
MATÈRIES / MATERIAS	ACIS (1)	Qualificacions / Calificaciones (2)
Biologia i Geologia <i>Biología y Geología</i>		
Educació Física <i>Educación Física</i>		
Geografia i Història <i>Geografía e Historia</i>		
Llengua Castellana i Literatura <i>Lengua Castellana y Literatura</i>		
Valencià: Llengua i Literatura <i>Valenciano: Lengua y Literatura</i>		
Matemàtiques <i>Matemáticas</i>		
Música		
Llengua Estrangera (3): _____ <i>Lengua Extranjera (3): _____</i>		
Tecnologia i Digitalització <i>Tecnología y Digitalización</i>		
Matèria optativa (3): _____ <i>Materia optativa (3): _____</i>		
Religió <i>Religión</i>		
Promociona: ☐ Sí ☐ Sí, per impossibilitat de repetir / <i>Sí, por imposibilidad de repetir</i>		☐ Altres mesures (4) / <i>Otras medidas (4)</i>
Observacions / <i>Observaciones</i> : 		

Matèries cursades de forma integrada en àmbits (5) <i>Materias cursadas de forma integrada en ámbitos (5)</i>

(1) Cal indicar amb una aspa les matèries de les quals s'adjunta l'adaptació curricular individual significativa realitzada. / *Se indicarán con un aspa las materias de las que se adjunta la adaptación curricular individual significativa realizada.*

(2) Els resultats de l'avaluació s'han d'expressar en els termes: Insuficient (1, 2, 3, 4), Suficient (5), Bé (6), Notable (7, 8) o Excel·lent (9, 10). / *Los resultados de la evaluación se expresarán en los términos: Insuficiente (1, 2, 3, 4), Suficiente (5), Bien (6), Notable (7, 8) o Sobresaliente (9, 10).*

(3) Cal especificar la matèria cursada per l'alumne/a / *Se especificará la materia cursada por el alumno/a.*

(4) Cal indicar la decisió que s'adopta en l'apartat Observacions / *Se indicará la decisión que se adopta en el apartado Observaciones.*

(5) En el cas que existisquen matèries que hagen sigut cursades de forma integrada en un àmbit, cal indicar la denominació de l'àmbit i les matèries que l'integren / *En el caso de que existan materias que hayan sido cursadas de forma integrada en un ámbito, se debe indicar la denominación del ámbito y las materias que lo integran.*

RESULTATS DE L'AVUACIÓ DEL SEGON CURS
RESULTADOS DE LA EVALUACIÓN DEL SEGUNDO CURSO

Curs acadèmic / Curso académico 20__ - 20__

Qualificacions obtingudes / Calificaciones obtenidas		
MATÈRIES / MATERIAS	ACIS (1)	Qualificacions / Calificaciones (2)
Educació Física <i>Educación Física</i>		
Educació Plàstica, Visual i Audiovisual <i>Educación Plástica, Visual y Audiovisual</i>		
Física i Química <i>Física y Química</i>		
Geografia i Història <i>Geografía e Historia</i>		
Llengua Castellana i Literatura <i>Lengua Castellana y Literatura</i>		
Valencià: Llengua i Literatura <i>Valenciano: Lengua y Literatura</i>		
Matemàtiques <i>Matemáticas</i>		
Música		
Llengua Estrangera (3): _____ <i>Lengua Extranjera (3): _____</i>		
Matèria optativa (3): _____ <i>Materia optativa (3): _____</i>		
Religió <i>Religión</i>		

MATÈRIES PENDENTS (4) MATERIAS PENDIENTES (4)	Curs Curso	ACIS (1)	Qualificacions / Calificaciones (2)

Promociona: ☐ Sí ☐ No	☐ Altres mesures (5) / Otras medidas (5)
Observacions / Observaciones:	

Matèries cursades de forma integrada en àmbits (6) <i>Materias cursadas de forma integrada en ámbitos (6)</i>

(1) Cal indicar amb una aspa les matèries de les quals s'adjunta l'adaptació curricular individual significativa realitzada. / Se indicarán con un aspa las materias de las que se adjunta la adaptación curricular individual significativa realizada.

(2) Els resultats de l'avaluació s'han d'expressar en els termes: Insuficient (1, 2, 3, 4), Suficient (5), Bé (6), Notable (7, 8) o Excel·lent (9, 10). / Los resultados de la evaluación se expresarán en los términos: Insuficiente (1, 2, 3, 4), Suficiente (5), Bien (6), Notable (7, 8) o Sobresaliente (9, 10).

(3) Cal especificar la matèria cursada per l'alumne/a / Se especificará la materia cursada por el alumno/a.

(4) Si és el cas, es consignarà la superació de les matèries amb qualificació negativa una vegada avaluades positivament, en els termes de Suficient (5), Bé (6), Notable (7, 8) o Excel·lent (9, 10). / En su caso, se consignará la superación de las materias con calificación negativa una vez evaluadas positivamente, en los términos de Suficiente (5), Bien (6), Notable (7, 8) o Sobresaliente (9, 10).

(5) Cal indicar la decisió que s'adopta en l'apartat Observacions / Se indicará la decisión que se adopta en el apartado Observaciones.

(6) En el cas que existisquen matèries que hagen sigut cursades de forma integrada en un àmbit, cal indicar la denominació de l'àmbit i les matèries que l'integren / En el caso de que existan materias que hayan sido cursadas de forma integrada en un ámbito, se debe indicar la denominación del ámbito y las materias que lo integran.

RESULTATS DE L'AVALUACIÓ DEL SEGON CURS (REPETICIÓ)
RESULTADOS DE LA EVALUACIÓN DEL SEGUNDO CURSO (REPETICIÓN)

Curs acadèmic / Curso académico 20__ - 20__

Qualificacions obtingudes / Calificaciones obtenidas		
MATÈRIES / MATERIAS	ACIS ⁽¹⁾	Qualificacions / Calificaciones ⁽²⁾
Educació Física <i>Educación Física</i>		
Educació Plàstica, Visual i Audiovisual <i>Educación Plástica, Visual y Audiovisual</i>		
Física i Química <i>Física y Química</i>		
Geografia i Història <i>Geografía e Historia</i>		
Llengua Castellana i Literatura <i>Lengua Castellana y Literatura</i>		
Valencià: Llengua i Literatura <i>Valenciano: Lengua y Literatura</i>		
Matemàtiques <i>Matemáticas</i>		
Música		
Llengua Estrangera ⁽³⁾ : _____ <i>Lengua Extranjera ⁽³⁾: _____</i>		
Matèria optativa ⁽³⁾ : _____ <i>Materia optativa ⁽³⁾: _____</i>		
Religió <i>Religión</i>		

MATÈRIES PENDENTS ⁽⁴⁾ MATERIAS PENDIENTES ⁽⁴⁾	Curs Curso	ACIS ⁽¹⁾	Qualificacions / Calificaciones ⁽²⁾

Promociona: ☐ Sí ☐ Sí, per impossibilitat de repetir / Sí, por imposibilidad de repetir	☐ Altres mesures ⁽⁵⁾ / Otras medidas ⁽⁵⁾
Observacions / Observaciones:	

Matèries cursades de forma integrada en àmbits ⁽⁶⁾ <i>Materias cursadas de forma integrada en ámbitos ⁽⁶⁾</i>
--

(1) Cal indicar amb una aspa les matèries de les quals s'adjunta l'adaptació curricular individual significativa realitzada. / Se indicarán con un aspa las materias de las que se adjunta la adaptación curricular individual significativa realizada.

(2) Els resultats de l'avaluació s'han d'expressar en els termes: Insuficient (1, 2, 3, 4), Suficient (5), Bé (6), Notable (7, 8) o Excel·lent (9, 10). / Los resultados de la evaluación se expresarán en los términos: Insuficiente (1, 2, 3, 4), Suficiente (5), Bien (6), Notable (7, 8) o Sobresaliente (9, 10).

(3) Cal especificar la matèria cursada per l'alumne/a / Se especificará la materia cursada por el alumno/a.

(4) Si és el cas, es consignarà la superació de les matèries amb qualificació negativa una vegada avaluades positivament, en els termes de Suficient (5), Bé (6), Notable (7, 8) o Excel·lent (9, 10). / En su caso, se consignará la superación de las materias con calificación negativa una vez evaluadas positivamente, en los términos de Suficiente (5), Bien (6), Notable (7, 8) o Sobresaliente (9, 10).

(5) Cal indicar la decisió que s'adopta en l'apartat Observacions / Se indicará la decisión que se adopta en el apartado Observaciones.

(6) En el cas que existisquen matèries que hagen sigut cursades de forma integrada en un àmbit, cal indicar la denominació de l'àmbit i les matèries que l'integren / En el caso de que existan materias que hayan sido cursadas de forma integrada en un ámbito, se debe indicar la denominación del ámbito y las materias que lo integran.

RESULTATS DE L'AVALUACIÓ DEL TERCER CURS
RESULTADOS DE LA EVALUACIÓN DEL TERCER CURSO

Curs acadèmic / Curso académico 20__ - 20__

Qualificacions obtingudes / Calificaciones obtenidas		
MATÈRIES / MATERIAS	ACIS ⁽¹⁾	Qualificacions / Calificaciones ⁽²⁾
Biologia i Geologia <i>Biología y Geología</i>		
Educació Física <i>Educación Física</i>		
Educació Plàstica, Visual i Audiovisual <i>Educación Plástica, Visual y Audiovisual</i>		
Física i Química <i>Física y Química</i>		
Geografia i Història <i>Geografía e Historia</i>		
Llengua Castellana i Literatura <i>Lengua Castellana y Literatura</i>		
Valencià: Llengua i Literatura <i>Valenciano: Lengua y Literatura</i>		
Matemàtiques <i>Matemáticas</i>		
Música <i>Música</i>		
Llengua Estrangera ⁽³⁾ : _____ <i>Lengua Extranjera ⁽³⁾: _____</i>		
Tecnologia i Digitalització <i>Tecnología y Digitalización</i>		
Matèria optativa ⁽³⁾ : _____ <i>Materia optativa ⁽³⁾: _____</i>		
Religió <i>Religión</i>		
Programa de diversificació curricular ⁽⁴⁾ <i>Programa de diversificación curricular ⁽⁴⁾</i>		
Àmbit Científic <i>Ámbito Científico</i>		
Àmbit Lingüístic i Social <i>Ámbito Lingüístico y Social</i>		
Àmbit Pràctic <i>Ámbito Práctico</i>		

MATÈRIES PENDENTS ⁽⁵⁾ MATERIAS PENDIENTES ⁽⁵⁾	Curs Curso	ACIS ⁽¹⁾	Qualificacions / Calificaciones ⁽²⁾

Promociona: ☐ Sí ☐ Sí, per impossibilitat de repetir / Sí, por imposibilidad de repetir ☐ No	☐ Altres mesures ⁽⁶⁾ / <i>Otras medidas ⁽⁶⁾</i>
Observacions / <i>Observaciones</i> :	
Matèries cursades de forma integrada en àmbits ⁽⁷⁾ <i>Materias cursadas de forma integrada en ámbitos ⁽⁷⁾</i>	

(1) Cal indicar amb una aspa les matèries de les quals s'adjunta l'adaptació curricular individual significativa realitzada. / *Se indicarán con un aspa las materias de las que se adjunta la adaptación curricular individual significativa realizada.*

(2) Els resultats de l'avaluació s'han d'expressar en els termes: Insuficient (1, 2, 3, 4), Suficient (5), Bé (6), Notable (7, 8) o Excel·lent (9, 10). / *Los resultados de la evaluación se expresarán en los términos: Insuficiente (1, 2, 3, 4), Suficiente (5), Bien (6), Notable (7, 8) o Sobresaliente (9, 10).*

(3) Cal especificar la matèria cursada per l'alumne/a / *Se especificará la materia cursada por el alumno/a.*

(4) Per a l'alumnat que cursa el 3r nivell de l'Educació Secundària Obligatòria en un programa de diversificació curricular, cal indicar les qualificacions obtingudes en els àmbits este programa. / *Para el alumnado que cursa el 3.º nivel de la Educación Secundaria Obligatoria en un programa de diversificación curricular, se indicarán las calificaciones obtenidas en los ámbitos de dicho programa.*

(5) Si és el cas, es consignarà la superació de les matèries amb qualificació negativa una vegada avaluades positivament, en els termes de Suficient (5), Bé (6), Notable (7, 8) o Excel·lent (9, 10). / *En su caso, se consignará la superación de las materias con calificación negativa una vez evaluadas positivamente, en los términos de Suficiente (5), Bien (6), Notable (7, 8) o Sobresaliente (9, 10).*

(6) Cal indicar la decisió que s'adopta en l'apartat Observacions / *Se indicará la decisión que se adopta en el apartado Observaciones.*

(7) En el cas que existisquen matèries que hagen sigut cursades de forma integrada en un àmbit, cal indicar la denominació de l'àmbit i les matèries que l'integren / *En el caso de que existan materias que hayan sido cursadas de forma integrada en un ámbito, se debe indicar la denominación del ámbito y las materias que lo integran.*

RESULTATS DE L'AVUACIÓ DEL TERCER CURS (REPETICIÓ)
RESULTADOS DE LA EVALUACIÓN DEL TERCER CURSO (REPETICIÓN)

Curs acadèmic / Curso académico 20__ - 20__

Qualificacions obtingudes / Calificaciones obtenidas		
MATÈRIES / MATERIAS	ACIS ⁽¹⁾	Qualificacions / Calificaciones ⁽²⁾
Biologia i Geologia <i>Biología y Geología</i>		
Educació Física <i>Educación Física</i>		
Educació Plàstica, Visual i Audiovisual <i>Educación Plástica, Visual y Audiovisual</i>		
Física i Química <i>Física y Química</i>		
Geografia i Història <i>Geografía e Historia</i>		
Llengua Castellana i Literatura <i>Lengua Castellana y Literatura</i>		
Valencià: Llengua i Literatura <i>Valenciano: Lengua y Literatura</i>		
Matemàtiques <i>Matemáticas</i>		
Música <i>Música</i>		
Llengua Estrangera ⁽³⁾ : _____ <i>Lengua Extranjera ⁽³⁾: _____</i>		
Tecnologia i Digitalització <i>Tecnología y Digitalización</i>		
Matèria optativa ⁽³⁾ : _____ <i>Materia optativa ⁽³⁾: _____</i>		
Religió <i>Religión</i>		
Programa de diversificació curricular ⁽⁴⁾ <i>Programa de diversificación curricular ⁽⁴⁾</i>		
Àmbit Científic <i>Ámbito Científico</i>		
Àmbit Lingüístic i Social <i>Ámbito Lingüístico y Social</i>		
Àmbit Pràctic <i>Ámbito Práctico</i>		

MATÈRIES PENDENTS ⁽⁵⁾ MATERIAS PENDIENTES ⁽⁵⁾	Curs Curso	ACIS ⁽¹⁾	Qualificacions / Calificaciones ⁽²⁾

Promociona: ☐ Sí ☐ Sí, per impossibilitat de repetir / Sí, por imposibilidad de repetir	☐ Altres mesures ⁽⁶⁾ / Otras medidas ⁽⁶⁾
Observacions / Observaciones:	
Matèries cursades de forma integrada en àmbits ⁽⁷⁾ <i>Materias cursadas de forma integrada en ámbitos ⁽⁷⁾</i>	

(1) Cal indicar amb una aspa les matèries de les quals s'adjunta l'adaptació curricular individual significativa realitzada. / Se indicarán con un aspa las materias de las que se adjunta la adaptación curricular individual significativa realizada.

(2) Els resultats de l'avaluació s'han d'expressar en els termes: Insuficient (1, 2, 3, 4), Suficient (5), Bé (6), Notable (7, 8) o Excel·lent (9, 10). / Los resultados de la evaluación se expresarán en los términos: Insuficiente (1, 2, 3, 4), Suficiente (5), Bien (6), Notable (7, 8) o Sobresaliente (9, 10).

(3) Cal especificar la matèria cursada per l'alumne/a / Se especificará la materia cursada por el alumno/a.

(4) Per a l'alumnat que cursa el 3r nivell de l'Educació Secundària Obligatòria en un programa de diversificació curricular, cal indicar les qualificacions obtingudes en els àmbits d'este programa. / Para el alumnado que cursa el 3.º nivel de la Educación Secundaria Obligatoria en un programa de diversificación curricular, se indicarán las calificaciones obtenidas en los ámbitos de dicho programa.

(5) Si és el cas, es consignarà la superació de les matèries amb qualificació negativa una vegada avaluades positivament, en els termes de Suficient (5), Bé (6), Notable (7, 8) o Excel·lent (9, 10). / En su caso, se consignará la superación de las materias con calificación negativa una vez evaluadas positivamente, en los términos de Suficiente (5), Bien (6), Notable (7, 8) o Sobresaliente (9, 10).

(6) Cal indicar la decisió que s'adopta en l'apartat Observacions / Se indicará la decisión que se adopta en el apartado Observaciones.

(7) En el cas que existisquen matèries que hagen sigut cursades de forma integrada en un àmbit, cal indicar la denominació de l'àmbit i les matèries que l'integren. / En el caso de que existan materias que hayan sido cursadas de forma integrada en un ámbito, se debe indicar la denominación del ámbito y las materias que lo integran.

RESULTATS DE L'AVALUACIÓ DEL QUART CURS
RESULTADOS DE LA EVALUACIÓN DEL CUARTO CURSO

Curs acadèmic / Curso académico 20__ - 20__

Qualificacions obtingudes / Calificaciones obtenidas		
MATÈRIES / MATERIAS	ACIS ⁽¹⁾	Qualificacions / Calificaciones ⁽²⁾
Educació Física <i>Educación Física</i>		
Geografia i Història <i>Geografía e Historia</i>		
Llengua Castellana i Literatura <i>Lengua Castellana y Literatura</i>		
Valencià: Llengua i Literatura <i>Valenciano: Lengua y Literatura</i>		
Matemàtiques ☐ A <i>Matemáticas</i> ☐ B		
Llengua Estrangera ⁽³⁾ : _____ <i>Lengua Extranjera</i> ⁽³⁾ : _____		
Educació en Valors Cívics i Ètics <i>Educación en Valores Cívicos y Éticos</i>		
Matèria d'opció 1 ⁽³⁾ : _____ <i>Materia de opción 1</i> ⁽³⁾ : _____		
Matèria d'opció 2 ⁽³⁾ : _____ <i>Materia de opción 2</i> ⁽³⁾ : _____		
Matèria d'opció 3 ⁽³⁾ : _____ <i>Materia de opción 3</i> ⁽³⁾ : _____		
Matèria optativa ⁽³⁾ : _____ <i>Materia optativa</i> ⁽³⁾ : _____		
Religió <i>Religión</i>		
Programa de diversificació curricular ⁽⁴⁾ <i>Programa de diversificación curricular</i> ⁽⁴⁾		
Àmbit Científic <i>Ámbito Científico</i>		
Àmbit Lingüístic i Social <i>Ámbito Lingüístico y Social</i>		
Àmbit Pràctic <i>Ámbito Práctico</i>		

MATÈRIES PENDENTS ⁽⁵⁾ MATERIAS PENDIENTES ⁽⁵⁾	Curs Curso	ACIS ⁽¹⁾	Qualificacions / Calificaciones ⁽²⁾

Obté titulació / <i>Obtiene titulación</i> : ☐ Sí ☐ No	☐ Altres mesures ⁽⁶⁾ / <i>Otras medidas</i> ⁽⁶⁾
Observacions / <i>Observaciones</i> :	

(1) Cal indicar amb una aspa les matèries de les quals s'adjunta l'adaptació curricular individual significativa realitzada. / *Se indicarán con un aspa las materias de las que se adjunta la adaptación curricular individual significativa realizada.*

(2) Els resultats de l'avaluació s'han d'expressar en els termes: Insuficient (1, 2, 3, 4), Suficient (5), Bé (6), Notable (7, 8) o Excel·lent (9, 10). / *Los resultados de la evaluación se expresarán en los términos: Insuficiente (1, 2, 3, 4), Suficiente (5), Bien (6), Notable (7, 8) o Sobresaliente (9, 10).*

(3) Cal especificar la matèria cursada per l'alumne/a / *Se especificará la materia cursada por el alumno/a.*

(4) Per a l'alumnat que cursa el 4t nivell de l'Educació Secundària Obligatòria en un programa de diversificació curricular, cal indicar les qualificacions obtingudes en els àmbits d'este programa. / *Para el alumnado que cursa el 4.º nivel de la Educación Secundaria Obligatoria en un programa de diversificación curricular, se indicarán las calificaciones obtenidas en los ámbitos de dicho programa.*

(5) Si és el cas, es consignarà la superació de les matèries amb qualificació negativa una vegada avaluades positivament, en els termes de Suficient (5), Bé (6), Notable (7, 8) o Excel·lent (9, 10). / *En su caso, se consignará la superación de las materias con calificación negativa una vez evaluadas positivamente, en los términos de Suficiente (5), Bien (6), Notable (7, 8) o Sobresaliente (9, 10).*

(6) Cal indicar la decisió que s'adopta en l'apartat Observacions / *Se indicará la decisión que se adopta en el apartado Observaciones.*

RESULTATS DE L'AVALUACIÓ DEL QUART CURS (REPETICIÓ)
RESULTADOS DE LA EVALUACIÓN DEL CUARTO CURSO (REPETICIÓN)

Curs acadèmic / Curso académico 20__ - 20__

Qualificacions obtingudes / Calificaciones obtenidas		
MATÈRIES / MATERIAS	ACIS ⁽¹⁾	Qualificacions / Calificaciones ⁽²⁾
Educació Física <i>Educación Física</i>		
Geografia i Història <i>Geografía e Historia</i>		
Llengua Castellana i Literatura <i>Lengua Castellana y Literatura</i>		
Valencià: Llengua i Literatura <i>Valenciano: Lengua y Literatura</i>		
Matemàtiques ☐ A <i>Matemáticas</i> ☐ B		
Llengua Estrangera ⁽³⁾ : _____ <i>Lengua Extranjera</i> ⁽³⁾ : _____		
Educació en Valors Cívics i Ètics <i>Educación en Valores Cívicos y Éticos</i>		
Matèria d'opció 1 ⁽³⁾ : _____ <i>Materia de opción 1</i> ⁽³⁾ : _____		
Matèria d'opció 2 ⁽³⁾ : _____ <i>Materia de opción 2</i> ⁽³⁾ : _____		
Matèria d'opció 3 ⁽³⁾ : _____ <i>Materia de opción 3</i> ⁽³⁾ : _____		
Matèria optativa ⁽³⁾ : _____ <i>Materia optativa</i> ⁽³⁾ : _____		
Religió <i>Religión</i>		
Programa de diversificació curricular ⁽⁴⁾ <i>Programa de diversificación curricular</i> ⁽⁴⁾		
Àmbit Científic <i>Ámbito Científico</i>		
Àmbit Lingüístic i Social <i>Ámbito Lingüístico y Social</i>		
Àmbit Pràctic <i>Ámbito Práctico</i>		

MATÈRIES PENDENTS ⁽⁵⁾ MATERIAS PENDIENTES ⁽⁵⁾	Curs Curso	ACIS ⁽¹⁾	Qualificacions / Calificaciones ⁽²⁾

Obté titulació / <i>Obtiene titulación</i> : ☐ Sí ☐ No	☐ Altres mesures ⁽⁶⁾ / <i>Otras medidas</i> ⁽⁶⁾
Observacions / <i>Observaciones</i> :	

(1) Cal indicar amb una aspa les matèries de les quals s'adjunta l'adaptació curricular individual significativa realitzada. / *Se indicarán con un aspa las materias de las que se adjunta la adaptación curricular individual significativa realizada.*

(2) Els resultats de l'avaluació s'han d'expressar en els termes: Insuficient (1, 2, 3, 4), Suficient (5), Bé (6), Notable (7, 8) o Excel·lent (9, 10). / *Los resultados de la evaluación se expresarán en los términos: Insuficiente (1, 2, 3, 4), Suficiente (5), Bien (6), Notable (7, 8) o Sobresaliente (9, 10).*

(3) Cal especificar la matèria cursada per l'alumne/a / *Se especificará la materia cursada por el alumno/a.*

(4) Per a l'alumnat que cursa el 4t nivell de l'Educació Secundària Obligatòria en un programa de diversificació curricular, cal indicar les qualificacions obtingudes en els àmbits d'este programa. / *Para el alumnado que cursa el 4.º nivel de la Educación Secundaria Obligatoria en un programa de diversificación curricular, se indicarán las calificaciones obtenidas en los ámbitos de dicho programa.*

(5) Si és el cas, es consignarà la superació de les matèries amb qualificació negativa una vegada avaluades positivament, en els termes de Suficient (5), Bé (6), Notable (7, 8) o Excel·lent (9, 10). / *En su caso, se consignará la superación de las materias con calificación negativa una vez evaluadas positivamente, en los términos de Suficiente (5), Bien (6), Notable (7, 8) o Sobresaliente (9, 10).*

(6) Cal indicar la decisió que s'adopta en l'apartat Observacions / *Se indicará la decisión que se adopta en el apartado Observaciones.*

I	PREMI EXTRAORDINARI PREMIO EXTRAORDINARIO
Amb data _____ se li concedix el premi extraordinari al rendiment acadèmic d'Educació Secundària Obligatòria. Con fecha _____ se le concede el premio extraordinario al rendimiento académico de Educación Secundaria Obligatoria	

J	MENCIÓ HONORÍFICA MENCIÓN HONORÍFICA
Amb data _____ se li concedix la menció honorífica en Educació Secundària Obligatòria. Con fecha _____ se le concede la mención honorífica en Educación Secundaria Obligatoria	

K	ENTREGA DEL CONSELL ORIENTADOR PER A L'ALUMNAT DE 2n CURS DE L'ESO ENTREGA DEL CONSEJO ORIENTADOR PARA EL ALUMNADO DE 2.º CURSO DE LA ESO	
Amb esta data es fa entrega a l'alumne/a d'un informe del consell orientador, al qual es referix l'article 18.3 del Reial decret 217/2022, de 29 de març. Con esta fecha se hace entrega al alumno/a de un informe del consejo orientador, al cual se refiere el artículo 18.3 del Real decreto 217/2022, de 29 de marzo.		
_____, ____ d/de _____ de 20__		
Vist i plau / V.º B.º		
Director/a	Secretariària / Secretario/a (Segell del centre / Sello del centro)	Ho he rebut / Recibí
Firma: _____	Firma: _____	Firma: _____

L	ENTREGA DEL CONSELL ORIENTADOR PER A L'ALUMNAT DE 4t CURS DE L'ESO O QUE CONCLOU LA SEUA ESCOLARITZACIÓ EN L'ETAPA DE L'ESO ENTREGA DEL CONSEJO ORIENTADOR PARA EL ALUMNADO DE 4.º CURSO DE LA ESO O QUE CONCLUYE SU ESCOLARIZACIÓN EN LA ETAPA DE LA ESO	
Amb esta data es fa entrega a l'alumne/a d'un informe del consell orientador, al qual es referix l'article 18.4 del Reial decret 217/2022, de 29 de març. Con esta fecha se hace entrega al alumno/a de un informe del consejo orientador, al cual se refiere el artículo 18.4 del Real decreto 217/2022, de 29 de marzo.		
_____, ____ d/de _____ de 20__		
Vist i plau / V.º B.º		
Director/a	Secretariària / Secretario/a (Segell del centre / Sello del centro)	Ho he rebut / Recibí
Firma: _____	Firma: _____	Firma: _____

M	ENTREGA DEL CONSELL ORIENTADOR PER A L'ALUMNAT DE 3r CURS DE L'ESO PER A LA INCORPORACIÓ A UN CICLE FORMATIU DE GRAU BÀSIC ENTREGA DEL CONSEJO ORIENTADOR PARA EL ALUMNADO DE 3.º CURSO DE LA ESO PARA LA INCORPORACIÓN A UN CICLO FORMATIVO DE GRADO BÁSICO	
Amb esta data es fa entrega a l'alumne/a d'un informe del consell orientador, al qual es referix l'article 18.5 del Reial decret 217/2022, de 29 de març. Con esta fecha se hace entrega al alumno/a de un informe del consejo orientador, al cual se refiere el artículo 18.5 del Real decreto 217/2022, de 29 de marzo.		
_____, ____ d/de _____ de 20__		
Vist i plau / V.º B.º		
Director/a	Secretariària / Secretario/a (Segell del centre / Sello del centro)	Ho he rebut / Recibí
Firma: _____	Firma: _____	Firma: _____

N	ENTREGA DE LA CERTIFICACIÓ OFICIAL DEL NOMBRE D'ANYS CURSATS I DEL NIVELL D'ADQUISICIÓ DE COMPETÈNCIES DE L'ESO ENTREGA DE LA CERTIFICACIÓN OFICIAL DEL NÚMERO DE AÑOS CURSADOS Y DEL NIVEL DE ADQUISICIÓN DE COMPETENCIAS DE LA ESO
<p>Amb esta data es fa entrega a l'alumne/a de la certificació en la qual consten el nombre d'anys cursats i el nivell d'adquisició de les competències clau definides en el Perfil d'eixida, a què es referix l'article 17.4 del Reial decret 217/2022, de 29 de març. <i>Con esta fecha se hace entrega al alumno/a de la certificación en la que constan el número de años cursados y el nivel de adquisición de las competencias clave definidas en el Perfil de salida, a la que se refiere el artículo 17.4 del Real Decreto 217/2022, de 29 de marzo.</i></p>	
_____, ____ d/de _____ de 20__	
<p>Vist i plau / V.º B.º</p>	
Director/a	<div style="text-align: center;"> Secretari/ària / <i>Secretario/a</i> (Segell del centre / <i>Sello del centro</i>) </div>
Firma: _____	<div style="border: 1px solid black; padding: 5px; min-height: 100px;"> Ho he rebut / <i>Recibí</i> Firma: _____ </div>

O	ENTREGA DE L'HISTORIAL ACADÈMIC ENTREGA DEL HISTORIAL ACADÉMICO
<p>Amb esta data, l'historial acadèmic es remet al centre de destí. <i>Con esta fecha, el historial académico se remite al centro de destino.</i></p>	
_____, ____ d/de _____ de 20__	
<p>Vist i plau / V.º B.º</p>	
Director/a	<div style="text-align: right;"> Secretari/ària / <i>Secretario/a</i> (Segell del centre / <i>Sello del centro</i>) </div>
Firma: _____	Firma: _____

<p>Amb esta data es fa entrega a l'alumne/a de l'historial acadèmic una vegada ha finalitzat la seua etapa en l'Educació Secundària Obligatòria. <i>Con esta fecha se hace entrega al alumno/a del historial académico una vez ha finalizado su etapa en la Educación Secundaria Obligatoria.</i></p>	
_____, ____ d/de _____ de 20__	
<p>Vist i plau / V.º B.º</p>	
Director/a	<div style="text-align: center;"> Secretari/ària / <i>Secretario/a</i> (Segell del centre / <i>Sello del centro</i>) </div>
Firma: _____	<div style="border: 1px solid black; padding: 5px; min-height: 100px;"> Ho he rebut / <i>Recibí</i> Firma: _____ </div>

P	OBSERVACIONES OBSERVACIONES

22. Se modifica el anexo XIV, que queda como sigue:

“ANNEX XIV / ANEXO XIV
HISTORIAL ACADÈMIC EN L'ETAPA D'EDUCACIÓ SECUNDÀRIA OBLIGATÒRIA
HISTORIAL ACADÉMICO EN LA ETAPA DE EDUCACIÓN SECUNDARIA OBLIGATORIA

Llei orgànica 3/2020, de 29 de desembre, per la qual es modifica la Llei orgànica 2/2006, de 3 de maig, d'educació
Real decret 217/2022, de 29 de març, pel qual s'establix l'ordenació i els ensenyaments mínims de l'Educació Secundària Obligatòria

Ley orgànica 3/2020, de 29 de diciembre, por la que se modifica la Ley orgànica 2/2006, de 3 de mayo, de educación
Real decreto 217/2022, de 29 de marzo, por el que se establece la ordenación y las enseñanzas mínimas de la Educación Secundaria Obligatoria

HISTORIAL ACADÈMIC / HISTORIAL ACADÉMICO

Codi de centre / Código de centro:	Nom del centre / Nombre del centro:		
Domicili / Domicilio:	Localitat / Localidad:	CP:	Telèfon / Teléfono:

A DADES PERSONALS DE L'ALUMNE/A DATOS PERSONALES DEL ALUMNO/A				
Primer cognom / Primer apellido	Segon cognom / Segundo apellido	Nom / Nombre	NIA	Sexe / Sexo ☐ H ☐ D/M
Document identificatiu <i>Documento identificativo</i>		Data de naixement / Fecha de nacimiento	Municipi de naixement / Municipio de nacimiento	
Tipus / Tipo	Número			
Provincia de naixement / Provincia de nacimiento		País de naixement / País de nacimiento		Nacionalitat / Nacionalidad
Domicili / Domicilio		Número	Porta / Puerta	Telèfon / Teléfono
Localitat / Localidad			Codi postal / Código postal	Província / Provincia
Nom del pare, mare o tutor/a legal / Nombre del padre, madre o tutor/a legal			Telèfon / Teléfono	
Nom del pare, mare o tutor/a legal / Nombre del padre, madre o tutor/a legal			Telèfon / Teléfono	

B INCORPORACIÓ A L'ETAPA D'EDUCACIÓ SECUNDÀRIA OBLIGATÒRIA INCORPORACIÓN A LA ETAPA DE EDUCACIÓN SECUNDARIA OBLIGATORIA			
Amb data / Con fecha ____ d'/de _____ de 20__.			
l'alumne/a s'incorpora a l'etapa d'Educació Secundària Obligatòria, d'acord amb el Reial decret 217/2022, de 29 de març. el alumno/a se incorpora a la etapa de Educación Secundaria Obligatoria, de acuerdo con el Real decreto 217/2022, de 29 de marzo.			
Codi de centre / Código de centro	Nom del centre / Nombre del centro	Localitat / Localidad	Província / Provincia

C CANVIS DE CENTRE, ALTES I BAIXES CAMBIOS DE CENTRO, ALTAS Y BAJAS						
Núm.	Codi Código	Nom del centre Nombre de centro	Localitat Localidad	Província Provincia	Data d'alta Fecha de alta	Data de baixa Fecha de baja
1						
2						
3						
4						
5						
6						

D ANYS D'ESCOLARITZACIÓ EN EDUCACIÓ SECUNDÀRIA OBLIGATÒRIA AÑOS DE ESCOLARIZACIÓN EN EDUCACIÓN SECUNDARIA OBLIGATORIA			
Curs acadèmic Curso académico	Codi de centre Código del centro	Nom del centre Nombre de centro	Curs Curso

E	MESURES DE SUPORT A LA INCLUSIÓ MEDIDAS DE APOYO A LA INCLUSIÓN
☐	S'adjunta informe de mesures de suport / <i>Se adjunta informe de medidas de apoyo</i>

F	CONVALIDACIONS I EXEMPCIONS (S'han d'adjuntar els certificats expedits pel centre d'ensenyament respectiu o òrgan competent) CONVALIDACIONES Y EXENCIONES (Se adjuntarán los certificados expedidos por el centro de enseñanza respectivo u órgano competente)
Convalidacions per estudis d'ensenyaments professionals de Música o Danza <i>Convalidaciones por estudios de enseñanzas profesionales de Música o Danza</i>	
Amb data _____ Con fecha _____	l'alumne/a convalida la matèria _____ del curs _____ el alumno/a convalida la materia _____ del curso _____
Exempció d'Educació Física per a l'alumnat que realitza estudis dels ensenyaments professionals de Danza o que acredita la condició d'esportista d'alt nivell, alt rendiment o d'elit o amb la condició de personal tècnic, entrenador, arbitral o jutge d'elit de la Comunitat Valenciana <i>Exención de Educación Física para el alumnado que realiza estudios de las enseñanzas profesionales de Danza o que acredita la condición de deportista de alto nivel, alto rendimiento o de élite o con la condición de personal técnico, entrenador, arbitral o juez de élite de la Comunitat Valenciana</i>	
Amb data _____ Con fecha _____	l'alumne/a està exempt de la matèria Educació Física, del curs _____ el alumno/a está exento de la materia Educación Física, del curso _____
Convalidacions per esportista d'alt nivell, alt rendiment o d'elit o amb la condició de personal tècnic, entrenador, arbitral o jutge d'elit de la Comunitat Valenciana <i>Convalidaciones por deportista de alto nivel, alto rendimiento o de élite o con la condición de personal técnico, entrenador, arbitral o juez de élite de la Comunitat Valenciana</i>	
Amb data _____ Con fecha _____	l'alumne/a convalida la matèria, _____ del curs _____ el alumno/a convalida la materia _____ del curso _____

G	LLOC, DATA I FIRMA LUGAR, FECHA Y FIRMA
_____, _____ d'/de _____ de 20__	
Vist i plau / <i>V.º B.º</i>	
Director/a	Secretari/ària / <i>Secretario/a</i>
Segell del centre / <i>Sello del centro</i>	
Firma: _____	Firma: _____

H	RESULTATS DE LES AVALUACIONS RESULTADOS DE LAS EVALUACIONES
----------	--

RESULTATS DE L'AVALUACIÓ DEL PRIMER CURS RESULTADOS DE LA EVALUACIÓN DEL PRIMER CURSO
--

Curs acadèmic / Curso académico 20__ - 20__

Qualificacions obtingudes / Calificaciones obtenidas		
MATÈRIES / MATERIAS	ACIS ⁽¹⁾	Qualificacions / Calificaciones ⁽²⁾
Biologia i Geologia <i>Biología y Geología</i>		
Educació Física <i>Educación Física</i>		
Geografia i Història <i>Geografía e Historia</i>		
Llengua Castellana i Literatura <i>Lengua Castellana y Literatura</i>		
Valencià: Llengua i Literatura <i>Valenciano: Lengua y Literatura</i>		
Matemàtiques <i>Matemáticas</i>		
Música		
Llengua Estrangera ⁽³⁾ : _____ <i>Lengua Extranjera</i> ⁽³⁾ : _____		
Tecnologia i Digitalització <i>Tecnología y Digitalización</i>		
Matèria optativa ⁽³⁾ : _____ <i>Materia optativa</i> ⁽³⁾ : _____		
Religió <i>Religión</i>		
Promociona: ☐ Sí ☐ No		☐ Altres mesures ⁽⁴⁾ / <i>Otras medidas</i> ⁽⁴⁾
Observacions / <i>Observaciones</i> :		

Matèries cursades de forma integrada en àmbits ⁽⁵⁾ <i>Materias cursadas de forma integrada en ámbitos</i> ⁽⁵⁾

(1) Cal indicar amb una aspa les matèries de les quals s'adjunta l'adaptació curricular individual significativa realitzada. / *Se indicarán con un aspa las materias de las que se adjunta la adaptación curricular individual significativa realizada.*

(2) Els resultats de l'avaluació s'han d'expressar en els termes: Insuficient (1, 2, 3, 4), Suficient (5), Bé (6), Notable (7, 8) o Excel·lent (9, 10). / *Los resultados de la evaluación se expresarán en los términos: Insuficiente (1, 2, 3, 4), Suficiente (5), Bien (6), Notable (7, 8) o Sobresaliente (9, 10).*

(3) Cal especificar la matèria cursada per l'alumne/a / *Se especificará la materia cursada por el alumno/a.*

(4) Cal indicar la decisió que s'adopta en l'apartat Observacions / *Se indicará la decisión que se adopta en el apartado Observaciones.*

(5) En el cas que existisquen matèries que hagen sigut cursades de forma integrada en un àmbit, cal indicar la denominació de l'àmbit i les matèries que l'integren / *En el caso de que existan materias que hayan sido cursadas de forma integrada en un ámbito se debe indicar la denominación del ámbito y las materias que lo integran.*

RESULTATS DE L'AVALUACIÓ DEL PRIMER CURS (REPETICIÓ)
RESULTADOS DE LA EVALUACIÓN DEL PRIMER CURSO (REPETICIÓN)

Curs acadèmic / Curso académico 20__ - 20__

Qualificacions obtingudes / Calificaciones obtenidas		
MATÈRIES / MATERIAS	ACIS (1)	Qualificacions / Calificaciones (2)
Biologia i Geologia <i>Biología y Geología</i>		
Educació Física <i>Educación Física</i>		
Geografia i Història <i>Geografía e Historia</i>		
Llengua Castellana i Literatura <i>Lengua Castellana y Literatura</i>		
Valencià: Llengua i Literatura <i>Valenciano: Lengua y Literatura</i>		
Matemàtiques <i>Matemáticas</i>		
Música		
Llengua Estrangera (3): _____ <i>Lengua Extranjera (3): _____</i>		
Tecnologia i Digitalització <i>Tecnología y Digitalización</i>		
Matèria optativa (3): _____ <i>Materia optativa (3): _____</i>		
Religió <i>Religión</i>		
Promociona: ☐ Sí ☐ Sí, per impossibilitat de repetir / <i>Sí, por imposibilidad de repetir</i>		☐ Altres mesures (4) / <i>Otras medidas (4)</i>
Observacions / <i>Observaciones</i> :		

Matèries cursades de forma integrada en àmbits (5) <i>Materias cursadas de forma integrada en ámbitos (5)</i>

(1) Cal indicar amb una aspa les matèries de les quals s'adjunta l'adaptació curricular individual significativa realitzada. / *Se indicarán con un aspa las materias de las que se adjunta la adaptación curricular individual significativa realizada.*

(2) Els resultats de l'avaluació s'han d'expressar en els termes: Insuficient (1, 2, 3, 4), Suficient (5), Bé (6), Notable (7, 8) o Excel·lent (9, 10). / *Los resultados de la evaluación se expresarán en los términos: Insuficiente (1, 2, 3, 4), Suficiente (5), Bien (6), Notable (7, 8) o Sobresaliente (9, 10).*

(3) Cal especificar la matèria cursada per l'alumne/a. / *Se especificará la materia cursada por el alumno/a.*

(4) Cal indicar la decisió que s'adopta en l'apartat Observacions. / *Se indicará la decisión que se adopta en el apartado Observaciones.*

(5) En el cas que existisquen matèries que hagen sigut cursades de forma integrada en un àmbit, cal indicar la denominació de l'àmbit i les matèries que l'integren. / *En el caso de que existan materias que hayan sido cursadas de forma integrada en un ámbito se debe indicar la denominación del ámbito y las materias que lo integran.*

RESULTATS DE L'AVALUACIÓ DEL SEGON CURS
RESULTADOS DE LA EVALUACIÓN DEL SEGUNDO CURSO

Curs acadèmic / *Curso académico* 20__ - 20__

Qualificacions obtingudes / Calificaciones obtenidas		
MATÈRIES / MATERIAS	ACIS (1)	Qualificacions / Calificaciones (2)
Educació Física <i>Educación Física</i>		
Educació Plàstica, Visual i Audiovisual <i>Educación Plástica, Visual y Audiovisual</i>		
Física i Química <i>Física y Química</i>		
Geografia i Història <i>Geografía e Historia</i>		
Llengua Castellana i Literatura <i>Lengua Castellana y Literatura</i>		
Valencià: Llengua i Literatura <i>Valenciano: Lengua y Literatura</i>		
Matemàtiques <i>Matemáticas</i>		
Música		
Llengua Estrangera (3): _____ <i>Lengua Extranjera (3): _____</i>		
Matèria optativa (3): _____ <i>Materia optativa (3): _____</i>		
Religió <i>Religión</i>		

MATÈRIES PENDENTS (4) MATERIAS PENDIENTES (4)	Curs Curso	ACIS (1)	Qualificacions / Calificaciones (2)

Promociona: ☐ Sí ☐ No	☐ <i>Altres mesures (5) / Otras medidas (5)</i>
Observacions / <i>Observaciones</i> :	

Matèries cursades de forma integrada en àmbits (6) <i>Materias cursadas de forma integrada en ámbitos (6)</i>
Empty space for integrated subjects

(1) Cal indicar amb una aspa les matèries de les quals s'adjunta l'adaptació curricular individual significativa realitzada. / *Se indicarán con un aspa las materias de las que se adjunta la adaptación curricular individual significativa realizada.*

(2) Els resultats de l'avaluació s'han d'expressar en els termes: Insuficient (1, 2, 3, 4), Suficient (5), Bé (6), Notable (7, 8) o Excel·lent (9, 10). / *Los resultados de la evaluación se expresarán en los términos: Insuficiente (1, 2, 3, 4), Suficiente (5), Bien (6), Notable (7, 8) o Sobresaliente (9, 10).*

(3) Cal especificar la matèria cursada per l'alumne/a / *Se especificará la materia cursada por el alumno/a.*

(4) Si és el cas, es consignarà la superació de les matèries amb qualificació negativa una vegada avaluades positivament, en els termes de Suficient (5), Bé (6), Notable (7, 8) o Excel·lent (9, 10). / *En su caso, se consignará la superación de las materias con calificación negativa una vez evaluadas positivamente, en los términos de Suficiente (5), Bien (6), Notable (7, 8) o Sobresaliente (9, 10).*

(5) Cal indicar la decisió que s'adopta en l'apartat Observacions / *Se indicará la decisión que se adopta en el apartado Observaciones.*

(6) En el cas que existisquen matèries que hagen sigut cursades de forma integrada en un àmbit, cal indicar la denominació de l'àmbit i les matèries que l'integren / *En el caso de que existan materias que hayan sido cursadas de forma integrada en un ámbito se debe indicar la denominación del ámbito y las materias que lo integran.*

RESULTATS DE L'AVALUACIÓ DEL SEGON CURS (REPETICIÓ)
RESULTADOS DE LA EVALUACIÓN DEL SEGUNDO CURSO (REPETICIÓN)

Curs acadèmic / Curso académico 20__ - 20__

Qualificacions obtingudes / Calificaciones obtenidas		
MATÈRIES / MATERIAS	ACIS ⁽¹⁾	Qualificacions / Calificaciones ⁽²⁾
Educació Física <i>Educación Física</i>		
Educació Plàstica, Visual i Audiovisual <i>Educación Plástica, Visual y Audiovisual</i>		
Física i Química <i>Física y Química</i>		
Geografia i Història <i>Geografía e Historia</i>		
Llengua Castellana i Literatura <i>Lengua Castellana y Literatura</i>		
Valencià: Llengua i Literatura <i>Valenciano: Lengua y Literatura</i>		
Matemàtiques <i>Matemáticas</i>		
Música		
Llengua Estrangera ⁽³⁾ : _____ <i>Lengua Extranjera ⁽³⁾: _____</i>		
Matèria optativa ⁽³⁾ : _____ <i>Materia optativa ⁽³⁾: _____</i>		
Religió <i>Religión</i>		

MATÈRIES PENDENTS ⁽⁴⁾ MATERIAS PENDIENTES ⁽⁴⁾	Curs Curso	ACIS ⁽¹⁾	Qualificacions / Calificaciones ⁽²⁾

Promociona: ☐ Sí ☐ Sí, per impossibilitat de repetir / Sí, por imposibilidad de repetir	☐ Altres mesures ⁽⁵⁾ / Otras medidas ⁽⁵⁾
Observacions / Observaciones:	

Matèries cursades de forma integrada en àmbits ⁽⁶⁾ <i>Materias cursadas de forma integrada en ámbitos ⁽⁶⁾</i>

(1) Cal indicar amb una aspa les matèries de les quals s'adjunta l'adaptació curricular individual significativa realitzada. / Se indicarán con un aspa las materias de las que se adjunta la adaptación curricular individual significativa realizada.

(2) Els resultats de l'avaluació s'han d'expressar en els termes: Insuficient (1, 2, 3, 4), Suficient (5), Bé (6), Notable (7, 8) o Excel·lent (9, 10). / Los resultados de la evaluación se expresarán en los términos: Insuficiente (1, 2, 3, 4), Suficiente (5), Bien (6), Notable (7, 8) o Sobresaliente (9, 10).

(3) Cal especificar la matèria cursada per l'alumne/a / Se especificará la materia cursada por el alumno/a.

(4) Si és el cas, es consignarà la superació de les matèries amb qualificació negativa una vegada avaluades positivament, en els termes de Suficient (5), Bé (6), Notable (7, 8) o Excel·lent (9, 10). / En su caso, se consignará la superación de las materias con calificación negativa una vez evaluadas positivamente, en los términos de Suficiente (5), Bien (6), Notable (7, 8) o Sobresaliente (9, 10).

(5) Cal indicar la decisió que s'adopta en l'apartat Observacions / Se indicará la decisión que se adopta en el apartado Observaciones.

(6) En el cas que existisquen matèries que hagen sigut cursades de forma integrada en un àmbit, cal indicar la denominació de l'àmbit i les matèries que l'integren / En el caso de que existan materias que hayan sido cursadas de forma integrada en un ámbito se debe indicar la denominación del ámbito y las materias que lo integran.

RESULTATS DE L'AVALUACIÓ DEL TERCER CURS
RESULTADOS DE LA EVALUACIÓN DEL TERCER CURSO

Curs acadèmic / Curso académico 20__ - 20__

Qualificacions obtingudes / Calificaciones obtenidas		
MATÈRIES / MATERIAS	ACIS ⁽¹⁾	Qualificacions / Calificaciones ⁽²⁾
Biologia i Geologia <i>Biología y Geología</i>		
Educació Física <i>Educación Física</i>		
Educació Plàstica, Visual i Audiovisual <i>Educación Plástica, Visual y Audiovisual</i>		
Física i Química <i>Física y Química</i>		
Geografia i Història <i>Geografía e Historia</i>		
Llengua Castellana i Literatura <i>Lengua Castellana y Literatura</i>		
Valencià: Llengua i Literatura <i>Valenciano: Lengua y Literatura</i>		
Matemàtiques <i>Matemáticas</i>		
Música <i>Música</i>		
Llengua Estrangera ⁽³⁾ : _____ <i>Lengua Extranjera ⁽³⁾: _____</i>		
Tecnologia i Digitalització <i>Tecnología y Digitalización</i>		
Matèria optativa ⁽³⁾ : _____ <i>Materia optativa ⁽³⁾: _____</i>		
Religió <i>Religión</i>		
Programa de diversificació curricular ⁽⁴⁾ <i>Programa de diversificación curricular ⁽⁴⁾</i>		
Àmbit Científic <i>Ámbito Científico</i>		
Àmbit Lingüístic i Social <i>Ámbito Lingüístico y Social</i>		
Àmbit Pràctic <i>Ámbito Práctico</i>		

MATÈRIES PENDENTS ⁽⁵⁾ MATERIAS PENDIENTES ⁽⁵⁾	Curs Curso	ACIS ⁽¹⁾	Qualificacions / Calificaciones ⁽²⁾

Promociona: ☐ Sí ☐ Sí, per impossibilitat de repetir / Sí, por imposibilidad de repetir ☐ No	☐ Altres mesures ⁽⁶⁾ / <i>Otras medidas ⁽⁶⁾</i>
Observacions / <i>Observaciones</i> :	
Matèries cursades de forma integrada en àmbits ⁽⁷⁾ <i>Materias cursadas de forma integrada en ámbitos ⁽⁷⁾</i>	

(1) Cal indicar amb una aspa les matèries de les quals s'adjunta l'adaptació curricular individual significativa realitzada. / *Se indicarán con un aspa las materias de las que se adjunta la adaptación curricular individual significativa realizada.*

(2) Els resultats de l'avaluació s'han d'expressar en els termes: Insuficient (1, 2, 3, 4), Suficient (5), Bé (6), Notable (7, 8) o Excel·lent (9, 10). / *Los resultados de la evaluación se expresarán en los términos: Insuficiente (1, 2, 3, 4), Suficiente (5), Bien (6), Notable (7, 8) o Sobresaliente (9, 10).*

(3) Cal especificar la matèria cursada per l'alumne/a / *Se especificará la materia cursada por el alumno/a.*

(4) Per a l'alumnat que cursa el 3r nivell de l'Educació Secundària Obligatòria en un programa de diversificació curricular cal indicar les qualificacions obtingudes en els àmbits d'este programa. / *Para el alumnado que cursa el 3.º nivel de la Educación Secundaria Obligatoria en un programa de diversificación curricular se indicarán las calificaciones obtenidas en los ámbitos de dicho programa.*

(5) Si és el cas, es consignarà la superació de les matèries amb qualificació negativa una vegada avaluades positivament, en els termes de Suficient (5), Bé (6), Notable (7, 8) o Excel·lent (9, 10). / *En su caso, se consignará la superación de las materias con calificación negativa una vez evaluadas positivamente, en los términos de Suficiente (5), Bien (6), Notable (7, 8) o Sobresaliente (9, 10).*

(6) Cal indicar la decisió que s'adopta en l'apartat Observacions. / *Se indicará la decisión que se adopta en el apartado Observaciones.*

(7) En el cas que existisquen matèries que hagen sigut cursades de forma integrada en un àmbit, cal indicar la denominació de l'àmbit i les matèries que l'integren / *En el caso de que existan materias que hayan sido cursadas de forma integrada en un ámbito se debe indicar la denominación del ámbito y las materias que lo integran.*

RESULTATS DE L'AVALUACIÓ DEL TERCER CURS (REPETICIÓ)
RESULTADOS DE LA EVALUACIÓN DEL TERCER CURSO (REPETICIÓN)

Curs acadèmic / Curso académico 20__ - 20__

Qualificacions obtingudes / Calificaciones obtenidas		
MATÈRIES / MATERIAS	ACIS ⁽¹⁾	Qualificacions / Calificaciones ⁽²⁾
Biologia i Geologia <i>Biología y Geología</i>		
Educació Física <i>Educación Física</i>		
Educació Plàstica, Visual i Audiovisual <i>Educación Plástica, Visual y Audiovisual</i>		
Física i Química <i>Física y Química</i>		
Geografia i Història <i>Geografía e Historia</i>		
Llengua Castellana i Literatura <i>Lengua Castellana y Literatura</i>		
Valencià: Llengua i Literatura <i>Valenciano: Lengua y Literatura</i>		
Matemàtiques <i>Matemáticas</i>		
Música <i>Música</i>		
Llengua Estrangera ⁽³⁾ : _____ <i>Lengua Extranjera ⁽³⁾: _____</i>		
Tecnologia i Digitalització <i>Tecnología y Digitalización</i>		
Matèria optativa ⁽³⁾ : _____ <i>Materia optativa ⁽³⁾: _____</i>		
Religió <i>Religión</i>		
Programa de diversificació curricular ⁽⁴⁾ <i>Programa de diversificación curricular ⁽⁴⁾</i>		
Àmbit Científic <i>Ámbito Científico</i>		
Àmbit Lingüístic i Social <i>Ámbito Lingüístico y Social</i>		
Àmbit Pràctic <i>Ámbito Práctico</i>		

MATÈRIES PENDENTS ⁽⁵⁾ MATERIAS PENDIENTES ⁽⁵⁾	Curs Curso	ACIS ⁽¹⁾	Qualificacions / Calificaciones ⁽²⁾

Promociona: ☐ Sí ☐ Sí, per impossibilitat de repetir / Sí, por imposibilidad de repetir	☐ Altres mesures ⁽⁶⁾ / Otras medidas ⁽⁶⁾
Observacions / Observaciones:	
Matèries cursades de forma integrada en àmbits ⁽⁷⁾ <i>Materias cursadas de forma integrada en ámbitos ⁽⁷⁾</i>	

(1) Cal indicar amb una aspa les matèries de les quals s'adjunta l'adaptació curricular individual significativa realitzada. / Se indicarán con un aspa las materias de las que se adjunta la adaptación curricular individual significativa realizada.

(2) Els resultats de l'avaluació s'han d'expressar en els termes: Insuficient (1, 2, 3, 4), Suficient (5), Bé (6), Notable (7, 8) o Excel·lent (9, 10). / Los resultados de la evaluación se expresarán en los términos: Insuficiente (1, 2, 3, 4), Suficiente (5), Bien (6), Notable (7, 8) o Sobresaliente (9, 10).

(3) Cal especificar la matèria cursada per l'alumne/a. / Se especificará la materia cursada por el alumno/a.

(4) Per a l'alumnat que cursa el 3r nivell de l'Educació Secundària Obligatòria en un programa de diversificació curricular cal indicar les qualificacions obtingudes en els àmbits d'este programa. / Para el alumnado que cursa el 3.º nivel de la Educación Secundaria Obligatoria en un programa de diversificación curricular se indicarán las calificaciones obtenidas en los ámbitos de dicho programa.

(5) Si és el cas, es consignarà la superació de les matèries amb qualificació negativa una vegada avaluades positivament, en els termes de Suficient (5), Bé (6), Notable (7, 8) o Excel·lent (9, 10). / En su caso, se consignará la superación de las materias con calificación negativa una vez evaluadas positivamente, en los términos de Suficiente (5), Bien (6), Notable (7, 8) o Sobresaliente (9, 10).

(6) Cal indicar la decisió que s'adopta en l'apartat Observacions. / Se indicará la decisión que se adopta en el apartado Observaciones.

(7) En el cas que existisquen matèries que hagen sigut cursades de forma integrada en un àmbit, cal indicar la denominació de l'àmbit i les matèries que l'integren. / En el caso de que existan materias que hayan sido cursadas de forma integrada en un ámbito se debe indicar la denominación del ámbito y las materias que lo integran.

RESULTATS DE L'AVALUACIÓ DEL QUART CURS
RESULTADOS DE LA EVALUACIÓN DEL CUARTO CURSO

Curs acadèmic / Curso académico 20__ - 20__

Qualificacions obtingudes / Calificaciones obtenidas		
MATÈRIES / MATERIAS	ACIS ⁽¹⁾	Qualificacions / Calificaciones ⁽²⁾
Educació Física <i>Educación Física</i>		
Geografia i Història <i>Geografía e Historia</i>		
Llengua Castellana i Literatura <i>Lengua Castellana y Literatura</i>		
Valencià: Llengua i Literatura <i>Valenciano: Lengua y Literatura</i>		
Matemàtiques ☐ A <i>Matemáticas</i> ☐ B		
Llengua Estrangera ⁽³⁾ : _____ <i>Lengua Extranjera</i> ⁽³⁾ : _____		
Educació en Valors Cívics i Ètics <i>Educación en Valores Cívicos y Éticos</i>		
Matèria d'opció 1 ⁽³⁾ : _____ <i>Materia de opción 1</i> ⁽³⁾ : _____		
Matèria d'opció 2 ⁽³⁾ : _____ <i>Materia de opción 2</i> ⁽³⁾ : _____		
Matèria d'opció 3 ⁽³⁾ : _____ <i>Materia de opción 3</i> ⁽³⁾ : _____		
Matèria optativa ⁽³⁾ : _____ <i>Materia optativa</i> ⁽³⁾ : _____		
Religió <i>Religión</i>		
Programa de diversificació curricular ⁽⁴⁾ <i>Programa de diversificación curricular</i> ⁽⁴⁾		
Àmbit Científic <i>Ámbito Científico</i>		
Àmbit Lingüístic i Social <i>Ámbito Lingüístico y Social</i>		
Àmbit Pràctic <i>Ámbito Práctico</i>		

MATÈRIES PENDENTS ⁽⁵⁾ MATERIAS PENDIENTES ⁽⁵⁾	Curs Curso	ACIS ⁽¹⁾	Qualificacions / Calificaciones ⁽²⁾

Obté titulació / <i>Obtiene titulación</i> : ☐ Sí ☐ No	☐ Altres mesures ⁽⁶⁾ / <i>Otras medidas</i> ⁽⁶⁾
Observacions / <i>Observaciones</i> :	

(1) Cal indicar amb una aspa les matèries de les quals s'adjunta l'adaptació curricular individual significativa realitzada. / *Se indicarán con un aspa las materias de las que se adjunta la adaptación curricular individual significativa realizada.*

(2) Els resultats de l'avaluació s'han d'expressar en els termes: Insuficient (1, 2, 3, 4), Suficient (5), Bé (6), Notable (7, 8) o Excel·lent (9, 10). / *Los resultados de la evaluación se expresarán en los términos: Insuficiente (1, 2, 3, 4), Suficiente (5), Bien (6), Notable (7, 8) o Sobresaliente (9, 10).*

(3) Cal especificar la matèria cursada per l'alumne/a. / *Se especificará la materia cursada por el alumno/a.*

(4) Per a l'alumnat que cursa el 4t nivell de l'Educació Secundària Obligatòria en un programa de diversificació curricular cal indicar les qualificacions obtingudes en els àmbits d'este programa. / *Para el alumnado que cursa el 4.º nivel de la Educación Secundaria Obligatoria en un programa de diversificación curricular se indicarán las calificaciones obtenidas en los ámbitos de dicho programa.*

(5) Si és el cas, es consignarà la superació de les matèries amb qualificació negativa una vegada avaluades positivament, en els termes de Suficient (5), Bé (6), Notable (7, 8) o Excel·lent (9, 10). / *En su caso, se consignará la superación de las materias con calificación negativa una vez evaluadas positivamente, en los términos de Suficiente (5), Bien (6), Notable (7, 8) o Sobresaliente (9, 10).*

(6) Cal indicar la decisió que s'adopta en l'apartat Observacions. / *Se indicará la decisión que se adopta en el apartado Observaciones.*

RESULTATS DE L'AVALUACIÓ DEL QUART CURS (REPETICIÓ)
RESULTADOS DE LA EVALUACIÓN DEL CUARTO CURSO (REPETICIÓN)

Curs acadèmic / Curso académico 20__ - 20__

Qualificacions obtingudes / Calificaciones obtenidas		
MATÈRIES / MATERIAS	ACIS ⁽¹⁾	Qualificacions / Calificaciones ⁽²⁾
Educació Física <i>Educación Física</i>		
Geografia i Història <i>Geografía e Historia</i>		
Llengua Castellana i Literatura <i>Lengua Castellana y Literatura</i>		
Valencià: Llengua i Literatura <i>Valenciano: Lengua y Literatura</i>		
Matemàtiques ☐ A <i>Matemáticas</i> ☐ B		
Llengua Estrangera ⁽³⁾ : _____ <i>Lengua Extranjera</i> ⁽³⁾ : _____		
Educació en Valors Cívics i Ètics <i>Educación en Valores Cívicos y Éticos</i>		
Matèria d'opció 1 ⁽³⁾ : _____ <i>Materia de opción 1</i> ⁽³⁾ : _____		
Matèria d'opció 2 ⁽³⁾ : _____ <i>Materia de opción 2</i> ⁽³⁾ : _____		
Matèria d'opció 3 ⁽³⁾ : _____ <i>Materia de opción 3</i> ⁽³⁾ : _____		
Matèria optativa ⁽³⁾ : _____ <i>Materia optativa</i> ⁽³⁾ : _____		
Religió <i>Religión</i>		
Programa de diversificació curricular ⁽⁴⁾ <i>Programa de diversificación curricular</i> ⁽⁴⁾		
Àmbit Científic <i>Ámbito Científico</i>		
Àmbit Lingüístic i Social <i>Ámbito Lingüístico y Social</i>		
Àmbit Pràctic <i>Ámbito Práctico</i>		

MATÈRIES PENDENTS ⁽⁵⁾ MATERIAS PENDIENTES ⁽⁵⁾	Curs Curso	ACIS ⁽¹⁾	Qualificacions / Calificaciones ⁽²⁾

Obté titulació / <i>Obtiene titulación</i> : ☐ Sí ☐ No	☐ Altres mesures ⁽⁶⁾ / <i>Otras medidas</i> ⁽⁶⁾
Observacions / <i>Observaciones</i> :	

(1) Cal indicar amb una aspa les matèries de les quals s'adjunta l'adaptació curricular individual significativa realitzada. / *Se indicarán con un aspa las materias de las que se adjunta la adaptación curricular individual significativa realizada.*

(2) Els resultats de l'avaluació s'han d'expressar en els termes: Insuficient (1, 2, 3, 4), Suficient (5), Bé (6), Notable (7, 8) o Excel·lent (9, 10). / *Los resultados de la evaluación se expresarán en los términos: Insuficiente (1, 2, 3, 4), Suficiente (5), Bien (6), Notable (7, 8) o Sobresaliente (9, 10).*

(3) Cal especificar la matèria cursada per l'alumne/a. / *Se especificará la materia cursada por el alumno/a.*

(4) Per a l'alumnat que cursa el 4t nivell de l'Educació Secundària Obligatòria en un programa de diversificació curricular cal indicar les qualificacions obtingudes en els àmbits d'este programa. / *Para el alumnado que cursa el 4.º nivel de la Educación Secundaria Obligatoria en un programa de diversificación curricular se indicarán las calificaciones obtenidas en los ámbitos de dicho programa.*

(5) Si és el cas, es consignarà la superació de les matèries amb qualificació negativa una vegada avaluades positivament, en els termes de Suficient (5), Bé (6), Notable (7, 8) o Excel·lent (9, 10). / *En su caso, se consignará la superación de las materias con calificación negativa una vez evaluadas positivamente, en los términos de Suficiente (5), Bien (6), Notable (7, 8) o Sobresaliente (9, 10).*

(6) Cal indicar la decisió que s'adopta en l'apartat Observacions. / *Se indicará la decisión que se adopta en el apartado Observaciones.*

I	PREMI EXTRAORDINARI PREMIO EXTRAORDINARIO
Amb data _____ se li concedix el premi extraordinari al rendiment acadèmic d'Educació Secundària Obligatòria. Con fecha _____ se le concede el premio extraordinario al rendimiento académico de Educación Secundaria Obligatoria	
J	MENCIÓ HONORÍFICA MENCIÓN HONORÍFICA
Amb data _____ se li concedix la menció honorífica en Educació Secundària Obligatòria. Con fecha _____ se le concede la mención honorífica en Educación Secundaria Obligatoria	
K	ENTREGA DEL CONSELL ORIENTADOR PER A L'ALUMNAT DE 2n CURS DE L'ESO ENTREGA DEL CONSEJO ORIENTADOR PARA EL ALUMNADO DE 2.º CURSO DE LA ESO
Amb esta data es fa entrega a l'alumne/a d'un informe del consell orientador, al qual es referix l'article 18.3 del Reial decret 217/2022, de 29 de març. Con esta fecha se hace entrega al alumno/a de un informe del consejo orientador, al cual se refiere el artículo 18.3 del Real decreto 217/2022, de 29 de marzo.	
_____, ____ d'/de _____ de 20__	
Vist i plau / V.º B.º	
Director/a _____ (Segell del centre / Sello del centro)	Secretariària / Secretario/a _____ Firma: _____
Ho he rebut / Recibí _____ Firma: _____	
L	ENTREGA DEL CONSELL ORIENTADOR PER A L'ALUMNAT DE 4t CURS DE L'ESO O QUE CONCLOU LA SEUA ESCOLARITZACIÓ EN L'ETAPA DE L'ESO ENTREGA DEL CONSEJO ORIENTADOR PARA EL ALUMNADO DE 4.º CURSO DE LA ESO O QUE CONCLUYE SU ESCOLARIZACIÓN EN LA ETAPA DE LA ESO
Amb esta data es fa entrega a l'alumne/a d'un informe del consell orientador, al qual es referix l'article 18.4 del Reial decret 217/2022, de 29 de març. Con esta fecha se hace entrega al alumno/a de un informe del consejo orientador, al cual se refiere el artículo 18.4 del Real decreto 217/2022, de 29 de marzo.	
_____, ____ d'/de _____ de 20__	
Vist i plau / V.º B.º	
Director/a _____ (Segell del centre / Sello del centro)	Secretariària / Secretario/a _____ Firma: _____
Ho he rebut / Recibí _____ Firma: _____	
M	ENTREGA DEL CONSELL ORIENTADOR PER A L'ALUMNAT DE 3r CURS DE L'ESO PER A LA INCORPORACIÓ A UN CICLE FORMATIU DE GRAU BÀSIC ENTREGA DEL CONSEJO ORIENTADOR PARA EL ALUMNADO DE 3.º CURSO DE LA ESO PARA LA INCORPORACIÓN A UN CICLO FORMATIVO DE GRADO BÁSICO
Amb esta data es fa entrega a l'alumne/a d'un informe del consell orientador, al qual es referix l'article 18.5 del Reial decret 217/2022, de 29 de març. Con esta fecha se hace entrega al alumno/a de un informe del consejo orientador, al cual se refiere el artículo 18.5 del Real decreto 217/2022, de 29 de marzo.	
_____, ____ d'/de _____ de 20__	
Vist i plau / V.º B.º	
Director/a _____ (Segell del centre / Sello del centro)	Secretariària / Secretario/a _____ Firma: _____
Ho he rebut / Recibí _____ Firma: _____	
N	ENTREGA DEL CERTIFICAT OFICIAL DEL NOMBRE D'ANYS CURSATS I DEL NIVELL D'ADQUISICIÓ DE COMPETÈNCIES DE L'ESO ENTREGA DE LA CERTIFICACIÓN OFICIAL DEL NÚMERO DE AÑOS CURSADOS Y DEL NIVEL DE ADQUISICIÓN DE COMPETENCIAS DE LA ESO
Amb esta data es fa entrega a l'alumne/a del certificat en el qual consten el nombre d'anys cursats i el nivell d'adquisició de les competències clau definides en el Perfil d'eixida, a què es referix l'article 17.4 del Reial decret 217/2022, de 29 de març. Con esta fecha se hace entrega al alumno/a de la certificación a la que constan el número de años cursados y el nivel de adquisición de las competencias clave definidas en el Perfil de salida, a la que se refiere el artículo 17.4 del Real Decreto 217/2022, de 29 de marzo.	
_____, ____ d'/de _____ de 20__	
Vist i plau / V.º B.º	
Director/a _____ (Segell del centre / Sello del centro)	Secretariària / Secretario/a _____ Firma: _____
Ho he rebut / Recibí _____ Firma: _____	
O	OBSERVACIONS OBSERVACIONES

ANEXO II

Modificación de la Orden 19/2023, de 29 de junio, de la Conselleria de Educación, Cultura y Deporte, por la que se regulan los procedimientos derivados del Decreto 107/2022, de 5 de agosto, del Consell, por el que se establecen la ordenación y el currículo de Educación Secundaria Obligatoria, y del Decreto 108/2022, de 5 de agosto, del Consell, por el que se establecen la ordenación y el currículo de Bachillerato, así como la organización y el funcionamiento del Bachillerato nocturno y a distancia en la Comunitat Valenciana

1. Se añade un nuevo apartado 4 al artículo 26, que queda redactado en los siguientes términos:

“4. Los puestos de trabajo docente de centros públicos que conlleven la impartición de los ámbitos del programa de diversificación curricular tendrán la consideración de puestos de especial dificultad a los efectos que se determinen en los diferentes concursos en que participe el profesorado.”.

2. Se añade un nuevo apartado 4 al artículo 41, que queda redactado en los siguientes términos:

“4. En la tramitación del cambio de modalidad o vía, se tendrá en cuenta la posibilidad de computar materias superadas de la modalidad o vía que se abandona, con el fin de no cursar determinadas materias como consecuencia del cambio de modalidad. A estos efectos, el alumnado que haya superado una o más materias de la anterior modalidad o vía podrá:

a) Computar una materia superada de la anterior modalidad o vía como una materia de la nueva modalidad o vía de primer curso, siempre que no se trate de la materia obligatoria de modalidad de primer curso.

b) Computar una materia superada de la anterior modalidad o vía como la materia optativa de segundo curso.

c) Computar una materia superada de la anterior modalidad o vía como la materia optativa de primer curso si esta última se debe cursar como pendiente en el segundo curso.

El alumnado podrá hacer uso de una de las tres posibilidades previstas en los epígrafes anteriores con cada materia de modalidad superada anteriormente.

La posibilidad de computar materias superadas de primero por materias optativas, indicada en los epígrafes b) y c) anteriores, también será aplicable al alumnado que, sin realizar un cambio de modalidad o vía, promocione a segundo curso y opte por cambiar de materia dentro de la misma modalidad, de acuerdo con lo establecido en el artículo 46 del Decreto 108/2022, siempre que la nueva materia de modalidad implique continuidad con otra materia de primero, y esta última no se habilite.”.

3. Se modifican los apartados a y b del punto 2 de la disposición adicional sexta, que quedan redactados en los siguientes términos:

“a) Para la admisión en ciclos formativos de grado medio, se estará a lo dispuesto en el artículo 111.2 del Real Decreto 659/2023, de 18 de julio, por el que se desarrolla la ordenación del Sistema de Formación Profesional.

b) Para la admisión en el resto de enseñanzas, la nota media se tiene que obtener mediante el cálculo de la media aritmética de las calificaciones numéricas de todas las materias o ámbitos cursados por el alumno o la alumna y que constan en el expediente académico, expresada con una aproximación de dos cifras decimales por redondeo a la centésima más próxima y en caso de equidistancia a la superior. A estos efectos, cuando los resultados de evaluación estén expresados únicamente con calificaciones cualitativas la correspondencia entre estos resultados y la escala numérica, será la siguiente:

Insuficiente: 4

Suficiente: 5,5

Bien: 6,5

Notable: 8

Sobresaliente: 10”.

4. Se modifica el anexo I, que queda como sigue:

“ANNEX I / ANEXO I

**SOL·LICITUD DE CONVALIDACIÓ DE MATÈRIES DE L'ESO PER A L'ALUMNAT QUE CURSA
 O HA CURSAT ELS ENSENYAMENTS PROFESSIONALS DE MÚSICA
 SOLICITUD DE CONVALIDACIÓN DE MATERIAS DE LA ESO PARA EL ALUMNADO QUE CURSA
 O HA CURSADO LAS ENSEÑANZAS PROFESIONALES DE MÚSICA**

Decret 107/2022, de 5 d'agost, del Consell, pel qual s'establix l'ordenació i el currículum d'Educació Secundària Obligatoria
 Decreto 107/2022, de 5 de agosto, del Consell, por el que se establece la ordenación y el currículum de Educación Secundaria Obligatoria

A DADES IDENTIFICATIVES DE L'ALUMNE/A DATOS IDENTIFICATIVOS DEL ALUMNO/A			
Primer cognom / Primer apellido	Segon cognom / Segundo apellido	Nom / Nombre	
Data de naixement / Fecha de nacimiento	NIA	Curs / Curso	Grup / Grupo

B DADES IDENTIFICATIVES DEL PARE, MARE O TUTOR/A LEGAL DATOS IDENTIFICATIVOS DEL PADRE, MADRE O TUTOR/A LEGAL			
Primer cognom / Primer apellido	Segon cognom / Segundo apellido	Nom / Nombre	
Document identificatiu / Documento identificativo		Correu electrònic / Correo electrónico	Telèfon / Teléfono
Tipus / Tipo ⁽¹⁾	Número		

(1) DNI, NIE o Passaport / DNI, NIE o Pasaporte

C SOL·LICITA SOLICITA	
Que l'estudiant d'Educació Secundària Obligatoria pugui tindre per al curs 20____ / 20____: Que el/la estudiante de Educación Secundaria Obligatoria pueda tener para el curso 20____ / 20____:	
Convalidació de la matèria Música per a l'alumnat que cursa o ha cursat ensenyaments professionals de música Convalidación de la materia Música para el alumnado que cursa o ha cursado enseñanzas profesionales de música	
Matèria i curs d'ESO / <i>Materia y curso de ESO</i>	Assignatura dels ensenyaments professionals de música amb què es convalida <i>Asignatura de las enseñanzas profesionales de música con la que se convalida</i>
☐ Música de 1r curs / <i>Música de 1er curso</i>	1r curs d'Instrument o Veu / <i>1er curso de Instrumento o Voz</i>
☐ Música de 2n curs / <i>Música de 2o curso</i>	1r curs d'Instrument o Veu / <i>1er curso de Instrumento o Voz</i>
☐ Música de 3r curs / <i>Música de 3o curso</i>	1r curs d'Instrument o Veu / <i>1er curso de Instrumento o Voz</i>
☐ Música de 4t curs / <i>Música de 4o curso</i>	2n curs d'Instrument o Veu / <i>2o curso de Instrumento o Voz</i>
Convalidació de la matèria optativa per a l'alumnat que cursa l'ESO i simultàniament ensenyaments professionals de música Convalidación de la materia optativa para el alumnado que cursa la ESO y simultáneamente enseñanzas profesionales de música	
Curs / Curso	Matèria optativa d'ESO a convalidar ⁽¹⁾ / <i>Materia de ESO optativa a convalidar ⁽¹⁾</i>
☐ 1r d'ESO / <i>1o de ESO</i>	Finances i Consum Responsables, Laboratori d'Arts Escèniques, Laboratori de Creació Audiovisual, Projectes Interdisciplinaris, Segona Llengua Estrangera, Tallers d'Aprofundiment, Taller de Relacions Digitals Responsables o Tallers de Reforç <i>Finanzas y Consumo Responsables, Laboratorio de Artes Escénicas, Laboratorio de Creación Audiovisual, Proyectos Interdisciplinarios, Segunda Lengua Extranjera, Talleres de Profundización, Taller de Relaciones Digitales Responsables o Talleres de Refuerzo</i>
☐ 2n d'ESO / <i>2o de ESO</i>	Emprenedoria Social i Sostenible, Programació, Intel·ligència Artificial i Robòtica I, Projectes Interdisciplinaris, Segona Llengua Estrangera, Tallers d'Aprofundiment o Tallers de Reforç <i>Emprendimiento Social y Sostenible, Programación, Inteligencia Artificial y Robótica I, Proyectos Interdisciplinarios, Segunda Lengua Extranjera, Talleres de profundización, o Talleres de Refuerzo</i>
☐ 3r d'ESO / <i>3o de ESO</i>	Competència Comunicativa Oral en Primera Llengua Estrangera, Creativitat Musical, Cultura Clàssica, Programació Intel·ligència Artificial i Robòtica I, Programació Intel·ligència Artificial i Robòtica II, Projectes Interdisciplinaris, Segona Llengua Estrangera, Tallers d'Aprofundiment, Taller d'Economia, o Tallers de Reforç <i>Competencia Comunicativa Oral en Primera Lengua Extranjera, Creatividad Musical, Cultura Clásica, Programación, Inteligencia Artificial y Robótica I, Programación, Inteligencia Artificial y Robótica II, Proyectos Interdisciplinarios, Segunda Lengua Extranjera, Talleres de Profundización, Taller de Economía, o Talleres de Refuerzo</i>
☐ 4t d'ESO / <i>4o de ESO</i>	Arts Escèniques, Competència Comunicativa Oral en Primera Llengua Estrangera, Filosofia, Projectes Interdisciplinaris, Segona Llengua Estrangera, Tallers d'Aprofundiment o Tallers de Reforç <i>Artes Escénicas, Competencia Comunicativa Oral en Primera Lengua Extranjera, Filosofía, Proyectos Interdisciplinarios, Segunda Lengua Extranjera, Talleres de Profundización o Talleres de Refuerzo</i>
⁽¹⁾ L'alumne o l'alumna podrà convalidar la matèria optativa de què s'haja matriculat en el curs corresponent <i>El alumno o la alumna podrá convalidar la materia optativa de la que se haya matriculado en el curso correspondiente</i>	

(1/2) EXEMPLAR PER A L'ADMINISTRACIÓ / EJEMPLAR PARA LA ADMINISTRACIÓN

SOA-DGOEPL

DIN-A4

IA-180651-01-E

D	DOCUMENTACIÓ QUE S'ADJUNTA DOCUMENTACIÓN QUE SE ADJUNTA
☐ Certificat acadèmic de qualificació de l'assignatura dels ensenyaments professionals de música amb què es convalida <i>Certificado académico de calificación de la asignatura de las enseñanzas profesionales de música con la que se convalida</i>	
☐ Certificat de matrícula del conservatori o centre professional de música / <i>Certificado de matrícula del conservatorio o centro profesional de música</i>	

E	DECLARACIÓ RESPONSABLE DECLARACIÓN RESPONSABLE
----------	---

La persona sol·licitant declara que les dades que conté esta sol·licitud són certes i que és conscient que la falsedat de les dades declarades pot donar lloc a l'anul·lació de la tramitació de la sol·licitud

La persona solicitante declara que los datos contenidos en esta solicitud son ciertos y que es consciente de que la falsedad de los datos declarados puede dar lugar a la anulación de la tramitación de la solicitud

_____, ____ de/d' _____ de 20__

Firma: _____

PROTECCIÓ DE DADES: De conformitat amb el Reglament general de protecció de dades, les dades de caràcter personal proporcionades seran tractades per la Conselleria d'Educació, Cultura i Esport per a tramitar la seua sol·licitud a l'empara de la legislació vigent

PROTECCIÓN DE DATOS: De conformidad con el Reglamento General de Protección de Datos, los datos de carácter personal proporcionados serán tratados por la Conselleria de Educación, Cultura y Deporte para tramitar su solicitud al amparo de la legislación vigente

Podrà exercir els drets d'accés, rectificació, cancel·lació, oposició, supressió, portabilitat i limitació del tractament davant la conselleria que gestione la seua sol·licitud, així com reclamar, si és el cas, davant l'autoritat de control en matèria de protecció de dades, especialment quan no haja obtingut satisfacció en l'exercici dels seus drets. Visite l'enllaç següent per a més informació: http://www.gva.es/downloads/publicados/PR/TEXTO_INFORMACION_ADICIONAL_V.pdf

Podrá ejercer los derechos de acceso, rectificación, cancelación, oposición, supresión, portabilidad y limitación del tratamiento ante la conselleria que gestione su solicitud, así como reclamar, en su caso, ante la autoridad de control en materia de protección de datos, especialmente cuando no haya obtenido satisfacción en el ejercicio de sus derechos. Visite el siguiente enlace para más información: http://www.gva.es/downloads/publicados/PR/TEXTO_INFORMACION_ADICIONAL.pdf

REGISTRE D'ENTRADA
REGISTRO DE ENTRADA

DATA D'ENTRADA EN L'ÒRGAN COMPETENT
FECHA DE ENTRADA EN EL ÓRGANO
COMPETENTE

(2/2) EXEMPLAR PER A L'ADMINISTRACIÓ / EJEMPLAR PARA LA ADMINISTRACIÓN

SOA-DGOEPL

DIN - A4

IA - 180651 - 02 - E

DIRECCIÓ DEL CENTRE EDUCATIU
DIRECCIÓN DEL CENTRO EDUCATIVO"

5 Se modifica el anexo II, que queda como sigue:

“ANNEX II / ANEXO II

**SOL·LICITUD DE CONVALIDACIÓ I D'EXEMPCIÓ DE MATÈRIES DE L'ESO PER A L'ALUMNAT QUE CURSA
 O HA CURSAT ELS ENSENYAMENTS PROFESSIONALS DE DANSA
 SOLICITUD DE CONVALIDACIÓN Y EXENCIÓN DE MATERIAS DE LA ESO PARA EL ALUMNADO QUE CURSA
 O HA CURSADO LAS ENSEÑANZAS PROFESIONALES DE DANZA**

Decret 107/2022, de 5 d'agost, del Consell, pel qual s'establix l'ordenació i el currículum d'Educació Secundària Obligatòria
 Decreto 107/2022, de 5 de agosto, del Consell, por el que se establece la ordenación y el currículo de Educación Secundaria Obligatoria

A	DADES IDENTIFICATIVES DE L'ALUMNE/A DATOS IDENTIFICATIVOS DEL ALUMNO/A		
Primer cognom / Primer apellido	Segon cognom / Segundo apellido	Nom / Nombre	
Data de naixement / Fecha de nacimiento	NIA	Curs / Curso	Grup / Grupo

B	DADES IDENTIFICATIVES DEL PARE, MARE O TUTOR/A LEGAL DATOS IDENTIFICATIVOS DEL PADRE, MADRE O TUTOR/A LEGAL		
Primer cognom / Primer apellido	Segon cognom / Segundo apellido	Nom / Nombre	
Document identificatiu / Documento identificativo		Correu electrònic / Correo electrónico	Telèfon / Teléfono
Tipus / Tipo ⁽¹⁾	Número		

(1) DNI, NIE o Passaport / DNI, NIE o Pasaporte

C	SOL·LICITA SOLICITA
---	------------------------

Que l'estudiant d'Educació Secundària Obligatòria puga tindre per al curs 20____ / 20____:
 Que el/la estudiante de Educación Secundaria Obligatoria pueda tener para el curso 20____ / 20____:

ExemPCIó de la matèria Educació Física per a l'alumnat que cursa l'ESO i simultàniament ensenyaments professionals de dansa
Exención de la materia Educación Física para el alumnado que cursa la ESO y simultáneamente enseñanzas profesionales de danza

ExemPCIó de la matèria Educació Física / Exención de la materia Educación Física

Convalidació de la matèria Música per a l'alumnat que cursa o ha cursat ensenyaments professionals de dansa
Convalidación de la materia Música para el alumnado que cursa o ha cursado enseñanzas profesionales de danza

Matèria i curs d'ESO / Materia y curso de ESO	Assignatura dels ensenyaments professionals de dansa amb què es convalida Asignatura de las enseñanzas profesionales de danza con la que se convalida
☐ Música de 1r curs / Música de 1 ^{er} curso	1r curs de Música / 1 ^{er} curso de Música
☐ Música de 2n curs / Música de 2 ^o curso	1r curs de Música / 1 ^{er} curso de Música
☐ Música de 3r curs / Música de 3 ^o curso	1r curs de Música / 1 ^{er} curso de Música
☐ Música de 4t curs / Música de 4 ^o curso	2n curs de Música / 2 ^o curso de Música

Convalidació de la matèria optativa per a l'alumnat que cursa l'ESO i simultàniament ensenyaments professionals de dansa
Convalidación de la materia optativa para el alumnado que cursa la ESO y simultáneamente enseñanzas profesionales de danza

Curs / Curso	Matèria optativa d'ESO a convalidar ⁽¹⁾ / Materia de ESO optativa a convalidar ⁽¹⁾
☐ 1r d'ESO / 1 ^o de ESO	Finances i Consum Responsables, Laboratori d'Arts Escèniques, Laboratori de Creació Audiovisual, Projectes Interdisciplinaris, Segona Llengua Estrangera, Tallers d'Aprofundiment, Taller de Relacions Digitals Responsables o Tallers de Reforç Finanzas y Consumo Responsables, Laboratorio de Artes Escénicas, Laboratorio de Creación Audiovisual, Proyectos Interdisciplinarios, Segunda Lengua Extranjera, Talleres de Profundización, Taller de Relaciones Digitales Responsables o Talleres de Refuerzo
☐ 2n d'ESO / 2 ^o de ESO	Emprenedoria Social i Sostenible, Programació, Intel·ligència Artificial i Robòtica I, Projectes Interdisciplinaris, Segona Llengua Estrangera, Tallers d'Aprofundiment o Tallers de Reforç Emprendimiento Social y Sostenible, Programación, Inteligencia Artificial y Robótica I, Proyectos Interdisciplinarios, Segunda Lengua Extranjera, Talleres de profundización, o Talleres de Refuerzo
☐ 3r d'ESO / 3 ^o de ESO	Competència Comunicativa Oral en Primera Llengua Estrangera, Creativitat Musical, Cultura Clàssica, Programació Intel·ligència Artificial i Robòtica I, Programació Intel·ligència Artificial i Robòtica II, Projectes Interdisciplinaris, Segona Llengua Estrangera, Tallers d'Aprofundiment, Taller d'Economia, o Tallers de Reforç Competencia Comunicativa Oral en Primera Lengua Extranjera, Creatividad Musical, Cultura Clásica, Programación, Inteligencia Artificial y Robótica I, Programación, Inteligencia Artificial y Robótica II, Proyectos Interdisciplinarios, Segunda Lengua Extranjera, Talleres de Profundización, Taller de Economía, o Talleres de Refuerzo
☐ 4t d'ESO / 4 ^o de ESO	Arts Escèniques, Competència Comunicativa Oral en Primera Llengua Estrangera, Filosofia, Projectes Interdisciplinaris, Segona Llengua Estrangera, Tallers d'Aprofundiment o Tallers de Reforç Artes Escénicas, Competencia Comunicativa Oral en Primera Lengua Extranjera, Filosofía, Proyectos Interdisciplinarios, Segunda Lengua Extranjera, Talleres de Profundización o Talleres de Refuerzo

⁽¹⁾ L'alumne o l'alumna podrà convalidar la matèria optativa de què s'haja matriculat en el curs corresponent
 El alumno o la alumna podrá convalidar la materia optativa de la que se haya matriculado en el curso correspondiente

D	DOCUMENTACIÓ QUE S'ADJUNTA DOCUMENTACIÓN QUE SE ADJUNTA
☐ Certificat acadèmic de qualificació de l'assignatura dels ensenyaments professionals de dansa amb què es convalida <i>Certificado académico de calificación de la asignatura de las enseñanzas profesionales de danza con la que se convalida</i>	
☐ Certificat de matrícula del conservatori o centre professional de dansa / <i>Certificado de matrícula del conservatorio o centro profesional de danza</i>	

E	DECLARACIÓ RESPONSABLE DECLARACIÓN RESPONSABLE
<p>La persona sol·licitant declara que les dades que conté esta sol·licitud són certes i que és conscient que la falsedat de les dades declarades pot donar lloc a l'anul·lació de la tramitació de la sol·licitud</p> <p><i>La persona solicitante declara que los datos contenidos en esta solicitud son ciertos y que es consciente de que la falsedad de los datos declarados puede dar lugar a la anulación de la tramitación de la solicitud</i></p>	
<p>_____, ____ de/d' _____ de 20__</p> <p>Firma: _____</p>	
<p>PROTECCIÓ DE DADES: De conformitat amb el Reglament general de protecció de dades, les dades de caràcter personal proporcionades seran tractades per la Conselleria d'Educació, Cultura i Esport per a tramitar la seua sol·licitud a l'empara de la legislació vigent</p> <p><i>PROTECCIÓN DE DATOS:</i> De conformidad con el Reglamento General de Protección de Datos, los datos de carácter personal proporcionados serán tratados por la Conselleria de Educación, Cultura y Deporte para tramitar su solicitud al amparo de la legislación vigente</p> <p>Podrà exercir els drets d'accés, rectificació, cancel·lació, oposició, supressió, portabilitat i limitació del tractament davant la conselleria que gestione la seua sol·licitud, així com reclamar, si és el cas, davant l'autoritat de control en matèria de protecció de dades, especialment quan no haja obtingut satisfacció en l'exercici dels seus drets. Visite l'enllaç següent per a més informació: http://www.gva.es/downloads/publicados/PR/TEXTO_INFORMACION_ADICIONAL_V.pdf</p> <p><i>Podrá ejercer los derechos de acceso, rectificación, cancelación, oposición, supresión, portabilidad y limitación del tratamiento ante la conselleria que gestione su solicitud, así como reclamar, en su caso, ante la autoridad de control en materia de protección de datos, especialmente cuando no haya obtenido satisfacción en el ejercicio de sus derechos. Visite el siguiente enlace para más información: http://www.gva.es/downloads/publicados/PR/TEXTO_INFORMACION_ADICIONAL.pdf</i></p>	<p>REGISTRE D'ENTRADA REGISTRO DE ENTRADA</p> <hr/> <p>DATA D'ENTRADA EN L'ÒRGAN COMPETENT FECHA DE ENTRADA EN EL ÓRGANO COMPETENTE</p>

DIRECCIÓ DEL CENTRE EDUCATIU
DIRECCIÓN DEL CENTRO EDUCATIVO"

(2/2) EXEMPLAR PER A L'ADMINISTRACIÓ / EJEMPLAR PARA LA ADMINISTRACIÓN

SOA- DGOEPL

DIN - A4

IA - 180652 - 02 - E

6. Se modifica el anexo III, que queda como sigue:

“ANNEX III / ANEXO III

SOL·LICITUD DE MESURES PER A L'ALUMNAT QUE COMPAGINA L'ESO AMB LA CONDICIÓ D'ESPORTISTA D'ALT NIVELL, D'ALT RENDIMENT O D'ELIT O AMB LA CONDICIÓ DE PERSONAL TÈCNIC, ENTRENADOR, ARBITRAL O JUTGE D'ELIT DE LA COMUNITAT VALENCIANA
SOLICITUD DE MEDIDAS PARA EL ALUMNADO QUE COMPAGINA LA ESO CON LA CONDICIÓN DE DEPORTISTA DE ALTO NIVEL, DE ALTO RENDIMIENTO O DE ÉLITE O CON LA CONDICIÓN DE PERSONAL TÉCNICO, ENTRENADOR, ARBITRAL O JUEZ DE ÉLITE DE LA COMUNITAT VALENCIANA

Decret 107/2022, de 5 d'agost, del Consell, pel qual s'establix l'ordenació i el currículum d'Educació Secundària Obligatòria
 Decret 39/2020, de 20 de març, del Consell, de mesures de suport a esportistes d'elit i al personal tècnic, entrenador, arbitral i jutge d'elit de la Comunitat Valenciana
 Decreto 107/2022, de 5 de agosto, del Consell, por el que se establece la ordenación y el currículo de Educación Secundaria Obligatoria
 Decreto 39/2020, de 20 de marzo, del Consell, de medidas de apoyo a deportistas de élite y al personal técnico, entrenador, arbitral y juez de élite de la Comunitat Valenciana

A DADES IDENTIFICATIVES DE L'ALUMNE/A DATOS IDENTIFICATIVOS DEL ALUMNO/A			
Primer cognom / Primer apellido	Segon cognom / Segundo apellido	Nom / Nombre	
Data de naixement / Fecha de nacimiento	NIA	Curs / Curso	Grup / Grupo

B DADES IDENTIFICATIVES DEL PARE, MARE O TUTOR/A LEGAL DATOS IDENTIFICATIVOS DEL PADRE, MADRE O TUTOR/A LEGAL			
Primer cognom / Primer apellido	Segon cognom / Segundo apellido	Nom / Nombre	
Document identificatiu / Documento identificativo		Correu electrònic / Correo electrónico	Telèfon / Teléfono
Tipus / Tipo ⁽¹⁾	Número		

(1) DNI, NIE o Passaport / DNI, NIE o Pasaporte

C SOL·LICITA SOLICITA

Que l'estudiant d'Educació Secundària Obligatòria pugui tindre per al curs 20____ / 20____ :
 Que el/la estudiante de Educación Secundaria Obligatoria pueda tener para el curso 20____ / 20____ :

**Exempció o adaptació de la matèria Educació Física
 Exención o adaptación de la materia Educación Física**

- Exempció de la matèria Educació Física / Exención de la materia Educación Física
 Adaptació curricular de la matèria Educació Física / Adaptación curricular de la materia Educación Física

**Convalidació de la matèria optativa d'ESO
 Convalidación de la materia optativa de ESO**

Curs / Curso	Matèria optativa d'ESO a convalidar ⁽¹⁾ / Materia de ESO optativa a convalidar ⁽¹⁾
☐ 1r d'ESO / 1º de ESO	Finances i Consum Responsables, Laboratori d'Arts Escèniques, Laboratori de Creació Audiovisual, Projectes Interdisciplinaris, Segona Llengua Estrangera, Tallers d'Aprofundiment, Taller de Relacions Digitals Responsables o Tallers de Reforç <i>Finanzas y Consumo Responsables, Laboratorio de Artes Escénicas, Laboratorio de Creación Audiovisual, Proyectos Interdisciplinarios, Segunda Lengua Extranjera, Talleres de Profundización, Taller de Relaciones Digitales Responsables o Talleres de Refuerzo</i>
☐ 2n d'ESO / 2º de ESO	Emprenedoria Social i Sostenible, Programació, Intel·ligència Artificial i Robòtica I, Projectes Interdisciplinaris, Segona Llengua Estrangera, Tallers d'Aprofundiment o Tallers de Reforç <i>Emprendimiento Social y Sostenible, Programación, Inteligencia Artificial y Robótica I, Proyectos Interdisciplinarios, Segunda Lengua Extranjera, Talleres de profundización, o Talleres de Refuerzo</i>
☐ 3r d'ESO / 3º de ESO	Competència Comunicativa Oral en Primera Llengua Estrangera, Creativitat Musical, Cultura Clàssica, Programació Intel·ligència Artificial i Robòtica I, Programació Intel·ligència Artificial i Robòtica II, Projectes Interdisciplinaris, Segona Llengua Estrangera, Tallers d'Aprofundiment, Taller d'Economia, o Tallers de Reforç <i>Competencia Comunicativa Oral en Primera Lengua Extranjera, Creatividad Musical, Cultura Clásica, Programación, Inteligencia Artificial y Robótica I, Programación, Inteligencia Artificial y Robótica II, Proyectos Interdisciplinarios, Segunda Lengua Extranjera, Talleres de Profundización, Taller de Economía, o Talleres de Refuerzo</i>
☐ 4t d'ESO / 4º de ESO	Arts Escèniques, Competència Comunicativa Oral en Primera Llengua Estrangera, Filosofia, Projectes Interdisciplinaris, Segona Llengua Estrangera, Tallers d'Aprofundiment o Tallers de Reforç <i>Artes Escénicas, Competencia Comunicativa Oral en Primera Lengua Extranjera, Filosofía, Proyectos Interdisciplinarios, Segunda Lengua Extranjera, Talleres de Profundización o Talleres de Refuerzo</i>

(1) L'alumne o l'alumna podrà convalidar la matèria optativa de què s'haja matriculat en el curs corresponent
 El alumno o la alumna podrá convalidar la materia optativa de la que se haya matriculado en el curso correspondiente

(1/2) EXEMPLAR PER A L'ADMINISTRACIÓ / EJEMPLAR PARA LA ADMINISTRACIÓN

SOA-DGOEPL

DIN - A4

IA - 180653 - 01 - E

D	DOCUMENTACIÓ QUE S'ADJUNTA DOCUMENTACIÓN QUE SE ADJUNTA
☐ Document que acredite estar inclòs en la relació d'esportistes d'alt nivell publicada en el BOE, en el cas d'esportistes d'alt nivell <i>Documento que acredite estar incluido en la relación de deportistas de alto nivel publicada en el BOE, en el caso de deportista de alto nivel</i>	
☐ Certificat d'esportista d'alt rendiment de la direcció general competent en matèria d'esport, en el cas d'esportistes d'alt rendiment de la Comunitat Valenciana <i>Certificado de deportista de alto rendimiento de la dirección general competente en materia de deporte, en el caso de deportistas de alto rendimiento de la Comunidad Valenciana</i>	
☐ Document que acredite estar inclòs en les relacions d'esportista d'elit o personal tècnic, entrenador, arbitral i jutge d'elit de la Comunitat Valenciana (DOGV), en el cas d'esportista d'elit o personal tècnic, entrenador, arbitral i jutge d'elit de la Comunitat Valenciana <i>Documento que acredite estar incluido en las relaciones de deportista de élite o personal técnico, entrenador, arbitral y juez de élite de la Comunitat Valenciana (DOGV), en el caso de deportista de élite o personal técnico, entrenador, arbitral y juez de élite de la Comunitat Valenciana</i>	
☐ Certificat d'esportista d'alt rendiment del Consell Superior d'Esports, en el cas d'esportistes d'alt rendiment de fora de la Comunitat Valenciana <i>Certificado de deportista de alto rendimiento del Consejo Superior de Deportes, en el caso de deportistas de alto rendimiento de fuera de la Comunidad Valenciana</i>	

E	DECLARACIÓ RESPONSABLE DECLARACIÓN RESPONSABLE
La persona sol·licitant declara que les dades que conté esta sol·licitud són certes i que és conscient que la falsedat de les dades declarades pot donar lloc a l'anul·lació de la tramitació de la sol·licitud <i>La persona solicitante declara que los datos contenidos en esta solicitud son ciertos y que es consciente de que la falsedad de los datos declarados puede dar lugar a la anulación de la tramitación de la solicitud</i>	
_____, ____ de/d' _____ de 20 ____ Firma: _____	
<p>PROTECCIÓ DE DADES: De conformitat amb el Reglament general de protecció de dades, les dades de caràcter personal proporcionades seran tractades per la Conselleria d'Educació, Cultura i Esport per a tramitar la seua sol·licitud a l'empara de la legislació vigent</p> <p>PROTECCIÓN DE DATOS: De conformidad con el Reglamento General de Protección de Datos, los datos de carácter personal proporcionados serán tratados por la Conselleria de Educación, Cultura y Deporte para tramitar su solicitud al amparo de la legislación vigente</p> <p>Podrà exercir els drets d'accés, rectificació, cancel·lació, oposició, supressió, portabilitat i limitació del tractament davant la conselleria que gestione la seua sol·licitud, així com reclamar, si és el cas, davant l'autoritat de control en matèria de protecció de dades, especialment quan no haja obtingut satisfacció en l'exercici dels seus drets. Visite l'enllaç següent per a més informació: http://www.gva.es/downloads/publicados/PR/TEXTO_INFORMACION_ADICIONAL_V.pdf</p> <p><i>Podrá ejercer los derechos de acceso, rectificación, cancelación, oposición, supresión, portabilidad y limitación del tratamiento ante la conselleria que gestione su solicitud, así como reclamar, en su caso, ante la autoridad de control en materia de protección de datos, especialmente cuando no haya obtenido satisfacción en el ejercicio de sus derechos. Visite el siguiente enlace para más información: http://www.gva.es/downloads/publicados/PR/TEXTO_INFORMACION_ADICIONAL.pdf</i></p>	REGISTRE D'ENTRADA REGISTRO DE ENTRADA DATA D'ENTRADA EN L'ÒRGAN COMPETENT FECHA DE ENTRADA EN EL ÓRGANO COMPETENTE
DIRECCIÓ DEL CENTRE EDUCATIU DIRECCIÓN DEL CENTRO EDUCATIVO"	

(2/2) EXEMPLAR PER A L'ADMINISTRACIÓ / EJEMPLAR PARA LA ADMINISTRACIÓN

SOA-DGOEPL

DIN-A4

IA-180653-02-E

7. Se modifica el anexo VIII, que queda como sigue:

“ANNEX VIII / ANEXO VIII

**SOL·LICITUD DE CANVI DE MODALITAT O VIA EN BATXILLERAT
SOLICITUD DE CAMBIO DE MODALIDAD O VÍA EN BACHILLERATO**

Decret 108/2022, de 5 d'agost, del Consell, pel qual s'establixen l'ordenació i el currículum de Batxillerat
Decreto 108/2022, de 5 de agosto, del Consell, por el cual se establecen la ordenación y el currículum de Bachillerato

A	Dades d'identificació de l'alumne o alumna <i>Datos de identificación del alumno o alumna</i>										
Cognoms / Apellidos		Nom / Nombre									
Data de naixement / Fecha de nacimiento		Document identificatiu / Documento identificativo	Curs o bloc / Curso o bloque								
Centre educatiu / Centro educativo		Codi de centre / Código de centro	Localitat del centre / Localidad del centro								
Dades del pare, mare o persona tutora legal <i>Datos del padre, madre o persona tutora legal</i>											
Cognoms / Apellidos		Nom / Nombre		Document identificatiu / Documento identificativo							
B	Sol·licita el canvi de modalitat i via en 2n curs de Batxillerat <i>Solicita el cambio de modalidad y vía en 2.º curso de Bachillerato</i>										
☐	Promociona de 1r a 2n de Batxillerat <i>Promociona de 1.º a 2.º de Bachillerato</i>		☐	Repetix 2n de Batxillerat <i>Repite 2.º de Bachillerato</i>							
Modalitat i via anterior <i>Modalidad y vía anterior</i>		☐	Arts. Via d'Arts Plàstiques, Imatge i Disseny <i>Artes. Vía de Artes Plásticas, Imagen y Diseño</i>	☐	Arts. Via d'Arts Plàstiques, Imatge i Disseny <i>Artes. Vía de Artes Plásticas, Imagen y Diseño</i>						
		☐	Arts. Via de Música i Arts Escèniques <i>Artes. Vía de Música y Artes Escénicas</i>	☐	Arts. Via de Música i Arts Escèniques <i>Artes. Vía de Música y Artes Escénicas</i>						
		☐	Ciències i Tecnologia <i>Ciencias y Tecnología</i>	☐	Ciències i Tecnologia <i>Ciencias y Tecnología</i>						
		☐	General <i>General</i>	☐	General <i>General</i>						
		☐	Humanitats i Ciències Socials <i>Humanidades y Ciencias Sociales</i>	☐	Humanitats i Ciències Socials <i>Humanidades y Ciencias Sociales</i>						
C		Matèries específiques superades de la modalitat i via anterior ⁽¹⁾ <i>Materias específicas superadas de la modalidad i vía anterior ⁽¹⁾</i>									
		1A	Arts. Via de Música i Arts Escèniques ⁽¹⁾ <i>Artes. Vía de Música y Artes Escénicas⁽¹⁾</i>	1B	Arts. Via d'Arts Plàstiques, Imatge i Disseny ⁽¹⁾ <i>Artes. Vía de Artes Plásticas, Imagen y Diseño⁽¹⁾</i>	2	Ciències i Tecnologia <i>Ciencias y Tecnología</i>	3	General	4	Humanitats i Ciències Socials <i>Humanidades y Ciencias Sociales</i>
		☐		☐		☐		☐		☐	
		☐		☐		☐		☐		☐	
		☐		☐		☐		☐		☐	
		☐		☐		☐		☐		☐	

D Matèries específiques de la nova modalitat i via de 1r de Batxillerat a cursar en 2n de Batxillerat <i>Materias específicas de la nueva modalidad y vía de 1.º de Bachillerato a cursar en 2.º de Bachillerato</i>								
Modalitat i via <i>Modalidad y vía</i>	1A			1B				
	☐	☐	☐	☐	☐	☐		
A triar una matèria obligatòria <i>A elegir una materia obligatoria</i>	☐	Arts. Via de Música i Arts Escèniques⁽¹⁾ <i>Artes. Vía de Música y Artes Escénicas⁽¹⁾</i>		☐	Arts. Via d'Arts Plàstiques, Imatge i Disseny⁽¹⁾ <i>Artes. Vía de Artes Plásticas, Imagen y Diseño⁽¹⁾</i>			
A triar dos matèries <i>A elegir dos materias</i>	☐	Anàlisi Musical I <i>Análisis Musical I</i>		☐	Dibuix Artístic I <i>Dibujo Artístico I</i>			
	☐	Arts Escèniques I <i>Artes Escénicas I</i>		☐	Matemàtiques I <i>Matemáticas I</i>			
	☐	Anàlisi Musical I <i>Análisis Musical I</i>		☐	Cultura Audiovisual <i>Cultura Audiovisual</i>			
	☐	Arts Escèniques I <i>Artes Escénicas I</i>		☐	Dibuix Tècnic Aplicat a les Arts Plàstiques i al Disseny I <i>Dibujo Técnico Aplicado a las Artes Plásticas y al Diseño I</i>			
	☐	Cor i Tècnica Vocal I <i>Coro y Técnica Vocal I</i>		☐	Projectes Artístics <i>Proyectos Artísticos</i>			
	☐	Cultura Audiovisual <i>Cultura Audiovisual</i>		☐	Volum <i>Volumen</i>			
	☐	Llenguatge i Pràctica Musical <i>Lenguaje y Práctica Musical</i>						
Modalitat i via <i>Modalidad y vía</i>	3	General				4	Humanitats i Ciències Socials <i>Humanidades y Ciencias Sociales</i>	
A triar una matèria obligatòria <i>A elegir una materia obligatoria</i>	☐	Matemàtiques Generals <i>Matemáticas Generales</i>				☐	Llatí I <i>Latín I</i>	
	☐					☐	Matemàtiques Aplicades a les Ciències Socials I <i>Matemáticas Aplicadas a las Ciencias Sociales I</i>	
A triar dos matèries <i>A elegir dos materias</i>	☐	Anàlisi Musical I <i>Análisis Musical I</i>	☐	Dibuix Tècnic aplicat a les Arts Plàstiques i al Disseny I <i>Dibujo Técnico Aplicado a las Artes Plásticas i al Diseño I</i>	☐	Llatí I <i>Latín I</i>	☐	Economia <i>Economía</i>
	☐	Arts Escèniques I <i>Artes Escénicas I</i>	☐	Economia I <i>Economía I</i>	☐	Llenguatge i Pràctica Musical <i>Lenguaje y Práctica Musical</i>	☐	Grec I <i>Griego I</i>
	☐	Biologia, Geologia i Ciències Ambientals <i>Biología, geología y Ciencias Ambientales</i>	☐	Economia, Emprenedoria i Activitat Empresarial <i>Economía, Emprendimiento y Actividad Empresarial</i>	☐	Matemàtiques I <i>Matemáticas I</i>	☐	Història del món contemporani <i>Historia del mundo contemporáneo</i>
	☐	Cor i Tècnica Vocal I <i>Coro y Técnica Vocal I</i>	☐	Física i Química <i>Física y Química</i>	☐	Matemàtiques Aplicades a les Ciències Socials I <i>Matemáticas aplicadas a las Ciencias Sociales I</i>	☐	Literatura universal <i>Literatura universal</i>
	☐	Cultura Audiovisual <i>Cultura Audiovisual</i>	☐	Grec I <i>Griego I</i>	☐	Projectes Artístics <i>Proyectos Artísticos</i>	☐	Llatí I <i>Latín I</i>
	☐	Dibuix Artístic I <i>Dibujo Artístico I</i>	☐	Història del món contemporani <i>Historia del Mundo Contemporáneo</i>	☐	Tecnologia i Enginyeria I <i>Tecnología e Ingeniería I</i>	☐	Matemàtiques Aplicades a les Ciències Socials I <i>Matemáticas aplicadas a las Ciencias Sociales I</i>
	☐	Dibuix Tècnic I <i>Dibujo Técnico I</i>	☐	Literatura Universal <i>Literatura Universal</i>	☐	Volum <i>Volumen</i>		
⁽¹⁾ Els apartats 1A i 1B corresponen a les dos vies de la modalitat d'Arts / Los apartados 1A y 1B corresponden a las dos vías de la modalidad de Artes								

E		Matèries específiques de la nova modalitat i via de 2n de Batxillerat a cursar en 2n de Batxillerat <i>Materias específicas de la nueva modalidad i via de 2.º de Bachillerato a cursar en 2.º de Bachillerato</i>							
Modalitat i via <i>Modalidad y vía</i>	1A	Arts. Via de Música i Arts Escèniques⁽¹⁾ <i>Artes. Via de Música y Artes Escénicas⁽¹⁾</i>		1B	Arts. Via d'Arts Plàstiques, Imatge i Disseny⁽¹⁾ <i>Artes. Via de Artes Plásticas, Imagen y Diseño⁽¹⁾</i>		2	Ciències i Tecnologia <i>Ciencias y Tecnología</i>	
A triar una matèria obligatòria <i>A elegir una materia obligatoria</i>	☐	Anàlisi Musical II <i>Análisis Musical II</i>		☐	Dibuix Artístic II <i>Dibujo Artístico II</i>		☐	Matemàtiques II <i>Matemáticas II</i>	
	☐	Arts Escèniques II <i>Artes Escénicas II</i>						☐	Matemàtiques Aplicades a les Ciències Socials II <i>Matemáticas Aplicadas a las Ciencias Sociales II</i>
A triar dos matèries <i>A elegir dos materias</i>	☐	Anàlisi Musical II <i>Análisis Musical II</i>		☐	Dibuix Tècnic Aplicat a les Arts Plàstiques i al Disseny II <i>Dibujo Técnico Aplicado a las Artes Plásticas i al Diseño II</i>		☐	Biologia <i>Biología</i>	
	☐	Arts Escèniques II <i>Artes Escénicas II</i>		☐	Disseny <i>Diseño</i>		☐	Dibuix Tècnic II <i>Dibujo Técnico II</i>	
	☐	Cor i Tècnica Vocal II <i>Coro y Técnica Vocal II</i>		☐	Fonaments Artístics <i>Fundamentos Artísticos</i>		☐	Física <i>Física</i>	
	☐	Història de la Música i de la Dansa <i>Historia de la Música y de la Danza</i>		☐	Tècniques d'Expressió Gràficoplàstica <i>Técnicas de Expresión Gráficooplástica</i>		☐	Geologia i Ciències Ambientals <i>Geología y Ciencias Ambientales</i>	
	☐	Literatura Dramàtica <i>Literatura Dramática</i>						☐	Química <i>Química</i>
									☐
Modalitat i via <i>Modalidad y vía</i>	3 General						4 Humanitats i Ciències Socials <i>Humanidades y Ciencias Sociales</i>		
A triar una matèria obligatòria <i>A elegir una materia obligatoria</i>	☐	Ciències Generals <i>Ciencias Generales</i>						☐	Llatí II <i>Latín II</i>
									☐
A triar dos matèries <i>A elegir dos materias</i>	☐	☐	Anàlisi Musical II <i>Análisis Musical II</i>	☐	Empresa i Disseny de Models de Negoci <i>Empresa i Disseny de modelos de negoci</i>	☐	Literatura Dramàtica <i>Literatura Dramática</i>	☐	Empresa i Disseny de Models de Negoci <i>Empresa y Diseño de Modelos de Negocio</i>
	☐	☐	Arts Escèniques II <i>Artes Escénicas II</i>	☐	Física <i>Física</i>	☐	Llatí II <i>Latín II</i>	☐	Geografia <i>Geografía</i>
	☐	☐	Biologia <i>Biología</i>	☐	Fonaments Artístics <i>Fundamentos Artísticos</i>	☐	Matemàtiques II <i>Matemáticas II</i>	☐	Grec II <i>Griego II</i>
	☐	☐	Cor i Tècnica Vocal II <i>Coro y Técnica Vocal II</i>	☐	Geografia <i>Geografía</i>	☐	Matemàtiques Aplicades a les Ciències Socials II <i>Matemáticas Aplicadas a las Ciencias Sociales II</i>	☐	Història de l'Art <i>Historia del Arte</i>
	☐	☐	Disseny <i>Diseño</i>	☐	Geologia i Ciències Ambientals <i>Geología y Ciencias Ambientales</i>	☐	Moviments Culturals i Artístics <i>Movimientos Culturales y Artísticos</i>	☐	Llatí II <i>Latín II</i>
	☐	☐	Dibuix Artístic II <i>Dibujo Artístico II</i>	☐	Grec II <i>Griego II</i>	☐	Química <i>Química</i>	☐	Matemàtiques Aplicades a les Ciències Socials II <i>Matemáticas Aplicadas a las Ciencias Sociales II</i>
	☐	☐	Dibuix Tècnic II <i>Dibujo Técnico II</i>	☐	Història de l'Art <i>Historia del Arte</i>	☐	Tècniques d'Expressió Gràficoplàstica <i>Técnicas de Expresión Gráficooplástica</i>		
	☐	☐	Dibuix Tècnic Aplicat a les Arts Plàstiques i al Disseny II <i>Dibujo Técnico Aplicado a las Artes Plásticas i al Diseño II</i>	☐	Història de la Música i de la Dansa <i>Historia de la Música y de la Danza</i>	☐	Tecnologia i Enginyeria II <i>Tecnología e Ingeniería II</i>		

F	Còmput total de matèries de modalitat o via que han de constar en la matrícula Cómputo total de materias de modalidad o vía que deben constar en la matrícula	
Nombre total de matèries de la nova modalitat o via a cursar / Número total de materias de la nueva modalidad o vía a cursar: ____ 5 matèries / 5 materias ____ 6 matèries / 6 materias		
G	Còmput total de matèries optatives que han de constar en la matrícula Cómputo total de materias optativas que deben constar en la matrícula	
L'alumne/a computa una matèria de l'anterior modalitat o via per la matèria optativa de: ____ 1r curs ____ 2n curs El alumno o alumna computa una materia de la anterior modalidad o vía por la materia optativa de: ____ 1.º curso ____ 2.º curso		
H	Firma	
Alumne/a o pare, mare o persona tutora legal <i>Alumno/a o padre, madre o persona tutora legal</i> Firma: _____ Data / Fecha: _____		Vist i plau / V.º B.º E/ La director/a Firma: _____ Data / Fecha: _____
PROTECCIÓ DE DADES. De conformitat amb el Reglament general de protecció de dades, les dades de caràcter personal que ens proporcione seran tractades per la Generalitat per a tramitar la seua sol·licitud a l'empara de la legislació vigent. <i>PROTECCIÓN DE DATOS. De conformidad con el Reglamento general de protección de datos, los datos de carácter personal que nos proporcione serán tratados por la Generalitat para tramitar su solicitud al amparo de la legislación vigente.</i> Podrà exercir els drets d'accés, rectificació, cancel·lació, oposició, supressió, portabilitat i limitació del tractament davant de la conselleria que gestione la seua sol·licitud, així com reclamar, si és el cas, davant de l'autoritat de control en matèria de protecció de dades, especialment quan no haja obtingut satisfacció en l'exercici dels seus drets. Visite l'enllaç següent per a més informació: http://www.gva.es/downloads/publicados/PR/TEXTO_INFORMACION_ADICIONAL_V.pdf <i>Podrá ejercer los derechos de acceso, rectificación, cancelación, oposición, supresión, portabilidad y limitación del tratamiento ante la conselleria que gestione su solicitud, así como reclamar, en su caso, ante la autoridad de control en materia de protección de datos, especialmente cuando no haya obtenido satisfacción en el ejercicio de sus derechos. Visite el siguiente enlace para más información:</i> http://www.gva.es/downloads/publicados/PR/TEXTO_INFORMACION_ADICIONAL.pdf		REGISTRE D'ENTRADA EN EL CENTRE EDUCATIU REGISTRO DE ENTRADA EN EL CENTRO EDUCATIVO
DIRECCIÓ DEL CENTRE EDUCATIU / DIRECCIÓN DEL CENTRO EDUCATIVO		